

Курани Каримдин
акыркы ۛч
бөлүгүнүн тафсири

жана

ар бир мусулманга зарыл
болгон шарият маселеллери

www.tafseer.info

Аллах Таалага мактоолор жана сүйүктүү пайгамбары Мухаммадка Аллахтын салават-саламдарын жолдогондон кийин, эй, мусулман ага-ини, эже-синдилерим! Бизге эң оболу төмөнкү төрт маселени билүү зарылдыр:

1 Илим. Илим – бул ар бир пенденин Аллах Тааланы, Ал жиберген пайгамбарды жана Ал жиберген динди таанып-бүлүүсү. Анкени, Аллах Таалага Аны тааныбай туруп ибадат кылуу дурус эмес. Ким Аллахты тааныбай эле ибадат кыла беремин десе адашат жана мунусу менен христиандарга окшоп калат¹.

2 Амал. Ал эми, илим алып (Аллахты таанып) туруп ибадат кылбагандар яхудийлерге окшойт. Шайтан инсанды адаштырып, «илим албай жүрө берсен, Аллахтын алдындагы суракта «мен билбегенмин» деп кутулуп каласын» деп алдайт. Ал Нух коомун ушинтип алдаганда, алар, Нухтун дааватын угуп Аллахтын алдында жоопкер болуп калгандан көрө, укпай эле койолу дешип « *бармактарын кулактарына тыгып, кийимдери менен (баштарын) ороп алышкан* » («Нух» сүрөсү, 7-аят)

3 Илимге даават. Уламалар пайгамбардын мураскорлору болгону себептүү, пайгамбардан калган илимди (динди) элдерге таратуулары, ага даават кылуулары кажет. Болбосо, яхудийлерге окшоп Аллахтын наалатына жолугуп калышат. Аллах Таала яхудийлер жөнүндө: « *аларды (адамдарды) жасаган күнөө иштеринен кайтарышкан эмес. Бул жоруктары кандай жаман!* » деген. («Мааида»-79)

4 Сабыр. Мунун мааниси илим алуудагы, ага амал жана даават кылуудагы машакаттарга сабырдуулук көргөзүү

Элибиздеги диний сабатсыздыкты жоююга аз болсо да салым кошуу үчүн жана зарыл илимдерди издегендерге жеңил болсун деп ушул китепти даярдадык. Бул китеп Кураани Каримдин акыркы үч блүгү менен анын аяттарынын маанилерин, түшүндүрмөлөрүн жана окуучуга эң зарыл болгон Шарият маселелерин өз ичине камтыган. Ошондой эле...

Биз бул эмгекте мүмкүн болушунча кыскартып берүүгө аракеттендик. Ошентип, биздин бул жупуну эмгегибизде тууралык болсо – ал Аллахтан, ката-кемчилдиктер болсо – алар өзүбүздөн жана шайтандан. Акыйкатты толуктоо максатында биздин каталарыбызды көргөзүп, кемчилдиктерибизге ишаарат кылган бурадарларыбызга Аллах Тааланын ырайымы болсун демекчибиз.

Акырында айтаарым, ушул долбоорго катышып, китепти даярдоого, бастырууга, таратууга, окууга жана окутууга салым кошкон бурадарларыбызга Аллах Таала эң жакшы сыйлыктарын берсин!

Аллах Таала сүйүктүү пайгамбарыбызга, үй-бүлөсүнө жана сахаабаларына салават-саламдарын жолдосун!

Китепке Ислам ааламындагы бир нече уламалар жакшы мүнөздөмө беришкен : 1434Н-2013М

Маалымат жана байланыштар үчүн дарек: Арабча:

www.tafseer.info жана kvr@tafseer.info

¹ «Фатиха» сүрөсүнүн акыркы аятынын түшүндүрмөсүн караңыз

Мазмуну:

1. Кураани Карим	2
2. Курани Каримдин акыркы он бөлүгүнүн тафсири	4
3. Мусулмандын жашоосундагы эң зарыл маселелер	75
4. Жиректин амалдары	97
5. Манилүү маек	108
6. «Ла илаха иллаллах» келмеси жөнүндө	126
7. «Мухаммадун Расулуллах» келмеси жөнүндө	129
8. Даарат	131
9. Аялдардан келчү табигый кандардын өкүмү	136
10. Исламда аял маселеси	138
11. Намаз	143
12. Зекет	150
13. Орозо	154
14. Хаж жана Умра	157
15. Ар кандай маселелер	163
16. Шариятка ылайык рукия	170
17. Дуба	178
18. Жаттап алуу зарыл болгон дубалар:	181
19. Пайдалуу соода	187
20. Эртели-кеч окула турган күнүмдүк зикирлер	189
21. Шариятта буюрулган 82 сооптуу сөздөр жана иштер, далилдери менен.	193
22. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам тыюу салган иштер:	200
23. Түбөлүккө сапар	205

Кураан окуунун пазилети

Аллахка мактоолор болсун! Аллах Таала улук пайгамбарыбызга, анын үй-бүлөсүнө жана сахаабаларына чексиз мээримин төксүн!

Кураан – бул Аллах Таалнаын Сөзү болгондуктан, анын башка сөздөрдөн улуулугу Аллах Тааланын башка макулуктардан улуулугу сыяктуу. Ал эми, аны окуу тил сүйлөгөн сөздрдүн эң жакшысы.

★ **Кураан окуунун, окутуунун жана аны кыраат кылуунун көп пазилеттери бар. Кээ бирлети төмөндөгүлөр:**

★ **Аны окуу жана окутуу сооптуу иш.** Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам айткан: «силердин эң жакшыңар – Кураанды окугандар жана окуткандар» (Бухарий)

★ **Аны кыраат кылуу дагы сооп.** Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «ким Аллахтын китебинен бир тамганы окуса, ага он эсе көп сооп болот» (Термизий)

★ **Кураанды үйрөнүүнүн, жаттонун жана кыраатын келиштирип окуунун пазилеттери:** Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «Кураанды толук бойдон жаттап, андан кийин окуган адамдын мисалы улуу-пакиза периштелердин жамааты менен болгон сыяктуу. Ал эми, аны окууга өзүнө убада берип, ар канча кыйынчылык менен болсо да окуган адамга эки эсе сооп болот» (Муттафакун алайх) Дагы бир хадисинде мындай деди: «Кураан жаттаган адамга (Бейишке түшкөндө) «окуганың даражасында (Бейиштин бийик даражаларына) көтөрүл! Аны дүйнөдө кыраат менен окугандай оку! Сенин ордуң окуган акыркы аятыңдын алдында (өтө бийикте) болот!» деп айтылат. (Термизий) Бул хадистин түшүндүрмөсүндө **Хаттабий айтат:** «Асаарларда¹ келишинче, Кураан аяттарынын саны Бейиштеги даражалардын саны менен барабар экен. Ошондуктан, Кураан жаттаган адамга «Кураан аятынын канчаны жаттаган болсоң, ошончончу даражадагы Бейишке көтөрүлөсүң» деп айтылат. Ким Кураандын бардыгын жаттаган болсо, Бейиштеги эң бийик даражага жетип барат. Ким бир блүк жаттаган болсо, жаттаганына жараша даражага көтөрүлөт. Жаттаган аяты түгөнгөндө сыйлыгынын даражасы дагы түгөнөт»

★ **Баласы Кураан үйрөнгөн адамдын сообу:** Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «ким Кураан окуса, үйрөнсө жана аны менен амал кылса, кыяматта ата-энесине нурдан болгон таж кийдирет. Анын нуру күндүн нурундай жаркын! Жана ата-энесине дүйнө байлыктарынын бардыгынан кымбат эки кийим кийгизилет. Алар (таң калып) «булар эмне үчүн?» деп сурашканда, «балаңар Кураанды толук жаттаганы үчүн» деп айтылат» (Хааким)

★ **Кураан акыретте жаттаган адамды шапаат кылат:** Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «Кураан окугула! Анткени, ал кыямат күндө жаттаган адамына шапаатчы² болот» (Муслим) Дагы бир хадисинде

¹ «Асаар» деп, сахаабалар менен табеиндерден калган сөздүргө айтылат. (Котормочу)

² Шапаатчы – к\нь\ь\ь\ь\ Аллах Тааладан сурап алуучу

мындай деген: «Орозо менен Кураан кыяматта пендени шапаат кылышат» (Ахмад, Хааким)

★ **Кураан окуу менен анын илимин кошо алган адамдын сообу:** Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «кайсы бир коом Аллахтын үйлөрүнөн биринде чогулуп, Анын китебин тилават кылса жана өзара дарыс (сабак) кылып окушса, аларга (Аллах тарабынан) тынчтык-бейпилдик түшөт. Аларды (Аллахтын) ырайымы жана периштелер ороп турат. Анан Аллах Таала аларды Өзүнүн алдындагы (эң жогорку) жамаат алдында эскерет» (Абу Дауд)

★ **Кураан окуунун адептери:** Аллама Ибн Касир Кураан окуу адептеринен кээ бирлерин төмөндөгүчө келтирген:

- ★ Кураанды даарат менен гана кармоо жана окуу.
- ★ Тилават кылуудан мурда тишин мисвак менен тазалоо.
- ★ Эң таза кийимдерин кийип, андан кийин тилават кылуу
- ★ Кыбылага бурулуп окуу
- ★ Тутканак менен ооруган адамдар аны окубай туруу¹.
- ★ Аны сөз менен бөлбөй окуу. Өтө зарыл сөз болсо гана токтотсо болот
- ★ Зээнин берип, ойгоо жүрөк менен окуу
- ★ Убада (Бейиш убада кылынган) аяттар келгенде Аллахтан ошону суроо. Ал эми, уваид (Тозоктон коркутулган) аяттары келгенде, Аллахтан коргоо тилөө

- ★ Кураанды ачык таштабоо жана үстүнө бир нерсе койбоо
- ★ Каарылар кыйкырып окуп, бири-бирине тоскоол болушу да дурус эмес
- ★ Базарларда жана башка ызы-чуу жерлерде окубаган жакшы.
- ★ **Кураан кандай окулат?** Анас *дан пайгамбарыбыздын кандай кураан окуганын сурашканда, мындай деп жооп берген: «созу-у-п окуган. Эгер «бисмиллахир-Рахмаанир-Рахиймди» окуса, «бисмилланы» дагы, «АрРахманды» дагы, «арРахиймди» дагы созгон.» (Бухарий)

★ **Кураан окуунун сообу кошуп берилет:** Ар бир адам эгер Аллах үчүн калыс² Кураан окуса, ага сооп болот. Ал эми, бул окуу зирек жүрөк менен, маанилерине түшүнүү менен болсо, анда сообу он эседен баштап жети жүз эсеге чейин көбөйөт.

★ **Бир кече-күндүздө канча Кураан окуу мүмкүн?:** Пайгамбарыбыздын сахаабалары ар күн сайын белгилүү өлчөмдө Кураан окуну адат кылышкан эле. Бирок, эң тез катым³ кылганы жети күндө окуп чыккан. Катымдын эң аз (тез) мөөнөтү үч күн. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам үч күндөн аз мөөнөттө Кураан катым кылуудан кайтарган.

¹ Адам өзүн эмне жасаганын жана эмне дегенин билбей кала турган ооруу

² Аллахтан башкадан сооп-сыйлык \м\т кылбай

³ Кураанды башынан аягына чейин окуп чыгуу

1-«Фатиха» сүрөсү¹

- 1 Бисмиллахир-Рахманир Рахийм²
 2 Ааламдардын Раббиси – Аллахка алкыш-мактоо болсун!³
 3 Ал – Ырайымдуу, Мээримдүү.
 4 Сурак Күндүн падышасы.
 5 «Жалгыз Сага гана сыйынабыз жана Сенден гана жардам сурайбыз!»⁴
 6 (О, Жараткан!) бизди туура жолго баштагын!⁵

¹ «Фатиха» сүрөсү улук пайгамбарыбызга Макка шаарында түшкөн сүрөлөрдүн катарына кирет. Улук Кураан китеби мына ушул сүрө менен башталгандыгы (ачылганы) үчүн бул сүрө «Фатиха» (ачуучу) деп аталат. Бул сүрөнүн мындан башка дагы онго жакын аталыштары бар.

² Бул аят «Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен баштаймын» дегенди билдирет. Ар бир мусулман өзүнүн ар бир ишин, ар бир кыймыл-аракетин «бисмиллах» менен баштоосу - парыз. Анткени Аллах Тааладан Мухаммад пайгамбарыбызга түшкөн эң биринчи Кураан аяты «**Жараткан Раббиндин (Аллахтын) ысымы менен оку!**» деген аят болгон (*Кураан, «Алак», 1*).

³ Бул аятта Аллах Таала Өзүн бизге «Ааламдардын Раббиси» деп тааныштырып жатат. Арабдардын «Рабб» деген сөзүн кыргызчага которгондо «башкаруучу», «ээ», «толук кожоюн» жана «тарбия кылуучу» деген маанилерди билдирет. Демек, Аллах Таала бүткүл ааламдардын тарбия кылуучусу.

⁴ Аллах таала «Фатиха» сүрөсүнүн ушул аятынан баштап, сүрөнүн акырына чейин момун мусулмандардын тилинен сүйлөйт. Мусулман адамдар күнүмдүк беш убак намаздарында «Фатиха» сүрөсүн 32 жолу окушат. Демек, алар Аллах Таалага күнүнө 32 жолу «жалгыз Сага гана сыйынабыз, Сенден гана жардам сурайбыз» деп ант беришет.

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

7 Өзүң нээмат (жакшылык) берген адамдардын⁶ жолуна (*башта*). Каар-казапка учурагандардын жана адашкандардын⁷ жолунан башка». Амийн!⁸

⁵ Бул аятта айтылган туура жол (сиратал мустахим) бузулбаган, бурмаланбаган таза, пакиза ислам дини.

⁶ Ал адамдар бул дүйнө жашоосунда адашпай, Аллахка жаман көрүлбөй жашаган пайгамбарлар, шейиттер жана пайгамбарлар алып келген жолго түз-туура ээрчиген салих (таза) момундар.

⁷ Аллахтын каар-казабына жолуккандар – яхудийлер, ал эми, адашкан коомдор – булар христиандар. Христиандар “Ыйса – Кудай жана Кудайдын уулу” деген ишенимдеринен улам адашкандар болсо, яхудийлер Муса пайгамбар алып келген Чындык менен таанышып, аны кабыл алгандан соң, билип туруп Аллахка башка нерсени (Алтын музоону) шерик кылгандары жана көп пайгамбарларды өлтүрүп жибергенинен улам Аллахтын каарына жолуккан.

⁸ Бул сөз жөнүндө уламалар кайчы пикир билдиришип, кээ бирөөлөрү аят дешсе, башкалары аят эмес дешкен. Эмнеси болсо да, бул сөз «кабылда», «тилегимди бер» деген маанини билдирет жана биз аны бардык дуба-тилектерибиздин соңунда айтып жүргөнүбүз оң.

58-«Мужадала» сүрөсү¹.

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй, Мухаммад!) өзүнүн эри жөнүндө сен менен сөз талашып, Аллахка арызданган аялдын сөзүн Аллах укту. Аллах экөөңөрдүн талаш сөзүңөрдү угат. Аллах – Угуучу, Көрүүчү²!

2 (Эй, момундар!) силердин аранардан ким аялын зихар кылса, аялдары апалары болуп калбайт. Алардын апалары – аларды тууган аялдар. Алар («сен мага апамын белиндей болуп кал» деп) жарабаган жана жалган сөздү айтышат! Аллах Кечиримдүү жана күнөөлөрдөн өтүүчү.

3 Аялдарын зихар кылып алып, кийин ал сөзүнөн кайткандар (күнөөсүн жууш үчүн) аялына кошулбай туруп бир кулду азат кылат. Ушул – силерге насаат. Аллах

¹ Бул сүрө Мадина Мунавварада түшкөн жана 22 аяттан турат. «Мужадаланын» мааниси «сөздө талашып-тартышуу»

² Жахилия арабтары арасында «зихар» деген салт бар болчу. «Зихар» деген сөздүн түз мааниси «жоон», «бел» дегенди түшүндүрөт. Маселен, бир эркек аялы менен жатканда ага «сенин жоонун же белиң же мойнун, же денең, же саның ж.б.у.с.) менин апамдын жоонуна окшойт экен» десе, же аялы менен араздаша кеткенде ага «сен мага апамдын белиндей болуп кал!» десе – бүттү. Ошол бир гана сөз менен талак түшүп аялы апасы сыяктуу болуп калган жана мындай абалда аялы менен ажырашууга туура келген. Күндөрдүн биринде пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламга картайып калган сахааба аялдардан бири Хавала бинти Саалаба келип: «я, расулуллах! Күйөөмө мен гүлгүн курагымды керек болуп, эми керегим тийбей калыптыр! Ал мени зихар кылды. Бирок, мен ажырашууну каалабаймын. Ортодо перзенттерибиз бар!» деп арызданат. Бирок, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам Аллах Тааладан жаңы өкүм келбегени себептүү, салт боюнча «сен анда эриңе талак болуптурсуң» дейт. Каңырыгы түтөгөн аял зихар салтына баш ийгиси келбей, пайгамбарыбыз менен сөз талашып, акырында «эй, Аллахым мен Өзүңө арызданамын!» деп жалбарат жана кетпей, отуруп алат. Ошол маалда пайгамбарыбыз учуукпай калат. Кийин өзүнүн айтуусу боюнча ошол маалда ага Аллах Тааладан зихар өкүмүн бекер кылган аяттар түшкөн экен.

бардык ишиерден Кабардар.

4 Ким (кул азат кылууга жеткидей акча) таппай калса, аялына жакындык кылбай туруп эки ай үзгүлтүксүз орозо кармайт. Ал эми, ким (орозо кармоого) алы жетпесе, алтымыш кембагалды тойдурут. Бул Аллахка жана Анын пайгамбарына ыйман келтиришинер үчүн. Дагы булар – Аллахтын чектегени. Каапырларга (чек бузгандарга) катуу азап бар.

5 Аллахка жана Анын пайгамбарына душманчылык кылгандар өздөрүнөн мурдагы (каапыр) адамдар кор болгону сыяктуу кор болушат. Биз (Аллахтын чектөөсү чындык экенине) анык далилдерди түшүрдүк. каапырларга (қыяматта) кордук азабы бар!

6 Ал күндө алардын бардыгын Аллах кайра тирилтип, (дүйнөдө) жасаган иштеринин кабарын билгизет. Ал иштерди Аллах(тын периштелери) эсептеп койгон, (бирок,) өздөрү

унутушкан. Аллах бардык нерсеге Күбө!¹

7 (Эй, Мухаммад!) билбейсиңби, Аллах асмандардагы жана жердеги бардык нерселерди(н кабарын) билет. Эгер үч адам (жашыруун) шыбырашып сүйлөшсө, алардын төртүнчүсү – Ал. Эгерде бешөө болсо, алтынчысы – Ал. Жана мындан азыраак же көбүрөөк болсо да жана кандай жашыруун жерде болсо да Ал алар менен бирге!² Андан кийин, кыяматта аларга жасаган иштеринин кабарын билгизет. Чынында, Аллах ар нерсени Билүүчү!³

8 Шыбыр-шыбыр(ушактар)дан кайтарылгандарды көрбөйсүңбү, кийин (дагы эле) кайтарылган нерсеге кайтып жатышат жана күнөө, душманчылык, пайгамбарга каршы чыгуу жөнүндө шыбырашып жатышат. Эгер жанына келишсе, сага Аллах салам бергенден башкача салам беришет⁴ жана ичинен: «(эгер Мухаммадтын пайгамбар экени чын болуп калса) бул сөзүбүз үчүн Аллах азапка салбагай эле!» дешет. Аларга өздөрү таштала турган тозок жетиштүү! Кандай жаман акыбет!

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا حُمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ 7 أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِالْآثِرِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذْ أَوْحَىٰ وَكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبَهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُّونَهَا فَيَنْسِفُهَا الْمَصِيدُ 8 يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَتَنَجَّوْا بِالْآثِرِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا بِالْبَيْتِ وَالنَّقْوَىٰ وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ 9 إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِالْإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ 10 يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ فَتَسَحُّوا فِ الْمَجَلِسِ فَاسْحُوا بِسِحِّ اللَّهِ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ اشْرَوْا فَانْشَرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ 11

9 Эй, ыймандуу адамдар! Эгер силер шыбырашып сүйлөшчү болсоңор, анда күнөө, душманчылык жана пайгамбарга (анын өкүмүнө) каршы чыгуу жөнүндө шыбырашпагыла! Жакшы иштерди жана такыбалыкты шыбырашкыла. Аллахтан корккула, Анын Өзүнө гана кайтарыласыңар!

10 Албетте, (каразгөй) шыбыр сөздөр ыймандуу адамдарды капага салуу үчүн шайтан тарабынан болот. Бирок, Аллахтын уруксаты болмоюнча (мындай шыбыр сөздөр) аларга зыян жеткирбейт. Ыймандуулар Аллахка гана тобокел кылышсын!

11 Эй, ыймадуулар! Эгер бир межилис-отурушта силерге «(өз ара кыналып отуруу менен) орун бергиле» деп айтылчу болсо, дароо орун бергиле. (Ошондо) Аллах силерге да (Бейишинен) орун берет. Жана эгер (такыбалуу, илимдүү адамдар келгенде) «жайды бошоткула» деп айтылса, дароо

¹ Аллах Тааланын күбөлүгү Анын ар бир нерсени билип, көрүп, угуп, байкап жана көзөмөлдөп туруусу. Ал карангы түн ичиндеги кара таштын үстүндөгү кара кумурсканы да көрөт жана кыймылындагы шыбырын угат.

² Аллахтын бирге болуусу Заты менен эмес, илими жана бардык нерселерди камтыган билими менен.

³ Ушул аяттан баштап Аллах Таала Мединадагы мунафык-эки жүздүү адамдар менен яхудийлердин баянына өтөт. Алар качан көчөдөн бир мусулманды көрсө, дароо үчөө-төртөө болуп, бөлүнүшүп, оолак жерлерде мусулмандарды ушактап, душмандык эрежелерин түзүшчү. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам аларды бул жоругунан кайтарса деле болбой, өз билгенин жасаша берген.

⁴ Аллах Таала пайгамбарыбызга «ассаламу алайка» (сага Аллахтан тынчтык-саламаттык болсун!) деп салам берген жана ушуга үйрөткөн. Ал эми, яхудийлер болсо, пайгамбарыбызга жолукса угулаар-угулбас шыбырап «ас-сааму алайка» (сага өлүм болсун) дешкен.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ
 صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾
 ۱۲) ۞ أَشْفَقْتُمْ أَن تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ صَدَقْتُمْ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا
 وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ يَّمْتَعَمُونَ ﴿١٣﴾ ۞ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
 غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
 عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ نَغْفِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِّنَ اللَّهِ
 شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ نَبْعَثُهُم
 اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ءَلَا
 إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ
 اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ءَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾
 ۱۹) ۞ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَوْلَئِكَ فِي الْآلَاءِ لَبِنٌ ﴿٢٠﴾
 ۲۰) ۞ كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَبُ بَكَ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّكَ اللَّهُ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾
 ۲۱)

бошоткула. (Себеби,) Аллах силердин араңардагы (таза-калыс) ыймандуулар менен илимдүүлөрдүн даражасын көтөрүп койгон. Аллах бардык ишиңерден Кабардар. 12) Эй, момундар! Эгер пайгамбар менен жекече сүйлөшүүнү кааласаңар, сүйлөшүүңөрдүн алдынан (кедейлерге) садака бергиле¹. Бул силер үчүн жакшы жана тазараак (жорук) Эгерде (садакага) эч нерсе таппасаңар, Аллах Кечиримдүү, Бооруукер.

13) Эмне, силер жекече сырдашуунун алдынан садака берсеңер (кембагал болуп калуудан) коркосунарбы? Бербесеңер бербегиле, Аллах тообанарды кабыл алды. Бирок, намазыңарды (кем кылбай)

¹ Пайгамбарыбыз менен жекече сүйлөшүүнү каалагандар көбөйүп, адамдар кезек күтүп, мунун натыйжасында пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам эс алууга да убакыт таппай калганда Аллах Таала ушул өкүмдү парыз кылды.

окуп, зекетти (өз убагында, толук) бергиле²! Аллахка, пайгамбарына моюн сунгула! Аллах ишиңерден Кабардар!

14) (Эй, Мухаммад!) аларга (мунафыктарга) карабайсынбы, Аллах каарына алган коом (яхудийлер) менен дос болуп жүрүшөт. Алар силерден эмес, алардан да эмес³. Жалгандан («мен – мусулманмын!» деп) ант ичишет. Бирок, (мусулман эмес экенин) билип эле турушат.

15) Аллах (акыретте) аларга катуу азапты даярдап койгон! Алардын иштери (жалгандан ант ичүү жана эки жүздүүлүк) кандай жаман!

16) Ант-касамдарын (өздөрүнө) калканыч кылышат. Анан (башкаларды) Аллахтын Жолунан тосушат. Аларга (кыяматта) кордоочу азап бар!

17) (Жыйнаган) мал-дүйнөсү менен перзенттери аны Аллах тарабынан (азап болуп келген) эч нерседен тосо албайт! Алар – тозок ээлери! Анда түбөлүк калышат⁴.

18) Аллах алардын бардыгын кайра тирилткенде, силерге ант ичкен сыяктуу Ага да ант иче башташат жана бул аларга пайда берет деп ойлошот. Эй, уккула! Алар – чектен чыккан жалганчылар!

19) Аларды шайтан бийлеп алып, Аллахты эскерүүнү унуттурган. Алар – шайтандын жамааты! Эй, уккула, шайтандын жамааты (эки дүйнөдө тен) зыян тартуучулар!

20) Аллахка жана пайгамбарына душмандык жасагандар кор болгондордун сабында!

21) Аллах (Өзүнүн тагдыр китебинде) «Мен жана Менин пайгамбарларым –

² Намаз менен зекет башка ибадаттарга эне сыяктуу. Ушул экөөнү толук аткаргандар башкаларын да аткарат. Экөөнү аткарганандар башка ибадаттарды да жарытпайт. Ал эми, эч кандай себепсиз намаз окубай жүргөн адамдардын башка ибадаттары кабыл болбойт.

³ Мусулман дейин десең, ичи каапыр. Яхудий дейин десең, мусулмандар менен жанаша намаз окуп, орозо кармап жүрүшөт.

⁴ Бул айтылгандар сөзү жана иши менен Аллахтын жолунан тоскон ар бир адамга тиешелүү.

жеңүүчүлөрбүз» деп жазып койгон. Аллах баарынан Күчтүү, баарынан Кудуреттүү.

﴿22﴾ (Эй, Мухаммад!) сен Аллахка жана акырет күнүнө бекем ыйман келтирген адамдарды (эч качан) Аллахтын жана Анын пайгамбарынын душмандарын дос тутканын көрбөйсүн, эгер ал(душманд)ар алардын аталары, перзенттери, ага-инилери жана тууган-туушкандары болсо да! Дал ушулар Аллах алардын жүрөгүнө ыйманды жазып койгон жана Өзүнүн Руху менен кубаттаган адамдар! Аларды (кыяматта) түбүнөн дарыялар агып турган, анда түбөлүк калчу бейиштерге киргизет. Аллах алардан ыраазы болду, алар даг Аллахтан ыраазы болушту! Мына ушулар – Аллахтын жамааты! Эй, уккула: Аллахтын жамааты гана жеңишке жетет!

59-«Хашыр» сүрөсү¹

¹ Бул сүрө Мадинада түшкөн жана жыйырма төрт аяттан турат. «Хашырдын» мааниси «сүргүн». Бул сүрөнүн дагы бир аталышы «Бану Назир». Анткени, сүрөдө Бану Назир яхудийлерин сүргүн кылуу окуясы баяндалат. Окуучуга сүрө аяттары түшүнүктүүрөөк болушу үчүн ошол окуяларга учкай токтолуп кетебиз.

...П пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Маккадан Мадинага хижрат кылып келген учурда булл жерде бир нече яхудий уруулары жашаган. Бану Назир ошол уруулардын бири. Пайгамбарыбыз Мадинага ислам саясатын жайылтга баштаганда яхудий уруулары менен өз ара тынчтык жана кол салышпастык келишимин түзгөн. Анан, белгилүү «Бадр» согушунда аз сандуу мусулмандар үч эсе көп Макка мушриктерин жең ип алышканда, яхудийлер далбасага түшүп «булардын бир эсебин тапаса болбойт» деп ойлоп жүрүшкөн. Арадан көп өтпөй «Ухуд» согушу болуп, анда мусулмандар жең илет. Дал ушундай мезгилди күтүп турган яхудийлер дароо мушриктерге жетип барышып, алар менен мусулмандарга каршы күрөшүүгө сүйлөшүшт. дагы бир мезгилде пайгамбарыбыз бир жумуш менен Бану Назирге барып, бир үйдүн түбүндө эс алып турганда яхудийлер үстүнөн чоң таш кулатышып, жанына кастык жасашат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Аллахтан келген вахий кабары себептүү эки кутумдан тең кабардар болот жана тезинен Мадинага барып, Бану назирге каршы кол

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ
الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

سُورَةُ الْحَشْرِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِنَانَةِ مِنْ دِيَارِهِمْ
لِأَوْلِي الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ
حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنزَلْنَاهُمْ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُجْرَوْنَ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
الْجَلَاءَ لَعَذَّبْنَاهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

﴿1﴾ Аллахка асмандар жана жердегинин бардыгы тасбех айтты! Ал – Кудуреттүү, Даанышман!

﴿2﴾ Ал китеп элдеринен турган каапырларды журттарынан биринчи

курап келип, алардын чептерин курчоого алып, курма бактарын кестирип кысымды күчөтөт. Арадан бир нече күн өткөндөн соң, яхудийлер элчи жиберип, кыянаттык менен бузган келишимдерин жаң ылоону сунуш кылышат. Бирок, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам кыянатчылар менен эч кандай келлишим болбостугун билдирет жана яхудийлерге мөөнөт берип, ар бир адам бир төө көтөргүдөй жүк-тагын алып шаардан чыгып кетүүнү талап кылат. Кыянатчы Бану Назир уруусу ушинтип «Хайбар» деген жерге сүргүн кылынат. Бирок, яхудийлер тымызын кыянаттарын уланта бергени себептүү кийинчерээк аларды Хайбардан да кууп чыгарылат. Ошондуктан сүрөнүн башында Бану Назир сүргүнүн «биринчи сүргүн» деп аталган.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنِهِ أَوْ تَرَكَتُمْوهَا قَائِمَةً عَلَى أَسْوَلِهَا فَإِنَّ اللَّهَ وَلِي الْحَزَنِيِّ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾ وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَا كُنَّ اللَّهُ يَسْلُطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾ مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَالرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ كُنْ لَا يَكُونَ دُولَةَ بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَكُمُ عَنْهُ فَأَنْهَوْهُ وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُجْزَوْنَ مِمَّا جَاءَ الرَّسُولَ وَلَا يُجَادُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

сүргүн үчүн чыгарды. Силер (эй, момундар, алардын чептери бекем болгондуктан) аларды чыгат деп ойлогон эмессинер. Жана алар дагы (бийик) сепилдери өздөрүн Аллахтан коргоп калат деп ойлошкон. Анан Аллах(тын жазасы) аларга күтпөгөн тараптан келип, жүрөктөрүнө коркуу салды¹ эле, үйлөрүн өз колдору жана момундардын колдору менен талкалап киришти. Эй, акылдуу адамдар! (Бул окуядан) сабак алгыла!

﴿3﴾ Эгер Аллах аларга көчүп кетүүнү (тагдыр кылып) жазбаганда, (ушул)

¹ Яхудийлердин сепилдери чынында бекем, бийик болчу. Алар эшиктерин бекем жаап алышып, астейдил коргонууну максат кылышкан. Бирок, Аллах Таала Өзүнүн «коркуу» деген аскерлерин алардын жүрөгүнө багыттады. Натыйжада азыр эле эрдемсинип турган яхудийлер титиреп-какшап, көчүп кетүү үчүн өз үйлөрүн өз колдору менен буза баштады.

дүйнөдө (өлүм же кулчулук сыяктуу жаза менен) жазаламак. Аларга акыретте да тозок азабы бар.

﴿4﴾ Мунун себеби, алар Аллах менен Анын пайгамбарына душман чыгышты. Ким Аллахка душман болсо, (билип алсын:) Аллахтын жазасы катуу!

﴿5﴾ (Эй, момундар!) эгер алардын курма бактарын кессенер же тамырында турган бойдон калтырган болсоңор, (бардыгын) Аллахтын уруксаты менен жана бузукулардын адебин бериш үчүн жасадыңар².

﴿6﴾ Аллах Өз пайгамбарына алардан олжолоп берген нерсеге силер ат чаптырып, төө жорттуруп барбадыңар. Бирок, Аллах Өзүнүн пайгамбарларын каалаган пенделеринин үстүнөн жеңүүчү кылат. Аллах ар нерсеге Кудуреттүү.

﴿7﴾ Аллах (Бану Назир) айыл элинен Өз пайгамбарына олжолоп берген нерсе Аллахка³, пайгамбарга, (пайгамбарга караштуу) тууган-туушкандарга⁴, жетимдерге, бей-бечараларга жана мусапырларга (бөлүнөт. Мунун себеби байлык) араңардагы (бир ууч) байлардын колунда гана айланган мүлк болуп (кембагалдар бейнасиб) калбаш үчүн.⁵ Жана (эй, момундар!) пайгамбар силерди эмнеге буюрса, дароо кабыл алгыла, эмнеден кайтарса, ошол замат кайткыла! Аллахтан корккула, чынында Аллахтын азабы катуу!

﴿8﴾ (Жана ал олжолор) журттарынан (Маккадан) жана мал-мүлкүнөн чыгарып

² Муслумандар курчоодогу Бану Назирди алсыратыш үчүн курма бактарын кесе баштаганда, мунафыктар муну айыптап чыгышты. Мындай адат муслумандардын согуш эрежесинде да жок болчу. Ошондуктан, пайгамбарыбыз дагы кыжаалат болуп турганда ушул аят түшүп, арадан кыжаалатчылык көтөрүлдү.

³ Аллахтын дининин күч алышы үчүн

⁴ Мунун себеби, пайгамбар менен анын туугандары саадака жебейт.

⁵ Мурунку замандарда көбүнчө аскерлерди улоо жана курал-жарак менен бай адамдар каржылап, олжону дагы байлар алышкан. Бул аят ошол эрежени жокко чыгарды.

жиберилген кембагал мухажирлерге (бөлүнөт). Алар (хижрат кылуу менен) Аллахтын пазилетин, ыразычылыгын үмүт кылышкан жана Аллах(тын дини) менен пайгамбарына жардам беришкен. Алар (ыйманында) чынчыл пенделер!

9 Ал эми, аларды (алардын көчүп келишин) утурлап, короо-жайлары менен ыймандарын(ын жылуулугун) даярдап койгон (мадиналык) момундар, өздөрүнө хижрат кылып клгендерди сүйөт жана аларга берилген олжо себептүү жүрөктөрүндө көралбастык сезимин туйбайт. Өздөрүндө жетишпестик болуп турса да, аларды(н пайдасын) өздөрүнөн жогору коюшат. Ким напсинин ачкөздүгүнөн сактана алса, дал ошолор гана жеңишке (Бейишке) жетет.

10 Алардан (Мухажирлер жана ансарлардан куралган абалкы мусулман уммасынан) кийин келген адамдар (дубатилектеринде мындай) дешет: «Эй, парбардигерибиз! Бизди жана бизден мурда ыйман менен өткн бурадарларыбызды кечире көр! Биздин жүрөгүбүзгө ыймандуу адамдарга карата жек көрүүнү салба! Эй, парбардигерибиз! Өзүң Ырайымдуу, Боорукерсин!

11 (Эй, Мухаммад!) мунафык адамдарга карабайсыңбы, китеп ээлеринен болгон нөктөштөрүнө келип: «эгер силер (Мадинадан) чыгарылсаңар, биз дагы силер менен бирге чыгабыз! Силер(ге зыян жеткирүү) жөнүндө эч качан, эч кимге моюн сунбайбыз! Эгер силерге согуш ачылса, албетте жардам беребиз!» дешет. Бирок, алардын анык жалганчы экенине Аллах күбө!

12 Эгер алар чыгарылса, (мунафыктар) алар менен бирге чыкпайт жана эгер өлтүтүрүлүп жатса да эч жардам беришпейт. Жардам берген күндө деле артына карап качышмак жана (аларга Аллахтан) жардам берилбей калмак.

13 (Эй, ыйман жоокерлери! Алардын сепилдерин курчап турганыңарда) силер алардын жүрөктөрүнө Аллахтан да

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ بِكُمْ وَلَا نَطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَتَّبِعُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِهِمْ لِيَخْرُجُوا مِنْهَا لِيُنْصَرُوا وَلِيَذُنَّ عَنْهُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ لِيُقْتَلُوا وَلَا يُسْرَرُوا لَهُمْ فِي صُدُورِهِمْ فَيَسْأَلُونَ اللَّهَ عَلَىٰ ذَٰلِكِ يَأْتُهُمُ الْقَوْمُ لَا يَفْقَهُوهُ ﴿١١﴾ لَا يَقْنَنُ لَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَىٰ مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدِّمٍ بِأَسْهُمٍ بَيْنَهُمْ شَدِيدًا تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكِ يَدَّبُّهُمُ الْقَوْمُ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٣﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤﴾

айбаттуураак сезилдиңер¹. Мунун себеби, алар (Аллахтын кудуретин) билбеген коом эле.

14 Алар силер менен (ачык майданда) биримдикте согуша албайт. Чеп менен оролгон шаарларынын ичинде же дубалдардын ар жагында гана («чогуу» боло алышат). Алардын айбат-сүрү здрүнүн ичинде гана күчтүү. (Ошондуктан,) аларды биримдикте деп ойлойсуңар. Бирок, алардын жүрөктөрү ыдырап бүткөн. Мунун себеби, алар (Аллахтын аяттарынын алдында) акылын иштетпеген коом.

15 Алар өздөрүнөн бир аз эле мурдагы кылмышынын жазасын тарткан (каапыр)

¹ Алар Аллахтан коркуунун ордуна жоокерлерден коркушту. Бирок, алар чындап корккон нерсе (корку сезими) Аллах тараптан келди.

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنْتَهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ
 الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرْ
 نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
 ﴿١٨﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ
 هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
 الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا
 الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ
 اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ لِنَاسٍ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
 ﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ
 هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ
 الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
 يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

سُورَةُ الْمُنْتَهَى
 آيَاتُهَا ٢٤

адамдарга окшойт¹. Аларга жан ооруткан азап бар.

﴿16﴾ (Ал эми, аларды согушка козутуп, өздөрү келбей койгон мунафыктар) шайтанга окшойт. Бир кезде ал инсанга (каапырчылыкты кооз көргөзүп): «каапыр бол» деди. Каапыр болду эле, (дароо өзүн ала качып): «сени менен ишим жок. Мен ааламдардын Раббисинен коркомун!» деди.

﴿17﴾ Анан экөөнүн тең акыбети тозокто түбөлүк калуу болуп калды. Заалымдардын жазасы – ушул!

﴿18﴾ Эй, ыйман келтирген пенделер! Аллахтан корккула! Ар бирж ан эртеңки (кыямат) күн үчүн эмне алып келгенине

карасын! Аллахтан корккула! Аллах эмне иш жасап жатканыңардан Кабардар.

﴿19﴾ Аллахты унуткан, натыйжада Аллах өздөрүн-өздөрүнө унуттурган адамдарга окшобогула! Алар – бузулган (Аллахка моюн сунбаган) адамдар.

﴿20﴾ Тозок элдери менен Бейиш элдери тең эмес. Бейишилер – алар жеңүүчүлөр!

﴿21﴾ Эгер Биз мына бул Кураанды (бир) тоого түшүргөнүбүздө, сен анын Аллахтан коркконунан баш ийип, тытылып кеткенин көрмөксүң. Биз бул салыштырууларды, пикирин иштетсе ажеп эмес деп адамдарга айтып беребиз.

﴿22﴾ Ал – Аллах! Бир Өзүнөн башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок! Крүнгөндү да, көмүскөнү да Билүүчү! Ал – Ырайымдуу, Мээримдүү!

﴿23﴾ Ал – Аллах! Бир Өзүнөн башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок! Ал – Малик, Куддус, Салам, Муьмин, Мухаймин, Азиз, Жаббар, Мутакаббир²!

﴿24﴾ Ал – Аллах, Хаалык, Баарий жана Мусаввир! Анын сонун-көркөм ысымдары бар. Ага асмандардагы жана жердеги бардык нерселер тасбех айтат. Ал – Азиз, Хакийм!

¹ Бану Назир окуясынан бир аз мурдараак шан-шөкөт менен, айбаттуудай көрүнүп «Бадр» согушуна келген Макка мушриктери өздөрүнөн үч эсе аз мусулмандардан жең илип калышкан.

² Булар жана кийинки аяттагылар Аллах Тааланын Кураани Каримде келген ысымдарынан. Булардын маанисин сөз башы бөлүмүндөгү «Аль-асмаа ул хуснаа» темасынан караң ыз.

60-«Мумтахана» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

Эй, ыйман келтирген пенделер! Менин жана өзүңөрдүн душманыңарды дос тутпагыла! Силер аларга достук (катын) жиберип жатасыңар. Алар силерге келген Акыйкатка каапыр болушкан! Силерди жана пайгамбарды Аллахка – Раббинеңге ыйман келтиргениңер үчүн гана (Маккадан айдап) чыгарышууда! Эгер силер Менин ыраазычылыгыңды гана үмүт кылып, Менин Жолумда гана жихад кылуу үчүн чыккан болсоңор (аларды дос тутпагыла!) Силер болсо жашыруун достошуп жатасыңар! Мен силер ичиңерге каткан нерсени да, ашкере кылган нерселерди да эң жакшы билемин! Силерден ким муну жасаса, ал Т/З Жолдон адашыптыр!

Алар² эгерде силерди (н зыяңыңарга бир мүмкүнчүлүк) таап калса эле, ошол замат душман болуп, колдору менен тилдерин силерге жамандык менен агытышат жана каапыр болушуңарды самап турушат.

Бала-чаканар менен тууган-уругуңар кыяматта силерге пайда жеткире албайт³,

¹ Бул сүрө Мадинада түшкөн жана он үч аяттан турат. «Мумтахана» «сыналган аялдар» деп которулат. Сүрөнүн түшүүсүнө төмөндөгү окуя себеп болгон: Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Макканы фатых кылуу үчүн аскерий даярдык баштаганда Хатип ибн Абу Балтаба деген киши Макка мушриктерине окуяны баяндап кат жазып, бир аялдан берип жиберет. Бирок, Аллах Таала вахий кылып бул иштин сырын пайгамбарыбызга бирдирет жана Азиретибиз чабарман аялды жолдон карматып, Хатипке: «булл эмне кылганың?!» дегенде, ал «Маккада бала-чакасы бар экенин, алар коргоочусуз калганын, булл ишти каапырчылык же чыккынчылык ниетинде эмес, тек гана мушриктерге жагынып үй-бүлөсүн алардын жамандыгынан сактап калуу үчүн жасаганын айтып жан соога сурайт. Ал эми, «мумтахана» (сыналган аялдар) жөнүндө сүрөнүн онунчу аятында сөз болот.

² Макка мушриктери

³ Силер ошолорду деп душманга дос болгон элеңер

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ
 فِيهِم بِالْمُؤَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
 وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَدًا فِي سَبِيلِي
 وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمُؤَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
 وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝١ إِنْ
 يَشْفِقُوكُمْ بِكُونِكُمْ لَكُمْ أَعْدَاءُ وَيَسْطُرُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ
 بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ۝٢ لَنْ نَنْفَعَكُمْ أَرْحَامَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝٣ قَدْ
 كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لَقَوْمِهِمْ
 إِنَّا بَرَاءٌ وَأَنْتُمْ مِنْكُمْ وَإِنَّا نَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
 وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۝٤ إِنْ
 قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
 رَبَّنَا عَلَّمَكِ تَوْكَلَنَا وَإِلَيْكَ آبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝٥ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
 فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٦

(Аллах) араңарды бөлүп койот. Аллах эмне иш жасаганыңарды Көрүүчү.

Силер үчүн (Аллахтын пайгамбары) Ибрахимде жана анны менен бирге болгон (ыймандуу) адамдард(ын жашоосунд)а үлгү-сабак бар: бир кезде алар (каапыр) элдерине «биз силерден жана Аллахтан башка силер сыйынган кудайлардан «кол жууп», силерге каапыр болдук! Эми, биз менен силердин араңарда, качан жеке-жалгыз Аллахка ыйман келтиргениңерге чейин түгөнгүс душманчылык жана жек көрүү пайда болду!» деп айтышкан. Бирок, Ибрахимдин атасына карата «мен сизге (Аллахтан) кечирим сураймын. Сизге Аллах тарабынан (келе турган азаптан) эч нерсени кайтарууга кудуретим жетпейт» деген сөзүн (үлгү кылбагыла)⁴

⁴ Мунун себеби, каапырларга Аллахтан кечирим суралбайт. Ибрахим алейхи салам

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
 وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾ عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ
 لِيَنَّكُمْ وَيَبِينَ الَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُم مَّوَدَّةَ اللَّهِ وَلِلَّهِ عَفْوٌ رَّحِيمٌ
 ﴿٧﴾ لَا يَنْهَى كُرْهُ اللَّهِ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم
 مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
 ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَى كُرْهُ اللَّهِ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم
 مِّن دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَتَوَلَّوهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ
 هُم الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ
 مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَنِهِنَّ فَإِن عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
 فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهْنِ حَلُّهُنَّ وَلَا لَهُنَّ حِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاثُوهُمْ
 مَا أَنفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ أَن يَتَخَوَّهُنَّ إِذَا ءَانَيْتُمُوهُنَّ بِجُورِهِنَّ
 وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُفَّارِ وَسَأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ مَا أَنفَقُوا
 ذَلِكُمْ حَكْمٌ مِّنَ اللَّهِ لِيُنذِرَكُمْ وَلِيُعَلِّمَكُمْ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِن فَاتَكُمْ
 شَيْءٌ مِّنْ أَرْزَاقِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَلَاقِمْتُمْ فَمَا تَأْوَى الَّذِينَ ذَهَبَتْ
 أَرْزَاقُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

﴿٥﴾ Эй, Парбардигерибиз! Бизди каапырларга фитна (көз каранды) кылбагай элең¹ жана күнөөлөрүбүздү кечиргей элең! Эй, Парбардигерибиз! Аныгында Сен Кудуреттүү, Даанышмансың!

﴿٦﴾ Аларда силер – Аллахка жана акырет күнүнө ыйман келтиргендер үчүн эң сонун үлгүлөр бар. Ким (үлгү алуудан) жүз бурса, (билип койгула:) Аллах Беймуктаж, Даңазалуу Зат!

﴿٧﴾ Аллах алардын (Макка мушриктеринин) ичиндеги силер душмандашкан адамдар менен араңарда достук жаратып койсо ажеп эмес. Аллах (буга) Кудуреттүү! Аллах – Кечиримдүү, Мээримдүү!

бул сөзүн атасынын ишеними кандай экенин билбей туруп айткан. Качан гана атасынын Аллах душманы экени ашкере болгондо «Эй, атаке! Мен сизден жана сиздин кудайларың ыздан кечтим!» деп араны ачык кылган.

¹ Бизди каапырлардын колу менен азапка салбагай элең!

﴿٨﴾ Силер менен дин себептүү согушпаган жана силерди мекенинерден чыгарбаган адамдарга жакшылык жана адилет кылуудан Аллах силерди кайтарбайт. Аллах адилеттүүлөрдү сүйөт.

﴿٩﴾ Аллах силерди, силерге каршы дин себептүү согушуп, мекенинерден чыгарган жана жана чыгарууга жардам берген адамдарды дос тутуудан кайтарат. Ким аларды дос туткан болсо, алар анык заалымдар!

﴿١٠﴾ Эй, ыйман келтирген пенделер! Эгер силерге ыймандуу аялдар хижрат кылып келсе, аларды сынагыла. Аллах алардын ыйманын эң жакшы билет. Эгер алардын ыймандуу экенин аныктасаңар, каапырларга кайтарып жибербегиле. (Себеби,) алар мушриктерге адал эмес, мушриктер аларга адал эмес.² Жана (эгер үйлөнсөңөр) аларга (мушрик күйөөлөрү) берген өлчөмдөгү махырды бергиле. Качан (ушул) махырды төлөсөңөр, аларга үйлөнүүдө силерге күнөө жок. Жана каапыр болуп (Мадинадан Маккага кетип) калган аялдардын билегинен да кармабагыла!³ Кийин алардан берген махырыңарды сурап алгыла, алар (силер үйлөнгөн мухажир аялдардын Маккада калган мушрик күйөөлөрү) дагы (ал аялдарга) берген махырын силерден сурап алышсын. Аллахтын өкүмү – ушул. Ал силердин араңарда өкүм кылат. Аллах Билүүчү, Даанышман!

﴿١١﴾ Эгерде, силердин аялдардан кимдир бирөөсү каапырлар тарапка өтүп (бир

² Күндөрдүн биринде бир нече аялдар исламга кирип Макка мушриктеринен качып, Мадинага хижрат кылып келишет. Бирок, ошого чейин Пайгамбарыбыз менен мушриктердин арасында «Маккадан Мадинага качып келгендерди кайтарып берилет» деген келишим бар эле. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам «эгер бул аялдарды кайтарып жиберсем, мушрик күйөөлөрү менен турмушу кандай болот?» деп ойлонуп калганда, маселеге чечим катары Аллах Таала ушул аяттарды түшүргөн.

³ Эгер ушундуй болсо, талак түшөт жана ал аял менен ажырашууга тура келет.

мушрикке тийип) кетсе, (жана анын мушрик эри силерге махырды кайрып бербесе) анан силер (согушта мушриктерди) жеңип алсаңар, аялы кетип калган кишилерге (олжодон) махыры барабарынча бөлүп бергиле. Жана өзүнөр ыйман келтирген Аллахтан корккула!

12 Эй, пайгамбар! Эгер сага ыймандуу аялдар келип, Аллахка эч несении шерик кылбоого, уурулук, зынаа кылбоого, (кыз төрөлгөн же төрөлө элек) балдарын өлтүрбөөгө, бирөөдөн бала арттырып эрине тануулабоого жана жакшы (сооп) иштерге буюрганында сага каяша айтпоого ант беришсе¹, алардан антын кабыл ал жана алардын күнөөлөрүнө Аллахтан кечирим сура. Аллах Кечиримдүү, Ырайымдуу.

13 Эй, ыйман келтирген пенделер! Аллахтын каарына жолуккан (мушрик) коом менен дос болбогула! Каапырлар мүрзөдөгү адамдардан (алардын кайра тирилүүсүнөн) үмүт үзгөнү сыяктуу, алар (мушриктер) дагы Акыреттен үмүт кылышпайт.

61-«Сафф» сүрөсү²

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Аллахка асмандардагы жана жердеги бардык нерселер тасбех айтты. Ал – Кудуреттүү, Даанышман!

2 Эй, момундар! Эмне үчүн жасабаган ишинерди сүйлөйсүңөр?!

3 Жасабаган ишинерди сүйлөө Аллахтын алдында эң чоң күнөө!³

¹ Исламга кирген аялдар пайгамбарыбызга ушул иштерди жасабоого ант беришкен. Булл ант исламда «байоат» деп аталат.

² Бул сүрө Мадинада түшкөн. Он төрт аяттан турат. «Сафф» сөзүнүн мааниси «сап». Бул сөздөн Аллахтын жолунда сапка тизилип согушкан адамдар көздө тутулат.

³ Кээ бир мусулмандар каапырлардын зулумуна чыдабай кеткенде «эх, качан Аллахтан согуш жөнүндө өкүм келээр экен» деп бейсабыр болушкан. Анан, убактысы жетип Аллах Тааладан жихадка чыккыла деген өкүм келгенде, жанагы «баатырлар» болбогур нерселерди шылтоолоп согуштан кара жанын калкалап калышты.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ لَا يُشْرِكْنَ
بِاللهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِيْنَ وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِيْنَ
بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِيْنَهُ بَيْنَ اَيْدِيْهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيْنَكَ
فِيْ مَعْرُوفٍ وَلَا يَبَايَعْنَهُنَّ وَاَسْتَغْفِرَنَّ اللهُ لهنَّ اِنَّ اللهَ عَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ
12 يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللهُ عَلَيْهِمْ
قَدْ بَيَّسُوْا لَكُمْ الْاٰخِرَةَ كَمَا بَيَّسَ الْكٰفِرٰنِ مِنْ اَصْحٰبِ الْقُبُوْرِ
13

سُوْرَةُ الصَّفٰتِ
آيٰتُهَآ ٤
رُكُوْعُهَآ ١٦

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ
1 يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ
2 كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُوْلُوْا مَا لَا تَفْعَلُوْنَ 3 اِنَّ
اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِيْنَ يُقْتَلُوْنَ فِىْ سَبِيْلِهِۦ صَفًا كَاذِبُهُمْ
بٰئِيْنَ مَّرْضُوْصٍ 4 وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ لِمَ
تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ 5 اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ فَلَـمَّا
زَاغُوْا اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ وَاَللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ 6

4 Аллах Өзүнүн Жолунда тегиз козулган үйлөр сыяктуу сап-сап болуп согушкан пенделерин сүйөт.

5 (Эй, Мухаммад!) эскергин, бир кезде Муса өзүнүн коомуна «эй, коомум! Эмнеге мени ирээңжитип жатасыңар? Мен Аллахтын силерге жиберилген пайгамбары экенимди билесиңер-го!» деди. Анан качан гана алар (акыйкаттан) бурулуп кеткенде, Аллах дагы алардын жүрөгүн (акыйкатты кабыл алуудан) буруп койду. Аллах бузуку коомду Туура Жолго баштабайт!

6 Эскергин, (бир кезде) Марямдын уулу Ыйса (мындай) деди: «эй, Исрайил урпактары! Мен силерге Аллахтан жиберилген пайгамбар боломун. (Мен) өзүмдөн мурдагы Тооратты (н өкүмдөрүн) тастыктаймын жана менден кийин келе турган, ысымы «Ахмад» болгон пайгамбар жөнүндө (алдын ала)

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَا رُسُلَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ صَدَّقْتُ
 لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرُسُولِي يَا قَوْمِ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا
 جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى
 عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
 ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ
 الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ
 عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذْكَرُكُمْ
 عَلَى تَحْرِيقِ نُجُوحِكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَوَمَّنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجَاهِدُونَ
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾
 يَعْرِفْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ
 طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَى يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ
 مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا
 أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
 قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَت طَّائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
 وَكَفَرَت طَّائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عُدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

сүйүнчү кабар айтамын»¹. Анан качан ал (Мухаммад) аларга анык далилдерди алып келгенде (ыйман келтирүүнүн ордуна) «бул анык сыйкыр-го!» дешти.

﴿7﴾ Исламга чакырылганда Аллахка жалган токуган адамдан заалымыраак ким бар?! Аллах заалым адамдарды Туура Жолго баштабайт!

﴿8﴾ Аллахтын Нурун оозу менен (үйлөп) өчүрүүнү каалашат! Бирок, каапырлар жаман көргөнү менен Аллах Өзүнүн Нурун толук (бүт ааламга) жеткирет!

﴿9﴾ Ал Өзүнүн пайгамбарын Туура Жол жана Акыйкат Дин менен – ал динди бардык диндерден үстөм кылуу үчүн – жиберди². Эгер мушриктер жаман көрсө да.

﴿10﴾ Эй, ыйман келтирген пенделер! Мен силерди жан ооруткан азаптан сактап калчу «соодага» баштайынбы?

﴿11﴾ (Ал сода төмөндөгүчө:) Аллахка жана Анын пайгамбарына ыйман келтиресинер, Аллахтын Жолунда малыңар жана жаныңар менен жихад кыласыңар. Ушул силер үчүн жакшы (соода) эгер билсенер.

﴿12﴾ (Ошондо Аллах) силердин күнөөңөрдү кечирип, түбүнөн дарыялар аккан бейиштерге жана Адн (түбөлүктүүлүк) бейиштериндеги пакиза жашоо жайларына киргизет. Бул – Улуу Жеңиш!

﴿13﴾ Дагы силер жакшы көргөн нерсени (да Аллах силерге белек кылат. Ал –) Аллахтын жардамы жана жакында келе турган жеңиш! (Эй, Мухаммад! Сен ушул жеңишти) ыймандууларга сүйүнчүлө!

﴿14﴾ Эй, ыйман келтирген пенделер! Аллахтын (дининин) жардамчылары болгула! Ушул сыяктуу Марямдын уулу Ыйса дагы шакирттерине «Аллах Жолунда ким мага жардамчы болот?» дегенде, шакирттери «Биз – Аллахтын жардамчылары!» дешкен. Анан, Исрайил урпактарынан бир тайпасы (Ыйсанын динине) ыйман келтирип, дагы бир тайпалар каапыр болушту. Биз ыйман келтиргендерди душмандарынан кубаттуу кылдык эле, натыйжада алар жеңип чыгышты.

¹ «Ахмад» - бул пайгамбарыбыздын Инжилде жазылган аты. Бул ысымдын биринчи мааниси «Аллахты мактаган», экинчи мааниси «Макталган». Христиандар Инжилди өзгөрткөндө ал ысымды өчүрүп жиберешкен. Бирок, байыркы латин тилиндеги нускаларында «Параклет» (Макталган) деген ысым сакталып калган.

² Ушул күндөрдөгү акыркы маалыматтар ырастагандай, тутунган, ээрчиген адамдарынын саны боюнча, Ислам Дини дүйнөдө биринчи орунга чыкты!

62- «Жумья» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Аллахка асмандагы жана жердеги бардык нерселер тасбех айтат. Ал – Малик, Куддус, Азиз жана Хакийм².

2 Ал уммий адамдар³ арасына өздөрүнүн ичинен (тандап алган) элчи-пайгамбарды жиберди. Ошол (пайгамбар) аларга Аллахтын аяттарын тилават кылат, аларды (ширк жана башка күнөөлөрдөн) тазартат жана Китеп менен Сүннөттү таалим берет. Алар мындан мурда анык адашууда болушкан.

3 Жана (Аллах ал пайгамбарды) али аларга кошулбаган алардан башка элдерге⁴ да жиберди. Ал – Кудуреттүү, Даанышман.

4 Бул Аллахтын каалаган пенделерине бере турган пазилети. Аллах улуу пазилет Ээси!⁵

5 Тооратты (колдорунда) көтөргөнү менен, кийин анны(н өкүм-буйруктарын иш жүзүнө аткара)

¹ Бул сүрө дагы Мадинада түшкөн. Он бир аяттан турат.

² Сөз башы бөлүмүнөн «Асмаа ул хуснаа» темасына кайрылыңыз.

³ Арабтар энени «уммун» дешет. «Уммий» дегендин сөздүктү өгү мааниси энеден туулган бойдон окуу-жазууну билбей чоң ойгон дегенди түшүндүрөт. Ал эми, бул жерде Аллах Таала арабтарды «уммий» деп атаганынын себеби, аларда маданият, илим-билим жана Ыйык Китеп болбогон.

⁴ Бул элдер сахаабалардан кийин келип, алардын дин-кербенине кошула турган мусулмандар же болбосо, тээ кыяматка чейин ислам үмөтүнө кошула бере турган араптардан башка элдер.

⁵ Уммий арабтар арасынан Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга пайгамбарчылык пазилети келгенде яхудийлер «Аллах пайгамбарды уммийлердин арасынан тандамак беле? Тандаса, мына биздин арабыздан тандайт. Себеби, бизде илим – Ыйык Китеп бар» дешип ыйман келтирбей коюшкан. Бирок, дал ошол Тооратта акыркы пайгамбар арабтардын арасынан келиши жөнүндө ыйык кабар айтылган эле.

көтөрбөгөн адамдар, үстүнө көп китеп көтөргөн эшек сыяктуу. Аллахтын аяттарын жалганга чыгарган коомдун тамсили кандай жаман! Аллах заалым коомду Туура Жолго баштабайт!

6 (Эй, Мухаммад!) Айткын: «эй, яхудийлер! Эгер силер «бардык адамдар эмес, мына биз гана Аллахтын сүйгөн пенделерибиз» деп ойлосоңор, анда өлүмдү самагыла, эгер чынчыл болсоңор»

7 (Жок,) алар жасаган (көп күнөө) иштери себептүү эч качан өлүмдү сагынышпайт. Аллах заалымдарды Билүүчү.

8 Айт: «силер качып (коркуп) жүргөн өлүмгө албетте жолугасыңар. Кийин, көмүскөнү да, көрүнгөндү да Билүүчүгө кайтарыласыңар. Ал силерге жасаган ишиңердин кабарын билдирет.

9 Эй, ыйман келтирген пенделер! Эгер Жума күндө (Жума намазына

63-«Мунафикун» сүрөсү²

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

﴿Эй, Мухаммад!﴾ Эгер сага мунафыктар келсе «биз күблүк беребиз: сен Аллахтын элчисисиң» дешет. Аллах билет, сен Өзүнүн элчиси экениңди. Аллах мунафыктардын анык жалганчылыгына күбөлүк берет.³

﴿Алар анттарын калканыч кылып кармашып (өздүнө кошуп башка адамдарды да) Аллахтын Жолунан тосушкан. Алардын иштери кандай жаман!

﴿Мунун (жок ыймандарын кооздоп көргөзүүлөрүнүн) себеби, алар (оозунда) ыймандуу болуп, (жүрөгүндө) каапыр болгону. Натыйжада

жүрөктөрүнө мөөр басылып, (жакшылык менен жамандыкты) ажырата албай турган болуп калышты.

﴿Эгер аларга карасаң (келишкен) келбеттери сени кызыктырат. Эгер (жалганды кооздоп) сүйлөсө аларды угасың. Алар (дубалга) жөлөп коюлган (жансыз) жыгач сыяктуу. (Ар дайым далбасада жашаганы себептүү) ар бир добушту өздөрүнүн зыянына деп ойлошот. Алар – душмандар, абайла алардан! Аллах кыйраткырлар, (чындыктан бурулуп) кайда бара жатышат!

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اِذَا تُوْدِيْ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَّوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا اِلَىٰ ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوْا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿١﴾ فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِي الْاَرْضِ وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوْا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٢﴾ وَاِذَا رَاوْا بٰجِرَةً اَوْهَمَوْا اَنْفُسُوْا اِلَيْهَا وَتَرَكُوْا مَا بِئْا قُلُوْبِهِمْ مَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ مِنَ اللّٰهِوِ وَمِنَ النَّجْوٰةِ وَاللّٰهُ خَيْرُ الرَّزٰقِيْنَ ﴿١١﴾

سُوْرَةُ الْمُنٰفِقِيْنَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اِذَا جَآءَكَ الْمُتَّفِقُوْنَ قَالُوْا اَنْشَدْ اِنَّكَ لَرَسُوْلٌ اللّٰهُ وَاَللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُوْلُهُ وَاَللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَكٰذِبُوْنَ ﴿١﴾ اَتَّخَذُوْا اٰيْمٰنَهُمْ جَنَّةً فَصَدُّوْا عَنِ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَتَّهَمْتُمْ سَاءً مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ ءٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا فَطَبِعَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ فَمَهْمٌ لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٣﴾ وَاِذَا رَايْتَهُمْ تُعْجِبْكَ اَجْسَامُهُمْ وَاِنْ يَّقُوْلُوْا نَسَمِعْ لِقَوْلِهِمْ كَانَتْهُمْ حُشْبٌ مِّنْ سُنْدَةِ الْحَبَشُوْنَ كُلَّ صٰيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُوَ الْعَدُوْ فَاَحْذَرُوْهُمْ فَاَنذَرْتَهُمْ اَللّٰهُ اَنْ يُّؤْفَكُوْنَ ﴿٤﴾

чакырып) азан айтылчу болсо, тезинен Аллахты эскерүүгө (мечиттерге) шашылгыла жана сооданы (намаз бүткөнгө чейин) токтоткула. Бул өзүнөр үчүн жакшы, эгер билсеңер.

﴿10﴾ Ал эми, намаз бүткөндө Аллахтын ырыскыларын издеп жер бетине жайылгыла жана Аллахты көп эскергиле. (Ошондо) жеңишке (Бейишке) жетээрсинер!

﴿11﴾ Алар (кээ бир мусулмандар) сооданы жан оюн-тамашаны көргөндө ошого чуркап кетишти жана сени (мечит минбарында) турганың бойдон калтырышты. Айткын: «Аллахтын алдындагы сооп соодадан жана оюн-тамашадан жакшы. Аллах эң жакшы ырыскы берүүчү.¹

хутба кылып турган. Ошол маалда Мадинага шаан-шөкөт менен соода кербени кирип келет. Көпчүлүк сахабалар хутбаны таштап чуркап кетишет. Бул аят ошол окуяга байланыштүү түшкөн.

² Мадинада түшкөн. Он бир аяттан турат. «Мунафикундун» мааниси «эки жүздүүлөр»

³ Мадинадагы кээ бир бай адамдар эми гана бийлик тизгинин колуна алмак болуп турганда пайгамбарыбыз хижрат кылып келип калат жана жалпы эл анны ээрчип калышат. Ызаасы ичинде калган жанагылар ичинде «ит өлүп» исламды жана пайгамбарды жек көрүп турушса да, сыртынан пайгамбарыбызга ыйман келтиришээрин бат-бат кайталап, кээде ант ичип да турушкан.

¹ Жума күндөрдүн биринде пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам минбарда

5 Аларга «(тооба кылып) келгиле, Аллахтын элчиси силердин күнөөңөрдү кечирешиң Аллахтан сурайт» деп айтылганда, моюң толгоп кетишкен жана сен аларды текеберлик менен (адамдарды акыйкаттан) тосконун көрдүң.

6 Сен алар үчүн (Аллахтан) кечирим сурасаң да же сурабасаң да – айырмасы жок: Аллах эч качан кечирбейт! Аллах бузуку коомду Туура Жолго баштабайт!

7 Алар (өз кишилерине) «Аллахтын элчисинин айланасындагы адамдарга эхсан-көмөк көргөзбөгүлө, (ажеп эмес, Мухаммадтын айланасынан) тарап кетишсе» дешет. Асмандар менен жердин казналары Аллахтын колунда-го! Бирок, мунафыктар муну түшүнбөйт.

8 Алар (дагы) «Эгер Мадинага кайтсак, улук адамдар селсаяктарды (шаардан) айдап чыгат» дешкен¹. Улууулук Аллахка, Анын элчисине жана ыйман келтиргендерге таандык. Бирок, мунафыктар муну билишпейт.

9 Эй, ыйман келтирген пенделер! Мал-дүйнөөңөр менен бала-чакаңар силерди Аллахты эскерүүдөн (ибадаттардан) алаксытып койбосун! Ким ушундай кылса, алар – зыян тартакандар!

10 Качан гана силерден бирөөңөргө өлүм (сааты) келгенде «эй, Раббим! Эгер мени бир аз мөөнөткө (жанымды албай) койо турсаң, садака кылып, жакшы адамдардан болоор элем!» деп (чыйпылыктап) калаардан мурда силерге Аллах берген ырыскылардан садака кылып калгыла.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّارَهُ وَوَسْمَهُمْ
وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ 5 سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ 6 هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ
لَا تُنْفِقُوا أَعْلَىٰ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَيَلَّهِ
خَرَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ
7 يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّكَ الْأَعَزُّ
مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنْفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ 8 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ 9 وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقْتُ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ 10 وَلَنْ
يُخْرِجَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ 11

سُوْرَةُ النَّجَاتِ

11 Ажалы жетип калса, Аллах эч бир жанга мөөнөт бербейт! Аллах силердин бардык ишинерден Кабардар!

¹ Казаттардан биринде Маккадан келген мухажирлер менен Мадиналык ансарлар экиге бөлүнүп жаатташа кетишет. Муну көргөн мунафыктардын башчысы Абдуллах ибн Салул «ие, ит семирсе ээсин кабат турбайбы! Мадинага кайтып барганда көрүшөт! Улук адамдар (ансарлар) селсаяктарды кууп жиберебиз» дейт.

64-«Тагаабун» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Аллахка асмандардагы жана жердеги бардык (жандуу-жансыз) нерселер тасбех айтат. Мүлк Анын Колунда, мактоо Өзүнө гана таандык! Ал ар нерсеге Кудуреттүү!

2 (Эй, инсандар!) Ал силерди жараткан. Силердин араңарда каапыр да бар, ыймандуу да бар. Аллах бардык ишинеңерди Көрүүчү!

3 Ал асмандар менен жерди акыйкат менен жаратты, силерге сүрөт-келбет берди жана көрүнүшүнөрдү көрктүү кылды. Кайтып бару – Өзүнө!

4 Асмандардагы жана жердеги бардык нерсени билет жана силердин сырыңарды да сыртыңарды да билет. Аллах жүрөктөрдө катылган нерселерди да Билүүчү!

5 (Эй, мушриктер!) силерге мурдагы каапыр жамаатардын кабары келбеди беле? Алар өз кылмыштарынын жазасын тартышкан². Жана аларга (кыяматта) катуу азап бар.

6 Мунун себеби, аларга пайгамбарлары анык далилдерди алып келгенде «бизди адам перзенти Туура Жолго баштайт бекен» деп, каапыр болуп, жүз буруп кетишти³. Аллах аларга муктаж эмес. Аллах – Беймуктаж, Макталган!

7 Каапырлар «биз эч качан кайра тирилбейбиз» деп ойлошту. Айткын: «жок, андай эмес! Раббиме ант ичип айтамын: силер шексиз (Аллахтын кудурети менен) кайра тирилесиңер жана албетте, силерге жасаган

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ 1 هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْكُمْ كَافِرٌ
وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ 2 خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ 3
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تَعْلَنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بَدَاتِ الصُّدُورِ 4 أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَدَأَفُوا بِأَلْأَمْرِ هُمْ وَهُمْ عَدَابُ أَلِيمٌ 5 ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشْرًا مِثْلُ نَبَاتٍ فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَعْتَبُوا
اللَّهُ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ 6 زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُغْفِرَ اللَّهُ لِيَوْمِ
الْقِيَامَةِ لَنْ نَبْتَدِيَنَّ بِمَا عَمَلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ 7 فَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَالنُّورَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ 8 يَوْمَ
يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ النَّعَابِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا يَكْفُرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ 9

ишинеңердин кабары берилет. Булл Аллах үчүн жеңил.

8 Эми, (эсинерге келип) Аллахка, Анын пайгамбарына жана биз түшүргөн Нурга (Кураанга) ыйман келтиргиле! Аллах бардык ишинеңерден Кабардар!

9 (Аллах) силерди чогулуш күнүнө чогулткан (кыямат) күндү (эстегиле). Ал – Тагаабун Күнү⁴! Ким Аллахка ыйман келтирип, жакшы амал кылган болсо, (Аллах) анын күнөөлөрүн кечирип, астынан дарыялар аккан бейиштерге киргизет. Алар анда түблүк калышат. Бул – Улуу жетишендик!

¹ Бул сүрө Мадинада түшкөн. Он сегиз аяттан турат. «Тагаабундун» мааниси жана чечмелениши 9-аятта айтылат.

² Кээ бирөөлөрүнүн башына таш жааган, кээ бирлерин жер жуткан.

³ Алар текеберчилигинен улам «бизге периштеден пайгамбар келсе ыйман келтирет элек, өзүбүз сыяктуу, тамак-аш жеп, базар аралап жүргөн адам перзенти кантип пайгамбар болсун?!» дешкен.

⁴ «Тагаабундун» мааниси «бири-биринен ажыратылуу». Ал күндө ыймандуулар каапырлардан ажыратылып, Бейишке жиберилсе, каапырлар ыймандуулардан бөлүнүп, тозокко айдалат.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبَشَّ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ
مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فليستوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ يٰٓأَيُّهَا
الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن مِنْ أَرْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عُدْوًا
لَكُمْ فَأَحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغَفَرُوا
فإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَأَنفِقُوا لِلَّهِ مَا أَسْطَعْتُمْ
وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ
يُوقِ شَحْمَ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِن تَقْرَضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلَيْهِمُ الْعَيْبُ وَالشَّهَادَةُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ

آيَاتُهَا ١٧

أَرْوَاجُهَا ١٥

﴿10﴾ Ал эми, каапыр болуп, Биздин аяттарыбызды жалган дегендер тозок ээлери болуп, анда түбөлүк калышат. Кандай жаман акыбет!

﴿11﴾ (Пенделерге) жеткен ар бир көргүлүк Аллахтын гана уруксаты менен болот. Ким Аллахка ыйман келтирсе, анын жүрөгүн Туура Жолго багыттап койот. Аллах ар бир нерсени Билүүчү!

﴿12﴾ Аллахка моюн сунгула, пайгамбарга моюн сунгула! Эгер моюн сунбасаңар (өзүңөргө зыян.) Биздин элчибиздин милдети (акыйкатты) анык жеткирип коюудан гана турат.

﴿13﴾ (Ал –) Аллах! Бир Өзүнөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок! Ыймандуулар аллахка гана тобокел кылышсын!

﴿14﴾ Эй, ыйман келтирген пенделер! (Кээ бир учурда) силерге аялыңар менен перзенттеринер арасынан (Аллах

Жолунан тосуучу) душмандар чыгат. Алардан абайлагыла! Эгер аларды кечирип, айкөлдүк кылсаңар (билип алгыла) Аллах деле Кечиримдүү, Ырайымдуу!

﴿15﴾ Чынында, мал-дүйнөнөр менен бала-чакаңар силерге сыноо. Улуу сооптор Аллахтын алдында.

﴿16﴾ Аллахтан алыңар жеткенче такыба кылгыла жана (пайгамбардын өкүм-насаатарын) угуп, моюн сунгула. Жана (Аллах Жолунда) садака кылгыла. (Бул ишинер) өзүңөргө жакшы. Ким напсинин ачкөздүгүнөн сактана алган болсо, дал ошолор жеңишке жеткендер.

﴿17﴾ Эгер Аллахка жакшынакай карыз берсенер¹, силерге бир нече барабар² көбөйтүп кайтарат жана (буга кошумча иретинде) күнөөңөрдү да кечирет. Аллах Шакур жана Халийм³.

﴿18﴾ (Аллах) көмүскөнү да, көрүнгөндү да Билүүчү, Кудуреттүү, Даанышман!

¹ Аллах Жолунда садака кылсаң ар

² Он эседен жети жүз эсеге чейин

³ Аллах Тааланын ысымдарынан экөө. «Сөз башы» бөлүмүнөн «Асмаа ул хуснаа» темасына караң ыз.

65-«Талак» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Эй, пайгамбар! Эгер аялдарга талак берчү болсонор, «идда» мөөнөттөрүндө талак бергиле². Анан идда мөөнөтүн эсептегиле жана Раббинер – Аллахтан корккула! Анык бир бузук иш (зынаа) кылбаса, аларды үйүнөн чыгарып койбогула жана алар да чыгып кетишпесин! Булар – Аллахтын чектөөлөрү. Ким Аллах белгилеген чектен чыгып кетсе, өзүнө зулум кылган болот. Сен билбейсиң, Аллах ушундан (өкүмдөрдү сактагандан) кийин (эркатын үчүн бир пайдалуу) ишти болтурса ажеп эмес.³

2 Эгер аялдар (идда) мөөнөтүн бүтүрсө, же жакшылык менен алып калгыла же же жакшылык менен ажырашкыла. (Жарашсаңар да, ажырашсаңар да) өзүңөрдөн эки адилеттүү адамды күбө кылгыла. (Эй, күбө болгондор!) силер Аллах үчүн (түз-туура) күбөлүк бергиле! Муңуңар Аллахка жана Акырет Күнүнө ыйман келтирген адамдарга үлгү болоор иш. Ким Аллахтан такыба кылса, анын жолун ачып койот

3 жана эсине да келбеген тараптан ырыскы таап берет. (Ошентип,) ким Аллахка тобокел кылса, Өзү жетиштүү. Аллах Өз ишин аягына чыгарат. Аллах ар бир нерсеге ченем-өлчөм белгилеген.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يُخْرِجَنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ۝١ فَاِذَا بَلَغَ الْأَجَلُ مِنْ أَجْلِهَا فَامْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۝٢ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۝٣ إِنَّ اللَّهَ بَلِّغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۝٤ وَالَّتِي يُبَيِّنُ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحِيضْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۝٥ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ۝٦ ذَٰلِكُمْ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفُرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ۝٧

4 Ал эми, (талагы берилген) аялдарыңардын арасында этек кир келбей калгандары (кексе жаштагылары) болсо жана («булардын идда мөөнөтү кандай болот?» деп) шектенсеңер, алардын иддасы - үч ай. Эми, (балакатка жетпеген же бир ооруу себептүү) тап-такыр этек кири келбеген аялдар болсо, (булардын иддасын да үч ай деп эсептейсиңер) Боюна бүтүп калган аялдардын идда мөөнөтүм – төрөгөңгө чейин. Ким Аллахтан такыба кылса, анын ишин жеңилдетип койот.

5 Силерге Аллах түшүргөн буйрук – ушул. Ким Аллахтан корксо, анын күнөөлөрүн өчүрөт жана сообун көбөйтөт.

¹ Бул сүрө Мадинада түшкөн. 12 аяттан турат.

² «Идда мөөнөттөрүндө талак бергиле» дегени, иддасына чейин, айыздан таза абалында, жакындык кылбай туруп талак бергиле деген мааниде.

³ Мусулман адамдар талакты оюнчук кылып албаш керек. Анын да эрежелери бар. Ал эми, эрежеси менен талагын берген алдарды үйдөн чыгарып жиберилбейт. Ал аял идда мөөнөтү (үч ирет этек кири келип, үч ирет тазалануу убактысы) аяктаганга чейин үйүндө отурууга жана талак кылган эри тарабынан каржыланууга тийиш. А, эгер талактын себеби аялдын бузуктугунда болсо, анда эрежеси менен талак кылгандан кийин үйдөн чыгарып жиберсе болот.

6 Аларга¹ мүмкүн болушунча өзүнөр жашаган үйлөрдөн орун бергиле. Аларга кысым көргөзүү менен зыян жеткирбегиле. Эгер алардын боюна бүткөн болсо, боюндагысын төрөгөнгө чейин (бардык муктаждыгын) камсыздагыла. Эгерде силер үчүн (балаңарды) эмизип берсе, акысын төлөп бергиле² жана (сүт акысынын баасын) өз ара, жакшылык менен келишип алгыла. Эгер (келише албай) кыйналсаңар, ал (эр) үчүн (баласын) башка аял эмизип берет.

7. Бай адам байлыгынан (кеңири) камкордук кылсын. Кимдин ырыскысы ченелген болсо, Аллах берген нерселерден (колуна келишинче) камкордук кылсын. Аллах эч кимди Өзү бергенден ашыкчасына мажбурлабайт. Аллах жакында кыйынчылыктын артынан жеңилдик берет.

8. (Илгерки заманда) нечендеген шаар-кыштактар(дын элдери) Раббисинин жана Анын пайгамбарларынын буйругунан баш тартышты. Анан Биз алар менен кату эсептешип, жагымсыз азаптарга салдык.

9 Алар кылмыштарынын жазасын татышты. Кылмыштарынын акыбети зыян тартуу (өлүм-алекет) болду!

10 Аллах (акыретте дагы) аларга кату азапты даярдап койгон. Эми, Аллахтан корккула, эй, ыйман келтирген акылдуулар! Аллах силерге (Туура Жолго багыттоочу) эскермени жиберди.

11 (Ал эскерме – Аллахтын) элчиси. Ал силерге Аллахтын анык аяттарын окуп берет, ыйман келтирип, жакшы амал кылгандарды караңгылыктардан Нурга чыгаруу үчүн. Ким Аллахка ыйман келтирип, жакшы амал кылган болсо,

أَسْكَنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِضَعْفِهِنَّ عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمَلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأَنْتُمْ يُنْفِقُونَ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرْتُم فَسَرِّضْهُ لِهِنَّ أُخْرَىٰ ۗ إِنَّ يَنْفِقُ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ ۗ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا ۗ إِنْ أَلَامَاً آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ۗ وَكَأَيِّن مِّن قَرِيْبَةٍ عَنَتْ عَن أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ ۗ فَحَاسِبُنَهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذِّبْنَهَا عَذَابًا نُكْرًا ۗ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ۗ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۗ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ۗ رَسُولًا يَنْتَلُوا عَلَيْهِمْ أَنبَأْتِ اللَّهُ مِيسِرَتِ لِيُخْرِجَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۗ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ۗ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ۗ

аны түбүнөн дарыялар аккан жана анда түбөлүк калуучу бейиштерге киргизет. Аллах ага эң сонун ырыскыны (Бейишти) берди!

12 Аллах жети кабат асмандарды жана жерден да ошончосун жаратты. Алардын (асман-жердин) арасына (Анын) буйруктар(ы) түшүп турат, Аллах ар нерсеге кудуреттүү экенин жана Аллах ар нерсени илими менен камтып алганын билишиңер үчүн.

¹ Талагы берилген аялдарга

² Талак кылынган аял идда мөөнтүндө төрөсө, бала атаныкы болгону себептүү, баланы эмизгени үчүн анын атасынан (мурдагы эринен) акы талап кылса, ата аны төлөп бериши зарыл.

66-«Тахрим» сүрөсү¹

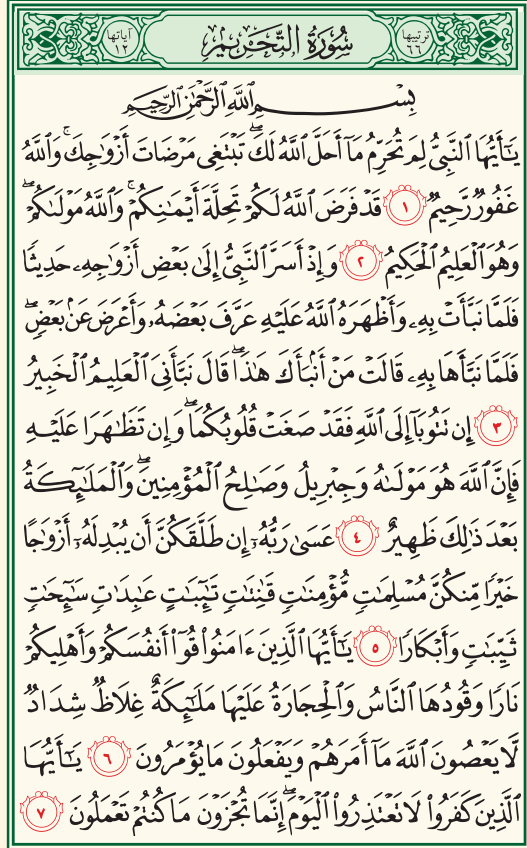
Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Эй, пайгамбар! Эмне үчүн аялдарыңдын ыразычылыгы үчүн Аллах сага адал кылган нерселерди (өзүнө) арам кылып жатасың?! Аллах Кечиримдүү, Боорукер!

2 Аллах силерге антыңардан кайтуунун жолун үйрөткөн-го². Силердин кожоюнунар – Аллах. Ал – Билүүчү, Даанышмын.

3 Бир кезде пайгамбар аялдарынан кээ бирине сырын ачты (жана «эч кимге айтпа» деди) Ал эми (аялы) аны ашкерелеп жиберенде муну Аллах (пайгамбарына) билдирди. (Пайгамбар Аллах билдирген нерселерден) кээ бирин (сыр ачкан аялына) айтты, кээ бирин айтпады. Ага айтканда ал: «муну сизге ким билдирди?!» деди. Айткын: «Билүүчү, Кабардар (Аллах) билдирди!»³

4 (Эй, пайгамбардын эки аялы!) эгер силер Аллахка тооба кылсаңар жүрөгүңөрдү (пайгамбар сүйгөн нерсени сүйүүгө, ага жакпаган нерсени жек көрүүгө) муютат. Ал эми, ага каршы чыксаңар, (билип алгыла) анын (ишенген) Кожосу – Аллах! Андан кийин анын

жардамчылары Жибрийл, ыйманы таза момундар жана периштелер!

5 Эгер пайгамбар силердин талагыңарды берип жиберсе, Аллах ага силерден жакшыраак, мусулман, ыймандуу, моюн сунган, тооба кылуучу, ибадатчыл жана орозо кармоочу кыз-жубандарды алмаштырып бериши мүмкүн.

6 Эй, ыйман келтирген пенделер! Өзүңөрдү жана үй-бүлөңөрдү тозоктон коргоп калгыла! Анын отундары адамдардан жана таштардан, үстүндө болсо, Аллах буюрган ишке эч качан каршы чыкпаган, буюрулган нерсени дароо аткара турган орой жана күчтүү периштелер турат!

7 Эй, капырлар! Бул (кыямат) күндө кечирим сурабай эле койгула, өзүңөр жасаган кылмышка жараша жазаңарды аласыңар!

¹ Бул сүрө Мадинада түшкөн. Он эки аяттан турат. Сүрөнүн «Тахрий» (Өзүнө бир нерсени арам кылып алуу) деп аталышына төмөндөгү окуя себеп болгон: Күндөрдүн биринде пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Зейнеп деген аялынын үйүнөн бал ичип чыгат жана Хафса менен Айшанын алдына кирет. Бул эки аялы Зейнепке катуу күндөштүк кылчу. Анан экөө сүйлөшүп алып, пайгамбарыбызга «оозуң уз сасып калыптыр» дешет. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам аялдарынын көңүлү үчүн «экинчи бал ичпеймин» деп ант берет. Бул аят ушул кылыгы үчүн пайгамбарыбызга эскертүү.

² Аллах Таала үйрөткөн анттан кайтуунун жолу он кедейди тойдуруу же кийинтүү же болбосо бир кул азат кылуу. Эгер ага кудурети жетпесе, үч күн орозо тутуу.

³ Бул аяттагы сыр ачкан аял Хафса энебиз. Ал сырды Айша энебизге айтып койот. Демек, бул жерде экөө тең күнөөлүү: бири сырды ачуучу, экинчиси аны жактырып угуучу.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
 أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
 مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
 أَتَمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾
 يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ
 وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
 لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَاتٍ نُوحٍ وَأَمْرَاتٍ لُوطٍ كَأَنَّا نَحْتِ
 عِبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَحَاتَا هُمَا فَلَمْ يَغْنِيَا عَنْهُمَا
 مِنْ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾
 وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَمْرَاتٍ فِرْعَوْنَ إِذْ
 قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَبِئْسَ الْبَعْثُ إِلَىٰ
 وَعَمَلِهِ وَبِئْسَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
 عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا
 وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا إِتْقَانُ الْإِسْلَامِ وَهُدًى
 وَرَحْمَةً مِّنَ رَبِّهَا إِنَّهَا كَانَتْ مِنَ الْقَانِنِينَ ﴿١٢﴾

8 Эй, ыйман келтирген пенделер! Аллахка чын жүрөктөн тооба кылгыла! (Ошондо) Раббинер күнөөңөрдү өчүрүп, түбүнөн дарыялар агып турган бейиштерге киргизсе ажеп эмес. Ал (кыямат) күндө Аллах (эч качан) пайгамбар жана аны менен бирге болгондорду шерменде кылбайт! Алардын (Аллах берген) нурлары оң тарабында жана алдында (жарытып) агылганда алар (дуба кылып:) «эй, Парбардигерибиз! («Сырат» көпүрөдөн өтүп алганыбызга чейин) биздин нурубүздү кемитпегей элең! Биздин күнөөлөрдү кечиргей элең! Сен ар нерсеге кудуреттүүсүң!» дешет.

9 Эй, пайгамбар! Каапырлар менен мунафыктарга каршы жихад кыл жана чечкиндүү бол! Алардын бараар жери – тозок! Кандай жаман акыбет!

10 Аллах каапырлар(дын акыбети кандай жаман бүтүшүн билгизүү) үчүн Нухтун аялы менен Луттун аялын мисал

келтирди. Экөө тең Биздин салих пенделерибиздин (никесинин) астында болчу. Экөө(нүн аялы) экөөнө кыянат кылышты. Анан, эки пайгамбар тең Аллах тарабынан (азап болуп келген) нерседен эки аялды куткара албай калышты. Жана (эки аялдын бири сүүга чөгүп, экинчисин жер жутуп өлгөндө, аларга) «киргендер менен бирге тозокко киргиле!» деп айтылды.

11 Аллах ыймандуулар үчүн Фираундун аялын (үлгү катары) мисал келтирди. Бир кезде ал (дуба кылып): «эй, Раббим! Мага Өзүңдүн алдында – Бейиште бир үй тургузуп бер жана мени Фираун менен анын амалынан куткар! Мени заалым адамдардан сакта!» деди.

12 (Жана Аллах) Имрандын кызы Марямды дагы мисал (үлгү) кылды. Ал абийирин сактаган кыз болчу. Кийин Биз ага (Жибрийл периштени жиберип) Өз Рухубүздан үйлөдүк.¹ Ал Раббисинин Сөзүн жана Китебин тастыктады жана моюн сунуучулардан болду.

¹ Жибрийл периште анын жакасынан үйлөгөндө, ошол дем анын жатынына барат жана Аллах Тааланын «бол!» деген буйругу менен Ыйсага кош бойлуу болот. Маалым болгондой бул окуяда Ыйсаны Аллах Таалага бала кылып таң уулагыдай эч нерсе жок. Ыйса болгону Аллахтын Кудуретинин белгиси жана «бол» деген Сөзүнүн тастыгы.

67-«Мүлк» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Бүт ааламдардын) Мүлк(ү) колунда болгон Аллах(тын жакшылыгытыры) улук! Ал бардык нерсеге Кудуреттүү.

2 Ал силердин кимиңер эң мыкты (сооптуу) иш жасай алышыңарды сынап-тандоо үчүн өлүм менен өмүрдү жараткан. Жана Ал Кудуреттүү, Кечиримдүү!

3 Ал жети асманды кабат-кабат жараткан. Сен Рахмандын жаратканында эч кандай кемчилдик таба албайсың. Эми дагы бир кара! Кемчилдик көрөөр бекенсин?!

4 Анан дагы кайра-кайра үңүл! Көз(үң) сага тунаркан, чарчаган бойдон кайта берет!

5 Биз дүйнө асманын жылдыз-чырактар менен кооздоп, аларды шайтандар үчүн атылуучу таш кылдык. Жана Биз алар (шайтандар) үчүн (акыретте) тозок азабын даярдап койдук.

6 Жана Раббисине каапыр болгон адамдар үчүн тозок азабы бар! Ал эң жаман кайтуу!

7 Качан алар анын (тозоктун) ичине ташталганда, коркунучтуу добушун угушат! Ал кайнап турган!

8 (Тозок өзүнө ташталган каапырлардан) каарданганы себептүү бөлүнүп-жарылгыдай болот! Ар качан ага бир жамаат (каапырлар) ташталганда, анын (периште) кароолчулары: «эмне силерге

(ушул тозок жөнүндө) кабар берген пайгамбар келбеди беле?» деп сурайт.

9 Алар айтышат: «ооба, ырас бизге эскертүүчү-пайгамбар келген. Бирок, биз ага ишенбей «Аллах (силерге) эч нерсе түшүргөн эмес! Силер эң чоң адашуудагы адамсыңар!» дегенбиз».

10 Жана айтышат: «Эгер биз (ошол пайгамбарды) угуп, акылыбызды иштеткенде (бүгүн) тозок «ээлери» болуп калбайт элек!».

11 Ошентип күнөөлөрүн мойнуна алышат. Тозокулар (Аллахтын ырайымынан) алыс!

12 Кайыптагы Раббисинен корккон адамдарга (Аллах Таала тарабынан) кечирим жана чоң сыйлык (Бейиш) бар.

13 Жана (эй адамдар) силер сөзүнөрдү сыр тутасыңарбы же ашкере кыласыңарбы, Ал көкүрөктөрдү ээлеген нерселерди Билүүчү!

14 Жараткан (көкүрөктөрдү ээлеген нерселерди) билбей калат бекен?! Ал Эң

¹ Бул сүрө Меккеде түшүрүлгөн. Отуз аяттан турат.

² Аллах Таала дүйнөнү, өмүрдү жана өмүрдүн акырындагы өлүмдү жөндөн-жөн эле (максатсыз) жаратпады. Тескерисинче, эң таза, эң такыбаа жана биймандуу адамдар менен ыпылас, бейбаш адамдарды ажыратып, бирин түбөлүк Бейишке, экинчисин түбөлүк Тозокко таштоо үчүн сыноо дүйнөсү кылып жаратты.

³ Табеин уламаларынан бири Катааданын күбөлүк беришинче жылдыздар үч максат: Биринчиден: асманга кооздук-зыйнат, экинчиден: адашкан жолоочуларга жол көргөзгүч, үчүнчүдөн, Шайтандарга таш бараң үчүн жаратылган. (Табарий) Демек жылдыздарга карап төлгө ачуу, эртенки күндөн кабар берүү жана ал төлгөлөргө ишенүү - бул анык адашуу жана каапырчылык.

وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوَجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا
يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ
﴿١٥﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ
تَمُورٌ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
فَسَتَعْمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرٍ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَيْتَ وَمَقَبَيْتَ مَا
يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي
هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ
﴿٢٠﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَل لَّجُوا فِي عُتُوٍّ
وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾ أَمْ يَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا
عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدِ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

Билимдүү¹ (бардыгынан) Кабардар – го!

﴿15﴾ Ал силер үчүн жерди моюн сунуучу кылып койду. Эми, анын чар тарабында жүрүп, (Аллахтын) ырыскыларынан жей бергиле! Кайра тирилип баруу – анын Өзүнө гана!²

¹ Жаратуучу Өзү жараткан нерсенин ар кандай абалда экенин билип турат. Биз “эн билимдүү” деп которгон сөз аят текстинде “Латийф” деп жазылган. Бул Аллах Тааланын сонун-көркөм ысымдарынан бири. Мааниси “назик илими бардык нерсеге өтүүчү” дегенди билдирет. Дагы бир мааниси “өтө назиктик (кылдаттык) менен ырайым кылуучу”

² Аллах Таала моюн сундуруп койгону себептүү эне жер титиреп жарылып кетпей, биз анын койнунда каалаган багытыбызга басып, аман-эсен соода-сатыгыбызды, дыйканчылык - тиричилигибизди өткөрүп, Аллах Таала чачып койгон ырыскыларыбызды терип, жеп жүрөбүз. Капырлар эмне үчүн ушул ырайымдуулукка жооп иретинде Аллах

﴿16﴾ Эмне, силер (эй, каапырлар) асмандагы³ силерди жерге жуткуруп жиберүүсүнөн (тап-такыр) тынчсыңарбы?! Капысынан ал (жер) чайпалып кетсе – чи?!

﴿17﴾ Же болбосо, силер, асмандагы (Аллах) үстүңөргө таш учурган катуу шамал жиберилишинен амансыңарбы?! Жакында (Менин) эскертүү(м) кандай экенин билип аласыңар!

﴿18﴾ Алардан мурунку (каапыр) пенделер дагы (өздөрүнө жиберилген пайгамбарды) жалганчыга чыгарышкан. Анан (Менин) тааныбай коюу(м) кандай болду?!⁴

﴿19﴾ Алар, канатын (бир) жайып (бир) жыйнап турган кушка карашпайбы төбөсүндөгү?! Аны (ободо ырайымдуу) Рахман гана кармап турат – го! Ал ар бир нерсени Көрүүчү!

﴿20﴾ (Эй каапырлар! Ойлонгула-чы:) Силерге Рахмандан башка жардам бере ала турган аскеринер (жардамчынар) ким экен?! Каапырлар адашуунун гана ичинде!

﴿21﴾ Эгер (Аллах) Өз ырыскысын токтотуп койсо, силерге ырыскы таап бере ала турган ким экен?! Жок! (каапырлар дагы эле) катаалдыгын, (исламды) жек көрүүсүн улантып жатышат!

Таалага шүгүр (*убадат*) кылышпайт?! Же Анын Өзүнө кайтып барбайбыз деп ойлошобу?! Же асмандагы Аллахтын аларга күчү жетпейт бекен?!

³ Аяттын арапча текстинде “асмандагынын” ким экени айтылган эмес. Аны бизге Пайгамбарыбыздын төмөндөгү хадиси түшүндүрүп берет: “*Ким жердегилерге ырайым кылса, ага асмандагы ырайым кылат*” (*Сахиху Абу Дауд, Сахиху Термизий*) Бул хадисте Пайгамбарыбыз “асмандагы” дегенде Аллах тааланы назарда тутканы белгилүү. Имам Табарий дагы өзүнүн тафсириде “асмандагы – бул Аллах” деген.

⁴ Аллах Таала илгерки мушриктерден болгон Луттун коомун жерге жуткуруп, үстүнөн таштуу шамал жиберип кыйраткан болчу. Эсирген пенделер оболу Аллахты тааныбайт. Аллах – Боорукер. Мөөнөт берет, пайгамбары аркылуу кайра-кайра ак жолго чакырат. Булар пайда бербегенде, аларды Өзү “тааныбай коет”: жерге, сууга жуткурат, бороон, чагылган, таштуу шамалдарды жиберет. Ой-боюна, жалынып-жалбаруусуна карабайт!

22 Ким туура жол табуучураак? Жер тиктеп эле бара жаткан кишиби же болбосо, туура жолдо (башын) түз (тутуп) бара жаткан кишиби?¹

23 Айткын (эй Мухаммад) “Ал силерди жаратып, көз, кулак жана жүрөктөрдү берген. Өтө аз шүгүр кылуудасыңар!”

24 Айткын: «Ал силерди жер бетинде өндүрүп-өстүргөн. Жана (кайра тирилгенде) Өзүнө гана чогултуласыңар».

25 Жана алар: «Эгер чынчыл болсоңор бул (кайра тирилүү жөнүндө) убада (Кыямат) качан?» дешет.

26 Айткын: «(ал жөнүндөгү) илим Аллахтын гана алдында. А, мен болгону, анык эскертүүчү-пайгамбармын»

27 Качан гана аны (тозокту) жакындан көрүшкөндө каапыр болгондордун жүздөрү карарып кетет жана аларга: «ушул силер («качан-качан» деп) шаштырган нерсени!» деп айтылат.²

28 Айткын: «(ойлонуп) көрбөйсүнөрбү, эгер мени жана мени менен бирге болгон (ыймандуу) адамдарды Аллах (силер тилегендей) өлтүрчү болсо (бизге акыреттик Бейиш даяр) же (узун өмүр берип) бизге ырайым кылса (Өзүнө сыйынып, шүгүр кылып жашай беребиз. Ал эми, силердин жаныңарды алчу болсо) анда силерди катуу азаптан ким сактап калат?!

29 Айткын: «Ал – Рахман (Ырайымдуу)! Биз Ага ыйман келтирдик жана тобокел кылдык. А, силер (эй каапырлар) ким анык адашууда экенин жакында билип аласыңар!³

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّتَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمْنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ١ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾
 ٣ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَبِّحْهُ وَابْحُورْهُ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ الْمَقْتُولُ ﴿٦﴾ إِنْ رَبَّكَ هُوَ
 ٧ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾ فَلَا تَطِعِ
 ٨ الْمَكِيدِينَ ﴿٨﴾ وَذُو لُؤْدُنَ فَيُدْهِمُهُمْ ﴿٩﴾ وَلَا تَطِعِ كُلَّ
 ١٠ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ
 ١٢ أُشِيرٍ ﴿١٢﴾ عَتَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾
 ١٥ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأُولِينَ ﴿١٥﴾

30 Айткын: «(эй, каапырлар) ойлонуп көрбөйсүнөрбү, эгерде силердин сууңар жер астына сиңип кетсе, анда силерге аккан сууну ким келтирип берет?⁴

68- “Калем” сүрөсү⁵

балким бир нече жүз, балким бир нече миң, а балким бир нече миллион жыл бардыр. Бул мөөнөт биз – инсандар үчүн өтө алыс. Ал эми, Аллах үчүн арзыбаган убакыт.

4 Аллах Тааланын жаратылыш мыйзамына ылайык жер суулары күн ысыгы менен бууланып, асманга көтөрүлүп, булуттар пайда болот. Анан Аллах Таала аларды муктаж пенделерине асмандан жамгыр кылып жаадырып, натыйжада дарыя, булак, кудук суулары пайда болот. Эми, Өзүнүн амири менен жер кыртышындагы суулар эн терең катмарга сиңип кетсе жана Аллах асмандан жамгыр жаадырбай койсо, нашүкүр пенделерге сууну Аллахтан башка кудайлары жаадырып бере алабы?!

5 Бул сүрө Маккада түшкөн. 53 аяттан турат. Бул сүрөнүн дагы бир аталышы “Нуун”.

¹ Бул аятта ушул эле, дүйнөлүк жашоонун кайгысы менен жашап, алыстагы (аркы) дүйнөнү назарына илбей, күнөө менен жашаган адам жер тиктеп бара жаткан кишиге, ал эми, азыркысын гана эмес, кийинки, түбөлүк жашоосун да эсепке алып, ошол дүйнө үчүн даярданып жашаган адам башын түз кармап, байкоо менен бара жаткан кишиге окшотулууда.

² Мухаммад саллалоху алайхи ва саллам ушул сөздөрдү Макка мушриктерине айтканда алар бул насааттарды укмак түгүл «кайра тирилесиңер дейсиң. Койчу бул сөзүңдү. Эгер болчу болсо, тезирээк болтурбайсыңбы?» дешип шылдың кылышты.

³ Аллах Тааланын “жакында” дегени кыямат кайым. Кыяматка чейин дагы бир нече он,

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Нуун.¹ (Эй Мухаммад) калемге жана ал жазган нерселерге ант ичип (айтамын):

2 Сен Раббиндин нээматы (пайгамбарчылык) себептүү акылынан адашкан киши эмессиң.²

3 (Пайгамбарчылык түйшүгүн көтөргөнүң үчүн) сага түгөнгүс сыйлыктар бар!

4 Жана сен улук (адеп-) ахлактын үстүндөсүң.³

5 Жакында (Кыямат болуп, чындык ашкереленгенде) көрөсүң, алар да көрүп (билип) алышат

6 силерден кимиңер азгырылган экениңерди.

7 Сенин Раббиң, Өзүнүн жолунан ким адашып кеткенин жана ким туура жол тапканын эң жакшы билет.⁴

8 (Динди) жалган дегендерге моюн сунба!

9 Сен алар менен макул болсоң, алар да сени менен келишип алууну каалашат.

10 Сен моюн суна бербегин: көрүнгөн эле кадырсыз касамкорго,

11 (адамдардын арасын бузуу үчүн) ушак таратып жүрүүчү шылдыңчыларга,

12 чектен чыккан, күнөөкөр, жакшылыкка бут тосуучуларга,

13 орой жана андан соң..., атасынын дайыны жок (тексиз) адамдарга!⁵

14 Ал бай жана перзенти көп болгондуктан,

15 ага биздин аяттарыбыз окулганда: «(бул) байыркылардын жөө-жомоктору – го» деди.

16 Биз жакында (Кыяматта) аны тумшугунан тамгалап койобуз!⁶

17 Биз аларды бак-бостон ээлерин сынаганыбыз сыяктуу сынадык.⁷ Бир кезде (бак-бостон ээлери) бакты (н түшүмүн) таңга маал (эч ким тура элек мезгилде) жыйнап алууга ант ичишти.

18 Алар (ниеттеринде “Аллах кааласа” деген сөздү) эсепке алышпады.

¹ “Нуун” адаттагыдай эле, мааниден үзүлгөн тамгалардын бири. Белгилүү болгондой бул тамгалардын маанисин, түшүндүрмөсүн Аллах Тааланын бир Өзү гана билет.

² Пайгамбарыбызга Ислам дини вахий аркылуу бериле баштаганда элдерге алар сыйынып жаткан ар түрдүү кудайлардын жалгандыгын айткан. Ошондо алар: «Буга эмне болгон? Ата-бабаларыбыздын динин чанып?! Бул соо эмес – го! Мүмкүн муну жиндер азгырып жатса керек!» дешкен. Аллах Таала жогорку аяттарда илим-билим жана улук Куран аяттары жазыла турган калем жана ал жазган аяттардын урматына ант ичип, пайгамбарын мушриктер айыптаган сөздөрдөн коргоодо.

³ Пайгамбарыбыз саллоллоху алайхи ва салламдын адеп-ахлагы жөнүндө сурагандарга Айша энебиз: «Анын ахлагы – Кураан» деп жооп берген болчу. Мунун мааниси ал ар дайым Кураан көргөзгөн адептер менен «сугарылып» турган.

⁴ Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам «Аллахтан башка бардык кудайлар жалган. Силердин ата-бабаңар адашкан пенделер болчу» дегенде, жалган «кудайлардын» пенделери ага келип: «кел, эй Мухаммад сүйлөшүп алалы, сен биздин кудайларга тил тийгизбе, ата-бабаларыбызды адашкан деп айтпа. Ошондо биз дагы сенин диниңе каршылык кылбайбыз» дешет. Кийинки аяттарда Аллах Өз Пайгамбарына аларга кандай жооп бериш керектигин үйрөткөн.

⁵ Кураан чындыктарын айттырбай коюу үчүн ислам аалымдары менен келишип алууга умтулган касамкор, атасынын дайыны жок, зынаадан төрөлгөндөр ар бир заманда табылат. Пайгамбарыбыздын заманында ошондой адамдардан бири Валид ибн Мугира деген ашынган каапыр эле. Валид чириген бай жана бала-чакасы көп болгон. Ал мезгилдерде кимдин перзенти көп болсо, ал ошону менен да текеберленчү.

⁶ Аллах Таала исламдын ашынган душмандарын акыретте катуу азапка салганда, азаптын кара белгиси адегенде эле алардын жүздөрүнөн билинет.

⁷ Макка мушриктерине Аллах Таала өтө көп мөөнөт берип, дүйнөлүк нээматтардан кем кылбай, бирок ошол эле учурда кана, качан ыйман келтиришет экен деп сынап турду. Бирок алар ыйманга кирүүнүн ордуна каапырчылыкта текеберленип кетишти жана өздөрүнүн акыреттерин күйдүрүп алышты. Эмки аяттарда Аллах Таала алардын бул жоругун, бак-дарактарынын түшүмүнөн эхсан (садака) кылууга кызганган, мунун натыйжасында Аллах алардын бактарына асмандан өрт жиберип күйдүрүп жиберген кийин не бактан жок, не акыреттик сооптон жок куржалак отуруп калган кишилерге окшотот.

19 Анан алар уктап жатканда бактын үстүндө Сенин Раббиң тарабынан (жиберилген) бир айлануучу (от) айланып турду (дагы...)

20 (күйдүрүп, чычаласын чыгарганда) карангы түн сыяктуу болуп калды.

21 Анан таң азда бири-бирин чакырышты:

22 «Эгерде (түшүмүндү) жыйнай турган болсоңор эртерээк барбайсыңарбы»

23 (Бардыгы үйүнөн чыгып) жолго түшүштү шыбырашып:

24 «Бүгүн силердин үстүңөргө – бактын ичине бир дагы кедей кирип калбасын»

25 Алар эч кимге билдирбей (ушундай катаал, мээримсиз абалда кембагалдарды түшүмдөн) куржалак калтырууга кудуреттүүбүз деп, эрте таңда бара жатышты.

26 Анан.., (кара чычала болуп калган) бакты көрүп: «биз адашып (башка бакка келип) калыптырбыз» дешти.

27 “Жок! Биз (бактан) кол жууп калыптырбыз!”

28 (Ошондо) алардан адилеттүүрөөк бирөөсү: «мен силерге «Аллахты даңазалагыла» (“Аллах кааласа” деп айткыла) дебедим беле?» деди.

29 (Дагы) айтышты: «Раббибыз (кемчилдиктүү сыпаттардан) Аруу-Таза! Биз (өзүбүзгө) зулум кылуучулардан болуп калдык!»

30 Анан бири-бирине карап, бири-бирин айыптай баштады.

31 Жана (мындай) дешти: «шорубуз курусун! Биз (чындап) чектен чыгып кетиптирбиз!»

32 Эми Раббиз анын ордуна андан жакшыраагын бергей эле! Биз Раббизге табынуучу болдук – го!»

33 (Азгырылган адамдарга сыноо дүйнөдөгү) азап ушундай! Ал эми, акырет азабы (мындан) чоңураак, эгер билишсе!

34 Албетте, такыба кишилер үчүн Раббисинин алдында эң мыкты бейиштер бар.

35 (Эй Макка мушриктери!) эмне, биз мусулмандарды (силерге окшогон) күнөөкерлер сыяктуу кылат бекенбиз?!¹

سَسِمَهُمْ عَلَى الْخُرطومِ ۝ ١٦ ۝ اِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اِذْ اَسْمَوْا
لَبِصْرٍ مِّنْهَا مُصْبِحِينَ ۝ ١٧ ۝ وَلَا يَسْتَنْوْنَ ۝ ١٨ ۝ تَطَافَ عَلَيْهِمُ اطِيفٌ مِّنْ رَبِّكَ
وَهُرْتَابِيُونَ ۝ ١٩ ۝ فَاصْبَحْتَ كَالصَّرِيمِ ۝ ٢٠ ۝ فَنَادَا وَامُّصْبِحِينَ ۝ ٢١ ۝ اِن
اَعْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَرْمِينَ ۝ ٢٢ ۝ فَاطْلُقُوا وَهُرْيَنَخْفُونَ ۝ ٢٣ ۝
اِنْ لَا يَدُخَلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ۝ ٢٤ ۝ وَغَدَا عَلٰى حَرْدٍ قَدِيرِينَ ۝ ٢٥ ۝ فَلَمَّا
رَاَوْهَا قَالُوْا اِنَّا لَضَالُوْنَ ۝ ٢٦ ۝ اَبَلْ مَّحْنُ مَحْرُومُونَ ۝ ٢٧ ۝ قَالَا وَسَطُهُمُ الرُّاَقِلُ
لَكَوَلُوْا لَا تَسْتَيْحُونَ ۝ ٢٨ ۝ قَالُوا سُبْحٰنَ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ۝ ٢٩ ۝ فَاَقْبَلَ
بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتْلُوْمُونَ ۝ ٣٠ ۝ قَالُوْا اَنْوَيْلْنَا اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ۝ ٣١ ۝ عَسٰى
رَبِّنَا اَنْ يَّبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا رٰغِبُونَ ۝ ٣٢ ۝ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَلَّابِ
الْآخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ۝ ٣٣ ۝ اِنَّا لَلْمُنْفِقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ
۝ ٣٤ ۝ اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِيْنَ كَالْجَاهِلِيْنَ ۝ ٣٥ ۝ مَا لَكَوَلِيْفٌ تَحْكُمُونَ ۝ ٣٦ ۝ اَمْ
لَكَوَلِيْبٌ فِيْهِ نَدْرُسُونَ ۝ ٣٧ ۝ اِنَّا لَكَرِيْمٌ مَّا تَخْفِئُونَ ۝ ٣٨ ۝ اَمْ لَكُمْ اٰيْمٰنٌ
عَلَيْنَا بَلٰغَةً اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اِنْ لَكُمْ لِمَا تَحْكُمُونَ ۝ ٣٩ ۝ سَلِّهْمُ اٰيَهُمْ
بِذٰلِكَ زَعِيْمٌ ۝ ٤٠ ۝ اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَاْتُوْا بِشُرَكَائِهِمْ اِنْ كَانُوْا صٰدِقِيْنَ ۝ ٤١ ۝
يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُوْدِ فَلَا يَسْتَطِيعُوْنَ ۝ ٤٢ ۝

36 Силерге эмне болгон?! Кандай өкүм чыгарып жатасыңар?!

37 Же силердин алдыңарда аны сабак кылып окуган (ыйык) китеп бар беле?!

38 (Же) Ал (китептин ичинде) силер үчүн өзүнөр каалаган нерсе (бар бекен)?!

39 Же болбосо, силер үчүн Биздин мойнубузда кыямат күнүнө чейин жете турган «силер каалаган (бардык) нерсе(лер) силер үчүн мүмкүн» деген ант-убада бар бекен?!

40 (Эй Мухаммад) алардан сура - чы, кимиси буга кепил боло алат?!

41 Же алардын (каалоо тилектерин орундатып бере турган Аллахтан башка) кудайлары барбы?! Эгер чынчыл болушса, (ошол) кудайларын алып келишсин!

42 (Кыямат) күндө балтыр ачылып, (бардык элдер) сажда кылууга чакырылганда, алар (мушриктер сажда

¹ Аллахка моюн сунган адамдар менен

каапырлардын акыбети эч качан бирдей болбойт.

خَشِيعَةً أَبْصَرَهُمْ تَرْهَقَهُمْ ذَلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِي وَمَنْ يَكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ مُمْتَقِلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْعَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾ فَأَصْبَرَ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَوْلَا أَنْ تَدْرِكُهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِتَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْنِبْهُ رَبِّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْحَقِّ قُلْتُمْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾ وَأَمَّا عَادٌ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَوَّصِرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَحَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَينَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَفَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ مُنْحَلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

кылууга) жарабай калышат.¹

﴿43﴾ Көздөрү жерге кадалып, аларды кордук орогон абалда (турушат) Алар (дүйнө жашоосунда) сак-саламат болуп (саждага жарап) турганда саждага чакырылышкан эле.

﴿44﴾ (Эй Мухаммад!) Сен бул Сөздү (Кураанды) жалган дегендерди Мага кой! Биз аларды билбеген тарабынан эч билгизбей

¹ Бул аят Кыяматтагы оор абал жөнүндө кабар берет. Абу Саид Худрий разияллоху анху мындай хадис риваят кылган: “*Мен Расулуллах саллаллоху алайхи ва салламдын мындай дегенин уктым: “(Кыяматтагы оор күндө) Раббиз Өзүнүн (эч нерсеге окшобогон) Балтырын ачат. Анан Ага ар бир ыймандуу эркек-аял саждага жыгылат. Ошондо бул дүйнөдө эл көрсүнгө гана ийилип жүргөндөр (жана тап такыр сажда кылбагандар) дагы сажда кылуу үчүн барышат. Бирок, алардын омурткалары катып (саждага жарабай) калат.” (Бухарий: 4419-хадис. Муслим: 183-хадис)*

азапка салабыз!²

﴿45﴾ Мен аларга мөөнөт беремин. Менин амалкерлигим бекем!

﴿46﴾ Же болбосо (эй, Мухаммад) сен алардан (өзүндүн дааватың үчүн) акы сурап, алар болсо төлөөдөн кыйналып жатышабы?

﴿47﴾ Же алардын алдында кайып (ааламындагы Тагдыр Китеби) барбы (жана) алар (ошондон окугандарын) жазышабы?³

﴿48﴾ Эми (эй, Мухаммад) сен Раббиндин өкүмүнө сабыр кыл! Балыктын «ээси» (Юнус пайгамбар) сыяктуу (элиңе сабырсыз) болбо! Бир кезде ал (балыктын ичине) жутулган бойдон (кап-караңгы курсакта отуруп) Раббисине дуба кылган болчу.⁴

﴿49﴾ Эгерде ага Раббисинин нээматы (жакшылыгы) жетпегенде, жек көрүлгөн абалда жалаң жерге (кароосуз) таштап коюлмак.⁵

﴿50﴾ Анан Раббиси аны (кайрадан пайгамбарчылык үчүн) шайлап, салих (жакшы) инсандардан кылды.

² Бул аятта Аллах Макка мушриктерин, каапыр болоор замат азапка салбай, акырындык менен, мөөнөт берип, бир аз - бир аздан нээмат жана өмүр берип, даражама - даража алып барып, качан алар эч нерсени капарына илбей, “Аллах бизге кайра нээмат берип жатат го. Демек, бир нерсебиз Аллахка жаккан окшойт” деп бейкапар болуп калгандан кийин гана азап жиберүү жөнүндө айтып жатат.

³ Эгер Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам дин үйрөткөндүгү үчүн алардан акы сурабаса же алар кайыптагы тагдыр китеби – Лавхул Махфузду окуп, андагы келечек кабарларды жазып жүрбөгөн болсо, тагыраак айтканда, өздөрүнүн тозокко түшпөөсү жөнүндө кайыптан кабар алышпаган болсо, эмне үчүн акыйкатка ушул даражада назарсыз болушат?! Эмне үчүн динге душман болуп Пайгамбарга руханий-денелик зыяндарды жеткиришет?!

⁴ Юнус пайгамбардын толугураак баяны менен таанышуу үчүн “Анбия”, “Саффат” жана “Юнус” сүрөлөрүнө кайрылыңыз.

⁵ Бирок, андай болбоду. Аллах анын дубасын угуп, кечирип, ырайым кылганы себептүү, балык аны жайдак, ысык, жалаң жерге оозунан чыгарып таштаар замат ал жерге ашкабак дарагын өстүрүп, анын алсызданган денесин илахий көлөкө менен ырахаттандырды.

51 (Эй Мухаммад) каапыр болгон адамдар зикирди (Кураанды) уккан мезгилде (ичи өрттөнүп) сени көздөрү менен оодара сала жаздашат жана: «ал жинди!» дешет.

52 Ал (Кураан) бүт ааламдар үчүн (эң даанышман) насаат-эскермеден башка эмес!

69-“Ал – Хаакка” сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Ал – Хаакка!

2 «Ал – Хаакка» дегени эмне өзү?!

3 (Эй, Мухаммад) «Ал – Хаакка» эмне экенин сен кайдан билмек элеч?²

4 «Самууд» менен «Аад» (коому) кыяматты жалганга чыгарышкан эле.³

5 Анан... Самуд (эли жүрөк жарган) ач айкырык менен кыйратылды.

6 Ал эми, Аад болсо, кутурган бороон шамал менен өлтүрүлдү.

7 (Аллах) ал шамалды алардын үстүнө жети түн, сегиз күн токтоосуз «кызмат кылдырып койду». Анан сен (эй көрүүчү) ал жердеги адамдарды оонап, айкалышып жаткан курма дарагынын денелери сыяктуу кароосуз өлүп жаткандарын көрөсүң!

8 Эми, кара-чы (алардан бирөө-жарымынын) өлбөй калганын көрө алаар бекенсиң?!

9 Анан Фираун, андан илгерки (каапыр) адамдар жана көптөрүлгөн шаар (элдери – Лут коому) каапырчылык (иштерди) жасашып,

10 Раббисинин пайгамбарына каршы чыгышты эле, (Рабби) аларды өтө катуу азап менен кыйратты!

¹ Элүү эки аяттан турган бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. “Ал-Хаакка” – бул Кыяматтын бир аталышы. Мааниси “чындап болуучу”

² «Аль-Хаакка» Кыяматтын бир нече атактуу ысымдарынын бирөөсү. Кыямат кайымдын мындан башка да «Аль-Кариьа» (Катуу согуучу), «Аль-Ваакеьа» (Окуя), «Ат-Тоомма» (Чоң апаат), «Ас-Соохха» (Катуу добуш), «Ас-Сааьа» (Саат) ж.б.у.с. аталыштары дагы бар.

³ «Самууд» – бул Хижр деген жерде (Азыркы Саудияга караштуу аймак) жашаган илгерки бир уруунун аты. Аллах Таала аларга Салих пайгамбарды жиберип, Аллахка, кыяматка ишенүүгө жана Өзүнүн пайгамбары көргөзгөндөй жашоого буюрган. Ал эми, “Аад” болсо Хазрамаут деген жерде жашаган илгерки уруу. Аллах Таала аларга Хууд пайгамбарды жиберген.

11 (Нух доорундагы топон) суу ташкан уоакытта, Биз (каапырларды кыйратып) силерди кемеде көтөрүп койгон элек,

12 аны (кемени) силерге үлгү-сабак кылуу үчүн жана акылдуу адамдар (сабак катары) билип жүрүү үчүн.

13 Эми, качан «Сур» (деп аталган чоор) бир ирет тартылганда,⁴

14 жер менен тоолор көтөрүлүп, бир ирет кагыштырылып (тоолор упадай урап, жер менен тегиз болуп калганда,)

15 Дал ошол күндө Ваакеьа (Кыямат) болот.

16 Жана ал күндө үлпүлдөк (алсыз) болуп калган асман жарылганда,

17 жана асмандын ар тарабында периштелер (Аллахтын кызматына даяр туруп), алардын үстүндө сегиз (күч - кубаттуу периште) Раббиндин Аршын көтөргөндө,⁵

18 дал ошол күндө силер (Раббинерге) жолуктуруласыңар. Силердин эч бир сыр(ыңар) жашыруун калбайт.⁶

19 Кимге китеби оң тарабынан берилсе, ал (сүйүнгөн бойдон мындай) дейт: «э-эй! Мына менин китебимди окуп көргүлө!»

20 Мен бул эсеп-китебиме жолугууга анык ишенген болчумун!»

⁴ Кыямат кайым башталганынын бир белгиси Исафил периштенин “сур” деген кернейди тартуусу. Ошол замат топуракта чирип жаткан денелер жамгырдан кийин жайнап чыккан өсүмдүктөр сыяктанып өнүп чыга баштайт. Кийин аларга рухтары учуп келип, биригет.

⁵ Аллах Тааланын “Арш” деп аталган Улук Тактысын көтөрүү вазыйпасы жүктөлгөн периштелердин күчү жана келбет-көлөмү жөнүндө Абу Дауддун “Сунан” китебинде келген бир хадисте пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай дегени баяндалат: “...Аршты көтөргөн периштелерден биринин кулагынын жумшагынан желкесине чейин жети жүз жылдык жол” (Ибн Касир)

⁶ Анан Аллах Таала жеке Өзү сот-сурагын жүргүзүп баштайт. Элдерге бул дүйнөдөгү жасаган иштеринин тизмеси – амал баракчалары (китептери) таратылат. Ал китептерди ар бир адам баласынын эки желкесинде олтурган эки периште бардык жашыруун иштерине чейин жазып алышкан болчу. Ошондо жакшылардын китептери оң тарабынан, жамандардын китеби сол тарабынан берилет.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْحَاطِئَةِ ﴿١٩﴾ نَعَصُوا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَاخَذَهُمْ أَخَذَةً رَابِيَةً ﴿٢٠﴾ إِنَّا لَمَّا طَغَاءَ الْمَاءُ حَمَلْنَا كُرْحًا فِي الْجَارِيَةِ ﴿٢١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكَرَةً وَنَعِيهَا أَذُنًا وَعِيبَةً ﴿٢٢﴾ فَإِذَا نَفَخْنَا فِي الصُّورِ نَفْحَهُ وَوَجَدَهُ ﴿٢٣﴾ وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّنَا ذَكَّةً وَوَحْدَةً ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿٢٥﴾ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فِي يَوْمِئِذٍ وَاهِيَةً ﴿٢٦﴾ وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَةً ﴿٢٧﴾ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿٢٨﴾ فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْبَهُ، بِسَمِينِهِ، فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَوْفَى وَأَكْنِيئَهُ ﴿٢٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَةَ ﴿٣٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٣١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٣٢﴾ قَطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٣٣﴾ كَلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٣٤﴾ وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْبَهُ، بِسَمَالِهِ، فَيَقُولُ بَلَيْتَنِّي لَمَّا أَوْتِ كَيْبِيَةَ ﴿٣٥﴾ وَلَمْ أَدْر مَا حِسَابِيَةَ ﴿٣٦﴾ يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٣٧﴾ مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَةَ ﴿٣٨﴾ هَلَاكَ عَنِّي سَاطِنِيَّةٍ ﴿٣٩﴾ خَذُوهُ فَعَلُوهُ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلْوَهُ ﴿٤١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٤٢﴾ إِنَّهُ، كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٤٣﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾

- 21 Анан ал өзү ыраазы болгон жашоодо –
22 – эң жогорку Бейиште болот.
23 Анын мөмөлөрү (отурган жерден кол сунсаң эле жеткидей аралыкта) ийилип турут.
24 (Анан аларга айтылат) «Өткөн (дүйнө жашоосунда) жасаган (сооптуу) ишиңер себептүү жегиле, ичкиле – аш болсун!»
25 Ал эми, (амал) китеби сол тарабынан берилген (бактысыз адамдар кайгырып мындай) дешет: «оо, атаганат! Менин китебим берилбей эле койсо экен
26 жана эсебим кандай экенин билбей эле калсам экен...
27 Оо, кана эми, ал (менин өлүмүм) чечүүчү болсо! (кайра тирилүү деген болбосо!)
28 Мал-дүйнөм мага пайда бербей калды!
29 Менин күч-кубатым (салтанат-бийлигим) жок болуп кетти!»¹

30 (Эй периштелер!) аны кармап, кишендегиле!

31 Андан соң тозокко таштагыла!

32 Андан соң узундугу жетимиш чыкканак келген чынжырга өткөргүлө!»²

33 (Себеби), Ал Улук Аллахка ыйман келтирбеди

34 жана бей-бечараларды тамактандырууга (эч кимди) кызыктырбады.

35 Ал (азаптуу) күндө ал жерде ага (эч бир) дас-жардамчы болбойт.

36 Тамак-аш да болбойт. Бир гана «гислийн» (деген «тамак») болот.

37 Аны күнөөлүү адамдар гана жейт.

38 Мен силер көргөн нерселер менен ант ичип...

39 жана көрө албаган (бардык) нерселер менен ант ичип (айтамын):

40 «Ал (Кураан) Улук пайгамбардын (Аллах үйрөткөн) Сөзү!

41 Ал акындын сөзү эмес! Өтө аз ыйман келтирип жатасыңар!

42 Ал бакшы-көзү ачыктын сөзү да эмес!⁴ (Аллахты) өтө аз эскерип жатасыңар!

43 Ал – ааламдардын Раббиси тарабынан түшүрүлгөн!

44 Эгер ал (Мухаммад) (Кураандагы) кээ бир сөздөрдү (ичинен токуп алган жана «ушул – Аллахтын сөзү» деп, аны) Бизге оодарган болсо,

45 Биз аны күч менен кармап, өч алмакпыз.

² Аяттын арапча текстинде «услукууху» деп келген сөздү кээ бир котормочулар «байлагыла», «таңгыла» деп которушат. Бирок, мунун сөздүктөгү мааниси «жүргүзүү», «өткөрүү». Демек, күнөөкер, тозоку пенде узундугу жетимиш чыкканак болгон чынжырга, шыкка өткөрүлгөн шишкебек сыяктуу өткөрүлөт. Узун чынжыр кылмышкердин арка жагынан киргизилип, оозунан чыгарылат. Мындай азаптан Аллахтын Өзү сактасын! (Саадуий)

³ «Гислийн» - бул тозокто күйгөн кылмышкерлердин денесинен агып чыккан ириңден даярдалган «тамак». Ал өтө кайнак, эң ачуу жана адам чыдагыс сасык болот. Аллах сактасын!

⁴ Кээ бир каапырлар “Мухаммад жиндер менен байланыш түзгөн бакшы. Ага кабарларды жиндер жеткирип турат” дешкен. Бул аят ошолорго жооп.

¹ Мына ушинтип муң-арманын айтып бүтүп-бүтөлөктө эле, анын үстүнөн Аллах Тааланын каардуу бирок, адилет өкүмү жарыяланат.

46 Кийин жүрөк тамырын үзүп жибермекпиз!

47 Анан силердин араңардан эч ким аны (Бизден) куткарып кала алмак эмес!

48 Ал (Кураан) такыбаа кишилер үчүн эскерме-сабак.

49 Силердин араңарда (Кураанды) «жалган» дегендер бар экенин Биз эң жакшы билебиз!

50 Жана ал каапырларга кайгы!¹

51 Ал – анык Чындык!

52 Эми, Улук Раббиндин ысымына (ар дайым) тасбех айта жүр!²

70-“Маариж” сүрөсү³

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Мушриктерден) бир суроочу⁴ собол кылды түшүүчү азап жөнүндө –

2 – каапырлардын башына. (Азап сөзсүз келет. Ошондо) аны кайтаруучу (күч) болбой калат!

3 (Ал азап) Маариж – тепкичтер⁵ ээси Аллах тарабынан (келет)

4 Периштелер менен Рух Ага (Аллах Таалага) өлчөмү элүү миң жылга тең болгон күндө көтөрүлүп (жетип) барышат.⁶

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ۝ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ۝ لَا يَأْكُلُهُ

إِلَّا الْخَطِيطُونَ ۝ فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ۝ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ۝

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ ۝

وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَدَّكُرُونَ ۝ نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ وَلَوْ

نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ۝ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ۝ ثُمَّ لَقَطَعْنَا

مِنْهُ الْوَتِينَ ۝ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِيزٍ ۝ وَإِنَّهُ لَلذِّكْرُ ۝

لَلْمُنْتَفِقِينَ ۝ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى

الْكَافِرِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْبَقِيَّةِ ۝ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۝ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝ مِنَ

اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۝ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي

يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ۝

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ۝ وَزَنُّهُ قَرِيبًا ۝ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَيْلِ

۝ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝ وَلَا يَسْتَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ۝

¹ Кураандын каапырларга кайгы болушунун себеби, акыретте алар «эх! ушул Кураанга ээрчигенибизде ушул азапка жолукпайт болубуз!» деп кайгы тартышат. (Саадий)

² Аллах Таала бизге Өзүн – Өзү тааныткан. Демек, биз аны Өзү тааныткандый жогорку жана кемчилдиксиз сыпаттар менен гана таанып, сыпатташыбыз керек. Пенденин “Субханаллах!” деп дуба кылып жүрүүсү “тасбех” деп аталат. “Субханаллахтын” мааниси “Мен Аллахты ар кандай Өзүнө ылайык эмес сыпаттардан аруулаймын жана Өзү үйрөткөн, Өзүнө ылайык болгон бийик, ыйык жана кемчилдиксиз сыпаттар менен сыпаттаймын” дегенди билдирет.

³ Бул сүрө Маккада түшкөн. 44 аяттан турат. “Маариж” сөзүнүн “шатылар” же “тепкичтер” деп которулат.

⁴ Бул каапыр Назр ибн Хаарис деген киши эле. Ал Пайгамбарыбызды шылдыңдап: “бизге азап качан келет” деп сурады жана «Эй Аллах! Эгер ушул Кураанды Мухаммадка Өзүң түшүргөнүң чын болсо, биздин үстүбүзгө таш жаадырып жибер!» деп дуба кылды. (Ибн Касийр)

⁵ Бул жерде жети кабат асманды тепкичтерге окшотуу бар.

5 (Эй Мухаммад) Сен (Мушриктердин «жалган» деген сөзүнө жана зыяндуу иштерине) эң сонун сабыр кыл!

6 Алар аны (кайра тирилүүнү акылдардан) алыс деп ойлошот.

7 А, Биз болсо, жакын (анык) деп билебиз.

8 Ал күндө асман эритилген жез сыяктуу,

9 ал эми, тоолор тытылган жүн сыяктуу болуп калат.

10 (Ал күндө эч бир) дос өзүнүн жакын досун (ун абалын) сурай албайт!

11 Аларды (бири-бирине) көрсөтүлөт. Күнөөкер (тозоку) адам ошол күндүн азабы беделине перзенттерин,

⁶ Бул аяттагы «Рух» сөзүн кээ бир тафсирлерде «жан» деп түшүндүргөн. (Саадий, Ибн Касийр) Башка кээ бир аалымдар Жибрийл периште дешет. (Жалалайн) Бул аяттан алына турган дагы бир түшүнүк: Аллах Тааланын бийикте (асмандардын үстүндө) экени. Бул маани аяттагы “көтөрүлөт” деген сөздөн түшүнүлүүдө.

11 يَصْرُوهُمْ يَوْمَ الْمُنْجِزِ لَوْ يَقْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِئِنَّهٗ
 وَصَنِّحِيهٖ - وَأَخِيهٗ 12 وَفَصِيلَتِهٖ الَّتِي تَتَّبِعُهٗ 13 وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهٗ 14 كَلَّا إِنَّمَا ظَلَمَ 15 نَزَاعَةَ لِلشَّوْىِ 16 تَدْعُوْا
 مِنْ أَدْبُرِنَّا 17 وَجَمْعَ فَأَوْعَى 18 إِذْ الْإِنْسَانُ خَلَقَ هَلُوْعًا
 19 إِذَا مَسَّهُ الشَّرْجُوعَا 20 وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوْعًا 21 إِلَّا
 الْمُصَلِّينَ 22 الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ 23 وَالَّذِينَ فِي
 أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ 24 لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ 25 وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
 بِيَوْمِ الْبَيِّنَاتِ 26 وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ 27 إِنَّ عَذَابَ
 رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ 28 وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ 29 إِلَّا عَلَىٰ
 أَزْوَاجِهِمْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ 30 فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَهُ
 ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ 31 وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ
 32 وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ 33 وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
 34 أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ 35 قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلِكُمْ مَهْطِعِينَ
 36 عَنِ الْمَيْمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ غَرِيبِينَ 37 أَيَطْمَعُ كُلُّ أُمَّرٍ مِنْهُمْ
 أَنْ يَدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ 38 كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ 39

- 12 аялын жана ага-инилерин,
 13 өзүнө арка-жөлөк болгон тууган уруктарын...
 14 жана деги эле, жер бетиндеги бардык адамдарды садага чаап, анан (ушул төлөмү) өзүн (тозоктон) куткарып кетүүсүн каалайт.
 15 Жок! Ал (тозок) – алоолонгон от
 16 терилерди шылып алуучу!
 17 Ал от (кучагына) чакырат (акыйкаттан) жүз буруп, артка кеткендерди
 18 жана (адал-арамна карабай дүйнө-мүлк) жыйнап, (андан садака кылбай) басып-чогултуп жаткан адамдарды!
 19 Чынында инсан чыдамсыз жаратылган.
 20 Эгер аны жаман (тагдыр) кармаса, чыйпылыктап жиберет.
 21 Жакшы (тагдыр) кармаса кызганчаак болуп калат.
 22 Намаз окуучулар гана андай эмес.
 23 Алар намаздарын дайым (калтырбай) окушат.
 24 Алардын дүйнө мүлкүндө белгилүү акы (үлүш) бар

- 25 муктаждар жана сурагандар үчүн.
 26 Алар эсеп (акырет) күнүн тастыкташат...
 27 Алар Раббисинин азабынан коркушат...
 28 Чынында, Раббисинин азабы(нан) аманда болуу (эч ким үчүн кепилденген) эмес.
 29 Жана алар жыныс мүчөлөрүн (арамдан) сакташат.
 30 Өздөрүнүн (ак никедеги) аялдарына жана күндөрүнө гана («барышат»). Ошондо алар (күнөөлүү деп) айыпталбайт.
 31 Ким ушунун артынан (башкаларды никесиз) «кааласа», алар чектен чыккандар!
 32 Жана алар өз аманаттарын, убада-келишимдерин бекем сакташат...
 33 Күбөлүк бергенде (жалган аралаштырбай) түз болушат...
 34 Алар намаздарын (ын убактысын) сакташат...
 35 Алар – Бейиштерде сыйлануучулар!
 36 (Эй, Мухаммад) каапырларга эмне болду, сен тарапка шашылышат?
 37 Оң каптал жана сол капталдан топурап?¹
 38 Алардын ар бири Нээмат Бейишине кирүүнү каалайбы?
 39 Жок! (эч андай болбойт!) Биз аларды өздөрүнө белгилүү нерседен (бир тамчы атырылган арам суудан) жараттык.
 40 Чыгыштар менен батыштардын Раббисине ант, Биз кудуреттүүбүз;
 41 аларды жакшыраак (ыймандуу элдерге) алмаштырып коюууга! Жана Биз (буга) алсыз эмеспиз!²
 42 (Эй Мухаммад) эми, жөн кой аларды. Убада кылынган (өлүп, азапка дуушар боло турган) күндөрүнө жолукканга

¹ Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Кураан окуганда каапырлар топурап келишип, “Мухаммад дагы эмне дээр экен” деп андып турушчу. Анан сахаабаларды мыскылдап, “биз аксөөкпүз. Силерден өйдө таптагы адамдарбыз. Ошондуктан биз силерден илгери Бейишке киребиз” дешчу.

² Эгер кааласа Аллах Таала аларды көз ирмемде жер менен жексен кылууга жана алардын ордуна башка, ыймандуу адамдарды жашатып коюууга кудуреттүү. Бирок, Аллах Таала аларга тозок отуна дагы да ылайыгыраак болуш үчүн мөөнөт берди.

чейин (күнөө деңизине) шомкуп, ойноп-күлүп жүрө беришсин!

43 (Ал эми) ошол күндө алар мүрзөлөрүнөн, бир байракты ээрчиген сыяктуу (чогуу жана) тез чыгып келишет.

44 Көздөрү (жер тиктеп) бөжүрөйүп, (ар тараптан) кордук ороп турат. Мына ушул – аларга убада кылынган Күн!

71-«Нух» сүрөсү¹

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Биз Нухту өз коомуна элчи-пайгамбар кылып жибердик (жана ага): «аларга катуу азап келишинен мурда коомунду (тозок азабынан) эскерткин»² (деп вахий кылдык).

2 Ал айтты: «Эй коомум! Мен силерге анык эскертүүчү-пайгамбармын.

3 Аллахка гана ибадат кылып, Андан корккула жана мага моюн сунгула!

4 (Ошондо) Ал силердин күнөөңөрдү кечирип, белгилүү күндөргө (дүйнө жашоосун жашап бүткөнүңөргө) чейин силерди(н өлүмүңөрдү) кечиктирет. (Ал эми) Аллахтын ажалы келип калганда эч кечиктирилбейт, эгер билсенер»³

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 28 аяттан турат.

² Аллах Таала эч бир элди жана эч бир адамды эскертпейинче жазалабайт. “Эскертүү” дегени эмне? Эмне үчүн Аллах Таала көп аяттарда Өзүнүн пайгамбарларына “коомуна үйрөткүн” дебей, “коомуна эскерткин” деп буюрат? Анткени, ар бир пайгамбардын элдери көп учурда Аллах Таала, акырет, бейиш жана тозок бар экенин эң жакшы билишкен. Анда алардын каапырчылыгы өздөрүнүн пенделик милдеттерин унутканында! Аллах Таалага ишенип, бирок ибадат кылбаганында! Жок. Алар Аллахты жана акыретти тап-такыр эстеринен чыгарып жиберешкен эмес. Кез-кези менен Аллах Тааланы эстеп калышчу. Кайсы мезгилдерде? Ооба. Баштарына кайгы-капа түшкөндө. Ошондо алар Аллах Таалага өтө ыклас менен дуба жана тооба кылышып, эгер ушул кырсыктан аман сактаса Өзүнө гана сыйынууга убада берип жибершет. Аллах Таала алардан кайгыны арылтканда, азыр эле айткан сөздөрүн, берген убадаларын унутуп, дагы каапырчылык иштерин улантышат.

³ Белгилүү болгондой Нух коому Аллах жана пайгамбарына моюн сунбаганы себептүү Топон суу балээси менен кыйратылган.

فَلَا أُقِيمُ رَبِّيَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَدِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَيَّ أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ

وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ يَحْضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي

يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْنَاثِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَىٰ نَصْبِ يَوْفُضُونَ

﴿٤٣﴾ خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِفَهُمْ ذَلَّةَ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

سُورَةُ نُوحٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا

اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخَذِّرْكُمْ

إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا

فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَعَهُمْ

فِي آذَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا

﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ

لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

5 (Нух) айтты : «Эй Раббим! Мен коомумду түнү-күнү (токтоосуз) даават кылдым.⁴

Бирок, ошол жазаны жибергенге чейин Аллах Таала аларга ар кимиси өз үйүндө бутун узун сунган бойдон, азап-жазасыз өлүү үчүн мүмкүнчүлүк берген. Эгер алар Нухтун дааватын угуп, Аллахтан башка кудайларга сыйынган күнөө-кылмыштарын токтотуп, кудуреттүү Аллахтын Өзүнө гана сыйынып жашаганда, ажал аларды дүйнө дооранын сүрүп бүткөндө гана алмак. Бирок, алар Аллахка башка кудайларды шерик кылуу адаттарынан арылуунун ордуна Нухтун өзүнө зөөкүрлүк көргөзүштү.

⁴ Бул аятта дааватчыга чоң сабак бар. Демек, даават деген белгилүү убакытка чектелбейт, өмүр бою жасалат. Нух пайгамбардын иштеген иши, сүйлөгөн сөзү, жасаган кыймыл аракетин, адеп-ахлагы, коомдогу мамилесинин өзү даават болду. Эл динди анын өзүнөн, сөзүнөн, ар бир кыймылынан, жүрүш-турушунан, адамдар менен мамилесинен көрө алды. Мына ушундай даават кылгандан кийин кандай натыйжа

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِنَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَمْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدْكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجْكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِيَسْأَلَكُمُوهَا سُبُلًا فَجَازَا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنِّهْمْ عَصَوْنِي وَأَتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا لَا نَنْدُرُكَ الْهَتَكُمْ وَلَا نَنْدُرُكَ وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾ مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أُعْرُقُوا فَأَدَّخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا هُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دِيَارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يَفْسُدُوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا أَفْجَارًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا نَبَاتًا ﴿٢٨﴾

6 Бирок менин дааватым алардын (акыйкаттан) качуусун гана көбөйттү!

болду? Өзү айтат: “Бирок менин дааватым алардын (акыйкаттан) качуусун гана көбөйттү! (Эй, Аллахым) Сен аларды кечирүүн үчүн мен ар качан аларды даават кылып баитасам, бармактарын кулактарына киргизип, кийимдери менен оронуп алып (мени укпай, көшөргөн бойдон ширк ибадаттарын) уланта беришти жана аябай текеберленишти” Мунун мааниси эмне? Нух түшүнүктүү кылып жеткире албадыбы динди? Жок, андай эмес. Мунун эки себеби бар эле: 1) Аллахтын Туура Жолуна багытталуу (хидаят) Аллах Тааланын гана колунда. Аллах хидаятка баштабаган адамдар пайгамбар даават кылса да туура жолго түшпөйт. 2) Көралбастык жана текеберлик. Ар бир коомдун бузуку каапырлары көбүнчө мансаптуу жана бай адамдардан болот. Аларга Аллах Тааланы эскертип даават кылынсa, “биздей аксөөктөргө ушул кембагал акыл үйрөтөбү?” деп ичи тарлык жана текеберчилик менен дааватты четке кагышат.

7 Сен аларды кечирүүн үчүн мен ар качан аларды даават кылып баштасам, бармактарын кулактарына киргизип, кийимдери менен оронуп алып (мени укпай, көшөргөн бойдон ширк ибадаттарын) уланта беришти жана аябай текеберленишти.

8 Кийин мен аларды ашкере түрдө даават кылдым.

9 Андан соң аларга (дааватымды) ачык-жарыя айттым жана (кези келгенде) жашыруун түрдө да айттым.

10 Анан мен аларга (мындай) дедим: «Раббинерден кечирим сурагыла! Ал чынында Кечиримдүү!»

11 Силерге асмандан себелеген жамгыр жиберет.

12 Жана дүйнө-мүлк, перзенттер менен кубаттап, бак-бостондорду жана (соолубас) дарыяларды берет.

13 Силерге эмне болгон, Аллахка улуулуку каалабайсыңар?

14 Ал силерди доор – доор менен жаратты-го!

15 Аллах (Таала) жети асманды кабат – кабаты менен кандай (чеберчиликте) жаратканына карабайсыңарбы?!

16 Жана Ал асмандардын койнундагы Айды нур, ал эми Күндү (аалам үчүн) чырак кылып койгон.

17 Жана Аллах силерди жерден гана өстөрүп чыгарган.

18 Кийин силерди (өлгөн күнүңөрдө) кайра топуракка кайтарып, (кыяматта) дагы (топурактан) чыгарып алат.

1 Демек, Ар дайым Аллах Тааладан кечирим сурап туруу ырыскынын мол болуусуна себеп болот экен.

2 Ага баш ийип, ибадат кылбайсыңар?

3 Бул аяттагы «доор» деген сөздү кээ бир аалымдар эненин жатынындагы түйүлдүк доорунан баштап, төрөлгөндөн кийинки бөбөктүк, балалык, өспүрүмдүк, жигиттик (жибек кыздык) орто жаш, карылык доорлору деп түшүндүрүшөт.

4 Бардык инсанияттын атасы Адам алейхи саламды топурактан жараткан

5 Имам Бухарий жана Имам Муслимдердин “Сахих” китептеринде Абу Хурайра деген сахабадан риваят кылынган хадисте айтылышы боюнча адамдар өлгөндө денеси чирип, топуракка айланат. Бир гана

19 Аллах силер үчүн жерди(н бетин) жалаң-тегиз кылды.

20 Анда(гы) кең жолдордон жүрүүнөр үчүн.

21 Нух айтты: “эй, Раббим! Алар мага каршы чыгышты жана дүйнөсү менен бала-чакасы зыяндан башканы көбөйтпөй турган киши(лер) ге ээрчишти.”¹

22 Алар (байлар динге каршы) өтө чоң айла-амалдарды жасашты.

23 Жана (элдерге) “бут-кудайыңарды таштабагыла “Вадды” дагы, “Сувааны” дагы, “Ягусту” дагы, “Яукту” дагы, “Насрды” дагы таштабагыла!” дешти.²

24 Алар көп элдерди азгырышты. Жана Сен (эй, Аллахым!) заалымдарга адашуучулуктан башканы көбөйтпө!

25 Күнөөлөрү себептүү (топон сууга) чөктүрүлүштү! Анан (наркы дүйнөдө) отко кириптер кылынышты дагы, өздөрүнө Аллахтан башка жардамчы таппай калышты!³

омуртканын эң этегиндеги чычаң сөөк чирибейт. Кыяматта асмандан инсандын бел суусу сыяктанган жаткыр жайт жана мүрзөлөрдө чирип жаткан денелер ошол чычаң сөөктөгү данегинен кудум өсүмдүктөр сыяктуу өнүп чыгат.

¹ Нухтун дааватына эң ириде дүйнөсү, бала-чакасы көп байлар, күч-кубаттуу адамдар каршы чыгышты. Алар элди Нухка каршы кайраштырып, натыйжада эл дагы аларга ээрчиди.

² Нухтун эли “Вадд”, “Суваа”, “Ягус”, “Яук” жана “Наср” деп аталган бут-кудайларга ибадат кылышчу. Аталган ысымдар Нух коомунун илгерки-илгерки заманда жашап өткөн олуя ата-бабаларынын ысымдары эле. Алар өлгөндө эл өтө кайгырып калган. Анан күндөрдүн биринде Шайтан келип адамдарга “эгер азрети Вадд, Суваа, Ягус, Наср жана Яуктарды сыйласаңар айкелдерин жасап, ибадат учурунда кыбыла тарапка коюп алгыла” деп азгырган. Эл олуялардын урматы үчүн муну жасаган. Анан алардан кийин келген муундар Аллах Таалага дуба кылганда ушул олуяларды ортомчу кыла баштаган. Ушинтип отуруп, бир мезгилдердеги олуялар элдин кудайына айланып калган.

³ Денелери сууга кетти, жандары отко кетти. Жардам берсе аларга чыныгы Кудай – Аллах Таала гана жардам бермек. Аллах Таала кайра аларды жазалап жатса, кайсы кудайы жардамга келет?! Ошентип, каапыр

26 Нух айтты: “Эй, Раббим! Жер бетинде каапырлардан эч бирин калтырбагын!

27 Эгер аларды (тирүү) койсоң пенделеринди азгырышат жана бузуку, каапырларды гана насил (урпак) кылып калтырышат!

28 Эй, Раббим! Мени, менин ата-энемди, ыйман келтирип менин үйүмө киргендерди жана (бардык) ыймандуу эркектер менен ыймандуу аялдарды кечиргейсиң! Заалымдарга өлүмдөн башканы көбөйтпөгөйсүң!

72-“Жин” сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Айт (эй, Мухаммад) “Мага (Аллах Тааладан мындай деген) вахий келди: жиндерден бир жамааты (Кураанды) угушту жана (бири-бирине мындай) дешти: “биз ажаайып Кураан⁵ уктук

2 Ал Туура Жолго баштайт экен. Биз ага ыйман келтирдик. Эми, биз Раббибизге эч кимди шерик кылбайбыз!

3 Чынында Раббибиздин кудурети бийик (жана) Ал (Өзүнө) аял да, перзент да туткан эмес!⁶

4 Чынында, биздин акмактарыбыз Аллах жөнүндө акылга сыйбаган (жалган) сөздөрдү айтышат.

5 Биз болсо, инсандар менен жиндер Аллага (Анын улуулугуна жарашпаган) жалган сөздөрдү эч качан доомат кылбайт деп ойлочубуз.

эл топон суунун астында калды. Асмандан да, жерден да, жадагалса, тандырлардын ичинен да оргуштап суу чыга келди! Нух болсо, бул каапыр элге каргыш үстүнө каргыш жаадырды.

⁴ Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. Жыйырма сегиз аяттан турат.

⁵ Кураани Карим жер бетиндеги эки салмактуу элдер – инсандар жана жиндер үчүн түшүрүлгөн. Мунун мааниси Кураан өкүмдөрү инсандарга кандай парыз болсо, жиндерге да ошондой парыз.

⁶ Аллах Таалага шерик кылуунун эң чоңу “Аллахтын аялы жана баласы” бар деп ишенүү. Бул аятта жиндер дагы Аллах Тааланы аял жана балага муктаж болуудан аруулап жатканы баяндалууда. Бирок, “Аллахтын аялы жана баласы” бар деген сыяктуу акылга сыйбаган (жалган) сөздү айтуучулар биздин арабызда да бар – дешет жиндер.

سُورَةُ الْجِنِّ

آياتها
٢٨آياتها
٢٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَوْحَىٰ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا
 مَّجْبَىٰ ۝^١ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ۝^٢
 وَأَنَّهُ تَعَلَّىٰ جَدًّا رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ۝^٣ وَأَنَّهُ كَانَ
 يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝^٤ وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَّن نَقُولَ الْإِنسَ
 وَالْجِنِّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝^٥ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِ
 مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ۝^٦ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ
 اللَّهُ أَحَدًا ۝^٧ وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَثًا حَرَسًا
 شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝^٨ وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلسَّمْعِ ۖ فَمَن
 يَسْتَمِعِ الْآلَانَ مَبْجُلَةً ۖ شَمَّا بَا رَصَدًا ۝^٩ وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشْرٌّ أُرِيدُ
 بِمَن فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝^{١٠} وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ
 وَمِنَادُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَارِفِينَ قَدَدًا ۝^{١١} وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَّن نَّعْجِزَ
 اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نَّعْجِزَهُ ۖ هَرَبًا ۝^{١٢} وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ
 ءَأَمَنَّا بِهِ ۖ فَمَن يُؤْمِن بِرَبِّهِ ۖ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ۝^{١٣}

⁶ Көрсө, инсандардан кээ бир адамдар кээ бир жиндерден коргоо сурашат экен. Натыйжада алар (жиндер) алардын коркуусун (дагы да) көбөйтүп коюшат.¹

⁷ Алар (жиндердин арасындагы каапырлар) дагы силер(дин араңардагы каапырлар) күмөн кылгандай Аллах эч кимди эч качан кайра тирилтире албайт деп ойлошот.

⁸ Биз асманга тырмышканда, аны (периштелерден турган) корукчулар жана оттуу жылдыздар менен толо экенин көрдүк.²

¹ Чынында, көпчүлүк адамдар бир коркунучтуу жерге барып калса “ал жердин жиндерден болгон ээси бар” деп, алардан коргоо тилешет. Муну менен алардын коркуусу андан бетер көбөйөт.

² Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга чейин жиндер асманга учуп чыгып периштелердин сөздөрүн жашыруун угуп, кээ бир кайып кабарларын билип түшчү экен. Пайгамбарыбызга Кураан түшүрүлгөндөн кийин Аллах Таала асманга периштелер жана учар жылдыздардан турган корукчуларды дайындады.

⁹ Илгери биз асмандагы тыншоочу орударга отуруп (кайып кабарын угуп) алаар элек. Эми болсо, ким угууга аракет кылса андып-күтүп турган оттуу жылдызга жолугат.

¹⁰ Жана биз (асмандагы кайып илиминде) жердеги кишилерге жамандык белгилендиби же Раббиси аларга жакшылык кааладыбы, биле албай калабыз.³

¹¹ Биздин арабызда (ыймандуу) жакшыларыбыз да, андан башкачаларыбыз да бар. Биз ар кандай жолдогулар элек.⁴

¹² Жана биз аныгында (төмөндөгү чындыкка) ынандык: биз эч качан жер бетинде (же асманда) Аллахты алсыз кыла албайт экенбиз жана Андан качып да кете албайт экенбиз.⁵

¹³ Биз (Кураандагы) Туура Жолду укканыбызда ага ыйман келтирдик. Ким Раббисине ыйман келтирсе (жасаган сооп иштери) кемитип коюлуудан жана (күнөөлөрүнүн) көбөйтүп коюлуусунан коркпойт.⁶

³ Демек, Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам жиберилгенден бери жиндер тайпасына асман кабардларын угууга катуу тыюу салыныптыр. Анда ар кайсы замандагы “асман менен кабарлаштым” деген көзү ачыктардын сөзүн кандай түшүнөбүз? Бул маселени жиндердин кийинки сөздөрү чечип берет.

⁴ Жиндердин арасында инсандар менен байланыш жасагандары бар. Эгер кайсы адамдын байланыштагы жини ыймандуу болсо, ага ар кандай нерселерди айтып башын оорутпайт. Эгер сураса учурдагы кээ бир сырларды дароо билип келип, кабарлашы мүмкүн. Себеби Аллах Таала аларга биз элестете албай турган ылдамдуулукту берген. Ал эми кимдин байланышкан жини каапыр болсо анын кулагына жалгандан “кайып кабарларын” шыбырап, ал аркылуу адамдарды шылдыңдап, маскара кылышат. Ошондуктан мусулмандар билиши керек: арабыздагы “эртең андай болот, мындай болот”, “мага кайыптан, космостон кабар келет” деп “кайыптан” сүйлөгөндөр ошол каапыр жиндердин адамдардын башы айлантуучу өнөктөштөрү

⁵ Жиндер пайгамбарыбыздан Кураанды уга электе “биз жердеги эң күчтүү кожоюндарбыз” деп жүрүшкөн. Эми алардын ыймандуулары Аллах Тааланын чексиз бийлигине моюн сунушту

⁶ Бул Аллах Тааланын адилети! Ким кандай жакшы иш жасаган болсо, андан кемитилбейт, жамандык, күнөө иштерине

14 Биздин арабызда мусулмандар да бар (ислам жолунан) адашкандар да бар. Эми ким исламга кирген болсо, анда алар туура багытты тандап алышыптыр.

15 Ал эми, адашкандар (демек алар) тозокко отун болгондор!

16 Эгер алар (исламдык) жолдо түз жүрсө мол суу менен сугарабыз,

17 аларды сынаш үчүн.¹ Жана (ошондо) ким Раббисинин эскермесинен (Кураандан) жүз бурса, (Аллах) аны оор азапка жолуктурат.

18 (Бардык) мечиттер Аллахка ибадат кылуу үчүн! Силер Аллахка кошуп башка “кудайларга” дуба кылбагыла!²

19 Аллахтын пендеси (Мухаммад Кураан окуу менен) Аллахка дуба кылып турганда (жиндер жабалактап келип) бири-бирин басып-тебелеп таштаоого аз калды.

20 Айт (Эй Мухаммад!): “мен жалаң өзүмдүн Раббиме гана дуба (ибадат) кыламын жана Ага эч нерсени шерик кылбаймын.

21 Силер үчүн не зыян, не пайда (жеткерүү) менин колумда эмес”³

22 (Дагы) айт: “(эгер мен күнөө иш кылчу болсом) мени Аллахтын азабынан эч ким сактап кала албайт жана мен эч качан (жалынып баруу үчүн) Андан башка коргоочу таба албаймын.”⁴

23 (Менин колумда) Аллах тарабынан (келген кабарларды) жеткирүү жана Анын элчи-пайгамбарчылыгы гана (бар) Ким Аллах жана пайгамбарына күнөө кылса, ага тозок оту бар! Ал жерде түбөлүк калышат!⁵

24 Качан алар өздөрүнө убада кылынган нерсени (азапты) көргөндө, кимдин колдоочусу алсызыраак жана саны азыраак экенин тез эле билип алышат.⁶

⁴ Бул сөз пайгамбарыбыздын тилинен мисал иретинде айтылууда. Эмесе, пайгамбарлар маасум (күнөөдөн корголгон) адамдар. Бул сөздөр пайгамбардын тилинен учкандан кийин андан башкалар өздөрүнө тиешелүү жыйынтык чыгарып алуулары кажет. Башкача айтканда адампенде ким болушуна карабастан, кимдин урлагы болушуна карабастан эгер бир күнөө кылып, ал күнөсүн Аллах Таала кечирбесе, аны Аллахтын азабынан эч ким сактап кала албайт. Ал эми күнөө кылган адам азаптан кутулуу үчүн Аллах Таалага гана жалбарышы, андан гана коргоо, кечирим тилеши керек. Анткени, күнөөлүү адамга Аллах Тааладан башка коргоочу жок!

⁵ Адамдын тозокто түбөлүк калуусуна себеп болуучу күнөөлөр – бул илхад (атеизм), ширк (ибадатта Аллах Таалага шерик кошуу) жана Пайгамбарды, Кураанды жана Кураан кабарларын жалганга чыгаруу. Булардан башка чоң күнөөлөр пенденин тозокко түшүүсүнө себеп болсо да ал жерде түбөлүк калуусуна себеп болбойт.

⁶ Аллах Таала Кураанда убада кылган акырет эсеп-китебине ишенбеген мушриктер мусулмандарды колдоочусу жок деп кодулап, “биздин кудайлар бизди колдойт” деп мактанышкан. Бирок, ошол күн келгенде ишенген кудайлары алардан качып, чанып кетет. Оор абалдарына жардам бере алышпайт. Ал эми мусулмандардын оор күнүндө Аллах Тааланын Өзү жардам берет, пайгамбарлары боор тартып Аллах Тааладан кечирим сурап берет. Периштелер дагы аларга жумшак, сылык мамиле кылышат. Бирок, убада кылынган ошол күн (кыямат) качан болушун эч ким: Аллахка жакын периштелер дагы, пайгамбарлар дагы билбейт.

кошуп, көбөйтүлбөйт. Болгону болгондой жазылат жана Кыяматта эч кимге зулум кылынбаган абалда эсеп-китеп кылынат.

¹ Суунун мол болушу – бул кененчиликтин, төгүн-чачын ырыскынын, байбардарлыктын белгиси. Бул оор сыноо. Кайсы элге ушундай абал келгенде, каалаган жыргалына жеткен напси эркелеп, каалоолорун көбөйтүп, шайтандар дагы тузагын кененирээк жайып калышат.

² Демек, мечиттерде Аллах Таалага кошуп башка кудайларга дуба (ибадат) кылбаш керек. Маселен, христиандардын Аллах Таалага сыйынуучу ибадаткана деп эсептелген чиркөөлөрүндө Ыйсанын, Бүбү Марямдын айкел-сүрөттөрү илинип турат жана алар Аллахка шерик кылып ошол иконаларга да сыйынышат.

³ Азыркы учурда кайсы бир чала молдого же көзү ачыкка адамдар же жиндер жабалактап келсе, дароо Аллах Тааланы унутуп “силердин жолуна мен ачам, зыяңыңарды мен арылтам” деп жөөлүп калышат. Аллах Тааланын пайгамбары дүйнөдөгү эң улук жана дубасы кабыл болчу адам болушуна карабай “силер үчүн не зыян, не пайда жеткерүү менин колумда эмес” деп жатат. Демек, бардык пайда жана бардык зыян Аллах Тааланын гана колунда.

وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَمِنَ الْفَاسِقِينَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ
تَحَرَّوْا رَشْدًا ۝ وَأَمَّا الْفَاسِقُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ۝
وَأَلْوِ اسْتَقَمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لِأَسْتَفِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا ۝ لِنَفْسِهِمْ
فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ۝ وَأَنَّ
الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ۝ وَأَنَّهُ بَلَّغَ مَا عَدَّدَ اللَّهُ
يَدْعُوهُ كَادُوا يُكُونُونَ عَلَيْهِ لِيدًا ۝ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ
بِهِ أَحَدًا ۝ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ۝ قُلْ إِنِّي
لِنَجِيرِنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلِنَ أَحَدٍ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحِدًا ۝ إِلَّا بَلَّغَا
مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۝ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ
مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ۝ قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ
مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ۝ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا
يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ۝ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ
يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ۝ لِيَعْلَمَ مَنْ قَدْ أَلْبَعُوا
رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ۝

25 Айт (эй Мухаммад): ”силерге убада кылынган нерсе жакынбы же Раббим ага алыс мөөнөт койгонбу, билбеймин”.

26 Кайыпты билүүчү (жалгыз Аллах!) Ал Өз кайыбын эч кимге билдирбейт!

27 Бирок, Өзү каалаган пайгамбар(лар) га гана билдирет. Албетте, Аллах анын (пайгамбарлардын) алды жана арт жагынан (периште) коргоочуларды дайындап койот.

28 (Мухаммад төмөнкүлөрдү) билиши үчүн: (периштелер) Раббисинин кабарларын (жиндерден коргоп) жеткизишкен жана (Раббиси) алардын (пайгамбарлардын) (бардык) абалдарын билип, бардык нерселерди эсеп-китеп кылып койгон.

73-“Муззаммил” сүрөсү²

¹ Жиндер кайып кабарларын уурдап, адамдардан болгон достору – бакшыларга шыбырап койбосун деп ушул периштелер Аллахтан пайгамбарларга жиберген кайып кабарларын коргоп келишет

² Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн жана жыйырма

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Эй, оронуп жатуучу!³

2 Түндөсү тур (жана ибадат кыл!)⁴ Бир аз гана бөлүгүндө-жарымында (уктасаң) мейли.

3 Же болбосо, (уйкуну) андан (жарымдан) бир аз кемит.

4 Же бир аз кош жана Кураанды кыраатын келиштирип оку!⁵

5 Биз жакында сага салмактуу Сөздү (Кураани Каримди) таштайбыз.

6 Түңкү убакыттар (да ибадат кылуу жана Кураан окуунун көңүлгө) тамгалануусу катуураак жана сөзү туураарак.

7 Күндүзүндө болсо сенин узун убарагерчилигин бар.

8 (Кураан окуганыңда “Бисмиллахи Рахмани Рахийм” деп) Раббиндин ысымын эскер жана ал (эскерүү) үчүн (дүйнөлүк ойлордон) тап-такыр үзүл!

9 (Аллах) Чыгыштын жана Батыштын Раббиси! Андан башка сыйынууга татыктуу кудай жок! Демек, (эй Мухаммад) сен Аны гана (өзүнө) таяныч кылып ал!⁶

10 (Эй, Мухаммад) алардын айткандарына сабыр кыл жана алардан акырын гана алыс боло тур.

аяттан турат. “Муззаммил” “оронуп жатуучу” деген мааниде.

³ “Оронуп жатуучу” – бул кийимдерине оронуп жаткан пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам.

⁴ Бул аятта көргөзүлгөн ибадат эрежеси “тахажжуд” деп аталат.

⁵ Пайгамбарыбыздын кырааты жөнүндө Ибн Аббас: “анык-анык, даана-даана окуйт болчу” деген (Табарий). Анас разияллоху анху болсо “сөздөрдү созуп, аяттарда токтоп-токтоп окуйт эле” деген. (Бухарий, Ибн Касир). Ал эми, Умму Салама энебиз пайгамбарыбыздын кырааты жөнүндө: “ар бир аятта токтоп, бөлүп-бөлүп, шашылбай окуган” деп маалымат берген. Ошондой эле, Пайгамбарыбыздан “Кураанды добушуңар менен кооздогула” деген хадис риваят кылынган. (Ибн Касир).

⁶ Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллалмдын жөлөнгөн-таянган Аллах Таала гана болчу. Ошондуктан, оор мезгилдерде Раббиси анын көңүлүнө рух багыштап, душмандардын жандан өткөн жапааларына, айла-амалдарына жана ачуу сөздөрүнө каршы кандай мамиле кылуусун үйрөтүп турган.

11 (Динди) жалган деген байлык-мансап ээлерин Мага кой жана аларга бир аз мөөнөт бер.¹

12 Биздин алдыбызда аларга арналган оор кишендер жана алоолонгон от бар!

13 Жана тикенектүү тамак менен жан ооруткан азап бар!

14 Ал (кыямат) күндө жер менен тоолор титиреп, тоолор (суудай) аккан күмдөбөлөргө айланат!

15 (Эй, Макка каапырлары!) Биз Фираунга (Муса) пайгамбарды жибергенбиз сыяктуу, силерге да (Мухаммад) пайгамбарды жибердик. (Ал) силерге күбө болуп турат.

16 Фраун пайгамбарга каршы чыкты эле, Биз аны катуу (азап менен) алып койдук.

17 Эгер каапыр болсоңор жаш балдардын чачын агартып жибере турган Күндөн кантип сактана аласыңар?!²

18 Ал (коркунучтуу Күндөгү кыйроолор) себептүү асман дагы барчаланып кетет! Анын (Аллахтын) убадасы аткарылат!

19 Албетте, бул (айтылгандар) эскертүү гана. Ким кааласа Раббисине (алып баруучу туура) жолду алат.³

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَيَّأُهَا الْمُرْسَلَاتُ ۝۱ قُرْآنًا لِّأَقْيَلٍ ۝۲ نَصْفَهُ وَأَوَانَقُصِّ مِنْهُ قَلِيلًا ۝۳ أَوْزَدَ عَلَيْهِ وَرَتَّلَ الْقُرْآنَ مَنْ تَرْتِيلًا ۝۴ إِنَّا سَأَلْنَا عَلَيْكَ قَالَ قَيْلًا ۝۵ إِنَّا شَأْنَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا وَأَقْوَمُ قَيْلًا ۝۶ إِنَّا لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ۝۷ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَنَبِّئْ إِلَيْهِ تَبْيِيلًا ۝۸ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكَيْلًا ۝۹ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ۝۱۰ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهَلْهُمْ قَبِيلًا ۝۱۱ إِنَّا لَدَيْنَا أَنْكَالٌ وَحَجِيمًا ۝۱۲ وَطَعَامًا إِذَا غَضَبُوا وَعَذَابًا أَلِيمًا ۝۱۳ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَيْبًا مَّهِيلًا ۝۱۴ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِيدًا عَلَيْكَ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۝۱۵ فَغَوَّيْنَا فَرْعَوْنَ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخَذًا وَبِيلًا ۝۱۶ نَكَيْفَ تَنْفَعُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ۝۱۷ السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ ۝۱۸ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ۝۱۹

إِن هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۝۱۹

¹ Айша энебиздин айтканы боюнча ушул аят түшкөндөн бир аз эле мөөнөт өткөн соң, белгилүү Бадр согушу болуп, жанагы дин душмандарынын көпчүлүгү мүрт кеткен экен. (Куртубий) Аллах Тааланын андайларга арнаган жазасы тез эле берилет. Бул дүйнөдө берилбей калса акыретте, Аллах Таалага кайтып барганда берилет.

² Кыяматтагы коркунучтуу окуялардан улам бардык кош бойлуулар боюндагыны таштап койот. Жап-жаш балдардын кап-кара чачтары заматта агарып калат!

³ Кезектеги (20-) аятты түшүнүү үчүн дагы кайрадан сүрөнүн башындагы төрт аятка кайтып, алардын маанилерин көңүлдөн өткөрүүгө туура келет. Ошентип, сүрөнүн башындагы “Эй, оронуп жатуучу! Түндөсү тур (жана ибадат кыл!) Бир аз гана бөлүгүндө: жарымында (уктасан) мейли. Же болбосо, (уйкунду) андан (жарымдан) бир аз кемит же бир аз кош жана Кураанды кыраатын келиштирип оку!” деген аят түшкөндө мусулмандарга түндүн жарымында же үчтөн экисинде же үчтөн биринде туруп, ибадат кылуу парыз болгон эле. Мусулмандар бул буйрукту аткарууга бекем киришишти. Кээ

20 (Эй Мухаммад) Раббиг сенин жана сен менен болгон тайпанын түндүн үчтөн экисинен азырагында жана жарымында жана үчтөн биринде (ибадат үчүн) турушунду билет. Аллах түн менен күндү ченейт. Ал силердин аны (түндөгү ибадат сааттарды) эсептей албай калганыңарды билип, силерге жеңилдикти кайтарды. Эми, (түндөсү) Кураандан алыңар жеткенче гана окугула. (Себеби Аллах) жакын келечекте силердин араңарда оорулуу адамдар болушун, жана башкалары Аллахтын ырыскы – пазилетин издеп жер бетин кезип

бирөөлөрү айтылган убакта тура албай (ибадат саатарын анык эсептей албай) калуудан коркуп, түнү менен намаз окугандыктан тапандары шишип кетчү. Ушинтип, арадан бир жылга жакын убакыт өткөндө ушул (20-) аят түшүп, мурунку аяттын өкүмүн бекер кылды. Эми, мусулмандар үчүн түнкү ибадаттар парыз (милдет) ибадат эмес, нафил (ыктыярдуу) ибадат болуп калды.

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَيَصُفُّهُ وَتُنَاسِيهِ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَّنْ نَّحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا نَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِيمًا أَن سَيَكُونَ مِنكُمْ مَّرْضَىٰ ۖ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا نَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْفَسِكَنَّ مِنْكُمْ خَبِيرًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْزِلَنَّ عَلَيْكُمُ الْبُرْءَانَ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا نَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْفَسِكَنَّ مِنْكُمْ خَبِيرًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْزِلَنَّ عَلَيْكُمُ الْبُرْءَانَ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا نَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْفَسِكَنَّ مِنْكُمْ خَبِيرًا وَمَا نَقُذِرُوا لَأُنْزِلَنَّ عَلَيْكُمُ الْبُرْءَانَ﴾

سُورَةُ الْمَدَّةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يٰٓأَيُّهَا الْمَدَّةُ ﴿١﴾ قُمْ فَاذْبُرِي ﴿٢﴾ وَرَبِّكَ فَكْبِرِي ﴿٣﴾ وَيٰٓأَيُّهَا فَطْمِرِي ﴿٤﴾
وَالرَّحْمَةَ فَاهْجُرِي ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُنِ تَسْتَكْبِرِي ﴿٦﴾ وَرَبِّكَ فَاصْبِرِي ﴿٧﴾
فَإِذَا نَقَرْتِ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾ فَذَلِكَ يَوْمَ يَمِيزُ يَوْمَ عَسِيرٍ ﴿٩﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ
عَسِيرٍ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَيْنَ يَدَيْهِ رُجُومَ الْمَمْدُودِ ﴿١٣﴾ وَوَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطَّعِمُهُ
أَنَّا زَيْدٌ ﴿١٥﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآبِنَائِنَا عِينًا ﴿١٦﴾ سَاءَ هَقُّهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾

(сода же сапар кылып) жүрүшүн, жана башка бирөөлөр Аллах жолунда жихад кылуу менен алектенишин билди. (Ошондой болгон соң) эми, ал-кудуретинер жеткенче Кураан окугула. Жана намазды (толук) аткарып, зекет бергиле. Жана Аллахка жакшынакай карыз бергиле. Өзүнөр(дүн араңардагы кедей муктаж инсандар) үчүн эмне жакшылык (садака) кылган болсоңор, аны Аллахтын алдында андан да жакшыраак, улугураак сооп иретинде табасыңар. Жана Аллахтан (көп) кечирим сурагыла! Чынында Аллах – Кечиримдүү, Ырайымдуу!

74-«Муддассир» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

- 1) Эй, чүмкөнүп (жатып) алган адам!
- 2) Туруп (элдерге акыретти) эскерт!

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 56 аяттан турат. “Муддассир” деген сөздүн мааниси “чүмкөнүп жаткан адам”

3) Жана Раббиндин улуулугун даназала!²

4) Жана кийиминди тазала!³

5) Жана ыпластыктан ыраак бол!⁴

6) Аз нерсе берип ордуна көп нерсе сураба.⁵

7) (Көргөн жамандыктарга) Раббин үчүн сабыр кыл!

8) Эми, качан гана (Исрафил периште тарабынан «Сур» деген) керней тартылганда (жана кыямат башталганда)

9) Мына ушул күн – өтө оор күн!

10) Каапырларга жеңил болбогон (күн)!

11) (Эй, Мухаммад) Мен жалгыз жараткан (каапыр) пендени Мага кой.⁶

12) Мен ага эсепсиз дүйнө-мүлк бердим.

13) Жана (ар дайым кызматына) даяр турган уул перзенттерди бердим.

14) Жана ага өтө кененчилик бердим.

² Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам «Хираа» үнкүрүндө Жибрийл периштеден эң биринчи вахийди кабыл алганда, адаттан тышкары окуяга кабылганы себептүү катуу коркуп, үйүнө келип, оронуп-чүмкөнүп жатып алат. Ошол убакытта ушул аяттар түшүп, элдерди ыйманга чакыруу вазыйпасы жүктөлөт жана ишенбеген адамдарга акыреттеги Тозокту эскертүү буюрулат.

³ Аллах Таала – Аруу, Таза. Андан келген дин-ыйман дагы таза. Демек, бул таза жолго чакыруу үчүн тазаланыш керек. Бул аятты түз маанисинде «тазалык (даарат)тын шарттарынан бири» деп түшүнүүгө да болот. Бирок, кээ бир уламалар «кийим» дегенден максат инсандын бардык иш – аракеттери, кыял-жоруктары дешет.

⁴ Бул аяттагы «ыпластык» сөзүн да уламалар эки түрлүү түшүндүрүшөт. Биринчи тайпалары «ыпластык – бул Аллахтан башка ар түрдүү кудайлар» дешет. Дагы кээ бирөөлөрү «бардык ыплас иштер» дешет

⁵ (Куртубий)

⁶ Бул аяттагы «каапыр пенде», Макка мушриктеринен бири Валид ибн Мугира аль Махзуумий. Ал пайгамбарыбызга көп душманчылык көргөзүп, өзүнүн байлыгы, бала-чакасы көп адам экени менен мактанаар эле. Аллах Таала бул аятта пайгамбарына эки чындыкты айтууда: Биринчиси, “аны Мен менен жалгыз кой, жазасын Өзүм беремин” деп пайгамбарынын көңүлүн көтөрүү. Экинчиси, пайгамбарына Валидди тегеректеген балдары, жардамчылары көп болгону менен жаратылганда (туулганда) эл катары жалгыз, алсыз туулганын билдирүү.

15 Андан соң ал (каниетсиз, наадан адам) Биз ага (Акыреттик бейишти да) кошумча кылуубузду үмүт кылат.

16 Жок! (андай болбойт! Себеби) ал Биздин аяттарыбызды (билип, түшүнүп туруп) четке какты!

17 Мен аны жакында (тозоктогу) аска таштын үстүнө чыгарамын!

18 Себеби, ал (Кураандын үстүндө) пикир жүргүздү жана (аны өзүнүн кыска ченем-өлчөмү менен) өлчөдү!²

19 Өлүмгө жолуккур! Кандай (жаман) өлчөдү!

20 Дагы (бир ирет) өлүмгө жолуккур! Эмне деген (жаман өлчөм менен) өлчөдү!

21 Анан (чыгарган тыянагын) байкап көрдү.

22 Кийин (жактырбай) кабак чытып, маңдайын тырыштырды

23 Андан соң (акыйкаттан артка кеткенчиктеп) текеберленди

24 Анан: «бул байыркыдан калган сыйкыр.

25 Бул - адамдын гана сөзү»-деди.

26 Мен аны жакында “Сакар” тозогуна киргиземин.

27 (Эй, Мухаммад) сен “Сакар” тозогунун кандайлыгын билбейсиң.

28 Ал (өзүнө ташталган эч бир кылмышкерди) калтырбайт жана жөн койбойт.

29 (Терини карартып,) өзгөртүп койот!

30 Анын үстүндө он тогуз (орой, копол периштелер) бар.³

31 Биз тозоктун кожоюндарын периштелерден гана кылдык жана

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ۖ (18) فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (19) ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (20) ثُمَّ نَظَرَ ۖ (21) ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ۖ (22) ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ۖ (23) فَقَالَ إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّؤْتَرٌ ۖ (24) إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۖ (25) سَأَصْلِيهِ سَفَرٌ ۖ (26) وَمَا آدْرَاكَ مَا سَفَرٌ ۖ (27) لَا نَبِيَّ وَلَا نَذْرٌ ۖ (28) أَوْاحِدٌ لِلْبَشَرِ ۖ (29) عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۖ (30) وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَا لَيْكَلَةٌ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَزِنَآبَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ ۖ (31) كَلَّا وَالْقَمَرِ ۖ (32) وَإِلَيْهِ إِذْ أَدْبَرَ ۖ (33) وَأَصْبَحَ إِذَا أَسْفَرَ ۖ (34) إِنَّهَا إِلَّا حُدَى الْكَبِيرِ ۖ (35) نَذِيرٌ لِلْبَشَرِ ۖ (36) لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَتَّقُوا أَن يُتَأَخَّرَ ۖ (37) كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ۖ (38) إِلَّا الْأَحْسَبَ الْيَمِينِ ۖ (39) فِي جَنَّتٍ يَسَاءُ لَوْنٌ ۖ (40) عَنِ الْمُجْرِمِينَ ۖ (41) مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ۖ (42) قَالُوا لَوْ نَكُنُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ۖ (43) وَلَوْ نَكُنُ نَطْعِمُ الْمَسْكِينِ ۖ (44) وَكُنَّا نَحْوُ مَعَ الْخَائِيضِينَ ۖ (45) وَكَأَن كَذِبٌ يَوْمَ الَّذِينَ ۖ (46) حَتَّىٰ آتَيْنَا الْيَقِينَ ۖ (47)

алардын санын, каапыр болгон адамдарды сыноо учун, китеп элдери (яхудийлер менен христиандар) анык билип алуулары үчүн, жана ыймандуулардын ыйманы дагы (бир нече даражага) көбөйүшү үчүн (он тогуз даана) кылдык. Жана китеп (Тоорат, Инжил) берилген элдер менен момундар (периштелердин саны боюнча) шектенип калбашы үчүн, ал эми, жүрөгүндө кара ниети болгон адамдар (мунаафыктар) менен каапырлар: «Аллах бул мисал менен эмнени каалады экен» деп (шектенип) сүйлөшү үчүн (Аллах тозок периштелеринин санын он тогуз даана кылды). Аллах мына ушинтип, Өзү каалаган пендесин адаштырат жана каалаганын туура жолго салат. (Эй, Мухаммад, периштелерден турган) Раббиндин аскерлерин(ин санын) бир Өзү гана билет. Жана бул (насааттар) адамдар үчүн эскертүүдөн башка эмес.

32 Андай эмес, Мен айга ант (ичип),

33 кайтып кеткен түнгө ант (ичип),

¹ Ал жана ага окшогондор Аллахтын бул берешендиги истидраж (акырындап, сездирбей жазага кириптер кылуу) экенин түшүнбөй «Аллах мени сүйөт. Бул дүйнөдө берген нээматын Акыретте да берет» деп ойлошот.

² Кураани Карим аны окуган, аяттарынын үстүндө пикир кылган бардык адамдарга хидаят (туура жол) боло бербейт. Аны окуп жаткандагы ниет кандай болсо, ошого жараша болот. Кураани Каримди өзүнүн кыска акылына ченеп окугандар албетте, адашышат.

³ Аллах Таала Тозок периштелерине атайлап ушундай табият берген. Бул дагы тозокуларды кыйноонун бир көрүнүшү. Тозок периштелерин «Забаниялар» деп аталат. Ал эми, бейиштеги кызматчылар өтө жумшакпейил болушат.

فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّفِيعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذَكُّرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَانَتْهُمْ حُمْرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَفَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يَرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكُّرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ النَّعْوَى وَأَهْلُ الْمَعْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

سُورَةُ الْفَيْسِمَةِ ﴿٥٦﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلْ قَدَرِينَا عَلَيْنَا أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْتَأْذِنُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾ فَأِذَا دُرِيَ الْأَبْصُرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَقَرُّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يَبْنُوْا الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِرَهُ ﴿١٥﴾ لَا تَحْرِيكَ بِهِ لِسَانَكَ لِتَجْعَلَ فِيهِ ﴿١٦﴾ إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْءَانُهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قُرَأَتْهُ فَانفَعُ قُرْءَانُهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

- 34 (агарып) келе жаткан таңга ант (ичип)...
35 (Айтамын): чынында ал (“Сакар” тозогу) чоң балээлердин бири!¹
36 (“Сакар” тозогу) адамдарга эскертүү!
37 Силердин араңардагы, (Аллахтын ыраазычылыгына) умтулууну же болбосо кетенчиктеп кетүүнү каалагандар үчүн
38 Ар бир жан (эси) өзү жасаган (күнөө) иштердин туткуну.
39 Оң тарап ээлери гана андай (туткун) эмес.²

¹ Аллах Таала Өзү жараткан олуттуу нерселер менен ант иче берет. Бирок, пенделер Аллахтан башка нерсеге ант ичпеш керек. Ошондуктан, кээ бир адамдардын “жер урсун”, “көк урсун”, “арбак урсун”, “нан урсун”, “кара түндө турамын”, “дасторкондун үстүндө турамын” деген сыяктуу анттары чоң күнөө болуп саналат.

² Бул аяттагы «Оң тарап ээлери» ким экенин түшүндүрүүдө ар кандай пикирлер айтылган. Али разияллоху анху “алар – бөбөктөр” деген болсо, Ибн Аббас “алар –

- 40 Алар Бейиштерде туруп сурашат
41 (Тозоктогу) кылмышкерлерден:
42 «силерди «Сакар» тозогуна эмне түшүрдү?»
43 Алар айтышат: «Биз намаз окуучулардан болбодук.
44 Жана бей-бечараларды тамактандырбадык.
45 (Күнөө деңизине) чөмүлгөндөр менен бирге чөмүлдүк.
46 Жана акырет күндү жалган дедик.
47 Башыбызга өлүм келгенге чейин»
48 Эми аларга (тозокуларга) эч бир шапаатчынын шапааты пайда бербейт.³
49 Аларга (каапырларга) эмне болду, насааттан (Кураандан) жүз буруп качышат?
50 Жапайы эшектерге окшоп,
51 арстандан үркүп качкан?
52 Жок, алардын ар бири (жеке өзүнө гана, атайын арналган) ачык китептер берилишин каалашат!⁴
53 Жок, андай эмес! (чынында) алар акыреттен коркушпайт!
54 Жок, андай эмес! Чынында, бул (Кураан эң чоң) эскерме-насаат!
55 Ким кааласа андан сабак алат.
56 Бирок, (андан) Аллах каалаган пенделер гана насаат ала билишет.

периштелер” деп түшүндүргөн. Анткени, бөбөктөр менен периштелер тап-такыр күнөөсүз болушат. (*Тафсиру Табарий*) Тафсирчи аалымдардын арасында “алар – амал китеби оң тарабынан берилип, Бейишке өкүм кылынган ыкластуу мусулмандар” дегендери да бар. (*Тафсиру Куртубий*) Эң туурасын Аллах билүүчү.

³ Акыретте Аллах Таала Өзү каалаган пенделерине шапаатчылык (күнөөлөрдү сурап алуучулук, ортомчулук) укугун берет. Мына ошол шапаатчылардан бирөө жарымы эгер тозоктогу өзүнө жакын кылмышкердин күнөөсүн кечирүүнү Аллахтан сураса, Аллах аны кабыл кылбайт.

⁴ Каапырлар ушундай текебер болот. Алар Кураандын акыйкат экенин жокко чыгаруу үчүн ар кандай айла-амалдарды жасап, ар кандай доомат сөздөрдү айтышты. Эч бир майнап чыкпаган соң, Абу Жахл баш болгон мушриктер пайгамбарыбызга келип: “эй, Мухаммад, эгер сен чын Пайгамбар болсоң, Раббине айткын, биздин ар бирибизге бирден китеп жиберсин жана анда “мен чыны менен Мухаммадды силерге элчи кылып жибергенмин” деп жазылуу болсун” деп талап кылышты. (*Куртубий*)

(Анткени), Ал (Аллах Таала) гана коркууга жана кечирим суроого татыктуу!

75-«Кыямат» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

- 1 Мен Кыямат күнүнө ант ичип,
- 2 айыптоочу напси² менен ант ичип, (айтамын:)
- 3 “инсан (өзүнчө) Биз тууралуу анын сөөктөрүн (кыямат күндө кайра тирилтүү үчүн) эч качан чогулга албайт деп ойлойбу?!”
- 4 Жок! Биз анын бармактарын да өз ордуна (далма-дал) келтирүүгө кудуреттүүбүз!³
- 5 Балким (шекчил) инсан өзүнүн келечегин(деги кайра тирилүүнү) жалганга чыгаргысы келээр...
- 6 (Жана шектенүү менен) «кыямат күнү качан?» деп сураар!
- 7 Качан (кыяматтын убактысы келгенде) көз(дөр коркуудан) чекчейип калат.
- 8 Айдын нуру өчөт
- 9 жана Күн менен Ай бириктирилет.⁴
- 10 Ошол күндө инсан «кайга качсам экен!» деп калат!
- 11 Жо-о-ок! Качып бара турган орун жок!
- 12 Ал күндө (ар бир адам жеке Өзүнө сурак берүү үчүн) Раббине гана кайтуу бар.
- 13 Ал күндө (ар бир) инсанга мурдагы жана кийинки жасаган (жакшы –жаман) иштери жөнүндө кабар берилет.

14 Ал гана эмес, инсан(дын көз, кулак, кол, жана буту) өзүнүн зыянына күбөлүк берет.⁵

15 Жана эгерде шылтоо-себептерин айтса да (кабыл алынбайт).⁶

16 (Эй, Мухаммад, сага Жибрийл периште окуп берген аяттарды жаттоого) шашылып тилиңди кыймылдата бербей!⁷

17 Аны (сенин жүрөгүнө) чогултуу да, окулушу(н тилиңе бекем орноштуруу) да Биздин милдет.

18 Эми, качан Биз(дин элчибиз Жибрийл) аны окуп бүткөндө анын кыраатына (жайбаракат) ээрчигин.

19 Андан соң аны (маани-маңызы сакталган бойдон) түшүндүрүп берүү дагы Биздин милдет.

20 Жок, (эй, күнөөкер адамдар!) силер өткөөл дүйнөнү сүйөсүңөр

21 жана (түбөлүк) акыретти таштап койосуңар.⁸

22 Ал күндө (ыймандуу) жүздөр нурданып,

23 Раббисине (үмүт менен) карап турат.

24 Ал эми, (ыймансыз) жүздөр ал күндө капаланып,

25 өздөрүнө запкылуу азап берилишин (анык) билип калат.

26 Акыйкатта, (пенделердин жаны) алкымына капталганда...

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 40 аяттан турат.

² Ар бир адамдын напсиси аны көбүнчө оңой, жыргал, бирок күнөө иштерге азгырат. Ал эми, күнөөнүн убактылуу ылазаты өтүп кетээр менен, же болбосо, өлүм убактысы келгенде ар бир адамдын напсиси өзүнүн ээсин (демек өзүн) кетирген күнөөлөрү, катачылыктары үчүн айыптайт. Бул кеч болсо да өз күнөөсүнө бушайман болгон напси. Ал эми ыйманы күчтүү момундардын напсиси, аларды күнөө ишке бара электе эле, өз «ээсин» «барба эле барба» деп айыптап, коргоп, насаат айтып турат.

³ Эң назик деп эсептелген бармак сөөктөрүн орду-ордуна коюуга кудуреттүү болгон Аллах Таала үчүн дененин башка сөөктөрүн өз ордуна чогултуу оор эмес.

⁴ Ошол күн келгенге чейин «күн айга жете албайт жана түн күндүздөн өтүп кете албайт». («Я-Син»-38) Ал эми, Кыяматта бул дүйнө жок болушу үчүн ааламдык кыйроолор башталат. Күндүн ай менен кагылышып, биригип кетүүсү ошол кыйроонун бир гана окуясы.

⁵ (Куртубий)

⁶ Кээ бирөөлөр өзүнүн дене мүчөлөрү жасаган күнөөлөрүнө күбөлүк берип турса да кууланып, түрлөнүп, ар кандай шылтоолорду айтып, өзүн актаганга жан талашат. Бирок, анын шылтоолору кабыл алынбайт.

⁷ Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Аллахтан вахий (аяттар) келишин ушунчалык куса болуп күтөт болчу. Анан, Жибрийл периште келип, сагынган аяттарды үйрөтө баштаганда, аяттар аягына чыккыча болбой, Жибрийлди ээрчип окуй берчу. «Эсимен чыгып калбаса экен» деп кооптонуусу да муну суна шыкак болчу. Бирок, Аллах Таала Кураани Карим аяттарын Өз пайгамбарынын жүрөгүнө орноштуруу милдетин Өзүнө алган эле

⁸ Дин ишине тоскоол болбогон жана адамды азгырбаган шартта дүйнөнү сүйүү күнөө эмес. Күнөө – бул дүйнөнү акыреттен көбүрөөк сүйүү жана дүйнөгө азгырылып, акыретти унутуп коюу. Каапырлардын дүйнөнү сүйүүсү ушундай.

كَلَّابٌ لَّيَّسٌ مِنَ الْغَائِلَةِ ۗ (30) وَتَذَرُونَهَا إِخْرَافًا ۗ (31) وَسُوْحَةٌ يَوْمَئِذٍ نَاصِرَةٌ ۗ (32)
 إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةٌ ۗ (33) وَسُوْحَةٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ۗ (34) تَنْظُرُ أَنْ يَفْعَلَ بِهَا قَافِرَةٌ ۗ (35)
 كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَافِيَ ۗ (36) وَقِيلَ مَنْ رَاقِي ۗ (37) وَطُرِقَتْ فَحَدَّثَ ۗ (38) وَالنَّفْسُ
 السَّاقِيَةُ إِلَى رَيْكٍ يَوْمَئِذٍ السَّاقِيَةُ ۗ (39) فَلَا صَدَقَ وَلا صِلَىٰ ۗ (40)
 وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۗ (41) ثُمَّ دَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ ۗ (42) أَوْلَىٰ لَكَ
 فَأَوْلَىٰ ۗ (43) ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ۗ (44) أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ۗ (45)
 أَلَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُُمْتَعَىٰ ۗ (46) ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَحَلَقَ فَسَوَّىٰ ۗ (47) جَعَلَ مِنْهُ
 الْزَوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۗ (48) أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَيَّ أَنْ يُخَيَّرَ الْأَوْلَىٰ ۗ (49)

سُوْرَةُ الْاِنْسَانِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ۗ (1)
 إِنَّا خَلَقْنَاهُ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
 بَصِيرًا ۗ (2) إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ۗ (3)
 إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ۗ (4) إِنَّ
 الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ۗ (5)

27 «Ким дем салып койоор экен?!» деп (кабатыр сөздөр) айтылганда...

28 (Күнөөкөр пенде «дүйнөдөн) ажыроо дегени ушул турбайбы» деп ойлоп калганда...

29 Жана балтыр балтырга жабышып, тыбырчылаганда...

30 Дал ошол күндө Раббиндин алдына айдап келүү болоор!

31 Ал эми, (каапыр пайгамбарды да) тастыктабады, намаз да окубады.

32 Бирок, «жалган» деп далысын салып койду.

33 Андан соң текеберленип (каңгыраган, бош жүрөк менен) үй-бүлөсүнө кетти.²

34 Өлүм болсун сага өлүм!

35 Андан соң (дагы) сага өлүм болсун, өлүм!

36 (Күнөөкөр) инсан өзүн (дүйнөдө) беймаксат таштап коюлган деп ойлойбу?!³

37 Ал (түпкүлүгүндө) атырылган бел сунун бир тамчысы эмес беле?!

38 Анан коюу кан болду. Анан (Аллах) аны кадыресе адам шекилине келтирди (жана жан киргизди)

39 Анан аны (түйүлдүктү) эки жуп: эркек менен аял кылып жаратты.

40 Эми, ушул (Аллах) өлүктөрдү (экинчи ирет) тириштүүгө кудуреттүү эмеспи?!

76-«Инсан» сүрөсү⁴

1 *Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!*

1 Инсандын үстүнөн (ал жарала электе) доорлордун (нечендеген) мезгил(дер)и өткөн. (Анда инсан) эскерүүгө арзыган нерсе эмес болчу.

2 Чынында, Биз инсанды (энелик менен аталык уруктун) аралашмасынан турган бир тамчы суудан жараттык. (Жана ушул абалын билээр бекен деп) аны сынап, уга турган, көрө турган (аң-сезимдүү) кылдык.

3 (Кийин) Биз ага (жакшы менен жаман) жолду таанттык. (Эми ал) же шүкүр (ибадат) кылуучу болот, же каапыр болот.

4 Биз чынында каапырлар үчүн чынжырларды, (темир) көгөндөрдү жана тозокту даярдап койдук.

5 Жакшы (ыймандуу) адамдар (Бейишке түшүп) «каафуур»⁵ аралаштырылган (шарапты) чөйчөктөрдөн ичишет.

² (Саадий, Куртубий)

³ Инсаниятты жаратуудан Аллах Тааланын максаты эмне эле? Бул суроого Аллах Таала: “Мен (бардык) жин(дер) жана инсан(дар)ды **Өзүмө гана ибадат кылуулары үчүн жараттым**” деп жооп берет. (“Заарият”-56)

⁴ Бул сүрө Мадинада түшүрүлгөн. 31 аяттан турат.

⁵ “Каафуур” дегени Бейиштеги шарапка анын муздактыгын, жыттуулугун жана өткүрлүгүн ашырыш үчүн аралаштырыла турган өтө тунук булак. (Куртубий)

¹ Ооба. Жан алкымга тыгылып, балтырлар тыбырап калганда эң ашынган каапырлар дагы дем салуучуну издеп калышат. Бирок, эми кеч болгон! Жан оорубаган, күчкүбаттан тайбаган мезгилдерде “кудай” деш керек эле. Алар өлүм алдында дем салуучу издегени менен, сак-саламат мезгилде “напсиндин жолуна ээрчибе, пайгамбар алып келген жолго жүр, намаз оку” десен ынабай, каапырчылыкты тандашкан.

6 (“Каафуур”) булагы... Аны Аллахтын (Бейишке арзыган) пенделери (каалаган жерине) агызышып, (каалагандай) ичишет.¹

7 Алар (дүйнө жашоосунда) назирлерин² аткарышкан жана жамандыгы (коркунучу) жайылган күндөн (кыяматтан жана андагы Аллахтын азабынан) коркушкан.

8 Жана бей-бечараларга, жетимдер менен туткундагыларга, өздөрү сүйүп (жегиси келип) турган тамактан жедирип (мындай дешкен):

9 «биз силерди Аллахтын жүзү (ыраазычылыгы) үчүн тамактандыруудабыз. Биз силерден (эч кандай) акы жана алкыш сурабайбыз.

10 Биз Раббибизден (жана жүрөктү) сыга турган, оор күндөн (кыяматтан) коркобуз»

11 Анан Аллах аларды ушул күндүн жамандыгынан куткарып (жүздөрүнө) нур жана кубаныч (белгилерин) берди.

12 Жана (дүйнө жашоосунда) шайтандын, напсинин азгырыктарына) сабыр кылгандары себептүү аларды Бейиш менен, жибек (кийимдер) менен сыйлады.⁴

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ بِالْإِذْرِ وَيَخَافُونَ
يَوْمًا كَانَتْ شُرَاهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ وَنَسِكِنًا
وَنَيْمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا
﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَّحْنَاهُمْ لِقَاءَ اللَّهِ سَرْدًا
الْيَوْمَ وَلَقَّحْنَاهُمْ نَصْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَّيْنَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا
﴿١٢﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَائِبَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلَّتْ أَيْدِيهِمْ فَطُوفُوا فِيهَا كَذَّلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيَطَّافُ عَلَيْهِمْ بِمَائِدَةٍ
مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ فَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ فَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَرُهَا أَنْفَادِيرًا ﴿١٦﴾
وَيُسْفُونَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنَا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا
﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنُورًا
﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُدُسٌ
خُضْرٌ وَأَسْتَبْرَقٌ مِّمَّا حُلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَّاهُمْ مِنْهُمْ شَرَابًا
طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾ إِنَّا
نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ
مَنْهُمْ أَتِمَّ أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾ وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

¹ Кааласа, атайын арыкчалар менен «жетелеп» бейиш бактарынын ичине алып кирип, кааласа бал, сүт жана туп-тунук суулар аккан дарялардын жээгиндеги сөрүлөрдө жамбаштап жатып ичишет. Эгер каалашса алтындан, жакуттан жасалган сарайлардын алдына агызып барышат.

Кийинки аятта мына ушундай бейиш жыргалына кимдер арзый турганы айтылат.

² “Назир” бул, бир пенденин “мен паландай ниетиме жеткеним үчүн Аллах Таалага арнап түкүндөй ибадат кылып беремин” деп, өзүнө-өзү милдет жүктөшүнө айтылат. Иши онунан келген кээ бир мусулмандар өзү каалаганча орозо кармап же намаз окуп берүүнү, же болбосо булардан башка ибадаттарды назир кылышат. Кайсы пенде Аллах Таалага арнап кандайдыр назир кылса, аны албетте аткарышы – парыз.

³ Чыныгы мусулмандар жетимдердин малын баса калып жебейт. Кайра аларга өз жанынан каражат кылып, өзү сүйгөн тамактардан жедейт. Ошондой эле, чыныгы мусулмандар согуш мезгилинде туткундарга катаал мамиле жасабайт.

⁴ Жибек кийимдерди бул дүйнөдө кийүү мусулман эркектер үчүн арам. Бул текеберленип кетпесин дегендик. Ал эми,

13 Алар бейиштеги сөрүлөргө желөнүп отурушат. Ал жерде алар күндү(н ысыгын) да, кычыраган суукту да көрүшпөйт.⁵

14 Аларга Бейиш (бактарынын) көлөкөсү тийип, мөмөлөрү ийилип турат.

15 Аларга күмүш чөйштер(де тамак-аш) жана шише чөйчөктөр(дө шарап) айлантып турулат.

16 Күмүш чөйчөктөр... Аны(н ичиндеги шарапты кызматчылар кажетке жараша) өлчөп-ченеп (куюп) турушат.

17 Ал жерде (ыймандууларга) занжабил⁶ аралаштырылган шарап

ден-соолукка байланыштуу кандайдыр себеп менен (маселен, котур сыяктуу жараат чыкканда) жибек кийим кийсе, буга тоскоол жок. Анткени, Исламда “зарылдыктар тыюу салууларды жокко чыгарат” деген эреже бар.

⁵ Бул аят Бейиштеги аба-ырайы жөнүндө маалымат берет. Ал жерде өтө катуу ысык да, кычыраган суук да жок. Жан эргиткен орточо аба ырайы гана болот.

⁶ Имбирь

18 (жана) «Салсабил» деп аталган (агып турган) булак (суусу) ичирилет.

19 Аларды(н кызматында) түбөлүк жаш жигиттер айланып-тегеренишет. Эгер сен аларды көрсөн чачылган берметтерби деп ойлоп каласың.

20 Назар салсаң ал жерде (түгөнгүс) нээматарды жана өтө чоң дөөлөттү көрөсүң.¹

21 Алардын (Бейишке түшкөн ыймандуулардын) үстүндө жашыл жибектен жана (алтын-күмүш, асыл таштар кадалган) баркут-кымкаптан кийимдер... (Эркек – аялы дебей, колдоруна) күмүш билериктер тагылган... Раббилери аларды түнүк-пакиза шарап менен сугарган...

22 (Эй, ыймандуу пенделер!) Булар – силер үчүн сыйлык! Жана силердин (дүйнөдөгү аз гана) аракетинер² ченемсиз нээматтар менен төлөндү!

23 Чынында Биз (Эй, Мухаммад) сага Зикирди³ бөлүп-бөлүп түшүрдүк.

24 Сен эми, Раббиндин өкүмүнө сабыр кылгын⁴ жана алардан (каапырлардан)

болгон нашүкүр, күнөөкер адамдарга моюн сунбагын!

25 Жана Раббиндин ысымын эртели-кеч эскерип (зикир кылып) жүргүн!⁵

26 Түндүн бир бөлүгүндө Ага сажда кыл жана түндөсү узун –узун тасбех айт!

27 Чынында, алар (каапырлар) дүйнөнү сүйүшөт жана оор күндү (Кыяматты) артына таштап (көңүл бурбай) коюшат.

28 Аларды Биз жаратып, бүт тулку-боюн бекем-кубаттуу кылган элек! Эгер кааласак, аларды (жаратылышы боюнча) өздөрүнө окшогон⁶ (бирок, каапыр болбой турган, башка) пенделерге алмаштырып коебуз!⁷

29 Аныгында, бул (Кураан) бир эскерме. Ким кааласа, Раббиси тарапка (түз) жолду кармайт.

30 (Бирок) силер Аллах каалаган нерсени гана каалай аласыңар. Аллах Билүүчү, Даанышман!

31 Ал Өзү каалаган пенделерин Өз ырайымынын астына киргизет. Ал эми, заалымдарга болсо, катуу азапты даярдап койгон!

¹ Бул дүйнөдө дин-ыйманын байлык мүлккө алмаштырбаган момундарды ал жерде Аллах Таала дөөлөт-мүлктүн түрүнө көмүп салат. Ал мүлктүн кээ бир түрлөрү жогоруда баяндалды. Кээ бирлеринин баяны кийинки аяттарда.

² Бул дүйнөдө Аллахтын мыйзамын кармап жашоо үчүн анча деле көп аракеттер талап кылынбайт. Булжунган напсини тыйып, ар кадамда чабуулга өтчү Шайтан азгырыктарына сергек болсо эле, шариятты кармап жашоо өтө жеңил. Адамдар өткүнчү дүйнө үчүн жасаган аракеттеринин ондон бирин да дин үчүн жумшабайт. Көпчүлүк динчил адамдар деле “бир аз байлык чогултуп, үй-жай курап алайын, андан кийин динге аракет кыламын” деген ой менен жашап жатышат. Алар буга үлгүрөбү?! Аллах Таала болсо Кураанда оболу ыйманды ондогула андан кийин баары оңолот, асман-жерден береке эшиктери ачылат деген мааниде насаат айтат. (“Араф”-96) Наадан пенде дагы эле өз билгенинен калбайт.

³ “Зикир” – бул Кураани Каримдин бир аты. Мааниси “эскерүү” же болбосо “эскертүү”. Демек, Кураани Каримди тез-тез окуп, эскерип, анда айтылган маанилерди көңүлгө түйүп жүрүш керек. Бул иш Кураан менен амал кылып жашоого өбөлгө болот.

⁴ Раббинин эки түрдүү өкүмү бар: **1)** Тагдырдагы өкүм. **2)** Диний өкүм. Раббисинин тагдырга тиешелүү өкүмү

боюнча пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын аялы, абасы, баласы жана кызы өзүнөн мурда кайтыш болгон. Буга сабырдан башка даба жок. Диний өкүмгө сабыр кылуу маселен,жихадтардын, дааваттардын оорчулуктарына, түнкү жана эрте мененки намазга туруунун оорчулугуна, Рамазан орозосунун ачкачылыгына ж.б.у.с. ибадаттардын түйшүгүнө сабыр кылуу менен болот.

⁵ Албетте, эртели-кеч Аллах Тааланы эскерип, Анын ар бир кыймыл-аракетибизди көрүп, билип турганын эсинен чыгарбаган адам күнөө иштерге кол урбайт.

⁶ Каапырларды да Аллах жараткан. Алар деле Адам-Атанын урпактары. Аллах Таала аларга өмүр тартуулады. Бакубат жашоого себеп боло турган акыл-эс менен күч-кубаттан да кем кылбады. Бирок, алар Аллах берген акыл-эс менен күч-кудуретти кайра Аллах Тааланын жолуна каршы иштетишти. Бул жеткен кыянатчылык эле.

⁷ Тарых бою Аллах Таала кыянатчыл коомдордон кана-канчасын кыйратып таштады. Алар мекендеген жайлар башка коомдорго мурас калды. Бирок, каапырлар тарыхтан үлгү албай жатышат.

77-«Мурсалат» сүрөсү¹

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Ант ичемин: (ааламдарды башкарууга тиешелүү илахий) үрп-адат боюнча жибелерген (периштелер) менен!

2 Өтө катуу жүргөн шамалдар менен!

3 (Булуттарды Аллах каалаган багытка) таратуучу (периштелер) менен!

4 (Акыйкат менен жалганды) ажыратып бере турган (Кураан аяттары) менен!

5 (Пайгамбарларга Аллах тарабынан жиберилген) илахий кабарды ташуучу периштелер менен!

6 (Ал периштелердин вахий алып келиши, чынчылдарга) үзүр-кечирим, (бузукуларга) эскертүү болушу үчүн.

7 (Эй, адамдар!) силерге убада кылынган күн² албетте болуучу!

8 Жылдыздар(дын нуру) өчүрүлүп,

9 асман (аңырайып) ачылып,

10 тоолор (татылган жүн сыяктуу) сапырылып калганда...

11 Жана пайгамбарларга (өз үмөттөрүн сот-сурагына күбө болууга) убакыт берилгенде... (ошондо гана кыямат кайым болуп, акыйкат менен жалган ажырайт).

12 (Пенделердин сот-сурагы) кайсы күнгө белгиленди эле?

13 Ажыратуу күнүнө!³

14 (Эй, Мухаммад) сен ажыратуу күнү кандай күн экенин билбейсиң.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ
هَؤُلَاءِ لَيُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذُرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ
خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا آسْرَهُمْ وَإِذْ شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْتَلَهُمْ بَدِيلًا
﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾
وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾
يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَصْفَتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّشْرِ نَشْرًا ﴿٣﴾
فَالْفَرْقَتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُقْبِتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عَذْرًا أَوْ تَنْذِيرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا
تُوعَدُونَ لَوَفِّعُ ﴿٧﴾ فَإِذَا التَّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾
وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرَّسُلُ أُنْفِتَتْ ﴿١١﴾ لِأَيِّ يَوْمٍ أُخِيتَتْ
﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ تَنْهَكَ الْأَوْلِيْنَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نَبَّعْتَهُمُ الْآخِرِينَ
﴿١٧﴾ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

15 Ал күндө (Акыретти) жалганга чыгаргандарга өлүм!⁵

16 Биз абалкыларды (азап менен кармап) өлтүрбөдүк беле?!⁶

17 Анан акыркы (каапыр)ларды да (дал ошондой тагдыр менен) аларга ээрчитип койдук!

18 Биз кылмышкер адамдар менен ушундай (мамиле) кылабыз.

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 50 аяттан турат. «Мурсалаттын» мааниси “жиберилгендер”

² Кыямат

³ Ал күндө бардык элдер бир майданга пайгамбарлары менен бирге чогултулуп, алардын күбөлүгүндө сурак кылынат. Ошол сурактан кийин акыйкат жалгандан ажырайт, жакшылар жамандан ажырайт.

⁴ Аллах үйрөтмөйүнчө пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам кайып кабарларын билген эмес. Аллах Таала кабар бергенден кийин гана бул күн жөнүндө көп хадистерди айткан. Ошол хадистерден биринде мындай деген: “Кыямат күндө адамдар чогултулганда, чокуларын күн куйкалап, көздөрү чекчейген бойдон асманды тиктеп кырк жыл ажыратуу күнүн күтүшөт.” (Куртубий). Башка хадистерде айтылышы боюнча ошол күтүү күндөрүндө Аллахтын көлөкөсүнөн башка эч бир көлөкө болбойт.

Аллах каалаган биймандуу адамдар Аллахтын көлөкөсүнө калканып жан сакташат.

⁵ Биз “өлүм” деп которгон сөз аяттын арабча текстинде “увайл” деп келет. Жалпысынан алганда Увайл – бул тозоктогу өтө жийиркеничтүү жана өтө сасык бир чоң чуңкур. Ага тозокулардын күйгөн жарааттарынан сыркыган ириндер жана башка ыпылас чыгындылар агып турат. Аллах сактасын!

⁶ Аллах Таала акыретти жалган дегендерди ушул дүйнөдө да көп жазалаган. Нух коомунун, Лут коомунун, Аад жана Самуд элдеринин аянчытуу кыйроолору азыркы жана кийинки каапырлар үчүн сабак болууга тийиш.

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي رِقَابِكُمْ كَيْدًا ﴿٢١﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ
 مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٢٤﴾
 أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِيَّ
 شِمَخَاتٍ وَأَسْفِينًا مِمَّا فُرَاتًا ﴿٢٧﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٢٨﴾
 أَنْظِقُوا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تَكْدِبُونَ ﴿٢٩﴾ أَنْظِقُوا إِلَىٰ ظِلِّ ذِي تَلْدِثِ
 شُعْبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣١﴾ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَكْرٍ
 كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُ جُمَلَتُ صَفْرًا ﴿٣٣﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٣٤﴾
 هَذَا أَيُّومٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْنُدُونَ ﴿٣٦﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي
 لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٣٧﴾ هَذَا أَيُّومُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ فَإِنْ كَانَ
 لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٣٩﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي
 ظِلِّ لَيْلٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوْرِكَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كَلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا
 بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي
 لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٤٥﴾ كَلُوا وَتَمَنَّوْا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي
 لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيَلَّيْلُ
 يَوْمٍ ذِي لَمْتَدٍ بِكَيْدٍ ﴿٤٩﴾ فَيَأْيَ حَدِيثٍ بَعْدَهُ. يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

19 Ал күндө (акыретти) «жалган» дегендерге өлүм!

20 (Эй, кайра тирилүүнү «жалган» дегендер!) Биз силерди жийиркеничтүү (бир тамчы бел) суудан жаратпадык беле?!

21 Анан ал «сууну» бекем жайга (эненин жатынына) орноштордук,

22 белгилүү убакытка (туулганыңарга) чейин.

23 Жана Биз (ошол арам сууну оболу коюу кан, анан бир бөлүк эт, андан кийин сөөк, андан кийин кадыресе адам кылып жаратууга) кудуреттүү болдук. Биз эң жакшы Кудуреттүүбүз!

24 Ал күндө (Кыяматты) «жалган» дегендерге өлүм!

25 Биз жерди кучактоочу кылбадык беле,

26 өлүктөр менен тириктерди?¹

27 Жана Биз жер бетине (аны бекем сактоо үчүн) үлкөн тоолорду жараттык. Жана силерди (мөңгүлөрдөн агып келүүчү) ширин суу(лар) менен сугардык.²

28 Ал күндө (ушул нээматтарды) «жалган» дегендерге өлүм!

29 (Ошол күндө аларга айтылат): «өзүңөр жалган деген Тозокко жөнөгүлө!»

30 Үч бутактуу (оттон болгон) «көлөкөгө»³ жөнөгүлө!»

31 (Ал «көлөкөдө») салкындык жок. Алоодон да тосо албайт!

32 Ал (тозок) сарай сыяктуу (үлкөн) учкундарды атып турат!

33 Ал учкундар саргымтыл кара төөлөргө окшойт.

34 Ал күндө (кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

Маннан» сыпатын эскерттип, жакшылыктарын миннат (колко) кылат. Аллахтын жакшылыктарынан бири, Ал жерди өлүктөр учун да, тирүүлөр үчүн да эне сыяктуу кылып койгон. Тирүүлөрдү кантип өз бооруна батырып энелик кылганы айтпаса деле түшүнүктүү. Ал эми, өлүктөргө энелик кылуусу аларды өз бооруна (мүрзөгө) алып, жырткычтарга жем болуудан же башка кордуктардан сактайт. Дагы кайталоочу нерсе, жердин бул энелик боорукерлиги түпкүлүгүндө Аллах Тааланын ырайымы. Эгер Аллах Таала жерди инсаниятка мойун сундуруп койбогондо бул жакшылыктар болмок эмес.

2 Жердин салмактуу жана бекем турушунда тоолордун ролу өзгөчө экенин геология жана геодезия илимдери тастыктаган. Ал эми, Аллах Таала жараткан табият мыйзамы боюнча, деңиз жана океандардын туздуу суулары күн нуру менен бууланып, ошол бууланыш процесси менен бирге дистилляцияланып (тузунан ажырап) асманга көтөрүлүп, жамгыр-карга айланып, талаа-түздөргө, тоо-таштарга жаайт. Бийик тоолордун башынан көчкөн жүздөгөн тонналык көчкүлөрдөн муз тоолор – мөңгүлөр жаралат. Мөңгүлөр улам күн ысыган сайын, акырындык менен эрип, алардан дарыялар жаралып, кайрадан түздүктө жашаган жан-жаныбарларга ширин суу болуп агып барат. Мунун баары Аллах Тааланын ырайымы, даанышмандыгы жана кудуретинен.

3 Тырнакчанын ичиндеги көлөкө – бул асманга өрдөгөн сайын үч бутакка бөлүнүп турган тозок оту же болбосо анын түтүнү.

¹ Аллах Тааланын бир ысымы «Аль – Маннан» мунун мааниси «Өз жакшылыгын эскерттип туруучу» Кураандын көп аяттарында Аллах Таала Өзүнүн «Аль –

35 Бул күндө алар (уруксатсыз) сүйлөй албайт.

36 Алар үчүн актанууга да уруксат жок!

37 Ал күндө (кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

38 Бул – ажыратуу күнү! Силерди да, абалкыларды да (сот-сурак үчүн) чогулттук.

39 Эгер (эй, каапырлар, бул сурактан жана азаптан кутулуп кетүү үчүн) силерде амал болсо, Мага амалыңарды көргөзгүлө!

40 Ал күндө (кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

41 Ал эми, такыба пенделер (чыныгы) көлөкөлөрдө, булактарда,

42 жана (коңүлдөрү) каалаган мөмө-жемиштерде...

43 (Аларга айтылат:): «жегиле, ичкиле, аш болсун! (Бул зыяпат- сыйлык, сооп) иштерди жасаганыңар себептүү!»

44 Биз сооп иш жасагандарды ушинтип сыйлайбыз!

45 Ал күндө (кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

46 (Эй, кыяматты «жалган» деген каапырлар! Дүйнөдө) бир аз пайданалып, жеп-ичип калгыла! Силер кылмышкерсиңер!

47 Ал күндө (кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

48 Эгер аларга (Аллага) рукуу кылгыла» деп айтылса рукуу кылышпайт!¹

49 Ал күндө (Кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы!

50 Андан (Кураандан) кийин, дагы кандай сөзгө ыйман келтиришет?!²

¹ «Рукуу» - бул намаздагы ийилүү. Кыяматка ишенбегендер албетте намаз окууну ашыкча түйшүк деп билишет. Алар – жеткен текебер кишилер. Ийилишпейт. Бирок, алардын Аллах Таалага ийилбеген мойундары жана омурткалары өзүнөн мансабы жогорураак кишинин алдында тал чыбыктан бетер ийилип кетет. Демек, алар дүйнөкул, шоораткул адамдар! Ошентип, Аллах Таалага кулчулук кылууну каалабагандар өздөрү сыяктуу күнөөкөр пенделерге кул болуп калышат.

² Кураани Каримди - акыркы чындык. Андан кийин чындык жок! Чындыкты четке каккан адам жалганга ыйман келтирет.

سُورَةُ النَّبَاِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عَمَّ بَسَّأَ لَوْنٌ ۙ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِیْمِ ۙ الَّذِیْ هُوَ فِیْهِ مُخْلِفُونَ ۙ

كَلَّا سِعَامُونَ ۙ قَدْ كَلَّا سِعَامُونَ ۙ اَلَمْ یَجْعَلِ الْاَرْضَ مَهْدًا ۙ

وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا ۙ وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجًا ۙ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۙ

ۙ وَجَعَلْنَا الَّیْلَ لِبَاسًا ۙ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ۙ وَبَدَّیْنَا

فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ۙ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا ۙ وَاَنْزَلْنَا

مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ۙ لِنُخْرِجَ بِیْهَ حَبًّا وَنَبَاتًا ۙ وَجَنَّتٍ

اَلْفَاافًا ۙ اِنَّ یَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِیْقَاتًا ۙ یَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّورِ

فَنَاتُونَ اَفْوَاجًا ۙ وَفُیْحَتِ السَّمَاةُ فَكَانَتْ اُتُوْبًا ۙ وَسِرَّتِ

الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ۙ اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۙ لِلطَّغِیْنِ

مَتَابًا ۙ لِّلَّذِیْنَ فِیْهَا اَحْقَابًا ۙ لَا یَذُقُوْنَ فِیْهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ۙ

ۙ اِلَّا اَلْحَمِیْمًا وَغَسَّاقًا ۙ جَزَاءً وَفَاكًا ۙ اِنَّهُمْ كَانُوْا

لَا یَرْجُوْنَ حِسَابًا ۙ وَكَذَّبُوْا بِآیٰتِنَا كِذَابًا ۙ وَكُلُّ شَیْءٍ

اَحْصِیْنَاهُ كِتَابًا ۙ فَذُوقُوا فَلَئِنْ تَرٰیْدُمْ اِلَّا عَذَابًا ۙ

78-«Набаъ» сүрөсү³

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Алар эмне жөнүндө сурашууда?

2 Улуу кабар жөнүндө

3 анда талаш пикир жаратышкан.⁴

³ Бул сүрө Маккада түшкөн. 40 аяттан турат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Аллах Таала тарабынан алып келген улук кабарлар арап тилинде «Набаъ» деп аталат. Бул улук кабарлардын акыйкат экенине далил-белгилер канчалык көп болгонуна карабай, көпчүлүк мушриктер ага ишенген эмес жана бири-бирине «Мухаммад айткан нерселер жалган болуш керек-э? Сен эмне дейсиң?» деген сыяктуу суроолорду беришкен. Ошондой эле, алардын шектенүүлөрү бирдей болбой, өз ара талашып-тартышып турушкан. Айрыкча алар Акырет кабарларын жокко чыгарууда көп талашып-тартышышкан. «Набаъ» сүрөсү ушул окуяларды чагылдыруу менен башталат.

⁴ Кийинки аятта Аллах Таала мушриктер жокко чыгарган Кыямат тез эле келип калаарын жана

إِنَّ الْمَتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا
 دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا بَأْسًا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً
 حِسَابًا ﴿٣٦﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لَا يَمْلِكُونَ
 مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
 إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ
 شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا بَأْسًا ﴿٣٩﴾ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
 يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَالنَّشِيطَاتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَالسَّيْحَاتِ سَبْحًا ﴿٣﴾
 فَالسَّيِّدَاتِ سَبْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾ يَوْمَ تُرْجَفُ الرَّجَافَةُ ﴿٦﴾
 تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَرُهَا
 خَشِيعَةٌ ﴿٩﴾ يَقُولُونَ أَيْنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾ أَيْنَا ذَا كُنَّا
 عِظْمًا نَخْرَةً ﴿١١﴾ فَأَلْوَانَاكَ إِذَا كَرَّهَ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾ فَأَيُّهَا زَجْرَةٌ
 وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾ هَلْ أُنثِقُ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿١٥﴾

- 4 Жок, андай эмес! Жакында билип алышат!
 5 Дагы бир ирет андай эмес! Жакында билип алышат.
 6 Биз силерге жерди жайылган (төшөк сыяктуу) кылып койбодукпу?!
 7 Тоолорду (бекем) казыктар (сыяктуу кылып жаратпадыкпы?)
 8 Жана Биз силерди жуп-түгөй¹ кылып жараттык.
 9 Уйкунарды (талыккан дененер үчүн) ырыхат кылдык.
 10 Түндү (силер үчүн) кийим (сыяктуу) кылдык.
 11 Күндүздү жашоо үчүн жараттык.
 12 Жана силердин үстүңөргө бекем жети (кабат) асманды куруп,
 13 ысык-нурлуу чырагты (күндү) жараттык.
 14 Жана (силерге) булуттардан мол-мол

ошол күндө өздөрү «жалган» деген Тозокту өз көздөрү менен көрүп, анык билип алышаарын эки ирет кайталоо менен айтат.

¹ эркек-ургаачы

сууну түшүрдүк.

- 15 Өндүрүп берүү үчүн дан азыктарды жана өсүмдүктөрдү.
 16 Жана да калың бак-бостондорду.
 17 Албетте (ыймандуу менен каапыр) ажыратыла турган (кыямат) күн (Аллах тарабынан) белгиленген убакыт.
 18 Ал күндө Сур (чоор) тартылат. Анан силер топ-топ болуп (Раббинерге сурак бергени) келесинер.
 19 (Кыямат күн башталганда) асман ачылып (жарылып) эшиктер (пайда) болот.
 20 Жана тоолор (ордуан) учурулуп, закым болуп калат!
 21 Албетте, тозок күтүп туруучу (жана)
 22 чектен чыккан адамдар үчүн кайтып баруучу орун!
 23 Алар анда кылымдар бою турушат.
 24 Ал жерде не муздактык не суусундук татышпайт.
 25 Болгону (тозокулардын денесинен аккан) сасык ириң жана (ичегилерди тилип, үзүп жибере турган даражадагы) кайнак суу (менен гана “азыктанышат”)
 26 (Бул – күнөөлөрүнө) ылайык жаза!!!
 27 Алар (Акыреттеги) эсеп – китепке ишенишпеген.
 28 жана Биздин аяттарыбызды ачык түрдө жалганга чыгарышкан.
 29 Биз бардык иштерди тизмектеп, китеп кылып жазып койгонбуз.
 30 Эми, (жазанарды) таткыла! Биз силерге азапты гана көбөйтөбүз!
 31 Ал эми, такыбаа кишилерге ийгилик жайы (Бейиш),
 32 бак-бостондор, жүзүмдүктөр,
 33 бир курактагы, көкүрөгү тикчийген селкилер,
 34 жана («рахийк» деп аталган аябай даамдуу шарап менен) мелмилдеп толуп турган кеселер бар.
 35 Ал жерде пайдасы жок жана күнөө-жалган сөздөрдү угушпайт.
 36 (Эй, Мухаммад, ушунун бардыгы) Раббин тарабынан берилген сыйлык-белектер!
 37 (Ушул сыйлыкты берген Рабби) асмандар менен жердин, ал экөөнүн арасындагы бардык нерселердин да Раббиси болгон Ырайымдуу Зат. (Ошондуктан, ал күндө эч ким Анын уруксаты болмоюнча) сөз сүйлөөгө батына албайт.
 38 Рух (Жибрийл периште) жана (башка

бардык) периштелер сап-сап болуп турган (ошол) күндө Ырайымдуу Зат уруксат бергендер гана (сүйлөп,) чын сөздү айтышат.

39 Бул – чындап болуучу Күн. Ал эми, ким кааласа (жакшы амал кылат жана) Раббисине (ошол амалдар менен) кайтууну (бекем) кармайт.

40 Биз силерди жакын(да келе турган) азаптан эскерткен элек. Ал күндө адам баласы эки колу эмне алып келгенин көрөт жана каапыр адам: «кана эми, (ушундай азапка дуушар болгондон көрө) топурак эле болуп калсам!!!» - дейт.

79-”Назиат” сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдуу Аллахтын ысымы менен!

1 (Каапырлардын жанын) терең-тереңинен (оорутуп) сууруп алуучу периштелер менен ант ичип,

2 (ыймандуулардын жанын оорутпай) “чечип алуучу” периштелер менен ант ичип,

3 (асман мейкиндигинде өйдө-ылдый) сүзүп жүрүүчү периштелер менен ант ичип,

4 (Аллахтын буйругун аткарууда) бири-бири менен жарышуучу периштелер менен ант ичип,

5 (Аллах табыштаган ааламдык) иштерди башкаруучу периштелер менен ант ичип (айтамын):

6 Ал Күндө (Сур кернейдин биринчи деминен улам) титирөөчү (жер) титирейт.

7 Анын артынан кийинки Сур тартылат.

8 Ошол күндө (каапыр) жүрөктөр катуу коркуп,

9 Көздөрү жоодурап калат.

10 (Каапырларга Кыяматтагы кайра тирилүү жөнүндө айтылчу болсо, адамды мыскылдан, какшыктап, мындай) дешет: «эмне, биз мурдакы (тирүү) абалыбызга кайтарылабызбы,

11 чириген сөөк болуп калсак деле?!»

12 (Дагы мындай) дешти: «анда бул биз үчүн зыяндуу кайтыш болоор!»

13 Ал болгону (Исрафил периште тарткан чоордун) бир гана айкырыгы.

14 Анан капыстан... (тирилип, мурзөлөрүнөн) жер бетине чыгып калышат!

15 (Эй, Мухаммад!) сага Мусанын кабары келди беле?

16 Бир кезде Раббиси ага ыйык Туваа өрөөнүндө (мындай деп) сүйлөдү:

17 «Фираунга баргын! Ал чектен ашып кетти.

18 Жана ага (мындай) дегин: «Өзүңдү (ширк күнөөсүнөн) тазалоону

19 жана мен сени (жалгыз, шериксиз) Раббине баштоомду каалайсыңбы? Анан сен (Аллахка ширк келтирүүдөн) коркуп калаар элең»

20 (Муса Фираунга барды жана) ага чоң моожизаны (жыланга айланган аса таякты) көргөздү.

21 Бирок ал «жалган!» деп, каршы чыкты.

22 Кийин тегири басып, (душмандашууга) аракет кылды

23 жана (адамдарын) чогултуп, бийик добуш менен:

24 «Мен силердин эң жогорку Рабинер боломун» деди.

25 Анан... Аллах аны дүйнөлүк (жазаа) жана акыреттик азап менен жазалады.

26 Албетте мында (Раббисинен) корккон пенделер үчүн (чоң) сабак бар.

27 (Эй, каапырлар!) силерди жаратуу кыйыныраакпы же асмандыбы?! Аны (Аллах) жаратты!

28 Шыбын бийик көтөрүп, бекем-кемчилдиксиз кылды.

29 Түнүн караңгы кылды жана (таң аттырып) жарыгын чыгарды.

30 Андан кийин жерди жайып (кооздоп) койду.

31 Андан сууларын, жайлоолорун чыгарды.

32 Тоолорду (бекем) орнотту.

33 Силер үчүн жана силердин айбандарыңар үчүн пайдалануу (ырыскы) болсун деп.

34 Качан чоң кыямат келсе,

35 ал күндө инсан (дүйнөдөгү) иш - аракеттерин эскерет.

36 Караган адамдарга тозок (анык) көргөзүлөт.

37 Кимде-ким чектен чыккан болсо

¹ Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. 46 аяттан турат. “Назиат” деген сөз “жандарды сууруп алуучу периштелер” деген мааниде.

80-«Абаса» сүрөсү¹**Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!****1** (Пайгамбар) кабагын бүркөп, тетири карап алды.**2** Алдына (маселе сурап) сокур киши келгенде,**3** (Эй, Мухаммад!) сен кайдан билесиң, ал (сокур киши жаман кулк-мүнөздөрдөн) тазадыр!**4** Же болбосо, (Аллах Тааланы) эскерээр, анан эскермеси ага пайда берээр?!**5** Ал эми, байлыгы менен сыймыктанган адам(дар келгенде)**6** сен ошо(лор)го бурулуп алдың!**7** (Бирок), алардын тазарбай (ыйманга келбей) калуусуна сен жоопкер эмессиң.**8** Ал эми, сага чуркап келген (сокур) адам...**9** (Аллахтан жана кыямат күндөн) коркоор эле.**10** Сен андан алагды болуп калдың!!!**11** Жок! (Эй, Мухаммад! Эми андай кылбагын!) Бул (аяттар сага Аллах тарабынан) эскерме-сабак.**12** Ким кааласа – аны эскерет.²**13** (Аяттар Лавхул Махфуз деп аталган) Улук Барактар да,**14** (Лавхул Махфуз) Таза–Пакиза (жана кадыр баркы) Жогору.**15** (Жана) периштелердин колунда.

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِاللَّوَادِ الْمَقْدِسِ طَوًى ۚ (17) أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى (17)
 فَقَالَ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَنْ تَرَكَنِي (18) وَأَهْدِيكَ إِلَى رِيكِ فَنَحْشِي (19) فَأَرَاهُ
 آيَةَ الْكُبْرَى (20) فَكَذَّبَ وَعَصَى (21) ثُمَّ أَذْبَرَ نَجِيئَهُ (22) فَحَشَرَ
 فَنَادَى (23) فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى (24) فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى (25)
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشَى (26) أَنْتُمْ أَشَدُّ حَلْقًا أَمِ السَّمَاءِ بَنَاهَا (27)
 رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا (28) وَأَغَطَّشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ صُحُفَهَا (29)
 وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا (30) أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا (31)
 وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا (32) مَنَّاعًا لَكُمْ وَلِتَأْمَنُوا (33) إِذَا جَاءَتْكُمُ الطَّائِمَةُ
 الْكُبْرَى (34) يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى (35) وَوَرِثَ الْجَحِيمُ
 لِمَنْ بَرَى (36) فَأَمَّا مَنْ طَغَى (37) وَءَاثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا (38) فَإِنَّ الْجَحِيمَ
 هِيَ الْمَأْوَى (39) وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى (40)
 فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى (41) يَتَشَاوَرُونَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا (42)
 فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَهَا (43) إِلَى رِيكِ مِنْ مَنِّهَا (44) إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ
 مَنْ يَخْشَاهَا (45) كَانَتْهُمْ يَوْمَ يُرَوَّاهَا لِتَرْجِعُوا إِلَى الْعَيْشِ أَوْ صُحَّاهَا (46)

38 жана дүйнө жошоосун (акыреттен) абзел көргөн болсо,**39** албетте, анын орду Тозокто!**40** Ал эми, кимде – ким Раббисинин алдында (эсеп берип) туруудан коркуп, өзүн (арам) каалоо-кумарлардан тыйса,**41** албетте, анын орду Бейиште!**42** (Эй, Мухаммад! Кайра тирилүүдөн шектенген адамдар) сенден Кыяматтын качан болушун сурашат.**43** Аны(н убактысын) эскерип-билүүдөн сен алыссың?!**44** Анын (качан болоору жөнүндөгү илимдин башы жана) аягы Раббине гана тиешелүү.**45** Сен болгону андан (Кыяматтан) корко турган кишилерди эскертүүчүсүн.**46** Алар (Кыяматты «жалган» дегендер) аны (өз көздөрү менен) көргөн күндө, (бул дүйнөдө) бир күн кечке чейин же түшкө чейин гана турган сыяктуу болуп калышат.

¹ Бул сүрө дагы Маккада түшкөн. Түшүүсүнүн себеби төмөндөгүчө: Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Макканын этибарлуу байларын динге даапат кылып отурганда, шариятка өтө берилген, өзүн ширктен жана башка чон күнөөлөрдүн тазалаган Абдуллах ибн Умм-Мактум деген сокур киши келип, бир маселе сурайт. Ал пайгамбардын бош эмес экенин көрбөгөн. Пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам болсо, сөзүнүн бөлүнгөнүнө ачууланып, кабагын бүркөп, жооп бербей, байлар менен сүйлөшүүсүн улантат. Бирок, бул байлар жанагы сокур киши сыяктуу күнөө иштерден өздөрүн тазалабаган, динге өзү умтулуп келбеген кишилер эле. Аллах Таала пайгамбарынын бул жоругунун ката экенин эскертип, аны жемелеп, ушул сүрөнү түшүргөн. Сүрө 42 аяттан турат. «Абаса» «кабак бүркөдү», «мандайын тырыштырды» деген мааниде.

² Кийинки аяттарда Аллах Таала бул аяттардын кадырын, пакизалыгын жана улуулугун баяндайт.

16 (Алар) Өтө улук, аябай таза (ишенимдүү)

17 Наалаты инсан! Аны эмне (мынчалык) аша чапкан каапырга айлантты?!

18 Ал (Аллах) аны эмнеден жаратты эле?!

19 Бир тамчы (арам) суудан жараткан! Анан аны(н жаралуу баскычтарын) өлчөп- тагдыр кылган.

20 Андан кийин (бул дүйнөгө келгенде) ага жолдорду¹ оңой кылып берди.

21 Андан соң анын жанын алып, мүрзөгө койду.

22 Андан соң Өзү каалаган убакта (Кыяматта) кайрадан тирилтип алат.

23 Жок! Ал өзүнө (Аллах) буюрган парыздарды эч аткарбады!

24 Эми, инсан (адеп бой көтөрө бербей) өзүнүн тамак-ашына карабайбы?!

25 Сууну (асмандан) мол-көл кылып мына Биз жаадырдык!

26 Андан соң жерди жарып, (ар түрдүү) данды (жана өсүмдүктөрдү) өндүрдүк:

28 жүзүмдөрдү, көк чөптөрдү,

29 зайтундарды, курмаларды,

30 коюуу бактарды,

31 мөмө-жемиштерди, жашылчаларды.

32 Силер жана чарба айбандарыңар пайдалангыла деп.

33 Эми, качан (кулактарды) тундуруучу (кыяматтагы) айкырык (Сур кернейинин экинчи тартылуусу) келгенде,

34 ал күндө киши өзүнүн ага- инисинен качып калат.

35 Апасы менен атасынан дагы.

36 Аялы менен балдарынан дагы!

37 (Анткени) ал күндө ар бир адам үчүн аны (башкаларга) көңүл бурдурбай кое турган (өтө оор) абал болот!

38 Ал күндө (ыймандуу) жүздөр албырып,

39 күлүп-жайнап, шат-курсат!

40 (ыймансыз) жүздөрдү ал күндө чаңтозон каптап,

¹ Дүйнөлүк –тиричилик жолдорун оңой- жеңил кылды. Ал эми, кааласа диний багытта эң оңой, эң жеңил дин менен Аллахтын ыраазычылыгын таба турган кылды.

² Кайдан келди алар?! Кантип жаралды?! Өзү жаратып алдыбы?! Жок! Бардыгы Аллахтын нээматтары!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَسَىٰ وَتُوِّجَ ۝۱ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ۝۲ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يُزَكَّىٰ ۝۳ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَىٰ ۝۴ أَمَّا مَنِ اسْتَعْتَبَ ۝۵ فَاتَّ لَهٗ تَصَدَّىٰ ۝۶ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَكِّيَ ۝۷ وَأَمَّا مَن جَاءَكَ يَسْعَىٰ ۝۸ وَهُوَ يَخْشَىٰ ۝۹ فَأَنْتَ عَنْهُ لَهْفَىٰ ۝۱۰ كَلَّا إِنَّمَا تَدْكُرُ ۝۱۱ فَمَن شَاءَ ذَكَرْهُ ۝۱۲ فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ۝۱۳ مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۝۱۴ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ۝۱۵ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ۝۱۶ قِيلَ لِلْإِنسَانِ ۝۱۷ مَا لَكَ لَهْفَهِ ۝۱۸ مِن أَي شَيْءٍ خَلَقَهُ ۝۱۹ مِّن نَّفْثَةٍ خَلَقَهُ ۝۲۰ ثُمَّ أَمَانَهُ ۝۲۱ فَآقَرَهُ ۝۲۲ ثُمَّ إِذْ لَمَسَ ۝۲۳ فَلْيَطَّرِ ۝۲۴ الْإِنسَانَ إِلَىٰ طَعَامِهِ ۝۲۵ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبَابًا ۝۲۶ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شِقَاقًا ۝۲۷ فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ۝۲۸ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ۝۲۹ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ۝۳۰ وَفَيْكِهِمُ وَأَبْنًا ۝۳۱ مِّنْعَا لَكُمْ ۝۳۲ وَلَا تَعْمَكُمْ ۝۳۳ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ ۝۳۴ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِن أَخِيهِ ۝۳۵ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ۝۳۶ وَصَجِيهِ وَوَجِيهِ ۝۳۷ وَوَجُوهُهُ ۝۳۸ وَوَجُوهُهُ ۝۳۹ وَوَجُوهُهُ ۝۴۰ وَوَجُوهُهُ ۝۴۱ وَوَجُوهُهُ ۝۴۲ وَوَجُوهُهُ ۝۴۳

41 карангылык ороп алат!

42 Дал ошолор каапыр, нашүкүр адамдар!³

81-«Таквир» сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Күн оролуп (нуру жоголуп),

2 жылдыздар (кыйрап) төгүлүп,

3 Тоолор (татылган жүн сыяктуу) учурулуп,

4 курсагында он айлык баласы бар (кымбат баалуу)⁵ төөлөр дагы көңүл сыртында калып,

³ Алар Раббиси ар канча нээмат – жакшылык берсе да шүкүр кылбай, кайра Аллахтын жолуна каршы чыгышты! Аллах бардыгыбызды ушундай каапырчылыктан сактасын!

⁴ Бул сүрө Маккада түшкөн. 29 аяттан турат. “Таквир” сөзүнүн мааниси “оролуу”

⁵ Кыямат кыйроосу башталганда адамдардын көзүнө өз жанынан бөлөк эч нерсенин кызыгы калбайт: Арабтардын назарында эң баалуу деп эсептелип, аздектелген жана «Ишаар» (курсагында он айлык баласы бар) деп аталган төөлөр менен дагы эч кимдин иши болбой, кароосуз калат.

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝١ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۝٢ وَإِذَا الْجِبَالُ
 سُيِّرَتْ ۝٣ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝٤ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ
 ۝٥ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝٦ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ۝٧ وَإِذَا
 الْمَوْتُودَةُ سُيِّتَتْ ۝٨ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُنِلَتْ ۝٩ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ
 ۝١٠ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ۝١١ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ ۝١٢ وَإِذَا الْجَنَّةُ
 أُزْلِفَتْ ۝١٣ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ۝١٤ فَلَا أُقْسِمُ بِالْخَيْسِ ۝١٥
 الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ۝١٦ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ۝١٧ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ۝١٨
 إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝١٩ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝٢٠
 ثُمَّ أُمِينٍ ۝٢١ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۝٢٢ وَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْئِيقِ الْمُبِينِ
 ۝٢٣ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۝٢٤ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۝٢٥
 فَأَنْ تَذَهَبُونَ ۝٢٦ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝٢٧ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ
 يَسْتَقِيمَ ۝٢٨ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝٢٩

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

- 5 жапайы айбандар (үркүп, бир жерге) чогулуп,¹
- 6 деңиздер жанып – от болуп,
- 7 жандар бири - бирине коштолуп...²
- 8 Тирүү бойдон көмүп жиберилген бөбөк кыздар суралганда
- 9 эмне күнөө себептүү өлтүрүлдү (нөр деп)...³
- 10 Жана (бардык адамдарга) амал баракчалары таратылып,
- 11 асман сыйрып алынганда...
- 12 жана Тозок (катуу) кыздырылып,

¹ Жаралгандан бери бири-бирине кас болуп келген коен - карышкыр, кабылан-кийик сыяктуу жапайы айбандар ошол күндүн коркунучунан катуу үркүп, бир жерге чогулуп калышат.

² Ал эми «жандардын кошулуусун» кээ бир тафсирчилер жандын денелерге кошулуп кайра тирилүүсү деп түшүндүрүшөт.

³ Жахилия доорунда арабтар эгер кыз перзент көрсө аны тирүү бойдон көмүп салышчу. Ислам келип, бул жапайы жорукту токтоткон.

13 Бейиш (ыймандуу адамдарга) жакын алып келингенде...

14 (Ошол күндө бардык) жан (акырет үчүн) эмне алып келгенин билип алат.

15 Жок. Артта кала турган жылдыздарга ант ичип,

16 (аларга) жолдош, көрүнбөгөн жылдыздарга ант ичип,

17 (караңгысы менен) келген түнгө ант ичип,

18 агарган таңга ант ичип (айтамын):

19 Чынында, ал (Кураан) Улуу Элчинин Сөзү!⁴

20 Арш Ээсинин⁵ алдында (Жибрийлдин) туруктуу урматы бар (жана ал) өтө күч – кубаттуу.

21 Ал жерде (жогорку жамаат арасында) сөзү өтүмдүү (жана) ишенимдүү.

22 (Эй, мушриктер!) Силердин дайым бирге жүргөн шеригинер (Мухаммад) жинди эмес.

23 Ал чынында аны (Жибрийлди) айкын мейкиндикте көргөн.

24 Жана ал кайыпты (силерден) кызгануучу эмес.⁶

25 Жана ал⁷ каргышка жолуккан Шайтандын сөзү да эмес!⁸

26 Эми, (чындыктан жүз буруп) кайда бара жатасыңар?!

27 Ал (Кураан) албетте, ааламдар үчүн эскертүү!

28 Силердин араңардан оңолууну каалгандар үчүн (эскертүү!)

29 Жана силер (эй, пенделер) ааламдардын Раббиси каалагандан башканы каалай албайсыңар!

82-«Инфитар» сүрөсү⁹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

⁴ Бул аяттагы улуу элчи Жибрийл периште. Ал вахий кабарларын Аллахтан кабыл адып, Мухаммадка жеткирген

⁵ Аллахтын

⁶ Аллах ага кандай гана кайып кабарын билдирсе, бардыгын адамдарга жеткирген. Ошондой эле, кайыптагы Аллахтан келген Дин-Шарияттын бирин калтырбай элдерге жеткирген.

⁷ Кураан

⁸ Мушриктер «Мухаммадка эч ким сүйлөй албаган сөздөрдү жин-шайтандар үйрөтөт» дешет болчу.

⁹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 19 аяттан турат. Инфитардын мааниси “жарылуу”

- 1 Асман жарылып,
 2 жылдыздар төгүлүп,
 3 деңиздер (толуп-ташып), бири-бирине кошулганда...
 4 Жана мүрзөлөр оодарылыпганда
 5 (ар-бир) жан (ээси) эмне ишти алып келгенин жана (эмне ишти кечиктирип) калтырганын билип алат.¹
 6 Эй, (каапыр) инсан! Сени Улук Раббин жөнүндө (туура ойлонуудан) эмне алдап койду?!
 7 Ал сени жаратып, келбетинди келиштире түздөгөн эле – го!
 8 Ал сени Өзү каалаган сүрөттө калыптандырган!!!
 9 Жок! силер (ойлонуп, моюн сунуунун ордуна) сурак күнүн «жалган» дедиңер!
 10 Чынында, силердин үстүңөрдө (ар бир ишинерди унутпай) сактоочу периштелер бар!
 11 (Ар бир нерсени) жазып турган улук периштелер бар!
 12 Силердин бардык ишинерди билип турушат.
 13 Чынында жакшы кишилер нээмат бейиштеринде болушат.²
 14 Ал эми, бузуку кишилер тозокто болушат!
 15 Алар Ага (Тозокко) сурак күнүндө ташталат!
 16 жана андан чыга алышпайт!
 17 (Эй, Мухаммад! Биз үйрөтпөсөк) сурак күнү эмне экенин сен кайдан билмексиң?
 18 Анан, сурак күнү эмне экенин сен кайдан билмексиң?³
 19 Ал күндө (Аллахтан уруксат болмоюн) эч ким эч кимге эч кандай (пайда) жеткире албайт! Ал күндө бардык иш Аллахтын ыктыярында!

¹ Кыяматта Мүрзөлөр оодарылып, ичиндеги өлүктөргө жан киргизилип, жер сыртына чыгарылат жана бардык адамдар энеден туума жылаңач жана жыныстык мүчөлөрү бүтүн («сүннөт» кылынбаган) абалда сот-сурак майданына айдап келинет.

² Бул жерде «жакшы кишилер» деп Аллахтын жана адамдардын укугун таанып, аларга кыянат кылбаган жана жаман ойду ойлобогон, жаман иштерди жасабаган кишилерге айтылган. (Саадий)

³ Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам кайып кабарларын Аллах Тааладан вахий аркылуу кабар келмейинче, өз алдынча билген эмес.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ۝ (1) وَإِذَا الْكَوَاكِبُ أُنثَرَتْ ۝ (2) وَإِذَا الْيَحَاظُ فُجِرَتْ ۝ (3) وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ۝ (4) عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ۝ (5) يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝ (6) الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ۝ (7) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝ (8) كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ ۝ (9) وَإِنْ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ ۝ (10) كَرَامًا كَنِينِينَ ۝ (11) يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝ (12) إِنْ إِلَّا بُرَأَ لِفِي نَعِيمٍ ۝ (13) وَإِنَّ الْفَجَارَ لَفِي حَجِيمٍ ۝ (14) يَصَلُّوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ۝ (15) وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ۝ (16) وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ۝ (17) ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ۝ (18) يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ۝ (19) وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ۝ (19)

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝ (1) الَّذِينَ إِذَا أَكَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝ (2) وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝ (3) أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ۝ (4) لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ (5) يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ (6)

83-«Мутаффибийн» сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Тараздан алдагандарга чоң азап болсун!

2 Алар адамдардан (бир нерсени) өлчөтүп (же тарттырып) алган кезде толтура- толтура алышат дагы...

3 өздөрү бирөөлөргө өлчөп же тартып бергенде кемитип беришет.

4 Алар кайра тирилүүлөрүн ойлонушпайт бекен?

5 Улуу Күн – Кыяматта!

6 Ал күндө (бардык) адамдар ааламдардын Раббисинин алдында (эсеп-китеп үчүн) тикесинен туруп калышат!

7 Жок! Бузукбаштардын амал китептери «Сижжийнде» экени анык!

8 (Эй, Мухаммад!) сен «Сижжийн» эмне

⁴ Бул сүрө Маккада түшкөн. 36 аяттан турат. “Мутаффибийн” деген сөздүн мааниси “тараздан алдагандар”.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْفُومٌ ﴿٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِبُيُوتِ اللَّهِ ﴿١١﴾ وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كَلٌّ مَعْدِنًا ﴿١٢﴾ إِذَا نُنَادَى عَلَيْهِمْ إِتْنَا قَالِ اسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِدِينِكُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٧﴾ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيَّاتٍ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيَّاتٌ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَّرْفُومٌ ﴿٢٠﴾ يُشَاهِدُهُ الْمُقْرَبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرْدَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَّخْتومٍ ﴿٢٥﴾ خِتْمُهُ مِسْكَ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمَرَجَاةُهُمْ يَمْرَجُهُمْ عَلَى الْيَمِّ كَالْمَاجِرِ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقْرَبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

экин билбейсиң! ¹

9 Ал – жазылган китеп.

10 Ал (Кыямат) күндө (аны) жалган дегендерге чоң азап берилет!

11 Алар сурак күндү жалган дегендер.

12 Ал күндү ар бир чектен чыккан, күнөөгө баткан (каапыр) пенделер «жалган» дешет.

13 А(лар)га Биздин аяттарыбыз окулуп берилген кезде «(бул) - байыркылардын жөө жомогу» дешет.

14 Жок, тетирисинче, жасаган (күнөө) иштери жүрөктөрүн ороп алган. ²

¹ “Сижжийн” – бул жети кабат жердин түбүндөгү өтө тар, кысылган, караңгы орун. Тараздан урган кыянатчылардын рухтары (жандары) жана амал китептери ошол жерде сакталат.

² Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: “Эгер пенде бир күнөө иш жасаса, жүрөгүнө чекиттей кара так орноп калат. Ошондо, эгер Аллах Тааладан кечирим сурап, тооба кылса жүрөгү

15 Чынында, ошол (кыямат) күндө алар Раббилеринен тосулган болушат. ³

16 Андан соң, алар тозокко ташталышат.

17 Кийин аларга: «силер аны «жалган» деген нерсе (тозок) ушул!» деп айтылат.

18 Чынында, жакшы пенделердин китептери ⁴ «Иллийюнда».

19 (Эй, Мухаммад!) Сен «Иллийюн» эмне экенин билбейсиң. ⁵

20 (Ал) жазылган китеп.

21 Аны (Аллахка) жакын болгондор (периштелер) көрүп турат.

22 Жакшы ⁶ пенделер «Наим» (деп аталган) бейиштерде.

23 Сөрүлөрдүн үстүндө (бейиш нээматтарына жана жараткандын жамалына) карап отурушат.

24 Сен алардын жүздөрүнөн «Наим» бейишинин кубаныч-таасирин көрө аласың.

25 Аларга (мас кылуу кесепетинен) сакталган таттуу шараптар ичирилет.

26 Ал шараптын сактагычы - «миск» ⁷. Эми, ушул нерсе үчүн жарышкандар жарышсын!

27 Ал шараптын (дагы бир) аралашмасы «таснимден»

28 (Тасним - бул) Аллахка эң жакын болгон пенделер гана иче ала турган булак.

29 Ал эми, күнөөкер адамдар (бул дүйнөдө) ыймандуу кишилердин үстүнөн күлгөн.

30 Качан (ыймандуулар) алардын жанынан өтүп калса, (бири-бирине) ымдап көргөзүп, шылдыңдашкан.

тазаланат. Эгерде күнөө ишин улантчу болсо, ал кара так чоңоюп-чоңоюп олтуруп, бүт жүрөгүн ороп калат” (Куртубий)

³ Кыяматта үч түрлүү азап бар: биринчиси: от-тозок азабы, экинчиси: жемелеп, сөгүш берүү азабы, үчүнчүсү Аллахтын жүзүн көрүүдөн бей насип калуу азабы.

⁴ Амал баракчалары

⁵ «Иллийюн» - бул Сижжийндин тескериси. Эгер Сижжийн жети кабат жердин түбүндө болсо, Иллийюн жогорку бейиштердеги орун. Ал жерде бейиши болгон пенделердин амал китептери сакталат.

⁶ Ыймандуу

⁷ «Миск» - бул жыпар жыты өтө күчтүү болгон нерсе. Ошол нерсени шарапка аралаштыруу менен анын жыты сакталып, мас кылуучу касиети жоготулат.

31 Үй-бүлөсүнө кайтканда (мыскылдагандан ырахат алып) шат-курсант кайтышкан.

32 Эгер аларды көрүп калса, «булар-адашкандар» деп айтышкан.

33 Алар (каапырлар) аларга (ыймандууларга) кароолчу кылып жиберилбеген-го!

34 Эми, ал (Кыямат) күндө болсо, ыйман келтиргендер каапырлардын үстүнөн күлүшөт

35 (жана) сөрүлөрдүн үстүндө (бейиш нээматтарына) карап (жыргап) отурушат.

36 Каапырлар жасаган (күнөө) иштерине сооп алмак беле?!

84-«Иншикак» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Капыстан асман жарылып кетти!

2 Ал Раббисине моюн сунган эле жана (моюн сунушу) акыйкат болчу!

3 Жана жер (дагы) күтүлбөгөндө (силкине-силкине) созулуп,

4 ичиндеги нерселерин (төрөгөн сыяктуу) чыгарып, бошонуп калды!

5 Ал дагы Раббисине моюн сунган эле жана (ушундай болушу) акыйкат болчу!²

6 Эй, инсан! Сен Раббине (жолугуу үчүн сооптуу же күнөөлүү иштер менен) түйшөлүп, акырында Ага жолуктуң.³

7 Кимдин (амал) китеби оң тарабынан берилсе,

8 ал жакында өтө жеңил суралат

9 жана (бейиштеги) үй-бүлөсүнө сүйүнгөн бойдон кайтып келет.

10 Ал эми, кимдин (амал) китеби аркасынан берилсе

11 тез эле (өзүнө) өлүм чакырып,

12 тозокко ташталат!

13 Чынында, ал (дүйнө жашоосунда) үй-бүлөсүнүн ичинде шат-курсант болчу.

¹ Маккада түшкөн. 25 аяттан турат. «Иншикатын» мааниси «жарылуу»

² Жер мүрзөгү өлүктөр менен кен-байлыктарын чыгарып, созулган сыяктуу теп-тегиз жалаңдыкка айланат. Тоо-таштар күкүм болуп, тегизделип калат. Мүрзөлөрдөн тирилип, суурулуп чыккан инсандар Раббисине жолугуу үчүн сот-сурак майданына айдалат.

³ Эми алар сообу көп болсо Раббисинен пазилет-сыйлык алышат, күнөөсү көп болсо, азап-жаза алышат. Ал жерде аларга амал китептери таратылып берилет.

عَلَى الْأَرْيَافِكِ يَنْظُرُونَ ۝ ٣٥ هَلْ نُوبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝ ٣٦

سُورَةُ الْاِنْشِاقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ۝ ١ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ۝ ٢ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ

٣ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝ ٤ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ۝ ٥ تَبَايُهَا

الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ۝ ٦ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ

كِتَابَهُ، يَمِينِهِ ۝ ٧ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۝ ٨ وَيَنْقَلِبُ

إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۝ ٩ وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ، وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۝ ١٠ فَسَوْفَ

يَدْعُو نَادِرًا ۝ ١١ وَيَصِلُ لِسَعِيرًا ۝ ١٢ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۝ ١٣

إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ نَّجُورَ ۝ ١٤ بَلْ جِنَّةٌ إِن رَّبَّهُ، كَانَ بِهِ بَصِيرًا ۝ ١٥ فَلَا أُقْسِمُ

بِالْشَّفَقِ ۝ ١٦ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۝ ١٧ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ۝ ١٨

لَتَرْكَبَنَ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ۝ ١٩ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ ٢٠ وَإِذَا قُرِئَ

عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَآ يَسْمَعُونَ ۝ ٢١ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ

٢٢ وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ۝ ٢٣ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝ ٢٤

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝ ٢٥

14 Чынында, ал өзүн эч качан (Раббисине) кайтпагандай сезчү.

15 Жок! Андай эмес! (Ал раббисине кайтып барат!) Акыйкатта, Раббиси аны көрүп турган!

16 Мен (күн батып бараткандагы) күүгүмгө ант ичип,

17 түнгө, жана да түн өз койнуна алган (бардык) нерсеге ант ичип...

18 Жана толгон кездеги (толун) айга ант ичип (айтамын):

19 (Эй, инсандар!) силер аныгында, баскычтан баскычка минесиңер!⁴

20 Аларга эмне болду, ыйман келтирбей жатышат?!

⁴ Бардык инсан ата-энесин бел сууларынын аралашмасы - нутфа баскычынан коюуу кан, бир тиштем эт, сөөк, ымырай баскычын «мини-өтүп» төрөлгөн. Анан бөбөктүк, балалык, өспүрүмдүк, жигиттик, кишилик, картандык баскычтарын басып өтүп мүрзөгө келип кайра топуракка айланат. (Саадий)

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝۱ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ۝۲ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ۝۳ قِيلَ أَصْحَابُ الْأَعْدُدِ ۝۴ النَّارِ ذَاتِ الْوُفُودِ ۝۵ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۝۶ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝۷ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝۸ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝۹ إِنَّ الَّذِينَ فَنَوُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ كَفَرُوا فَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَهُمْ فِيهَا فِي الْعَذَابِ الْأَلْوَنِ ۝۱۰ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ۝۱۱ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝۱۲ إِنَّهُ هُوَ يُدْعَىٰ وَيُعِيدُ ۝۱۳ وَهُوَ الْعَفُوُّ الرَّحِيمُ ۝۱۴ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝۱۵ فَاعْلَمْ لِمَا يُرِيدُ ۝۱۶ هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۝۱۷ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ۝۱۸ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝۱۹ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ۝۲۰ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ۝۲۱ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ۝۲۲

سُورَةُ الطَّارِقِ

21 Жана эгер аларга Кураан окуп берилчү болсо, сажда кылышпайт?!¹
 22 Тескерисинче, каапыр болгон пенделер (кайра тирилүүнү) «жалган» дешет!
 23 Бирок, алар ичине эмне жашырганын Аллах эң жакшы билет.
 24 (Эй, Мухаммад!) сен аларга жан ооруткан азаптын кабарын бер!
 25 А бирок, ыйман келтирип, жакшы (сооп) иштерди жасагандар (га бейишти сүйүнчүлө). Алар үчүн түгөнгүс сыйлыктар бар!

85-«Буруж» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Мен топжылдыздар мекени – асманга ант ичип,
 2 Убада кылынган (Кыямат) күнгө ант ичип...

3 (Ошол күнгө) күбө болгондорго жана күбө болунган (окуялар)га ант ичип (айтамын):

4 Чуңкур ээлерине – өлүм болсун!³

5 (Ал чуңкур) отундуу жалын!

6 Ошондо, алар (отко ыргытылган ыймандуулардын күйгөнүнөн ырахат алып) чуңкурдун жээгинде олтурушкан!

7 Алар ыймандууларга (желдеттери) жасап жаткан (азаптуу) иштерге күбө болуп турушкан!

8 (Каапырлар) аларды Жеңүүчү, мактоого арзыган Аллахка ыйман келтиргендери үчүн гана азапка салышты!⁴

9 Ал асмандар жана жер мүлкүнүн (жалгыз) Ээси! Аллах ар бир нерсеге күбө болуп турат!

10 Үймандуу эркектер менен ыймандуу аялдарды динден кайтарууга аракеттенип, андан кийин тооба кылбаган адамдарга тозок азабы бар! Жана аларга күйдүрүүчү азап бар!

11 Ал эми, (Аллага, периштелерге, китептерге, пайгамбарларга, акырет күнгө, жана жакшы-жаман тагдырга) ыйман келтирип, жакшы амал жасаган пенделер үчүн түбүнөн дарялар аккан бейиштер бар! Бул – чоң ийгилик!

12 Чынында, Раббиндин (азап менен) кармашы аябай катуу!

13 Бир Өзү гана жоктон бар кылат жана (Кыяматта жашоону) кайра жаратат.

14 Ал – Кечиримдуу, (жана) Вадууд!⁵

15 (Ал) Арштын Кожоюну (жана) Улуу!

16 Каалаган нерсесин жасоочу!

17 (Эй, Мухаммад) сага (Мусанын изинен кууган) аскерлердин,

18 Фираундун жана Самуд коомунун

³ Бул чуңкурду байыркы заманда жашаган каапыр адамдар өздөрүнүн көпкудайлык динине баш ийбей, жалгыз Аллах Таалага ибадат кылган ыймандууларды жазалаш үчүн даярдаган. Ал кандай чуңкур болгонун кийинки аяттан билип алабыз.

⁴ Жалгыз Аллахка ыйман келтирген момундарды чуңкурдун жээгине алып келип “ыйманындан кайт!” деп талап коюшкан. Үймандан кайтпагандарды жалындуу чуңкурга ыргытып жиберилген.

⁵ Өзүнө моюн сунгандарды сүйүүчү жана Өзү дагы ыймандуулар тарабынан өтө катуу сүйүлгөн

¹ Бул аят сажда аяты болуп, аны окугандарга жана уккандарга отурган эле жеринде бир жолу сажда кылуу ваажып болот.

² Бул сүрө Маккада түшкөн. 22 аяттан турат. “Буруж” деп топжылдыздар түркүмүнө айтылат.

(аянычтуу) кабары келди беле?¹

19 Жок, каапырлар (дагы эле, Кураанды жана кайра тирилүүнү) «жалган» дешүүдө.

20 Аллах болсо, алардын (бардык иштерин) камтып-билип турат.

21 Аныгында ал-Улуу Кураан! (Каапырлар миң ирет «жалган» десе да кадыр-баркы төмөндөбөйт. Себеби, ал:)

22 Лавхул- Махфузда!

86-«Таарик» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Мен Асманга жана түндөсү келүүчүгө ант ичемин.

2 (Эй, Мухаммад) сен түндөсү келүүчү (Таарик) эмне экенин билбейсиң.

3 Ал (нуру менен караңгылыкты) тешүүчү жылдыз.

4 Бардык адам(дар)дын үстүндө сактоочу периште бар.

5 Эми, инсан өзүнүн эмнеден жаралганына байкоо салсын!

6 Атырылган (арам) суудан жаратылган.

7 (Ал суу) омуртка жана көкүрөк кабынын арасынан (бөлүнүп) чыгат.

8 Ал (Аллах) аны (экинчи ирет дагы жашоого) кайтарууга кудуреттүү!³

9 Сырлар ашкереленген (кыямат) күндө.

10 (Ал күндө) ага эч бир кудурет, эч бир жардам берүүчү болбойт.⁴

11 Асманга ант, кайра-кайра жааган жамгырлуу!

12 Жерге ант жарып чыккан өсүмдүктүү:

13 Ал аныгында (акыйкат менен жалганды) ажыратуучу Сөз!

14 Азил-тамаша (сөз) эмес!

¹ Ооба, келген. Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам ал окуяларды Макка мушриктерине сабак болоор деп окуп да берген. Бирок, алар ыйманга келиштиби?

² Маккада түшкөн. 17 аяттан турат.

³ Бир тамчи арам суудан сонун келбеттүү адамды жараткан Аллах Таала чирип топурак болгон денелерди кайрадан жаратып алууга албетте кудуреттүү.

⁴ Бул дүйнөдө инсан кылмыш жасаса акчанын, тааныштын жана абройюнун кудурети менен жазадан кутулуп кете алат. Акыретте-чи? Анда ал тек гана Аллахтын өкүмү астында болот

⁵ Кураан

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ۝ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ۝ إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيَّا حَافِظٌ ۝ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝ خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ ۝ يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ۝ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ۝ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ۝ فَهَالِكٌ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ۝ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ۝ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّالِحِ ۝ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ۝ وَمَا هُوَ بِأَهْزَلُ ۝ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ۝ وَأَكِيدُ كَيْدًا ۝ فَمَهْلِكُ الْكَافِرِينَ أَهْمَهُمْ رَوْيَا ۝

سُبُوْرَةُ الْاِذْعَالِي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ۝ الَّذِي خَلَقَ فَسُوِّي ۝ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ۝ وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ۝ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ۝ سَنُقِرُّكَ فَلَا تَنْسَى ۝ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ۝ وَيَنْسِرُكَ لِلنَّسْرِ ۝ فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ۝ سَيَذَكَّرُ مَنْ يَخْشَى ۝ وَيَنْجِنَهَا مِنَ الْأَشْقَى ۝ الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ۝ ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَى ۝ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ۝

15 Алар (каапырлар динге каршы) айла амалдарды жасашат.

16 Мен дагы амалкерлик кыламын.

17 Эми, сен (эй, Мухаммад) каапырларды кое тур. Аларга бир аз гана мөөнөт бере тур.⁶

87-«Аьлаа» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Эң жогорку Рабиндин ысымын (бардык кемчилдиктүү сыпаттардан) аруула!

2 Ал (бүт ааламдарды) жараткан жана теңсалмактуу кылган.

3 Жана (ааламдардагы жандуу-жансыз нерселердин өмүрүн, тагдырын) өлчөп-

⁶ Каапырлар айлакерлик жасашат. Аллах алардан амалдуурак: же ошол учурдун өзүндө жазалайт же болбосо, аларга дагы эле кенен ырыскы, узун өмүр - мөөнөт берет. Алар көөп, күнөө үстүнө күнөө жасап, тозок азабына дагы да көбүрөөк ылайык болушат.

⁷ Маккада түшкөн. 19 аяттан турат. “Аьлаа” “эң жогорку” деген мааниде.

بَلْ تُؤْتِرُونَ الْحَيَوَةَ الدُّنْيَا ^{١٦} وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ^{١٧} إِنَّ ^{١٥}
هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ^{١٨} صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ^{١٩}

سُورَةُ الْعَاشِيَةِ ^{٨٨} ^{٢٦} آيَاتِهَا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعُنَيْيَةِ ^١ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَشِيعَةٌ ^٢
عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ^٣ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ^٤ تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ آيِسَةٍ ^٥
لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيحٍ ^٦ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ^٧
وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ^٨ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ^٩ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ^{١٠}
لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ^{١١} فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ^{١٢} فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ^{١٣}
وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ^{١٤} وَمَنَارِقٌ مَصْفُوفَةٌ ^{١٥} وَزَكَرَاتُ غُلَامٍ ^{١٦} مَبْنُوتَةٌ ^{١٧}
أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ^{١٧} وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
رُفِعَتْ ^{١٨} وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ^{١٩} وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ
سُطِحَتْ ^{٢٠} فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ^{٢١} لَسْتَ عَلَيْهِمْ
بِمُصَيِّرٍ ^{٢٢} إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ^{٢٣} فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ
الْأَكْبَرَ ^{٢٤} إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ^{٢٥} ثُمَّ إِلَيْنَا حِسَابُهُمْ ^{٢٦}

белгилеп, (ар бирине өзгөчө касиеттер берип, жашоо жолуна) багыттаган.

⁴ Ал (эрте жазда жерден ар түрдүү) өсүмдүктү чыгарып,

⁵ андан соң (кеч күздө) карарган чөп кылып койот.

⁶ (Эй, Мухаммад) Биз сага (Кураанды) окутабыз. Анан сен эч унутпайсың.

⁷ Бирок, Аллах (унуттурууну) каалаган нерселерди гана унутасың. Ал чынында, ашкере жана купуя нерселерди билет.

⁸ Жана Биз сага оной жолду жеңил кылып беребиз.¹

⁹ Эми, насаат пайда берсе (адамдарга Кураан менен) насаат айткын.

¹⁰ (Насаатты) Аллахтан корккон адамдар гана эсине алышат.

¹ Аяттагы “оной жол” – бул Ислам дини. Ислам дини диндердин арасындагы эң жеңил, эң оной дин. Аны үйрөнүү да, үйрөтүү да, аны менен жашоо да жеңил. Анын ибадаттары да жеңил.

¹¹ Шордуу адам болсо андан качат.

¹² Ал эбегейсиз чоң отко кире турган киши.

¹³ Ал анын (тозоктун) ичинде же өлөлбайт же жашай албайт!²

¹⁴ Ким (ыйман менен) тазарган болсо, ал ийгиликке жетти!

¹⁵ Жана Раббисинин ысымын эскерип, намаз окуса (ийгиликке жетти)

¹⁶ Силер (эй, каапырлар!) дүйнө жашоосун (Акыреттен) жогору койосуңар!

¹⁷ Бирок, Акырет (жашоосу) жакшы жана түбөлүк!

¹⁸ Чынында, бул (айтылгандар) абалкы сахипаларда дагы бар эле.

¹⁹ Ибрахимдин жана Мусанын сахипаларында.

88-«Гаашия» сүрөсү

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

¹ (Эй, Мухаммад!) сага Ороп алуучунун кабары келдиби?⁴

² Ал Күндө (каапыр) жүздөр коркууда(н кубарып, жер карайт.)

³ (Тозоктогу кишендерден) чарчаган, кыйналган абалда...

⁴ кызып турган отко кирет!

⁵ (Аларга) кайнаган булактан суу ичирилет!

⁶ Алар үчүн (тозокто) тикенден башка тамак жок!⁵

⁷ (Ал) семиртпейт жана тойдурбайт!

⁸ Ал күндө (ыймандуу) жүздөр шат – куунак!

⁹ (Бул дүйнөдөгү адал, сооп) иш – аракеттерине ыраазы!

¹⁰ Жогорку Бейиште!

¹¹ Анда маанисиз сөздөрдү укпайт.

² Азаптын катуулугунан “ушунан көрө өлгөнүм жакшы эле!” деп, өлүмдү самайт. Бирок, бул мүмкүн эмес. Жазасын тартыш керек. Ал эми, ал жашаган жашоону жашоо деп болобу?! “Же жашай албайт” дегени – ушул.

³ Маккада түшкөн. 26 аяттан турат. “Гаашиянын” мааниси “Ороп алуучу”

⁴ “Ороп алуучу” – бул Кыямат окуясы. Анткени, Кыямат окуясы башталганда ааламдык кыйроолор жана башка дүрбөлөндүү алааматтар себептүү бардык жан-жаныбарларды чоң коркунуч ороп калат. Айрыкча каапырлар катуу коркушат. Себеби, алар бул күнгө ишенишпеген эле. Кийинки аяттар ошол күндөгү каапырлардын абалы жөнүндө.

⁵ Бул тикен “зарий” деп аталат.

- 12 Анда агып турган булактар,
 13 бийик-бийик сөрүлөр,
 14 (ичишке даярдап) коюлган чөйчөктөр,
 15 сап-сап тизилген жаздыктар
 16 жана төшөлгөн килемдер бар!
 17 Алар¹ карашпайбы, төөнүн кандай жаратылганына?!
- 18 Асмандын кандай көтөрүп коюлганына...
 19 Тоолордун кандай сайып коюлганына...²
 20 Жана жердин кандай жайып коюлганына?³
 21 (Эй, Мухаммад) эскерткин! Анткени, сен эскертүүчүсүң!⁴
 22 Сен аларга үстөмдүк кылуучу эмессиң!
 23 Бирок, ким жүз бурса жана каапыр болсо,
 24 аны Аллах чоң азапка салат!
 25 Алар (өлгөндөн соң) Бизге кайтышат.
 26 Кийин алар менен Өзүбүз эсептешип алабыз!

89-«Фажр» сүрөсү⁵

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

- 1 Таңга ант!
 2 Он түнгө ант!
 3 Жуп менен такка ант!
 4 Жана өтүп жаткан түнгө ант!⁶

سُورَةُ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ۝۱ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝۲ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝۳ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرُّ ۝۴
 هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ ۝۵ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝۶
 إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝۷ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝۸ وَتَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝۹ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ۝۱۰
 الَّذِينَ طَعَنُوا فِي الْبِلَادِ ۝۱۱ فَأَكْرَمُوا فِيهَا الْفَسَادَ ۝۱۲ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝۱۳ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝۱۴ فَأَمَّا
 الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ، وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ۝۱۵
 وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ، فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ۝۱۶
 كَلَّا بَلْ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ۝۱۷ وَلَا تَحْضُرُونَ عَلَى طَعْنَاهِ
 الْمَسْكِينِ ۝۱۸ وَتَأْكُلُونَ الثَّرَاتِ أَكْلًا لَمًّا ۝۱۹ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝۲۰ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا
 دَكًّا ۝۲۱ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝۲۲ وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَبْدَأُ الْإِنْسَانَ وَإِنِّي لَهُ الْذَكْرَى ۝۲۳

- 1 Каапырлар
 2 Тоолор - жердин казыктары. Тоолордун жердин түбүнө сайылган бөлүгү жер үстү бөлүгүнөн үч-төрт эсеге узун. Алар менен бекемделгени себептүү жер обу жок силкине бербей, аман-эсен турат
 3 Алтынчы кылымдын кишисине “жердин тоголоктугуна карашпайбы?” деген кайрылуу болсо алар муну түшүнмөк да эмес, ишенмек да эмес. Айрыкча ал чөл адамы болсо, андан бетер таң калмак. Андан көрө аларга жердин кандай төшөк сымал жайып, тегиз кылып коюлганы айтылса, Аллахтын кудуретине көбүрөөк ушундан далил табышы мүмкүн эле.
 4 Демек, пайгамбарлар – эскертүүчүлөр. Алар адамдарга Аллах Тааланын өкүмдөрүн жеткирип, эскертип гана коюшат. Алардын аркаларынан “жасадыбы, жасабадыбы?” деп акмалап жүрүшпөйт жана зордук-зомбулук да көргөзүшпөйт.
 5 Маккада түшкөн. 30 аяттан турат. «Фажр» “Таң” деген мааниде.
 6 Бул аяттардагы “таң” Курбан айт күндүн таңы, “он түн” Зул-Хижжа айынын алгачкы он түнү, “жуп” бул Зул-Хижжанын онунчу күнү, “так” тогузунчу – Арафат күнү. Ал эми, “өтүп
- 5 Мына ушуларда акылдуу адам үчүн (канааттандырырлык) ант бар беле?
 6 Раббин Аад коомун эмне кылганын көрбөдүңбү?!
- 7 Түркүктүү Ирам шаарын(эмне кылганынчы?)
 8 Ага окшогону эч бир өлкөдө жаратылбаган эле.
 9 Жана өрөөндө (үй куруу үчүн) аска зоолорду ойгон Самуд коомун (Раббин эмне кылганын көрбөдүңбү?)
 10 Казыктар (пирамидалар) ээси болгон

жаткан түн” бул Курбан айттын түнү. Чынында Аллах Таала ант үчүн тандаган бул төрт нерсенин улуулугу, орчундуулугу акылдуу адамды канааттандырат.

7 Аад коому кумдуу сахарада жашаганына карабай, түркүктүү чатырлардан Ирам деген шаар кура алган аябай чоң келбеттүү, бакубат эл болгон. Алар пайгамбарлары Хууд алейхи саламга кордук көргөзгөндө Аллах Таала катуу шамал жиберип бардыгын кыйраткан.

يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدِمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢٥﴾
وَلَا يُؤْتِقُ وَثَاقَهُ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي
إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّسَبِّحَةً ﴿٢٨﴾ فَأَدْخِلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَأَدْخِلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾ وَالْوَالِدِ وَمَا وُلِدَ ﴿٣﴾
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾ أَيْحَسِبُ أَنْ لَنْ يَفْعَلَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾
يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَدَأُ ﴿٦﴾ أَيْحَسِبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾
أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفْهَتَيْنِ ﴿٩﴾ وَهَدَيْنَاهُ
النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾ فَلَا أَقْنَعُ الْعُقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعُقَبَةُ ﴿١٢﴾
فَكُ رَقِيبَةٌ ﴿١٣﴾ أَوْ إِنْطَعَنُ فِي بَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتَّبِعُهَا مَا أَقْرَبُ ﴿١٥﴾
أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ تُدْرِكُهُ مِنَ الْإِنْسَانِ مَا تَوْصَلُ ﴿١٧﴾
بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٨﴾ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٩﴾ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّا بِلَيْسَانِهِمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢١﴾

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

Фираунду (кандай жазалаганын көрбөдүңбү?)

11 Алар (ар кайсы) өлкөлөрдө чектен чыгып кетишкен

12 жана бузукулукту көбөйтүшкөн болчу.

13 Раббиң алардын башына ар түрдүү азаптарды жаадырды.

14 Чынында, Раббиң көз салып туруучу.

15 Раббиси инсанды (байлык менен) сынап, ага жоомарттык көргөзсө жана нээмат берсе “Раббим мени урматтады” дейт.

16 Ал эми, аны (кембагалдык менен) сынап, ырыскысын ченеп берсе “Раббим мени кордоду” дейт.

17 Жок! Силер жетимди урматтабайсыңар!

18 Кедейди тамактандырууга (бири-биринерди) үгүттөбөйсүңөр!

19 Жана (жетимге калган) мурасты апсыгып жейсиңер!

20 Жана мал-дүйнөнү жан-дилиңер менен сүйөсүңөр!

21 Жок! Качан (кыямат башталып) жер катуу титирегенде

22 жана Раббиң менен периштелер сапсап болуп келгенде..

23 Ошол күндө тозок жакын алып келингенде.., дал ошол күндө гана (каапыр,) инсан (бул дүйнөдөгү катарынын) эскерет. Бирок, эми эскерүү ага пайда берсе кана (атаганат)!

24 (Ошондо ал) “кана эми, (акыреттеги) жашоомо (кандайдыр сооп) алып келген болсом!” дейт.

25 Ал күндө Аллах азаптагандай эч ким азаптай албайт.

26 Аллах байлагандай эч ким байлай албайт!²

27 Эй, тынч – бейпил жан!

28 (Менден) ыраазы болгон жана (Мени) ыраазы кылган абалда Раббине кайткын.

29 Менин (жакшы) пенделериме кошулгун

30 жана Менин Бейишиме киргин!

90-«Балад» сүрөсү³

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Ушул шаарга⁴ ант!

2 Сен (эй, Мухаммад) ушул шаарда жашайсын.

3 (Адам)-Атага жана урпактарга ант!

4 Биз инсанды машакатка жараттык.⁵

5 (Каапыр) инсан ага эч кимдин күчү жетпейт деп ойлойбу?

6 Ал “эсепсиз мал-дүйнө короттум” дейт.

7 Ал өзүн эч ким көрбөй турат деп ойлойбу?

8 Биз ага эки көз бербедикпи?

9 Тил жана эки эрин бербедикпи?!

10 Жана Биз аны эки жолго багыттадык.⁶

¹ Ага Аллахтын жазасы буйрулат: колу-бутун кишендер менен байланып азапка салынат.

² Ал күндө ыймансыздардын жаны туйлап, толгонуп, дүйнөдө татыксыз жашаганы себептүү бушайман чегип турган болсо, ыймандуулардын жаны тынч, бейпил жана ыраазы болуп турат.

³ Маккада түшкөн. 20 аяттан турат. «Балад» деген сөздүн мааниси “шаар”

⁴ Маккага

⁵ Адампенде каалайбы-каалабайбы, бул дүйнө турушу менен машакат. Аллах Таала ушундай жараткандан соң, мындан башкача болбойт. Ал эми, кээ бир адамдар өздөрүнө ушул эле дүйнөдө бейиш куруп алгылары келет жана машакатсыз жашайбыз деп... машакат чегишет.

⁶ Ар бир акылдуу инсандын алдында эки жол бар: жакшы жана жаман. Ал өзүнүн ыйманына

- 11 Ал (каапыр инсан) оор жолго жүрбөдү.
 12 (Эй, Мухаммад) сен оор жол эмне экенин билбейсиң.
 13 (Оор жол – бул) кул азат кылуу
 14 Же болбосо каатчылык күндө тамак-аш берүү –
 15 тууганчылыгы бар жетимге
 16 же чаңга буланган кедейге
 17 Кийин (бул кайрымдуулукту жасаган) адам ыймандуулардан жана бири-бирин сабырга, ырайымдуулукка чакыруучулардан болсо,
 18 ошолор гана оң тарап ээлери!
 19 Ал эми, Биздин аяттарыбызга каапыр болгондор... алар - сол тарап ээлери.¹
 20 Аларды ар тараптан от каптап алган.

91-«Шамс» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

- 1 Күн жана анын жарыгына ант!
 2 Анын (Күндүн) артынан келген Айга ант!
 3 Жана аны ашкере көргөзгөн күндүзгө ант!
 4 Жана аны ороп кала турган түнгө ант!
 5 Асманга жана аны (бекем) курганга³ ант!
 6 Жерге жана аны жайганга ант!
 7 Напсиге жана аны (түз жол үстүндө) жаратканга ант!⁴
 8 Ал (Аллах) анын бузукулугуна да, такыбаалыгына да илхам берип койду.
 9 Эми, кимде-ким аны (бузук кулк-мүнөздөн) тазалаган болсо жеңишке (Бейишке) жетет.
 10 Кимде-ким (күнөө менен) тебелеп–

жараша экөөнөн бирин тандап алат. Албетте, напси-балээсине азгырылган инсан жеңиле, оңоюна, ылазатына умтулуп жаман – арам жолго жүрөт. Ал эми, акылын иштеткен ыймандуу адамдар ар канча оор, өр жана машакаттуу болсо да Акыретте пайда бере турган жакшылык жолуна жүрүшөт.

¹ Кыяматта алардын амал баракчалары сол тарабынан берилип, бактысыз кишилерден болот.

² Маккада түшкөн. 15 аяттан турат. «Шамс» деген сөздүн мааниси “күн”

³ Аллах Таала Өзүнүн Улуу Кудурети менен ант берүүдө

⁴ Аллах Таала бардык инсаниятты түз табияты менен б. а. адал, таза жана туура Ислам жолунун үстүндө жаратат. Кийин ата-энелери аларды же яхудий, же христиан, же отко сыйынуучу каапыр кылып тарбиялайт. (Ибн Касир)

سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ١ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ٢ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ٣
 وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ٤ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ٥ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَّهَا ٦
 وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ٧ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ٨ قَدْ
 أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ٩ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ١٠ كَذَّبَتْ ثَمُودُ
 بِطَغْوَاهَا ١١ إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا ١٢ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
 نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ١٣ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
 عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذَّوْبَهُمْ فِسْوَاهَا ١٤ وَلَا يُخَافُ عِقَابَهَا ١٥

سُورَةُ الشَّمْسِ

سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ١ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ٢ وَمَا خَلَقَ الذِّكْرَ وَالْأُنثَى ٣
 إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَى ٤ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَانْفَى ٥ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ٦
 فَسَنِيَرُهُ لِلْيُسْرَى ٧ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ٨ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ٩
 فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى ١٠ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ١١ إِنَّ عَلَيْنَا
 لَلْهُدَى ١٢ وَإِنَّ لَنَا الْآخِرَةَ وَالْأُولَى ١٣ فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ١٤

кордогон болсо (Бейиштен) үмүтсүз болот.⁵

11 Самуд (коому) өзүнүн чектен чыгуусу менен (пайгамбары Салихты) жалганчыга чыгарды.

12 Бир кезде анын эң бактысыз адамы (пайгамбарга берилген моожиза төөнү союш үчүн) козголду.

13 Аларга Аллахтын элчиси “Аллахтын төөсүнө (жамандык кылуудан) жана анын суу ичүүсүнө (тоскоол болуудан абайлагыла. Эгер баш ийбесенер, силерге Аллахтын азабы келет!”) деди.

14 Аны “жалганчы” дешти жана (төөнү) союп жибершти. Натыйжада (ушул)

⁵ Напсини бузбай, таза кармап жүрүүнүн жападан-жалгыз жолу пайгамбар көргөзгөндөй жашоо жана амал кылуу. Ал эми, пайгамбар таалимин тоотпой, өзбашымча жашаган же болбосо ага каяша айткан элдер ар кайсы доордо Аллах Тааланын каарына жолуккан жана жолуга бермекчи. Ошондой коомдордун бири Самуд коому.

لَا يَصْلُهَا إِلَّا الْأَشْقَى ¹⁵ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ¹⁶ وَسَيَجْزِيهَا
الْأُنْفَى ¹⁷ الَّذِي يَتَوَلَّى مَالَهُ يَتَزَكَّى ¹⁸ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ
نِعْمَةٍ تُجْزَى ¹⁹ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى ²⁰ وَلَسَوْفَ يَرْضَى ²¹

سُورَةُ الضُّحَى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالضُّحَى ¹ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى ² مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَى ³
وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى ⁴ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَى ⁵ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ⁶ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَى ⁷ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ⁸ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ⁹
¹⁰ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ¹¹ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ¹¹

سُورَةُ الشُّرُوحِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ¹ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ² الَّذِي
أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ³ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ⁴ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ⁵ إِنَّ
مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ⁶ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ⁷ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ⁸

күнөөлөрү себептүү Раббиси аларды ойрон кылды жана аны (азапты бардыгына) тең кылды!¹

¹⁵ Ал (Аллах Таала) бул иштин акыбетинен коркпойт.

92-“Лейл” сүрөсү²

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

¹ (Ааламдарды караңгылыгы менен) ороп алган түнгө ант!

² (Жарыгы менен) көрүнгөн күндүзгө ант!

³ Жана эркек менен ургаачыны жараткан Затка ант!

⁴ Албетте (эй, инсандар) силердин аракетинер ар кандай.

⁵ Эми, ким (байлыгынан Аллах жолунда) берсе жана такыбаа болсо...

⁶ Жана Жакшылыкты (ыйманды) тастыктаса...

⁷ Биз ага жакшылыкты (бактылуу жашоону) жеңил кылабыз.

⁸ Ал эми, ким (байлыгын Аллах жолуна сарп кылуудан) сараңдык кылса жана (Аллах бере турган соопту) “керек эмес” десе...

⁹ Жана ыйманды жалган десе...

¹⁰ Биз ага түйшүктүү жолго түшүүнү жеңил кылабыз.

¹¹ (Тозок чуңкуруна) оңкосунан сайылган убакта (кызганган) мал-мүлкү ага пайда бербей калат!

¹² Албетте, (адамдарды) туура жолго баштоо Бизге гана таандык иш.

¹³ Аныгында, акырет (жашоосу) да, Дүйнө (жашоосу) да Биздин ыктыярыбызда.

¹⁴ Мен силерди алоолонгон отгон эскерттим.

¹⁵ Ал отко шору каткан адам гана кирет.

¹⁶ Ал (Исламды) жалган деп (чындыктан) жүз бурган болчу.

¹⁷ Андан (тозоктон) такыбаа киши ыраак болот.

¹⁸ Ал мал-мүлкүн (Аллах жолунда) берип, (өзүн сараңдыктан) тазалаган киши.

¹⁹ Ал адамда эч ким үчүн (беделине) сыйлык кайтарыла турган жакшылык жок.³

²⁰ (Ал жасай турган жакшылыктардын бардыгы) эң жогорку Раббисинин ыразычылыгы үчүн гана (жасалат)

²¹ Жана жакында (Аллах аны чоң сыйлык менен сыйлайт. Ошондо ал дагы Раббисинен) ыраазы болот.

93-“Зухаа” сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

¹ Шашке маалына ант!

² Тынч – караңгы түнгө ант!

³ (Эй, Мухаммад!) Раббиң сени таштаган жок жана (сенден) ачууланган жок.

⁴ Сен үчүн акырет (жашоосу) абалкысынан (дүйнө жашоосунан) жакшыраак.

⁵ Раббиң сага жакында (сыйлыктарын) берет. Анан сен ыраазы болосуң.

⁶ Ал (Аллах) сени жетим абалда таап, андан кийин башпаанек бербеди беле?⁵

¹ Төөнү бир эле адам сойгон бирок, башкалары аны кайтарган эмес. Тескерисинче, шыкак берип турушкан. Ошондуктан, азап коомдун бардыгына тең болду.

² Бул сүрө дагы Маккада түшкөн. 21 аяттан турат. «Лейл» деген сөздүн мааниси “түн”

³ “Мага да кайтараар” деген үмүттө жасала турган эгоисттик жакшылыктар анда тап-такыр жок.

⁴ Маккада түшкөн. 11 аяттан турат. «Зухаа» деген сөздүн мааниси “шашке маалы”

⁵ Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам

7 Жана (Аллах) сени адашкан абалда таап¹, андан кийин туура жол көргөздү-го!

8 Жана (Раббиң) сени кембагал абалда таап, андан кийин бай кылды.

9 Эми, сен жетимге каарынды төкпө.

10 Жана сураган адамга орой мамиле кылба.²

11 Эми, сен Раббиндин нээматтары жөнүндө сүйлө.³

94-«Шарх» сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй, Мухаммад!) Биз сенин көкүрөгүңдү кеңейтпедикпи?⁵

2 Сенден күнөө(лөрү)ңдү алып салдык.

3 Ал сенин жоонунду эзип турган.

4 Жана Биз сенин атагыңды көтөрдүк.⁶

5 Албетте, кыйынчылык менен бирге жеңилдик бар.

6 Албетте, кыйынчылык менен бирге жеңилдик бар.

7 Эми, качан (намаздан) бошосоң (көп дуба кылууга) тырыш

туулганга чейин эле атасы кайтыш болгон. Анан эсин таанып-тааный элек балалык курагында апасы да бул дүйнө менен кош айтышып, тоголок жетим болуп калды. Кийин Аллах Таала ага чоң атасы Абдул Мутталибтин үйүнөн, ал өлгөндөн соң абасы Абу Талиптин үйүнө башпаанек таап берди.

1 Аллахтын илими берилгенге чейин пайгамбарыбыз не китеп, не ыйман эмнелигин билбеген абалда эле. Кийин Аллах ага билбегенин билдирди жана эң сонун иш жасаган, эң адеп-ахлактуу адамга айлантты.

2 Жетимдерге ырайымдуу болуп, ким бир нерсе сураса, кудуретиң жетсе - бер, жок болсо жакшы, сылык сөз менен кайтар. Бул аяттагы суралган нерсе предметтерге гана чектелбейт. Маселен, кээ бир адамдар жардам, кээ бирөөлөр илим сурайт.

3 Аллах Тааланын нээмат-жакшылыктары жөнүндө элдерге сүйлөп берүү аларды шүкүр кылууга шыктандырат. Анткени, жакшылык кылганды сүйүү - бул жүрөктөрдүн табияты.

4 Маккада түшүрүлгөн. Сегиз аяттан турат. «Шарх» сөзү “ачуу”, “кеңейтүү” деген мааниде.

5 Аллах Таала пайгамбарынын көкүрөгүн, дил-жүрөгүн динге, дааватка жана улуу кулк-мүнөзгө кең кылды.

6 Мусулмандар качан Аллахты эскеришсе, “Мухаммад” деген ысымды да кошо эскеришет: келме айтканда, азан, такбир айтканда. Аллах эч бир адамдын атагын Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын атагын көтөргөнчөлүк көтөргөн эмес.

آياتها ٨
آياتها ٩٥

سُورَةُ التِّينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ ١ وَطُورِ سِينِينَ ٢ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ٣

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ٤ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ٥

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ٦

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدَ بِالذِّينِ ٧ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ٨

آياتها ٩٤
آياتها ٩٥

سُورَةُ الْحَاقِقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ٢ أِقْرَأْ وَرَبُّكَ

الْأَكْرَمُ ٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ٥ كَلَّا إِنَّ

الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَاطِقٍ ٦ أَنرَأَاهُ اسْتَعْتَقَ ٧ إِنرَأَى رَبَّكَ الرَّجِيعَ ٨ أَرَأَيْتَ

الَّذِي يَنْهَى ٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّى ١٠ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ ١١ أَوْ أَمَرَ

بِالْقَوَىٰ ١٢ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ١٣ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ١٤ كَلَّا لَئِنْ

رَبَّنَا لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ١٥ نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ١٦ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ١٧

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ١٨ كَلَّا لَا نَطْعُهُ وَأَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ١٩

8 жана Раббине⁷ гана көңүл бур!

95-“Тийн” сүрөсү⁸

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Анжырга ант, Зайтунга ант!

2 Жана Синай (өрөөнүндөгү) Тур тоосуна ант!

3 Жана мына бул тынч шаар(Макка)га ант!⁹

4 Чынында Биз инсанды эң сонун келбетте жараттык.

5 Кийин Биз аны (эгер ибадат кылбаса тозоктогу) эң төмөн жерге кайтарабыз.

7 Анын алдындагы соопторго

8 Маккада түшкөн. 8 аяттан турат. «Тийн» деген сөздүн мааниси “Анжыр”

9 Аллах Таала Ыйса пайгамбардын мекенинин негизги белгилери болгон анжыр, зайтун дарактарына, Муса алейхи салам Аллах Таала менен сүйлөшкөн Синай – Тур тоосуна жана Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын пайгамбарчылыгы түшкөн Макка шаарына ант ичип, кийинки аяттардагы маанилүү нерсенин кабарын берүүдө.

سُورَةُ الْقَدَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدَرِ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدَرِ ۝
لَيْلَةُ الْقَدَرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ۝ نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ۝ سَلَّمَ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۝

سُورَةُ الْبَيِّنَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ
حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝ رَسُولٌ مِنْ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝
فِيهَا كُتِبَ قِسْمَةٌ ۝ وَمَا فَفَّرَقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ الْبَيِّنَةُ ۝ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الَّذِينَ حَفَنَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِسْمَةِ ۝ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝
الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝

6 Ал эми, ыйман келтирип салих амал кылгандар... аларга (Бейиштеги бийик орундарда) түгөнгүс сооп-сыйлыктар бар.

7 (Эй, инсан!) Ушундан (Аллахтын ушунча нээматын жана кудуретинин белгилерин көргөндөн) кийин сени динди “жалган” дешке эмне мажбур кылды?

8 Аллах эң даанышман өкүмдар эмеспи?

96-«Алак» сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Жараткан Раббиндин ысымы менен оку!

2 Ал инсанды уюган кандан жаратты.

3 Оку, сенин Раббиң эң улук Зат!

4 Ал инсанга калем менен (жазууну)

үйрөтгү.

5 Инсанга билбегенин (Кураанды жана башка илимдерди) билгизди.

1 Маккада түшкөн. Он тогуз аяттан турат. «Алактын» мааниси «уюган кан». Кураан аяттарынын ичинде эң биринчи түшкөнү менен өзгөчөлөнгөн бул сүрөнүн дагы бир аталышы «Икроб».

6 Жок! Чынында, инсан чектен ашат өзүн бай-беймуктаж көргөндө!

7 Аныгында, кайтып баруу Раббине гана.

8 Көрдүңбү сен тыюу салган кишини

9 намаз окуган адамга?

10 Эмне деп ойлойсун, эгер ал (намаз окуучу) түз жолдо болсо...

11 Же (адамдарды) такыбага буюрса...

12 (Эй, Мухаммад) эмне дейсиң, эгер ал (каапыр чындыкты) “жалган” десе жана жүз үйрүп кетсе...

13 Билбейби ал Аллах көрүп турганын?!

14 Жок! Эгер (каршылыгын) токтотпосо, Биз анын маңдайынан катуу чапчып алабыз!

15 Дал ошол жалганчы, күнөөкөр маңдайынан!

16 Эми, ал өзүнүн (ишенген) адамдарын чакыра берсин!

17 Биз дагы (“Забания периштелери” деп аталган) тозок сакчыларын чакырабыз!

18 Жок, сен ага моюн сунба! (Раббине) сажда кыл жана (ушул сыяктуу саждалар жана башка ибадаттар менен Аллах Таалага) жакын бол!

97-“Кадыр” сүрөсү

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Чынында, Биз аны (Кураанды) Кадыр Түнүндө түшүрдүк.

2 Кадыр түн эмне экенин (эгер Биз үйрөтпөсөк,) сен кайдан билмек элең?!

3 Кадыр түн миң айдан да жакшы.

4 (Анткени,) бул түндө периштелер жана Рух (Жибрийл) Раббисинин уруксаты боюнча, ар түрдүү иштер менен (жер бетине) түшүшөт.

5 Ал таң атканга чейин сак – саламаттык (түнү)!

2 Раббисин жана Акыреттеги сот-суракты унутат. Өзү унутканы жетпегендей, башкаларды дагы жолдон урат, сооп иштерден, намаздан тыят.

3 Ал эми, дин душманы тарабынан намаздан токтотулган кишиге Аллах Тааланын буйругу кийинки аятта.

4 Бул аят Кураани Каримдеги он төрт орунда келчү сажда аяттарынан бири жана муну окуган же уккан адамдар бир ирет сажда кылышат.

5 Маккада түшүрүлгөн. 5 аяттан турат.

6 Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам не окууну, не жазууну билбеген сабатсыз (уммий) киши эле. Ага ар бир илимди, ошонун арасынан Кадыр түнү жөнүндөгү илимди да Аллах Тааланын Өзү Жибрийл периште аркылуу үйрөткөн.

7 Анткени, бул түндө Рамазан айынын бардык

98-“Баййина” сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Яхудий жана христиандардан турган) Китеп ээлеринен жана мушриктерден болгон каапырлар аларга Анык Чындык келмейинче (адашуучулугунан) ажырай алышпады.

2 (Анык Чындык – ал) таза-пакиза барактарды (Кураанды) окуп берген Аллахтын элчиси.

3 Ал барактарда акыйкатты баяндаган жазуулар бар.

4 Китеп берилген элдер (яхудийлер менен христиандар) аларга “Анык Чындык” келгенден кийин гана бөлүнүп кетишти.²

5 Алар бардык ибадаттарды калыс Аллах үчүн гана кылууга, андан (Таухидтен) башка динден жүз бурууга, намаз окууга, зекет берүүгө буюрулушкан эле жана дал ушул гана Туура Дин!

6 Китеп элдери жана мушриктерден болгон каапырлар Тозок отунун ичинде! Ал жерде түбөлүк калышат! Алар (чындыкты билип туруп жүз бурганы себептүү) жаралгандардын эң жаманы!

7 Ал эми ыйман келтирип, салих амалдарды жасаган адамдар... алар – жаратылгандардын эң жакшысы.

8 Раббисинин алдында алардын сыйлыктары – анда дайым жашоочу Бейиштер! Алардын түбүнөн дарыялар агып турат жана алар анда түбөлүк калышат. (Мунун себеби) алардан Аллах ыразы болду, алар Аллахтан ыразы болушту. Бул (сыйлыктар) Раббисинен корккон адамдар үчүн!

99-“Залзала” сүрөсү³

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

түндөрү сыяктуу, адамдарды азгыра турган шайтандар кишенделген болот. Күнөөдөн саламат болгон адам Акыреттеги тозоктон да саламат болот.

¹ Мадинада түшүрүлгөн. Сегиз аяттан турат. “Баййинанын” мааниси “Анык Чындык”

² Кээ бирлери Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдан өздөрүнүн ыйык китептеринде алдын ала айтылган пайгамбардын сыпаттарын таап, ага ыйман келтиришти. Көпчүлүгү “пайгамбар сөзсүз бизден – яхудийлерден чыгыш керек эле” деген көрөлбастыктан улам каапыр болушту.

³ Мадинада түшүрүлгөн. Сегиз аяттан турат. “Залзаланын” мааниси “жер титирөө”

جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِبَ رَبَّهُ. ٨

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ
آياتها ٨
تربيتها ٩٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ١ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ٢ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ٣ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ٤ يَأْنُ لِلرَّبِّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ٥ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ٦ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ٧ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ٨

سُورَةُ الْعَادَاتِ
آياتها ١١
تربيتها ١٠٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ١ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ٢ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ٣ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ٤ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ٥ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ٦ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ٧ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ٨

1 Жер катуу титирегенде

2 жана өзүнүн “жүктөрүн” чыгарып таштаганда...⁴

3 Инсан (коркуп жана таң калып) “буга эмне болду?!” дейт.

4 Ошол Күндө жер өз кабарларын сүйлөйт.

5 Анткени, ага Раббиң (“сүйлө!” деп) вахий кылган.⁵

6 Ал Күндө адамдар амалдары көргөзүлүшү үчүн топ-топ болуп келишет.

7 Жана ким кыпын салмагындай⁶ жакшылык кылган болсо – аны көрөт

⁴ Бул аяттар Кыямат кайымдын болоор алдындагы алааматтар жөнүндө баян. Ошондо жер катуу титирегенден улам анын ичиндеги өлүктөр жана кен байлыктардан турган “жүктөр” сыртына чыгып калат.

⁵ Жер дагы Кыяматта күбөгө өтүүчү макулдуктардын бири. Аллах “сүйлө” деп буюрганда, ал өзүнүн үстүндө ким эмне иш жасаганын айтып берет.

⁶ Бул аяттагы “مِثْقَالَ ذَرَّةٍ” “мискаала зарратин” деген сөздү “кыпындай” деп которуу анын

وَحِصْلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝۱۰ وَإِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ۝۱۱

سُورَةُ الْفَجْرِ عَمَّا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْفَجْرَةَ ۝۱ مَا الْقَارِعَةُ ۝۲ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ
 ۝۳ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝۴
 وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝۵ فَأَمَّا
 مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝۶ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ
 ۝۷ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝۸ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ
 ۝۹ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ۝۱۰ نَارُ حَامِيَةٍ ۝۱۱

سُورَةُ التَّكْوِينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 آلْهَكُمُ التَّكْوِينِ ۝۱ حَقِّ زُرْتُمُ الْمَقَابِرِ ۝۲ كَلَّا سَوْفَ
 تَعْلَمُونَ ۝۳ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝۴ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ
 عِلْمَ الْيَقِينِ ۝۵ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝۶ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
 عَيْنَ الْيَقِينِ ۝۷ ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۝۸

8 жана ким кыпын салмагындай жамандык жасаган болсо – ошону көрөт.

100-“Аадият” сүрөсү

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

- 1 Арсылдап чуркаган тулпарларга ант!
- 2 Туягынан от чачырата чуркаган аттарга ант!
- 3 Таң аздан (душманга) чабуул койгон аттарга ант!
- 4 Анан алар чабуулу менен топуракты тозгутту.
- 5 Андан соң (душман) топторунун ортосуна жарып кирди.²

маанисин толук ачып бере албайт. Аяттагы **مَثَال** “мискаала” деген сөз салмакты түшүндүрөт. Бул маани өз кезегинде Кыяматтагы Таразага ишаарат.

¹ Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. Он бир аяттан турат. “Аадияттын” мааниси “Тулпарлар”

² Аллах Тааланын күлүк аттар менен ант ичишинин себеби, алар Аллахтын керемет жаныбарлары жана теңдешсиз нээматы.

6 Инсан деген аныгында, Раббисине нашүкүр!³

7 Буга анын өзү деле күбө!

8 Ал байлыкты катуу сүйөт!

9 Ал билбейби мүрзөдөгү өлүктөр (тирилтип), чыгарылганда...

10 Көкүрөктөгү сырлар (сууруп алынып) ашкере кылынганда...

11 Ошол Күндө Раббиси кабардар-го, алардан?!⁴

101-«Кориъа» сүрөсү

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Кориъа!

2 Кориъа эмне өзү?!⁶

3 (Эй, Мухаммад!) Сен Кориъа эмне экенин билбейсиң!

4 Ал күндө адамдар тозуп кеткен (түңкү) көпөлөктөр сыяктуу болуп (дүрбөлөңгө түшүп) калат.⁷

5 Жана тоолор тытылган жүн сыяктуу болот!

6 Эми, (ал күндө) кимдин (сооп) таразасы оор келсе,

7 ыраазы боло турган жашоодо (Бейиште) болот.

8 Ал эми, кимдин (сооп) таразасы жеңил келсе,

9 анын энеси – «Хаавия!»

10 (Эй, Мухаммад) сен «Хаавия» эмне экенин билбейсиң.

11 Ал – катуу кыздырылган тозок!

³ Аллах Тааланын нээматтарына ибадат-кулчулук менен жооп бериши керек болчу. Бирок, ал мунун ордуна күнөө үстүнө күнөө жасайт.

⁴ Негизинен Аллах Тааланын бардык нерселерден кабардарлыгы ошол күнгө чектелбейт. Бул жердеги чектөө ал күндүн өтө маанилүүлүгүн ачып берүү үчүн. Ооба Аллах Таала ал күндө пендеге ушул дүйнөдө жасаган бардык иштерин билдирет. Эгер ал иш өтө жашыруун, өтө сырдуу болсо да, адамдар ал күнөө ишти унутуп жиберген болсо да, Аллах унуткан эмес!

⁵ Маккада түшкөн. 11 аяттан турат.

⁶ «Кориъа» - бул кыяматтын бир аталышы. Сөздүктөгү мааниси «жүрөктөрдү түшүүрүчү дүрбөлөн» дегенди билдирет.

⁷ Тозуган түңкү көпөлөктөр эмне кылганын билбей, жабалактап өзүн отко ура берет. Демек, кыямат дүрбөлөнү башталганда инсандар эс-акылынан танып, бири-бирин басып-тебелеп туш-тушуна тозуп кетишет. Тозубай болобу?! Асман жарылып, жер тетиреп, деңиздер өрттөнүп, жылдыздар төгүлүп турса!!!

102-«Такаасур» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй, адамдар! Дүйнө, бала-чака) көбөйтүү (жана аны менен сыймыктануу) силерди (ибадаттан) алаксытып койду!

2 Тээ мүрзөгө келгениңерге чейин.

3 Жок! (Өмүр деген дүйнөгө кул болуу үчүн берилген эмес!) Силер (муну) жакында билип аласыңар!

4 Дагы бир ирет жок! Силер жакында (кыяматтагы сот-сурак учурунда) билип аласыңар!

5 Андай эмес, Эгер силер (чындыкты ушул дүйнөдө) анык билгениңерде (дүйнөгө кул болбойт элеңер)

6 (Эми) тозокту көрүшүнөр анык!

7 Анан аны албетте өз көзүнөр менен көрөсүнөр!

8 Андан соң, ошол күндө (Аллах аманатка берген) нээматтар жөнүндө албетте сураласыңар!

103-«Асыр» сүрөсү²

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Асырга ант!³

2 Албетте, (ар бир) инсан зыянда!

3 Ал эми, ыйман келтирип, салих (сооп) амалдарды жасап, бири-бирине акыйкатты жана сабырдуулукту осуят (насаат) кылгандар гана (зыянда эмес)

104-«Хумаза» сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Адамдарды кылыгы жана тили менен шылдыңдаган бардык шылдыңчыга азап-тозок болсун!

2 Ал мал-мүлктү (адал-арамына карабай) чогултту жана эсептеди.

3 Дүйнө-мүлкү аны түбөлүк жашатат деп ойлойт.

4 Жок! Алар (Кыяматта) сөзсүз «Хутамага» ташталат!

سُورَةُ الْعَصْرِ

آياتها ١٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ١ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَ خَاسِرٌ ٢ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ٣

سُورَةُ الْهُجُرَةِ

آياتها ٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ١ الّٰذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ٣ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ٤ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ٥ نَارُ اللَّهِ الّٰمُوقَدَةُ ٦ الّٰتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْآفَاقِ ٧ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ٨ فِي عَمْدٍ مُّمدَّدَةٍ ٩

سُورَةُ الْفَيْثِ

آياتها ٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الّٰلَهِ تَرَكَّيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفَيْلِ ١ الّٰلَهِ يَجْعَلُ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلُّلٍ ٢ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ٣ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ٥

5 (Эй, Мухаммад!) Сен «Хутама» эмне экенин билбейсин.

6 Аллахтын алоолонгон тозогу!

7 Ал (денеден тешип өтүп) жүрөктөргө чейин жетет!

8 Чынында, ал (тозок) алардын үстүнөн жаап коюлган.

9 (Эшиктери) узун устундар менен (бекемделген)

105-«Фийл» сүрөсү⁵

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Раббиз пил ээлерин эмне кылганын

¹ Маккада түшкөн. 8 аяттан турат.

² «Такаасурдун» мааниси “көбөйтүү”

³ Маккада түшкөн. 3 аяттан турат.

⁴ «Асыр» сөзүн аалымдар ар кандай түшүндүрүшкөн. Бирөөлөрү «Асыр - бул кылым» десе, экинчи пикирдегилери «Асыр намазынын убактысы», ал эми үчүнчү бөлүгү «Асыр намазы» деп түшүндүрүшөт.

⁵ Маккада түшкөн. Тогуз аяттан турат. «Хумазанын» мааниси “шылдыңдоочулар”

⁵ Маккада түшкөн жана беш аяттан турган бул сүрөдө Аллах Таала пайгамбарыбыздын чоң атасы Абдул Мутталиптин доорунда болгон окуяны икая кылат: Хабашанын каапыр падышасы Абраха Каабаны бузуп жиберүү үчүн пилдер жана сансыз кошуун менен келген мезгилде Аллах Таала пил ээлеринин ойлогон айла - амалдарын текке кетирип, төмөнкү аяттарда айтылгандай кордук өлүмүнө дуушар кылат.

سُورَةُ قُرَيْشٍ
آياتها ٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا يَلْفُ قُرَيْشٍ ① إِذْ لَفِيهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ
② فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ③ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ
مِّنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ④

سُورَةُ الْمَاعُونِ
آياتها ٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِاللَّيْلِ ① فَذَلِكَ الَّذِي
يَدْعُ الْيَتِيمَ ② وَلَا يُحِصُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ③
فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ④ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
⑤ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ⑥ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ⑦

سُورَةُ الْكَوْثَرِ
آياتها ٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ① فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ ②
إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ③

билбединби!¹

② (Раббин) алардын (Каабаны бүзүп жиберүү үчүн ойлогон) айла-амалдарын текке кетирбедиби?

③ Жана аларга каршы топ-топ куштарды жиберди.²

④ (Куштар ченгелиндеги) чопо-таштар менен аларды ташбараңга алышты.³

⑤ (Аллах) аларды мойсолгон жалбырактай кылып койду!⁴

¹ Кайрылуу Мухаммад сллаллоху алайхи ва салламга.

² Булар жөнөкөй куш эмес, Аллах Тааланын куш түспөлүндөгү аскерлери-периштелер болчу.

³ Ал чопо-таштар чачырап тийген Абраханын жана аскерлеринин денеси курт жеген жалбырактай илме-тешик болуп калды.

⁴ Аллах Өзүнүн Үйүн ушантип сактады. Ушул окуядан эки айга жетпеген күндөрдөн соң, Мухаммад сллаллоху алайхи ва саллам жарык дүйнөгө келген. Бул жыл араб жана Ислам элинин тарыхында «Пил жылы» деп жазылып калды.

106-«Курайш» сүрөсү⁰

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

① Курайштын ынтымагы үчүн!

② Кыш жана жай мезгилиндеги сапарында алардын ынтымак-тынчтыгы үчүн!

③ Эми, алар (ар кандай таш-кудай, жыгач-кудайларын таштап, өздөрүнө ынтымак жашоо тартуулаган) ушул Үйдүн (Каабынын) Раббисине гана ибадат кылышсын!

④ Ал (Рабби) каатчылыкта аларды тамактандырды жана коркунуч(тар)дан аман сактады!

107-«Маувн» сүрөсү⁰

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

① (Эй, Мухаммад) сен динди «жалган» деген кишини көрдүң беле?!

② Мынаке, ал, жетимди(н акына кыянат кылып,) түрткүлөгөн адам!

③ Жана жакырды тамактандырууга (элдерди) үгүттөгөн эмес.⁷

④ (Кээ бир) намаз окуучуларга азап-тозок болсун!

⑤ Алар намаздарын унутуп коюшат.⁸

⑥ Алар (намазда жана башка ибадаттарда) рия⁹ кылышат.

⁵ Маккада түшкөн жана төрт аяттан турган бул сүрө, «Фийл» сүрөсүнүн уландысы сыяктуу: Кааба менен Абраханын окуясынан соң бүт араб дүйнөсүндө Каабанын тегерегинде жашаган Курайш уруусунун урматы, болуп көрбөгөндөй көкөлөдү. Эми Курайш кербендери жай айларында Шамга (Сирияга) кыш мезгилинде Йеменге каттачу болсо, илгеркидей жолтосор-каракчылардан коркпойт. Өзүнүн болочок пайгамбарынын уруусу-Курайш үчүн ынтымак жашоо шартын Аллах Таала ушинтип түзүп берди.

⁶ Маккада түшкөн. 7 аяттан турат. «Маувн» “күндөлүк керектелүүчү шаймандар” деген мааниде.

⁷ Кийинки аяттарда Аллах Таала кээ бир адамдар намаз окуса деле... тозокко түшүп калуусун айтат. Ал кандай адамдар экен? Жооп кийинки аятта.

⁸ Намазды унутуп коюу деп өз убактысынан себепсиз кечиктирүү, парыздарын, шарттарын кемитип окуу сыяктуу күнөөлөргө айтылат.

⁹ «Рия» - бул элкөрсүнгө жасалган ибадат. Рия от сыяктуу. Ибадаттын соопторун күйдүрүп жиберет.

7 Жана (муктаждардан) буюм-шаймандарды кызганышат.

108-«Каусар» сүрөсү¹

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй, Мухаммад) чынында Биз сага «Каусарды» бердик.²

2 Эми, (ушул жакшылыктар үчүн шүгүр кылып) Раббине намаз оку жана курмандык чал!

3 Албетте сени айыптап- жамандаган адамдын өзүнүн арты кесилген!³

109-«Каафирун» сүрөсү⁴

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй Мухаммад, каапырларга) айткын: «Эй, каапырлар!

2 Мен (эч качан) силер ибадат кылган(кудайлар)га ибадат кылбаймын!

3 Силер дагы мен сыйынганга⁵ сыйынуучу эмессиңер.

4 Мен силер ибадат кылган(кудайлар)га ибадат кылбаймын!

5 Силер да мен ибадат кылган(Аллах Таала)га ибадат кылуучу эмессиңер.

6 (Демек,) силерге өз диниңер, мага өз диним!»

110-«Насыр» сүрөсү⁶

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 (Эй, Мухаммад, эгер сага) Аллахтын жардамы жана жеңиши келсе

2 жана адамдарды Аллахтын динине топ-топ болуп кирип жатканын көрсөң...

¹ Үч аяттан турган бул сүрө Маккада түшкөн.

² «Каусар» - бул «көп жакшылык» дегенди билдирет. Аллах Таала пайгамбарына бул дүйнөдө көп жакшылыктарды берген. Ал эми, Акырет Бейишинде болсо, «Каусар» деп аталган дарыя менен ушундай аталыштагы булакты сыйлык катары берет.

³ Пайгамбарыбыздан уул перзент калбаганы маалым. Анын уулу Касым өлгөндө ашкере душмандарынан бири Аас ибн Ваил аны акаарат кылып “арты кесилди” (ишин улантуучусу калбады) дейт. Бирок, Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын артында, ага эртели-кеч салават-салам айтып, акына дуба кылып турган миллиондогон үмөттөрү калды. Ал эми, ага жана анын динине душмандык кылып, айыптап, жамандап жүргөндөрдүн өзү дагы, аты-жыты дагы жок болду.

⁴ Маккада түшкөн. 6 аяттан турат. «Каафирун» «Каапырлар» деген мааниде.

⁵ Аллах Таалага

⁶ Мадинада түшкөн. 3 аяттан турат. «Насыр» сөзү «жардам» деген мааниде.

سُورَةُ الْكَافُرُونَ
آياتها 4
ترتيبها 104

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ 1 لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ 2
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ 3 وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ 4
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ 5 لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ 6

سُورَةُ النَّصْرِ
آياتها 3
ترتيبها 111

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ 1 وَرَأَيْتَ النَّاسَ
يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا 2 فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
وَأَسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا 3

سُورَةُ الْمُنَادِ
آياتها 2
ترتيبها 110

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ 1 مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَ 2 سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ 3 وَأَمْرَاتُهُ
حَمَالَةٌ الْاَحْطَبِ 4 فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ 5

3 Анда, Раббине хамд (мактоо) айтуу менен (Аны жаман, төмөн сыпаттардан) аруула, күнөөлөрүңдү кечирүүсүн сура! Чынында, Ал тообаларды кабыл кылуучу!

111-«Масад» сүрөсү⁷

Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

1 Абу Лахабтын эки колу (өзү) куруп кетсин! Куруп да калды!⁸

2 Ага не мал – дүйнөсү, не кесиби пайда бербеди!

3 Ал жакында алоолонгон Тозокко ташталат!

⁷ Маккада түшкөн. 5 аяттан турат.

⁸ Абу Лахаб пайгамбарыбыздын абаларынан бири болчу. Бирок, Исламга ашынган душман болгондуктан, аялы Умму Жамил экөө, динге жана пайгамбарга көп зыяндар жеткирип жүрүшчү. Аллах Таала Өз пайгамбарына зыян жеткирген душманды ушинтип каардуу каргышка калтыргандан көп өтпөй Абу Лахаб аянычтуу өлүм тапты. Бул өлүм аятта алдын ала айтылган “куруп да калды” (өлдү) деген башааратты тастыктаган окуя болду.

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ

آيَاتُهَا ٤

تُرْتَبِعُهَا ١١٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَكُنْ لَهُ
 وَلَمْ يُولَدْ ③ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ④

سُورَةُ الْفَلَقِ

آيَاتُهَا ٥

تُرْتَبِعُهَا ١١٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ① مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ② وَمِنْ
 شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ③ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي
 الْعُقَدِ ④ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤

سُورَةُ النَّاسِ

آيَاتُهَا ٦

تُرْتَبِعُهَا ١١٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② إِلَهِ
 النَّاسِ ③ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِي
 يُؤَسُّوْسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ⑤
 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥

④ Ал эми (пайгамбарга каршы доомат - ушак көтөрүп жүргөн) анын аялы болсо (наркы дүйнөдө) отун көтөргөн абалда!

⑤ Мойнунда курма дарагынын буласынан (эшилген) жип!¹

112-«Ихлас» сүрөсү²

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

① Айт (Эй, Мухаммад:) Ал – Аллах жалгыз!

② Аллах – Сомад (Беймуктаж)

③ Ал туубаган жана да туулбаган!

④ Жана эч ким Ага тең эмес!

113-«Фалак» сүрөсү³

¹ Тафсирчи уламалар Умму Жамилдин отун көтөрүүсү жөнүндө «ал күйөөсү ташталган тозокко отун көтөрүп кирет. Бул дүйнөдө дин жана пайгамбарларга каршы жалган-жалаа жана ушак-айың сөздөрдү көтөрүп жүргөнүнүн жазасы» дешет.

² Маккада түшкөн. 4 аяттан турат.

³ Маккада түшкөн. Беш аяттан турат. Ушул жана мындан кийинки “Ан-Нас”

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

① Айт (Эй, Мухаммад) «таң Раббисинен коргоо тилеймин:

② (Өзү) жараткан (зыяндуу) нерселердин жамандыгынан...

③ Каптап кирген учурдагы (караңгы) түндүн жамандыгынан...

④ Түйүндөргө дем салган сайкырчылардын жамандыгынан...

⑤ Кызганган учурда, сук арткан кишинин жамандыгынан.⁵

114-«Ан – Нас» сүрөсү⁶

Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын ысымы менен!

① Айткын (эй, Мухаммад) «мен коргоо тилеймин инсандардын Раббисинен!

② Инсандардын падышасынан,

③ инсандардын (сыйынууга татыктуу) Кудайынан,

④ (Аллахтын ысымы эскерилгенде) жашынып калуучунун⁷ жамандыгынан.

⑤ Ал (Шайтан) адамдардын көкүрөгүндө азгырык жүргүзөт.

⑥ (Ал шайтандар) жиндерден жана адамдардан болот.⁸

сүрөлөрүнүн түшүүсүнө төмөнкү окуя себеп болгон: Лабид деген бир жөөт сыйкырчысы көралбастыктын айынан он бир түйүнчөккө дем салып, пайгамбарыбызды сыйкырлап коет. Мунун натыйжасында пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам бир аз унутчаак болуп калганда Аллах Таала “Фалак” жана “Нас” сүрөлөрүн үйрөтүп, алар менен өзүнө дем салууга буюрат. Пайгамбарыбыз ар бир аятты окуган сайын бирден түйүн чечилип, сыйкырдан кутулат. Бул эки сүрөнү пайгамбарыбыз ар кандай жамандыктардан сактанууга жана ооруганда шыпаа болуу үчүн окуганы белгилүү.

⁴ Караңгы каптап кирээри менен жин - шайтандар тозуп, ар кандай жамандыктар көбөйөт.

⁵ Кээ бир адамдардын сук назары адамга зыян кылышы мүмкүн. Муну эл арасында «көз тийди» деп коюшат. Бул аят көз тийиши акыйкат экенине далил болот.

⁶ Бул сүрө Маккада түшкөн. 6 аяттан турат. «Ан – Нас» «инсандар» деген маанини билдирет.

⁷ Шайтандын

⁸ Аллах Таала Кураанда инсандарды ак жолдон азгырган адамдарды да «шайтан» деп атайт.

Мусулмандын жашоосундагы эң зарыл маселелер

1. **Мусулман адам ишеним-акидасын кайдан алат?** Аллах Тааланын китеби Кураан менен пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын сахих сүннөттөрүнөн алат.
2. **Эгер биз өз ара талашып калсак, эмне кылуу керек?** Шарятка – Аллахтын Китеби менен пайгамбарыбыздын сүннөтүнө кайтып, өкүм-чечимди ошолордон издешибиз керек. Аллах Таала айткан:

﴿ فَإِن نُنزِعْكُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ ﴾ «**Эгер бир нерседе талашып калсаңар, аны Аллах жана пайгамбарына кайтаргыла**». Ал эми, пайгамбарыбыз бул маселеде: **«Мен силерге эки нерсени (мурас) калтырдым. Аларды бекем кармасаңар эч качан адашпайсыңар. Алар: Аллахтын китеби жана пайгамбарынын сүннөтү»** деген. (Мувааттаб)
3. **Кыямат күндө «фирка ан-наажия» (тозоктон кутулган жамаат) ким болот?** Мунун жообу пайгамбарыбыздын мына бул сөзүндө: **«...Менин үмөтүм жетимиз үч бөлүккө бөлүнүп кетет. Алардын бардыгы Тозоко түшүп, бирөөсү гана кутулат.** (Сахаабалар) айтышты: «Алар кимдер, о, Аллахтын элчиси?». (Пайгамбарыбыз) айтты: **«Менин жана сахаабаларымдын жолунан жүргөндөр»** (Ахмад жана Термизий риваяты). Чындык – бул пайгамбарыбыз жана сахаабалардай дин тутуу. Демек, биз эгер тозоктон кутула турган жамаат (фирка ан-наажия) болууну жана амалдарыбыз кабыл болуусун кааласак, динде ошолордун **изинен ээрчишибиз** керек. Динде жаңылык (бидят) жаратуудан абайлашыбыз керек.
4. **Изги (жакшы) амалдарга сооп болуусунун жана кабыл болуусунун шарттары барбы?** Ооба. үч шарты бар: 1) **Ыйман.** Аллах Таала каапыр-мушриктредин амалдарын кабыл албайт. 2) **Ыклас.** Башкача айтканда, ал иш Аллах Тааланын ыразычылыгы үчүн гана жасалган болушу. 3) **Пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын көргөзмөсүнө ылайык болуусу.** Ким пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам үйрөткөндөн башкача же анын сүннөтүнө дал келбеген иштерди жасаса, ал иш эгер сыртынан жакшы болуп көрүнсө да кабыл болбойт. Текке кетет. Аллах Таала айткан:

﴿ وَقَدِّمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا ﴾ «**Биз алар жасаган иштерге келип, аларды чаң-тозонго айланттык!**» (25/23)
5. **Ислам дини канча бөлүктөн турат?** Үч бөлүктөн турат. Алар: Ислам, Ыйман жана Эхсан.
6. **Ислам эмне жана анын канча түркүгү бар?** Ислам – бул Аллах Таалага таухид менен моюн сунуу, Ага таат-ибадат менен баш ийүү жана ширк менен ширк элдеринен үзүлүү. Ал эми, анын түркүгү бешөө. Бул жөнүндө пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай деген: **«Ислам беш нерсенин үстүнө курулган: «Аллахтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Ғзу бар, Мухаммад Анын элчиси» деп күбөлүк берүү, намаз окуу, зекет берүү, ажыга баруу жана Рамазан орозосун тутуу»** (Муттафакун алайх)
7. **Ыйман эмне жана канча түркүгү бар?** Ыйман – бул жүрөк менен ишенүү, тил менен айтуу жана дене мүчөлөр менен амал кылуу. **Ыйман** Аллахка ибадат жана моюн сунуу менен **көбөйгөнү** сыяктуу күнөө кылуу менен **азаят**.

Аллах Таала айткан: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾ **«Ал (Аллах Таала) ыймандуулардын жүрөгүнө бейпилдик түшүрдү, алардын ыймандарына дагы ыйман кошуп, көбөйтүү үчүн»** («Фатх»-4) Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын мына бул сөзү дагы ыймандын көбөйүп-азаюусуна далил болот: **«Ыймандын жетимиштен ашыгыраак даражасы бар. Эң жогорку даражасы – бул «ла илаха иллаллах» келмесин айтуу, эң төмөнкү даражасы жолдон зыяндуу нерселерди алып коюу. Уят дагы ыймандын бир бөлүгү»** (Мус.лим). Бул пикирди кубаттоочу дагы бир маани: эгер мусулман адам бир жакшы, сооп иш жасаса, жүрөгүндө кубат-кайрат пайда болот. Ал эми, бир күнөө иш жасаса, жүрөгү кемтилип калгандай болот. Бул жөнүндө Аллах Таала мындай деген: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ **«Сооп иштер күнөө иштерди кетирет»** (Худ-114) Ыймандын түркүгү алтоо. Аларды пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам мындайча санаган: **«Аллах Таалага, периштелерине, китептерине, пайгамбарларына, акырет күнүннө жана тагдырдын жакшысыда-жаманыда Аллахтан экенине ыйман келтиришиң»** (Бухарий)

8. «Ла илаха иллаллах» келмесинин мааниси эмне? Мунун мааниси биринчиден, Аллахтан башка бардык кудайларды ибадатка татыксыз экенин айтуу менен, аларды жокко чыгарып, экинчиден, ибадатты жалгыз Аллах Таалага далилдөө.

9. Аллах биз менен биргеби? Ооба. Аллах биз менен бирге, бирок, биргелиги Заты менен эмес, илими, көрүүсү, сактоосу, кудурети жана каалоосу менен. Ал эми, Анын Заты макулуктардын затына окшобойт. Аны макулуктарынан эч ким жана эч нерсе камтып алалбайт.

10. Аллахты көз менен көрө алабызбы? Аллах Тааланы бул дүйнөдө эч ким көрө албайт. Бирок, ыймандуулар Аны акыретте: Махшарда жана Бейиште көрүшөт. Аллах Таала айткан: ﴿وَجُوهٌ يُّوسِفُونَ تَأْتِرُ بِنُورٍ﴾ **«Ал күндө (ыймандуу) жүздөр Раббисин көрүү менен шат-курсант»** (Кыямат-22)

11. Аллах Тааланын ысым-сыпаттарын билүүнүн кандай пайдасы бар? Аллах Таала пенделерге эң оболу Өзүн таанууну парыз кылды. Эгер пенделер Аны тааныса, анан Ага чындап ибадат кылышат. Аллах Таала айтты:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ﴾ **«Билгин: эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана Аллах бар жана күнөөлөрүң үчүн кечирим сура».** (47/19)

Аллах Тааланын «Ырайымдуу» деген атын эскерүү Ага жалбарууга себеп болот, «Каардуу» деген ысымы менен таануу Андан коркууга себеп болот. Ал эми, «Ырыскы Берүүчү» деген ысымын эскерген пенде Ага шүгүр кылууга ашыгат. **Ал эми, Аллахтын ысым-сыпаттары менен ибадат кылуу дегенден максат:** ал ысым-сыпаттар менен алардын маанилерин терең билүү жана алар менен амал кылуу. Аллах Тааланын ушундуй ысым-сыпаттары бар: **пенде эгер аны менен сыпатталса мактоого ылайык болот.** Маселен: илим, ырайымдуулук, адилеттүүлүк сыяктуу. Бирок ысым-сыпаттардын кээ бирлери бар: **пенденин алар менен сыпатталуусу жаман.** Маселен: улухийят (өзүн кудай эсептөө), тажаббур (өз чоң деп эсептөө) жана такаббур (өзүн

жогору баалоо) сыяктуу. Ал эми, пенделердин сыпаттарына токтолсок, пенде аны менен мактоого арзый турган жана аны менен сыпатталууга буюрулган сыпаттар төмөндөгүлөр: Аллахка кулчулук, дайым Ага муктаждыгын билдирип, сурап туруу, кичипейилдик жана суроо узатуу жана башка ушул сыяктуулар. Бирок, бул сыпаттар менен Рабби Тааланы сыпаттоого болбойт! Пенделер арасынан Аллах Таалага эң сүйүктүү болгону Ал жакшы көргөн сыпаттар менен сыпатталган адам. Ал эми, Аллах Таала эң жаман көргөндөр алар Аллах жаман көргөн сыпаттар менен сыпатталган адамдар.

12. Аллах Тааланын кандай ысым-сыпаттары бар? Аллах Таала айткан: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ «Аллахтын сонун-көркөм ысымдары бар, Ага ошолор менен дуба кылгыла» (7/180) Расуллаллах саллаллоху алайхи ва салламдан дагы мындай хадис риваят кылынган: «Чынында Аллах Тааланын токсон тогуз ысымы бар. Бири кем жүз. Ким ошолорду (маанисин түшүнүп жана амал кылып) санаса – Бейишке кирет» (Муттафахун алайх). Хадистеги «санаса» деген сөздүн мааниси, ал ысым-сыпаттардын маанилери менен амал кылса деген түшүнүктү билдирет. Маселен, Аллах Тааланын «Хакийм» (Даанышман) деген ысымын санаса, өзүнүн бардын иштерин Аллахка тапшырат. Анткени, бардык иштер Анын гана даанышман эрежелери менен болот. Эгерде Анын «Куддус» (бардык кемчиликтен Аруу-Таза) деген ысымын атаса, Аллах Тааланын бардык айып-кемчиликтерден Таза-Пакиза экенин эсине түшүрүп, Аны даңазалап, ошол ысым менен Аллахка жалбарып, дуба кылат. Кураани Карим менен сахих Сүннөттөн издеген адамдар төмөнкү ысым-сыпаттарды таба алат:

Ысым-сыпаттар	Ысым-сыпаттардын маанилери
 Аллах (اللَّهُ)	Бардык элдердин жалгыз Раббиси жана сыйынууга татыктуу кудайы. Сыйынуу Ага гана арналат, баштар Анын алдында гана ийилет, руку, сажда ж.б. ибадаттар Ага гана арналат.
Ар Рахман (الرَّحْمَنُ)	Эте Ырайымдуу. Бул ысым Аллах таалага гана тиешелі жана Анын ырайымы бардык нерселерге тиет.
Ар Рахийм (الرَّحِيمُ)	Ыймандууларга Боорукер. Аллах тааланын ыймандууларга ырайымдуулугу бул дүйнөдө аларды туура жолго баштоосу, акыретте болсо бейишке киргизісі менен билдирилет.
Ал Афуув (الْعَفْوُ)	Кінеселерді өчірүүчү. Аллах таала пенделеринин кінеселерін, алар ошол жазага ылайык болгон абалда өчирет.
Ал Гафуур (الْغَفُورُ)	Кінеселерді жашыруучу. Аллах таала пенделеринин кінеселерін ачпайт, тескерисинче шерменделиктен сактап, жаап-жашырат.
Ал Гаффар (الْغَفَّارُ)	Кеү пейил, Кечирүүчү.
Ар Рауф (الرَّوْفُ)	Эте Боорукер. Аллах тааланын бул ырайымдуулугу бул дүйнөдө бардык макулдуктарга жалпы тиет. Бирок, акыретте Аллах сийген пенделерге гана насип кылат.
Ал Халийм (الْحَلِيمُ)	Эте жумшактык менен кечирүүчү. (кінее кылган пенделерин жазалоого кудуреттүү болуп турган абалда аларга кечирим берет.

Ат Таввааб (التَّوَاب)	Каалаган пендесине тообаны насип кылып, анын тообасын кабыл алат.
Ас Ситтийр (السَّيِّير)	Пардалоочу. Пенделерин элдерге шерменде кылбай, анын кінөөлөрүн пардалап койот. Ошондой эле Аллах таала бирөөнүн айыбын жашырган адамды сыйет.
Ал Ганий (الغَنِي)	Эзінин ысым-сыпаттарында кемчилдиксиз болгону себептүү эч кимге жана эч нерсеге муктаж эмес . Бирок, ааламдын бардыгы Ага муктаж.
Ал Қарийм (الكَرِيم)	Берешен, Каалаган пендесине Эзінин нээматтарын каалагандай берет. Пендеси сураса-сурабаса да сахабаттуулук менен берет.
Ал Акрам (الْأَكْرَم)	Сахабаттуу, Улук. Тенгдешсиз улуулуктун, сахабат-колу ачыктыктын Ээси. Бардык жакшылыктар Ал тараптан. Ыймандууларды Эз пазилети менен сыйлайт, жиз бургандарга Эз адилети менен меенет берет.
Ал Ваххаб (الْوَهَّاب)	Кеп сыйлык беріічі. Беришинде эч кандай жеке пайданы імтетпей жана суратпай берет.
Ал Жаваад (الْجَوَاد)	Калк-калайыкка кеп жакшылык кылуучу. Анын пазилет-артыкчылыгы ыймандууларга кебіреек.
Ал Вадууд (الْوَدُود)	Эзінин досторун Сыйічі. Анын сыйісі аларды кечиріі, аларга нээмат беріі, алардан ыразы болуу жана амалдарын кабыл алуу аркылуу билдирилет. Анын сыйісіне арзыгандарды жер эли да сыйп калат.
Ал Муътій (الْمُعْطِي)	Эзінин казнасынан каалаган пендесине каалаган нерсесин Беріічі. Анын берген нерселери Эзінин достору (олуялар) ічін кебіреек болот. Ал Муътій ысымынын дагы бир мааниси “ар бир жаратылган нерсеге сірет-шекил Беріічі ” дегенди билдирет.
Ал Ваасеъ (الْوَاسِع)	Сыпаттары эч ким санай албай турган даражада Кенен. Ошондой эле, Анын улуулугу, салтанаты (бийлиги) кечирими, ырайымы, пазилети жана жакшылыгы Кенен.
Ал Мухсин (الْمُحْسِن)	Затында, ысым-сыпаттарында жана пейилинде сулуулук Ээси. Ошондой эле, калк-калайыкка эхсан (жакшылык) кылуучу жана бардык нерселерди сулуу-керкем жаратуучу.
Ар Раазик (الرَّازِق)	Калк-калайыкка Ырыскы беріічі. Ал біткіл ааламды жаратуудан мурун эле алардын ырыскыларын елчеп (тагдыр кылып) койгон жана канча замандар етсе да ошол ырыскыларды аларга жеткирі Эз кепилдигинде.
Ар Раазак (الرَّازِق)	Кеп ырыскы беліштіріічі. Эзі жараткан нерселерди, алар сурабасада ырыскыландырат. Жадагалса, кінөөліі адамдарга да ырыскы жеткиреп турат.
Ал Латийф (اللطيف)	Бардык сырларды ете назик Биліічі. Ага эч нерсе жашыруун эмес. Пенделерине алар кітпеген тараптан пайдаларды жана жакшылыктарды жеткирет.
Ал Хабийр (الْحَبِير)	Бардык нерселерден Кабардар. Эз илими менен сырткы жана ички бардык нерселерди Биліічі.
Ал Фаттах (الْفَتْاح)	Эз илими жана даанышмандыгы менен ырыскынын, ырайымдын жана мїлк-байлыктын казналарын Ачуучу.
Ал Алийм (الْعَلِيم)	Бардык нерселердин сыртын жана ичин, купуясын жана ашкересин, еткенін жана келечегин Биліічі. Андан эч нерсе жашыруун эмес.
Ал Барру (الْبَر)	Калк-калайыкка эеспиз жакшылык кылуучу. Анын нээмат-жакшылыгын эч ким санап бітіре албайт. Ал убадасын аткарып, пенделерин кечирет, жардам берет, коргойт. Пендесинин биртке амалын дагы кабыл алып, аны чоўойтот.

Ал Ҳақийм (الحكيم)	Ар нерсени ез ордуна койгон Даанышман . Анын даанышмандык менен тизген пландарына эч ким тоскоол боло албайт.
Ал Ҳакам (الحكم)	Элдерге адилет менен өкүм кылуучу . Эч кимге зулум кылбайт. Ал Өзүнүн ыйык китебин дагы пенделер арасында адилет менен өкүм кылуу үчүн тиздирди.
Аш Шаакир (الشاکر)	Өзүнө моюн сунган пенделерге шүкр (ыразычылык) билдирүүчү . Аз гана амал үчүн көп сыйлык-сооп берүүчү. Ошондой эле Өзү берген нээматка шүкр кылган пенделерине дагы көп нээмат жана акыреттик сооп берүүчү.
Аш Шакуур (الشکور)	Шүкр кылуучу . (Мунун мааниси, пенденин аз гана амалына көп сооп берет)
Ал Жамийл (الجميل)	Өзүнүн затында, ысым-сыпаттарында жана пейилинде Сулуу . Жаратылыштагы бардык сулуулуктун Жаратуучусу .
Ал Мажийд (المجيد)	Асмандарда жана жерде улуулук, сыймыктуулук ээси .
Ал Валий (الولی)	Өзүнүн досторуна Дос, Жардамчы . Ааламдын иштерин Башкаруучу .
Ал Ҳамийд (الحميد)	Өзүнүн ысым-сыпаттарында Макталган . Ошондуктан Ага оорчулук-жеүйлдик, машакат-ырахат мезгилдеринде бирдей шүгр (мактоо) айтылат.
Ал Маула (المولى)	Абсолют Ээ, Падыша жана Кожоюн . Өзүнүн досторуна Жардамчы .
Ан Насийр (النصير)	Каалаган пендесине нусрат (жардам) берүүчү . Ал кимге жардам берсе, аны эч ким жеңе албайт, Ал кимди кор кылса, ага эч ким жардамчы боло албайт.
Ас Самийъ (السميع)	Бардык нерселердин ичи-тышын, ашкересин жана сырын Угуучу . Дубаларды угуп, кабыл кылуучу.
Ал Басийр (البصير)	Ааламдагы бардык чоң-кичине, назик жана кылдат, жашыруун жана ашкере нерселерди Көрүүчү .
Аш Шахийд (الشهيد)	Калк-калайыкты кеземелдөөчү – Кібе . Адилет жана тиздик менен Өзүнүн бирлигине (таухидине) Кібе. Ошондой эле, Өзүн таухид аркылуу тааныган момундардын, пайгамбарлардын жана периштелердин чынчылдыгына Кібе.
Ар Рақийб (الرقيب)	Пенделердин амалдарын эсеп-китеп кылып, ар дайым алардын кеземелдеп туруучу . Аны ушул кеземелдөө макамынан эч ким жана эч нерсе алаксыта албайт.
Ар Рафийк (الرفيق)	Пейилинде өтө Жумшак . Кінесиз элдерди жазалоого шашылбай, аларга мээнет берет, пенделерин кичи жетпеген ишке буюрбайт.
Ал Қарийб (القريب)	Бардык элдерге Өзүнүн илими жана кудурети менен Жакын . Айрыкча, ыймандууларга жумшактыгы жана жардамы менен Жакын . Ал – Арштын істінде. Анын улук, бийик жана таберик Заты макулуктарга аралашкан (ар жерде) эмес.
Ал Мужийб (المجيب)	Сурагандардын дубаларын Кабыл алуучу .
Ал Муқийт (المقيت)	Ырыскыны жаратуучу жана аны Өз макулуктарына жеткирип берүүчү. Пенделердин ырыскыларын жана амалдарын кемчилдиксиз сактоочу.
Ал Ҳасийб (الحسيب)	Пенделердин диний жана дүйнөлүк иштерине Кепил болуучу. Анын кепилдигинен ыймандууларга чоң илеш бар. Дагы бир мааниси: пенделердин амалдарын Эсептөөчү .

Ал Муъмин (المؤمن)	Пайгамбарлар жана аларга ээрчигендердин чынчылдыгына Үзү кибе болгонун жана алардын чынчылдыгына далил келтиргенин Тастыктоочу . Дагы бир мааниси: дйне-акыретте амандык (тынчтык) берйичи . Ал Үзине ыйман келтирген адамдарга зулумдан, азаптан жана кыямат коркунучтарынан амандык берет.
Ал Маннан (المنان)	Кеп жакшылыктар кылуучу . Ал калк-калайыкты нээматтары менен ороп салган.
Ат Тоййиб (الطيب)	Бардык айып-кемчилдиктерден Таза . Абсолют сулуулук жана кемчилдиксиздиктин Ээси. Ал Үзү Таза болгону себептй амалдардын дагы тазаларын жана ыклас менен жасалгандарын кабыл алат
Аш Шаафий (الشافى)	Жйрек жана дене оорууларына Шыпаа берйичи . Пенделердин колунда Аллах таала каалагандан башка шыпаа жок. Бардык шыпаа Аллахтын колунда.
Ал Хафийз (الحفيظ)	Бймандуу пенделерди жана алардын амалдарын Сактоочу . Ошондой эле, Үзйнин кудурети менен ааламдардагы бардык макулуктарды (жаратылган нерселерди) Сактоочу .
Ал Вакийл (الوكيل)	Ааламдардын жалгыз Башкаруучусу , бардык жардам сураган калктардын Таянычы. Бймандуу адамдар ар бир ишке киришй алдынан Ага тобокел кылышат (таянышат), Андан жардам сурашат жана жардам бергенден сой Ага шйгйр кылышат. Эгер кандайдыр мусибат (сыноо) менен сыналчу болсо, ал сыноого ыраы болушат.
Ал Халлак (الخالق)	Кеп жана токтоосуз Жаратуучу . Аллах таала жаратуудан токтогон эмес жана токтобойт.
Ал Холик (الخالق)	Бардык нерселерди абалкыдан жана теуожешсиз Жаратуучусу .
Ал Баарий (البارئ)	Үзйнин эзелки тагдырында жаратууну каалаган нерселерди жоктон Жаратуучу .
Ал Мусаввир (المصور)	Үзйнин ырайымы жана даанышмандыгы менен бардык нерселерге Үзй каалагандай сйрет-кейип Жасоочу .
Ар Робб (الرب)	Кожоюн, Жаратуучу, Ээ . Калк-калайыкты Үз нээматтары менен Тарбиялоочу . Ал Үзйнин досторунун алардын жйрекерйн тазартуу менен тарбиялайт.
Ал Азийм (العظيم)	Затында жана ысым-сыпаттарында абсолют улуулуктун Ээси . Ошондуктан, бардык элдер Аны жана Анын буйруктарын улук билип, урматтоолору кажет.
Ал Каахир (القاهر)	Жеуйичи . Үзйнин каалоосуна моюн сундуруучу . Пенделер ар дайым Анын алдында темен. Ал болсо, ар дайым Жеуйичи жана Жогору. У эса доимо голиб ва олийдир. Ал эми, Каххар ысымы Каахирдин кйчетйлген маанисин билдирет.
Ал Мухаймин (المهيمن)	Бардык нерселерди сактап, камтып туруучу .
Ал Азиз (العزيز)	Бардык улуулуктун жана кудуреттин Ээси . Андыктан, Анын кудурети улук – Жеуылгис, каары жана кйчи ченемсиз – эч нерсе Анын уруксатысыз аракеттене албайт.
Ал Жаббар (الجابار)	Бардык нерселерди Үзйнин каалоосуна жана екймйне мажбур тйрде моюн сундуруучу . Ал кааласа муктажга жардам берет, кедейди бай кылат, оорду жеуыл кылат, оорулууга шыпаа берет жана кайгы-капаны кетирет.

Ал Мутақаббир (المُتَكَبِّر)	Бардык кемчилдиктерден жана жамандыктардан Жогору . Пенделерге зулум кылуудан Бийик . Бул сыпаттарды “кибрия” деп аталат. Аллах ушул кибриялык сыпатты Өзінен талашкандарды тозокко салат.
Ал Кабийр (الكَبِير)	Өзінің затында жана ысым-сыпаттарында бардык нерседен Улук . Анын улуулугунун алдында ар кандай чоу нерсе кыпын!.
Ал Хайий (الحَيِي)	Өзінің улуулугуна ылайык Ыйбалуу. Анын ыйбасы биреседен тартынгандан эмес, балким Анын улуулугунан жана жакшылыгынан улам.
Ал Хайй (الحَي)	Тібелік Жашоочу . Анын жашоосунун башталышы да, акыры да жок. Ааламдардагы бардык жашоо Андан.
Ал Қайюм (القَيُوم)	бардык нерселерди сактап, коргоп Туруучу .
Ал Ваарис (الْوَارِث)	Бардык жаратылган нерселер жок болгондон кийин жалгыз калуучу. Бардык нерселер жоголот, инсандар дагы етет, біт ааламдардын мілкі чыныгы ээси – Аллахка кайтат (калат).
Ад Дайян (الذَّيَّان)	Кыяматта Суракка тартуучу . Бардык элдер Анын алдында баш ийип турушат. Ал бардык элдерди сурагандан кийин, жакшылык жасагандардын сообун кебейтп берет, кінәселілерді жазага тартат, эгер кааласа кечирип жиберет.
Ал Малик (المَلِك)	Ааламдардын Падышасы . Буйрук дагы тыюу дагы жеке Өзіне таандык. Ал Өз мілкі жана элине каалагандай мамиле жасайт. Аныкынан ашыкча пазилет жана укук эч кимде жок.
Ал Маалик (المَالِك)	калк-калайыкты жараткан абсолют Кожоюн, Ээ, Падыша .
Ал Малийк (المَلِيك)	Абсолют мілк Ээси . Ал Малийк Ал Мааликтин кічетілген маанисин билдирет.
Ас Суббух (السُّبُوْح)	Бардык айып-кемчилдиктерден Аруу . Анткени, Ал абсолюттук сулуулуктун жана кемчилдиксиздиктин Ээси.
Ал Қуддус (الْقُدُّوس)	Бардык айып-кемчилдиктерден Аруу-Таза . Анын аруулугунун окшошу жок!
Ас Салам (السَّلَام)	Өзінің пейил-иштеринде жана ысым-сыпаттарында бардык айыптардан Саламат . Дүйнедегі жана акыреттеги бардык саламатчылык Андан.
Ал Хакк (الحَق)	Өзінің затында жана сыпаттарында, ошондой эле, кудайлык сыпаттарында Акыйкат . Чыныгы Маъбуд (кудай) – Анын Өзі. Андан башка кудайлардын бардыгы жалган кудайлар.
Ал Мубийн (المُبِين)	Пенделерге туура жолду да, адашуу жолдорун да керегезіп, анык баяндап беріпчи .
Ал Ковий (القَوِي)	Кічтүү . Ал каалаган жасай ала турган даражада абсолюттук кіч-кудурет Ээси.
Ал Матийн (المَتِين)	Кіч-кудуретинде Бекем . Өз ишин аткарууда Ага эч кандай кыйынчылык, тоскоолдук жана чарчагандык болбойт.
Ал Қаадир (القَادِر)	Бардык нерсеге Кудуреттүү . Жер-асмандардагы эч нерсе Аны алсыз кыла албайт. Ал бардык нерселердин тагдырын белгилейт.
Ал Қадийр (القَادِر)	Бул ысым Ал Қаадир менен бирдей мааниде, бирок, ага караганда кічетілген мааниге ээ.
Ал Муктадир (المُقْتَدِر)	Чексиз кудурет Ээси .

Ал Алий (العلي)	Ал-абалы, каары жана заты Бийик . Бардык нерсе Анын каары менен салтанат-бийлигинин астында. Андан бийик-жогору болгон эч ким жок.
Ал Аьлаа (الاعلى)	
Ал Мутаьал (المتعال)	Бийик, Жогорку . Анын бийиктигинин алдында ар нерсе темен.
Ал Мукаддим (المقدم)	Оздуруучу, алга кылуучу . Ал Өзүнүн даанышмандыгы менен каалаган нерсесин алдыга жылдырат, каалаган пендесин оздурат.
Ал Муаххир (المؤخر)	Өзүнүн даанышмандыгы менен каалаган нерсесин Кечендетүүчү, артка жылдыруучу . Ошондой эле Ал, тооба кылууларын кигип, кинеслүү пенделерге азап жиберүүнү да артка жылдырат.
Ал Мусаъбир (المسعر)	Баалоочу, кадырын елчөөчү . Ал бардык нерселердин кадыр-баркын жана таасирин баалап, аны жогору же темен кылат. Демек, ар кандай нерсе Анын баасынын, сынынын алдында арзан же кымбат, кадырлуу же кадырсыз болот.
Ал Каабиз (القابض)	Ырыскыларды жана жандарды Алуучу . Ал Өзүнүн даанышмандыгы менен каалаган пендесинин ырыскысын же жанын алат.
Ал Баасит (الباسط)	Ырыскыны жана ырайымды Кеүйтүүчү . Тооба кылган кинеслүүлөр үчүн кечирим колун кеүй ачуучу.
Ал Аввалу (الأول)	Эү Абалкы, Эзелки . Андан мурун эч ким жана эч нерсе болгон эмес. Бардык нерселерди Ал жараткан. Ал эми, Өз барлыгынын башталышы жок.
Ал Дахиру (الأخر)	Эү Акыркы . Андан кийин эч ким жана эч нерсе болбойт. Ал – Тибелк! Башка бардык нерселер өтүүчү. Анын барлыгынын акыры жок.
Аз Заахиру (الظاهر)	бардык нерселерден Ўстүүкү . Андан өстүдө эч нерсе жок. Ал бардыгынан жогору жана бардык нерселерди камтып турат.
Ал Баатину (الباطن)	Бардык нерселерден Тереү . Андан тереү эч нерсе жок.
Ал Витр (الوتر)	Теүдөшсиз Жеке , шериксиз Жалгыз .
Ас Саййид (السيد)	Элдердин өстүнөн толук ээлик кылуучу . Ал элдердин Ээси жана Раббиси . Ал эми бардык калк-калайык болсо Анын жаратканы жана пенделери.
Ас Сомад (الصمد)	Беймуктаж . Бардык макулуктар Ага муктаж, Ал эч кимге жана эч нерсеге муктаж эмес. Ал бардыгын тамактандырат, Өзү тамака муктаж эмес.
Ал Вахид (الواحد)	Бардык кемчилдиксиз сыпаттарында Жалгыз . Ал – теүй жана окшошу жок Бирөө . Ошондуктан бардык калк-калайык Өзүнө гана сыйынуулары важып.
Ал Ахад (الأحد)	
Ал Илах (الإله)	ибадатка татыктуу жалгыз Кудай .

13. Аллах Тааланын ысымдары менен сыпаттарынын арасында кандай айырма бар? Аллах Тааланын ысымдары менен сыпаттары, эгер алар менен коргоо тиленсе же касам (ант) ичилсе, анда бири-биринен айырмаланбайт¹.

¹ Маселен, ысымы менен ант ичип: «Аллахка ант!» десе да болот. Ошондой эле, сыпаты менен

Ал эми, төмөнкү маселелерде ал экөөнүн арасында айырмачылыктар болот:

1) Аллахтын ысымдары менен бирөөнү атаса болот, бирок, сыпаты менен аталбайт. Маселен, «Карим» (Жоомарт) Аллах Тааланын ысымдарынан бири. Сиз мунун алдына «Абду» (пенде) деген көмөкчү сөздү кошуп «Абдул Карим» (Жоомарттын пендеси) деп балаңызга ат кылып коюшуңуз мүмкүн. Ал эми, «Карам» (Жоомарттуулук) – бул Аллах Тааланын сыпаты. Бирок, сиз эч кимге «Абдул Карам» (Жоомарттуулуктун пендеси) деп ат кылып коюшуңуз мүмкүн эмес. Ошондой эле, Аллахка дуба кылганда «Эй, Карим!» деп ысымы менен жалбарышыңыз мүмкүн. Бирок, «Эй, карам!» деп жалбарсаңыз болбойт.

2) Аллах Тааланын сыпаттары Анын ысымдарынан чыгарып алынат. Маселен, «Рахман» (Ырайымдуу) деген ысымынан «рахмат» (ырайымдуулук) деген сыпаты чыгарылган. Ал эми, сыпаттарынан ысымдары чыгарылбайт. Маселен, Аллах Тааланын «истиваа»¹ (көтөрүлүү) деген сыпаты бар. Бул сыпаттан эч качан «Муставий» (көтөрүлүүчү) деген ысым чыгарылбайт.

3) Ошондой эле, Аллах Тааланын ысымдары Анын пейилдеринен дагы алынбайт. Маселен, Аллах Тааланын эч нерсеге окшобогон пейилдеринен бири «газаб» (ачуулануу). Аллах Тааланын ачуусу келет. Бирок, биз бул пейилден «Гаазиб» (Ачуулануучу) деген ысымды чыгаруу мүмкүн эмес.

14. Периштелерге ыйман келтирүүнүн мааниси эмне? Мунун мааниси алардын бар экенине, Аллах Таала аларды Өзүнө ибадат үчүн жана буйруктарын аткаруучулар кылып жаратканына анык-айкын ишенүү. Аллах Таала айткан: ﴿عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٦٦﴾ لَا يَسْفِقُونَ، بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾ **«Алар – урматтуу пенделер. Аллахтан озунуп сүйлөбөйт. Алар дайым Анын буйругу менен иш кылышат».** (Анбия-26)

Периштелерге ыйман келтирүү төмөнкү иштерди өзүнө камтыйт:

1) Алардын бар экенине ишенүү. **2)** Алардын арасынан бизге аты аталгандарына ыйман келтирүү. Маселен, Жибрийл периштеге. **3)** Бизге Аллах Таала жана пайгамбарыбыз кабар бергендей, алардын үлкөн келбеттүү сыпаттарына ыйман келтирүү. **4)** Алардын атайын иштерине ыйман келтирүү. Маселен, «Малакул маувт» деген периштенин атайын дайындалган иши жандарды алуу экенине ыйман келтирүү.

15. Кураан эмне? Кураан – бул Аллах Тааланын Сөзү (Каламуллах). Аны тилават кылуу – ибадат. Кураан Андан келген, Өзүнө кайтат. Кураан тамгасы жана добушу менен Аллахтын сүйлөгөнү. Аны Аллах Тааладан Жибрийл периште угуп, Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга алып келген. Асмандан түшкөн Ыйык Китептердин бардыгы Аллахтын Сөздөрү².

16. Дин ишибизде Сүннөттүн эмне кереги бар? Кураандын өзү менен чектелсе болбойбу? Болбойт. Аллах Таала Сүннөттөрдү да алууга буюруп,

ант ичип: «Ырайымдууга ант!» десе да боло берет.

¹ Арштын йстине

² Бирок, учурдагы Тоорат менен Инжилге адамдардын сездері аралашып кеткен.

мындай деген: ﴿وَمَا آتَانَكُمْ الرَّسُولُ فَاخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ **«Пайгамбар силерге эмнени берсе – алгыла, эмнеден кайтарса – кайткыла».** (59/7) Сүннөт бизге Кураан аяттарын түшүндүрүп берет. Эгер Сүннөт болбосо, биз намаз сыяктуу дин маселелерин кеңири билмек эмеспиз. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам бир хадисинде: **«Уккула, мага Кураан менен бирге дагы ошончосу (сүннөттөр) берилди. Бир замандар келет, анда бир тамакка тойгон адам(дар) чыгып: «силер Кураанды кармасаңар жетиштүү. Анда эмнени адал деп тапсаңар – аны адал санагыла. Эмнени арам деп тапсаңар – аны арамга чыгаргыла» деп жалган сөздөрдү айтат».** (Ахмад, Абу Дауд)

17. Пайгамбарларга ыйман келтирүүнүн мааниси эмне? Мунун мааниси: «чынында, Аллах Таала ар бир эл арасынан, аларды жеке Аллах Таалага сыйынууга жана Андан башка жалган кудайларга каапыр болууга даават кылган пайгамбарларды чыгарган, алардын бардыгы чынчыл, кийинки пайгамбарлар тарабынан тастыкталган, тура жолго баштоочу, улуу-урматтуу, ыйык-таза, такыбалуу, аманаттуу, адашпаган пенделер. Алар өздөрүнө жүктөлгөн элчилик милдетин толук аткарып, динди элдерге жеткиришкен, алар элдердин эң абзелдери жана алар туулгандан өлгөнгө чейин Аллах Таалага ширк кылышкан эмес» деп, анык ишенүү.

18. Кыяматта кандай шапааттар¹ бар? Көп шапаатар бар. Эң чоң шапаат бул – «улуу шапаат» деп аталган шапаат. Бул шапаат адамдар «Мавкиф» майданында өздөрүнө өкүм кылынышын күтүп элүү миң жыл тургандан кийин пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам тарабынан болот. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам Аллах Тааладан адамдарга ажырым-сурак кылууну сурап, аларды колдойт. Бул шапаат пайгамбарыбызга гана тиешелүү. Аллах Таала бул улуу даражаны² ага убада кылган эле. **Экинчи шапаат-колдоо** Бейиштин эшигин ачылышын суроо маалында болот. Бейиштин эшигинен эң биринчи пайгамбарыбыз кирет. үмөттөр арасынан мусулмандар эң биринчи киришет. **Үчүнчү шапаат** кээ бир тозокко буюрулган адамдарды ага киритпөөсүн Аллахтан суранган учурда болот. **Төртүнчү шапаат** – бул күнөө кылган бирок, Аллахка ширк келтирбеген адамдарды колдоп, аларды тозоктон чыгарууну Аллах Тааладан суроо. **Бешинчи шапаат** Бейиштеги кээ бир коомдордун даражасын көтөрүүнү Аллахтан суроо. **Акыркы үч шапаат** бардык пайгамбарларга, периштелерге, салих пенделерге жана шейиттерге тиешелүү. Бирок, булардын башында да пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам турат. **Алтынчы шапаат** кээ бир коомдорду Бейишке эсеп-китепсиз (сураксыз) киритүү жөнүндө болот. **Жетинчи шапаат** кээ бир каапырлардын азабын жеңилдетүү жөнүндө болот. Бул пайгамбарыбызга гана чектелүү ал киши каапыр бойдон өлгөн абасы Абу Талиптин азабын жеңилдетүүнү Аллахтан сурайт. Кийин Аллах Таала **Өз**

¹ Шапаат – сездікте «колдоочу», «арачы». Ал эми шарияттык мааниси бирсеніколдоо ічин анын н кінесін Аллах Тааладан сурап беріі.

² Шариятта бул даража «макаамун махмуд» деп аталат.

ырайымы менен кээ бир коомдорду эч кимдин шапаатысыз эле тозоктон чыгарып, Бейишке киргизет. Алар ажал убактысында таухид (келмеси) менен өлүшкөн эле.

19. Бул дүйнөдө көзү тирүү адамдардан шапаат (жардам, колдоо) сураса болобу? Болот. Шариятыбыз бирөөгө жардам берүүнү парыз кылган. Буга далил Аллах Тааланын: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ﴾ **«Жакшылык жана такыба иштерде бири-бириңерге жардам бергиле»** (Маида-2) деген сөзү. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы: **«Эгер пенде бирөөгө жардам берүү менен убара болсо, ага Аллах тала жардам берет»** деген. (Муслим риваяты) Ал эми шапаат (ортомчулук) боюнча айтсак, бул улук, пазилеттүү иштерден. Аллах Таала айткан: ﴿مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا﴾ **«Ким жакшы шапаат (жардам) кылса, ага ошондон үлүш бар»**. (Ниса-85) Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы бул багытта мындай деген: **«Шапаат кылгыла – соопко ээ болосуңар»** (Бухарий). Бирок, шапаат суроонун шарттары бар. Алар төмөндөгүлөр: **1)** Жардам сурала турган адам тирүү болушу. Анткени, өлүктөр бирөөгө жардам бермек тургай, өздөрү жардамга муктаж. **2)** Ал өзүнө эмне маселеде кайрылуу болуп жатканын түшүнүүсү. **3)** Жардам сурала турган адам (сураган адамдын) алдында болушу. **4)** Суралган нерсе мүмкүн нерселерден болушу. **5)** Дүйнө иштеринен болушу. **6)** Зыяны жок иштерден болушу.

20. Тавассул¹ мүмкүнбү? Эгер мүмкүн болсо нече түргө бөлүнөт? Ооба. Тавассул мүмкүн. Анын эки түрү бар: Биринчиси: мүмкүн тавассул. Экинчиси мүмкүн эмес (арам) тавассул. Мүмкүн (Шарият жол берген) тавассул үч түргө бөлүнөт: **1)** Аллах Таалага Анын ысым-сыпаттарын ортого коюп кайрылуу. **2)** Пенде өзүнүн кээ бир жакшы иштерин ортого коюп Аллахка кайрылуу. Бул үңкүргө камалып калып, өздөрүнүн жакшы иштерин Аллах Таалага тавассул кылгандан кийин гана Аллах аларга жардам бергени жөнүндөгү хадисте баяндалган. (Бухарий, Муслим) **3)** Дубасы кабыл болот деп ишенген такыба, салих, мусулман адамды Аллах Таалага васила кылуу. Мунун шарты ал адам тирүү жана васила кылган адамдын алдында болушу зарыл.

Ал эми, арам тавассул дагы өз кезегинде экиге бөлүнөт: 1) Аллах Таалага пайгамбарлардын, олуялардын арбактарын тавассул кылуу. Маселен: «Эй, Аллахым! Пайгамбарыбыздын урматы үчүн мага паландай тилегимди бер?!», «Эй, Раббим! Пирибиз паланчанын урматы менен суранам, мага түкүндөй тилегимди бер?!» деген сыяктуу. Туура. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын Аллахтын алдында урматы өтө бийик, ошондой эле олуя, салих адамдардын да урмат-сыйы бар. Бирок, пайгамбарды, динди бизден жакшы билген сахаабалар эч качан ал кишинин (пайгамбарыбыздын) арбагын ездери менен Аллахтын ортосуна коюп тавассул кылышкан эмес. Аларга эң оор болгон каатчылык келгенде да, ал улук заттын кабыры алардын алдында

¹ Тавассул же васила – дубасы кабыл болуу ічін бир адамды же нерсени ортого коюп, Аллахка жагынууга аракет жана Ага дуба кылуу.

турса да, пайгамбарыбыздын арбагын ортого коюп, Аллахтан сурашкан эмес. Тескерисинче, пайгамбарыбыздын амекиси Аббаска барышып, «Бизге дуба кылыңыз, Аллахым жамгыр жаадырса экен!» деп, аны (тирүү адамды) тавассул кылышкан. 2) Аллахтан муктаждыкты сурап жаткан пенде, пайгамбардын же олуялардын атына ант ичиши. Маселен: «Эй, Аллахым! Улук пайгамбарыңдын ысымына ант ичип Сенден суранам, тилегимди бер?!» деген сыяктуу. Анткени, макулукка ант бергенде макулукту ооздануу мүмкүн эмес болсо, Аллахка ант ичип жатканда макулукту аралаштыруу андан бетер арам.

21. Акыретке ыйман келтирүүнүн мааниси эмне? Мунун мааниси: «Дүйнөнүн акыры албетте болот. Бардык адамдар өлүп, кабырга коюлушат. Кабырда сыноо деген бар. Кабыр азабы жана ырахаты деген бар. Кыямат башталаарда «Сур» кернеи тартылып, бардык адамдар мүрзөлөрүнөн тирилип туруп, Раббисине сурак баргени барышат. Ал жерде ар бир адамга амал баракчалары таратылат. Тараза коюлуп, күнөөлөр менен сооптор тартылат. Анан «Сират» көпүрөсү деген бар, «хауз» деген бар, «шапаат» деген бар. Ушулардан кийин пенде же Бейишке же Тозокко кетет» деп, анык ишенүү жана булардын баарын тастыктоо.

22. Кыяматтын чоң белгилери кайсылар? Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын кабар бергени боюнча: *«Силер он белгини көрмөйүнчө кыямат болбойт. (деп, аларды) санады: түтүн, Дажжал, Даабба, күндүн Батыштан чыгышы, Ыйса бин Марямдын (асмандан жерге) түшүүсү, Яажуж-Маажуж, үч каатчылык: Чыгыштагы каатчылык, Батыштагы каатчылык жана араб жарым аралындагы каатчылык. Ал эми, булардын (белгилердин) акыркысы Еменден чыгып, адамдарды (кыяматта) чогулуучу жерине айдап баруучу от»* (Муслим)

23. Адамдарга келе турган эң чоң сыноо кайсы? Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: *«Адам-Ата жаратылгандан баштап, кыяматтын аралыгында Дажжалдан чоңураак балээ (сыноо) жок»* (Муслим). Ал (Дажжал) Адам урпагынан болуп, акыр заманда чыгат. Эки көзүнүн аралыгында (ك ف ر) «к-ф-р» (капыр) деген жазуу болот. Аны ар бир ыймандуу окуй алат. Анын оң көзү кылай, (шингилден ажырап) бөртүп турган жүзүмгө окшойт. Оболу ал жакшылык иштерди жасадым деп жар салат, кийин «пайгамбармын» дейт, андан кийин «кудаймын» дейт. Бир комго келип, аларды өзүнө ыйман келтирүүгө чакырат. Алар «сен жалганчысың!» деп, сөзүн четке какканда, кайтып кетет. Анан, жанагы ишенбеген адамдардын малдары дагы ага ээрчип кетип, куржалак калышат. Анан дагы бир элге келип, аларды «даават кылат». Алар тастыктап, ыйман келтиришет. Анан, Дажжал асманга «жамгырынды жаадыр!» деп буюраар замат, жамгыр себелеп баштайт. Жерге «чөптөрүңдү чыгар!» деп буюрса, бар-жок көгала майдан жайлоо болуп калат. Адамдарга келгенде суу жана от менен келет. Оту муздак суу, суусу от ... Ар бир момун-мусулман ар намазынын акырында анын фитнесынан Аллахка жалбарып, коргоо тилеши кажет. Кайсы адам эгер аны көрсө, «Кахф» сүрөсүнүн башталышын окусун

жана ага – анын фитнасына жолугуудан абайласын! Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Ким Дажжал жөнүндө укса, андан качсын! Аллахка ант: өзүн ыймандуу эсептеген адам ага келет жана ал козгогон шектенүүлөрдөн улам, аны ээрчип кетет!»** (Абу Дауд). Ошентип, Дажжал жер бетинде кырк күн турат. Бир күнү бир жылга тете, дагы бир күнү бир айга тете, дагы бир күнү бир жумага барабар, калган күндөрү биздин күнүбүздөй. Ал Макка жана Мадинадан башка¹ бардык өлкөлөргө, жерлерге жетип, кирип барат. Кийин асмандан Ыйса алейхи салам түшүп, аны өлтүрөт.

24. Бейиш менен Тозок барбы? Ооба. Аллах Таала аларды инсанияттан мурун жараткан. Алар түбөлүк. Аллах Таала Өзүнүн пазилети менен Бейишке ылайык адамдарды да жараткан, Өзүнө гана белгилүү даанышмандыгы менен тозокко ылайык адамдарды да жараткан.

25. Тагдырга ыйман келтирүү дегени эмне? Бул ар бир жакшылык жана ар бир жамандык Аллах Таала белгилеген өкүм жана тагдыр менен гана болот деп анык ишенүү. Аллах Таала каалаганын жасоочу. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Эгер Аллах Таала асмандар жана жердегилерди азапка салса дагы, аларга зулум кылбай² азаптайт. Ал эми, эгер ырайым кылса, бул ырайымы алардын (сооп) амалдарынан ашыгыраак болот. Эгер сен Аллахтын жолунда Ухуд тоосунча алтын садака кылсаң да, тээ тагдырга ыйман келтирмейинче жана сага жеткен кайгы сага тийбей калбасын жана сага жетпеген кырсыктар сага арналбаганын анык билмейинче (садакаңды) кабыл албайт! Эгер сен бул ишенимден башка ишеним менен өлсөң, анда тозокко түшөсүң!»** (Ахмад жана Абу Дауд риваяты)

Тагдырга ыйман келтирүү төрт маселени өз ичине камтыйт: 1) Аллах Таала бардык чоң-кичине нерселерди жибинен ийнесине чейин билет деп ишенүү. 2) Ал Өзүнүн бул илимин Лавхул Махфузга жазганына ишенүү. Анткени, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Аллах Таала калк-калайыктын тагдырын жер-асмандарды жаратуудан элүү миң жыл илгери жазып койгон»** (Муслим) 3) Аллахтын каалоосу бардык нерсеге өтүүчү. Аны эч нерсе катара албайт. Анын кудуретинен күчтүү эч нерсе жок. Ал каалаган ар нерсе болот. Каалабаган эч нерсе болбойт деп ишенүү. 4) Аллах нерселердин бардыгынын Жаратуучусу. Андан башканын бардыгы макулук (жаратылган) деп ишенүү.

26. Адамдарда дагы каалоо жана кудурет барбы? Ооба. Бирок, алардын каалоо-кудуреттери Аллах Тааланын каалоосунан өз алдынча эмес. Аллах Таала айткан: ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ **«Силер Аллах каалаган нерселерди гана каалай аласыңар»** (81/29). Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы: **«Амал кыла бергиле. Ар бир адамга (Аллах тарабынан арнап) жаратылган иштер жеңил кылып берилет»** деген. (Муттафақун алайх) Бирок, Аллах Таала

¹ Кээ бир булактарда Байтул-Макдиске жана Тур тоосунун тегерегине да кире албайт деп айтылынат.

² Сз кылмыштарына жараша

бизге жакшы-жаманды, адал-арамды ажыратуу үчүн акыл, көз, кулак берди. Бир адам уурулук кылып, анан: «Аллах мага ушуну жазса эмне кылайын?» деп актанса, акылга тура келеби? Адамдардын алдында акталабы? Демек, тагдырга шилтеп жаман иштерди жасоо жеткен жалганчылык¹. Аллах Таала айтты:

﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾
«Ширк келтирген адамдар дароо: «эгер Аллах каалаганда биз дагы, ата-бабаларыбыз дагы ширк кылбайт элек, өзүбүзчө эч нерсени арам кылып албайт элек» дешет. Алардан мурдагы (каапыр) адамдар да ушинтип жалган айтышкан» (6/148)

27. Эхсан деген эмне? Дал ушундай суроо менен кайрылган кишиге пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мындай деп жооп берген: **«Аллахка Аны көрүп тургандай ибадат кылууң. Сен Аны көрбөсөң да, Ал сени көрүп турат»** (Муслим) Эхсан диндеги үч бийик даражанын бири.

28. Таухид нече бөлүктөн турат? Үч бөлүктөн турат: **1) Рубубийя таухиди.** Мунун мааниси Аллах Тааланы, жаратуу, ырыскы таап берүү, өлтүрүү, тирилтүү сыяктуу пейилдеринде шериксиз деп ишенүү. Пайгамбарыбыздын доорундагы каапырлар дагы бул ишенимди моюндарына алышкан. **2) Улухийя таухиди.** Мунун мааниси, Аллах Тааланы намаз, дуба, назир, садака сыяктуу ибадаттар менен жалгыздоо². Бардык пайгамбарлар **ушул (экинчи) таухидди орнотуу үчүн жиберилишкен**³. Бардык ыйык китептер дагы ушул максатта түшүрүлгөн. **3) Ысым-сыпаттар таухиди.** Мунун мааниси Жалгыз Аллах Таала гана бардык кемчилдиксиз жана оң сыпаттарга Ээ, бардык кемчилдиктүү, терс сыпаттардан Аруу деп ишенүү жана Аны таанып-билүүдө Ага ар кандай ысып-сыпаттарды таңуулай бербей, Өзү жана пайгамбары үйрөткөн ысымдар менен гана, аларды бузбай, бурмалабай, жокко чыгарбай жана башка нерсенин сыпатына окшотпой таануу.

29. «Валий» (олуя) деген ким? Валий деген – бул такыбалуу, таза ибодаттуу адам. Мунун далили төмөндөгү аят-хадисте: Аллах Таала айткан:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَأَخْوَفُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾
«Чынында, Аллахтын валий-достору., аларга (кыяматта) коркунуч жок жана алар кайгы-капага батышпайт. Алар ыйман келтирген жана такыбалуу кишилер болушкан». (Юнус-62) Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«Чынында, менен досум Аллах жана салих (таза ыймандуу) момундар»** (Муттафақун алайх)

¹ Халифа Умардын доорунда бир уурунун колун кесіге екім кылса, «эй, момундардын эмири! Мен Аллахтын тагдыры менен уурулук жасадым-го?!» деп актанууну каалаганда, ал: «биз дагы Аллахтын тагдыры менен сенин колуду кесебиз» деп жооп берген экен.

² Башкача айтканда Аны жеке-жалгыз ибадатка ылайык Зат деп ишеніі жана бардык ибадаттарды Езіне гана арноо.

³ Анткени, алардын каапыр элдери Аллахтын бар экенине, жаратуучу, ырыскы беріічі, елтіріічі, тирилтічі жана асман жердин кожоюну экенине ыйман келтиришкен, бирок, сыйынууга келгенде ибадаттарын Аллахтан башкага арноо менен ширк келтиришкен. Пайгамбарлар ошол ширкти жоюу вазыйпасы менен жиберилген.

30. Биз пайгамбарыбыздын сахаабаларына карата кандай мамиле жасашыбыз зарыл? Биз аларды сүйүшүбүз, аларга Аллахтан ыраазылык тилешибиз¹, жүрөгүбүздү аларды жек көрүүдөн, тилибизди аларды жамандоодон саламат сакташыбыз, алардын жакшылык-пазилеттерин жайылтышыбыз, каталарынан, өз ара жаңжалдарынан тилибизди тыйышыбыз важып. Туура. Алар деле пенде, алар деле ката кетируүүдөн маъсум (корголгон) эмес. Бирок, алар жакшылыкка **ижтихад**² кылышкан. Ижтихад кылганда туура тапкандары эки соопко, адашкандары бир соопко ээ болушкан, ижтихад кылганы үчүн. Алардын каталары кечирилген. Эгер алардан кандайдыр ката кеткен болсо да, муну менен пазилет-улуулуктары жуулуп кетпейт. Сахаабалар улуулук-пазилетте өз ара айырмаланышат.

Алардын арасындагы эў абзелдери төмөндөгилер: 1) Абу Бакр, 2) Умар, 3) Усман, 4) Али, 5) Талха, 6) Зубайр, 7) Абдуррахман бин Ауф, 8) Саъд бин Абу Ваккас, 9) Сайд бин Зейд, 10) Абу Убайда бин Жаррах.

Алардан кийин бардык мухажирлер,³ алардан кийин Бадр казатына катышкан мухажирлер менен ансарлар,⁴ алардан кийин башка сахабалар. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам сахабалары жөнүндө мындай деген: **«Менин сахаабаларымды сөкпөгүлө! Жанымдын Ээсине ант ичип айтамын: эгер силерден бирөөр Ухуд тоосунча алтын садака кылса да, алардан биринин бир «мудд»⁵ садака кылганынча дагы, анын жарымынча дагы соопко ээ боло албайт!»** (Бухарий, Муслим)

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы мындай деген: «Ким менин сахабаларымды сөксө, ага Аллахтын, периштелердин жана бардык адамдардын наалаты болсун!» (Табараани)

31. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламды Аллах сыпаттагандан жогорураак бийиктиктерге көтөрүп, аша чаап мактасак болобу? Албетте, пайгамбарыбыздын бардык калк-калайыктан улуулугунда, абзелдигинде шеек жок. Бирок, биз аны христиандар Ыйса алейхи саламды мактагандай аша чаап мактагандан кайтарылганбыз. Пайгамбарыбыздын өзү бизге мындай таалим берген: **«Мени, христиандар Марямдын уулун көкөлөтө мактаганы сыяктуу аша чаап мактабагыла. Мен Аллахтын кулумун. Ошон үчүн «Аллахтын кулу жана элчиси»** дегиле» (Бухарий)

32. Китеп ээлери (яхудийлер менен христиандар) ыймандуу деп эсептелеби? Яхудийлер дагы, христиандар дагы, алардан башка динди кармагандар дагы – бардыгы каапыр. Эгер түпкүлүгүндө туура болгон динге⁶

¹ Ошон ичн мусулмандар сахаабалардын атын укканда «разияллоху анху» (андан Аллах ыраазы болсун!) дешет

² Ижтихад – Аят-хадистерге таянуу менен динде бир маселени чечүү

³ Меккеден Мединага кечип (хижрат кылып) баргандар.

⁴ Меккеден кечип келген мухажирлерди ездеринен артык керип тосуп алган, анан аларга, ислам пайгамбарына жана исламга чоў жардам берген мединалык сахабалар.

⁵ Слчем бирдиги. Бир мудд орточо 900 граммдын тегерегиндеги салмакка барабар

⁶ Яхудий дини дагы, насаара дини дагы тпкклгнде Аллахтан келген чындык. Бирок, кийин аны бузуп-бурмалап жиберешкен.

ээрчиген болсо да. Пайгамбарыбыз Ислам динин алып келгенден кийин эч бир адамдан башка динде жасаган ибадаты кабыл болбойт. Анткени, Аллах Таала мындай деген: ﴿فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ **«Андан (ибадаты) кабыл кылынбайт жана ал акыретте зыян тарткандардан болот»** (3/85) Эгер кайсы бир мусулман аларды каапыр деп ишенбесе же алардын диндеринин жалгандыгынан шек санаса анын езі да каапыр болот. Себеби, ал Аллах Тааланын мына бул өкүмүнө каршы чыкты: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ، مِنَ الْأَحْزَابِ فَالتَّارُ مَوْعِدُهُ﴾ **«Бардык (диний) жамааттар арасынан ким ага (Кураанга) ыйман келтирбесе, ага убада кылынган жер – тозок!»** (11/17).

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан:
«Мухаммаддын жанына Ээ болгон Затка (Аллахка) ант ичип айтамын: бул элдерден яхудийси болобу, насаарасы¹ болобу, мени(н пайгамбарчылыгым жөнүндө) угуп, андан кийин мага ыйман келтирбеген абалда өлсө, ал тозок элдеринин ичинде!» (Муслим)

33. Каапырларга зулум кылса болобу? Зулум Аллах Тааланын мына бул кудсий хадисинен² улам арам кылынган: **«Мен Өзүмө зулумду арам кылганмын. Силердин араңарда дагы арам кылдым. Эми, өз ара бири-бириңерге зулум кылбагыла!»** (Муслим) Каапырлар, аларга мамиле жаатынан эки түрдүү болот: **Биринчиси, Келишимдегилер.** Алар үч бөлүккө бөлүнөт: **1)Зиммийлер³.** Алар мусулмандар менен түзгөн келишим боюнча (мусулмандардын кепилчилиги-коргоосу астында болгону себептүү) жизья салыгын төлөп, ислам мамлекетинде тынч-аман турушат жана ушул эле келишим боюнча алар Аллах менен пайгамбарынын өкүмүнүн астында болушат. Ошондуктан, ар бир мусулманга кепилденген тынчтык, укук аларга да берилет. **2) Тынчтык келишимин түзгөндөр.** Алар менен түзүлгөн келишим боюнча, өз мекендеринде бейпил жашай беришет, аларга кол салынбайт. Бирок, аларга ислам мыйзамдары (Аллах менен пайгамбардын өкүмү) жүргүзүлбөйт. Алар дагы мусулмандарга согуш ачпоого милдеттендирилет. Пайгамбарыбыз Мадина яхудийлери менен ушундай келишим түзгөн. **3)Амандык берилгендер.** Алар ислам мамлекетине зыяратка же соодага же дипломатиялык алакалар себептүү убактылуу жашоого келген каапырлар. Аларды өлтүрүлбөйт, жизья алынбайт. Ал эми, саясий башпаанек сурап келгендер болсо, аларга ислам сунуш кылынат. Кабыл алса – алды, албаса мекенине аман-эсен жеткирип коюлат. **Экинчиси, согуш абалындагылар.** Алар зиммадагылардан да, тынчтык келишиминдегилерден да эмес. Алардын арасында мусулмандарга ачык согуш жарыялагандары, айла-амал менен динге зыян келтиргендери бар. Аларга каршы (ислам жетекчисинин туусунун алдында) согуш алып барылат.

¹ Христиан

² Кудсий хадис – мааниси Аллах тааладан, бирок пайгамбарыбыздын тили менен айтылган хадистер.

³ Мусулмандардын зиммасында (кепилчилигинин астында) болгону себептүү ушундай аталат.

34. Бидьат деген эмне? Ибн Ражабтын сөзү боюнча бидьат – бул шариятта негизи, далили жок кийин кошулган нерселер. Эгер кийин кошулса да, шарияттан далили жана негизи болсо, аны сөздүктө «бидьат» (кошулган жаңылык) деп аталганы менен шарияттык түшүнүктө бидьат болбойт.¹

35. Динде «бидьату хасана» (жакшы бидьат) жана «бидьату саййиъа» (жаман бидьат) дегендер барбы? Шарияттык түшүнүктөгү бидьаттарды айыптаган аят-хадистер көп. Жогоруда айткандай, алар кийин кошулган бирок, шариятта негиз-далили болбогон нерселер. Ушундай бидьаттар жөнүндө пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: «*ким биздин ишибизден (исламдан) болбогон нерсени жасаса, өзүнө кайтат*» деген.

(Бухарий, Муслим). Дагы мындай деген: «*ар бир жаңы кошулган нерсе - бидьат, ар бир бидьат – адашуу!*» (Абу Дауд). Имам Маалик (Аллах ага ырайымын төккөн болсун!) шарияттык түшүнүктөгү бидьат жөнүндө мындай пикир айткан: «ким исламда (мурда болбогон) бир жаңылыкты баштап, аны «бул – бидьату хасана» десе, «Мухаммад пайгамбарчылыкка кыянат кылды» деген менен барабар. Анткени, Аллах Таала: ﴿*أَلَيْسَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي*﴾ **«Мына бүгүн Мен силерге диниңерди толук кылып бердим жана силерге нээматымдын (диндин) түгөл-бардыгын бердим»** (Маида-3) деген. Сөздүктөгү бидьат түшүнүгүн мактап келген кээ бир хадистер бар². Алар «бидьат» (жаңылык) деп аталганы менен, кийин жаратылган жаңылык эмес, мурда болгон бирок, унутулган нерселер. Пайгамбарыбыз сахаабаларын андай нерселерди эскерип, жасоого сахаабаларын үндөп мындай деген: «*Ким исламда бир (унутулган) жакшы жолду баштаса, ал иштин жана андан кийин ошол ишти жасаган адамдардын сообу ага жетип турат жана алардын³ сообунан эч нерсе кечибейт*» (Муслим). Умар разияллоху анхунун таравех намазы жөнүндө «бул кандай жакшы бидьат!» деген сөзү дагы ушул мааниде айтылган. Анткени, таравех намазын пайгамбарыбыздын өзү дагы ага катуу буйруган жана сахаабалары менен үч түн⁴ окуган, андан кийин «сахаабаларым парыз кылып албасын» деп коркуп, токтотуп койгон эле. Умар мына ушул таравех намазын кайра жандандырып, адамдарды чогултту⁵.

36. Нифактын⁶ канча түрү бар? Нифак (мунафыктык) эки түр болот: **1) Ишенимдеги нифак (чоң нифак).** Бул сыртынан ыймандуу көрүнүп, ичинде каапыр болуу. Мындай нифак адамды **динден чыгарат**. Эгер ал адам

¹ Демек, бидьат эки тирдii болот экен: **1)** сездiк тiшiнiктегi бидьат, **2)** шарияттык тiшiнiктегi бидьат. Биринчиси жакшы жана сооп, экинчиси жаман жана кiнесе

² Дагы бир ирет кайталайбыз: ал хадистер шарияттык тiшiнiктегi бидьат жөнiндө эмес, сездiктегi бидьат тiшiнiгi боюнча айтылган.

³ Ошол жакшы ишти андан кийин жасаган адамдардын

⁴ Рамазан айынын iч тiнiнде

⁵ жана адамдардын жамаатын, ынтымагын керiп, «бул кандай жакшы бидьат!» деди.

⁶ Пайгамбарыбыз Мадинага хижрат кылып келгенде эми гана бийликти алайын деп калган кээ бир манаптар максатына жете албай калат жана сыртынан мусулман болуп, ичинен исламга душмандык позициясын кармайт. Ислам тарыхында алар «мунафыктар» деген аталыш менен калган. «Нифак», «мунафыктык» дегени бизчесинен «эки жiздiлiк» дегенге туура келет.

ошол ишенимнен жазбай өлсө, каапыр кетет. Аллах Таала айткан:

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الذَّرِكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ﴾ **«Албетте, мунафыктар тозоктун эң төмүндө!»** (4/145). **Мунафыктардын сыпаттары булар:** Аллахты жана ыймандууларды алдоого аракет кылышат, мусулмандарды маскаралашат, мусулмандардын зыянына каапырларга жардам беришет жана жакшы (кайрымдуулук) иштери менен дүйнөлүк пайдаларды көздөшөт¹.

2) Амал-иштеги нифак (кичинекей нифак). Бул нифак адамды динден чыгарбаса да, эгер пенде тооба кылып кайтпачу болсо, чоң нифакка алып барат деген коркунуч бар. **Бул нифак менен «ооругандардын» белгилери:** жалган сүйлөйт, убадага кыянат кылат, жаңжалдашса сөгүнөт, келишим түзсө бузат жана ишентирип туруп, алдап кетет. Урматтуу бурадарым, өзүңө баам сала жүр жана ушул эки нифактын белгилери өзүңдө табылып калуусунан сак бол! Сахаабалар (Аллах алардан ыразы болсун!) амалдагы нифактан дайым абайлап турушкан. Ибн Мулайка айтат: «Мен пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын сахаабаларынан отуз адамды көрүп калганмын. Бардыгы өзүңдө нифак болуусунан коркушат болчу». **Хасан Басрий айткан:** «нифактан корккон адам – ыймандуу, нифакты тоготпогон адам – мунафык». Ибрахим Таймий рахимахуллах айткан: “Мен ар качан сезимдi жасаган ишиме салыштырганда, жалганчы болуудан коркуп турамын” Умар бин Хаттаб Хузайфадан (Аллах андан ыразы болсун) сурады: “Аллахтын аты менен сураймын, айтчы, Расулуллах мени мунафыктардын катарында санады беле?”. “Жок – деди Хузайфа – бирок, сизден кийин эч кимге тазкия (жакшы мiнездеме) бере албаймын”

37. Аллахтын алдында эң чоң күнөө кайсы? Аллах Таалага ширк келтирүү. Аллах Таала: ﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ **«Чынында, ширк – бул эң чоң зулум!»** деген. (31/13) Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдан «Эң чоң күнөө кайсы?» деп сурашканда, **«Сени жараткан Аллахка шерик кошушун»** деп жооп берген. (Бухарий, Муслим)

38. Ширктин канча түрү бар? Эки түрү бар: **1) Чоң ширк.** Бул пендени динден чыгарат жана Аллах Таала муну кечирбейт. Ал мындай деген:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ **«Чынында, Аллах Өзүнө шерик кошулуусун кечирбейт. Андан башкасын каалаган пендеси үчүн кечирет»** (4/48)

Чоң ширк төрт түр болот: **А)** дуба-тилек ширки, **Б)** ниет, каалоо ширки. Бул ширк амалдарды Аллахтан башкага арноо менен болот. **В)** моюн сунуу ширки. Бул Аллах арам кылган нерсени «адал» деген жана адал кылган нерсени «арам» деген аалымдарга моюн сунуу менен болот. **Г)** сүйүү ширки. Бул, Аллахтан башка бирөөнү Аллахты сүйгөндөй сүйүү. **2) Кичинекей ширк.** Бул ширк адамды исламдан чыгарбайт жана эки түргө бөлүнөт: **А) билинген ширк.** Бул ширктин курамына Аллахтан башкага ант ичүү, «Аллах жана сиз кааласаңыз», «эгер Аллах жана паланча болбогондо» деген сыяктуу **сездер** жана балээни тосот, көздөн сактайт деген ниетте колго,

¹ Аллахтын ыразычылыган кездешпейт.

моюнга, колтукка, бешикке, эшик башына жана башкаларга тумар, тырмак, көзтикен сыяктуу нерселерди илип коюу, төлгө ачуу жана куштан, ысымдардан, сөздөрдөн, белгилүү жерлерден ырым кылуу сыяктуу **иштер** кирет. **Б) билинбеген (жашыруун) ширк**. Ширктин бул түрү рия¹, сумья² сыяктуу ниетте жаралган нерселер.

39. Чоң ширктен кичинекей ширктин эмне айырмасы бар? Алардын айырмасы төмөндөгүлөр: **чоң ширк кылган адамдын өкүмү**: бул дүйнөдө исламдан чыгат, акыретте тозокто түбөлүк калат. **Кичинекей ширкти жасаган адамдын өкүмү**: бул дүйнөдө исламдан чыкпайт, каапыр болбойт, акыретте тозокто түбөлүк калбайт. Ошондой эле, **чоң ширк** пенденин бардык жакшы амалдарын **күйдүрүп жиберет**. Ал эми, **кичинекей ширк** өзү аралашкан ишти гана күйдүрөт, **башкаларын күйдүрбөйт**³. Бул жерде бир талаш маселе бар. Кээ бир аалымдар «кичине ширк, чоң ширк сыяктуу эле тооба кылган адам үчүн кечирилет» десе, башка бирөлөрү «жок, ал (кичинекей ширк) чоң күнөөлөр сыяктуу Аллахтын каалоосунда. Каалаган адамы үчүн кечирет, каалабаган пендесине кечирбейт» дешет. Кандай болгон күндө деле ширк маселеси өтө орчундуу жана алардан абайлоо зарыл.

40. Кичине ширктен (риядан) сактануунун жолдору кандай? Сактана албай калган адамдын каффараты-чы⁴? Сактануунун жолу ар бир адам жасаган ишинен Аллахтын ыразычылыгын көздөшү керек. Ал эми, өтө билинбегендеринен мына бул хадисте келген дуба менен коргоо тиленет: пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«О, адамдар! Мына бул (кичинекей) ширктен абайлагыла! Ал деген кумурсканын кыбыраганынан да жашыруун болот»**. Айтылды: «ыя, расулуллах! Эгер ал кумурсканын кыбыраганын бетер билинбес болсо, кантип сактанабыз?» (Пайгамбарыбыз) айтты: **«(Аллахка дуба кылып, мындай) дегиле: «Эй, Аллахым! Бизди, билип туруп Өзүңө бир нерсени шерик кылып коюубуздан сакта жана билбей кылган күнөөлөрүбүздү кечир!»** (Ахмад риваяты) Ал эми, Аллахтан башкага ант ичкен адамдын каффаараты маселесинде пайгамбарыбыз мындай деген: **«Ким Лат жана Узза (деген кудайлар) менен ант ичсе, (анын каффааратына) «ла илаха иллаллах!» десин»** (Бухарий, Муслим) Ал эми, ырым-жырымдын каффараты жөнүндө пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: **«Кимди кандайдыр ырым ишинен кайтарган болсо⁵, ал Аллахка ширк кылыптыр»** дегенде, сахаабалар «мунун каффаараты кандай?» деп сурашты. Анда пайгамбарыбыз: **«Эй, Аллахым! Жакшылык дагы Өзүңдөн, жамандык дагы Өзүңдөн. Сенден башка сыйынууга татыктуу кудай жок!» деп дуба кылышың»** деп жооп берди. (Ахмад)

¹ «Рия» - мааниси «керїї». Шариятта элкерсїнге жасалган иштер.

² «Сумья» - мааниси «угуу». Шариятта эл уксун деген ниетте жасалган нерселер.

³ Маселен, бир адам эл керсїнге (рия кылып) намаз окуса, ошол намазы гана кїйет

⁴ Каффаарат – бир кїнесе ишти жууп жибериш їчїн жасала турган сооп иш

⁵ Маселен, кээ бир адамдар жолунан кара мышык етсе, ар кандай ишин таштап, аркасына кайтып кетет.

41. Каапырчылыктын нече түрү бар? Эки түрү бар: **1) Чоң каапырчылык.**

Адамды ислам чөйрөсүнөн чыгарып салуучу бул каапырчылык беш көрүнүштө болот: **А)** Динди жалганга чыгаруу каапырчылыгы. **Б)** Ишенет бирок, текеберчиликтен улам амал кылбай (моюн сунбай) коюуу каапырчылыгы. Шайтандын каапырчылыгы ушундай эле¹. **В)** шектенүү каапырчылыгы. **Г)** жүз буру каапырчылыгы. **Д)** нифак каапырчылыгы.

2) Кичине каапырчылык.² Маселен, адам өлтүрүү сыяктуу. Мунусу адамды динден чыгарбай турган каапырчылык.

42. Назирдин³ өкүмү кандай? Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам назир кылуудан кайтарып, *«ал силерге жакшылык алып келбейт»* деген. (Бухарий) Эгер назир калыс Аллах үчүн болсо, өкүмү - ушул. Ал эми, Аллахтан бир мазар же бир олуя, арбак же шайык үчүн болсо, андай назир ширк эсептелинет жана мындай назирди аткарылбайт⁴.

43. Бакшылар, көзү ачыктар жана палчы-рамчыларга баруунун өкүмү кандай? Бул – арам! Эгер пенде аларга барышын барып, алардан сурап бирок, «мен буларга ишенбеймин» десе, (барганы себептүү) кырк күндүк намазы кабыл болбойт. Мунун далили пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын *«Ким көзү ачыкка барып, бир нерсе сураса, анын кырк түндүк намазы кабыл болбойт»* деген сөзү. (Муслим) Ал эми, эгерде көзү ачыктарга барып, алар айткан кайып кабарларды тастыктаса, анда каапыр болот. Буга далил пайгамбарыбыздын *«Ким көзү ачыкка же бакшыга барып, анын айткандарын тастыктаса, Мухаммадка түшүрүлгөн нерсеге (ислам динине) каапыр болуптур»* деген сөзү. (Абу Дауд)

44. Жылдыз себептүү суу тилеш кандай абалда чоң жана качан кичине ширк болот? Ким «жылдыздар Аллахтын каалоосунан өз алдынча таасир кылат» десе жамгырды жылдыз жаадырат деп ишенген болот. Бул – чоң ширк. Бирок, «жылдыздар Аллахтын каалоосу менен жамгыр жаашына таасир кылат. Аллах аны жамгыр жаашына таасир бериш үчүн жараткан. Аллах жараткан адат боюнча ушул жылдыз көрүнсө гана жамгыр жаайт» деп этикад кылса⁵ анда, бул иши арам жана кичинекей ширк болот. Себеби, анын жамгырда жылдызды гана себеп кылып көргөзүүсүнө не шарияттык, не акылга таянган далил жок. Ал эми, жылдыздардын аракетин мезгил алмашуусуна жана жамгыр жаачу убакыттарга далил кылса, мында шариятка каршы эч нерсе жок.

¹ Ал Аллах Тааланы жакшы тааныган, Чындыкты билген болушуна карабай, текеберликтен улам, Аллах Таала «Адамга сажда кылгыла!» дегенде моюн толгоп койду.

² Бул жерде «каапырчылык» сезі кінее маанисинде. Дагы жакшыраак тішіні ічін улук пайгамбарыбыздын *«менден кийин бири-бирин елтіре турган каапырларга айланып калбагыла!»* деген сезін эскерилсе, жетиштї болоор

³ Назир – бул бир пенденин «эгер Аллах Таала менин паландай тилегимди берсе, Ал ічін тікїнче ирекет намаз окуп беремин (же орозо тутуп беремин, ж.б.у.с. ибадаттарды аткарып беремин)» деп убада бериши.

⁴ Бирок, назир Аллах ічін болсо, аны аткаруу - парыз

⁵ Ишенсе

45. Мусулмандардын өз өкүмдарлары алдындагы милдеттери эмнелерден турат? Мусулмандар өздөрүнүн арасынан чыккан башчыларына ар кандай кырдаалдарды моюн сунуулары кажет. Эгер кээ бир мезгилдерде аларга зулум кылса да, көтөрүлүш кылышпайт, алардын зыянына дуба кылышпайт, моюн сунууда дайым болушат. Аларга тынчтык-бейпилик жана оңолуусун тилеп акысына дуба кылышат. Эгер күнөөгө буюрбаса эле, аларга моюн сунуу Аллахка моюн сунуу болуп саналат¹. Эгер күнөөгө буюрса, ошол буйругуна моюн сунулбайт, бирок, башкаларына моюн сунуу улантылат. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«эмириңди угасың жана моюн сунасың. Эгер ал сенин жоонуңа сабаса да, малыңды тартып алса да уккунуң жана моюн сунгунуң!»** (Муслим)

46. Аллах Таала буюрган жана кайтарган нерселер жөнүндө «эмне себептен буюрду экен?» деп сураганга болобу? Ооба. Бир шарт менен: эгер «ушул нерсенин себебин билсем жана канааттансам гана ыйман келтирип, амал кыламын» дебесе. Үймандуу адамдын илим-билими анын чындыкта бекем болуусун гана көбөйтүүсү кажет. Аллахтын буйруктары менен тыюуларына бирин калтырбай жана себебин сурабай моюн сунуу адамдын толук ибадаттуу, Аллах Таалага жана Анын даанышмандыгына толук ыймандуу экенине далил болот. Сахаабалардын ыйманы ушундай болгон.

47. Аллах Тааланын ﴿مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ﴾ «Сага кандай жакшылык жетсе – ал Аллахтан жана сага кандай жамандык жетсе – ал өзүңдөн» деген сөзүн кандай түшүнөбүз? Бул аяттагы «жакшылык» Аллахтын нээматтары. Ал эми, «жамандык» - бул сыноолор, кайгы-капалар. Албетте, булардын бардыгы Аллах Тааладан тагдыр кылынган. Бул аятта жакшылыктын Аллахка таандык кылынганынын себеби, аны жакшылап жасаган Аллах. Ал эми, жамандыкты Аллах (Өзүнө гана белгилүү) бир даанышмандык менен жаратат. Биз ага даанышмандык катары карасак, андан жа жакшылык таба алабыз. Анткени, Аллах Таала эч качан жаман иш жасабайт. Анын жасаганынынын бардыгы жакшылык. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«(О, Аллахым! Бардык жакшылыктар Сенин Колуңда, жамандыктын сага тиешеси жок (шайтандан жана пенделердин езінси)»** (Муслим) Демек, пенделердин иштеринин жаратуучусу Аллах, ошол эле убакытта ал иш пенделер тарабынан аткарылат. Аллах Таала айткан:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾ فَسَنِّيْرُهُ لِلْيُسْرَى ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ كَبَلَ وَاسْتَعْتَضَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾ فَسَنِّيْرُهُ لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾﴾

“Эми, ким (байлыгынан Аллах жолунда садака) берсе жана такыбаа болсо жана жакшылыкты (ыйманды) тастыктаса, Биз ага жакшылыкты (бактылуу жашоону) жеңил кылабыз. Ал эми, ким (байлыгын Аллах жолуна сарп кылуудан) сараңдык кылса жана (Аллах бере турган соопту) “керек эмес” десе, жана ыйманды жалган десе, Биз ага түйшүктүү жолго түшүүнү жеңил кылабыз” (Лейл-5-10)

¹ Анткени, Аллах Таала Кураанда «езіүсрден болгон башчыларга моюн сунгула» деп буюрган.

48. Мен бир адамды “паланча шахид (шейит)” десем болобу? Кайсыдыр бир бир адамды шахид деп өкүм кылуу, аны Бейишке өкүм кылуу деген мааниде. Биздин – Ахлу Сунна мусулмандарынын туткан багытыбыз боюнча эч качан бир дайындуу адамды “бул бейишке түшөт” же “бул тозокко барат” деп айта албайбыз, пайгамбарыбыз айткан болсо гана айта алабыз. Анткени, биз ал адамдын кандай абалда өлгөнүн, өлүмү алдынан эмне болгонун (же эмне дегенин) билбейбиз. Өкүм өлүм алдындагы абалга карата айтылат. Адамдын ниетин Аллах Таала гана билет.

49. Өлүктөрдөн жардам сурап дуба кылуунун өкүмү кандай? Бул – ширк! Анткени, дуба ибадат болуп саналат. Ибадатка Аллахтан башка эч ким ылайык эмес. Аллах Таала айткан: *«Аллахтан башка силер дуба кылып жаткан нерселер кыпындай нерсеге да ээ эмес! Эгер сурасаңар, дубаңарды укпайт. Эгер укса да жооп бералмак эмес. Ал эми, кыямат күнүндө алар силердин ширк кылганыңарды танып¹ кетишет!»* (35/13, 14) Ал эми, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам болсо, Аллахтан башкага дуба кылган адамдын тозокко түшүүсүн башаарат² кылган: *«Ким Аллахка башка нерсени теңеп, ошого дуба кылган бойдон өлсө, тозокко түшөт»* (Бухарий). Ой, жарыктыг-ай! Өздөрү жардамга муктаж болуп жаткан өлүктөр кантип бирөөгө жардам бере алат?! Ар бир адамдын амалы өлгөндө токтойт, анын аркасынан (аны колдоо үчүн кылынган) дубалар жана башка кээ бир нерселер³ жетип турат. Өлүктөр аркасынан колдоочу дубалар келсе сүйүнүшөт. Абалы ушул болсо, кантип муктаждарды колдойт?

50. Бир мусулман адамды «каапыр» десе болобу? Эгер ал адамдын анык каапырчылык, анык мунафыктык же анык ширк кылганын билбесек эч кимди «каапыр» дей албайбыз. Биз адамдардын сыртындагысын кабыл алып, ичин Аллах Таалага тапшырабыз.

51. Каабадан башка нерсени тооп кылса болобу⁴? Жер бетинде бир Каабадан башка тооп кылууга мүмкүн болгон орун жок. Андан башка жерлерди ар канча даңазалуу болсо да, Каабага тенеп болбойт. Ким андан башка нерсени улуу-урматтуу билип тооп кылса күнөөлүү болот.

¹ Кыяматта бардык жалган кудайлар чогултулуп, аларды Аллахке шерик кылгандарга жолуктурулат жана «силер мына бул адамдарга «мени кудай кылып, мага сыйын, мага дуба кыл» деп айттыңар беле?» деп сураганда, алар «жок, биз буларды тааныбайбыз. Биз аларга мындай сездерди айткан эмеспиз» дешет.

² Башаарат – пайгамбарыбыздын алдын ала берген кабарлары

³ Ошол адам тирii мезгилинде жасаган, токтобой турган иштеринин сообу

⁴ Тооп кылуу – тегеренип айлануу

Жіректін амалдары

Аллах таала биздин жірегібізді денебиздин падышасы кылып жаратты. Башка мічелер болсо, анын аскерлери сыяктуу. Демек, качан падыша жакшы болсо, аскерлери да жакшы болот. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: **“Денеде бир белік эт бар. Эгер ошол таза болсо, біт дене таза болот, эгер ал бузулса, біт дене бузулат. Уккула: ал – жірек!”** (Муттафақун алайх)

Адамдын жірегі же ыйман менен такыбанын же болбосо, ширк менен мунафыктыктын гана орду болот. Ошондуктан пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам езінін жірек тушун іч ирет керегіні: **“Такыба ушул жерде”** деген. (Имам Муслим риваяти)

Пенденин ыйманы ишеним (этикад), сез жана амалдан турат. Башкача айтканда, **Ыйман** – бул жірек менен этикад кылып, ошол этикадды тил менен сійлеп, андан кийин жірек жана дене мічелері менен амал кылуудан турат. Жірек амалдары сійі, коркуу, ыклас, тобокел, сабр, хушу, рия, іміт ж.б.у.с.лар болсо, дене мічелерінің амалдары намаз, орозо, кыраат, руку, сажда сыяктуу Аллахка жакын кылуучу амалдар. Пенденин жірегінде кандай нерсе болбосун, ал сезсіз тірде кандайдыр жолдор менен дене мічелерінде керінет. Жірек амалдары жакшы жана жаманга белінет. Бардык жакшы жірек амалдарының каршысында анын тескериси – жірек илдеттери бар. Маселен, ыклыстын каршысында рия илдети, якійин(анык ыйман)дын каршысында шек-кімен илдети, сійінің каршысында жек кері илдети ж.б. Эгерде биз жірегіюізді тазалоодон капилетте калсак, аны кінөөлер ороп алат. Бул женінде пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай деген: **“Качан пенде бир кінөө иш жасаса, анын жірегінде бир (кара) чекит пайда болот. Ал кара так качан гана жірегінен ошол кінөөні сууруп таштаганда жана тооба кылганда гана жоголот. Ал эми, кінөөні кайталай берчі болсон, ал чекит чоёюп олтуруп, акырында жіректін бардыгын каптап калат. Муну Аллах таала Езінін китебинде мындай сыпаттаган: ﴿كَلَّا لَإِنَّ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ “Жок, тескерисинче алардын жіректерін ездерінің (жаман) амалдары ороп алган”** (Термизий)

Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам дагы мындай деген: **“Фитна-бузукулуктар кудум эле чийге кошулган ноодалар сыяктуу биринин артынан бири келет. Эгер жірек ал фитнаны кабыл ала турган болсо, анда бир кара чекит пайда болот. Ал эми кайсы жірек аны четке какса, анда ак чекит пайда болот. Ошентип, эки жіректен бири таза, ак жірекке айланып, тээ жер-асман турганга чейин ага фитна таасир кылбайт. Экинчиси болсо, кара кумура сыяктуу кійірт, жакшылыкты да, жамандыкты да тааныбай турган, жалау напси-каалоосу умтулган нерсени тан ала турган жана тоюуп калган жірекке айланат”**. (Имам Муслим)

Пенделер ічін дене мічелерінің амалдарынан мурун жірек амалдарын ійрені зарылыраак. Анткени, жірек амалдары – негиз, ал эми дене мічелерінің амалдары аны толуктоочу белікчелер. Ошондуктан пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: **“Аллах силердин сіретіүерге (сырткы керінішіүерге) жана мал-дйнеүерге эмес, жірегіүерге жана амалыүарга карайт”** деген. (Имам Муслим) Жірек деген ой-пикирдин орду. Ошондуктан Аллах тааланын

назарында пенделердин абзелдиктери алардын жірегіндегі ыйман, якийн, ыклас жана башка ушул сыяктууларга карап бааланат. Хасан Басрий айткан: “Аллах таала Абу Бакрды башкалардан абзел кылган болсо, мунун себеби анын намазы же орозосунда эмес, жірегіндегі ыйманында эле”.

Ошентип, жірек амалдары төмөндөгү себептер менен дене мичелерінің амалдарынан абзел болот: **1)** Эгер жірек амалына кандайдыр кемчилдик (бузуктук) аралашып калса, бул дене амалдарын жараксыз кылат. Маселен, дене амалына аралашкан рия сыяктуу. **2)** Жірек амалдары – негиз. Анткени, жірек менен ниет кылынбаган сез же амалдын кадыр-баркы болбойт. **3)** Жірек амалы бейиштеги жогорку даражаларга алып барат. Маселен, захид болуу¹. **4)** Жірек амалдары дене амалдарынан кыйын жана оор. Ибн Мункадир айткан: “Жірегім оўдолуусу ічін мен аны кырк жыл кыйнадым”. **5)** Жірек амалы эў сонун таасир калтырат. Маселен, Аллахты сыйт. **6)** Жірек амалына чоў сооп бар. Абу Дардаа разияллоху анху: “**Бир саат пикир кылуу бир тін токтоосуз нафил ибадат кылуудан абзел**” деген. **7)** Жірек амалдары болбосо дененин мичелері кыймылга келбейт. **8)** Жірек амалдары дене амалдарынын сообунун кебейтисіне же азаюусуна, жадагалса хабата² болушуна себеп болот. Маселен, намаздагы хушуй³. **9)** Кээ бир учурда жірек амалы али аткарылбаган дене мичесінің амалынын ордун басат. Маселен, мал-пулу жок абалда садаканы ниет кылуу. **10)** Жірек амалына эсепсиз сооптор бар. Маселен, сабрдуулук. **11)** Дене мичелері иштебей, анын амалдары токтоп турган учурда дагы жіректін амалдары улана берет. **12)** Жіректін амалы дене амалынан мурун же бирге болушу мимкін.

Дене мичелері бир ишти аткараардан мурда жіректө пайда боло турган абалдар дагы бар. Алар: **1) Хажис (учкул ой).** Бул жіреке капысынан келе калган пикир. **2) Хатира (эс-тутум).** Бул жіректө бекем орногон ой-пикирлер. **3) Напси менен сійлешт.** Бул бир нерсени жасасамбы, жасабасамбы деп экиленіт. **4) Каалоо.** Бул бир ишти жасоого жіректін умтулганы. **5) Чечим же максат.** Бул жірек каалаган ишти жасоого чечим чыгаруу же катуу максат кылуу. Бул беш абалдын абалкы ічесінің жакшылыгына сооп жок, жамандыгына кінес жок. Ал эми, **каалоо** (4-абал) жакшылык ічін болсо – сооп, жамандыкты каалаганга кінес жок. Эми, ал каалоо чечимге жана катуу максатка айланганда, жакшылык ічін болсо – сооп, жамандык ічін болсо – кінес, эгер ал жамандыкты жасабаса дагы. Анткени, эгер мимкінчлік болсо, ал жамандыкты жасамак. Аллах таала айтты: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ **“Ыймандуу адамдар жөнінде бузук сездердө жайылтууну сійген адамдар ічін дүйнеде жана акыретте жан ооруткан азап бар!”** (Нур-19).

Расулуллах саллаллаху алайхи ва саллам айтты: “Эгер эки мусулман бири-бирине кылыч кетерсе, елгені дагы, елтйргені дагы тозоко тйшет”. Ошондо

¹ Захид болуу – бул жіректін дүйнеге берилбегендиги.

² Хабата – бир амалдын эсепке алынбай, жок болуп кетиши.

³ Хушуй – намаздагы Аллахтан коркуу, Ага байлануу абалы.

мен “Эй, Аллахтын элчиси, мунусу го, адам елтїрдї, елгенїнде эмне кїнєе?” деп сурадым. Ал айтты: “Анткени, ал дагы муну елтїрїїнї каалап турган”. (Бухарий).

Эгер бир киши кандайдыр кїнєе иш кылууга бекем чечим (максат) кылып, андан кийин бул ниетинен кайтса, мунун терт себеби болушу мїмкїн: **1)** Аллахтан корккону себептїї. Мындай абалда ага сооп жазылат. **2)** Адамдардан корккону себептїї. Мындай шартта ал кїнєелїї болот. Анткени, кїнєеден кайтуу – ибадат. Мусулман адам ибадатты Аллах ічїн гана жасашы зарыл. **3)** Ал (кїнєе) ишке мїмкїнчїлїк таппаганы себептїї. Мында дагы ал адам кїнєелїї болот. Анткени, чечим (бекем максат) кылган эле. **4)** Себептерине киришиб, бирок жасоого алсыз болуп калганы себептїї. Мында ага ошол кїнєенї толук жасагандын кїнєесї жазылат. Анткени, алым жетсе кылат элем деген катуу максат (чечим) ез ээсин, жогорудагы хадисте айтылганы боюнча, ошол ишти жасоочу менен теў абалга алып келет. Ошондой эле, ким бир арам ишти бир ирет жасап, качан мїмкїнчїлїк тапканда кайталоого чечим (максат) кылса, ошол ниети себептїї ошол ишти їзгїлтїксїз жасаган адамдын катарында жаза тартууга ылайык болот, эгер ал арам ишти кайталабаган болсо да.

Жїрєк амалдарынан дагы кээ бирлери

■ Ниет. Бул – бир нерсени жасоого катуу максат кылуу. Амалдар ниетсиз эсепке етпейт. Расуллаллах саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **“Амалдар ниетке карап (этибарлуу) болот. Ар бир адамга ниет кылган нерсеси(нин кїнєесї же сообу) болот.** (Муттафақун алайх). Ибнул Мубарак айткан: “Нечен-нечен майда (аз) амалдар бар, алар ниет себептїї кєбейет. Нечендеген чоў амалдар бар, алар ниет себептїї кыпындай болуп калышы мїмкїн”. Фузайл рахимахуллах айтты: “Аллах сенде ниет болушун каалайт. Эгер амал жалаў Аллах ічїн болсо, ал **“ихлас”** деп аталат. Аллах ічїн болбогон бардык амалдарга кыпындай да сооп жок. Эгер амал Аллахтан башка ічїн болсо, ал **“рия”** жана **“нифак”** деп аталат.

Пайда. Бардык адамдар елїм-алекетте, аалым (билїїчї) болбосо, бардык аалымдар алекет-елїмде эгер амал кылуучу болбосо, бардык амал кылуучулар елїмде эгер ыкластуу (ихластуу) болбосо. Пенденин эў алгачкы вазыйпасы – Аллахка (ыклас менен чын) моюн сунуу. Моюн сунуу ниетке їретет. Анан амал кылып бара берсе, ниет оўоло берет. Ниетсиз амал машакат, ыклассыз ниет рия болот. Ал эми бийманды иш жїзїне ашырбаган ыклас чаў-тозонго айланат.

Амалдар іч тїрге белїнет: **1) Кїнєе амалдар.** Эч кандай жакшы ниет кїнєе амалды итаат-соопко айланта албайт. Ал эми, жаман иш жаман ниетте жасалчу болсо, анын кїнєесї кеп болот. **2) Мубах амалдар.** Бардык мубах амалдарда бир же болбосо бир нече ниет, максат болот. Ошол ниеттерге карап ал мубах амал кээде **“курбат”** (Аллахка жакын болуу) сыяктуу чоў амалга айланышы мїмкїн. **3) Ибадаттар (моюн сунуулар).** Ибадаттар дагы кабыл болушу жана сооп кошуп жазылышы жаатынан ниетке байланыштуу болот.¹

¹ Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: «Ким бир жакшылыкты ниет кылып, бирок аны жасай албаса, ага Аллах Езїнїн алдында толук бир сооп жазат. Эгер ниетидеги

Эгер пенде ибадаты менен рияны максат кылса, ал ибадаты кінөөгө жана кичинекей ширкке айланат. Кээде чоу ширкке алып барышы да мимкин.

Риянын амалга аралашуусу дагы ич тирли керинште болот: 1) Ибадаттын негизги себеби адамдарга керини (рия) болушу. Мындай амал ширк жана ал текке кетет. (кабыл болбойт). **2) Амал Аллах ичин болот бирок, кийин ага рия аралашып калат.** Эгерде бул ибадаттын акыры башталышына негизделген болбосо – маселен, садака сыяктуу – анда ал ибадаттын башталышы кабыл, акыры (рия аралашканы) кабыл эмес. Эгер ибадаттын акыры башталышына негизделген болсо, - маселен намаз – анда, анын эки екими бар: **А)** рияны ошол замат токтотуу. Мында амал таза жана кабыл болот. **Б)** рияга канааттануу. Мындай абалда амал толугу менен текке кетет (кабыл болбойт). **3) Рия амал биткенден кийин пайда болот.** Мындай азгырылуунун амалга дагы амал ээсине дагы таасири жок.

Риянын жашыруун эшиктери.

Пенде риянын жашыруун эшиктеринен абайлоосу зарыл. Эгер пенденин амалынан максат байлык жыйноо болсо, анын сообу же кинеси ниетине карап, темендеги ич абалдан бириндегидей болот: **1) Эгер жакшы амал жалау байлык ичин болсо – маселен, жалау акча ичин имамчылык кылуу - анда бул адам кинесли болот.** Анткени, Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы мындай деген: **“Ким Аллахтын ыразычылыгы ичин гана алына турган илимди бир дйнеслик максат ичин йренсе, кыяматта бейиштин жытын дагы жыттабайт!”** (Абу Дауд). **2) Жакшы амал Аллахтын ыразычылыгы ичин дагы, дйне ичин дагы болсо...** андай адамдын ыйманы жана исламы кемчилдикти. Маселен, соода максатында ажылык кылуу. Бул ажылыктын сообу ошол адамдын ыкласынын даражасына карап ар кандай болот. **3) Эгер жакшы амал жалау Аллах ичин болсо, бирок ушул амалын улантууга кудуретти болуу ичин айлык акы алса...** бул адамдын сообу толук берилет. Айлык акы алганы себепти сообу кемитилбейт. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы мындай деди: **“Силер ажр (кызмат акы) алуу жаатынан эу акылуу болгон нерсе – бул Аллахтын китеби”.** (Бухарий).

жакшылыкты жасаган болсо, ага Аллах Езинин алдында он эседен жети жиз эсегече чейин, андан кебирек сооп жазат. Эми ким бир жамандыкка ниет кылса бирок аны жасабаса, Аллах ага Езинин алдында толук бир сооп жазат. Эгер ниетиндеги жамандыкты жасаган болсо, ага бир гана кинес жазат”. (Муттафауун алайх). **Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы мындай деди:** «Бул имметтин мисалы (темендеги) терт киши сыяктуу: бир киши...Аллах ага илимди дагы байлыкты дагы берген. Ал илимине амал кылат, байлыгын дагы ез ордуна иштетет. Дагы бир киши... Аллах ага илим берген бирок, байлык берген эмес. Ал айтат: “Эгер менде дагы паланчаныкындай байлык болсо, ошондой (жакшы) амалдарды жасамакмын!”. **Расулллах саллаллаху алайхи ва саллам айтты:** **«Бул эки киши соопто теу болду».** Дагы бир киши... Аллах ага байлык берген бирок, илим бербеген. Ал оолугуп, байлыгын кинес иштерге сарп кылат. Дагы бир киши... Аллах ага байлык дагы илим дагы берген эмес. Ал езине-ези: “Эгер Аллах мага паланчаныкындай байлык берсе, ошол жасагандай иштерди жасамакмын!”-дейт. Расулллах саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«Бул эки киши кинесде теу болду».** (Имам Термизий риваяти).

Билгин, ыкластуу (калыс) амал кылуучулар дагы бир нече даражага белінет: 1) **Эў темен даража.** Бул соопту іміт кылып, азаптан коркуп ибадат кылуу. 2) **Орто даража.** Бул Аллахтын буйругуна “лаппай” деп жооп берип, Ага шігірчілік билдиріі ічін ибадат кылуу. 3) **Эў жогорку даража.** Бул Аллахты тааланы сійіп, даўазалап, Андан айбаттануу менен ибадат кылуу. Мунусу сьддыктердын¹ даражасы.

■ **Тооба.** Тооба кылуу ар дайым (елгенге чейин) важьп. Анткени, кінееге тішіп калуу–бул адам перзентинин табиятынан. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: **“Бардык адам перзенти ката кылуучу, ката кылуучулардын эў жакшысы тооба кылуучу”** деген. (Термизий). Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам дагы мындай деген: **“Эгер силер эч кандай кінее кылбасауар, Аллах силерди кетирип, ордууарга кінее кылып, андан кийин Аллахтан кечирим сурай турган жана Аллах аларды кечире турган коомду алып келет!”** (Муслим). Бирок, тообаны кечеўдетип, кінееден токтолбой коюу ете чоў ката! Шайтан адам перзентин темендегі жети жолдон бири менен азгырууну каалайт: 1) ширк жана каапырчылык менен. Эгер бул жол пайда бербесе, 2) ишеним-акыдадагы бидяттар менен жана пайгамбардын сахабаларын ээрчибей коюу жолу менен. 3) эгер бул жол дагы пайда бербесе, анда пендени чоў кінеелерге жетелейт. 4) мындан да натыйжа чыгара албаса, анда кичине кінеелерге баштайт. 5) мындан да пайда таппаса, мубах (сооп болбой турган) амалдарды кеп кылууга чакырат. 6) мындан да пайда чыгара албаса, анда сообу кеп ибадаттар бул жакта калып, анча зарыл эмес ибадаттарды кылдырууга аракет кылат. 7) Эгер ушул жол менен да максатына жете албаса, ал адамга инсандардан жана жиндерден турган лашкерлерин жиберип, ошолор менен бийлик орнотууга аракет кылат.

Кінеелер эки тірдї болот: 1. Чоў кінеелер. Булар шариат боюнча ушул дїйнееде жазасы белгиленген жана Кураанда азап убада кылынган же болбосо ага Аллахтын наалаты болушу айтылган кінеелер. 2. **Кичинекей кінеелер.** Булар жогорудагыдай сапатка ээ болбогон, алардын катарына кирбеген башка ар кандай кінеелер. Эгер пенде кичине кінеелерге жеўил карап, тескерисинче аларды жасоо менен сыймыктанчу болсо жана адамдардан эч уялбай аларды ачык-ашкере жасай берсе, мындай жорук пенденин кичине кінеелерін чоў кінееге айлантып коюшу мїмкїн. Ал эми, чоў болобу, кичине болобу, бардык кінеелер ічін тооба эшиктери ачык. Тообалар тээ кїн батыш тараптан чыкканга (кыямат башталганга) чейин жана елім далбасасы башталып, жан алкымга тыгылганга чейин кабыл алына берет. Эгер тооба кылуучунун тообасы **чын жїрсктен болсо,** булутка чейин жете турган кінеелері болсо да (Аллахтын ырайымы жана пазилети менен) жакшылыктарга айланып калышы мїмкїн.

Тообалар теменкі шарттар менен гана кабыл алынат: 1. Кінеесїн ошол замат токтоотуу. 2. Ҫткен ишке бушайман болуу. 3. Келечекте экинчи

¹ Сьддыктын мааниси боюнча бир аз кийин келчї атайын “Сьдк” деген кичи темага караўыз.

кайталабоого бел байлоо. **4.** Эгер кінсө пендеге карата жасалган болсо, ошол адамдын акысын кайтарып же кечирим сурап ыраазы кылуу.

Адамдар тооба кылуу боюнча төрт түргө бөлүнөт: 1) Кээ бирөөлөр тооба кылгандан кийин өмүрүнүн акырына чейин мурдагы кінөөлөрүн кайталабай, ар бир адамда боло турган майда-чыйде адашуучулуктарды эсепке албаганда, тообасында бекем турат. Мындай тообаны “насух тообасы” деп аталат жана ал тооба орношкон напсини (жиректи) **“ан-нафсул мутмаинна”** (бейпил жан) деп коюлат. **2)** Дагы бир адам тооба кылгандан кийин, негизги ибадаттарда бекем болот бирок, атайлап кылбаса да, адаттанып калган кінөөсүнөн тыйыла албайт. Бирок, ийренип калган жаман адатын жасаган сайын бушайман болуп, өзүн-өзү жемелейт жана ал кінөөсүнөн арылууга аракет кыла берет. Мындай адамдын жанын (же жирегин) **“ан-нафсул-лаввама”** (өзүн жемелеген жан) деп аталат. **3)** Дагы бир тирдүү тооба кылган адамдар кінөөлөрүн бир аз мөөнөткө чейин токтотушат. Кийин каалоо-кумарына жеуилип, дагы кінөөгө батат. Бирок, ошол эле маалда ал адам ибадаттан изилбейт. Адаттанган кінөөсүнөн башка кеп кінөөлөрдөн, аларды жасоо мүмкүнчүлүгү болгонуна карабай, кол изет. Бирок, жанагы ийренип калган кінөөсүнө келгенде өзүн тизгиндей албай калат. Бирок, иш өткөндөн кийин “бул кінөөнү экинчи жасабаймын!” деп өзүнө убада берет. Мындай жан ээсинин жанын **“ан-нафсул масьюула”** (өзүн-өзү жоопкер кылган жан) деп аталат. Мындай адамдын акыбети коркунучтуу! Анткени, ийренген кінөөсүнө тооба кылууга илгербей калуусу мүмкүн. Ошондо “ар кандай иш акыркы бөлүгү менен этибарлуу” деген шарият мыйзамы боюнча оор акыбетке кабылып калат. **4)** Дагы бир тирдүү адамдардын нафси (жирегі, жаны) тообадан кийин бир аз оюлот. Бирок, дагы кінөөгө чумкуйт. Бул адам пейилине бушайман болгону менен, тообага кайтууну ойлобойт. Мындай нафска **“нафсун аммааратун бис-суу”** (жамандыкка буюруучу нафс) деп аталат. Мындай нафс ээлеринин өмүрү жаман акыбет менен бүтүп калышы мүмкүн.

Д СЫДК (чынчылдык). Бул бардык амалдардын негизи. “Сыдк” сезинин алты мааниси бар: **1)** сездегі чынчылдык. **2)** ниеттеги чынчылдык, б.а. ыклас. **3)** бир нерсеге батыл киришип, бекем максат кылуудагы чынчылдык **4)** максат кылган ишин аткаруудагы чынчылдык (вафаа) **5)** амалдагы чынчылдык. Б.а. иштин сырткы менен ичи бир кыл болушу. Маселен намаздагы хушү¹ сыяктуу. **6)** Диндин бардык макам-абалдарын аткаруудагы чынчылдык. Динде маселен, хавф (Аллахтан гана коркуу), ражаа (Аллахтан гана ийит кылуу), зухд (дүйнөгө берилбөө), таваккул (Аллахка гана желенүү) ж.б.у.с. абалдар бар. Ушулардын бардыгында чынчыл болуу эң жогорку даражадагы чынчылдык жана андай адамда “сыддык” (эң чынчыл адам) деп аталат. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **“Чынчыл болууга умтулгула! Анткени, чынчылдык жакшылыкка жетелейт, жакшылык**

¹ Хушү – бул намаздын эң абзел сапаты. Эгер бир адам сырткы керинишинде аябай берилип, эрип, эзилип, Аллахтан коркуп, жалбарып, ийит кылып... кыскасы хушү абалында окуп жатса, анын ички дүйнөсү дагы ушуга ылайык келсе, ал адам амалында чынчыл киши болот.

бейишке жетелейт. Албетте, адам чынчылдыгында дайым жана бекем болуу менен Аллахтын алдында “сыддык” деп жазылат!”. (Муттафақун алайх)-

Кайсы бир пендеге чындыкты табуу тумандуу болуп калса жана ал чындыкты издееде напсиге азгырылбай, Аллахка чынчыл болсо, ал чындыкты табат. Эгер таппай калса, Аллах анын ізірін кабыл алат (кїнеелї кылбайт).

Сыдктын тескериси – жалган. Кимдин жїрегїнде жалган болсо, ал эў оболу анын тилине чыгат жана аны бузат. Кийин башка мїчелерде керїнїп, алардын амалдарынын бузулушуна себеп болот. Акырындык менен ал адамдын бардык сездерї, амалдары жана абалдарын каптап, жїрекке бекем орношуп калат.

Д Сїйїї. Пенде Аллахты, Анын элчисини жана ыймандууларды сїйїї аркылуу ыймандын таттуу даамын сезе алат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: **“Кимде їч нерсе болсо, ал адам ыймандын даамын табат: Аллах жана Анын пайгамбары ага башкалардан сїйїктїреек болушу, адамдарды жалаў Аллах їчїн сїйїшї жана ыймандан каапырчылыкка кайтууну отко ташталууну жаман кергендей жаман керїшї”**. (Муттафақун алайх)-

Эгерде бир жїректе Аллахты сїйїї сезими тамырлап, ал ыклас жана пайгамбарга моюн сунуу менен сугарылчу болсо, Раббисинин каалоосу менен тез аранын ичинде ар тїркїн мемелердї берет.

Сїйїїнїн терт тїрї бар. 1. Аллах тааланы сїйїї. Бул – ыймандын негизи!
2. Аллахтын жолундагы сїйїї. Бул – Аллах їчїн сїйїї жана Аллах їчїн жаман керїї сезимидир.¹ Аллах жолундагы ыймандуулар менен такыба адамдарды

¹ **Достошуу жана ажырашуу** маселесинде адамдар їч түргө бөлүнөт. 1) **Калыс дос тутуп, душмандашууга мүмкүн болбогондор.** Булар – асыл ыймандуулар, пайгамбарлар, ыйманында чынчыл сыддыктар. Биринчи сапта биздин пайгамбарыбыз, анын үй-бүлөсү жана сахаабалары турат. 2) **Эч качан дос тутуп болбой турган, тескерисинче, алардан үзүлүү парыз болгон адамдар.** Алар – каапырлар¹. 3) **Бир тараптан дос тутулса, экинчи тараптан жаман көрүлүшү зарыл болгон адамдар.** Алар – күнөөлүү мусулмандар. жүрөгүндө ыйманы болгону себептүү жакшы көрөсүң, Ал эми, Аллах Таалага күнөө кылган сайын жаман көрөсүң. **Каапырлардан үзүлүү** аларды жаман көрүү менен, салам бербөө менен, аларга баш ийбөө менен, аларга алкыш айтпоо менен жана алардын мекенинен чыгып кетүү менен болот. **Ыймандууларды дос тутуу**, алардын мекенине хижрат кылып баруу менен, алардан мал-жаныңды аябай жардам берүү менен, алар сүйүнгөндө сүйүнүп, күйүнгөндө күйүнүү менен, аларга жакшылык болушун тилөө ж.б.у.с. нерселер менен болот. Каапырлардан үзүлүү дагы, ыймандууларды дос тутуу дагы Аллахтын буйругу. **Каапырларды дос тутуунун эки түрдүү өкүмү бар:** 1) **Адамды динден чыгарып муртад кылат.** Мындай абал мусулмандар менен согушкан каапырларга жардам бергенде, аларды каапыр деп эсептебегенде же алардын каапыр экенинен шектенгенде жаралат. 2) **Адамды динден чыгарбайт, бирок күнөөлүү кылат.** Мындай абал алардын майрамдарына катышканда же куттуктаганда, аларга окшоого умтулганда пайда болот. **Бул жерде** динге душмандык кылбаган, зыяны жок каапырга мамиле түзүү менен жогоруда өткөн каапырларды дос тутуунун **арасын ажыратып алуу зарыл.** Душмандашпаган каапырлар менен, аларды берилип сүйүп калбастан мамиле түзсө, алсыздарына ырайым көргөзсө, Аллах Таала мындан кайтарбаган: ﴿ لَا يَهْدِي اللَّهُ لِقَاكَ الَّذِينَ لَمْ يُغَيِّرْ كُفْرَهُمْ فِي الْبَيْنِ وَلَا يُخْرِجُكَ مِنْ دِينِكَ أَنْ تَبْرَهُمْ وَتَقْسَطُوا إِلَيْهِمْ ﴾ **«Аллах Таала силерди, динде силер менен согушпаган, мекениңерден чыгарып жибербеген адамдарга жакшылык жана адилет кылуудан кайтарбайт»**. (60/8) Азыр эле айткандай, каапырлардан үзүлүү, аларды жек көрүү жана душман тутуу башка нерсе. Бул маселеде Аллах Таала мындай көргөзмө берген: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّي أَوْلِيَاءَ تَلْفُوتَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَةِ ﴾ **«Эй, ыймандуу пенделер! Менин жана өзүңөрдүн душманыңарды дос тутуп албагыла! Силер аларга достук сунуштап жатасыңар!»**. (60/1) Ошентип, аларды сүйбөй эле, жаман көрүп

сыйи ислам шарияты боюнча важып амал саналат. 3. Аллахтан башка “кудайды” Аллахка кошуп сыйи. Бул чоу ширк деп саналат. 4. Табигый сыйи.

Бул ар бир пенде езинин атасын, туугандарын, мекенин ж.б.у.с. нерселерди сыйи. Мындай сыйи шариятта мубах саналат. Адампенде Аллах таалага сыйиктї болуусу ічїн дїйнеге берилбеши керек. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: *“Дїйнеде захид болсоу Аллах сени сїет”*. (Ибн Мажжа)

■ **Таваккул.** Бул бир талапка жетї же жагымсыз нерсени жоюу ічїн бардык шарияттык себептерди жасагандан кийин ал ишти жалау Аллахка тапшыруу жана Ага желенї дегени. Таваккул кылбоочулук таухидке сокку урат. Ошондой эле эч бир себебин жасабай эле тобокел (таваккул) кылуу – наадандык. Таваккулдын үч түрү бар: 1) **Важып таваккул.** Бул ар бир пенденин бардык иштеринде Аллах Таалага жөлөнүүсү. Бардык пайда-зыянды Аллахтан көрүүсү. 2) **Арам таваккул.** Мунун эки түрү бар: Биринчиси чоң ширк, экинчиси кичине ширк болуп саналат. Чоң ширк болгону пенденин Аллахты унутуп тап-такыр башка себептерге жөлөнүп, пайда-зыянды ошолордон көрүп калуусу. Кичине ширк деп эсептелгени ырыскыны пендеден тилеп калуу. Эгер ал адам негизги (абсолют) ырыскы берүүчү Аллах Таала деп ишенсе да, кэ бир убактарда ырыскыны белгилүү бир адамдан көрүп калса кичине ширк кылган болот 3) **Мүмкүн таваккул.** Бул пенденин бир дүйнө ишинде колунан иш келген адамга ишенүүсү, ага таянуусу.

■ **Шікір.** Бул Аллах берген нээматтарга пенденин ыразычылык билдирїсі. Пенденин жїрегї Аллахка ыйман келтирїї менен шікір кылат, пенденин тили Аллахка хамд-сана (мактоо) айтуу менен шікір кылат, ал эми дене мїчелерї болсо, Аллахтын динине амал кылуу менен шікір кылат. Шікірдїн дагы бир тїшіндїрмесї: пенде Аллах берген нээматтарды Аллахка моюн сунуу жана Анын ыразычылыгы ічїн иштетїсі.

■ **Сабыр.** Машакат-кыйынчылыктарда Аллах тааладан башкага арыздануудан тыйылууга сабыр же сабырдуулук деп аталат. Аллах таала айткан: ﴿ إِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرِينَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ *“Сабырдуулар ічїн сооптору эспенсиз берилет”* (Зумар-10). Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мынай деген: *“Ким сабыр кылууда бекем болсо, аны Аллах сооротот. Эч бир адамга сабырдан да жакшыраак, кененирээк белек берилген эмес”*. (Муттафақун алайх).

Умар разияллоху анху айткан экен: “Мен кандай гана кайгы менен сыналсам да, анда мен ічїн Аллахтын терт нээматынан бири болоор эле: же ал кайгы менин динимде болбойт эле же чоу кайгы болбойт эле же мен ага ыраазы болоор элем¹ же ал сыноо себептї Раббимден сооп імїт кылар элем”.

Сабырнинг бир нече даражалары бар: 1) Темен даража. Бул жактыра бербей сабыр кылуу. 2) Орто даража. Бул ыраазы болуп сабыр кылуу. 3) Жогорку даража. Бул Аллахтын сыноо-балээсине хамд айтып, шїгїр келтирїї.

эле, бирок, адилет менен мамиле кылса болот. Пайгамбарыбыз Мадинадагы яхудийлер менен ушундай мамиле кылган.

¹ Пенде Аллахтын сыноосуна ыраазы болуусу менен Анын белек-сообуна арзыйт.

Ким бирееден зулум керсе жана Аллах таалага жалбарып, заалымды каргаса, езінін напсине жардам берген болот жана эгер сабыр кылбаса да акысын алат. **Сабыр эки тір болот: денеге таандык жана нафска таандык**. Биз бул жерде денеге таандык сабырга токтолбойбуз. Ал эми, нафска таандык сабыр табигый каалоо-кумарга тиешелі болот.¹

Пенде езінін жашоосунда эки нерсеге жолугат: А) Каалоосуна ылайык келген нерселер. Мында пенде Аллах тааланын акысын орундатуу жаатындагы сабырга, б.а. шікір кылууга жана ал нээматтарды кінөөлү иштерге ысырап кылбоого муктаж болот. **Б)** Каалоосуна каршы келген нерселер.

Булар іч тір болот: 1) Аллах таалага моюн сунууга (ибадаттарга) сабыр кылуу. Мында парыздарга сабыр кылуу – важып, нафилдерге сабыр кылуу – мустахаб. **2)** Кінөөлөргө сабыр кылуу. Мында арамды таштоо – важып, макрухту таштоо – мустахаб. **3)** Аллахтын тагдырына сабыр кылуу. Мында Аллахтан башкага даттануудан тилди сактоо, Аллахтын тагдырына кейигендиктен жіректі сактоо жана екіріп ыйлоо, езінін жакасын тытмалоо сыяктуу Аллахка жакпаган нерселерден денесинин мичелерін сактоо важып. Ал эми, Аллахтын тагдырына унчукпай, дилинен гана ыраазы болуу – мустахаб. **Ушул маселеде бир суроо:** шігір кылуучу бай абзелби же сабыр кылуучу кембагал абзелби? Эгерде бай адам байлыгын Аллахка моюн сунуу жолунда сарп кылса жана сактаса, ал сабырдуу кембагалдан абзел болот. Ал эми, байлыгынын кеп белігін ар кандай мубах иштерге сарп кылса, анда ага караганда сабырдуу кембагал абзел болот. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: **“(Напил) орозо кармабаган шігір кылуучу (напил) орозо кармаган сабыр кылуучунун даражасында болот”**. (Ахмал).

Д Ризаа. Бул бир нерсе менен канааттануу. Ризаа амал аткарылгандан кийин жаралат. Эў жогорку даражадагы ризаа бул – Аллахтын тагдырына ыраазы болуу. Ошондой эле, пенденин бир жагымсыз нерседен коргоо тилеп Аллах таалага дуба кылуусу ризаага тескери келген иш эмес.

Д Хушуу. Бул Аллах тааланы даўазалоо, Анын алдында кичипейилдик жана кордук абалында туруу. Хузайфа айткан: “нифак (экижізділік) аралашкан хушуудан сак болгула!”. Ошондо андан: “нифак аралашкан хушуу дегениўиз эмнеси?” деп сурашты. Анда ал: “Дене хушууда, ал эми жірек кайдигер болсо – мына ушул нифак аралашкан хушуу болот” деп жооп берди. Хузайфа буга кошумчалап дагы мындай деген эле: “Силер диниўерден эў оболу хушууну жоготконсуўар!”. Шарият кайсыл гана ибадатта хушууга буюрган болсо, ал ибадаттын даражасы андагы хушуунун даражасы менен елченет. Маселен, намазды алсак, **пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам бир намаз окуп турган киши женінде, ал ічін намазынын жарымы, анан терттен бири анан**

¹ Эгер нафска тиешелі сабыр курсак жана жыныстык кумарга карата болсо, андай сабырга “иффат” (ыйба, тартынуу) деп аталат. Эгер согушта болсо “шижаат” деп, эгер ачууну жутуу болсо “халимдик” деп, эгер бир ишти билдирбесе болсо “сыр жашыруу” деп аталат. Эгерде сабыр жашоо нээматтарына карата болсо, анда “зухд, захиддык” деп, эгер аз нерсеге карата болсо “каниет” деп аталат.

бештен бири...ондон бири калганын, кээде болсо, намазында тап-такыр хушуб болбогону себептүү намазы дагы эсепке алынбаганын айткан.

► **Ражаа.** Бул Аллах тааланын ырайымынын кеүдигинен имит кылуу. Ражаанын тескериси имитсиздик. Ражаага таянып амал кылуу **хавфка**¹ таянып амал кылуудан жогору бааланат. Анткени, ражаа Аллахка жакшы кімен кылууну натыйжа берет. Аллах таала айткан: **“Мен пендемдин жакшы кіменіндегидеймін”**. (Муслим).

Ражаа эки даражадан турат: 1) Жогорку даража. Бул моюн сунуу менен амал кылгандан кийин Аллахтын сообун имит кылуу. Аиша энебиз (Аллах андан ыразы болсун!) пайгамбарыбыздан: “О, Аллахтын элчиси! ﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ﴾ **“Алар алып келген нерселерин (амалдарын) Раббисине кайтуучулугун ойлоп, жүрөктөрү титиреп алып келген адамдар”** деген аятта айтылган адамдар уурулук кылган, зынаа кылган, арак ичкен жана...(ошон ичин) Аллахтан корккон адамдарбы?”-деп сураганда, **“Жок, о Сыддыктын кызы, алар орозр туткан, садака кылган жана кабыл болбой калабы деп корккон (жүрөгү титиреген) адамдар. Алар (Аллах ошол аяттын уландысында айткандай) жакшы иштерде бири-бирине атаандашкан адамдар”**-деп жооп берди. (Термизий).

2) Темен даража. Кінесен кийин тооба кылып, андан кийин гана Аллахтын ырайымын имит кылуу. Кээ бир адамдар булардан да аша чаап, тооба кылуунун ордуна кінесин уланта берет жана...Аллахтын ырайымынан да имит кыла беришет. Бул ражаага кирбейт. Муну “таманна” (чийки ой же куру кыял) деп аталат. Жогорудагы эки тирдүү ражаанын биринчиси жакшы, кийинкиси жаман. Ыймандуу пенделер жакшы амал кылып, ушунубуз кабыл болоор бекен деп коркот (хавф кылат), жана Аллахтын ырайымы менен кабыл болушун ражаа (имит) кылат. Ал эми мунафык-экижиздчилер жаман амалдарды жасап деле Аллахтын ырайымын имит кыла беришет.

► **Хавф** (Коркуу). Бул жамандыкка тишип калуудан корккон нафстин кайгы чегишидир. Ар бир пенде езінде **сыйи, коркуу жана имитти** чогултушу зарыл. Ибнул Каййим айткан: “Жірек Аллахка умтулуусунда бир куш сыяктуу. Сыйи анын башы, коркуу менен имит эки канаты. Эгер жіректө коркуу болсо, андагы бардык каалоо-кумар орундарын кийдиріп жиберет жана андан дийнені айдап чыгат”. Адам баласын важыптарды (парыздарды) аткарууга жана арамдан сактанууга тирткен коркуу **важып коркуу** деп аталат. Ал эми, мустахаб иштерди кылууга жана макрухтардан сактанууга тирткен коркуу **мустахаб коркуу** болот. Коркуунун 3 түрү бар: **1) Улухиятка байланыштуу коркуу.** Бул – чыныгы илах (кудай) болгон Аллахтан коркуу. Ал эми муіриктердин жалган кудайларынан “булар мага зыян бериши мимкин” деп коркуу чоў ширк болот. **2) Арам коркуу.** Бул адамдардан коркуп, парыздарды таштоо же ушундай коркуудан улам арам иштерди жасоо. **3) Мүмкүн болгон коркуу.** Бул ар бир адамдагы табигый коркуу. Маселен, бир табигый зыяндан же жапайы айбандан коркуу сыяктуу.

¹ Хавфтын тишиндірмесі кийинки абзацтарда.

Д Зухд. Бул бир нерсеге (дүйнөгө) кызыгууну токтотуп, андан жакшыраагына (акырет кайгысына) жѳз буруу. Ушундай адамды захид деп аталат. Пенде бул дүйнөдө захид болсо, жѳрегѳ дагы, денеси дагы ырахатка чөмѳлөт. Ал эми, дүйнөгө ач карышкырдай умтулуу кайгы-капаны кебейтет. Анткени, байлыкты (мал-дүйнөнѳ) сѳйѳ бардык кінөөлөрдѳн башы. Дүйнөгө берилбөө болсо, бардык ибадаттардын башы. Захид болуу ічѳн дүйнөнѳ колдон эмес, жѳректен чыгарыш керек. Ал эми, дүйнөнѳ колдон дагы, жѳректен дагы чыгарып захид болуу – бул наадандардын иши. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: **“Жакшы адамдын колундагы мал-дүйнө кандай сонун!”** (Ахмад).

Кембагал адамдар мал-дүйнөгө мамиле жаатынан беш тѳргө бѳлѳнөт:

- 1)** Мал-дүйнөгө кеѳїлї жоктугу, анын жамандыгынан жана убара кылып коюусунан корккону себептѳї андан качат. Бул – чыныгы **захид** адам.
- 2)** Мал-дүйнөсѳ болсо сѳйїнбейт, аны өтө жаман да кербейт. Бул адам **раазий** (ыраазы) деп аталат.
- 3)** Мал-дүйнөнѳн болушу менен сѳйїнет, ага кызыгат. Бирок, бул кызыгуу өлп-тириле турган даражада эмес. Тескерисинче, Аллах берсе – сѳйїнет. Бирок, дүйнө табуу ічѳн жан алекетке тѳшї керек болсо, анчалыкка барбайт. Бул адам **кааний** (канааттуу) деп аталат.
- 4)** Өзѳ дүйнөнѳ сѳйөт. Бирок, алсыздыгынан улам аны таба албайт. Эгер дүйнө табуу ічѳн өтө машакаттуу тобокелге баруу керек болсо – ага барат. Бул адам хаарис (ачкез) деп аталат.
- 5)** Дагы бир кінїмдїк тиричилик ічѳн гана мал-дүйнөгө муктаж. Жадагалса, ошого да жеткире албайт. Бул адам музтарр (зарыккан) деп аталат.

Манилүү маек

Абдуллах деген жигит **Абдуннабий** деген адамга жолугуп калды жана анын ысымын чанып: «адам баласынын Аллахтан башкага кулчулук кылуусу мүмкүнбү?!» деди.¹ Кийин **Абдуннабийге** карап мындай деди:

Абдуллах: Сен Аллахтан башкага ибадат (кулчулук) кыласыңбы?

Абдуннабий: Жок, мен Аллахтан башкага ибадат кылбаймын. Мен – мусулманмын жана жалгыз гана Аллах Таалага ибадат кыламын.

Абдуллах: Анда, эмне үчүн ысымың пайгамбарларына сыйынган христиандардын ысымына окшош. Алар өздөрүн Ыйсаанын кулу деп эсептешет жана Ыйсага сыйынышат. Сенин ысымыңды уккан адам дароо «бул пайгамбарга сыйынат турбайбы» деп ойлошу турган иш. Мусулман адамдын ишениминде мындай ысымды алып жүрүү туура эмес. Анткени, биз – мусулмандар пайгамбарды кудай деп эмес, Аллахтын кулу жана пайгамбары деп ишенебиз.

Абдуннабий: Бирок, пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам ааламдагы адамдардын эң жакшысы жана пайгамбарлардын улугу экени жалганбы? Биз бул ысымды алып жүрүү менен пайгамбарыбызды таберик кылабыз, анын Аллах алдындагы бийик даражасын ортомчу кылып, Аллахка жакындашабыз жана андан шапаат тилейбиз. Сен таң калба, досум. Маселен, менин агамдын аты «**Абдул Хусейн**» (**Хусейндин кулу**), ал эми атамдын аты «**Абдул Расул**» (**Элчинин кулу**) болгон. Мындай ысымдар байыртадан коюлуп, адамдар арасында кенен тарап келе жатпайбы. Демек, бал ысымдар ата-бабаларыбыздан бери келе жатат. Сен маселени өтө тар алат экенсиң. Бул андай эле оор күнөө эмес. Дин жеңил экенин билбейсиңби?

Абдуллах: Ой, сенин бул айткандарың абалкысынан бетер жарабайт! Сен эмне, жалаң Аллахтын колунан келе турган нерселерди башкалардан сурайын дейсиңби? Мусулман адам муктаждыгын Аллахтан башкадан сурабайт, мейли ал пайгамбар болобу же Хусейн сыяктуу пайгамбарга жакын олуя адам болобу – баары бир. Анткени, бул ишиң таухидке жатпайт. Аллах бизди таухидке, башкача айтканда Аллахтан башка эч кимге жана эч нерсеге сыйынбоого буюргананын билбейсиңби? Сага азыр кээ бир маселелерди айтамын. Ошондо сенин ишиң жеңил иш эмес экенин жана «**Абдуннабий**» деп ысым коюунун жаман акыбеттерин билип аласың. Менин максатым сени осол кылуу эмес, болгону, акыйкатты айтып, ошого ээргешүүгө, жалганды айтып, андан абайлоого чакыруу жана амр мааруф-нахийи мункар² жасоо. Бирок, алдын ала сага Аллах Тааланын мына бул сөздөрүн эскертип койююн:

﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ﴾ **«Араларында өкүм кылуу үчүн Аллах жана Анын пайгамбарына чакырылганда, ыймандуу пенделердин сөзү «уктук жана моюн сундук» дегенден башкача болбойт»** (24/51)

¹ Анткени, «Абдуллахтын» мааниси «Аллахтын кулу», ал эми «Абдуннабий» деген ысымдын мааниси «пайгамбардын кулу» деген мааниде.

² Мааниси «ислам буюрган жакшы нерселерге буюруу жана ислам кайтарган жаман нерселерден кайтаруу» Амр мааруф-нахийи мункар исламдагы парыздардан бири

﴿ فَإِن نَّنَزَعْنَهُمْ فِي سَعْيٍ فَرَدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ﴾ **«Эгер бир нерседе талаашып калчу болсоңор, аны(н жообун алганы) Аллах жана пайгамбарына кайтаргыла, эгер Аллахка жана акырет күнүнө ишенчү болсоңор»** (4/59)

Ошентип, сен атың «Абдуннабий» болгону менен Аллахка шерик кошпой ибадат кыламын жана «ла илаха иллаллооху Мухаммадун расулуллах» деп ыйман келтиремин дейсиң. Айтчы мага ушул таухид келмесинин маанисин билесиңби?

Абдуннабий: Ооба, билемин. Таухид бул сенин «Аллах бар. Ал асмандар менен жерди жараткан. Ал тирилтет жана өлтүрөт. Жаамы жаратылышты жалгыз Өзү башкарат. Ал ырыскы берет. Ал бардыгын билет, бардыгынан кабардар жана бардык нерсеге кудуреттүү деп ишенүүн.

Абдуллах: Эгер таухид сенин ушул айтканыңдай болсо, анда Фираун, Абу Жахыл жана башкалар муваххид (жалгыз Аллахка сыйынуучу) беле? Себеби, алар деле «Аллах бар, Ал жаратылыштын жалгыз башкаруучусу» деп ишенишкен. Маселен, Аллах Таала Фираун жана анын каапыр адамдарын мындай сыпаттаган: ﴿ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ﴾ **«Алар аны (жалгыз Аллахка сыйынууну) зулумдук, текебердик менен четке кагышты. Бирок, жүрөктөрү муну (Аллахтын жалгыз экенин) анык билип турган»** (27/14)

Абдуннабий: Анда езиү айтчы, эй, Абдуллах, тавхид деген эмне?

Абдуллах: Таухид бул Аллах тааланы ибадат-сыйынуу менен жалгыздоо. «Ибадат» деп Аллах Таала жакшы көргөн жана ыраазы болгон иштерге жана сөздөргө айтылат. Сенин «Аллахтан башка кудай жок» деген келмендин мааниси «Аллахтан башка ибадатка татыктуу кудай жок», б.а. Аллахтан башкага ибадат-кулчулук кылынбайт деген мааниде. Дагы сенден бир нерсе сурайын: айтчы мага, Аллах Таала пайгамбарларды эмне кызмат менен жиберген? Маселен, Нух пайгамбарды?

Абдуннабий: Мушриктерди Аллахка сыйынууга чакырып, ширк иштерин таштоого буюруу үчүн жиберген.

Абдуллах: Нух коому эмне иштери себептүү мушрик болушту эле?

Абдуннабий: Билбейм.

Абдуллах: Нухтун коому өздөрүнүн арасында өткөн «Вадд», «Суваь», «Ягус», «Яук» жана «Наср» деген олуя адамдарды аша чаап мактап, аларды ыйык тутууда чектен чыккандары себептүү, аларды ушул ширктеринен кайтаруу үчүн Нух пайгамбарды жиберген.

Абдуннабий: Сен «Вадд», «Суваь», «Ягус», «Яук» жана «Наср» деген ысымдар олуялардын ысымдары деп ойлойсунбу, каапыр, зулум адамдардын ысымдары эмеспи?

Абдуллах: Ооба. Алар Нух коому кудай кылып алган олуя адамдардын ысымдары болгон. Кийин Нух коомунун бул ширк амалына арабтар дагы ээрчип, жанагы ысымдарды бут-кудай кылып алышкан. Буга далил иретинде Абдуллах ибн Аббастан (Аллах андан ыраазы болсун) риваят кылынган мына бул сөз жетиштүү. Ал айткан: «Нухтун коомундагы буттар кийин арабтарга да өттү. «Вадд» Думат ал Жандад деген жердеги Калб уруусуна таандык

арабтардын кудайы эле. «Суваъ» болсо, Хузейл уруусунун, «Ягус» Сабаьга жакын Жауф деген жердеги Мурад уруусунун кудайы болуп, кийин анны Бану Кутейф уруусу кудай кылып алышкан. Ал эми, «Яук» Хамадандыктардын кудайы болсо, «Наср» Химярдагы Зул Калаа урууларынын кудайы эле. Булардын бардыгы Нух коомундагы олуя адамдардын ысымдары. Алар өлгөндө Нух коомуна шайтандар келип, «ошол олуялар отурган жерлерге алардын айкелдерин кургула жана ысымдары менен атап койгула» деп азгырган. Эл муну аткарган. Бирок, алар айкелдерге сыйынган эмес. Качан бул муун өтүп кеткенде, адамдар арасынан (таухид) илими жоголуп, кийинки муундар ошол айкелдерге сыйынып калышкан» (Бухарий риваяты)

Абдуннабий: Мунуң кызык экен.

Абдуллах: Мен сага мындан да кызыгын айтып берем. Эгер билсең, Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламды дагы Аллах Таала пайгамбар кылып жиберген учурда анын кому Аллахтан кечирим сураган, ибадаттуу, аажы амалын аткарган, Байтуллахты тооп кылган, Сафаа-Марва арасында саъй ибадатын аткарган, аажы кылган, садака берген эл болгон. Бирок, алар Аллахка дуба кылып жатканда өздөрү менен Аллахтын арасына периштелерди же башка олуя адамдардын арбактарын ортомчу кылышып, «алар бизди Аллах Таалага жакындаштырат», «Алар бизди Аллахтын алдында шапаат кылат (күнөөлөрүбүздү Аллахтан сурап алат) дешчү. Алардын арасында Аллах менен өзүнүн арасына Ыйса пайгамбарды ортомчу кылгандары (христиандары) да бар эле. Анан, Аллах Таала ошол адамдардын арасынан Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламды тандап алып, ага бабасы Ибрахимге жиберген динин жаңылап берди жана бул динди адамдарга жайылтууну буюрду. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам адамдарды аралап, аларга «жалбаруу жана ибадат менен жакындашуу Аллахтан башкага арналбайт», «Аллах жалгыз, эч бир шериги жок», «Андан башка эч ким ырыскы бере албайт», «жети асмандар жана анын ичинде жашагандар, жети жер жана анда жашагандар – бардыгы Аллах Тааланын кулдары, Анын жеке башкаруусунун, кудуретинин астында, жадакалса, силер «кудай» деп сыйынып жаткан нерселердин бардыгы Аллахтын бийлик-башкаруусунун астында» деп жаңы дин түшүнүктөрүн жайылтты.

Абдуннабий: Чын эле айткандарың мен үчүн кызык болууда. Бирок, айткандарыңа далил барбы, деги?

Абдуллах: Далилдер толтура. Маселен, Аллах Тааланын мына бул сөздөрү:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يَدْبِرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تُنْقِنُونَ ﴾

(Эй, мухаммад!) аларга айт: «силерге асман жана жерден ким ырыскы берет? Же ким кулактарга жана көздөргө (адамдарга) кожоюндук кылат жана ким тирүүнү өлүктөн, өлүктү тирүүдөн чыгарат жана ким (ааламдык иштерди) башкарат?» Алар дароо: «Аллах!» деп айтышат.

Сен аларга «анда, (ошол Аллахтан) коркпойсуңарбы?» дегин.» (10/31)

﴿ قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ ﴿٤٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ

السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا نُنْقِطُ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ يَدْعُوا مَلَائِكَتِي كُلِّي شَيْءٍ وَهُوَ
يُحْيِي وَلَا يَحْيَا عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِّي تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

«Айт: «Эгер билсеңер, айткылачы, жер жана андагынын баары кимдики?» Алар дароо «Аллахтыкы» дешет. Айткын: «анда (ошол Аллахты) эскербейсиңерби?!» Айт: «жети асмандардын жана Улуу Арштын Раббиси ким?» Алар дароо «Аллахтыкы» дешет. Айткын: «анда (ошол Аллахтан) коркпойсуңарбы?!». Айт: «эгер билсеңер, айткылачы, бардык нерселердин эгелик-падышаалыгы колунда болгон жана (бардык ааламдарды) коргой алган, Анын Өзүн эч ким коргой албай турган Зат ким? Алар дароо «Аллахтыкы» дешет. Айткын: «анда (ошол Аллахка ибадат кылбай) кандай алдануудасыңар?!» (23/84, 89)

Мындан сырткары дагы мушриктер аажы ибадаты маалында Аллах Таалага: «лаббайка Аллохумма, лаббайк! Лаббайка, лаа шарийка лак! Иллаа шарийкан хува лак. Тамлукуху ва ма малак»¹ деп, лаббайка айтышып, Аллах Тааланын ааламдарга жалгыз кожоюн экенин (же болбосо Рубубият таухидин) моюндарына алышат болчу. Бирок, бул ишенимдери аларды ислам чөйрөсүнө кошо алган эмес жана алар дал ошол периштелерге, пайгамбарлар менен олуялардын арбактарына жалбарып, аларды өздөрү менен Аллахтын арасына ортомчу коюп, ушул иштери менен Аллах Таалага жакын болобуз деген ишенимдери себептүү каапыр аталып, аларга каршы согушуу адал болду. Мына ушул маселе себептүү жалынып-жалбаруулар, дуба-тилектер, назирлер², курмандыктар, жардам суроолор., дегеле, ибадат аттуунун бардыгы жалгыз гана Аллах Таалага арналышы керек.

Абдуннабий: Эгер Аллах Тааланын бар экенине жана ааламдарга кожоюн экенине ишенүү таухид болуп эсептелбесе, анда чыныгы таухид эмне?

Абдуллах: Пайгамбарлардын жиберилүүсүнө себеп болгон жана мушриктер моюндагысы келбеген таухид – бул **Аллах Тааланы ибадат менен жалгыздоо**. Башкача айтканда, пенде дуба, назир, курмандык, жалбаруу, жардам суроо жана башка бардык ибадаттарды Аллах Таалага гана арноо. Сенин «лаа илааха иллаллах» деген келмеңдин мааниси дагы – ушул. Курайш мушриктери «кудай» дегенде ушул ибадаттарды арнаган периштелерди, пайгамбарларды, олуяларды, дарактарды, мүрзөлөрдү жиндерди ж.б.у.с. нерселерди түшүнүшкөн. Алар Аллахты жалгыз жаратуучу, жалгыз ырыскы берүүчү, кожоюн деп ишенгени менен жалгыз кудай деп ишенишкен эмес³. Ошондуктан, пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам ислам динин алып келгенде аларды «ла илааха иллаллах» (Аллахтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок) деген келмени жашоодо иш жүзүнө ашырууга чакырды.

¹ Эй, Аллах, Сени угабыз! Сени угабыз, шеригиң жок! **Бир гана шеригиң бар Сенин**. Сен ага кожоюнсун, ал Сага кожоюн эмес

² «Назир» бул, адам баласынын өз кудайы үчүн бир ибадатты аткарууга ниет кылуусу

³ Бул жерде окуучу арап тилиндеги илах (кудай) сезинин маанисин жакшы тишинип алуусу кажет. Жахилия арабтарынын тишинигинде ибадаттар ага багытталган бардык объекттер илах (кудай) деп эсептелген.

Абдуннабий: Сен муну менен Курайш мушриктери «ла илаха иллаллах» келмесинин маанисин азыркы мусулмандардын көпчүлүгүнөн жакшыраак түшүнгөн демекчисиңби?

Абдуллах: Ооба. Бул ачуу чындык! Биз «жаахыл» (наадан) деп эсептеген каапырлар «ла илааха иллаллахтын» мааниси, ибадаттын бардык түрлөрүн Аллах Таалага багыттоо жана Андан башка бардык ибадат объекттерин¹ жокко чыгаруу, алардан үзүлүү деп түшүнүшкөн. Ошондуктан, пайгамбарыбыздын «ла илааха иллаллах» (Аллахтан башка кудай жок) деген чакырыгына ﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ مُّجْتَبٍ﴾ **«Ие? Бул көп кудайларды бир кудай кылгысы келеби?! Бул таң калычтуу (болбогур) нерсе!»** деп жооп беришкен. Алар Аллах Тааланын бар экенин, жалгыз жаратуучу, жалгыз башкаруучу экенин билип туруп ушинтишкен. Ал эми, азыркы көп мусулмандар «ла илааха иллаллах» деген келмени мушриктерчелик туура түшүнө албаганы өкүнүчтүү. Алар (көпчүлүк мусулмандар) бул келмени маанилерине көңүл бурбай, жөн эле оозунда айтып коюу жетиштүү дешет. Араларындагы «мен – кыйынмын» дегендери болсо, «Аллахтан башка кудай жок» деген келменин маанисин «Аллахтан башка жаратуучу, башкаруучу, ырыскы берүүчү жок» деген шекилде ката түшүнүшөт.

Абдуннабий: Бирок, мен Аллахка эч нерсени шерик кылганым жок, тетирисинче, Аллахтан башка жаратуучу, ырыскы берүүчү, пайда жана зыян келтирүүчү жок деп ишенемин. Мен Хасан, Хусейн, Жийлааний же башка ыйыктар түгүл пайгамбарыбызга да «мага пайда бер, зыяндан корго!» деп дуба кылбаймын. Билесиңби, биз күнөөлүү пенделербиз. Ал эми, улук адамдардын Аллахтын алдында улук даражалары бар. Мен аларга кайрылып «Аллахтын алдындагы улук даражаңар менен мени шапаат кылып (колдоп) койгула!» деп эле кайрыламын. Мунун эмнеси ширк?

Абдуллах: Мен сага жогоруда пайгамбардын согушкан душмандары дагы сен ишенгендей ишенишин айтпадымбы. Алар дагы табынган бут-кудайларына бир нерсе жасап бер деп кайрылышкан эмес. «Аллахтын алдында улук даражаңар менен бизди колдоп койгула!» деп кайрылышкан. Жогоруда бул пикирге Кураандан далил айтпадымбы.

Абдуннабий: Бирок, сен айткан аят буттарга табынган бутпарастар үчүн түшкөн. Сен кантип пайгамбарлардын, олуялардын арбактарын буттарга теңеп жатасың?

Абдуллах: Дагы эсиңе салайын, сага жогоруда ошол буттар ыйык адамдардын ысымдары экенин айттым-го². Каапырлар алардан (буттардан) Аллахтын алдындагы улук даражалары себептүү колдоону гана суранышкан. Буга далил Аллах Тааланын мына бул сөзүндө: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ **«Андан (Аллахтан) башканы олуя-кудай кылып алгандар «биз аларга (буттарга) бизди Аллахка мүмкүн болушунча көбүрөөк жакындаштырат**

¹ Кудайларды

² Вадд, Суваб, Яук, Ягус, Насыр деген аталыштарга кайра кайрылыуыз

деп ибадат (дуба) кылабыз» (дешет)» (39/3). Ал эми, «кантип пайгамбарлар менен олуяларды буттарга теңеп жатасың?» деген сөзүңө келсек, айтаар элем: пайгамбарыбыз ислам динин алып келгенде каапырлардын арасында олуяларга дуба кылгандар дагы бар эле. Алар жөнүндө Аллах Таала мындай деген:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾
«Алар (кудай деп ойлоп) дуба кылып жаткан (пайгамбар, олуя) адамдардын өздөрү Раббисиге ортомчу издеп калышат, «кимибиз жакыныраак болоор экенбиз» дешип. Жана Анын ырайымынан үмүт кылып, азабынан коркуп турушат. Чынында, Раббиндин азабы коркунучтуу!». (17/57) Мушриктердин арасында Ыйса пайгамбар менен анын апасын кудай тутуп, ошолорго дуба кылгандар дагы бар эле:

﴿وَإِذ قَالَ اللَّهُ لِيَعْقِيبَ ابْنَ مَرْيَمَ إِنَّكَ عَلَىٰ النَّاسِ حَكِيمٌ مُّبِينٌ فَلَمَّا نَسُوا مَا وَعُودُوا قَامُوا لِلَّهِ يَتُوبُونَ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾
«Ошондо, (кыяматта) Аллах: «Эй, Марямдын уулу Ыйса! Сен адамдарга «Аллахты коюп, мени жана апамды кудай кылып алгыла» деп аткан белең?!» дейт. (5/116) Дагы алардын арасында периштелерге дуба (ибадат) кылгандары болгон:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهْتُولَاءُ لِأَسْمَاءَ بَنَاتِ الْأَنْبِيَاءِ كَانُوا يَتَّبِعُونَ﴾
«Ошол күндө алардын бардыгы чогулталат. Кийин (Аллах) периштелерге «силерге ибадат кылгандар мына булар белең?!» дейт» (34/40)

Эми, өзүң ойло, бул аяттарда Аллах Таала ибадатын буттарга жалынгандарды да, олуяларга жалбаргандарды да, периштелерге дуба кылгандарды да жалпысынан каапыр деп атады. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам алардан эч кимисинин арасын ажыратпай, бардыгы менен тегиз согушту.

Абдуннабий: Бирок, каапырлар алардан пайда тилешкен. Мен пайданы Аллахтан гана тилеймин. Туура айтасың, олуялардын колунда эч нерсе жок. Мен болгону алар мени Аллахтын алдында колдоп коюусун гана үмүт кыламын.

Абдуллах: Сенин бул сөзүң менен мына бул аяттагы каапырлардын сөзүнүн арасында эч кандай айырма жок:

﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾
«Алар Аллахтан башка, өздөрүнө не пайда, не зыян жеткире албай турган нерселерге ибадат кылышып: «алар биздин Аллахтын алдындагы колдоочуларыбыз» дешет» (10/18)

Абдуннабий: Эй, мен Аллахтан башкага ибадат кылганым жок! Олуяларга дуба кылдым. Ушул ибадат болобу?

Абдуллах: Айтчы, мага: Аллах Таала ибадатты жеке Өзүнө гана (ыклас менен) кылынуусун сага парыз кылганбы? Ибадатка Аллахтан башка эч ким ылайык эмес экенине ишенесиңби? Аллах Тааланын: ﴿وَمَا أُمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَقَّاءَ﴾
«Алар бардык ибадаттарды ыклас менен Аллах үчүн гана кылууга буюрулушкан...» (Баййина- 5) деген сөзүнө макулсуңбу?

Абдуннабий: Ооба.

Абдуллах: Анда мага ушул аяттагы «ыклас менен» деген сөздү түшүндүрүп берчи?

Абдуннабий: Сурооңо жакшы түшүнө бербедим, өзүң түшүндүрүп бер.

Абдуллах: Анда, ук: Аллах Таала башка бир аятта:

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾
«Раббиңерге жашыруун жана жалбарып дуба кылгыла. Ал чектен чыккандарды сүйбөйт» деген (7/55)

Дуба Аллахка ибадатпы же жокпу?

Абдунабий: Туура. Дуба деген ибадаттын негизи. Пайгамбарыбыз дагы: «дуба – бул ибадат» Абу Дауд деген-го.

Абдуллах: Эгер дуба – бул ибадат деп ишенсең жана түнү-күнү Аллахка жалбарып дуба кылсаң, дагы.., ушул эле убакытта ушул эле муктаждыктарыңды Аллахтан башкадан сурап, мүрзөдө жаткан пайгамбарларга, олуяларга дуба кылсаң, ушул «дуба» деген ибадатта сен Аллахка шерик кылган болосуңбу?

Абдуннабий: Бул сөзүңдө шеек жок. Шерик кылган болуп каламын.

Абдуллах: Дагы бир мисал: эгер сен Аллах Тааланын ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ ﴾ «*Раббиң үчүн гана намаз оку жана (Раббиң үчүн гана) курмандык чал*» Абу Дауд деген аятын билсең, ушул өкүмгө моюн сунуп, курмандыгыңды Аллах үчүн гана сойосуң, туурабы? Ошондо, сенин бул курмандыгың ибадат болобу же болбойбу?

Абдуннабий: Ибадат болот.

Абдуллах: Эми, эгер сен ошол курмандыгыңды пайгамбаргабы, периштегеби, жингеби, мазаргабы.., иши кылып Аллахтан башка нерсеге арнасаң, ширк кылган болосуңбу?

Абдуннабий: Албетте, мында ширк болот.

Абдуллах: Мен сага дуба менен курмандыкты гана мисал келтирдим. Анткени, дуба оозеки ибадаттардын эң көрүнүктүүсү болсо, курмандык чалуу кол менен жасалган ибадаттардын эң атактуусу. Булардан башка дагы көп ибадаттар бар: назир, ант, коргоо тилөө, жардам тилөө сыяктуу. Эми, кара, Кураанда айтылган мушриктер ушул ибадаттарды периштелерге, олуяларга, Лат, Узза жана башка кудайларга арноо менен ошолорго ибадат кылышат беле?

Абдуннабий: Ооба. Ошентишет болчу.

Абдуллах: Алардын ширктери Аллахтан башкага дуба кылуу, курмандык чалуу, Аллахтан башкадан жардам суроо, Аллахтан башкага жалбаруу ж.б.у.с. ибадаттардан гана турган. Эгер ушуну эле эсепке албай койсо, алар бир жакшына «биз – Аллахтын пенделерибиз, Аллахтын өкүмүнүн астындабыз, Аллахтын жалгыз жаратуучу, жалгыз кожоюн экенине ишенебиз» деп жүрүшкөн. Анан..., качан пайгамбарлардын, олуялардын арбактарына жалбарып, алардын түздөн-түз өзүнөн шапаат-колдоо сурап баштады эле, Аллах аларды «мушриктер» деп атады.

Абдуннабий: Эй, Абдуллах! Сен эмне, пайгамбарыбыздын шапаатына ишенбейсиңби!?

Абдуллах: Кантип ишенбейин! Ишенемин. Пайгамбарыбыз – ага ата энем курман болсун – эң улуу Шапаатчы! Анын шапаатын үмүт кыламын! Бирок, билесиңби, бардык шапаатар Аллахтын ыктыярында. Аллах Таала айткан:

﴿ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ﴾ «*Айт (эй, Мухаммад) бардык шапааттар Аллахка таандык*» (39/44) Ошондуктан, эч ким Аллахтан уруксат болмоюнча шапаат кыла албайт: ﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾ «*Ким экен Анын алдында шапаат кыла турган?! Анын уруксаты болмоюн эч ким шапаат кыла албайт!*» (2/255)

Демек, ким шапаат кылса дагы Аллахтын гана уруксаты менен жана Аллах ыраазы (макул) болгон адамдарды гана шапаат кылат. (21/28) Ошентип, шапааттын бардыгы Аллахтан экени малым болгон соң, мен аны Аллахтан гана сураймын жана «эй, Аллахым! Мени пайгамбарыбыздын шапаатынан кур койбогой элең! Эй, Аллахым! Улук пайгамбарыңды мага шапаатчы кыл?!» деп дуба кыламын.

Абдуннабий: Биз сен менен жогоруда эч кимден колунан келбеген нерсени сурап болбойт деп сүйлөшкөнбүз, туурабы? Ал эми, шапаатты Аллах Таала пайгамбарыбызга берген соң, ал шапаатын ээси болуп атпайбы. Демек, мен пайгамбарыбыздан анда бар нерсени, мага бере ала турган нерсени тилеп жатамын. Бул ширк болбосо керек!

Абдуллах: Ооба. Эгер Аллах Таала сени Өзүнөн башка эч кимден эч нерсе сурабоого буюрбаганда, айткандарыңы жүз пайыз кошулат элем. Бирок, Аллах Таала: ﴿فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ «**Аллах менен кошуп эч кимге дуба кылбагыла!**» (Жин-18) деп буюрган. Сенин шапаат тилегениң – дуба. Пайгамбарыбызга шапаатты берген ошол эле Аллахыбыз аны Өзүнөн башкасынан суроого тыюу салууда. Мындан тышкары акыретте пайгамбарыбыздан башка кээ бир периштелерге, адамдын эрезеге жетпей чарчап (өлүп) калган бөбөктөрүнө жана олуяларга дагы шапаат кылуу укугу берилет. Сен эмне «Аллах аларга шапаатты берсе, алардан дагы тилей беремин» дейсиңби? Эгер ошентчү болсоң, анда сен жогоруда баян кылынган олуяларга ибадат кылгандардын катарына кошулуп каласың, эгер «жок» десең, «Аллах Таала шапаатты пайгамбарыбызга берген соң, ал шапаатын ээси болуп атпайбы» деген сөзүң жокко чыгат.

Абдуннабий: Мен Аллахка ширк кылган жокмун. Олуяларга жалбарып (муктаждык жана шапаат) суроо ширк эмес!

Абдуллах: Сен Аллах Тааланын алдында ширк күнөөсү зынаа кылуудан дагы чонураак жана Аллахтын алдында кечирилгис күнөө экенине ишенесиңби?

Абдуннабий: Ооба. Ал нерсе Кураанда ачык эле жазылып турбайбы.

Абдуллах: Сен «ширк кылганым жок» дейсиң. Айтчы мага: «ширк кылбадым» деген сөзүңдү кандай түшүндүрөсүң?

Абдуннабий: Мен маселен, буттарга ибадат кылганым жок, аларга жалбарганым жок, алардан коркконум жок...

Абдуллах: Буттарга ибадат кылуу эмнелигин билесиңби, теги? Сен ширк дегенде таш-кудай, жыгач-кудайларга табынгандарды гана түшүнөт окшойсуң? Олуяларга таянып, аларга жалбарууну ширкке кошпойт окшойсуң?

Абдуннабий: Ооба. Мен ширкти дал ушундай түшүнөмүн.

Абдуллах: Ой-бо-о-й! анда мен сага жанатан бери айткан аяттар, пайгамбарларга, олуяларга, периштелерге жана башкаларга таянуунун арамдыгы, муну жасаган адамдын каапыр болушу жөнүндөгү далилдер бул кулагыңдан кирип, тигинисинен чыгып кеткен-го!

Абдуннабий: Чыкпай эле..., сен айткан периштелерге, пайгамбарларга таянып дуба кылгандар, ушул дубасы себептүү каапыр болушкан эмес, «периштелер

– Аллахтын кыздары» жана «Ыйса – Аллахтын баласы» деген сөздөрү себептүү каапыр болушкан. Биз эч качан өзүбүз дуба кылган олуяларды «Абдул Каадыр – Аллахтын баласы» же «Зейнеп – Аллахтын кызы» дегенибиз жок.

Абдуллах: Сен айткан каапырчылык тап-такыр башкача, (биз талашкан маселеден) өз алдынча каапырчылык. Эгер буга токтолчу болсок, Аллах Таала айткан: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَكُنْ لَكَ يَوْمَئِذٍ نَصِيرٌ ۝﴾ **«Айткын (эй, Мухаммад) «Ал – Аллах теңдешсиз жалгыз, Аллах – Беймуктаж, туубаган жана туулбаган».** (Ихлас: 1-3) Ким бул маанилерди четке какса шексиз каапыр болот. Сен бул эки каапырчылыктын арасындагы айырмачылыкты билип ал. Дагы бир далил «Лат» кудайына ибадат кылган мушриктер, аны (өлгөнгө чейин) олуя адам болгонуна карабай, Аллахтын баласы дешкен эмес. Жиндерге ибадат кылгандардын абалы дагы ушундай. Ошондой эле, төрт мазхаб уламаларынын бардыгы муртад¹ адамдын өкүмүнүн баянында «эгер мусулман адам «Аллахтын баласы бар» десе муртад болот. Ошондой эле, Аллахка шерик кошсо да муртад болот» деп, эки каапырчылыктын арасын ажыратышкан.

Абдуннабий: Бирок, Аллах Таала олуялар жөнүндө: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ **«Уккула, Аллахтын досторуна (кыяматта) коркунуч жок жана алар кайгы-капага да батышпайт»** (Юнус-62) дебеди беле?

Абдуллах: Буга биз дагы ыйман келтиребиз. Бирок, бул аларга ибадат кылгыла деген сөз эмес. Биз олуялардын бардык кадыр-барк жана даражаларына ишенебиз. Бир гана аларга ибадат кылууга, аларды Аллахка тең жана шерик кылынуусуна каршыбыз. Эмесе, аларды урматтоо, кереметтерине ишенүү бардыгыбыздын милдетибиз эмеспи. Олуялардын кереметин бидьатчы адамдар гана четке кагат. Аллахтын дини эки тараптын арасындагы ортолук, эки адашуунун ортосундагы туура жол жана эки жалгандын арасындагы чындык.

Абдуннабий: Кураанда айтылган мушриктер «ла илаха иллаллах» деп күбөлүк бербеген, пайгамбарды жалганчы дешкен, кайра тирилүүгө ишенишпеген, Кураанды четке кагып, «бул – сыйкыр» дешкен. А, биз болсо, «ла илаха иллаллах» деп күбөлүк берсек, пайгамбарыбызды, Кураанды тастыктасак, кайра тирилүүгө ишенсек, намаз окусак, орозо кармасак.., дагы кантип ошолорго окшоп калат экенбиз?!

Абдуллах: бардык уламалардын пикири боюнча, эгер бир адам пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын бир сөзүн тастыктап, башка сөзүн четке какса, исламдан чыгып, каапыр болот. Ошондой эле, эгер Кураандын кээ бир аяттарына ишенип, кээ бирлерине ишенбегендер, таухидке ишенип, намазды четке каккандар, намазды окуп, зекетке ынабагандар, ушулардын бардыгын жасап, ороzonу же ажылыкты же кайра тирилүүнү четке каккандар бардык

¹ Динден кайткан

уламалардын келишилген пикири боюнча каапыр болот. Сен бул өкүм менен макулсунбу?

Абдуннабий: Албетте, булар Кураанда ачык эле айтылган.

Абдуллах: Эгер макул болсоң, билип ал: таухид пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам алып келген диндеги эң орчундуу маселе. Ал намаз, зекет, ажылыктардан дагы зарылыраак, чоңураак маселе. Эми өзүң ойлочу, ушул намаз, зекет же ороzonу четке каккандар каапыр болуп, кантип эле таухидти четке каккандар каапыр болбой калат? Акыры, пайгамбарлардын бардыгы дал ушул таухидти орнотуу үчүн жиберилбеди беле?! (Сен намаз окуган, орозо кармаган адам каапыр болбойт дейсиң,) Эстебейсиңби, пайгамбарыбыздын сахаабалары (Абу Бакр Сыддык башчылыгында) Ямаадагы Бану Ханиф уруусу менен, аларды каапыр санап, согушушпады беле? Алар бардык парыздарды аткарып, бир гана зекетти бербейбиз дешкен.

Абдуннабий: Бирок, алар мусулман болгону менен жалганчы Мусайламаны пайгамбар дешкен болчу да. А, биз Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламдан кийин пайгамбар чыкпайт деп ишенебиз.

Абдуллах: Ошентсе да, силер кээ бир олуялардын, пайгамбарлардын жана башкалардын даражасын асман жердин жаратуучусунан дагы бийикке көтөрүп жатасыңар! Азыр эле өзүң (Мусайламанын мисалында айткандай) эгер адамдар жөнөкөй бир адамды пайгамбар даражасына көтөрүү менен, окуган намаздарына карабай, каапыр болгон болсо, оозундагы келмелери бекер болгон болсо, пенделерден бир пендени Аллах Тааланын даражасына көтөргөндөр каапыр болбой калабы?! Али *нун ишин эстечи... Ал өзүн кудай даражасына көтөргөн мусулмандарды тирүүлөй өрттөп жибербеди беле! Жазалангандар жөн мусулман эмес, сахаабалардан таалим алган мусулмандар болгон. Бирок, силер олуяларды кудай даражасына көтөргөндөй, Алини кудай даражасына көтөрүшкөн. Өзүң ойло Алини кудай кылган адамдар каапыр болуп, олуяларды көкөлөтүп, сыйынгандар каапыр болбой калабы?

Дагы: Эгер сен айткандай болуп, абалкы мусулмандар буттарга табынуу, пайгамбарды, Кураанды жалганга чыгаруу жана акыретти четке кагуу менен гана каапыр болушкан болсо, анда, ар бир мазхаб аалымдарынын фикх илиминде «муртадтын өкүмү» деген атайын бөлүм ачышынын кандай мааниси калат? Муртад деп алар мусулман болгондон кийин кээ бир тайылуулар себептүү исламдан чыгып, каапыр болуп калган адамдарды айтышкан.

Маселен, тили башка, дили башка болуу, Аллахтын ачуусун келтирген сөздү айтуу, динди мазактаган сөз сүйлөө ж.б.у.с. бир аятта Аллах Таала мындай деген: ﴿قُلْ أَلِلّٰهِ وَعَآيِنِيْهِ وَرَسُوْلِهِ كُنْتُمْ نَسْتَهْزِءُوْنَ ۝١٦ لَا تَعْتَدِرُوْا فَاَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ﴾

«Айт (эй, Мухаммад:) «Аллахты, Анын аяттарын жана пайгамбарын мазактоочу болуп калдыңарбы?! Кечирим сурабай эле койгула, ыйманга келгенден кийин каапыр болуп бүттүңөр!» (9/66). Бул аят Аллахтын пайгамбары менен

желкеме-желке туруп Табук казатына катышкан бирок, исламды мазактагансымал сүйлөгөн адамдар жөнүндө түшкөн.

Дагы: Аллах Таала Кураанда Бану Исрайил коомунан бир топ мусулман, илимдүү, жакшы адамдардын Муса пайгамбардан ﴿أَجْعَلْ لَنَا إِلَهًا﴾ *«Бизге дагы кудай (бут) жасап бер!»*¹» деп талап кылгандарын икая кылган. (7/138) Кийин сахаабалардан кээ бирөлөрү пайгамбарыбыздан «бизге дагы «Затул Анват» жасап берсеңиз?» деп суранышканда, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам «силердин бул сөзүңөр Бану Исрайил коомунун Мусадан «бизге дагы алардыкындай бут-кудай жасап бер» деген сөзүнө окшоду» деп, аларды жемелеген².

Абдуннабий: Бирок, Бану Исрайил дагы, пайгамбарыбыздан «Затул Анват» жасап берүүнү сурагандар дагы каапыр болуп калышпады-го?

Абдуллах: Себеби, алар сураганы менен ал нерсени жасашкан жок. Эгер жасашканда каапыр болуп калышмак. Пайгамбарыбыздан ыйык дарак жасоону сурагандарды ошол замат кайтарды. Эгер кайтышпаганда, алар дагы анык каапыр болушмак.

Абдуннабий: Менде башка бир чечилбеген маселе бар. Ал Усама бин Зейдтин иши жөнүндө. Эгер эстесең, бир жерде «ла илаха иллаллах!» деп чаңырган адамды өлтүрүп койот. Кийин пайгамбарыбыз аны жемелеп *«О, Усама! Сен аны «ла илаха иллаллах» дегенден кийин өлтүрдүңбү?!»* дейт. (Бухарий) Дагы бир маселе, пайгамбарыбыздын *«мен адамдар менен «ла илаха иллаллах» дегенге чейин согушууга буюрулдум»* деген сөзү³. (Муслим) Эми, сен жогоруда айткан сөздөр бул хадистерге каршы келип калбайбы?

Абдуллах: Өзүнө белгилүү болгондой, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам Мадинадагы яхудийлер менен согушкан, аларды туткун кылып алган. Алар (оозунда) «ла илаха иллаллах» (Аллахтан башка кудай жок) деген адамдар эле. Кийин пайгамбарыбыздын сахаабалары Ямамадагы Бану Ханиф менен согушту. Алар дагы «ла илааха иллаллах, Мухаммадун расулуллах» дешет болчу, намаз окушат болчу. Али * өзүн көкөлөткөндөрдү күйдүрүп жиберди. Алар дагы намаз окуган, орозо кармаган адамдар эле. Сен азыр эле «ким акыреттеги кайра тирилүүнү четке какса, ислам негиздеринен бирине ишенбесе каапыр болот жана өлтүрүлөт» деген уламалардын өкүмүнө макул болбодуң беле? Таухидтин аталган негиздерден чоңураак негиз экенин да билесиң. Эми, кантип кичнекей негизди чангандар каапыр болуп, чоң негизге баш ийбегендер каапыр болбой калат? Сен мисал келтирген хадистериндин маанисин жакшы

¹ Муса пайгамбар коому менен бара жатканда бир бутпарас элдин жеринен етiшет. Ошондо, Бану Исрайил коому андан «Бизге дагы алардыкы сыяктуу бут-кудай жасап бер» деп талап кыла баштайт.

² Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам сахаабалары менен Хунейн согушунан кайтып келе жатканда, «Затул Анват» деген атактуу дарактын жанынан етiшет. Жахилия доорунун мушриктери бул даракка курал-жарактарын илип, бул бизге кiч-кубат багыштайт деп ишенишчi. Кээ бир сахаабалар пайгамбарыбыздан «О, Аллахтын элчиси! Бизге дагы алардыкындай бир «Затул Анват» жасап берсеуиз?» деп суранганда, бул сөздi Бану Исрайил коомунун Мусадан «бизге кудай жасап бер» деп сураганына окшотуп, ачуусу келген.

³ Абдуннабий муну менен «ла илаха иллаллах» деген адамдар толук мусулман болот жана алар менен согушууга мiмкiн болбой калат. Олуяларга табынгандар дагы «ла илаха иллаллах» деген адамдар...демекчи болууда

түшүнбөгөн окшойсуң. **Ал эми, Усаманын хадисине токтолсок:** ал жанагы адамдын үстүндө кылыч кезеп турганда, «ла илаха иллаллах!» деп чаңырган эле. Бирок, Усама аны өлүмдөн корккону себептүү гана айтты деп ойлоп, өлтүрүп салды. Бирок, исламды тили менен жарыялаган адамдан, качан айтканынын чын-төгүнү билингенге чейин колду тыюу керек болчу. Анткени, Аллах Таала айткан: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا﴾ **«Эй, ыйман келтиргендер! Эгер Аллах жолунда чыксаңар, (сөздүн) аныгына жеткиле!»** (4/94)

Эми, экинчи: «мен адамдар менен, «ла илаха иллаллах» дегенге чейин согушууга буюрулдум» деген **хадис жөнүндө¹:** Мунун мааниси дагы биринчи хадистин мааниси сыяктуу. Башкача айтканда «ла илаха иллаллах» деген адамдан, сөзүнүн чын-төгүнү билингенге чейин колду тыйып турулат. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам хавариждер² жөнүндө дагы мындай деген: **«аларды тапкан жеринерде өлтүргүлө!»** (Бухарий) Хавариждер «ла илаха иллаллахты» эң көп айткан, көп ибадаттуу адамдар эле. Жадакалса, сахаабалар алардын ибадатынын алдында өздөрүнүкүн жупуну деп билишкен. Качан исламга каршылыгы билингенден кийин алардын сахаабалардан илим алганы дагы, ушунча көп ибадаттары дагы, көп тахлилдери дагы³ өлүмгө өкүм кылынуусуна тоскоол боло алган жок.

Абдуннабий: Анда, сен «адамдар кыяматта Адамдан кийин Нухтан кийин Ибрахимден кийин Мусадан, кийин Ыйсадан жардам сурап кайрылышат. Бардыгы бир себеп айтып, өзүн оолактаткандан кийин Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламга жетип келет» деген маанидеги хадиске эмне дейсиң? Бул хадис Аллахтан башкадан жардам суроонун ширк эместигине далил болот-го.

Абдуллах: Сен маселени чаташтырып жатасың. Биз тирүү жана алдында турган адамдан жардам суроону четке каккан эмеспиз. Тирүү жана колунан келген адамдан дүйнө иштеринде жардам сураша болот. Кураани Каримде Аллах Таала: ﴿فَاسْتَعِذْ بِالَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ **«Эз жамаатындагы бирөөлөр душмандарынан болгон адамдарга каршы андан жардам сурашты»** деген. (28/15) Ошонун сыңарындай, бир адам согушта досторунан жардам сурашы же алардын колунан келген башка нерсени сурашы мүмкүн. Биз олуялардын мүрзөлөрүнүн алдында ибадат катары жардым суроого каршыбыз. Биринчиден ал олуялар суроочунун алдында эмес, өлүк, наркы дүйнөдө. Экинчиден жардам сурагандар бир Аллахтан башканын колунан келбеген (ден-соолук, бакыт-таалай сыяктуу) нерселерди сурашат. Биз мына ушуга каршыбыз. Ал эми, сен айткан хадисте айтылган окуяда, адамдар кыямат күнү Мавкиф деген жерде сурактын башталышын күтүп, кууруган ысыкта көп туруп кыйналгандан улам, пайгамбарларга келип, «Аллахка дуба кылсаңыз, тезирээк азаптуу күндү бүтүрүп, бейишилерге ырахат тартуулоосун сурап бериңиз» деген мааниде кайрылышат. Мындай жардам суроо эк

¹ Бухарий

² Хавариждер – исламдык жамаатка каршы болуп, алардан ажырап чыгып кеткендер.

³ Тахлил – «ла илаха иллаллах» келмесин кайталоо

идүйнөдө тең мүмкүн. Шарты: сен жардам сураган адам тирүү, сенин алдында, сөзүңдү угуп турган болушу керек. Ал эми, ал адам өлгөн соң, анын мүрзөсүнө барып жардам сураштан кудай сактасын! Салафу салихиндер жадакалса, мүрзөнүн алдында Аллахка дуба кылуудан дагы кайтарышкан¹.

Абдуннабий: Эми, мына бул суроомо жооп бер-чи: Ибрахим алейхи саламды отко таштаганда Жибрийл периште келип «жардам берейинби?» дегенде, ал «сенден жардам сурабаймын» (Аллахтан гана тилеймин) деген, чынбы? Эгер Жибрийлден жардам сураш ширк болгондо, ал Ибрахимге өзүнүн жардамын сунуш кылат беле?

Абдуллах: Бул шектенүүң дагы абалкысына окшош экен. Биринчиден, бул аасар² сахих (таза булак) эмес. Эгерде сахих болгон тагдырда дагы, Жибрийл ага колунан келген нерсе менен жардам берүүнү сунуштады. Себеби, Аллах Таала аны Кураанда «**өтө күч-кубаттуу**» деп сыпаттаган. (53/5) Эгер ошондо Аллах Таала ага Ибрахим ташталган отту гана эмес, ал от жагылган жерди, тоолорду кошуп жердин чыгыш же батышына таштап жибер деп буюрса да колунан келмек. Ибрахим менен Жибрийлдин мисалы көп байлыгы бар бир адам кембагал кишиге «мен сага карызга акча берейин, муктаждыктарыңды жоюп ал» дегенде, ал «ырахмат. Мен Аллахым мага ырыскы таап бергенге чейин сабыр кыла турамын» деп жооп бергенине окшойт. Мындай жардам суроо менен азыркы мүрзө кулдарынын жалбарууларынын арасы жер менен асмандай алыс!

Эми, бурадарым, чынында, Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам жиберилген (анын доорундагы) абалкы мушриктер жасаган ширк, үч себептен улам азыркы, биздин замандагы мушриктер жасаган ширктен жеңилрээк болгон!

Биринчиден: абалкы мушриктер кенендик, бейпилдикте гана ширк кылып, баштарына оор күн түшкөндө Аллахтын Өзүнө дуба кылышкан. **Аллах Таала айтты:** ﴿ فَإِذَا رَكَبُوا فِي الْفُلِكَ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾ **«Эгер кемеге минишсе (жана толкундар кооп туудурса) Аллахтын Өзүнө ыклас менен дуба кылышат. Ал эми, жээкке (аман-эсен) чыгарып койсок.., капыстан ширк кыла башташат»** (29/65) Ал эми, азыркы замандагы мушриктер болсо, тынчтык-бейпилдикте да, оорчулук-машакаттарда да ширк кылганы кылган! Эгер абалкы мушриктер оор кырдаалда «йа, Аллах!» деп, жеке-жалгыз жаратканга дуба кылса, азыркы замандын мушриктери «йа, Али!», «йа, Хусейн!», йа, Бахауддин!» деп дуба кылышат. Бирок, алардын дубаларын өлүктөр укса бир жөн...

Экинчиден: Абалкы мушриктер Аллахка кошуп Аллахтын алдында даражасы бар пайгамбарларга, периштелерге же олуяларга дуба кылышкан. Жок дегенде, Аллахка табиятынан моюн сунган таштарга жана дарактарга дуба кылышкан. Заманыбыздын мушриктери болсо Аллахка кошуп күнөөлүү,

¹ Еліктен сураганга окшоп калбасын деген мааниде

² Сахаабалардын жана алардан кийинкилердин сезі. Хадистен кийинки даражада турат

пасык адамдарга дуба кылышат.¹ Албетте, салыштырмалуу түрдө караганда, пайгамбарга, периштеге жана салих адамдарга жана эч күнөө жасабай турган таштарга дуба кылуу пасык, күнөөлүү адамдарга жалбаруудан жеңилерээк күнөө.

Үчүнчүдөн: Абалкы мушриктердин бардыгы Аллах Таалага ибадатта гана ширк кылышкан. Бирок, Аллах Тааланын бар, бир жаратуучу, ырыскы берүүчү экенине ишенишкен. Заманабыздын мушриктери Аллахка ибадатта ширк келтирүү менен бирге, жаратууда дагы шерик кошуп: «дүйнөнү табигат жараткан» дешет.

Акырында сөзүмдү, өткөн сөздөрдөн өзүң түшүнгөн орчундуу бир маселе менен бүтүргүм келип турат. Ал да болсо, таухид деген нерсе жүрөктүн ишеними, тилдин ошол ишенимди сүйлөгөнү жана дене мүчөлөр менен амал кылганы менен орундалат. Эгер ушул үчөөнөн бирөө гана бузулса, адам мусулман болбой калат. Ал эми, таухид эмне экенин билип туруп, аны менен амал кылбаса, Фираун жана Шайтан сыяктуу өжөр каапырга айланат. Көп адамдар ушул маселеде ката кылышат жана «мунун бары туура. Бирок, муну биз жасай албайбыз. Биз жашаган коомдук шарттар муну көтөрбөйт. Коом жана эл-журт менен келишпесең дагы болбойт, зыяны тийип калышы мүмкүн» дешет. Ал бечаралардын напсиге жеңилгенден башка шылтоосу жок. Бирок, алар көп каапыр жолбашчылар чындыкты таанып, билип туруп ушул сыяктуу шылтоодон улам тозокко ылайык болуп калганын билишет бекен... Аллах Таала айткан эле: ﴿أَشْتَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ ۗ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ **«Аллахтын аяттарын аз гана байлыкка сатып жиберишти жана Анын жолунан тосушту. Алардын жасаганы кандай жаман!»** (9/3)

Ким өзү түшүнбөй жана жүрөгүнөн ишенбей, сыртынан эле тавхид менен амал кылса, ал – мунафык! Андай адам ачык каршы чыккан каапырдан да жаманыраак. Мунун далили Аллах Тааланын мына бул сөзүндө: ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ﴾ **«Чынында, мунафыктар Тозоктун эң төмөндө!»** (4/145) Эгер сен адамдардын абалдарына, сөздөрүнө байкоо салсаң, маселени дагы тереңирээк түшүнөсүң: алардан кээ бири дүйнөсүнөн корккону себептүү гана таухидти таштап коюуда. Алар Каруун² сыяктуу. Дагы кээ бирөөлөр мартаба-мансабынан коркуп таухид менен жашабай жатат. Алар Хааманга³ окшойт. Ал эми, адамдар арасында бийлигинен ажырап калуудан кооптонуп таухидке каршы чыккандары да бар. Алар Фираундун тагдырдаштары. Дагы сен сыртында таухидти кармаган болуп көрүнүп, ичи иригендерди да көрөсүң. Алардан «жүрөктөгү ишенимиң кандай?» деп сурасаң, эч нерсе айта алышпайт.

Мен сенин мына бул эки аятты жакшы түшүнүүңдү каалайт элем: Биринчи аят мына бул: ﴿لَا تَعْتَدُوا ۖ قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ **«Эми, кечирим сурабай эле**

¹ Адамдар сыйынган кээ бир мйрзелер текшерилгенде, ага пасык адамдар кемилгені женіндегі фактылар жашоодо арбын

² Ачкездігінен байлыгын кыя албай чындыкты кабылдабай койгон бай адам. Натыйжада, Аллах Таала аны біт байлыгы менен жерге жуткуруп жиберген.

³ Фираундун увазирі

койгула! Силер ыймандан кийин каапыр болуп бүттүңөр!» (9/66) Эгер эсинде болсо, пайгамбарыбыз менен бирге румдуктарга каршы согушкан кээ бир адамдар оюнкарактык жана мыскыл сөздөрдү сүйлөгөнү себептүү, ушул аяттын өкүмү менен каапыр болуп калышкан. Ойлосоң, бул болгону азил-тамаша сөз болчу! Кээде адам тамашалаганда тили гана «күнөө кылып», жүрөгү таза болушу да мүмкүн. Эми, ушуга салыштырмалуу макулуктун¹ колундагы бир аз дүйнө үмүтүндө же андан коркуп каапырчылык сөздү кадимкидей сүйлөгөн, каапырчылык иштерди кадимкидей жасаган **бечара** адамдардын абалы кандай болот?! Алар албетте, Шайтанга жетеленип калган адамдар. Анткени: ﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ﴾ **«Шайтан силерди бузукулукка буюруп, муктаждыкты² убада кылат»** (2/268) Жана ﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ﴾ **«Албетте, ал – Шайтан силерди өзүнүн досторунан коркутат»** (3/175) Ал шордуу Аллах Тааланын ﴿وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا﴾ **«Аллах силерге Өзүнүн кечиримин жана пазилетин убада кылат»** (2/268) деген убадасын тастыктабады. Жана Жараткандын мына бул эскертүүсүнөн коркподо: ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ **«Алардан коркпогула, Менден гана корккула, эгер ыймандуу болсоңор!»** (3/175) Мына ушундай абалдагы бечаралар Аллахтын олуя-достору болобу же Шайтандынбы?

Экинчи аят: Аллах Таала айткан:

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

«Жүрөгү ыйманга канаатанган бойдон калып, (каапырчылыкка) зордоп киргизилгендерди эсепке албаганда, кимде-ким ыйманга келгенден кийин Аллахка каапыр болсо, ким каапырчылыкка көкүрөгүн кенен ачып койсо, аларга Аллахтан каар-казап жана улуу азап бар!» (16/106) Демек, каапырчылыкка мажбурлангандан башка абалдарда коркконунанбы, бир нерсе үмүт кылыпшы, адамдар менен мунаса үчүнбү же мекен, клан, үй-бүлө кызыкчылыгы үчүнбү же азил-тамаша иретиндеби же мындан башка ар кандай себептер мененби, таухидтен тетири кетсе ал каапыр болот экен. Дагы аяттан малым болгону: адамды бир нерсе сүйлөгөнгө же жасаганга мажбурлаш мүмкүн, бирок эч кимди эч кандай ишенимге мажбурлап болбойт. Ал эми акыреттеги азап көбүнчө ишенимсиздик же түшүнбөстүк же каапырчылыкты сүйүү себебинен эмес, дүйнөгө азгырылгандык себептүү берилет экен. Аллах Таала айтты:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ **«Мунун себеби, алар дүйнө жашоосун акыреттен көбүрөөк сүйүп калышты. Аллах каапыр коомдорду туура жолго баштабайт!»** (16/107) Дагы бардыгын Аллахтын Өзү билүүчү.

¹ Аллах жараткан пенденин

² Жанагы бечара кожоюнуна өзүн муктаждай кергезбеді беле

³ Жанагы бечаралар каапыр жетекчибиз бир нерсе кылып койбойт бекен деп коркуп, таухидтен алыстап кетишкен

Бурадарым Абдуннабий! Ушунча сөздү уктун эми, Аллахка тооба кылып, Өзүнө кайтуунун жана мурдагы ширкий пикирлеринди таштоонун убактысы келгендир. Өзүң уккандай, маселе олуттуу.

Абдуннабий: Аллах мени кечирсин! Тооба кылдым! Өзүнө кайттым! Мен эми ыкылас менен «Аллахтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок, Мухаммад Анын кулу жана элчиси» деп күбөлүк беремин! Аллахтан башка, адамдар сыйынган бардык «кудайларды» таштадым! Өткөнүмдү Аллах кечирсе экен! Кыяматта Өзүнүн мээримин жана кечиримин менен мамиле кылса экен! Эй, Аллахым! Мени таухид жолунда, таза акида-ишеним үстүндө бекем кыл! Эй, бурадарым Абдуллах! Насааттарың үчүн Аллах сенден ыраазы болсун жана Өзүнүн түз жолуна адамдарды үндөп жүрө бер! «Дин – бул насаат» дегени ушул турбайбы. Мен насаатыңды алдым. Эми, атымды өзгөртүп, Абдурахман болоюн! О, эгер мен сага жолукпаганда жана Аллах Таалага мурдагы ишенимим менен жолукканда тозоктон кутулмак эмес экенмин!!! Эми, сенден акыркы өтүнүчүм, мага адамдар көбүрөөк чаташтыра турган күнөөлөрдү санап, эскертип койсуң?

Абдуллах: Жаным менен! Анда эмесе кулак сал:

✿ Кураан менен Сүннөттөн талаш маселе чыгып калса, сенин урааның фитнаны жана бурмалоону каалап талашкандардын урааны сыяктуу болуп калбасын! Чынында, алардын маанисин Аллах Таала гана эң туура билүүчү. Сенин урааның терең илимдүү адамдардын ураанында болсун. Алар муташибих (түшүнүү кыйын) аяттар жөнүндө: ﴿ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا﴾ **«Буга ыйман келтиребиз. Бардыгы Аллахтын алдынан»** дешкен. (3/7) Ал эми, талаш маселелер жөнүндө пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: **«Шектенген нерсеңди шектенбеген нерсеңе алмаштыр»** деген. (Ахмад, Термизий) Дагы айтканы бар: **«Ким шектүү нерселерден абайласа, динин жана абийирин таза сактаганы. Ким шектүү нерселерге түшсө, арамга түшкөнү»** (Бухарий, Муслим) Дагы мындай деген: **«Күнөө – бул жүрөгүңдө козголуп, аны адамдар көрүшүн каалабаган нерсе»** (Муслим) Дагы бир хадисинде мындай деген: **«Жүрөгүңдөн жана өзүңдөн (абийиринден) фатваа сура. – муну үч ирет кайталады – жакшылык деген бул сенин абийириң канаатанган нерсе, күнөө деген бул жүрөктө козголгон жана көкүрөктө тайсалдаган нерсе. Эгер адамдар сага (боло берет деп) фатваа берсе дагы (жүрөгүңдөн сура)»** (Ахмад)

✿ Напси-балээңе ээрчип кетүүдөн абайла! Аллах Таала мындан пайгамбарын эскертип: ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ﴾ **«Эзїнің написин кудай кылып алган адамдарды карабайсыңбы?»** деген. (Фуркан-43)

✿ Кандайдыр адамдарга, пикирлерге жана ата-бабадан калган ырым-жырымдарга кенедей жармашып алба! Булар сени чындактан тосчу нерселер. Чындык деген ыймандуу адамдын жоготкону. Аны кайдан (жана кимден) тапса алууга укуктуу. Аллах Таала айткан:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلُوكَانَ ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ سَيِّئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾ **«Аларга (мушриктерге) «Аллах түшүргөн нерсеге (исламга) ээрчигиле» деп айтылганда, «Жок, биз ата-бабаларыбызды эмненин үстүндө тапсак,**

ошого ээрчийбиз» дешти. Эгер ата-бабалары эч нерсеге акылы жетпеген жана туура жол таппаган адамдар болсо дагыбы?» (2/170)

☀ Каапырларга окшобо! Бул ар бир балээнин башы. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: *«Ким бир коомго өзүн окшоштурса – ошолордон»* деген. (Абу Дауд)

☀ Аллахтан башкага тобокел кылуудан сак бол! Аллах Таала айткан:

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ *«Ким Аллахка тобокел кылса, ага Өзү жетиштүү»* (65/3)

☀ Аллахка күнөө болчу иштерде эч бир адамга моюн сунба! Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: *«Жаратуучуга күнөө болчу иште жаратылганга моюн сунуу жок!»* деген.

☀ Аллах Таалага жаман ойлобо! Аллах Таала бир кудсий хадисте *«Мен пендемдин оюндагыдаймын¹»* деген. (Бухарий, Муслим)

☀ Балээден сактайт деп ар кандай жип, мончок сыяктуу нерселерди тагып жүрбө!

☀ Көздөн сактанам деп тумар такпа! Анткени, ал – ширк! Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: *«ким бир нерсе тагып алса, ошого өзүн тапшырган болот»* деген. (Термизий)

☀ Ар кандай таштарды, дарактарды, имараттарды жана тарыхый нерселерди ыйык-таберик кылба! Бул дагы ширктин бир түрү.

☀ Куштан жана башка жаныбарлардан (жансыз нерселерден дагы) «жамандык келтирет» деп ырым кыла бербө! Пайгамбарыбыз *«Куштан ырым кылуу – ширк»* деп үч ирет кайталаган. (Абу Дауд)

☀ Кайыптан кабар айткан гороскопту жана сыйкырчыларды тастыктаба, ширк болуп калат. Анткени, кайыпты Аллахтан башка эч ким билбейт.

☀ Жамгырдын жаашын жылдыздан дебе, Аллахтан де. Антпегенде, ширк болот.

☀ Аллахтан башка менен ат ичпе! Хадисте айтылган: *«Ким Аллахтан башка(нын аты менен) ант ичсе, каапыр болду (же мушрик болду)»*. Ширк анттарга мисалдар: «пайгамбарга ант!», «аманатка ант!», «абийириме ант!», «кепилдигиме ант!», «өмүрүмө ант!»

☀ Заманды, шамалды, күндү, суукту же ысыкты сөкпө! Анткени, аларды жараткан Аллахты сөккөн болуп каласың!

☀ Эгер сага бир кырсык-мусыйбат жетсе, «эгер-эгер²» дей бербө. Бул Шайтанга эшик ачуу жана Аллахтын тагдырына таарынуу. Кырсык маалында «Каддараллоху, ва маа шааъа фаъал³» дегин.

☀ Мүрзөлөрдү мечит кылып алуудан сак бол! Ичинде мүрзө болгон мечитте намаз окулбайт! Аиша энебиз (Аллах андан ыраазы болсун) айткан:

¹ Эгер бир адам кандайдыр кырсыкка жолукса дагы, маселен, «Аллах менден еч алып жатат-го» деп ойлобой, «ушул сыноосу мага ырайым жана кінсслерім ічін каффаарат болсо экен» деп ойлосун. Жаман ойлосо, Аллах ойлогонундай еч алышы мїмкїн, жакшы ойлосо ырайымына чемїлїшї турган иш.

² «Эгер паландай кылсам, мындай болбойт элем. тїкїндей кылганмда сактанып калмакмын...» деген сыяктуу

³ Мааниси: «Аллахтын тагдыры. Эмнени кааласа жасайт»

«Расулуллах саллаллаху алайхи ва саллам өлүмү алдынан мындай деди: **«Аллах Таала пайгамбарларынын мүрзөсүн мечит кылып алган яхудийлер менен насаараларга наалат-каргыш айтты! Алардын иштеринен сак болунсун!»** (Аиша) айтты: «Эгер ушул (сөзү) болбогондо анын мүрзөсүн көрүнүктүү кылып¹ коюшмак².» (Бухарий) пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам дагы бир хадисинде мындай деген: **«силерден мурдагы элдер пайгамбарлары менен салых (такыба) адамдарынын мүрзөлөрүн мечит кылып алышкан. Силер мүрзөлөрдү мечит кылып албагыла! Мен силерди мындан кайтарамын!»** (Абу Аваана)

✿ Пайгамбарыбыз айтпаган бирок, анын атынан токуп чыгарылган жалган хадистер бар, алардан абайла! Жалган хадистерден кээ бирлери мына булар: «Аллахка менин даражамды тавассул (ортомчу) кылгыла. Аллахтын алдында менин бийик даражам бар», «эгер силерди иштер чарчатса³ мүрзөдө жаткандарга кайрылгыла», «Аллах Таала ар бир олуянын мүрзөсүнө бирден периште дайындаган. Ал адамдардын муктаждыктарын орундатып берет», «эгер бирөөңөр бир ташка ыкылас кылса, ошо да пайда берет...» жана булардан башка көп мавзуу (жасалма) хадистер бар.

✿ «Диний майрамдар» деген аталыштагы жыйындардан сак бол. Алар «Мавлид», «Исраа-Мээраж түнү», «Шаабандын ортолук түнү» жана башка кийин чыгарылган нерселер. Буларга пайгамбарыбыздан да, сахаабалардан да далил жок. Алар пайгамбарыбызды бизден көбүрөөк сүйгөнүнө карабай, жакшылыктарды жасоого бизден умтулуучураак экенине карабай, аталган «майрамдарды» белгилеген эмес. Эгер жакшылык жана мүмкүн нерсе болгондо алар бизден мурдараак жасашмак.

¹ Үстіне кимбез куруп

² Азыркы кінде караган адамга деле пайгамбарыбыздын мїрзесї мечиттин ичинде жана їстїне кїмбез курулган сыяктанат. Сахаабалардын убактысында мечит башка пайгамбарыбыздын мїрзесї башка болгон. Кийинки халифтердин доорунда, мечитти кеўейтї жараянында мїрзе мечиттин имаратынын ичинде калып калгандай керїнїшке ээ болуп калган. Бирок, азыр деле мїрзе мечиттен деп эсептелбейт.

³ Оор болсо

«Ла илаха иллаллах¹» келмеси жөнүндө

Бул келме эки негизден турат. Биринчиси «Ла илааха», экинчиси «иллаллах». Пенде биринчи негиз менен Аллахтан башка жалган «кудайлардан» кудайлыгын четке кагып, «Ла илаха!» (эч бир кудай жок) дейт. Анан экинчи негиз менен «иллаллах!» деп, чыныгы кудайлыкты жеке Аллахка гана чектейт жана таандык кылат. Аллах таала айткан:

﴿ **“Бир кезде, Ибрахим атасы жана коомуна (мындай) деди: “Мен силер сыйынган кудайлардан аруу-тазамын! Бир гана мени жоктон бар кылган (чыныгы кудайга сыйынамын). Ал мени Туура Жолго баштайт!”** (Зухруф: 26-27)

Демек, “Аллах таалага кандай гана жол менен болбосун, сыйынсам болду да” дебестен, Ага Анын Ызї кергезгендей, чыныгы тавхид менен, эч нерсени шерик кылбай сыйынуу керек. Чыныгы тавхид Аллахты бардык шерик кудайлардан арылтуу, ошондой эле, ширк жана ширк элдеринен ажыралуу менен болот.

Аасарларда¹ айтылышында «ла илаха иллаллах – Бейиштин ачкычы» экен.

Бирок, бул келмени айткан ар бир адамга Бейиш ачыла береби?

Вахб ибн Мунаббахтан сурашты: «ла илааха иллаллах Бейиштин ачкычы эмеспи?». Ооба – деди ал – бирок, ар бир ачкычтын тиштери болот. Эгер Бейиш дарбазасына тиштери бар ачкыч менен келсең – ачылат, эгер ачкычыңдын тиши жок болсо кантип ачылсын!»

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам көп хадистеринде «ким «ла илааха иллаллахты» ыклас менен...», «жүрөгү аны менен түз болгон абалда...», «жүрөктөн чыгарып, чындап айтса...» деген сыяктүү ибаралар² менен ошол ачкычтын тиштери эмнелер экенин түшүндүргөн. Бул жана мындан башка хадистердин жыйынтыгы боюнча, пенденин бейишке кириши «ла илааха иллаллахтын» маанисин билүүгө, өлгөнчө аны менен бекем турууга, анын маанилерине баш ийүүгө жана башка нерселерге байланыштуу экен. Уламалар бардык далилдерди жыйынтыктап келип, бир нече шарттарды иштеп чыгышкан. Адам качан ошол шарттарды аткаргандан кийин гана анын келмеси бейишке ачкыч болууга жарайт. Башкача айтканда **бейиштин ачкычтары** уламалар иштеп чыккан төмөндөгү шарттардан турат:

1 Илим: Бардык сөздүн мааниси болгондой эле, «ла илаха иллаллах» келмесинин дагы, ар бир пенде анын анык-тунок **билүүсү** зарыл болгон төмөндөгүчө мааниси бар: «Аллахтан башка бардык жандуу-жансыз нерселерде кудайлык (ибадатка татыктуулук) касиеттери жок деп билип, аны (кудайлыкты) жеке-жалгыз Аллахка таандык кылуу. Же болбосо, бир Аллахтан башка эч нерсе ибадат-сыйынууга татыктуу эмес деп ишенип, ушул ишеним менен амал кылуу». Бийманды билүү жөнүндө Аллах Таала: «(Маанисин) билген абалда (ла илаха иллаллах деп) Чындыкка күбөлүк берген адамдар

¹ Аасар – сахаабалардан жана алардан кийинки табеиндерден калган сездер

² Ибара – текст

гана (шапаат кылууга укуктуу болот)» деген болсо, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: «ким жеке Аллахтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок экенин¹ билген абалда өлсө бейишке кирет» деген.

2 Анык ишеним. Мунун мааниси ыйман келмесинин маанилерине эч кандай шеек-күмөн санабай, экиленбей анык, терең ишенүү. Аллах Таала Кураанда ыймандуу адамдарды мындайча сыпаттаган: *﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ﴾* **«Ыймандуулар, алар Аллахка жана Анын элчисине (анык) ишенишет. Кийин шектенип калышпайт. Дагы алар Аллахтын жолунда малдары жана жандары менен жихад кылышат. Дал ошолор (ыйманында) чынчыл адамдар!»** (49/15) Демек, ыйман келмесин ооздо гана айтып коюу жетишсиз. Эгер анын маанилерине жүрөк анык ишенбесе бул накта мунафыктык болот. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«...Ким ал экөө (келме) менен Раббисине жолукса жана экөөндө шектенбеген болсо, бейишке кирет»** (Муслим)

3 Кабыл алуу: Пенде ыйман келмесин билгенден, анык ишенгенден кийин, бул билим менен ишенимдин таасири болушу керек. Бул таасир ушул келме талап кылган нерсени жүрөк жана тил менен кабылдоодон турат. Ким таухид² дааватын текеберчилик же же көралбастык же өжөрлүк же башка себеп менен кабыл албай кайтарып жиберсе каапыр болот. Аллах Таала айткан: *﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾* **«Качан аларга «ла илаха иллаллах» айтылганда текеберленишти»** (37/35)

4 Баш ийүү: Таухидке толук моюн сунуу зарыл. Ыймандан чыныгы белгиси жана иш жүзүндөгү көрүнүшү – ушул. Ал эми моюн сунуу Аллах Таала буюрган бардык нерселерди аткаруу жана кайтарган бардык нерселерден кйтуу менен болот. Аллах Таала айткан: **«Ким сооп иштерди жасаган абалда жүзүн (өзүн) Аллахка (толук) моюн сунурса демек, ал бекем тутканы кармаптыр. Иштердин акыбети Аллахка!»** (31/22)

5 Чынчылдык. Пенденин сөзүндө жалганга жоо болгон чынчылдык болушу. Ким тили менен бирди айтып, жүрөгү башкача согуп турса, ал – мунафык! Аллах Таала мунафыктарды мындай сыпаттаган: *﴿يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾* **«жүрөгүндө жок нерселерди тили менен сүйлөшөт»** (48/11)

6 Сүйүү. Ыймандуу адам бул келмени³, аны менен амал кылууну, бул келмени айткан, аны менен амал кылган адамдарды сүйүүсү кажет. Бир пенде раббисин сүйсө, Ал сүйгөн нерселерди сүйөт⁴, Аны дос туткан адамдарды дос тутат, душмандарын душман тутат⁵ жана Анын пайгамбарынын изине (жолуна) гана эрчийт.

¹ «Ла илааха иллаллах» келмесин

² Ушул келменин маанисин билип, аны менен амал кылуунун үзү таухид

³ «Ла илаха иллаллахты»

⁴ Эгер ал нерселер үзінъ (написине) жагымсыз болсо да

⁵ Эгер алар туугандары, жакын адамдары болсо да

7 Ыклас. Мунун мааниси «ла илаха иллаллах» келмесин Аллах үчүн гана айтуу жана анын мааниси менен Аллах үчүн гана амал кылуу. Аллах тала айтты: ﴿ وَمَا أُمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴾ **«Алар (Таухидтен) башка динден жүз бурган абалда бардык ибадаттарды калыс Аллах үчүн гана кылууга... буюрулушкан эле»** (98/5) Ал эми, пайгамбарыбыз ыклас жөнүндө мындай деген: **«Ла илаха иллаллахты» Аллахтын Жүзү үчүн гана айткан адамды (күйдүрүүнү) тозокко арам кылды»** (Бухарий)

«Мухаммадун Расулуллах¹» келмеси жөнүндө

Ар бир адам өлүп, мүрзөгө коюлганда үч нерседен суралат. Эгер аларга жооп бере алса – (тозок азабынан) кутулат, жооп бербесе – тутулат. Ушул үчөөнүн бири «пайгамбарың ким?» деген суроо. Бул суроого Аллах «Мухаммадун – Расулуллах» келмесинин шарттарын билгизген, анда кадамын бекем кылган жана кабырында илхам берген адамдар гана жооп бере алат.

Эмесе бул келменин шарттарына көңүл буралы:

1 **Пайгамбардын ар бир буйругуна моюн сунуу.** Анткени, ага моюн сунууну бизге Аллах Таала буюрган: ﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ **«Ким пайгамбарга моюн сунган болсо, демек ал Аллахка моюн сунуптур»** (4/80) Дагы мындай деди: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ **«Айт (эй, Мухаммад) «эгер Аллахты сүйсөңөр, анда мага ээрчигиле. (Ошондо гана) Аллах силерди сүйөт»** (3/31) Бейишке түз кирем дегендер пайгамбарга түз жана толук ээрчиш керек. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «Бардык үммөтүм бейишке киргенде баш тарткандар эле калат». (Сахаабалар:) «Ыя, Расулуллах! Баш тарткандар кимдер?» деп сурашты эле, «мага моюн сунгандар бейишке киришет, моюн сунбагандар – алар баш тарткандар» (Бухарий) Албетте, пайгамбарды сүйгөн адам ага моюн сунат. Анткени, моюн сунуу сүйүүнүн натыйжасы жана иш жүзүндөгү далили.

2 **Пайгамбардын кабарларын тастыктоо.** Ким пайгамбардан сахих (таза) абалда жетип келген кабарлардан бир нерсени гана жалганга чыгарса, Аллах жана пайгамбарын жалганчыга чыгарган болот. Себеби, пайгамбарыбыздын буйруктары түздөн-түз Аллахтан келген. Далил Аллах Тааланын мына бул сөзүндө: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ **«Ал (пайгамбар) өз каалоосунан сүйлөбөйт»**

3 **Пайгамбар кайтарган нерседен кайтуу.** Эң баштап кайтарганы ширк кийин чоң күнөөлөр андан кийин кичине күнөөлөр жана макүрөөлөр¹. Пенденин ыйманы пайгамбарга болгон сүйүүсүнүн даражасына жараша көбөйөт. Эгер ыйманы көбөйсө, Аллах ага жакшы, сооп иштерди сүйкүмдүү кылат, куфр², бузукулук, күнөө иштерди жаман көргүзүп койот.

4 **Аллах таалага пайгамбар үйрөткөн таризде гана ибадат кылуу.** Ибадаттагы негизги маселе абайлоо, байкоо³. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам аткан: **«ким биз буюрбаган бир амалды жасаса, ал өзүнө сыйлоо!»**⁴ (Муслим)

➤ **Маселе:** Билгин, пайгамбарды жана ал буюрган нерселерди сүйүү важып. Ким алардан бирин жаман көрсө, эгер өзү ошол нерсе менен амал кылса дагы каапыр болуп калат. Ошондой эле, аны сүйүү жөнөкөй эле, катардагы сүйүү

¹ Макуүрөө – кинее эмес бирок, жагымсыз нерселер

² Каапырчылык

³ Анын ибадаты кайдан келген, ким буюрган, пайгамбарыбызданбы же башкаданбы, парызбы, сіннетпи же кийин пайда болгон бидьатпы – жакшылап байкаш керек

⁴ «Сзйе сыйлоо» – кабыл болбогон же жагымсыз нерселерге карата айтылчу элдик сез

болбостон, ал үчүн бардык сүйүктүү¹ нерселерди курман кыла турган сүйүү болушу керек.

➤ **Пайгамбарды чындап сүйгөн адамдардын белгилери:** ал көргөзгөн жолдон гана жүрөт, сөзүндө жана ишинде сүннөттөрүнө моюн сунат, буйруктарын аткарып, кайтарган нерселеринен кайтат, ар кандай кырдаалда анын адебиндей адеп менен «жасанат», аны көп эскерип, акысына көп салаваттар айтат, аны менен бейиште бирге болууну самайт, аны эскерген убакытта салабаттуу болот. Ибн Исхак айтат: «сахаабалар пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламды эскергенде, титиреп, ыйлап жиберешчү» Дагы аны сүйгөн адамдардын белгилеринен: ал жаман көргөн адамдарды жаман көрөт, душмандарын душман санайт, сүннөтүнө тескери бидьат иш жасагандардан, мунафыктардан алыс болот, анын сүйгөн адамдарын: үй бүлөсүн, сахаабаларын сүйөт, үй-бүлөсүн жана сахаабаларын жаман көргөн адамдарды жаман көрөт... Анын адебиндей адептүү болууга умтулат. Аиша энебиз: «анын адеп-ахлагы Кураандай эле» дегени сыяктуу, Кураан буюрган бардык иштерди аткарып, Кураан кайтарган бардык иштерден кайтат.

➤ **Ал эми, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын сыпатына токтолсок,** ал киши эр жүрөк, айрыкча, согуштарда көбүрөөк эр жүрөк эле. Адамдардын арасындагы эң жоомарты болгон. Жоомарттыгы Рамазан айында дагы да көбөйгөн. Адамдарга эң көп насаат айтуучу, эң жумшак пейил адам эле. Эч кимден жеке керт башы үчүн өч албаган. Аллахтын буйруктарын аткарууда кайраттуу, ибадат маалында эң кичи пейил, салабаттуу.., ыйба, уят маселесинде чатырдагы келиндерден бетер ыйбалуу.., үй-бүлөсүнө эң көп жакшылык кылуучу, адамдарга эң ырайымдуу.., мындан башка да санаса түгөнгүс жакшы сыпаттардын ээси эле.

¹ Аллахтан башка

Даарат

Намаз – бул ислам түркүктөрүнүн экинчиси. Бирок, бул улуу ибадат дааратсыз кабыл болбойт. Ал эми, өз кезегинде даарат дагы суу же топураксыз мүмкүн эмес.

Суунун түрлөрү: 1) **Таза суу.** «Таза суу» деп өзү таза болуу менен бирге башка нерсени дагы таза кыла ала турган сууга айтылат. Анын өкүмү: бейтаараттыкты кетирет жана нажасты¹ тазалайт. 2) **Нажас суу.** Бул аз болсо да кандайдыр нажасат аралашып үч касиетинен бири: даамы же түсү же жыты өзгөргөн суу. **Эскертүү:** эгер суу аз болсо нажасат аралашуусу менен нажас болот. Ал эми, көп болсо жана ага нажасат аралашса, бирок, аталган касиеттерин өзгөртүп жибербесе нажас болбойт. Көптүктүн шарият белгилеген көлөмү эки «кулла²» же андан жогорусу.

Идиш-аяктар: Алтын же күмүш идиштен башка бардык идиштерди колдонууга мүмкүн. Эгер идиш алтын же күмүш болсо, аны менен даарат алууга мүмкүн бирок, күнөө болот. Каапырлардын кийими менен идиштери, нажас экени билинбесе, кийгенге жана иштеткенге уруксат.

Тарптын (өлөксөнүн) териси: Тап-такыр нажас. Өлөксөнүн эки түтрү бар: 1) эти желбей турган, арам айбандыкы, 2) эти желе турган бирок, адалданбай (муунуп же кулап) өлгөн айбандыкы. Экинчи түр өлөксөнүн терисин аштагандан кийин колдонсо болот, бирок кургак нерселерге гана. Нымдуу нерселерге колдонсо болбойт

Истинжа: «Истинжа» деп, арка жана алды чыгаруу тешиктеринен келген нерселерди тазалоого айтылат. Эгер тазалоо суу менен болсо ушул аталышта (истинжа деп) аталат. Ал эми, тазалоо таш кагаз жана ушул сыяктуу башка нерселер мене болсо анда, «истижмар» деп аталат. Эгер жалаң истижмар менен гана тазаланууга туура келсе, анда таза, мубах жана желбей турган нерсе менен тазалаш зарыл. **«Иштеткен» нерсеси үч же андан көбүрөөк болууга тийиш.** Адам даарат ушатканда аркасынан келсе да, алдынан келсе да истинжа же истижмар кылышы важып. **Ошондой эле,** даарат ушаткан адамга ажатын бүтүргөндөн кийин деле ошол калыбында «отура» берүү, суу аккан жерлерге, адамдар каттаган жолго, адамдар пайдалана туурган көлөкөгө, мөмөлүү дарактын түбүнө жана талаада кыбылага карап «отуруу» арам болуп саналат. **Мындан сырткары, ажатканага Аллахтын аты жазылган нерселер менен кирүү,** ажат учурунда сүйлөшүү, жаныбарлардын уясына «чаптыруу», уятын оң колу менен кармоо жана үйдүн ичинде кыбылага карап «отуруу» макүрөө болуп саналат. Бирок, кээде айласыздыктан (башка шарт жоктугунан) улам бул эрежелер сакталбай калса эч нерсе болбойт. **Ал эми,** ажатын чыгарып жаткан адам таш-кесек же суу, же экөөнү бирдей колдонгондо так санак менен (3,5,7...) жасаганы – мустахаб.

Мисвак. Мисвак колдонуу – сүннөт. Айрыкча намазды, Кураан окуну баштаардын алдында, дааратта ооз чайкаганда, уйкудан турганда, мечитке же үйгө кирээрде жана ооз жыттанып калганда анын сүннөттүгү дагы да

¹ Нажас – ыпылас нерселер

² Кулла – елчем бирдиги. Бир кулла 100 литрден ашыгыраакка барабар

зарылыраак болот. **Даарат менен мисвакта** оң колду, истинжаада сол колду иштетүү сүннөт.

Даарат жана анын негиздери. 1) жүздү жуу. Ооз-мурунду чайкоо ушунун ичинде. 2) эки колду бармак учунан баштап, чыканактан ткөрө жуу. 3) башка эки кулакты кошуп маасы тартуу¹. 4) эки бутту кызыл ашыкты кошуп жуу. 5) тартип менен жуу. 6) үзгүлтүккө учуратпай даарат алуу.

Даараттын важыптары². Баштаардан мурун «бисмилланы» айтуу, эгер идиштен даарат даарат алчу болсо³, уйкудан турган адам колун идишке матыраардан мурда **үч ирет жууп алуу**.

Даараттын сүннөттөрү: мисвак колдонуу, эки колду ашыгына чейин жуу, жүздүү жууганда ооз менен мурунду чайкоодон баштоо, орозодон башка мезгилде ооз-мурунду абдан чайкоо, коюу сакалды манжалар менен тахлил кылуу (аралатуу), манжалардын арасын тахлил кылуу, оң мүчөдөн баштоо, эки же үч кайра жуу, мурунга суу алганда оң кол менен алып, сол кол менен чимкирүү, жуулуп жаткан мүчөлөрдү ышкалоо, дааратты абдан сапаттуу алуу, акырында дааратка тиешелүү дубаларды окуу.

Даараттын макүрөөлөрү: өтө муздак же өтө ысык суу менен даарат алуу, бир мүчөнү үчтөн ашык жуу, мүчөлөрдөн суу тамчылатуу, көздүн ичин жуу. Ал эми, даараттан кийин аарчынуу – мубах⁴.

Эскертүү: оозду чайкаганда сууну (тиш араларындагы нерселерди чыгаргыдай даражада) катуу козгош керек. Ал эми, мурунга суу алганда, тээ дем алган түтүккө чейин суу жетиши керек.

Даарат алуунун эрежеси: Алдын ала ниет кылынат⁵, анан бисмилла айтылып, алакандар үстү менен жуулат. Кийин ооз-мурун чайкалат. Кийин жүзүн жууйт⁶, андан кийин эки колду чыканактар менен кошо жууйт, андан кийин башка толук маасы тартылат. Эки кулак алды-аркасы менен баштын эсебине кирет. андан соң сөөмөйдү кулак тешиктерине киргизип, ал эми баш бармак менен кулак сыртын тазаланат. Анан, акырында эки буту кызыл ашык менен кошо жууйт.

Эскертүү: эгер сакал суюк болсо, түктөрдүн астын жышып жуу важып. Эгер коюу болсо, үстүнөн жууп, тахлил кылат.

Маасыга жана жаурабка маасы тартуу.⁷ Бул эки бут кийимге жеңил даарат¹ алганда гана маасы тартса болот. Ошондо да, экөөнө маасы тартуу үчүн

¹ «Маасы» «масх» деген арабча сөздүн бузулуп окулушу. Мааниси «сылоо»

² «Важып» «зарылдык» деген мааниде

³ Кээ бир елкелерде адат боюнча бидон сыяктуу чоңураак идиштеги суудан кепчїлїк даарат ала беришет. Биздегидей ар кимге бирден чеегїн жок.

⁴ Мубах – ыктыярга ташталган иштер. Жасаганга сооп жок, жасабаганга кїнее жок

⁵ Ниетти тил менен айтуу зарыл эмес. Анткени, ниет деген жїрєктїн иши

⁶ Жїздїн «майданы» узунасынан чач чыккан жерден, ээктин астына чейин, туурасы эки кулактын аралыгы.

⁷ Бул сїйлемдегї биринчи «маасы» кадимки эле териден же жасалма териден тигилген, кончу кызыл ашыкты каптагыдай даражада же тизеге чейин узундукта болгон бут кийим, экинчи «маасы» «сылоо» деген мааниде. Бул сөздїн шарияттагы тїшинїгї бармактарды суулап туруп, керектї нерсенин їстинен жїргїзїп (сылап) коюу. Бул амал жуугандын ордун басат. Ал эми

төмөндөгү шарттар болушу керек: 1) толук даарат менен кийилген болушу, 2) суу менен² даарат алган болушу, 3) кызыл ашыкты жапкан болушу, 4) мубах (уурдалбаган) болушу, 5) бут кийимдер нажастан таза болушу.

Селдеге маасы тартуу. Селдеге дагы төмөндөгү шарттар табылганда маасы тартса болот: 1) эркетерде болсо, 2) башты толук ороп-камтып турган болсо, 3) селдени кичине даарат (жүнүп³ эмес) абалда орогон болсо, 4) даараты суу менен алынган болсо.

Жоолуктун үстүнөн маасы тартуу. Төмөнкү шарттарда мүмкүн: 1) аялдар орогон болсо, 2) ээктин алдынан оролгон болсо, 3) жеңил даарат менен оролгон болсо, 4) даараты суу менен болсо, 5) башты (ээктен өдө) толук жапкан болсо.

Маасынын⁴ мөөнөтү: Маасы тартылган убакыттан баштап мукум⁵ адам үчүн бир сутка (24 саат), мусапыр⁶ үчүн үч сутка.

Маселе: Эгер бир адам сапарда маасы тартып, үйүнө келсе (мукум болсо) же мукум абалында маасы тартып, сапарга кетсе же кайсы абалда маасы тартканын унутуп калса, ушул үч абалда тең мукумдун масысындай маасы тартат.

Жабира⁷: Жабирага төмөнкү шарттарда маасы тартылат: 1) аны зарылдык себептүү орогон болсо, 2) керектүү жерден ашыкча оролбогон болсо, 3) даарат алган убакытта оролгон болсо. Эгер жабира мүчөнүн керектүү жеринен башка жерди да жапкан болсо, аны (ашыкчаны) чечип, астын жууйт. Эгер бул ден соолук үчүн зыяндуу десе, анда, кайра ороп койот. Бардыгына (керек жерге да, ашыкчасына да) тартылган маасы жетиштүү болот.

Маселе: * «Оболу оңуна тартайын» дебестен, эки бут кийимге барабар тарткан жакшы. * Бут кийимдин тапанына же аркасына маасы тартылбайт. * Маасы тартылчу бут кийим жуулбайт жана маасы кайра-кайра тартыла бербейт. * Селде менен жоолуктун көбүрөөк бөлүгүнө маасы тартылат.

Дааратты сындыруучу нерселер: 1) арка жана алды чыгаруу тешигинен чыккан ар кандай нерселер, 2) уйку же жиндилик себептүү эсин жоготуу. Бирок, отурган, турган абалдагы жеңил уйку дааратты сындырбайт. 3) адаттан тышкары орундардан заара же кала чыгып кетсе, 4) денесинен кала жана заарадан башка нажастар чыкса, 5) төөнүн этин жесе⁸, 6) жыныстык мүчөнү

жаурабдын маасыдан айырмасы: эгер бут кийим териден жасалса «маасы» (арабчада «хуфф»), жін же ушул сыяктуу териден башка матаадан жасалса «жаураб» деп аталат. Булардын экесне теү маасы тартылат. Имам Аазам оболу жаурабка маасы тарткан эмес. Бирок, өмірінің акырында ооруп калганда езі тарткан жана уруксат берген.

¹ Жеуил даарат – кадимки биз тішінген даарат. Ал эми кусулду «чоў даарат» деп аталат

² Демек, таяммум менен даараттуу болсо маасы жарабайт экен

³ Жініп – адамдын бел суусу тішкендегі абалы

⁴ Бул жерде «сылоо» маанисиндеги «маасы» назарда тутулууда. Башкача айтканда маасы тарткан бут кийимди жана баш кийимдерди нече кінге чейин кийгенге жараганы жөнүндө сөз болууда.

⁵ Мукум – мусапырдын тескериси. Сапарга чыкпаган адам.

⁶ Мусапыр – 85 км. Же андан кеп алыстыктагы жерге сапар кылган адам

⁷ Жабира – гипс же ошол сыяктуу тактакеттин істінен же тізден-тіз жарааттын істінен тауылган нерсе

⁸ Ханафий мазхабында дааратты сындарбайт

(кийимдин үстүнөн эмес) түздөн-түз кармаса¹, 7) эркек-аял бири-биринин жыныстык мүчөсүн шахват менен (делебеси козголуп) кармаса, 8) каапыр болсо. **Маселе:** Эгер бир адам даараты бар экенин билип туруп, «жок болсочу?» деп шектенсе же жок экенин билип туруп, «бар беле?» деп шектенип калса, билгенине басым жасайт.

Кусул. Канткенде кусул важып (зарыл) болот? 1) уктаган же ойгоо маалда бел суу эргүү (оргазм) менен же эргүүсүз чыкса, 2) (бел суу чыкпаса дагы) эркектин мүчөсүнүн башы аялдын кынына кирсе, 3) каапыр же муртад² адам мусулман болсо, 4) хайз (айыз) каны келсе, 5) нифас каны³ келсе, 6) мусулман адам өлсө.

Кусулдун парыздары: бүт тулку боюна, оозу-мурдунун ичинен бери суу жеткирип жуунуу. Мындай (толук) жуунуу төмөнкү тогуз нерсе менен болот: 1) ниет кылуу, 2) бисмилланы айтуу, 3) идишке кол матыруудан мурун колун жууп алуу, 4) жыныстык мүчөсүн жана жууксуз болгон жерлерин суу менен тазалоо, 5) даарат алуу, 6) башына үч ирет суу куюу, 7) бүт-тулку боюна суу жеткирүү, 8) денесин колу менен жышып чыгуу, 9) оңдон баштоо

Даараты жок адамга мүмкүн эмес: 1) Кураанды кармоо, 2) намаз, 3) Каабаны таваф кылуу

Кусул кылбаган (жүнүп) адамга мүмкүн эмес: жогоруда саналгандарга кошумча: 4) Кураан окуу, 5) мечите туруу⁴.

Дагы макүрөө болот: 1) жүнүп адамдын дааратсыз укташы, 2) кусулда сууну ысырап кылуу

Таяммум: Шарттары: 1) суу таппай калса, 2) топурак таза, мубах (уурдалбаган), тозуган (ылай эмес) жана күйбөгөн болсо.

Аркандары⁵: 1) жүздү толук сылоо, 2) кийин эки колду чыканакка чейин сылоо, 3) тартип менен жасоо, 4) муваалат (амалдардын арасын үзбөй жасоо)

Эмнелер сындырат: 1) дааратты сындырган бардык нерселер, 2) суу табылып калса, 3) таяммумга себеп болгон нерсе (маселен ооруу⁶) жоголсо.

Сүннөттөрү: 1) жүнүп абалынан таяммум кылуучуга тартип менен муваалат, 2) намаздын акыркы убактына кечиктирүү⁷, жасап болгон соң даараттан кийин окулчу дубаларды окуу. **Макүрөөсү:** колду жерге кайра-кайра чапкылоо.

Кандай жасалат? Обогу ниет кылынат кийин бисмилланы айтылат кийин колу (алаканы) менен топуракка бир ирет урулат, кийин алакадары менен бетин сылайт, андан кийин эки колун чыканакка чейин сылайт.

Нажасатты кетирүү: Айтылуу нажастар үч түр: айбандардан, өлөксөлөрдөн жана жансыз нерселерден болот. Айбандар эки түргө бөлүнөт: 1) **Нажас**

¹ Ханафия мазхабында бул дагы дааратты сындарбайт

² Муртад – динден кайткан адам

³ Терегенден кийин келчї кан

⁴ Бирок, мечиттин ичинен аралап өтїп кетсе болот

⁵ негиздери

⁶ Себеби, ооруган адам дагы эгер суу зыян кылса даараттын ордуна таяммум кылат

⁷ Анткени суу табылып калышы мїмкїн

айбандар. Буга: ит, доңуз, экөөнөн туулгандар, эти желбей турган куштар жана айбандар. Бул саналгандардын заарасы, каласы, тери, спермасы, сүтү, шилекейи, чимкириги жана кусундусу нажас. 2) Адал айбандар. Булар үч түргө бөлүнөт: А) адамзат.¹ анын бел суусу, тери, шилекейи, сүтү, чимкириги, кақырыгы жана аялдардын кынынан келчү суюктугу – таза (нажас эмес)². Ошондой эле, заарасы, каласы, мазийси³, вадийси⁴ жана канынан башка адамдан ажыралып чыкчу бардык нерселер нажас эмес⁵. Б) Эти адал болгон бардык жаныбарлардын заарасы, каласы, спермасы, сүтү, тери, шилекейи, чимкириги, кусундусу, мазийси жана вадийси таза (б.а. дааратты кетирбейт) В) Ал эми, эшек, мышык, чычкан сыяктуу аралашып жашоого аргасыз болгон айбандардын тери жана шилекейи гана таза. **Өлөксөлөрдүн** бардыгы нажас. Бир гана адамдын, балыктын, чегирткенин жана аккыдай көп каны жок чаян, кумурска, чымын сыяктуулардын өлүгү нажас эмес. **Жогоруда** саналгандарынан башка жер, тоо-таш сыяктуу **жаны жок нерселердин бардыгы** таза.

Маселе: * кан, ириң, пасат⁶ – булар адамдан чыкса да, эти адал айбандан чыкса да, бардыгы нажас. Намаз жана башка ибадаттарда аз ганасынан да сактануу зарыл. * Кандын эки түрү таза: 1) балыктын каны, 2) «Бисмилла» менен союлган жандыктын этинде, майда тамырларында калган кан. * Тирүү айбандан кесип алынган эти жана агызып алынган каны – бардыгы нажас. * Нажасты кетирүү үчүн ниет зарыл эмес. Маселен, атайын жууп-тазалабай, жамгыр менен кетсе да таза боло берет. Нажас нерсени кол менен кармоо жана нажастын үстүндө басып жүрүү дааратты кетирбейт. * Нажастан жуккан жана илешкен нерсени дене же кийимден **тазалап** коюу жетиштүү. **Тазалоонун** шарттары: 1) таза суу менен жуулат, 2) эгер жуулган нерсени сыгуу мүмкүн болсо, таза суудан оолактатып сыгылат. 3) эгер жуу менен кетпесе ушалоо, кыруу ж.б.у.с. усулдар менен кетирилет. 4) эгер нажас иттен болсо, жети ирет жууп, сегизинчисинде топурак менен жууйт

Эскертүүлөр: * жер сыртындагы нажас эгер суюк болсо, жыты жана түсү жоголгонго чейин үстүнө суу куюу менен тазаланат. Эгерде нажас ичеге-карын сыяктуу нерсе болсо, аны алып таштап, изин жууп кетирилет. * Эгер нажас тийген жер билинбей калса, шектелген орундар жүрөк канааттанганга чейин жуулат. * Уктап жаткан адамдан жел чыкса, истинжаа кылбайт, анткени, жел нажас эмес. Бирок, эгер намаз окуну кааласа, дааратын жаңылайт.

¹ Окуучу адамды эмнеге айбанга кошуп койду деп кыжаалат болбосун. Арабча «хайваан» деген сөз «хаят» – жашоо деген сөздөн алынган. Демек, бардык жашап жаткан (жандуу) нерселер хайваан (айбан) деп атала берет. Ошондуктан, адамзатты «эки буттуу айбан» деп да айтылат. Бул жерде бул аталыш тап-такыр кемсинткен сөз эмес

² Бирок, ханафий мазхабында адамдын бел суусу менен аялдардын ылдыйкы суюктугу нажас болуп эсептелинет

³ Мазий – шахват (делебе) козуганда жыныстык мичеден келүүчү тисі жок суюктук

⁴ Вадий – адам ооруганда, кіч келгенде жана дүүлүккөндө жыныстык мичеден чыгуучу ак тистегі суюктук

⁵ Ал эми, ириў – бул кандын бузулганы болгону себептүү кандын эсебинде

⁶ ириўдин бир тирі

Аялдардан келчү табигый кандардын өкүмү

(хайз¹ жана истихааза²)

Суроолор	Жооптор
Хайз көрүү жашы: эң азы жана эң көбү?	Эң азы тогуз жаш. Эгер ага чейин кындан кан келсе, ал «истихааза» каны болот. Эң көбүнө чек жок
Хайздын эң азы нече күн?	24 саат. Андан аз болсо, истихааза болот
Эң көбүчү?	15 күн. Андан көпкө созулса, анда истихааза
Эки хайз аралыгында нече тазалык күн бар?	13 күн бар. эгер бул мөөнөттөн эрте кан келсе, ал – истихааза каны
Көпчүлүк аялдардын (адаттагы) кан көрүү мөөнөтү?	6 же 7 күн
Көпчүлүк аялдардын (адаттагы) тазалык мөөнөтү?	23 же 24 күн
Кош бойлуу убакыттагы кан хайз каныбы?	Кош бойлуу аялдардан келген кир, сары түстөгү жана башка кандар хайз эмес, истихааза
Хайз токтогону кантип билинет?	Аялдар эки түр бөлүнөт: 1) кындан келген ак суюктуктан билет. 2) эгер ак суюктук келбесе, кындын ар кандай кандардан кургашы менен билет
Тазалык мезгилде келген суюктуктар?	Эгер алар ачык түстүү, ак, жабышкак болсо нажас эмес. Ал эми, кан, кир же сары түстө болсо – нажас. Бардыгы дааратты кетирет. Эгер токтобой келсе – ал истихааза
Кындан келген кир, сары кандар?	Хайздан мурун же кийин ага уланып келсе – хайздан. Эгер уланбай келсе – истихааза
Бир аялдын хайзы адаттагысынан мурда токтоп (таза болуп) калды. Эмне кылат?	«Таза болдум» деп эсептейт дагы, ибадаттарын баштай берет.
Хайз адаттагы убактысынан эрте же кеч келип калды?	Кайсы убакытта келсе да, эки хайзынын аралыгы 13 күн (тазалыктын эң аз мөөнөтү) же ашыгыраак күн өтсө – хайзга эсептелет. Ушуга чейин келсе - истихааза
Эгер хайз адаттагы мөөнөтүнөн (6 же 7 күндөн) ашып же ага жетпей калса-чы?	Эгер 15 күндөн ашып кетпесе хайзга эсептелинет
Эгер хайз каны бир ай же андан көбүрөөк убакытта да токтобой койсо эмне кылыш керек?	Мында үч абал бар: 1) эгер аял ай сайын келчү күнүн билсе жана күнүн эсептей алса, ал адаттагы мөөнөтүн хайзга эсептейт дагы жуунуп, тазаланып алат. Мында кандын өзгөчөлүгүгүнүн этибары жок. 2) эгер аял айлык хайз күнүн билсе, бирок нече күн уланышын билбесе, 6 же 7 күн отурат дагы, кийин жуунат. 3) ал эми аял хайзынын нече күн уланышын билсе бирок, ай сайын келээр убактысын билбесе, мурдагы айларда отурган мөөнөтүнчө (адатынча) отуруп, андан кийин тазалана берет.

¹ Хайз – бул аялдардын ай сайын керіичі табигый каны

² Истихааза – бул ооруу же башка себеп менен аялдардын хайз келчї жеринен ага турган кан. Хайз менен истихаазаны бири-биринен темендегиче айырмаласа болот: 1) Хайздын тїсі кочкул-кызыл (карага жакын), ал эми истихазанын тїсі ачык кызыл, мурундан келген канга тїспелдеш болот. 2) Хайз каны коюу, кээде уюган кан аралаш болот. Ал эми, истихааза суюк жана жараатан аккан канн сыяктуу болот. 3) Адатта хайз каны сасык, жагымсыз жыттанат. Истихазанын канны кадимки канн сыяктуу жыттанат. **Ислам шарияты боюнча** хайз керген аялдар намаз окубайт, орозо кармабайт, Каабаны таваф кылбайт, Кураан окубайт жана кармабайт, мечиттерде турбайт, кїссесї менен жыныстык алака кылбайт жана хайыз абалындагы аялга талак айтылбайт.

Нифас¹

Суроолор	Жооптор ¹
Эгер төрөгөн аял кан көрбөсө?	Нифаста деп эсептелбейт, кусул дагы зарыл эмес, орозосун да бузбайт
Төрөттүн белгилери башталганда?	Төрөттөн белги катары кан келсе да, суу келсе да, нифаска эмес, истихаазага эсеп болот
Төрөт жараяны башталганда келген кан?	Нифас каны – ушул. Аял ушул мезгилден баштап, тээ нифас бүткөнгө чейинки токтоткон намаздарын кийин каза кылып окубайт
Нифастын санагы качандан бошталат?	Ымыркай толук төрөлүп бүткөн убакыттан башталат
Нифастын эң аз мөөнөтү?	Мунун чеги жок. Эгер төрөп болоор замат токтоп калса да, жуунуп, намаздарын баштай берет. 40 күн өтүшүн күтпөйт
Нифастын эң көп мөөнөтү?	40 күн. мындан ашык күтпөйт. Кан токтобосо дагы, муну истихаазага жоруп, кусул кылып, намазын баштайт. Эгер бул кан адаттагы хайз убактысына дал келип калса, анда хайз деп этибар кылынат
Эгиз (экөө) же андан көбүрөөк түгөй төрөсөчү?	Нифас убактысы биринчи перзент төрөлгөндөн башталат
Боюнан түшүп калгандагы кан?	Түшкөн ымыркай 80 же азыраак күндүк болсо, келген кан истихаазага эсеп кылынат. Эгер 90 күндөн кийин түшсө – мунун канны нифас болот. Эгер 80 менен 90дун арасында түшсө, анда каралат: эгер түшкөн нерседе адамдык белгилер жаралган болсо, анда келген канн нифас, жарала элек болсо – истихааза болот
Эгер 40 күнгө жетпей нифас каны токтоп, аял тазаланса, бирок, кийин 40 күн бүткөнгө чейин кайра кан келсе?	Абалкы токтогонун аял тазалык деп, жуунган болсо, намаз окуй берет. Эгер канн кайра келсе, 40 күндү толктаганга чейин нифас өкүмдөрүн кармайт

Эскертүүлөр: ★ Истихаза көргөн аял намаз окуй берет. Бирок, ар бир намаз үчүн тазаланып, дааратын жаңылайт. ★ Эгер аял хайздан же нифастан күн батканга чейин тазаланса, ошол күндүн бешим жана асир намаздарын окуйт. Эгер күн чыкпай туруп тазаланса, ошол күндүн шам жана куптан намаздарын окушу керек. ★ Намаз убактысы келгенде, намаз окуганга чейин хайз же нифас көрүп калган аял, ал намаздын казасын кийин окубайт. ★ Хайз же нифастан кусул кылууну ниет кылган аял өрүлгөн чачын жандырып жибериши зарыл. Бирок, жүнүб абалынан кусул кылууда чач өрүмүн жазбайт. ★ Хайз же нифастагы аялга жыныстык жакындашуу арам. Бирок, кындан абайлаган абалда сылап-сыйпалап жатса болот. ★ Истихаза көргөн аялга жыныстык мамиле макүрөө. Бирок, эри «муктаж болсо» мүмкүн. ★ Истихааза көргөн аялдын ар бир намазга кусул кылуусу мустахаб. Буга мүмкүн болбосо, бешим менен асирге бир кусул, шам менен куптанга бир кусул жана багымдатка бир кусул, бардыгы болуп бир кече-күндүздө үч кусул кылса да жакшы. Эгер буга да мүмкүн болбосо, бир күндө бир ирет гана кусул кылып, ар бир намаз үчүн дааратын жаңылайт. ★ Мусулман аял ажылык, умра сыяктуу ибадаттарда жана орозону толук кармоо ниетинде хайз канын токтотуп коюуучу дары-дармектерди колдонсо болот. Бир гана шарты: ден-соолугуна зыян жеткирбесе.

¹ Нифас – бул аялдар терегенде хайз келген жерден келічі кан

Исламда аял маселеси

Аял заты ыйман жана амал жаатынан караганда, Аллахтын алдындагы пазилетте жана соопто эркек менен теу укуктуу. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: “ **“Аялдар эркектердин теуи”** (Абу Дауд). Аял өз укугун талашып, езінен зулумду арылтууну талап кыла алат. Ошондуктан, кээ бир өзгөчө маанилії екімдерді эсепке албаганда диний кайрылуу эркек менен аялга барабар таандык. Өзгөчө абалдарда болсо, ислам шарияты эркек менен аялдын жаратылышын, (табиятын) жана кіч-кудуретин эсепке алып, экеесіне эки тїрдїї екім кылат. Аллах таала айтты: **“Жараткан билбейби? Ал (бардык нерселерди эу кылдат) Билїчї (бардык нерселерден) Кабардар”**. (Млк-14) Аялдардын езіне гана тааандык вазыйпалары болгондой эле, эркектердин дагы өз жаратылышына жана психологиясына ылайык вазыйпалар бар. Бул эки жыныстан кимиси езінін табигый өзгөчөлїгїнен аша чаап, башка иштерди жасаса, анда ал жашоонун теусалмактуулугуна зыян жеткирген болот. Аялдар їйде олтурганы менен эркектерден кем калбаган сооп-сыйлыктарга ээ болушат. Асома бинти Язийд деген аял сахабаларынын арасында турган пайгамбарыбызга (ага Аллахтын саламы болсун!) келип: “Ата-энем сизге садага кетсин, о, Аллахтын элчиси, мен сизге аялдардан элчи болуп келдим. ...Биз аялдар чектелип калганбыз. Силердин (эркектердин) кумарыуарды канааттандырып, курсагыбызда балауарды кетерїп їйде отурабыз. Сиздер болсо, о эркектер, жума намазына, жамаат намазына чыгып, оорулууларды зыярат кылып, кайра-кайра ажыга барып, бардыгынан абзели: Аллахтын жолунда жихаддарга чыгып, соопто бизден озуп кеткенсїуер. Биз болсо, ажыга же умрага кеткен эрибиздин малына кароол болуп, кийимдерин жамап, балдарын карап їйде отурабыз. Силер менен соопто шерик боло албайбыз!”. Анда пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам сахабаларына толук бурулуп: **“Силер өз дини жесїндө ушул аялдын есінен жакшыраак сез уккан белеуер?”** деп сурады. Сахабалар айтышты: “О, Аллахтын элчиси! Биз аял киши (өз дининде) ушунчалык изденїсїн кыялыбызга да келтирбептирбиз!” Ошондо пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам жанагы аялга карап: **“Бара бер, о аял! Сени жиберген аялдарга айт: силердин өз эриуерге жакшы смїр жолдоштук кылуууар, анын ыразылыгын издешиуер жана эриуер масилет-кеуеш салган ишке макул болушууар... бул ишиуер (соопто) эркектердин бардык жакшылыктарына теу болот”**. Кийин жанагы аял курсант бойдон, такбир жана тахлил айтып, аркасына кайтты. (Байхакїй). Дагы бир кїнї пайгамбарыбыздын алдына бир аял келип: “О, Аллахтын элчиси! Эркектер Аллахтын жолунда жихад кылып, соопто бизден озуп кетишїде! Бизге дагы Аллах жолундагы жихаддын сообундай сооп таба турган амал барбы?”-деп сураганда, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: “Силердин ар бириуер їй ичинде жасаган эмгегїуер менен Аллахтын жолунда жихад кылгандын сообун табасыуар!”-деп жооп берди”. (Байхакїй)

Аялдарга тиешелі кээ бир өкүмдөр:

✱ Өзүнө махрам болбогон эркектер менен ээн жерде жалгыз калуу – арам.¹ Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: **“Эч бир аял махрам эмес эркек менен ээн жерде калбасын”** деген. (Муттафақун алайх).

✱ Аялдар ичин мечитте намаз окуу – мубах (уруксат). Эгер мечитте намаз окуусунан фитна (бузукулук, ушак-айыў) жаралса, анда макрїи (жактырылбаган амал) болот. Аиша энебиз айткан: “Эгер Аллахтын элчиси аялдардын эмне жасагандарын билсе, кудум эле Бану Исрайил аялдарына мечитке барууга тыюу салынганы сыяктуу аларга да тыюу салмак”. (Муттафақун алайх). Ошондой эле, эгер эркектер ичин мечитте окулган намазына кеп сооп жазылса, аялдар ичин ийинде окулган намазына кошумча сооптор жазылат. Киндердин биринде пайгамбарыбыздын алдына бир аял келип: “О, Аллахтын элчиси! Мен сиздин аркаўызда намаз окууну сийемин”-дегенде, ага мындай жооп берген: **“Мен менен намаз окууну сийишүүдө мен билемин. Бирок, сенин өз ийүүдө окулган намазыў сырткы белмеўде окулган намазыўдан абзел. Сырткы белмеўде окулган намазыў коргонуўдун ичинде окулган намазыўдан абзел. Коргонуўдун ичинде окулган намазыў коомуўдун (көчөүдүн) мечитинде окулган намазыўдан абзел. Ал эми коомуўдун мечитинде окулган намазыў менин мечитимде окулган намазыўдан абзел”**. (Ахмад).

✱ Аялдар ажыга же умрага же ушул сыяктуу алыс сапарга махрамы менен гана баруусу важып. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **“Аялдар (жөө жїргенде) ич кинден ашык жолго махрамы менен гана сапар кылсын!”** (Муттафақун алайх).

✱ Аялдар ичин мїрзелердї зыярат кылуу жана табыттын артынан узатуу – арам. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **“Мїрзелердї зыярат кылган аялдарга Аллахтын наалаты болсун!”** (Муслим). Умму Атийя (Аллах андан ыразы болсун!) айтты: “Биз жаназага ээрчип баруудан кайтарылдык. Бирок, бизге тыюу катуу болгон эмес”. (Муслим).

✱ Аялдар чачын каалаган тїске бойой алат. Бир гана жуучунун кезин будамайлоо ичин карага (же башка тїске) бойоо – макїреес.

✱ Аялдарга мурастан белинген акыларын берї – важып, бербей коюу – арам. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **“Ким бир мураскорду мурасынан ажыратса, кыяматта Аллах аны Бейиш мурасынан ажыратат!”** (Ибн Маажжа).

✱ Аялга жакшы мамиле кылуу, аны тамак-аш, кийим жана ий-жай сыяктуу зарыл нерселер менен камсыздоо анын эрине важып. Аллах таала айткан:

﴿لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قَدِرْ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ﴾ **“Бай өзинин бардарчылыгынан (аялына) сарп кылсын! Ким өз ырыскысына (гана) кудуреттї кылынган**

¹ Аял ичин аны менен никелениїсї мїмкин болбогон адамдар махрам деп эсептелинет. Алар: атасы, чоў аталары, баласы, баласынын балдары, ага-инилери жана алардын балдары, эжесийдилери жана алардын балдары, абалары, таекелери (тагалары), кайнаталары, эринин балдары, эмчектеш ага-инилеринин балдары, кыздарынын кийселерї жана апасынын эри.

болсо, Аллахтын бергенинен каржыласын!” (Талак-7). Эгер аялдын кийееси жок болсо, аны каржылоо (нафака) атасынын жана ага-инилеринин мойнуна жиктелет. Эгер аялдын тууган-уругу жок болсо, анда аны башка адамдар каржылашы – мустахаб. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: **“Жесир аялдарга жана бей-бечараларга жардам берген киши Аллахтын жолунда жихад кылган кишидей же болбосо тийи менен намаз окуп, киндизи орозо кармаган киши сыяктуу”.** (Муттафакун алайх)

★ Эрди-катын ажырашканда алардын ийлене элек, жаш баласы болсо, аны езиине алууга аял акылуу. Ал эми ал баланы каржылоо эрдин милдети. Эри каражатты аялы аркылуу берет.

★ Аялдар баштап салам берйиси мустахаб эмес. Айрыкча аял жаш жана фитнес коркунучу болсо.

★ Ар апта сайын тырмактарды алуу жана жашыруун орундардын тиктерин тазалап туруу – мустахаб. Тазалоону кырк кинден еткерип жеберйи – макйресе.

★ Денедеги адал тиктерди, айрыкча каштын тиктерин жулуу – арам. Анткени, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: **“Аллах адал тиктерди жулгандарга жана жулдургандарга наалат айтты”**-деген.

★ **Аза:** Өлгөн адамга үч күндөн ашык аза күтүлбөйт. Бирок, аялдар өлгөн эри үчүн төрт ай жана он күн аза күтүүсү важып. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: **“Аллахка жана акырет кийине ыйман келтирген аялдар ийин, эринен башка адамга ич кинден ашык аза тутуусу – арам!”**-деген. (Муслим). Ошондой эле аялдар аза күтүү күндөрүндө жасанбайт, атыр-упа колдонбойт, тагынчактарын (шакекти дагы) такпайт, кызыл-тазыл, жашыл-сары, сыяктуу зыйнат эсептелген түстүү кийимдерди кийбейт, хына, сурмаларды да колдонбойт. Бирок, тырмагын алуу, арам түктөрдү тазалоо, кусул сыяктуу гигиеник талаптарга уруксат. Ошондой эле, азанын түсү деп атайын кара, көк кийимдерди кийбейт. Иддасын эри өлгөн жерде өткөрүүсү важып. Бул жерди башкасына алмаштырбайт. Өтө зарыл болсо уруксат. Дагы (кай жерде иддасын өтөсө дагы) күндүзгү зарыл жумуштардан башка нерсе үчүн көчөгө чыкпайт.

★ Аялдар ичин эч бир зарылдык болбосо чачын кырып салуу – арам. Бирок, эркектерге окшоону ниет кылбай кыскартуу – мубах амал. Анткени, **пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам эркектерге окшошууну каалаган аялдарды наалаттаган.** (Термизий). Ошондой эле, **“Ким езин (каапыр) коомго окшотчу болсо, ал ошолордон!”** деген хадистин (Абу Дауд) екими менен мусулман аялдардын каапыр аялдарга езин окшотуусу – арам.

★ Аялдар ийинен чыкканда “жилбаб” (кенен кийим) менен жамынып жйрйиси – важып. Шарият талап кылган жилбаб кийиминде темендеги талаптар сакталуусу кажет: **1)** дененин бардык белйгин жаап туруусу. **2)** ез алдынча турганда зыйнат (жасалга) болбошу керек. **3)** ете жука болбосун. **4)** тар болбосун. **5)** кечеге чыкканда жыпар жыт буркурап турбасын. **6)** эркектердин кийимине окшобосун. **7)** каапырлардын кийимине окшобосун. **8)** ете шоораттуу болбосун. Ошондой эле, адамдын, айбандын сйретй бар кийимдерди киййи, аларды ийдйн ичине илйи жана алар менен соода кылуу – арам.

★ **Аялдардын авраты іч тїрдїї адамдар ічїн темендегїче:** **1)** Эри ічїн: эч бир жери аврат эмес. **2)** Башка аялдар жана махрам эркектер ічїн: бети, чачы, моюну, билеги, тапаны жана ушул сыяктуулары аврат эмес. **3)** Башка эркектер. Алар ічїн аялдын бардык мїчесї аврат.¹ Аял табып табылбай, дарылануу ічїн ачуу ете зарыл болсо, буга уруксат берилет. Фатима бинт Мунзир, андан Аллах ыразы болсун, мындай деген: **“Биз эркектердин алдында жїзїбїздїї жаап алчубуз”** (Хааким). Аиша энебиз айткан: **“Биз расулуллах саллаллоху алайхи ва салламдын алдында эхрамда болчубуз. Ошол учурда алдыбыздан атту адамдар ете баштады. Биз башыбыздагы жылбабды бетибизге тїшїрдїк. Атчандан етїн кеткенде дагы жїзїбїздї ачып алдык”**. (Абу Дауд)

★ **Талак:** Эр аялын хайз же нифас маалында, ошондой эле, кошулган тазалык убактысында² талак кылуусу **арам**. Бирок, эгер талак берсе – түшөт. Себеписиз талак берүү – **макүрөө**, себеби менен талак кылуу – **мубах**. Ал эми, никеден зыян тарткан адам үчүн талак (ажырушуу) **сүннөт**. Талак маселесин ар ким өзү чечет. Эгер ата-эне «аялыңды талак кыл» десе аларга моюн сунуу важып эмес. Талак кылууну каалаган адам үчүн бир талактан көп берүү арам. Азыр эле айткандай, талакты жыныстык мамиле кылбаган тазалык учурунда гана берүү важып.

★ Бир талак бергенден кийин, аял эринин үйүнөн кетпей, идда кармап, идда мөөнөтү түгөнгүчө отурат. Идда бүтмөйүн чыгып кетүүсү же эринин чыгарып жиберүүсү арам. Талакта ниет шарт эмес, ниетсиз айса да түшөт.

★ **Идда:** Бир нече түрү бар: **1)** Боюнда барларлардын жана боюнда бар болуп туруп эри өлгөндөрдүн иддасы баласын төрөшү менен бүтөт. **2)** Эри өлгөндөрдүн иддасы (эгер боюна бүтө элек болсо) төрт ай жана он күн. **3)** Хайз маалында талак кылынган аялдардын иддасы үч хайз мөөнөтүнчө. үчүнчү хайздан тазалануу менен иддасы бүтөт. **4)** Хайз көрбөгөн аялдардын иддасы үч ай. Иддадагы аял эгер ага ражбий талак берилген болсо, иддасы бүткөнгө чейин эринин үйүндө калуусу важып. Ушул арада эри кааласа анын дене мүчөлөрүнө карашы, аны менен жалгыз калышы мүмкүн. Мунун себеби, Аллах кайрадан “отторун күйгүзүшүп” койсо ажеп эмес деген үмүт. Эгер кайра жашоону кааласа “сени кайтарып алдым” деген сөз менен же кошулуу менен эле эр-катын болуп жашап кетишет. (Кайра нике кыюунун же) аялдын ыразылыгын алуунун кажети жок.

★ **Аял эзїн-эзї кїйсеге** бере албайт. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: **“Кайсы аял эз валийсинин уруксатысыз никеленсе, анын никеси эсепке етпейт!”** (Абу Дауд)

★ **Улама чач.** Аял бир еснїн чачын эзїнїн чачына улашы жана денесине татуировка салдырышы – арам. Булар чоў кїнеселердїн катарына кирет. Анткени, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай деген: **“Чач**

¹ Бирок, аялдардын колу менен жїзїн аврат эмес деген мужтахиддер да бар.

² Бир ирет хайз керїп, таза болгондо, кошулбай туруп талак берет

улаганга да, улатканга да, ийне менен (денеге) сїрєт тартуучуга да, тарттырганга да Аллахтын наалаты болсун!” (Мутгафакун алайх)

★ **Арам талак.** Аялдар ічїн эч бир себєпсиз кїїєєсїнен талак суроо – арам. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: *“Кайси аял эч бир себєпсиз кїїєєсїнен талак сураса, ага бейиштин жытын жыттоо арам!”*

(Абу Дауд)

★ **Кїїєєгє моюн сунуу.** Аялдар маъруф (сооп, кїнєє эмєс) иштерде эрине моюн сунуулары важып. Айрыкча, кїїєєсї аны тєшєккє чакырганда анын талабын четкє какпоосу зарыл. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай деген: *“Эгер бир эркек аялын тєшєккє чакырганда четкє какса жана (эри) ачууланган бойдон уктаса, тээ таў атканга чейин ал аялга периштелердин наалаты болот!”* (Мутгафакун алайх)

★ **Атыр-упа.** Бетен эркектердин алдында же алар сезе турган абалда жыпар жытын буркуратуу аялдарга арам. Анткени, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: *“Качан бир аял жыпар жыты буркурап кєчєгє чыкса жана жытын сездирїї ічїн эркектердин алдынан єтсє, анда ал “жанагындай”, башкача айтканда, зына кылуучу!”*. (Абу Дауд)

Намаз

Азан менен икабат мусалпыр эмес эркектерге парзы кифая¹. Жеке окуган жана сапарда окуган адам үчүн – сүннөт. Аялдарга макүрөө. Экөө тең убактысында айтылганда гана жарактуу. Бирок, багымдат намазы үчүн биринчи азан түн оогондон кийин айтылса болот

Намаздын шарттары: 1) Мусулман болуу, 2) акылдуу (жинди эмес) болуу, 3) жакшы-жаманды ажырата ала турган (жети жаштан жогору) болуу, 4) даараттуу болуу² 5) убактысынын кириши³. 6) Авреттин колдон келишинче жабык болуусу. Мында авретти жапкан кийим же башка нерсе денеге жабышкан (тар) болбош керек. Он жаштан⁴ өткөн эркектердин аврети киндик менен тизенин аралыгы. Эгер мусулман аял азат (күң эмес) жана эрезеге жеткен болсо, намаз учурунда, бетнен башка бардык мүчөлөрү аврет. 7) Денеси, кийими жана намаз окуган жери колдон келишинче нажастан таза болушу. 8) Мүмкүн болушунча кыбылага бурулуу. 9) Ниет кылуу.

Намаздын аркандары⁵ он төрт: 1) Кыям (тик тууру) 2) киришүү такбири, 3) «Фатиханы» окуу, 4) ар бир ирекетте руку кылуу, 5) рукуудөн өйдө болуу, 6) ошол абалда тулку-боюн тик тутуу, 7) жети мүчө менен сажда кылуу⁶, 8) эки сажда аралыгында отуруу, 9) акыркы ташаххуд, 10) акыркы ташаххуд үчүн отуруу, 11) акыркы ташаххудта пайгамбарыбызга салават-салам окуу, 12) биринчи салам, 13) феълий (арекет менен жасала турган) рукундөрдү канааттануу менен жасоо, 14) аталган рукундөрдү тартиби менен жасоо.

Намаз ушул рукундөр менен гана жарактуу болот. Эгер атайлап же унутуп ушулардан бирөөсүн жасабаса намаз бузулат.

Намаздын важыптары: сегиз: 1) киришүү такбириден башка бардык такбирлер, 2) имамга дагы, жалгыз окуганга дагы «самияллоху лиман хамидах» ты айтуу, 3) рукуудөн кайтканда «Раббанаа лакал хамд» дубасын айтуу, 4) рукуудө «субхаана Раббиял Азийм» дубасын бир ирет айтуу, 5) саждада «субхаана Раббиял аьлаа» дубасын бир ирет айтуу, 6) эки сажда аралыгындагы кыска отурууда «Рабби игфир лий» дубасын бир ирет айтуу, 7) абалкы ташаххуд, 8) абалкы ташаххуд үчүн отуруу. Бул важыптарды

¹ Парзы кифая – мусулмандардан бирөөсү аткарса, башкаларынан милдет кетерилет

² Ар ким колунан келгенче даараттуу болот. Мунун кеуири баяны «даарат» белімінде келет

³ **Бешимдин убактысы** кін тикеден оогондон баштап, адамдын келекеси эзинин бою барабар узарганга чейин, **Дигер (асыр) намазынын убактысы** эки категорияга белінет: **А)** Ыктыяр убактысы. Бул адамдын келекеси эзинин бою барабар болгондон баштап, эки эсе узарганга чейин. **Б)** Зарылдык убактысы. Бул адамдын келекеси эки эсе болгондон баштап, шам намазынын убактысы киргенге (кін батканга) чейин. **Кийин шам намазы** кирет. Убактысы кіндин кызылы (кїгїм, иўир) жоголгонго чейин. Андан кийин кирип келген **Куптан намазы**нда дагы ыктыяр, зарылдык убактылары бар. Мында **ыктыяр** убактысы жарым тїнгө чейин. **Зарылдык** убактысы таў азанына чейин. **Багымдат намазы** таў (кін чыгыш тарап) агаргандан баштап, кін чыкканга чейин.

⁴ Негизинен эркек балдар 12 жашынан эрезеге жетет. Бирок, тез жетилген курак 10 жаш. Бул жерде автор пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын «балауарды жети жашка чыкканда намазга буюргула. Он жашка чыкканда намаз окубаса ургула» деген хадисине таянган болсо керек.

⁵ Аркан же рукун – тїркїк, негиз деген мааниде

⁶ Алар: жїз, (маўдай, мурун) эки алакан, эки тизе, эки буттун бармактары

атайлап жасабаса намазы бузулат. Ал эми, унутуп калтырса, сахув саждасы¹ менен ордуна келет.

Намаздын сүннөтү: эки түргө бөлүнөт: Кавлий (оозеки) жана Фейлий (арекет менен жасалчу). **Кавлий сүннөттөр** мына булар: истифтах дубасын² окуу, «аувзу» менен «бисмиллахты» айтуу, «Фатихадан» кийин кураан сүрөлөрүнөн билгенин окуу, имам (белгилүү иректерде) добушун көтөрүп окуу³, «Роббана ва лакал хамд» дегенден кийин «хамдан касийрон, тоййибан, мубааракан фийх. Мильас-самааваати ва мильал ард» дубасын окуу, руку менен саждадагы «сабхана...» дубасын жана «Раббигфир лий» дубасын бирден ашырып (так сан менен) айтуу, саламдан мурун дуба кылуу. Ал эми, **фейлий сүннөттөр** төмөнкүлөр: киришүү такбиринде, **рукуугө бараарда, рукуудөн кайтканда, биринчи ташаххуд отуруусунан турганда эки колду көтөрүү**, кыямда турганда кол куушуруп туруу, сажда кылчу жерге карап туруу, эки бутун бири-бирине жабыштырбай туруу, саждага барганда жайнамазга биринчи эки тизени, анан эки алаканды анан маңдайды анан мурунду тийгизүү жана колтукту кенен ачып, курсакты эки сандан, эки санды(н арка жагын) балтырдан алыс тутуу, эки тизени да бири-биринен алысыраак коюу, эки тапан сайылгандай бирок, бармактарынын «курсагы» жерге тийип, арасы бир аз ачылган бойдон туруу. Эки алаканды ачык бойдон бирок, бармактардын арасы ачылбаган абалда жерге коюу. Турганда болсо, тапандын «көкүрөк» тарабына таянып, эки кол менен эки тизеге таянып туруу. ...Эки сажда аралыгындагы отуруу менен биринчи ташаххудагы отуруу «ифтираш» (сол буту астына «төшөк» кылып отуруу) абалында болуу. Экинчи (акыркы) ташаххудагы отуруу «таваррук⁴» абалында болуу. Отурганда эки кол, алаканы ачык бойдон бирок, бармактардын арасы ачылбаган абалда сандын үстүндө (тизеге жакын) болуу. Ал эми, ташаххуд дубасындагы Аллахтын жалгыздыгын билдирген «ла илааха иллаллах» келмесин окуганда, оң алаканын жумуп, сөөмөйүн көтөрүп, «Аллах бир» деген сыяктуу ишаарат кылуу. Салам бергенде башын оболу оң анан сол тарабына буруу. Бул саналгандарды унутса дагы, атайлап жасабай койсо дагы намаз бузулбайт.

Сахув саждалары: Бул сажда шартына карап кээде сүннөт, кээде мубах, кээде важып болот. **1) Кандай абалда сүннөт⁵ болот?** Эгер намаз окуучу унутуу себептүү шарияттык сөздөрдү өз ордунан башка орунда окуп жиберсе, маселен, сажда учурунда Кураан окуп жиберсе, анда ага сахув саждасын жасоо сүннөт болот. **2) Качан мубах⁶ болот?** Эгерде сүннөттөрдөн бирин

¹ Кеўири тїшїндїрмесї кийинки темаларда

² Истифтах дубасы бул: Субхаанака Аллохумма ва би хамдика ва таборок исмука, ва табала жаддука ва илааха гайрук»

³ Ээрчип (иктида кылып) окугандар добушун чыгарышпайт. Ал эми жалгыз окугандар ыктыярдуу

⁴ Китептин акырындагы сїреттї намаз темасына кайрылыўыз

⁵ Сїннеттїн екїмї: жасаганга сооп, жасабаганга кїнєє жок.

⁶ Мубахтын екїмї: жасаганга сооп жок, жасабаганга кїнєє жок

унутса мубах болот. **3) Качан важып болот?** Эгер намазда рукууну же сажданы же кыямды (туруу) же кааданы (отуруу) буюрулгандан ашыкча жасаса же намазды бүтүрбөй салам берип жиберсе же Кураанды мааниси бузула турган даражада «обонго салып» жиберсе же важыптардан бирин таштап кетсе же ашыкча жасадым деп шектенип калса сахув саждасын кылуу важып болот. Ал эми, ким важып болгон сахув саждасын атайлап жасабай койсо, **намазы бузулат**. Бул сажда салам берүүдөн мурун жасалса да, кийин жасалса да болот. Негизинен бир сажда жетиштүү. Бирок, эгер кааласа, эки сажда кылса – ыктыяры. Эгер сахув саждасын жасоого ниеттенип, бирок арадан көп убакыт өтүү менен унутуп калса – сакыт болот¹.

Намаз окуунун эрежеси: Намазга турган адам эки колун желкесинин тушуна көтөрүү барабарында кыбылага карап «Аллаху акбар» дейт. Муну жана башка бардык такбирлерди имам бийик добуш менен айтат, аркадагыларга эшиттирүү үчүн. Имамдан башкалар добуш чыгарбай айтат. Анан кол куушурат. Мында оң колу менен сол колун кармап, көкүрөктөн ылдыйраакка койот. Көздөрү сажда ордуна кадалган болууга тийиш. Кийин «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ» «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ» «аувзуну» кийин «бисмиллахты» добуш чыгарбай айтат дагы, андан кийин «Фатиха» сүрөсүн окуйт. Андай кийин билген сүрөлөрүнөн бирин зам сүрө кылат². Багымдат намазына Фатихадан кийин 50-сүрө менен 78-сүрөнүн аралыгындагы узун сүрөлөрдөн, Шам намазына 93-дөн баштап 114-сүрө аралыгындагы кыска сүрөлөрдөн, ал эми, башка намаздарга 78-менен 93-нүн аралыгындагы орточо деп эсептелген сүрөлөрдөн зам сүрө кылуу – мустахаб. Багымдат намазында жана Шам менен Куптандын абалкы эки ирекетиңде имам добушун чыгарып кыраат кылат. Башкаларында добушун көтөрбөйт. Андан кийин «Аллаху акбар» деп такбир айтып, рукуугө барат. Рукуу – бул эки колу менен тизесин мыкчыган абалда, башы менен арка бели барабар болуп ийилип туруу. Тизени мыкчыганда бармактардын арасы ачык болууга тийиш. Ушул калыбынан жазбай үч ирет «субхаана Роббиял Азийм» дейт. Кийин «самияллоху лиман хамидах» деп кыямга³ кайтат. Кыямда турган абалда «Роббана ва лакал хамду хамдан касийрон тоййибан, мубооракан фийх, мильас –самааваати ва мильал арди ва мильа маа шеъта мин шайьин баъду» деген зикирди айтат. Кийин такбир айтып, саждага кетет. Мында колтук кененирээк ачылып, курсак эки сандан, эки сан балтырдан алысыраак абалда, эки кол желке тушунда, колдун дагы, буттун дагы бармактары кыбылага багытталган болушу кажет. Ушул абалдан жазбай «субхаана Роббиял аълаа» деп үч ирет зикир айтылат. Саждада каалаган дубасын окуп, бир нече мүнөт туруп калса да – ыктыяры. Кийин такбир айтуу менен башын көтөрүп, сол бутун «төшөк» кылып, үстүнө отурат. Оң буту сайылгандай

¹ Милдеттен кутулат.

² Зам сире – Фатиха сиресине бир сире кошуп окуу

³ Кыям – намаздагы тик турган абал

абалда болот. Эки буттун тең бармактары кыбылага каратылат. Ушул абалда эки ирет «Робби игфир лий» дубасын окуйт. Кийин экинчи ирет сажда кылып, тапандарынын «көкүрөгүнө» таянуу менен кыямга туруп, экинчи ирекетти баштайт. Экинчи ирекет дагы биринчисиндей аткарылат. Абалкы эки ирекет бүткөндө биринчи ташаххуд үчүн отурулат. Мында сол бутту «төшөк» кылып отуруп, сол кол сол сандын, оң кол оң сандын үстүнн коюлат. Оң колдун алаканы жумулуп, сөөмөй менен баш бармактын учу бири-бирине тийгизилет жана сөөмөй менен «Аллах бир» дегендей ишаарат жасоо менен бирге «Аттахиюту лиллахи вас солавату ват тоййибаат. Ассалааму алайка айюхан набийю ва рахматуллохи ва баракаатух. Ассалааму алайна ва ала ибадиллаахис солихийн. Ашхаду анл-лаа илаха иллаллоху ва ашхаду анна Мухаммадан абдуху ва расулух» дубасын окуйт. Кийин кыямга туруп, үчүнчү жана төртүнчү ирекеттерди абалкы эккөөндөй окуп, (бирок, кийинкилерде Фатиханын нзү окулат. Зам сүрө кошулбайт) Кийин акыркы ташаххуд үчүн отурат. Бул отурушта сол бутту кайрып, оң буттун астына «төшөк» кылынат жана жерге көчүк менен отурулат. Оң бут абалкы отургандагы калыбында же тапандын сол капталы менен «жамбаштаган» абалда болот. Анан «аттахиюту» менен «Аллохумма соли ала...», «Аллохумма, баарик алаа...» дубалары окулат. Булардан кийин пайгамбарыбыз окуган дубалардан каалаган дубасын окуса да болот. Кийин оң жана сол тарабына «ассаламу алайкум ва рахматуллох» деп салам берүү менен намазды бүтүрөт.¹

Оорулуу адамдын намазы: Эгер бир оорулуу адамга туруп окуу зыян кылса же тап-такыр турууга кудурети жетпесе, отурган абалда намаз окуйт. Эгер буга да жарабаса жамбаштап жатып, буга да алы жетпесе чалкасынан жатып окуйт. Эгер рукуу-сажда мүмкүн болбосо, ымаа-ишаарат кылат. Эгер ал намздарын каза кылган болсо, айыккандан кийин окуйт. Эгер ар бир намазды өз убагында окууга шарт болбосо, Бешим менен Асирди жана Шам менен Куптанды кошуп окуйт. Кошконда абалкы намаздын убактысында окуса да, кийинки намаз убактысында окуса да – ыктыяры.

¹ Намаздан кийин төмөнкү дубадарды окуу сүннөт: «*Астагфируллах*» 3 ирет, Анан «*Аллахумма, Антас-Салааму ва минкас-салаам. Табооракта йа зал жсалаали вал икроом. Лаа илааха иллаллоху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, ва хува алаа кули шайьин Кадийр. Лаа хаула ва ла куввата илла биллаах. Ла илаха иллаллоху ва ла наьбуду илла иййааху, лахун-неьмату ва лахул фадлу ва лахус-санаа ул хасан. Лаа илааха иллаллоху мухлисийна лахуд дийн, ва лав карихал каафируун. Аллохумма, ла мааниья лима аьтойта, ва ла муьтийа лимаа манаьта. Ва янфаьу зал жадди минк алжадд* ». Багымдат менен Шам намазынан кийин жогоруда өткөндөргө кошуп мына буларды окуйт: «Лаа илааха иллаллоху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, юхийй ва юмийту, ва хува алаа кули шайьин Кадийр (10 ирет). Кийин «Субхааналлах» (33 ирет), кийин «аль-хамду лиллах» (33 ирет) кийин «Аллоху акбар» (33 ирет). Анан жүзүнчүсүнө «Лаа илааха иллаллоху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, ва хува алаа кули шайьин Кадийр» дубасын дагы бир ирет окуп, анан «Аят-аль-Курсий» аяты менен «Кул хуваллоху Ахад» анан «кул аьвузу би Роббил фалак» анан «кул аьвузу би Роббин наас» сүрөлөрүн окуйт. Шам менен Багымдат намаздарынан кийин бул үч сүрөнү үч иреттен окуйт.

Мусапырдын намазы: эгер бир адам 80 км.ден алыс жерге сапарга чыкса жана сапары мубах болсо (күнөө себептүү болбосо) ал төрт ирекеттик намаздарды эки ирекетке кыскартып окуйт. Эгер барган жеринде 4 күндөн ашыгыраак¹ турууну ниет кылса, жолдо касыр кылат бирок, жетип келээри менен толук окуйт. Эгер мусапыр мукумга (өз жериндеги адамга) иктидаа кылып (ээрчип) окуса же үйүндө окушу керек болгон намазын унутуп, сапарда эстесе, же мунун тетирисинче болсо, намаздарын толук окуйт. **Эскертүү:** мусапыр эгер кааласа намазын толук окушу мүмкүн. Бирок, кыскартканы абзел.

Жума намазы: Жума окуу Бешим окугандан абзел. Жума Бешимдин кыскартырылганы эмес, Бешимдин ордуна өтүүчү, эки ирекеттен турган өз алдынча намаз. Бул намазга «Жума» деп ниет кылынат. Бешимдин ниети менен Жума окулбайт. Дагы бул намаз эч качан асир намазы менен кошуп окулбайт.

Витир² намазы: Бул намазды окуу – сүннөт. Убактысы Куптандан баштап Багымдат намазына чейин. Эң азы бир ирекет, эң көбү он бир ирекет. Эң көбүн окуганда ар эки ирекеттен кийин салам менен болуп, акыркысын так окуган абзел. Же болбосо төрт ирекет же алты ирекет же сегиз ирекет окуп, акырында бир ирекет так окусада болот. Же болбосо, үч, беш, жети же тогуз ирекетти бирден окуп бүтүрсө да мүмкүн.

Жаназа намазы: Мусулман адам өлсө аны жуу, кепиндөө, ага жаназа окуу, көтөрүп мүрзөгө алып баруу жана көмүү - фарзу кифая³. Ал эми, исламдык согушта өлгөн шейиттер жуулбайт кепинделбейт жана аларга жаназа окулбайт. Кандай абалда өлсө, ошол бойдон көмүлөт. Эркек адамд үч бөлүк ак мата менен, аялдар беш бөлүк менен кепинделет. Жаназа намазында имам (же жалгыз окуган адам) эркек кишинин көкүрөк тушунда, ал эми аял болсо, ортолук тушта турат. Жаназа намазында төрт такбир айтылат. Биринчи такбир менен намазга киришип, «аузуну» анан «бисмиллахты» айтып, ичинен Фатиха сүрөсүн окуйт. Анан экинчи ирет такбир айтып, пайгамбарыбызга салаваттар айтат. Кийин үчүнчү такбирди айтат жана өлүктүн акысына дуба кылат. Анан төртүнчү такбирди айтып, бир аз демин ырастагандан кийин оң тарабына салам берүү менен намазды бүтүрөт.

Маселелер:

✿ Мүрзөнү бир карыштан өйдө көтөрүү, актап-сырдап, үстүн бетондоо, күмбөз-мунара куруу, тооп кылып айлануу, үстүнө мечит куруу, өбүү, үстүндө бир нерсе түтөтүү, жазуу, үстүндө отуруу, басып-тебелөө, жана өлүктү мечиттин ичине коюу – арам! Мүрзөнүн үстүнө курулган күмбөздөрдү бузуу – важып.

¹ Кээ бир риваяттарда 15 кінден ашыгыраак

² Витир «так» (жуп эмес) деген мааниде

³ Фарзу кифая – мусулмандардан бир нечеси же бирөөсү аткарганда калгандарынан милдет тйше турган парыз

✿ Өлгөн адамдын жакындарына ар кандай сөз менен таазия билдирүүнүн (көңүл айтуунун) зыяны жок. Таазия сөздөрүнөн бири мына бул:

أعظم الله أجرک وأحسن عزاءک وغفر لیبیک «Аллах (бул кайгыга сабыр кылганың үчүн) көп сооп берсин! Кайгыңды жеңилдетсин жана маркумдун күнөөлөрүн кечирсин!»
Эгер бир мусулмандын каапыр тууган өлсө ага أعظم الله أجرک وأحسن عزاءک «Аллах (бул кайгыга сабыр кылганың үчүн) көп сооп берсин! Кайгыңды жеңилдетсин!» деп көңүл айтылат. Ал эми, каапырларга таазия билдирилбейт, эгер анын мусулман тууганы өлсө дагы.

✿ Эгер мусулман адам өлгөндө туугандарынын өкүрүп ыйлашынан шектенсе, аларга «мен өлгөндө өкүрүп ыйлабагыла» деп осуят калтыруусу важып. Антпегенде, ал (өлүк) алардын өкүрүп ыйлаганы себептүү азапка салынат.

✿ Имам Шафееый мындай деген: «Маркумдун туугандары таазияга келгендердин таазиясын кабыл алуу үчүн бир үйгө чогулуп отуруулары макүрөө» Анткени, өлүк коюлгандан кийин бардыгы, эркек же аял болсун, иш-ишине тарап, тиричилигин улантуусу кажет.

✿ Маркумдун жакындарына тамак жасап алып баруу – сүннөт. Ал эми, алардын тамагынан жеш жана таазияга келгендер үчүн тамак даярдоо макүрөө.

✿ Мусулмандын мүрзөсүн зыяраткылуу – сүннөт. Бирок, алыстагы мүрзөнү зыярат кылуу үчүн сапарга чыгуу исламда жок. Каапырдын мүрзөсүн зыярат кылууга да уруксат. Каапырды дагы мусулмандын мүрзөсүн зыярат кылуудан тосулбайт.

✿ Кепинге Кураан аяттарын жазуу – арам.

✿ **Эки айт намазы:** Булар – фарзы кифая. Убактысы «Зуха¹» намазынын убактысындай. Эгер ошол күндүн айт экени күн тикеден өткөндө гана билинсе, эртеси күнү каза кылып окулат. **Окулуу тартиби:** «Ушул Рамазан же Курбан айт намазын кошумча такбирлери менен окуу ічін ниет кылып, ушул имамга ыктыда кылдым, «Аллоху Акбар»-деп кулак кагылат. Анан «субхаанака» дубасы окулат. «Аллоху Акбар»-деп кулак кагылып колдор эки жан тарапка ташталып 3 жолу такбир айтылат да колдор байланат. Имам «Фатиха» сиресі менен «Саббихисма...» сиресүн окуп, рукуу жана саждага барат, кайрадан экинчи ирекетке турулат, экинчи ирекетте «Ал хамду» менен «Гаашия» сиресү окулуп, «Аллоху Акбар» деп кулак кагылат. Колду байлабастан жан тарапка таштап, 3 жолу кол кетеріп, «Аллоху Акбар» деп такбир айткан соң 4-жолу «Аллоху Акбар» деп рукууге кетилет. Андан кийин саждага барып сажда тасбихтерин айтып, олтургандан кийин «Аттахиату» жана «Аллохумма соли...» жана «Аллохумма баарик...» дубаларын окуп, салам берип, намаздан чыгылат. Саламдан кийин эки хутба (маселе) айтылат. Бул маселе арасында такбирди көп айтуу имамга сүннөт.

Эскертүү: зам сүрөгө аталган сүрөлөрдөн башкасын окуса да болот.

¹ Ушул аталыштагы нафил намаз кін найза бою кетерілгенден баштап, кін тикеге келгенге чейин окулат

Кусуф намазы¹: Бул намаз сүннөт. Убактысы күн же ай тутулуу башталгандан баштап, токтогонго чейин. Эгер окулбай калса, казасы жок. Эки ирекеттен турат. Биринчи ирекетте «Фатиха» менен узун сүрөлөрдөн бири окулат. Анан уза-а-к рукуу кылынат. Кийин... саждага барбай эле, «самиаллоху»ну айтып кыямга туруп, «Фатиханы» жана бир узун сүрөнү окуйт. Анан дагы уза-а-ак рукуу кылып, кийин кайрадан кыямга туруп, ушундан кийин гана саждага барат жана эки ирет уза-а-ак сажда кылат. Кийин экинчи ирекетке туруп, кудум абалкы ирекеттей окуп, отуруп, ташаххуд дубаларын окуп, анан эки жагына салам берүү менен намазды бүтүрөт. Эгер кеч калган адам биринчи рукуугө жетишпей калса, биринчи ирекеттен кеч калган болот.

Истискаа намазы: Бул жамгыр тилеп окулчу намаз. Кургакчылыкта, жаан азайып кеткенде окулушу сүннөт. Убактысы, окулушу жана өкүмдөрү айт намазындай. Айырмасы мында намаздан кийин бир гана хутба окулат. Абал жакшы жагына оодарылышын тилеп кийимди оодарып кийип окуш дагы сүннөт.

¹ Күн же ай тутулганда окулчу намаз

Зекет

Зекеттин түрлөрү: Зекет төрт түрдүү нерседен берилет: **1)** Жайлоодо оттогон жаныбарлардан. **2)** Жер өндүргөн мөмө-жемиштерден. **3)** Баалуу буюмдардан. **4)** Соода таварларынан.

Зекет берүүнүн шарттары: Бешөө: **1)** Мусулман болуу, **2)** эркин адам болуу, **3)** мүлктүн эсеби нисапка¹ жетүү, **4)** мүлктүн толук ээси болуу, **5)** Жер өндүргөн мөмө-жемиштерден башка мүлк-байлыкка бир жыл айлануу.

Чарба² малдарынын зекети: чарба малдары үч түрдүү болот: **1)** төөлөр, **2)** уйлар, **3)** майда туяктуулар. Бул жаныбарлардан зекет алынышы (же берилиши) үчүн эки шарты табылышы керек: **Биринчиси:** бир жыл же ашыгыраак убакыт жайлоодо оттогон болушу, **экинчиси:** сүтү үчүн же көбөйтүү үчүн кармалган болушу. (иштетүү үчүн кармалгандардан зекет берилбейт). Кандай мал болбосун, эгер соода үчүн кармалса, ал соода товарларынын эсебине кирип калат жана андан товар катарында зекет алынат.

Төөнүн зекети:

Саны:	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-35	36-45	46-60	61-75	76-90	91-120
Зекети:	Берилбейт	1 кой	2 кой	3 кой	4 кой	Бир жашагы бото	2 жашар бир төө	3 жашар бир төө	4 жашар бир төө	2 жашар эки төө	3 жашар эки төө
120дан өйдөсүнө ар бир элүү төө үчүн бирден 3 жашар төө же ар бир кырк төө үчүн бирден 2 жашар төө зекет берилет.											

Уйдун зекети:

Саны:	1-29	30-39	40-59
Зекети:	Берилбейт	Бир жашар 1 торпок	Эки жашар 1 торпок
Алтымыштан өйдөсүнө ар бир отузунан бир жашар торпоктон бирөөнү, ар кырыгынан эки жашар торпоктон бирөөнү зекет берилет			

Майда туяктуулардын зекети:

Саны:	1-39	40-120	121-200	201-399
Зекети:	Берилбейт	1 кой	2 кой	3 кой
400дөн өйдөсүнө ар бир жүзүнөн бирден кой ³ берилет. Эчки, койдун карысы, бир көзү жогу, бала эмизгени, боозу жана (акчага же башка нерсеге чагылган) баасы зекет катары берилбейт. Эскетүү: эчкилер койдун катарында				

¹ Нисап – байлыктын шарият белгилеген чеги

² «Чарба» сөзү перс-тажик тилиндеги «чарпай» (терт буттуу) деген сөздөн алынган

³ Зекетке берилген кой бир жаштан тымьн болбошу керек. Майда туяктуулар алты айда бир жашка толот.

Жер өндүргөн мөмө-жемиштердин зекети: Жерден өнүп чыккан ар бир эгинден, мөмөлүү дарактан төмөндөгү шарттарда зекет берилет: 1) Арпа, буудай сыяктуу, идиш менен ченеле турган жана жүзүм, курма сыяктуу сактап коюга жарактуу болсо, Ал эми, идиш менен ченелбей турган жашылчалар жана жашылча-жемиштерден зекет жок. 2) Нисапка жеткен болушу. Жер өндүргөн нерселердин нисабы 653 кг. же андан өйдө. 3) Түшүмдөн зекет берилчү убакытта¹ ал зекет берчү адамдын ээлигинде болушу.

Машакатсыз (жамгырдан же арык-дарыялардан) сугарыла турган эгиндердин «үшүрү» (ондон бири) зекет катары чыгарылат. Машакат менен² сугарылган эгиндерден **ондон бирдин жарымы** берилет. Ал эми, кээде машакатсыз, кээде машакат менен сугарылган эгиндер, эгилгенден жетилгенге чейин машакатсыз сугарылган мөөнөтү көп болсо - үшүр (**10%**) берилет, мунун тескериси болсо үшүрдүн жарымы (**5%**) берилет.

Баалуу буюмдардын зекети: Баалуу буюмдар эки түр болот: 1) Алтын. 85 граммга жетпесе зекет жок. 2) Күмүш. Мунун нисабы **595 гр.** Ал эми кагаз жана теңге акчалар алтын же күмүшкө бычылат жана эгер 85 гр. Алтындын жана 595 гр. күмүштүн баасынан ашса, жалпы суммадан эки жарым (**2,5%**) пайызын зекетке чыгарылат.

Мубах (шарият уруксат берген) баалуу тагынчактардан, эгер пайдаланып (тагынып) жүрсө зекет жок. Эгер сактап коюлган же ижарага берилген болсо зекет берилет. **Аялдар үчүн** тагынуу адат болгон бардык алтын, күмүш жана башкалар мубах эсептелет. Күмүштүн аз ганасын идишке пайдаланса болот. Ошондой эле, эркектер мындан (күмүштөн) аз өлчөмдөгүсүн шакек, көз айнек катарында колдонсо – уруксат. Алтынды идишке пайдалануу жана эркектер денеге тагынчак катары пайдалануу арам. Бирок, денеден башка өз алдынча нерселер үчүн аз гана пайдаланууга уруксат. Маселен, кийимге кадалчу түймө, тишке капталчу пломба сыяктуу. Бир гана шарты аялдардыкына окшобосун.

Эгер бир адамдын дүйнө-мүлкү бир азайып, бир көбөйүп (бир калыпта болбой) турганы себептүү, өз убагында (жылына жеткенде) мүлкүнүн ар бир түрүнөн зекет чыгаруу кыйынга турса, жылдын бир убагын белгилейт жана канча мүлкү бар экенин карайт. Эгер нисапка жеткен болсо эки жарым пайызын (**2,5%**) зекетке чыгарат, эгер мүлкүнүн кээ бир түрүнө жыл айланбаган болсо да. **Эгер бир адам көп маяна алса** же ижарага берген үйү, жери болсо, бирок, аларды сактабаган болсо, канча көп болсо да зекет бербейт. Эгер сактап-чогулткан болсо, чогулган мүлктөн жыл айланганда зекет чыгарат.

¹ Тішімдін зекет берилчү убактысы – жетиле баштаган убакыт. Ал эми, дан эгиндериники каткан же катуу боло баштаган учуру

² Кудук же чыгырык менен чыгарылган, же бийик жерлерге насос менен чыгарылган суулар менен сугарылган эгиндер машакат менен сугарылган деп эсептелет.

Карыздын зекети: Бир адам бай кишиге же кайтарууга акча-мүлкү жетштүү кишиге карыз берсе, ушул (байдын же өзүнө ток адамдын чөнтөгүндөгү) аласасы үчүн зекет жазыла берет. Ал качан ошол аласасын кайтарып алаар замат, өткөн жылдарын эсептеп, канча көп болсо да зекет чыгарат. Эгерде карызын кайтаруу мүмкү болбосо (кембагалга берсе же алган бай банкрот болсо) ага зекет жок. Себеби, ал өз байлыгына ээ¹ боло албай калган.

Соода буюмдарынын зекети: Мусулман адам соода буюмдарынан зекет бериши үчүн мына бул шарттар болушу зарыл: **1)** Өзүнүн башкаруусу астында болушу, **2)** аны менен соода кылууну ниет кылган болушу, **3)** буюмдун баасы нисапка (85 гр. алтындын же 595 гр. күмүштүн баасына) жеткен болушу, **4)** бир жыл айланышы. Ушул шарттар табылган буюмдардын баасынан (өзүнөн эмес) зекет берилет. Эгер соодагерде алтын, күмүш жана акчалар болсо, нисапты толуктоо үчүн аларды жалпы буюмдардын баасына кошуп жиберет. Эгер колундагы машине, кийим, үй ж.б.у.с. соода буюмдарынан өзү пайдаланууну ниет кылган болсо, алардан зекет берилбейт. Бирок, кийин пикирин өзгөртүп, сатууну каалап калса, алардын жыл эсебин кайрадан эсептеп, зекет чыгарат.

Битир зекети²: Бул, айт күнү кирген маалда өзүнүн жана үй-бүлөсүнүн бир кече-күндүздүк тамак-ашынан ашыкча тамак-ашка ээ болгон ар бир мусулманга важып. Битир зекетинин өлчөмү, ар кайсы өлкөнүн негизги тамагынан (буудай, курма ж.б.у.с.) жан башына **2,25 кг.** Орозо битир бериши зарыл болгон ар бир адам – эгер берчүсү өз колунда болсо – өзү үчүн жана карамагындагы адамдар үчүн, эртең айт деген күнү бериши керек. Орозо битирди айт күнү, айт намазына чейин берүү мустахаб. Намаздан кийинкиге калтырбаш керек. Бирок, айттан бир-эки күн мурун берсе боло берет. Ошондой эле бир адам көпчүлүктө өкүл болуп берсе да болот, көпчүлүк бир адамдан өкүл болуп берсе да болот.

Зекетти качан бериш керек? Жыл айланышы менен дароо бериш керек. Жаш балдар жана жинди адамдардын³ атынан алардын аталыктары (опекундары) берет. Мындай абалда зекетти ээси ажыратып берүүсү жана аталык аны ээсинин көзүнчө берүүсү сүннөт. Мындай абалда зекет мукаллафтын (аталыктын⁴) ниети менен кабыл болот. Зекетти «мутлак садака⁵» деп ниет кылса зекеттен эсептелбейт, эгер малынын бардыгын садака кылса да. Жакшысы, ар бир мүлктүн зекетин шаарындагы (же айылындагы) кедейлерге берсин. Эгер башка шаарга алып барып бергени (коомго) пайдалуураак болсо, бул дагы мүмкүн. Эгер байлык (2 жылдык) нисапка жетсе, биро толо эки жылдыкын берип кутулса да болот.

¹ Милкке толук эгедер болуу зекеттин шарттарынан бири эле.

² Орозо битир

³ Кээ бир учурда байлыктын бирден-бир ээси жаш бала же жинди адам болуп калышы мимкин

⁴ Анткени, балакатка жетпеген балдар менен жинди адамдар мукаллаф (шарият боюнча жооптуу) эмес.

⁵ Зекеттен башка, кедей-кембагалдарга берилчї адаттагы садака

Зекетти кимдерге бериш керек? Зекетти төмөндөгү сегиз орундан бирине берсе гана кабыл болот. Алар: **1)** Кембагалдар, **2)** кедейлер, **3)** зекет боюнча иштегендер¹, **4)** исламга кириши үмүт кылынган каапырлар, **5)** кулдарды азат кылуу үчүн, **6)** карыздарларга, **7)** Аллахтын жолундагыларга², **8)** Мусапырларга³. Бул саналгандарга зекет муктаждыгына жараша берилет. Ал эми, зекет чогултуучуларга канчага жалданган болсо ошончо беришет, эгер алар бай болсо да. Эгер мамлекет башында хавариждер⁴ же зулумкеч падыша турса жана зекет чогултса, аларга берилген зекет эсепке өтөт. Ошондой эле, зекетти мусулман өкүмдар ыктыярдуу түрдө же зордук менен алса да – анын адил же зулумдугуна карабай – зекети эсепке өтөт. Бирок, зекет каапырга, кулга⁵, байга, өзүнүн карамагындагы адамга, пайгамбарыбыздын Хашимий уруусундагыларга буюрбайт. Зекетти билбестен өз ордунан башка орунга берип, анан натура бергенин билип калса, иш өткөн болот: кабыл болбойт. Бирок, бирөөнү кембагал деп ойлоп зекет бергенден кийин анын бай экени билинсе, бул зекет эсепке өтөт.

Ыктыярдуу садакалар: Кабыл болуп, өлгөндө аркасынан сообу жетип тура турган садакаларды баяндап, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мындай деген: *«Өлгөндөн кийин момундун аркасынан жетип тура турган нерселер мына булар: үйрөткөн жана тараткан илими, калтырган салых (такыба) баласы(нын дубасы), мурас таштаган Курааны, курган мечити, курган мусапырканалары, агызган арыгы (же чыгарган суусу) же болбосо, тирүү, ден-соолугу таза маалында чыгарган садакасы. (Мына ушулардын сообу) өлгөндөн соң анын аркасынан жетип турат»* (Ибн Маажжа)

¹ Ислам мамлекеттеринде атайын зекет чогултуучу мекемелер жана адамдар болот. Алардын маяналары зекеттин эсебинен берилет.

² Алар аллахтын динин жогорулатуу ичін куралы же калемин же сези менен аракет кылгандар

³ Алардын бай-кедейине каралбайт. Кээде адам эзи бай болсо да мусапыр журтта муктаж болуп калышы мүмкүн

⁴ Хавариждер – Ахлу Суннадан белгилі кеткен жана эздерин мусулман эсептеген ишеним белек адамдар

⁵ Зекетти кулдарды азат кылууга бери менен кулга бериинин айырмасы бар. Биринчисинде маселен, бир кул өз башын азат кылуу ичін кожоюну менен келишим тизип, келишимдеги сумманы таап келгиче убактылуу азаттык алат жана иштеп акча жыйноонун аракетинде болот. Мындай абалдагы кулду шариятта «мукаатаб» же «фи рикааб» деп аталат. Зекетти ушуларга берсе болот. Же бир адам зекет акчасына кул ээсинен кул сатып алып, азат кылат. Мына ушундай абалдарга шарият тили менен «кул азат кылуу ичін» деп айтылат. Ал эми, кожоюну менен келишим тизбеген кулга зекет берилбейт. Анткени, кулдун эзи бирөөнүн милкети.

Орозо

Рамазан орозосу ар бир акылдуу, балакатка жеткен, орозо кармоого жараган, хайз жана нифас эмес мусулманга парыз. Жаш балдарды дагы эгер чыдаса, көнүктүрүү үчүн орозо кармоого буюрулат. **Рамазандын киргени** эки нерсе менен билинет: **1)** эркепи же аялбы, балагатка жеткен бир мусулмандын хилал айын көргөнүнө күбөлүк бериши менен. **2)** Шаабан айын отуз күн толук эсептө менен. Орозо парызы таң туугандан баштап, күн батканга чейин. Бул парызга киришүү үчүн таң башталаар алдынан ниет кылуу зарыл.

Ороzonу эмнелер бузат? **1) Жыныстык кошулуу.** Мында казасын тутп берүү менен каффаарат¹ дагы төлөйт. Каффаараты: кул азат кылуу. Ким буга ылайык акча таппаса, эки ай үзгүлтүксүз орозо кармап берет. Буга да кудурети жетпегендер жетимиш кедейди тойдуурат. Буга да кудурети жетпесе, (тообадан башка) эч нерсе кылбайт. **2) Өбүшүү, кармалашуу же түшүркөө себептүү бел суунун түшүшү.** Мында «күнөөлүүгө» каффаарат жок. **3) Атайлап бир нерсе жеп-ичүү.** Эгер унуткан болсо, орозосу бузулбайт. **4) Хижамат² жолу менен же донор болуп** кан алдыруу. Бирок, текшерилүү үчүн бир аз алдырылганы жана жараатан аккан канн ороzonу бузбайт. **5) Атайлап кусуу.** Эгер тамагына чаң кирип кетсе же ооз чайкап мурунга суу алганда алкымына суу жетип калса же ойлонгондо жана уктаганда бел суусу агып калса, орозосу бузулбайт.

Ким таң атканын билбей калып же түн деп ойлоп күндүзү тамак жеп алса – бузулат жана бир күнүнө бир күн (каза) тутуп берет.

Эгер таң маалында күн батты деп ойлоп жеп-ичип алса дагы бузулат жана каза тутуп берет.

Кимдер ооч ачык жүрүшү мүмкүн? **1)** Хайз же нифас көргөн аялдар, **2)** күнөөсүз адамды өлүмдөн куткаруулар (эгер тамак жеш зарыл болсо) **3)** 85 км.ден алыска сапарга чыккандар үчүн, эгер оор болсо, орозосун ачып жиберүү - сүннөт. **4)** Орозо зыян кыла турган оорулуулар. **5)** Күндүзүндө сапарга камданган адам, үйүнөн чыга электе орозосун ачса болот. **6)** Кош бойлуу аялдар³. **7)** Бала эмизген аялдар⁴. Булардын бары бир күнүнө бир күн каза тутуп беришет. Өзүнүн ден-соолугу чың болуп, баласынан корккону үчүн гана орозосун ачкан аялдар буга кошумча ар бир каза кылган күнү үчүн бирден кедейди тойдуурат. **Айыкпай турган оору же карылык себептүү** орозо кармай албагандар казасын тутпайт. Анын ордуна ар бир күн үчүн бирден кедейди тойдуурашат. **Ким бир кечиримдүү себеп** менен казасын тутпай жүрүп кийинки Рамазан келип калса, аны орозодон кийин тутуп берет. А, эгер себепсиз тутпаган болсо, каза тутуп берүү менен бирге ар бир күн үчүн бирден кедейди тамактандырат. **Кечиримдүү себеп менен** казасын тутпай жүрүп, өлүп калса, эс нерсе болбойт⁵.

¹ Ошол кинесини жууп жиберүүчү штраф

² Хижамат-пайгамбарыбыздан сүннөт жана ден-соолукка ете пайдалуу болгон кан алдыруу ыкмасы.

³ Эгер езинен же баласынан корксо

⁴ Эгер езинен же баласынан корксо

⁵ Б.а. маркумдун эсебинен жакындары каффаарат телешпейт.

Эгер себепсиз тутпай жүрүп өлсө, анын атынан ар бир күн үчүн бирден кедей тойдурулат жана анын жакындарынан бири ал каза кылган орозону анын атынан тутуп бериши – сүннөт. Ошондой эле, бир адам орозо кармаймын деп назир кылып, кармай албай өлүп кетсе, анын назирин туугандарынан бири тутуп берет. **Ким бир зарыл себеп менен орозосун ачууга мажбур болуп калса**, кийин кечке чейин ал мажбурлаган абал жоюлса, ошол замат «оозун жаап» орозосун уланта берет. **Эгер бир каапыр** Орозо айында мусулман болсо, ага ошол замат орозо кармоо парыз болот жана эгер тутпаса, кийин казасын тутуп берет. Ошондой эле, Орозо күнүндө хайз аял тазаланса, ооруу айыкса, мусапыр сапардан келсе, бала эрезеге жетсе, жинди акылын тапса жана ооздору ачык болгон болсо, кийин казасын тутуп беришет, эгер күндүн белгилүү бөлүгүнөн тутта баштаган болсо да. Орозодо оозу ачык жүрүүгө уруксат болгон адамдардын үчүн башка бирөө орозо тутуп бербейт.

Нафил орозо: Мунун эң абзели күн аралата тутулганы. Андан кийинки орундагысы Шейшемби, Бейшенби күндүн орозосу, андан кийин ар бир камарий айдан үч күн тутуу. Бул үч күндүн эң абзели «ак күндөр» деп аталган 13-14-15-күндөр. **Дагы** Мухаррам менен Шаабан айынын көбүрөөк бөлүгүн, Ашура күнүн, (Курман айттагы) Арапа күнүн жана Шаввал айынын алты күнүн орозо менен өткөрүү сүннөт. **Ал эми**, Ражаб айын орозо үчүн ажыратуу, Жума, Ишемби күндөрү жана Шаабандын отузунчу – шек күнү, күн ачык болгондо орозо тутуу макүрөө. Эки айт күндөрү жана ташрик (Зул-хиджа айынын 11-12-13-) күндөрү орозо тутуу арам. Бирок, **«таматтуу»** же **«кыраан»** хаждарында мойнуна союш союу милдети жүктөлүп калган адам аталган күндөрү орозо тутта берет.

Эскертүүлөр:

✳ Жүнүб, хайз жана нифас болуп калган адамдар таң атканга аз калганда, оболу саарлык кылып, андан кийин жуунса болот. Орозосу эсепке өтө берет.

✳ Аялдар Рамазан орозосун эл катары тутуу үчүн – эгер зыяны тийбесе – хайзды токтото турган дары-дармек колдонсо болот.

✳ Орозо адам оозунун ичиндеги шилекейди жана какырыкты жутса, орозосу ачылбайт. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Менин үмөтүм ар качан ооз ачаарды тездетип, саарлыкты артка созуу менен орозо кармаса жакшылыктын үстүндө боло берет»** (Ахмад)

Дагы мындай деген: **« لا يَزَالُ الدِّينُ ظَاهِرًا مَا عَجَلَ النَّاسُ الْفِطْرَ لِأَنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى يُؤَخَّرُونَ »**

✳ **«Адамдар ооз ачаарда шашылып турса эле, дин үстөмдүгүн жоготпойт.**

Анткени, яхудийлер менен насааралар аны кечиктиришет эле» (Абу Дауд)

✳ Ооз ачаар маалда дуба кылуу мустахаб. пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: **«Орозо кармаган адамдын ооз ачаарда кылган дубасы кайтарылбайт»** деген. (Ибн Маажжа) Ооз ачаар дубаларынан биринде пайгамбарыбыз мындай дуба кылган: **« ذَهَبَ الظَّمَا وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ »** «Захаба аз-замау, ваб-таллатил урууку, ва сабатал ажру ин шаа Аллах!¹» (Абу Дауд).

¹ Дубанын мааниси: «Чайкоо канып, тамырларга суу жетти жана Аллах кааласа, сооп дагы

★ Оозду жаңы үзүлгөн курма менен, эгер жок болсо, кургатылганы менен, эгер ал да жок болсо, суу менен ачуу сүннөт.

★ Орозо кармаган адам сурма тартпайт, көзгө жана кулак ичине бир нерсе тамызбайт. Эгер дарылануу үчүн зарыл болсо мейли. Анда даарынын дамы алкымга жетсе да орозосу бузулбайт.

★ Орозодо ар убакыт мисвак колдонуп жүрүү сүннөт, эгер эч кандай ыңгайсыздык болбосо.

★ Орозо кармаган адам кыйбат, ушак, жалган сыяктуу нерселерден алыс болууга тийиш. Эгер бирөө аны сөксө дагы ага теңелбей «мен орозомун» деп койсун. Эгер ушул осуяттарды аткарбаса орозосунун сообунан кол жууп калышы мүмкүн. анткени, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мындай деген: «**ким (орозо маалында) жалган сөздөрүн жана ошого байланышкан иштерин токтотпосо, Аллах анын жеп-ичүүдөн тыйылганына муктаж эмес!**» (Ахмад)

★ Эгер орозо маалында бирөө мейманга чакырса, ага жакшы дуба кылып, «мен орозомун» дейт. Эгер оозу ачык болсо – барат¹.

★ **Кадыр түнү** жылдын эң абзел түнү. Ал Рамазан айынын акыркы он күндүгүндө деп белгиленген. Көпчүлүк риваяттар боюнча жыйырма жетинчи түн деп айтылат. **Ал түндөгү амал-ибадаттар миң айдыкынан да абзел. Кадыр түндүн белгилери:** эрте менен күн адаттагыдан азыраак нур чачып агарып чыгат. Аба ырайы бейпил, тынч, орточо болот. Көбүнчө мусулмадар муну байкабай калышат. Ошондуктан, алар Рамазанда көп ибадат кылып калуулары, айрыкча акыркы он күндүктө эч бир түндү кыямсыз² өткөрүп жтбербөөгө тырышуулары кажет. Эгер жамаат менен таравех намазын окуса, кыямдын сообу жазылышы үчүн имамдан мурун кетип калбашы керек.

★ **Нафил орозо** кармаган адам аягына чыгышы сүннөт, важып эмес. Эгер ачса да зыяны жок. Казаасын кармабайт.

★ **Этикаф.** Бул акылдуу (жинди эмес) мусулмандын мечиттен чыкпай ибадат кылуусу. **Этикафтын шарттары:** 1) мусулман жүнүп³ абалында болбош керек. 2) өтө зарыл иш болмоюнча мечиттен чыкпашы кркек. Зарыл иштерге тамактануу, ажатка баруу, важып болгондо кусул кылуу сыяктуу нерселер кирет. зарылдыксыз мечиттен чыгуу жана аялы менен жыныстык байланыш себептүү этикаф бузулат. **Этикафтын сүннөттөрү:** 1) жалаң ибадат менен машгул болот. 2) талашып-тартышпайт. 3) **пайдасыз сөздөрдөн тыйылат.** Ээткаф ар кайсы убакта сүннөт. айрыкча Рамазанда. Рамазандын акыркы он күндүгүндөгүсү эң абзели. Этикафтын эң азы бир саат. Бир кече-күндүздөн азайтпоо мустахаб. **Аялдар** эринен уруксат алмайынча этикаф отурушпайт.

тастыкталды»

¹ Орозо маалында дагы оозу ачык жїрїшї мїмкїн болгон адамдардын тизмеси жогоруда берилди

² Кыям – тїндесї туруп, ибадат менен машгул болуу

³ Жїнїп – бел суусу аккандагы абалы

Хаж жана Умра

Мусулман адам өмүр ичинде бир ирет Хаж жана Умра ибадаттарын аткаруусу парыз. Шарттары: **1)** Адамдын мусулман болуусу. **2)** Акылдуу (жинди эмес) болуусу. **3)** Эрезе. **4)** Азат (кул эмес) болуусу. **5)** Кудурет. Мунун мааниси мусулмандын Макка шаарынын жол киресине жеткидей акча каражаты же улоосу болушу керек. **Аялдар** үчүн буларга кошумча дагы бир **(6-)** шарт: махрамы менен баруусу. Эгер махрамы жок барса деле ажылыгы эсепке өтөт, бирок, күнөөлүү болот. Ким бул эки парызды кечендетип жүрүп өлүп калса, анын мүлкүнөн хаж жана умранын каражаты алынат¹. Каапырдын жиндинин ажылыгы эсеп эмес. **Жаш бала менен кулдар** хаж кылса болот, бирок муну менен парызынан кутулбайт. Бала эрезеге жеткенде, кул азат болгонда башкадан жасап, милдетинен кутулат. **Кембагал адамдар** карыз алып же башка ыңгайын таап хаж кылса – эсеп. **Ал эми**, бирнүн атынан хаж кылган адам эгер өзү хаж кылбаган болсо, анын өзүнө жазылат.

Эхрам². Эхрамга кирүүнү каалагандар оболу кусул кылышат, тырмактарын алышат, жыпар-жытуу нерселерден себинешет жана жашыруун жерлерин тазалашат. Анан «изар» жана «рида» деген эки бөлөк ак матаага оронушат дагы ниеттерине карап «Аллахумма умратан» же «Аллахумма хажжан» же «Аллахумма хажжан ва умратан» деп айтышат. Эгер Маккага жетип барууда жолдо бир коркунуч болсо, **«Эй, Аллахым! Эгер мени бир жерде бир нерсе кармап калса, ошол жер менин эхрамдан чыккан жерим!»** деп ниет кылат. Аажылар төмөндөгү үч түрлүү хаждын бирин тандап жасашат: **1) Таматтуу**. Эгер аажы хаж (Шаввал, Зул-Каада, Зул-Хижжа) айларында «Аллахумма умратан» деп ниет кылып умрага эхрам байлап, оболу умра жасап, андан кийин умра эхрамынан (тахаллул кылып) чыгып, кайрадан хаж үчүн эхрамга кирсе, ушул таматтуу деп аталат. **2) Ифрад**. Эгер пенде «Аллахумма хажжан» деп, хаж ибадатынын өзүнө гана эхрам байласа ушул ибадаты ифрад болот. **3) Кираан**. Мында пенде «Аллахумма хажжан ва умратан» деп экөөнө же умранын өзүнө ниет кылып эхрам байлап, бирок, умра тавафын жасабай туруп, ушул эхрамы менен хаж ибадатына киришип кетет. Пенде качан эхрамга кирип, унаасына минип, Макканын жолуна түшкөндө, мындай деп «лаббайка» айтат: *Лаббайкаллахумма, лаббайк! Лаббайка лаа шарийка лака лаббайк! Иннал хамда, ван ниймата, Лака вал мулк! Лаа шарийка лак!* Лаббайканы көп жана бийик добушта айтуу мустахаб. Аялдар добушун бийиктетпей айтышат. **Эхрамды эмнелер** бузат?: **1)** чач алдыруу, **2)** тырмак алуу, **3)** эркектер үчүн тигиши бар кийим кийүү. Бирок, эгер «изар» таппай калса, ордуна шалбар кийсе же кепиш (сланс) таппагандар маасы кийсе болот. Маасынын кончун кызыл ашыктан ылдый жагын гана калтырып, үстүн кыркып салуу керек. Мындай абалдарда фидья төлөнбөйт. **4)** эркектер башын жаппайт. **5)** кийимине

¹ Бул каражатты анын туугандары бир хаж кылган адамга берип, маркумдун атынан “хаж бадал” кылдыртат

² Ихрам – бул эки белик ак матаа. Желкеге жамынчусун “ридаа”, ал эми, белден ылдый жагына оролчусун “изар” деп аталат.

же денесине жыттуу нерсе сеппейт. **6)** ууга чыкпайт, олжо өлтүрбөйт. **7)** нике кыйылбайт. Никеленүү бул учурда арам бирок, фидья-төлөмү жок. **8)** шахватын козгогон (дүүлүктүрүүчү) кылыктарды кылбайт. Мунун фидья-төлөмү бир кой союу же үч күн орозо кармоо же алтымыш кедейди тойдуруу. Ал эми, жыныстык кошулуу эгер биринчи тахаллудан¹ мурун болсо, хаж ибадаты бузулат. Мындай абалда «хажым бузулду» деп таштап койбой, аягына чейин бүтүрүп, кийинки жылдары башкадан хаж кылып, бир төө союп, Макканын кембагалдарына таратып берет. Эгер жыныстык кошулуу биринчи тахаллудан кийин болсо, анда хажы бузулбайт бирок, бир төө союушу важып болот. Ошондой эле жыныстык мамиле умраны дагы бузат. Мында күнөөлүү бир кой сойот жана кийин казасын (башкадан) жасайт. Жыныстык мамиледен башка «мамилелер» менен хаж дагы умра дагы бузулбайт. Айтылган бардык тыюулар аялдарга да тиешелүү. **Аялдардын эхрамынын** эркектердикинен айырмасы, алардын кадимки кийимдери эхрам ордуна өтөт. Болгону, алар жамынчу жамынышпайт, ныкап² жана колкап тагышпайт.

Фидья: Эки түргө бөлүнөт: **1) Ыктыярдуу фидья:** бул эхрам маалында чач алдырганда, атыр себингенде, тырмак алганда, башты жапканда же эркектер тигиши бар кийим кийип алганда төлөнөт. «Ыктыярдуу» деп аталганынын себеби, ушул калпыстыктарды жасаган адам үч күн орозо тутуу же алты кедейди тойдуруу (мында бир мискиндин акысы бир жарым килограмм тамак) же бир кой союудан бирин тандап алат. Ал эми, аң уулаган адамдын төлөмү өзү аткан олжо чондугундагы үй жаныбарларынан бирди сойот. Эгер таппаса анын баасын төлөйт. **2) Тартиптүү фидья:** бул тартип боюнча, таматтуу же каарин кылгандардын фидьясы бир кой, жыныстык катышуу үчүн бир төө. Эгер муну таппаса, хаж күндөрүнүн эсебинен үч күн, үйүнө барганда жети күн, (бардыгы болуп он күн) орозо тутуп берет. Бардык төлөмдөр менен союштар Аль-Харамдын кембагалдарына таратылат.

Маккага кирүү: Аажы Аль-Харам мечитине кирип баратканда шариятта көргөзүлгөн дуба-зикирлерди окуйт. Кийин, эгер таматтууну ниет кылган болсо, умра тавафын баштайт. Ал эми ифрад же кираанды ниет кылган болсо, «таваафул кудум» кылат. Тавафты баштаардан мурда ридааны оң колтугунун астынан өткөрүп жамынуу менен оң желкесин ачып алат. Тавафты Хажарул асвадтын тушунан баштайт, мүмкүн болсо аны сылап, (колун) өбөт. Эгер жакындай албаса, анын тушуна келгенде алаканы менен ал тарапка ишаарат кылып, «бисмиллахи, Аллоху акбар!» дейт. Муну ар бир айланууда кайталайт. Айлануу жети ирет. Айланганда Кааба сол желке тарапта болот. Абалкы үч айланууда мүмкүн болушунча «рамла³» кылат. Калгандарында

¹ «Тахаллул» деп ихрамдан чыгууга айтылат. Ажы ибадатында эки тахаллул бар. Биринчиси чач алдыргандан кийин. Экинчиси (толук тахаллул) «тавафу ифаданын тавафы менен саыйын аткаргандан кийин.

² Ныкап – аялдар бетин жапчу кийим.

³ Рамла – майда-майда кадам таштап, балбандар килемге чыккандай жігірїї

секин жүрөт. «Ар-Рукн ал Ямани¹» деген бурчка жеткенде, мүмкүн болсо аны сылайт. Ушул эки бурчтун аралыгында ар сапар «Раббанаа аатиная фид-дуња хасанатав-ва фил аахироти хасанатан, ва кинаа азабан-наар» дубасын окуйт². Айлануу аралыгында мындан башка каалаган дуба-тилектерин кыла берет. Жети тавафты бүткөндө, «Макааму Ибрахимдын» артына (эгер бул мүмкүн болбосо, мечиттин ар кайсы жерине) барып эки ирекет намаз окуйт. Намаздын биринчи ирекетине «кул йа», экинчи ирекетине «кул хуваллоху» сүрөлөрүн зам кылат. Кийин көп-көп Зам-зам суусунан ичет. Анан Хажарул асвадка кайра келип, мүмкүн болсо сылайт. Кийин Хажар менен Кааба эшигинин ортосунда туруп дуба кылат. Кийин Сафаага өтүп, үстүнө чыгат жана «абадаьу бимаа бадаьа-л-Лааху бих³» деп, Кураандан ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَابِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾ «Иннас-Сафаа вал Марва мин шабааириллаах. Фа манн хажжал Байта ав ьтамара фа лаа жунааха алайхи ай-йаттававафа бихима. Ва манн татавава хойрон, фа инналлааха Шаакирун, Алийм» аятын окуйт⁴. Кийин «Аллаху Акбар! Ла илааха иллаллах!» келмесин кайталап, кыбылага карап, колун көтөрүп дуба кылат. Кийин Марва тарапка саьй кылууну баштайт⁵. Эки жашыл белги аралыгында катуу жүгүрөт. Марвага жетип келгенде, Сафаадагы дубаларды кайталайт. Кийин Сафаага кайтат. Ар сапар эки жашыл белга арасында жүгүрөт. Акыркы жүгүрүүнү Сафаадан баштап, Марвада бүтүрөт. Саьй жети шавттан турат. Сафаадан Марвага чейин бир шавт, кайтканы бир шавтка эсептелет. Кийин чачын кыскартат же алдырат. Алдырган абзел. Бирок, таматтуь умрасын жасагандар кыскартышы керек, анткени, кийин хажда дагы чач алдыруу амалы бар. Таматтуь кылгандар ушундан кийин эхрамдан чыга беришет⁶. Бирок, ифрад менен киран кылгандар таваафул кудумдан кийин тээ айт күнү «Акаба» ташын атып, хаж амалдарын бүтүргөнгө чейин эхрамдан чыгышпайт. Аялдардын тавафы менен саьйы дагы эркектердикиндей. Айырмасы: алар «рамла» кылышпайт жана эки жашыл белги арасында жүгүрүшпөйт.

Хаж кылуунун эрежеси: Тарвия (Зул-Хижжа айынын сегизи) болгондо, эгер эхрамдан чыккан болсо, ошол турган жеринен (Маккадан) эхрамга кирет жана Минаага өрөөнүнө барат. Ал жерде түнөгөндөн кийин, тогузунчу күндүн шашке

¹ Хажарул Асвад турган бурчтан мурунку бурч

² Мааниси: «Эй Раббим! Бизге ушул дүйнөдө жана акыретте жакшылык берип, тозок азабынан сакта!»

³ Мааниси: «Аллах баштагандан баштаймын». Себеби, Аллах Таала ушуга байланыштуу аятты «Иннас-Сафаа» деп Сафаадан баштаган. Демек, аажы дагы сафаа-марва аралыгындагы жирини Сафаадан баштайт.

⁴ Мааниси: «Чынында, Сафаа менен Марва Аллахтын (ибадат) белгилеринен. Ким Байт(уллах)ка хаж же умра кылса, ушул экесини таваф кылуусунда кинес жок. Ким ашыкча (нафил) ибадат кылса (езине) жакшы. Аллах – Шикір кылуучу, Биліичи!»

⁵ Сафаа-Марва арасындагы жирини шариятта «саьй» деп аталат.

⁶ Анткени, хаж ичин башкадан эхрам байлашат.

маалында Арафатка жөнөйт. Арафаттын бардык жери «мавкиф» (турууга болот) бир гана «Урна» өрөөнү мавкифтен эсептелбейт. Арафатка күн тикеден оогон маалга чейин жетип, Бешим менен Асир намаздарын кошуп жана касыр кылып окуйт, көп-көп зикир-дубалар, тооба-ибадаттар менен машгул болот. Айрыкча «**ла илааха иллаллаху вахдаху, ла шарийка лаху, лахул мулку, ва лахул хамду ва хува алаа кули шайьин Кадийр**» дубасын көбөйтөт. Күн батканда шашылбай, салабаттуулук менен басып, лаббайка айтып, зикир-дубалар кылып Муздалифа өрөөнүнө түшүлөт. Ал жерде Шам менен Куптан намазын кошуп, касыр кылып окулат. Кийин ошол жерде түнөп калат. Анан Багымдатка туруп, аны эң абалкы маалында окуйт жана таң толук агарганга чейин дуба кылып турат. Кийин күн чыгайын дегенде Минаа тарапка жол тартат. Жолдо «**Мухассир**» деген өрөөн бар. Ал жерден мүмкүн болушунча тез өтүүгө аракет кылат¹. Минаага келээр замат «Акаба» деп аталган (Маккага эң жакын, чоң) таш атчу жерге барып, жети таш атат. Таштар койдун кумалагынан чоң болбоого тийиш. **Ар бир ташты атканда «Аллаху Акбар!»** деп такбир айтат. Таш атканда колду бийик көтөрүп, атайын жасалган чуңкурга түшүрө атыш керек. Таш эгер чуңкур ортосундагы дубалга тийбесе да, чуңкурга түшүүсү кажет. «**Акаба**» ташын атып баштаганда эле талбия айтуу токтотулат. Кийин курмандыктар союлат, андан кийин чач алдыруу же кыскартуу амалы жасалат. Алдырган абзел. Таш атып, чач алдыргандан кийин эхрамдан чыгат жана ага жыныстык катнаштан башка бардык тыюу салынган нерселер мүмкүн болот. Мунун «**биринчи тахаллул**» деп аталат. Кийин Маккага түшүп, «**Ифаада**» тавафын жасайт. Бул таваф – важып. Ушуну менен хаж амалы бүтөт. Эгер пенде таматтуьну ниет кылган же кудум тавафында саый кылбаган болсо, Сафаа-Марвага өтүп саый кылат. Мына ушалардан кийин ал толугу менен эхрамдан чыгып, ага бардык нерселер (аялы менен жыныстык жакындык дагы) мүмкүн болот. Бул «**экинчи тахаллул**» деп аталат. Кийин Минаага түнөгөнү кайтып барат. Бул түнөк – важып. 11-Зул-Хижжа күнү (завалдан) күн оогондон кийин ар бир жамаратка² жети даанадан таш атат. Таш атууну биринчи (кичине) жамараттан баштайт. Кийин бир аз (кыбыла тарапка) чыгып дуба кылат. Кийин ортончуга келип, таштарын атып, дуба кылат. Кийин чоң – «**Акаба**» жамрасына келип, ташын атат бирок, бул жерде дуба үчүн токтобойт. 12-күнү дагы ушул абалда таш атат. Эгер кетүүгө шашылса, күн батканга чейин Минаадан чыгып кетүүгө үлгүрүш керек. Эгер үлгүрбөсө жатып калууга жана эртеси дагы таш атууга туура келет. Бирок, күн батканга чейин жолго чыгып, тыгын себептүү Шамдан кийинге калса зыяны жок. Киран кылган адамдын аажысы ифрадга окшойт. Бир гана айырмасы киранда таматтуьдагы сыяктуу кой союлат. Маккадан чыгып кетүүнү каалагандар «**коштошуу (видаа)**» тавафын кылмайынча чыгышпайт. Хайз же

¹ Анткени, ал ереенде Аллах Таала Абраха менен анын аскерлерин кордоочу азап менен кырып жиберген

² «Жамарат» деп аталган жерде «Чоў», «орточо» жана «кичине» деп аталган іч таш атуучу орун бар

нифас болгон аялдар бул тавфты жасашпайт. Эгер адам кийин соода үчүн Маккага кайтып келсе, кетээрде кайрадан таваф кылат. Бул тавафты аткарбай чыккандар эгер көп узап кетпеген болсо, таваф үчүн кайтып келет. Эгер узуп кеткен болсо, мунун фидьясы – бир кой союу.

Хаждын рукундөрү төртөө: **1)** Эхрам. **2)** Арафатта туруу. **3)** Ифаада тавафы. **4)** Хаж үчүн саый кылуу.

Важыптары жетөө: **1)** Мийкаттан эхрамга ктрүү. **2)** Арафатта кечке чейин туру.

3) Муздалифада жарым түнгө чейин жатуу. **4)** Ташрик күндөрү Минаада түнөө.

5) Жамарат таштарын атуу. **6)** Чач алдыруу же кыскартуу. **7)** Коштошуу тавафы.

Умранын рукундөрү үчөө: **1)** Эхрам. **2)** Умра тавафы. **3)** Умра үчүн таваф. **4)**

Умра үчүн саый. **Важыптары** экөө: **1)** Мийкаттан эхрам байлоо, **2)** чач алдыруу же кыскартуу.

❖ Эгер бир адам **рукундөрдөн** бири аткарбаса, **ибадаты** эсепке өтпөйт. **Важыпты** жасабай койсо, кой союу менен ордуна түшөт. **Сүннөттү** аткарбай калтырса төлөө жок, ибадаты эсеп.

Хаж менен Умра тавафы төмөндөгү 13 шарты менен аткарганда гана туура болот: **1)** Ислам, **2)** акыл, **3)** ниет, **4)** тавафтын убактысы кириши, **5)** авретти жабуу, **6)** даараттуу болуу (мунун жаш балдарга тиешеси жок) **7)** анык жети жолу айлануу **8)** Кааба сол капталында болуу. Мында ката кылса, кайрадан айланат. **9)** аркага кайтпоо, **10)** кудурети жеткендер өз буту менен айлануу, **11)** арасын үзбөй айлануу, **12)** Харам мечитинин ичинде болуу, **13)** Хажарул асавадтын тушунан баштоо.

Тавафтын сүннөттөрү: Хажарды сылоо, өбүү, анын тушунда такбир айтуу, Рукнул Яманийды сылоо, абалкы үч айланууда оң желкени ачуу, абалкы үч айланууда рамла кылуу, дуба-зикир кылуу, Байтка жакыныраак айлануу, Макаамы Ибрахимдин аркасында эки ирекет намаз окуу.

Саыйдын шарттары тогуз: **1)**ислам, **2)**акыл, **3)**ниет, **4)**үзбөй жасоо, **5)**кудурети жеткендер өз буту менен жүрүү, **6)** жети саыйды толук аткаруу, **7)** Сафаа-Марва аралыгын толук басуу, **8)** катасыз тавафтан кийин болуусу, **9)**Сафаадан Марвага жөнөгөндө так, Марвадан Сафаага жөнөгөндө жуп санак болуу.

Саыйдын сүннөттөрү: даараттуу болуу, аврет жабык болуу, зикир-дуба кылуу, өз ордунда тез, өз ордунда секин жүрүү, эки дөбөгө көтөрүлүү, тавафтын артынан дароо (арасын үзбөй) жасоо.

Эскертүү: Таштарды өз белгиленген күндөрүндө аткан абзел. Бирок, бүгүндүн ташын эртең атса же бардыгын кошуп акыркы ташрик күнү атса да эсепке өтө берет.

Хаж амалдарынын арасындагы айырмалар жана алардын кыскача тартиби мына бул:

Ибадат:	Таматтуу	Киран	Ифрад
Ихрам, талбиянын башталышы:	«Лаббайка, умратан, мутаматтиан биха илал хажжан»	«Лаббайка, умратан, ва хажжан»	«Лаббайка, хажжан»
Андан кийин:	Умранын тавафы		Тавафул кудум
Андан кийин:	Умра үчүн саый		Хаж үчүн саый
Андан кийин:	Чач алдырып, эхрамдан толук чыгат		Эхрамда калат
8-күн. Бешимге чейин:	Турган жеринен эхрамга кирип, Минаага кетет.		Минаага кетет.
9-күн. Күн чыккандан кийин:	Арафатка жөнөйт. Ал жерде Бешим менен Асирди кошуп, касыр кылып, Бешимдин убактысында окуп, андан кийин кечке чейин дуба-зикир кылат.		
Күн баткандан кийин:	Муздалифага барып, дароо Шам менен Куптанды кошуп, касыр кылып окуйт жана түнөп калат. Багымдатты эрте убагында окуп, таң ап-апак болуп агарганга чейин дуба кылат		
10-күн. (Курман айт) Багымдаттан кийин:	Минаага түшүп, «Акаба» жамрасына таш атылат		
	Курмандык сойот	Курмандык сойот	----
	Чач алдырат же кыскартат кийин «Ифаада» тавафын кылат. Ушул үчөөнөн (курмандык, чач алдыруу, ифаада) экисин аткаргандан кийин биринчи тахаллул кылып, эхрамдан чыгат, бардыгын кылса экинчи тахаллул кылып, эхрамдан толук чыгат.		
	Хаж үчүн саый кылат	----	----
11-12-13-күндөр:	Күн оогондон кийин Кичине, Орто анан Чоң (Акаба) жамараттарга таш атат		
Кайгаарда:	Коштошуу тавафын жасайт. Хайз же нифастагы аялдар бул вазыйпадан азат болушат		

Ар кандай маселелер

Пенденин күнөөлөрү теменкү иштер менен жуулуп турат: 1) чыныгы тооба, 2) истигфар (Аллахтан кечирим суроо) 3) сооп иштер, 4) кайгы-кырсыктар менен сыналуу, 5) саадака, 6) башка адамдын ага бата берүүсү. Эгер анын мойнунда Аллах ычүрбүгън жана кечирбеген күнбълър калган болсо, алар себептүү мүрзедө же кыямат (сурак) күнү же тозокто азапка салынат. Ошол азап менен тазалангандан кийин, эгер ыйман келмеси менен ылгън болсо, бейишке чыгарылат. Ал эми, ширк жана башка каапырчылыгынан тооба кылбай ылгъндър тозокто түбълүк калышат.

Чоў-кичине күнөөлрдън адамдын жүрсүгүнө, динине, ырыскысына, жеке жашоосуна, иштерине жана коомго жаман таасирлер тиет. 1) **Жүрөөккө таасири:** жалгыздыкка, наадандык-карңгылыкка, кордук жана ар кандай оорууларга себеп болот, Аллахка дубалары жетпей калат.¹ 2) **Динге таасири:** артынан өзүндөй күнөөлөрдүн туулушуна себеп болот, таат-ибадаттан тосот, пайгамбарыбыздын, периштелердин жана ыймандуу адамдардын дубаларынан кур жалак калат. 3) **Ырыскыга таасири:** ырыскынын кыркылышына, нээматтын кетишине, тапкан-туткан дүйнөсүнөн берекенин учушуна себеп болот. 4) **Жеке жашоого таасири:** өмүрдүн берекесин кетирет, тар, кайгылуу жашоого жана иштердин оорлошуусуна себеп болот. 5) **Амалга таасири:** амалдардын кабыл болуусуна токоол болот. 6) **Коомго таасири:** тынчтыкты кетирет, калба-тополоңго, диктатор өкүмдарлар менен душмандын бийлигинде калууга, кургакчылыкка, каатчылыкка ж.у.с. балээлерге себеп болот. **Эсинде болсун:** Ибнул Жавзий айткан: «Эң жаман жаза – бул пенденин жазаны сезбей жашашы. Андан да жаманыраагы өзүнө жаза болуп келген нерсени кубаныч менен тосуп алуу, маселен, арам байлык же күнөө менен максатына жеткенине сүйүнүү»

✿ **Кайгы-капалар:** Ар бир адам кайгы-капасыз, шат-курсант абалда, манилүү, ширин жашоону самайт. Буга жетишүүнүн диний, табигый жана амал-ишке байланыштуу бир нече себептери бар. Ал себептердин бардыгын ыймандуу адамдар гана чогулта алат. Алар төмөндөгүлөр: 1) Аллахка ыйман. 2) Аллахтын жана пайгамбарынын буйруктарын аткарып, кайтарган нерселеринен абайлоо. 3) Адамдарга ар кандай жакшы сөз жана иштер менен кайрымдуу болуу. 4) Диний же дүйнөлүк, акыретке жана коомго пайдалуу иштер, илимдер менен машгул болуу. 5) Өткөн жана келечек иштер менен баш оорута бербей, бүгүндүн маселелерин чечүү. 6) Аллахты көп эскерүү. 7) Аллах Тааланын билинген-билинбеген, көрүнгөн-көрүнбөгөн нээматтарын көп эскерүү, тилге алуу. 8) Дүйнө иштеринде өзүнөн төмөн даражадагы адамдарга карап жашоо. 9) Кайгы келтирүүчү себептерден качып, кубаныч келтирүүчү себептер менен машгул болуу. 10) Кайгы-капаны кетирүүнү сурап Аллахка дуба кылуу.

Эсинде болсун: Ибрахим ал-Хаввас айткан экен: «Жүрөктүн беш дарысы бар: **алар:** Кураанды түшүнүү менен окуу, курсактын бош болушу, түнкү

¹ Дуба-тилек жіректін иши

намаздар, таң атаар маалындагы Аллахка жалбаруу жана жакшы адамдар менен отуруу»

✿ **Кимдин башына кайгы түшсө** жана аны жеңилдетүүнү кааласа “мындан бетер болушу да мүмкүн эле, эми Аллах сабырыма сооп жазса экен” деп көңүлүнөн өткөрсүн.

✿ **Нике:** Шахваты (каалоо-кумары) күчтүү бирок, зынаага түшүүдөн коркпогондор үчүн **сүннөт**, шахваты күчсүз адамдар үчүн **мубах**, шахваты кандайлыгына карабастан зынаага түшүп калуусунан корккондор үчүн **важып**. Мындай абалда үйлөнүү важыбы хаж важыбын биринчи планга коюлат¹.

Арам болот: аялдарга (эгер кары жашта болсо да), жаш, сулуу балдарга шахват-кумар менен кароо, намахрам аялдар менен жалгыз калуу, бир айбанга сук шахваты менен кароо. **Нике төмөнкү шарттар аткарылганда гана эсепке өтөт:** **1) Жубай дайындоо.** Эр жигитке анын аталыгы “мен сага кыздарымдан бирин никелеп беремин” дегени жарабайт. **2) Күйөө болумуштун ыразычылыгы,** кыздын ыразычылыгы. Ал эми күйөө акылы толук, же эрезеге жеткен болбосо, кыз дагы ушул абалда жана азат болбосо, аларга жубайды валийси тандайт. **3) Валий (башчы).** Аялдарды валийси гана эрге бере алат. Өзүн-өзү эрге бере албайт. Бирок, аял валий тапкан эрди өзүнө тең көрбөсө, зордоп бере албайт. Аялга эң акылуу валий анын атасы, кийин чоң атасы, (атасынын атасы) кийин бабасы (чоң атасынын атасы) кийин баласы кийин небереси, кийин бир тууган ага-иниси, кийин аталаш ага-иниси, кийин агасынын баласы ж.б.у.с. **4) Күбө:** никеге эрезеге жеткен, акылдуу, адилеттүү эки мусулман эркектин күбөлүгү зарыл. **5) үйлөнүүчүлөрдүн арасында тоскоолдуктардын жоктугу.** Тоскоолдуктар деп, эмчектештик, махрам-тууганчылык, жана нике тууганчылыкка (мусаахара²) айтылат. **Үйлөнүү арам** (мүмкүн эмес) **болгон аялдар:** Алар эки түргө бөлүнөт: **А) Түбөлүк мүмкүн эместер,** **Б) убактылуу мүмкүн эместер.** Түбөлүк мүмкүн эместер төмөндөгүлөр: **1) Кандаштык себептүү.** Буларга апасы, апанын апалары, атанын апалары, кызы, баласынын кызы, небересинин кызы., бардык эже-сиңдилер, эже-сиңдилердин кыздары, эже-сиңдинин балдарынын кыздары, бардык ага-инилеринин кыздары, ушул кыздардын жана алардын уул-кыздарынын кыздары... апчелер (апасынын эже-сиңдилери) жана тажелер (агасынын эже-сиңдилери) кирет. **2) Эмчектештик себептүү арам болгондор.** Булар тууганчылыгы болбосо да бир эненин эмчегин эмгендер. Мунун арамдыгы кандаш туугандардын арамдыгы сыяктуу. **Мусаахара (кудалашуу) себептүү арам болгондор:** алар кайненеси, чоң кайненелери, чоң аталарынын аялдары жана канча терең кетсе да аялынын (ээрчитип келген) кыздары. **Ал эми, никеси убактылуу арам**

¹ Б.а. бир бай адам эгер аталган сыпаттагы бойдок баласы болсо хажга баруудан илгери баласын ййлегені абзел.

² Бул сездін тішінігі этегираакта келет.

болгондор дагы эки түргө бөлүнөт: 1) Эже-синдини кошоктоп үйлөнүү¹. Ошондой эле аялынын үстүнө анын апчелерин же тажелерин алабайт. 2) Башкалардын никесиндеги аялдарга үйлөнүү. Бул дагы убактылуу арам. Эгер алар эринен талак алып, идда отурса үйлөнө берет. **1** :Эсинде болсун: үйлөнүүчүнүн (же турмушка чыгуучунун) ата-энеси аны каалабаган адамына зордук менен үйлөнтө албайт жана эгер ошондой болсо, ата-энесине моюн сунбай койюу важып. Ата-энеси ак кылам десе ак (күнөөлүү) болбойт. **Аялына** зарыл болгон тамак-аш, кийим-кече, турак-жай сыяктуу нерселер менен аны камсыздоо эрдин мойнунда милдет.

✿ **Талак:** Эр аялын хайз же нифас маалында, ошондой эле, кошулган тазалык убактысында² талак кылуусу **арам**. Бирок, эгер талак берсе – түшөт. Себеписиз талак берүү – **макүрөө**, себеби менен талак кылуу – **мубах**. Ал эми, никеден зыян тарткан адам үчүн талак (ажыруу) **сүннөт**. Талак маселесин ар ким өзү чечет. Эгер ата-эне «аялыңды талак кыл» десе аларга моюн сунуу важып эмес. Талак кылууну каалаган адам үчүн бир талактан көп берүү арам. Азыр эле айткандай, талакты жыныстык мамиле кылбаган тазалык учурунда гана берүү важып.

✿ Бир талак бергенден кийин, аял эринин үйүнөн кетпей, идда кармап, идда мөөнөтү түгөнгүчө отурат. Идда бүтмөйүн чыгып кетүүсү же эринин чыгарып жиберүүсү арам. Талакта ниет шарт эмес, ниетсиз айса да түшөт.

✿ **Анттар:** Мусулман пенде төмөндөгү төрт шартта ичкен антына каффаарат төлөйт: 1) Антты жүрөгүнөн ниет кылганда. Анткени, жүрөк бейкапар туруп, оозунда эле “Аллахка ант”, “Кудай урсун” дей берсе, муну “**лагув**” (бекерчи сөз) деп аталат жана каффаарат төлөнбөйт³. 2) Келечектеги жана мүмкүн (реалдуу) нерсеге ант ичсе. Анткени, өткөндөгү, өзү билбеген нерсеге же өзүнүн оюнда эле туура деп эсептеген нерсеге же билип туруп жалгандан ичкен анты⁴ байланган (жүрөккө түйүлгөн) деп эсептелбейт. Же келечектеги, өзү туура деп эсептеген нерсеге ант ичип, бирок, ал нерсенин тескериси болсо, мында дагы каффаарат төлөбөйт. 3) Ант ичкен адам ыктыярдуу (бирөө тарабынан зордолбогон болсо. 4) Антын бузса. Б.а. «кылбайм!» деп ичкен антынын тескерисин жасаса же «антип жиберем, минтип жиберем!» деп ант ичип, жасабай койсо. Бирок, антты «эгерде» деген сөз менен бир нерсеге байланыштырып ичсе эки шарт менен каффаарат төлөбөйт: 1) «эгердеси» антка түздөн-түз байланыштуу болсо. 2) «эгерде» деген сөзү анттын тастыктөөчү бөлүгү болсо. Маселен: «Эгер Аллах кааласа, Аллахка ант!» деген сыяктуу. Ал эми, ким бир нерсеге ант ичип, кийин ошол нерсенин тескериси акыйкат эканин билип калса, антынан кайтып, ошол (акыйкат) нерсени жасашы жана анты үчүн каффаарат төлөшү сүннөт.

¹ Эжесин алса, їстїне балдызын алалбайт. Эжесинен ажыраганда гана їйлене алат же мунун тескерисинче болушу мїмкїн

² Бир ирет хайз керїп, таза болгондо, кошулбай туруп талак берет

³ Кїнее дагы болбойт.

⁴ Бул ант “гамуус” деп аталат жана чоў кїнееелердїн катарына кирет

✿ **Анттын каффаараты:** Он кедейди кийинтүү же тойдуруу (Ар бирине бир жарым килограмм өлчөмүндө тамак жедирсе тойдурган болот) же болбосо, кул азаткылуу. Ким буларга кудурети жетпесе, үч күн үзгүлтүксүз орозо тутат. **Ал эми**, каффаатарка кудурети жетип туруп орозо кармаса, муну менен милдетинен кутулбайт. (Антты бузууга ниет кылгандан кийин) анын каффаатаратын антты бузганга чейин төлөсө да, бузгандан кийин төлөсө да болот. Ким бир гана ишке бир нече ирет ант ичсе да ошол иш үчүн гана (бир ирет) каффаарат төлөйт. Эгер көп ишке ант ичсе, ар бирине бирден төлөйт.

✿ **Назир¹.** Түрлөрү: **1)** Мутлак (жалпы) назир. Маселен, бир адам “эгер айыгып кетсем, Аллахка назирим (атаганым) бар” деп, унчукпай (эмне атаганын анык айтпай) койсо, айыккандан кийин анттын каффааратындай төлөө төлөйт. **2)** Ачуу үстүндө айтылган назир. Бул ачуусу менен бир нерсени жасабоого назир кылуу. Маселен: “эгер сага сүйлөсөм, Аллах үчүн бир жыл орозо кармап берем!” деген сыяктуу. Мунун өкүмү ал адам кааласа назирин аткарат, кааласа кайтып, ал адамга сүйлөгөндө каффаарат төлөйт – ыктыяры.

3) Мубах назир. Маселен “мен Аллах үчүн ушул кийимимди киёмин” деген сыяктуу. Мында кааласа киет, кааласа кийбей анттын каффааратын төлөйт.

4) Макүрөө назир. “Аллах үчүн аялымды талак кыламын!” деген сыяктуу. Өкүмү: мындай назирди аткарбай, каффаарат төлөө – сүннөт. Эгер назирин аткарса, каффаарат төлөбөйт. **5)** Күнөө назир. “Мен Аллах үчүн уурулук кыламын” деген сыяктуу. Бул назирди аткаруу арам. Анын ордуна анттын каффааратын төлөйт. Эгер аткарса күнөөлүү болот, каффаарат төлөбөйт. Таат-ибадат назир. Аллахка жакын болуу ниетинде “мен Аллах үчүн төкөнчө ирекет намаз окуймун!” деген сыяктуу. Эгер мында “эгер айыксам” дегенге окшош нерсени шарт кылса, жана шыпаа тапса айтканын аткарышы важып. Эгер эч нерсени шарт кылбаса да убада кылган намазын окуп берет.

✿ **Эмчектештик.** Кандаш туугандарга карата арам болгон нерселер эмчектештерге карата дагы арам. Адам адамга үч шарттан улам эмчектеш болуп саналат: 1) Эмген сүт төрөттүн гана сүтү болсо. 2) Баланы сүттөн чыга элек (эки жаштан өтө элек) убакытта эмизсе. 3) Баланы анык беш ирет же андан көбүрөөк эмизген болсо. Бул жерде “эмизүүнүн” мааниси, бала тойбосо дагы, оозун эмчектен алганга чейин эмүү. Эмчектештик эч кимдин мойнуна эмчектеш тууганына камкордукту же мурас алуу-берүүнү милдет кылып жүктөбөйт.

✿ **Осуят:** Мойнунда бирөөнүн айтылбаган акысы бар пенде өлгөнгө чейин аны өз ээсине берүүнү осуят кылат. Осуят көп мүлк калтырган адамга сүннөт. Ал дөөлөтүнүн бештен бир бөлүгүн мураскер болбогон, кембагал туугандарына, эгер алардын арасында кедейлер жок болсо, башка бир мискиге же аалымга же жакшы адамга берүүнү осуят кылса – бул мустахаб. (Ушул сыяктуу) осуят өзүнүн (муктаж) мураскерлери бар кембагал үчүн

¹ Бул дагы ант сыяктанган нерсе, бирок, ант эмес. Кыргызчада “аталган нерсе”, “кеүйдөн чыгарылган нерсе” же “убада кылынган нерсе” деген маанилерге дал келет.

макүрөө. Эгер мураскерлери бай болсо, анда мубах. Мүлктүн үчтөн бир бөлүгүнөн көбүн жат адамга осуят кылуу арам. Эгерде, ал өлгөндөн кийин мураскерлери нараазы болчу болсо, (жат адамга) аз ганасын осуят кылуу дагы арам. Осуят кылуучунун “мен кайттым”, “бекер кылдым”, “өзгөрттүм” деген сыяктуу сөздөрү менен осуят өз күчүн жоготот. Осуят жазууну каалаган адам мына бул сөздөр менен баштоосу мустахаб: **“Бисмиллахир-Рахмаанир-Рахийм. Бул паланча уулу түкүнчөнүн осуяты. Мен “жеке Аллахтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок, анын эч бир шериги жок, Мухаммад Анын кулу жана элчиси экенине, бейиш-тозок чындык экенине, кыямат шексиз келүүчү экенине жана Аллах кабырлардагы өлүктөрдү экинчи ирет кайра тирилтээрине күбөлүк берип (ыйман менен) жашадым. Эми, осуятым бул: эй, аркамда калуучу үй-бүлөм! Аллахтан корккула жана араңарды ондоп (урушпай-талашпай) жашагыла! Эгер “ыймандуумун” десенер, Аллах менен Анын пайгамбарына моюн сунгула! Мен силерге Ибрахим жана Яькуб алейхи саламдар балдарына осуят кылганы сыяктуу “эй, балдарым! Чынында, Аллах силерге (туура динди) берди. Эми, мусулман болгон абалда гана ааламдан өткүлө!” деп осуят кыламын”**

✿ **Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламга** салават айтылганда саламын дагы кошуп (“саллаллаху алайхи ва саллам” же “алайхис солату вас салам” деп) айтуу мустахаб¹. Пайгамбарлардан башкаларга салават айтылбайт. Маселен: “Абу Бакр саллаллоху алайхи ва саллам” же “алайхи салам” деп айтылбайт. Бул – макүрөө. Бирок, аларды пайгамбарларга кошуп: “эй, Аллахым! Мухаммадка, анын үй-бүлөсүнө, сахаабаларына салават саламдарыңды насип кылгайсың!” десе болот. Сахаабаларга, табеиндерге жана алардан кийинки улук аалымдар, жакшы адамдардын бардыгына карата “Аллах алардан ыразы болсун!”, (*разияллоху анхум*) “Аллах аларга ырайымын төксүн” (*рахимахумуллох*) деп айтуу мустахаб.

✿ **Союш:** Айбандарды союу алардын этин жеш важып. Мындай союш үчүн айбандарда төмөнкү шарттар табылышы керек: **1)** эти мубах (адал) болушу, **2)** союшка ал жете турган болушу, **3)** куруктукта жашаган болушу. Ал эми, союш үчүн төмөнкү шарттар болушу кажет: **1)** союучу акылду (жинди эмес) болушу, **2)** сойо турган аспап тиш же тырмактан башка нерсе болушу, **3)** алкым, кекиртектен жана эки канн тамыр же экөөнөн бири кесилиши, **4)** союу убактысында “бисмиллах” деп айтуу. Муну унуткандан улам айтпаса эч нерсе болбойт. Арабчадан башка тилде да айтса жарайт. “Бисмиллахка” такбирди кошуп “бисмиллахи Аллоху акбар” деш сүннөт.

✿ **Аң уулоо:** Кандай айбандарды уулоо мүмкүн: **1)** эт адал болсо, **2)** жапайы болсо, **3)** кармоого мүмкүн болбосо. Аңдын өкүмү: максат кылган адамга мубах, көңүл ачуу үчүн макүрөө. Аңдын артынан барып, адамдарга зыян

¹ Салаватын же саламын калтырып “пайгамбар алейхи салам” же “пайгамбар салаватуллаху алайхи” деп айтылбайт

жеткирүү арам. Шарият боюнча төмөнкү төрт шартта гана аң уулоо мүмкүн: **1)** уучуда союш үчүн талап кылынган шарттар табылышы, **2)** уу аспабы союшка жараган (өткүр) аспаптардан болушу. Эгер ит, ителги, бүркүт сыяктуу жырткычтар менен ууга чыгылса, алар үйрөтүлгөн болушу, **3)** уучу кушту же итти уу максатында гана салышы. Эгер ээсинин мындай максаты болбосо тутулган нерсенин этин жеш арам. **4)** Агытканда “бисмиллахты” айтуу. Эгер адашып айтпай калса дагы аң арам болуп калат.

✿ **Эскертүү:** үй айбандарынын ээлерине аларды жем-суусуна камкордук кылышы важып. Эгер баш тартса, (исламдык бийлик) тарабынан мажбур кылынат. Эгер дагы эле баш тартса же багалбай калган болсо, сатууга, бирөөгө ижарага берүүгө же союуга милдеттендирилет, эгер эти адал айбан болсо. Ошондой эле, мусулман пендеге кол астындагы айбанды кармап-шилешти, оор жүк артышы, баласына калтырбай, кактап саап алышы, бети-башына урушу жан бетине тилип белги коюусу арам.

✿ **Тамак.** Адам баласы жеп-иче турган бардык нерселер «тамак» деп аталат. Тамактагы негиз – бул адалдык. Ар бир тамак төмөндөгү үч шарт табылганда адал болуп эсептелинет: **1)** таза-пакиза болсо, **2)** зыяны жок болсо, **3)** ыпылас (жийиркеничтүү) болбосо. Ал эми, кан, тарп (өлүмтүк) сыяктуу нажас (ыпылас) тамактар, уу сыяктуу зыяндуу тамактар жана акылет, сийдик, бит, бүргө сыяктуу жийиркеничтүү нерселер – арам. **Кургакта жашаган айбандардын арасынан** эшек жана арстан, кабылан, карышкыр, ит, доңуз, маймыл, мышык, түлкү, тыйын чычкан сыяктуу олжосун тиш-тырмагы менен тытып жеген айбандар арам. **Канаттуулардын арасынан** карчыгай, ителги, үкү, ылаачын сыяктуу тырмагы менен олжо кармагандары жана бүркүт, кузгун, илек-илек сыяктуу тарп (өлүмтүк) жегендери – арам. **Арам тамактардын катарына** дагы шаарда жашаган арабтар жийиркенген жарганат, чычкан, аары, чымын, көпөлөк, үпсасык, жылан, кирпичечен, курт-кумурска, келемиш, осурак коңуз, кескелдирик сыяктуулар кирет. **Ошондой эле, Шарият өлтүрүүгө буюрган** чаян же болбосо өлтүрүүдөн кайтарган кумурска сыяктуулар, эти адал айбан менен эти арам карышкыр сыяктуу айбанды аргындаштыруудан туулган айбандын эти арам тамактардын эсебине кирет. Эти адал болгон эки айбандын аргындашуусунан туулган айбан (маселен, ат менен зебрадан туулган качыр) арам эмес. **Ушул айтылгандардан башка ат, төө сыяктуу** үй жаныбарлары, жираф, койон, кийик-элик сыяктуулар, **ошондой эле,** төө куш, жапайы тоок, тавус, тотукуш, көгүчкөн, чымчыктын ар кандай түрү, өрдөк-каз, бардык суу куштары жана бардык суу жаныбарлары адал тамактардан саналат. Бирок, ташбака, жылан, тимсах (крокодил) арам. **Ал эми, чыла, чалчык жана башка таза эмес нерселерди жеп-иче турган өрдөк сыяктууларды** жесе болот, бирок, этинен нажасаттын жыты же даамы келсе – арам. **Бул жерде** жеш макүрөө болгон нерселер да бар. Алар: топурак, көмүр, ылай сыяктуу жер жыныстары жана сарымсак, пияз сыяктуу сасык жер жемиштери. Бирок, бул жемиштерди бышырып жеш макүрөө эмес. **Эгер адам баласы** ачкачылыктан өлөр даражага

келсе жана арам тамактардан башка жегилик таппаса анда, **жанын сактап** калчу даражада гана жеши важып болот.

✿ **Мечиттер:** аларды муктаждыкка жараша куруу важып. Алар Аллах Таалага эң сүйкүмдүү орун. Анын ичинде ыр-бий, кол чабуу, музыка ойноо, арам ырларды ырдоо, эркек-аял аралашып жүрүү, жыныстык мамиле, соода кылуу арам. Мечитте соожа кылган адамга “соодаңа Аллах береке бербесин” деш сүннөт. Мечиттен жоголгон айбанын издөө дагы арам. Мындай адамга “Аллах жоготконуңду кайтарбасын” деш сүннөт. Бирок, анын ичинде балдарды окутуу, нике кыюу, сот-өкүм чыгаруу, мубах ырларды ырдоо, ээтикаф отургандар жана башкалардын укташы, меймандын түнөп калышы, оорулууну жаткыруу жана кайлуула¹ уйкусун уктоо мубах.

✿ Мечиттерди бейпайда, талаш сөздөрдү көп сүйлөөдөн, макүрөө нерсени сүйлөө менен добушун бийиктетүүдөн жана зарылдыксыз жол кылып алуудан сактоо сүннөт. Анда дүйнө иштерин көп сүйлөө, килемдерин, жайнамаздарын, чырактарын жана башка буюм-шаймандарын тойго же таазияга иштетүү макүрөө.

✿ **Адамдын же айбандын сүрөтү бар** кийим кийүү же ушундай сүрөөттүү нерсени илүү, дубалга жабуу жана ушундай нерселер менен соода кылуу арам.

✿ **Зынаа** ширктен кийинки орунда турган эң чоң күнөө. **Имам Ахмад аткан:** “адам өлтүрүүдөн кийин зынаадан өткөн чоң күнөө бар экенин билбеймин”. Зынаа ар түрдүү болот. Эң ыпылас зына бул эри бар аял менен, кошунасы менен, жакын тууганы менен зына кылуу. Бузукулуктардын эң ыпыласы бачабаздык. Ошондуктан көп уламалар бачабаздарды өлтүрүүгө өкүм кылышкан, эгер бул жолго үйлөнбөй кирген болсо да. **Шамсуддин айтат:** “эгер имам (мусулмандардын башчысы) бачабаздарды күйдүрүп жиберүүнү чечсе күйдүрө берет. Бул өкүм Абу Бакр жана башка бир жамаат сахаабалардан риваят кылынган”

✿ **Каапырларды майрамдары менен куттуктоо жана катышуу, аларга озунуп салам берүү арам.** Эгер алар салам берсе, “ва алайка” деп жооп бериш важып. Аларга жана бидьатчыларга урмат көргөзүп ордуна туруу арам. Кол берип учурашүү макүрөө. Ал эми, аларга таазия билдирип, ооруганда көргөнү баруу, эгер шарияттык пайда көздөлбөсө, арам.

¹ Кайлуула – багымдат намазынан кийин шашкеге чейин уктоо

Шариятка ылайык рукуя

Аллах¹ Тааланын ааламдык жана адамдык даанышамаан эрежелери жөнүндө пикир кылган адам бул дүйнөдөгү сыноолор жана балээлер Аллахтын ошол эрежелеринен бири экенин билип алат. Аллах Таала айткан:

﴿وَلَتَبْلُوَنَّكُمْ بِشِقَايِ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالشَّرْمَاتِ وَبَسِيرٍ الْأَصْبَابِ﴾ **«Биз силерди бир аз коркунуч, ачарчылык, мал-мүлктүн, бала-чаканын жана мөмө-жемиштердин каатчылыгы менен сынайбыз. Сабырдууларга (бейишти) сүйүнчүлө!»** Демек, кимдир бирөө Аллах Тааланын салих пенделери балээ²-апааттан алыс болушат деп ойлосо ката кылышат. Тескерисинче балээ – бул ыймандын далили. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдан «кайсы адам эң көп балээлерге (сыноолорго) жолугат?» деп сурашканда **«Пайгамбарлар, андан кийин салих (таза ишеним-ибадаттуу) адамдар андан кийин адамдардын арасындагы ушуларга окшогондор. Адам динине жараша сыналат. Эгер дининде бекем-салабаттуу болсо, балээси да көп болот. Эгер дининде жеңилдик болсо, жеңил сыноолорго жолугат»** (Ибн Маажжа)

Дагы айтышыбыз мүмкүн: Аллах Таала сүйгөн пенделерине сыноолорду жиберет. Мунун далили пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын мына бул сөзүндө: **«Аллах Таала бир коомду сүйсө, аларды сынайт»**³ (Ахмад) Дагы балээлер Аллах Таала пендесине бир жакшылыкты каалаганынын белгиси болушу да мүмкүн. пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«эгер Аллах Таала бир (күнөөкер) пендесине жакшылыкты кааласа, ага сыноо-жазаны ушул дүйнөдө тездештирет. Ал эми, кайсы пендесине (өзүнө жараша) жамандык болуусун кааласа, аны күнөөлөрү менен жөн койот жана качан кыямат келгенде, жазаларын толуктап берет»** (Термизий)

Дагы балээлердин аз ганасы да күнөөлөр үчүн каффаарат болот. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: **«кайсы бир мусулман бир тикен же андан чоңураак нерсе менен мусыйбат тартса, Аллах ошол себептүү анын күнөөлөрүн, (күзүндө) дарактын жалбырактары күүлүн түшкөн сыяктуу, өчүрүп (түшүрүп) жиберет»** (Бухарий, Муслим). Демек, момун-мусулман адам эгер салих (таза ибадаттуу) болуп туруп балээге жолукса, бул анын өткөндөгү жасаган күнөөлөрү үчүн каффаарат, (Аллахтын алдындагы) даражасын көтөрүү болуп саналат. Эгер күнөөлүү болуп туруп балээге жолукса, бул ага каффаарат болуу менен бирге күнөөнүн зыяндуулугун эскертүү болот. Аллах Таала айткан: ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ يَمَّا كَسَبَتْ آيَاتِي النَّاسِ﴾

«Адамдардын колдору жасаган (күнөө) иштер себептүү куруктукта жана деңизде (бардык жерде) жамандыктар пайда болду» (30/41)

✿ **Сыноонун түрлөрү:** Сыноо эки түр болот: **Жакшылык менен сыноо.** Дөөлөт-байлык берүү сыяктуу. **Жамандык менен сыноо.** Коркунуч, ачарчылык, каатчылык сыяктуу. Аллах Таала айткан: **«Биз силерди**

¹ Дем салуу

² «Балээ» деген сөздү араб тилинен котормосу «сыноо»

³ Балээлерди эки түргө бөлүү мөмкүн: **1)** Аллах Таалага сыйкты болгондорго сыноо ичин келе турган балээ, **2)** Аллахтын каар-казабына (ачуусуна) тийген адамдарды кырып жиберүү ичин келе турган балээ

азгырылаар бекен деп, жамандык жана жакшылык менен сынайбыз» (21/35)

Сыноонун ооруу, өлүм менен келе турган түрү дагы бар. Бул эки балээнин эң негизги себептеринен бири көралбастык себептүү жасала турган көз (сук) артуу жана сыйкыр кылуу. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Аллахтын өкүм-тагдырынан кийин, үмөтүмдүн өлүмүнө эң көп себеп болгон нерсе – бул көзүгүү»** (Таяласай)

◆ **Көз тийгенден жана сыйкырдан сактануу:** Сактануу шыпаанын жакшы түрлөрүнөн бири. Биз буга көңүл бурушубуз зарыл. **Сактанууну эң орчундуулары төмөндөгүлөр:** ★ **Напсини таухид менен кубаттандыруу,** аалам-жаратылыштын жеке-жалгыз башкаруучусу – Аллах деп ыйман келтирүү жана сооп иштерди көп аткаруу. ★ **Аллах жөнүндө жакшы ойлоо жана Ага гана тобокел кылуу.** Адам көзүккөндө же ооруганда муну белгилүү бир нерседен көрүп, ар кандай күмөндөргө бара бербеш керек. Анткени, күмөнсаноонун өзү ооруу. ★ **Эгер бир адамдын көзү** менен «атышы» же сыйкырчылыгы белгилүү болсо, ал кишиден коркуу түрүндө эмес, этияттык түрүндө сактануу керек. ★ **Өзүнө жаккан ажайып нерселерге күбө болгондо,** Аллахты эскерип, «бааракаллоху лак» (сага Аллах береке берсин) деген дубаны окуйт. Анткени, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салам айткан: **«Эгер силерден бирөөңөр өзүндө же малында же бурадарында өзүнө жакан нерсени көрсө (ага сук артнастан) «бааракллоху лак» десин. Себеби, көз тийиши – бул акыйкат нерсе»** (Хааким риваяты) ★ **Көздөн сактануунун дагы бир себеби** эрте менен пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын шаары Мадина Мунавваранын «ажуа» деп аталган курмаларынан жети дана жеп алуу. ★ **Аллах Таалага жалбаруу жана тобокел кылуу,** Ага жакшы күмөндө болуу, көз жана сыйкырдан ар дайым Анын ысымы менен коргонуп жүрүү, зикир жана Аллахтан коргоо тилөө келмелерин ар күн, эртели-кеч айтып жүрүү. Бул зикирлердин таасири Аллахтын каалоосу менен (адамдын ишеним-абалына карап) көбөйүп жана азайып турат.

Төмөндөгү эки абалда зикирлердин таасири көбөйт: **1)** Аларда айтылгандар чындык жана Аллахтын каалоосу менен пайда берет деп ишенсе. **2)** Аларды тили айтып, кулагына куюлуп, жүрөгү сергек болсо. Анткени, ал зикирлер – дуба. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын кабар бериши боюнча бейкапар жүрөктөн чыккан дубалар кабыл болбойт.

◆ **Зикирлер менен коргоо тилөө дубаларынын убактысы:** Эрте мененки дубалар Багымдат намазынан кийин ал эми, кечки зикирлер Асыр намазынан кийин айтылууга тийиш. Эгер пенде бул белгилүү убакыттарда унутуп калса, качан эстегенде айтыла берет.

◆ **Көз тийген жана рухааний сыркоолордун белгилери:** Медицина шарияттык дем салуу бири-бирине карама-каршы нерселер эмес. Кураани Карим рухааний сыркоолорго кандай шыпаа болсо, физиологиялык оорууларга да ошондой эле шыпаа. Эгер фазаологиялык ооруулардан таза адам көзүккөн болсо, анда төтмөндөгү белгилерди көрүүгө болот: мигрень (баштын эки чекеси кезеги менен ооруйт), бети саргарат, көп тердейт, көп

заара кылат, аппетити булат, титирейт, ысытмасы ктрүлөт, тердейт, чыйрыгат, жүрөктүн согушу тездейт, арка-бел менен эки желкеде көчүп жүрө турган оорууну сезет, көкүрөгү кысылат, кайгырат, түн уйкусу качат, табигый эмес (себепсиз) коркуу жана ачуусу келгенден толкунданат, көп кекирет жана узун-узун дем алып калат. Ошондой эле, жалгыздыкты, жалкоолукту, көп уктаганды жактырып калат жана башка медициналык диогоноз коюу мүмкүн болбогон, түшүнүксүз абалдарга кабылат. Көз тийген адамда жабыркоонун даражасына карап мына ушул белгилер же алардын кээ бирлери көрүнөт.

✿ **Мусулман адам** ыйманы жана жүргү күчтүү болушу, ар кандай азгырыктарга берилбеши, эгер өзүндө жогорудагы кээ бир белгилерди байкаса, «мен жабыркап калган турбаймынбы!» деп далбасага түшпөшү керек. Себеби, күмөнгө негизделшен далбасанын өзү шыпаасы кыйын болгон ооруулардын катарына кирет. Анткени, аталган белгилер физиологиялык ооруу менен ооругандарда, ал эми кээ бир убакыттарда соп-соо адамдарда дагы күзөтүлүшү мүмкүн. Кээде адамдын ыйманынын алсыздыгы себептүү дагы анын жүрөк сыгылып, кайгы-капага батып калат. Мындай кезде пенде өзүнүн Аллахка болгон алакасын күчөтүшү керек.

1) Эгер ооруу көзүгүү¹ себептүү болсо, ал Аллахтын уруксаты менен төмөндөгү эки амал себептүү шыпаа табат: **1)** Эгер көз аткан адам белгилүү болсо, (эч тартынып-тайманбастан эле) ага «жуун» деп буюрулат жана ал жуунган суу менен жуунат. Дагы көзү тийген адамдын кешигин алып, ага суу аралаштырып ичсе да болот. **2)** Эгер көз аткан адам белгисиз болсо, рукыя, дубалар жана хижам (пайгамбарыбыз пайдаланган канн алдыруу ыкмасы) менен шыпаа табууга аракет жасалат.

2) Ал эми, ооруунун себеби сыйкыр² болгон болсо, Аллахтын каалоосу менен төмөндөгү ыкмалардан бири ага шыпаа болот: **1)** Сыйкыр ташталган жерди аныктап, сыйкырды (түйүндү) таап, чечип (жандырып), эки «кул аузуну» окуп өзүнө дем салып, анан аны күйдүрүп жиберет. **2)** Шарияттык рукыя³. Мында Кураан аяттары, айрыкча эки «кул аузу», «Бакара» сүрөсү жана башка атайын дубалар окулат. Эмнелер окулушу кийинирээкте кеңири баян кылынган. **3) Сыйкырды жандыруу:** мунун эки түрү бар: **А)** Арам. Бул

¹ Бир адам башка биресе болгон нээматка жиндердин киткелеші себептї кызыкса, суктанса жана кызганса жана объект болгон киши зикир, намаз жана башка ибадаттар менен сактанып жїрбеген болсо, Аллахтын уруксаты менен «атылган» адамга зыян тиет. Буга пайгамбарыбыздын «кезїгї - чындык» (*Бухарий*) жана «ага шайтан менен адам перзентинин сугу себеп болду» (*Ахмад*) деген сыяктуу хадистери далил болот. Бирок, бул зыян тїзден-тїз кезден (назар салуудан) эмес. Себеби, кезї сокур адамдардын деле сугу кирип, адам кезїгїп калышы мїмкїн. Зыянга Аллахтын уруксаты менен жанагы жиндер себеп болот.

² Сыйкыр деп дем салынган тїїндерге жана ар кандай шариятта жок дубалар, сездер менен амал кылууга айтылат. Сыйкыр объекттын денесине, жїрегїне, акылына тїзден-тїз таасир берет. Кээде сыйкырдын кїчїнен адам лїшїш, оорууга чалдыгышы, аялы менен кошула албай калышы мїмкїн. ошондой эле эр-катынды ажыраштырууга багытталган сыйкырлар дагы бар жана таасир этет. Сыйкыр кээде ширк, каапырчылык, кээде ал даражага жетпей чоў кїнее болуп эсептелет.

³ Дем салуу

сыйкырды сыйкыр менен жандыруу, аны жандыруу үчүн дагы кайрадан сыйкырчыларга баруу¹. **Б)** Мүмкүн: Мунун бир нече түрү бар. Маселен, «Сидр» (Лотус) дарагынан жети жалбырак алып, жанчып, ага 103-, 112, 113, 114- сүрөлөрдү окуп, анан сууга аралаштырып ичет жана ошол суу менен жуунат. Ушул амалды шыпаа тапканга чейин кайталай берет. Бул ыкманы Абдурраззак «Мусаннаф» китебинде риваят кылган. **4)** Сыйкырды чыгаруу. Бул эгер курсакта болсо кусуу жана клизма кылуу менен, ал эми башка жерде болсо хижамга кылуу менен чыгарылат.

✿ **Рукия: мунун шарттары:** **1)** Кураан аяттары жана шарият уруксат берген дубалар менен болушу, **2)** араб тилинде окулушу. Эгер Кураандан башка дубалар болсо, өзү түшүнгөн башка тилде окуса да болот. **3)** Рукия түздөн-түз эмес, Аллахтын уруксаты менен гана пайда берет деп ишенүү. **Таасири күчтүү болушу** үчүн Кураанды шыпаа жана хидаят² ниети менен окуш керек. Себеби, Кураан инсаният жана жиндер үчүн шыпаа жана хидаят болуш үчүн түшкөн. Ошондой эле, оорулууга кирип алган жинди өлтүрүү үчүн да окулбайт. Анткенде ал өчөшүп оорулууга жана окуган адамга зыян келтирип коюшу мүмкүн. Бирок, эч чыкпай, айла калбаганда аны өлтүрүү ниетинде окулушу да мүмкүн.

✿ **Ким рукия кыла алат?** Мунун төм өнкүчө шарттары бар: **1)** мусулман, такыбалуу киши болушу. Окуган (рукья кылган) адам канчалык деңгээлде такыба болсо, пайдасы (шыпаасы) ошончо тез, күчтүү болот. **2)** Рукия маалында тили дагы, дили дагы Аллахтын зикиринде, калыс Өзүнүн ыразычылыгы үчүн болушу керек. Ошон үчүн инсан өзүнө-өзү дем салганы абзел³ жана ар бир адам өзүнүн мактаждыгын өзү жакшы билет. Аллах Таала Өзүнө муктаж болуп жалбаргандардын дубасын кабыл алат.

✿ **Кимге дем салуу мүмкүн же оорулуудан талап кылынган нерселер:** Шарттары: **1)** ыймандуу болушу. Рукиянын шыпаасы ооруган адамдын ыйманына жараша болот. Ал эми ыйман-ишеними болбогондорго бул пайда бербейт. Аллах тала айткан: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَاهُ شِفَاءٌ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾ **«Биз Кураанда ыймандууларга гана шыпаа жана ырайым болгон аяттарды түшүрдүк. ал эми, (ишенбеген) заалымдарды зыянын гана көбөйттөт»** (17/82) **2)** Аллахка ыкылас менен жүз бурган болушу. **3)** «Качан пайдасын көрөмүн!?» деп шыпааны шашылтыра бербеш керек. Себеби, рукия – бул дуба. Дубанын кабыл болушун шаштырып болбойт, кабыл болбой калышы мүмкүн. пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: **«Силердин араңардан «дуба кылдым эле, кабыл болбой жатат» дебеген адамдын гана дубасы кабыл болот»** (Бухарий, Муслим)

¹ Маселен, ысытма сыяктуу

² Хидаят – оорулуу адамды же анын ичиндеги жинди даават кылуу, Аллахтын туура жолуна багыттоо

³ Кеүйлү башкага белінбейт

✿ **Рукья окуунун бир нече түрү бар:** 1) бир аз шилекей аралаштырып («шүфф» деп) үйлөө. 2) үйлөбөй эле окуу. 3) бармагы менен шилекейинен алып, топуракка аралаштырып, ооруган жерге сүртүү. 4) ооруган жерди сылап окуу

✿ **Рукья үчүн окула турган аяттар жана хадистер:** 1) «Фатиха» сүрөсү, 2) Аят «ал Курсий», 3) «Бакара» сүрөсүнүн акыркы эки аяты, 4) «Каафирун» сүрөсү, 5) «Ихлас» сүрөсү, 6) «Фалак» сүрөсү, 7) «Ан-Нас» сүрөсү.

✿ Булардан башка жана төмөндөгү аяттар менен хадистер окулат.

Аяттардан:

1 ﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾
 2 ﴿يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ، يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾
 3 ﴿وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾
 4 ﴿أَمْرٌ يُحْسِنُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾
 5 ﴿وَإِذَا مَرَضَتْ فُهِوْ يَشْفِين﴾
 6 ﴿وَيَشْفِي صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ﴾
 7 ﴿قَلْ هُوَ الَّذِي آتَانَا هَٰذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾
 8 ﴿لَوْ أَنزَلْنَاهُ هَٰذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾
 9 ﴿فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ﴾
 10 ﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيَرْزُقُونَكَ بِأَنْصُرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾
 ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ إِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾
 ﴿فَوَجَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾
 11 ﴿هَنَالِكَ وَأَنْقَلَبُوا صَغِيرِينَ﴾
 ﴿قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ﴾
 ﴿قَالَ بَلْ أَلْقَوْتُ إِذَا جَاءَهُمْ وَعَصِيَّتُهُمْ يَخِيلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهُ تَسْعَىٰ﴾
 ﴿فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَىٰ﴾
 ﴿قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ﴾
 ﴿وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدَ سِحْرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ﴾

¹ «Сага Аллах жетиштүү. Жана Ал Угуучу, Билүүчү» (Бакара-137)

² «Эй, коомубуз, Аллахтын дааватчысын уккула жана ага ыйман келтиргиле! Ошондо Аллах силерди кечирет жана жан ооруткан азаптан сактайт» (Ахкаф-31)

³ «Биз Кураанда ыймандууларга гана шыпаа жана ырайым болгон аяттарды түшүрдүк. ал эми, (ишенбеген) заалымдарды зыянын гана көбөйтөт» (17:82)

⁴ «Же алар Аллах Өз пазилетинен берген нерсе себептүү адамдарга көрөлбастык кылабы?» (4:54)

⁵ «Эгер ооруп калсам, Ал (Аллах) шыпаа берет» (26:80)

⁶ (9:14)

⁷ «Айт, ал (Кураан) ыймандуу адамдарга хидаят жана шыпаа» (41:44)

⁸ «Эгер Биз бул Куранды тоого түшүргөнүбүздө, сен анын Аллахтан коркуп, талкаланып кеткенин көрөт элеч» (59:21)

⁹ «Дагы бир кайра карачы, (Аллах жараткан нерселерде) бир кемчилдик көрөөр бекенсиң?!» (67/3)

¹⁰ Албетте, каапырлар эскерүүнү (Куранды) укканда сени көздөрүү менен жыгыта жаздашат жана «бул – жинди» дешет» (68/51)

¹¹ (7:117-119)

¹² 65. «Эй, Муса (дешти сыйкычылар) же сен (биринчи колундагы таягыңды) ташта же болбосо, биз биринчи таштайлы» 66. (Муса) айтты: «Жок, силер таштагыла!» (Ташташты эле,) капыстан жиптери жана таяктары, алардын сыйкырынан улам ага (Мусага) аракеттенгендей көрүндү! 67. Муса ичинен бир сескенип алды. 68. Биз (ага): «Коркпогун сен (алардан) жогору(боло)суң. 69. колундагы нерсени (аса-таякты) ташта, алардын жасалмаларын жутуп жиберет. Алар жасаган нерселер сыйкырчынын гана көз бойоосу. Сыйкырчы деген кайда болбосун, максатка жетпейт» дедик» (20/65-69)

- 1 ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾
 2 ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا﴾
 3 ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى﴾
 4 ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾
 5 ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾

Хадистерден дубалар:

1. «Асьялуллох ал Азийма, Роббал Аршил азийми ай йушфийка» (7ирет).⁶
2. «Уъийзука би калима-тиллахи-т-тааммати мин кулли шайтаанин ва хаамматин ва мин кулли айнин лаамматин»⁷
3. «اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهَبِ الْبَأْسَ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُعَادِرُ سَقَمًا»
 «Аллохумма Робан нааси, азхибил баъса, ишфи, Анташ Шаафий, ла шифааъа илла шифааука шифааъан ла югаадиру сақоман»⁸
4. «اللَّهُمَّ أَذْهَبْ عَنْهُ حَرَّهَا وَبَرِّدْهَا وَوَصِّبْهَا»⁹
 Аллохумма азхиб анху харроха ва бардаха ва васобаха»⁹
5. «حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ»
 «Хасбияллоху ла илаха илла Хув. Алайхи таваккалту ва хува Роббул Аршил азийм!»¹⁰
6. «بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ»
 «Бисмиллахи уркийка, мин кулли даъин юъзийка, ва мин шарри кулли нафсин ав ъайнин хаасидин, Аллоху юшфийка, бисмиллахи уркийка»¹¹

¹ «Кийин Аллах Өзүнүн пайгамбарына жана ыймандууларга бейпилдик түшүрдү» (9/26)

² «Кийин Аллах ага Өзүнүн бейпилдигин түшүрдү жана силер көрбөгөгн аскерлер(и) менен кубаттады» (9/40)

³ (48:26)

⁴ «Дарактын түбүндө сага ант берген кезде, Аллах момундардан ыраазы болду. Алардын жүрөгүндөгү (изги) ниеттердин билди. Анан, аларга тынчтык-бейпилдик түшүрүп, аларды жакын жеңиш менен сыйлады» (48/18)

⁵ (Аллах) ыймандарынын үстүнө ыйман кошу үчүн ыймандуулардын жүрөгүнө тынчтык-бейпилдик түшүрдү» (48/4)

⁶ «Улуу Арштын Раббиси Улуу Аллахтан сага шыпаа сураймын» (7ирет)

⁷ «Ар кандай шайтандан, жылан-чаяндардан жана ар кандай зыяндүү көздөн мен сага Аллахтын кемелдүү сөздөрү менен коргоо тилеймин!» (3 ирет)

⁸ «Эй, Аллахым! Адамдардын Раббиси! Ушул оруну арылта көр! Шыпаа бер, Өзүң гана шыпаа берүүчүсүн! Сенин шыпаандан башкасы бекер! Эч кандай сыркоону калтырбай турган шыпаа бер!» (3 ирет)

⁹ «Эй, Аллахым! Андан (оорулудан) ысытмасын, чыйрыгуусун жана кайгыларын кетир!» (1 ирет)

¹⁰ «Мага Аллах жетиштүү! Бир Өзүнөн башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок! Өзүнө тобокел кылдым жана Ал Улуу Арштын Раббиси!» (7 ирет)

¹¹ «Ар кандай сук назардан, жаман адамдан жана сага зыян жеткирген сыркоодон мен сени Аллахтын ысымы менен окуймун. Аллах сага шыпаа берсин! Аллахтын ысымы менен окуймун!» (3 ирет)

7. Ооруган жерге колун коюп 3 ирет **بِسْمِ اللَّهِ** «Бисмиллах» деш керек. Ушуга удаа эле төмөнкү дуба 7 ирет окулат: **أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَحَدٌ وَأَحَادِرٌ** “Аувзу би иззатиллахи ва кудратихи мин шарри ма ажду ва ухаазиру”¹

Эскертүүлөр:

① «Көзү тийген адамдын заарасын ичиш керек», «Бир нерсесин өзүнө көргөзбөй алып түтөтүш керек. Кокуй, көрүп калса пайда бербей койот!» деген сыяктуу шариятта жок ар кандай ырым-жырымдарды тастыктоо туура эмес.

② Көздөн сактайт деп ар кандай мончокторду, билериктерди жана тумарларды тагып жүрүү жарабайт. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: «ким биор нерсе тагып алган болсо, ошого тапшырылат» деген. (Термизий). Бирок, эгер тагылган тумар Кураандан болсо, бул талаш маселе². Ошентсе да, такпаган абзел.

③ Унаага же башка нерселерге «ма ша Аллах, табааракаллах» деп жазып алуу, кылычтын, бычактын, көздүн сүрөтүн илип алуу же Кураанды коюп алуу же кээ бир аяттарын илип алуу, булардын бардыгы көздөн сактабайт. Тетирисинче кээде шарият арам кылган тумарлардын катарына эсептелип калышы мүмкүн.

④ Оорулуу адам дуба кабыл болушуна ишенип туруусу жана «качан пайдасы тиет?» «качан шыпаа табам?!» деп, сабырсыздык кылбашы зарыл. Эмнегедир, адамдар табыптардын «бул даарынын пайдасы (таасири) өмүр бою, акырындык менен болот» дегенин муздак кандуулук менен кабыл алат дагы, рукьянын таасири кечиксе, куйкасы курушат. Эмесе, ал Кураандан окуган ар бир аяты үчүн он эссе көбөйтүлгөн соопко ээ болот. Демек, ал сабырсыз болбой, көп-көп дуба кылып, күнлөрүнө кечирим сурап, садака кылышы зарыл. Шыпанын тездетилүүсүнө ушулардын таасири бар.

⑤ Оорулууга көптөшүп Кураан окуу Сүннөткө туура келбегендиги себептүү таасири аз болот. Ошондой эле, рукьяны кассетага, дискке жана башка ушул сыяктуу каражаттарга жазып алып угуу менен гана чектелип калуу жарабайт. Анткени, рукьянын бир шарты ниет. Рукьяда кассеталардан пайдаланганда – эгер аны угууда жакшылык болсо да – бул максат жаралбай калат. Рукья натыйжа бергенге чейин аны кайталай берүү сүннөт. Эгер чарчаса азайтып, дагы уланта бериш керек. Ал эми, белгилүү бир санды чектеп алып ошону эле кайталай берүү эгер Кураан-Сүннөттөн далили жок болсо, туура эмес.

⑥ Ал эми, дем салып, дуба окуп жаткан адам сүннөт боюнча Кураан окуп жатабы же сыйкырчыбы экенин билүү кыйын. эгер Алардан арасындагы айырмаларды билбеген мусулман ажырата албайт. Анткени, сыйкырчы дагы «Бисмиллахты» айтып, Кураан окуп, мечиттердин алдында отуруп, «Аллах-Аллах!» деп зикир кылып динчил көрүнүп сизди азгырышы мүмкүн.

¹ «Мен өзүм сезген жана сактанган нерселердин жамандыгынан Аллахтын кудурети жана улуулугу менен коргоо тилеймин!» (7 ирет)

² Кээ бир аалымдар уруксат беришкен.

■ Төмөндө азгыруучу сыйкырчы-көзү ачыктардын белгилеринен кээ бирлерин айтып төбүз: * «Пациенттен» (же клиенттен) өзүнүн жана атасынын ысымын сурайт. Рукыяда бул шарт жок жана мунун эч бир таасири да жок. * Оорулуунун кээ бир сырткы же ички кийимдерин берүүсүн сурайт. * Көбүнчө клиенттен белгилүү бир түстөгү жаныбырды сурайт¹. Ал муну жиндерине курмандык кылат жана канын оорулууга сүртөт. * Өзү да түшүнбөй турган, маанисиз тумарларды окуйт жана жазып берет. * Оорулууга кагаз берет, анын ичинде төрт бурчтук шекилдер, анын ичинде тамгалар жана цифралар жазылган болот. Сыйкырчылар бул «товарларын» «хижаб» деп аташат. * Оорулууга белгилүү мөнөткө чейин сууга жакын жолобоосун масилет берет. * «Жерге көм» же «күйдүрүп жибер» же «түтүөт» кагаз, чүпүрөк ж.б.у.с. нерселерди берет. * Оорулууга алдын ала анын атын, кай жерден келгенин, кандай ооруу менен ооруганын айтып берет². Алдына келер замат оорулууга диагноз койот же диагнозун телефондон же почтадан кабарлайт.

7 Ахлу Сунна вал Жамаа мазхабындагылар жиндер инсандын ичине кирип алышына ыйман келтиришет. Мунун далили Аллах Тааланын: «(Сүткордуктук менен акчасынан) пайда жеген адамдар (кыяматта) жиншайтан уруп далбастаган адам турган сыяктуу турат» (2/275)

¹ Кара кочкор, ала тоок сыяктуу

² Муну ага жиндери шыбырайт

Дуба

Ааламдагы бардык адамдар эч кимге муктаж болбогон Аллах Таалага муктаж жана ар Андан максаттарын тилеп турушат Анткени, Аллах Таала муну пенделерине мына бул сөзү менен парыз кылган:

﴿أَدْعُوْنِيْ أَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنْ اَلَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دَاخِرِيْنَ﴾ **«Мага дуба кылгыла, силерге жооп беремин. Ал эми, Мага ибадат (дуба) кылуудан текеберленген адамдар болсо, (кыяматта) кордолгон абалда тозокко киришет!»** (40/6).

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам бир хадисинде мындай деген: **«Ким Аллахтан бир нерсе сурабаса Ал андан ачууланат»** (Ибн Маажжа).

Мунун тескерисинче Аллах Таала пендесинин дубасы себептүү сүйүнөт. Өзүнө тажабай дуба кылгандарды сүйөт жана Өзүнө жакындаштырат.

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын сахаабалары буларды жакшы билген, жана өтө маани берип, ар бир максаттарын Аллах Тааладан сурашкан. Анын макулуктарынан бир нерсе сураштан ыйбаа кылышкан. Мунун себеби, үмүтүбүз Аллахка гана байланса экен, биз Ага жакын болсок экен, Ал дагы бизди Өзүнө жакындаштырса экен деп тилешкен. Анткени, алар Аллах Тааланын: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَإِنِّيْ قَرِيْبٌ﴾ **«(О, Мухаммад!) Эгер бир пендем сенден Мени сураса, (айткын:) Мен (аларга) жакынмын»** Бакара-186

дегенин жакшы билип, амал кылып жүрүшкөн. Аллах Тааланын алдында дубанын орду чоң жана ал Аллахтын назарында эң улук нерсе. Ошондуктан, ал (эгер бардык талап-шарттары аткарылганда) балээни кайтарат. Ушул талаптар жана себептерди орундатуу менен дуба кылса жана дубага тоскоол болчу нерселер болбосо, ар бир адамдын дубасы кабыл болот. Анан Аллах Таала дуба кылган адамга пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам баян кылган төмөндөгү үч нерседен бирин берет: **«Кайсы бир пенде дубасында күнөөнү, тууганчылыкты үзүүнү сурабаса, Аллах Таала ага ошол дубасы себептүү үч нерсенин бирин берет: же тез арада тилегенин берет же аны (ошол жерде бериш үчүн) акыретке кечиктирет же болбосо, (ага келе жаткан) жамандыктардан сураганына жарашасын андан буруп жиберет. Анда сахаабалар: «анда (дубабыздын ичинде тилек-максаттарыбызды) көбөйтөлүбү?» дегенде, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: «Аллах көбүрөөк берет» - деди»** (Ахмад)

❖ **Дубанын түрлөрү:** Дубанын эки түрү бар: **1) Ибадат дубасы.** Намаз, орозо сыяктуу. **2) Муктаждыкты жана маселени суроо.**

❖ **Кайсы амал абзел?** Кураан окуубу, зикирби же Аллахка дуба кылып муктаждыкты сурообу? Жалпысынан алып караганда бардыгынан Кураан окуу абзел. Бирок, кээ бир шарт жана орундарда берки экөө абзелдикте биринчи болуп калышы мүмкүн. Маселен, Арапа күнү Арафат майданында туруп дуба кылуу Кураан окуудан абзел. Ошондой эле, парыз намаздардын аркасынан пайгамбарыбыздан мурас зикирлерди кылуу дагы Кураан окуудан абзел.

❖ **Дубанын кабыл болуусуна** эки себеп бар: сырткы жана ички.

А) Сырткы себептер: садака, даарат, намаз, кыбылага жүздөнүү, намазда кол көтөрүү, Аллахка, Өзүнө гана ылайык болгон сана-мактоолор айтуу, сураган нерсесине ылайык болгон Аллахтын ысым-сыпаттарын тилге алуу: маселен,

Аллахтан бейишти сураганда «Рахийм» (Ырайымдуу) «Карийм» (Жоомарт) деген ысымдары менен кайрылуу, залымдерден өч алып берүүнү сураганда «Жаббар» (Өзүнө күч менен моюн сундуруучу) жана «Каххар» (Каардуу, Кудуреттүү) деген ысымдары менен жалбаруу ж.б.у.с. **Сырткы себептерден дагы кээ бирлери:** дубасынын башында, ортосунда жана акырында пайгамбарыбызга салават-салам айтуу, күнөөсүн мойнуна алуу, берген нээматы үчүн Аллахка шүгүр кылуу, далилдерде келген «кабыл болууга эң ылайык убакыттарда жана орундарда» дуба кылуу.

Дуба кабыл болот деп үмүт кылынган убакыттар: Күн-түн арасында: **1)** Түндүн акыркы үчтөн бир бөлүгүндө. Пайгамбарыбыздын билдиргенине караганда ушул маалда Аллах Таала Дүйнө Асманына түшүп, «ким азыр менден эмне сураса – берем!» дейт экен. **2)** Азан менен икаматтын аралыгы, **3)** даараттан кийин, **4)** саждада турганда, **5)** намазда салам бергенге чейин, **6)** намаздардан кийин, **7)** Кураан окугандан кийин, **8)** короз кычкырганда, **9)** сапарда, **10)** мазлум¹ болуп турганда, **11)** өтө муктаж болуп, зарыгып турганда, **12)** атасы баласына бата бергенде, **13)** мусулман адам бурадарынын акысына ал жок мезгилде кылган дуба, **14)** душманга жолугуу алдынан кылынган дуба. Жума ичинде: Жума күнү, айрыкча жума окулгандын акыркы сааттарында.

Айлардан: **1)** Рамазан айында ооз ачардан мурун жана саарлыкта, **2)** Кадыр түнүндө, **3)** Арапа күнү.

❖ Ал эми, дуба кабыл болчу кереметтүү орундар жөнүндө айтсак, алардан кээ бирлери: **1)** ар кандай мечитте, **2)** Каабада, айрыкча Мултазамда² жана Макаамы Ибрахимде³, **3)** Сафаа менен Марванын үстүндө, **4)** Арафатта, **5)** Муздалифада, **6)** Минаада⁴, Зам-зам суусун ичип жаткан жерде ж.б.

Б) Ички себептер: Дубага чейин: **1)** чыныгы тооба, **2)** бирөөнүн акысынан кутулуу, **3)** жеген-ичкени, кийгени, үйү адал акчадан табылган болсо, **4)** көп таат-ибадат, **5)** арамдардан актануу, **6)** шектүү жана кумардуу нерселерден абайлоо. Дуба учурунда: **1)** жүрөктүн сергек болуусу, **2)** Аллахтан үмүт үзбөө, **3)** катуу тиленүү, **4)** жалынып-жалбаруу, **5)** берилип, тажабай суроо, **6)** натыйжаны Өзүнн гана күтүү, **7)** Андан башкага үмүт байлабоо, **8)** кабыл болуусуна ишенүү.

❖ **Дуба кабыл болуусуна эмнелер тоскоолдук кылат?** **1)** Аллахка кошуп башкага дуба кылуу, **2)** жалпы нерседен бир нерсени ажыратып дуба кылуу. Маселен, тозоктон коргоо сурап чектелүүнүн ордуна, «эй, Аллах! Мени тозоктун ысыгынан, караңгылыгынан сакта!» деген сыяктуу. **3)** акыйкатсыздык менен өзүнүн жана башкалардын зыянына дуба кылуу, **4)** күнөөнү, тууганчылыкты үзүүнү сурап дуба кылуу, **5)** Аллахтын каалоосун

¹ Мазлум - биреден зулум керген адам

² Мултазам – Каабанын кара таш турган бурчу менен эшигинин аралыгы.

³ Макаамы Ибрахим – Кааба мечитиндеги Ибрахим алейхи салам ибадат, дуба кылып турган орун

⁴ Арафат, Муздалифа жана Минаадагы дубанын кабыл болушу хаж кіндеріне чектелген

шарт кылып дуба кылуу. Маселен: «Эй, Аллахым! Эгер кааласаң, мага түкүндөй тилегимди бер!» деген сыяктуу. **6)** дубаны шашылтыруу. Маселен: «дуба кылдым эле-го, эмнеге натыйжа болбой жатат!» деген сыяктуу, **7)** «Чарчадым!» же «тажадым» деп, токтотуп коюу, **8)** сезими жок жүрөк менен дуба кылуу, **9)** Дуба адебин сактабай дуба кылуу. Дуба адебинен бири дубанын башында, ортосунда жана акырында пайгамбарыбызга салават-салам айтуу. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам бир киши намазда бирок, пайгамбарыбызга салам айтпай дуба кылган адамды көрүп: «бул адам шашылып жатат!» деди жана аны же башка бир адамды чакырып: «качан силерден бирөөңөр Аллахка дуба кылчу болсо, оболу Аллахка санаа-мактоо, андан кийин пайгамбарга салам-салават айтсын жана андан кийин каалаган нерсесин сурасын» деди. (Термизий) **10)** Мүмкүн эмес нерсени суроо. Маселен: «эй, Аллахым! Мен ушул дүйнөдө түбөлүк жашайын-чы?» деген сыяктуу. **11)** Ашыкча созуп, обонго салып жиберүү. Аллах Таала айткан: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ **«Раббиңерге коркуп-жалбарып жана акырын-кунуя дуба кылгыла! Ал чектен чыккандарды сүйбөйт!»** (7/55). Ибн Аббас мындай деген: **«Дуба кылганда созуп, обонго салып жиберүүнү карагыла жана абайлагыла. Мен пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламга жана сахаабаларга замандаш болуп жашадым. Алар мындай кылбайт эле»** (Бухарий) **12)** Дубада добушту ашыкча көтөрүү. Аллах Таала айткан: ﴿وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا﴾ **«Намазыңды (дубаңды) жарыя да кылба, кунуя да кылба. Ушунун ортолугундагы жолду танда»** (17/110). Аиша энебиз: «бул аят дуба жөнүндө түштү» деген.

❖ **Дубанын мустахаб (пайгамбарыбызга сүйүктүү) болгон шекили төмөндөгүчө:** **1)** Аллахка сана-мактоо айтат, **2)** Пайгамбарыбызга салават-салам айтат, **3)** күнөөлөрүн мойнуна алып, тооба кылат, **4)** берген нээматы үчүн Аллахка шүгүр кылат, **5)** берилип киришүү жана кыска-нуска болушуна аракет кылуу. Пайгамбарыбыз менен сахаабаларынын дубалары ушундай болгон. **6)** Дубаны пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламга салават-салам менен бүтүрүү.

Жаттап алуу зарыл болгон дубалар:

Качан окулат?		Пайгамбарыбыз (САВ) үйрөткөн дубалар
Уйкудан мурун жана кийин	Жатарда: « بِسْمِكِ اللَّهُمَّ أَمُوتَ وَأَحْيَا » “Бисмикаллохумма амууту ва ахйа” ¹ Турганда: « الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَمَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ » “Алхамду лиллаҳиллазий ахйаана баъда маа амаатана ва илайҳиннушуур” ²	
Уйку-сунда чоочуса	«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَمَنْ شَرَّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ» “Ауузу би калиматиллахит тааммати мин газабихи ва иқобихи ва мин шарри ибаадихи ва мин ҳамазаатиш шаятийни ва ай яхзуруун” ³	
Түш көрсө	Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «Эгер силерден бирөөнөр жагымдуу түш көрсө бул – Аллахтан. Демек, Аны даңазалап, бул түштү айта бергиле. Ал эми, мындан башкачасын: жагымсыздарын көрсө, ал – шайтандан. Демек, анын жамандыгынан Аллахтын коргоосуна качып, ал түштү эч кимге айтпасын. Бирок, ал зыян кылбайт.	
Бир жерден чыкканда	((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَرَلَّ أَوْ أَرَلَ، أَوْ أَضِلَّ أَوْ أَضَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ)) “Аллохумма инний ауузу бика ан азалла ав узилла ав адилла ав удилла ав азлама ав узлима ав ажхала ав южхила алайһа” ⁴ (بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) “Бисмиллахи таваккалту алаллохи ла хавла ва ла қуввата илла биллах!” ⁵	
Мечитке кирсе	بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ. Эгер мечитке кирсе, оң буту менен басып: “Бисмиллахи вассаламу алаа росулиллахи, Аллохуммагфир лий зунувбий вафтаҳ лий абвааба роҳматик” десин. ⁶	
Мечиттен чыкса	بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ. Сол буту менен басып: “Бисмиллахи вассаламу алаа росулиллахи, Аллохуммагфир лий зунувбий вафтаҳ лий абвааба фадлик” десин. ⁷	
Жаңы үйлөнгөндө	« بَارِكْ اللَّهُ لَكَ، وَبَارِكْ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ » “Барокаллоху лака ва барокаллоху алайка, ва жамаъа байнакума фил хайр!” дейт. ⁸	
Короз, эшек, жана иттин добушун укса	«Эгер эшектин добушун уксаңар, анын жамандыгынан Аллахтан пана тилегиле. Себеби, ал шайтанды көргөн болот. Ал эми, короздун кычкырганын уксаңар, Аллахтын пазилеттерин сурагыла. Анткени, ал периштени көргөн». «Эгер түндөсү иттин үргөнүн жана эшектин айкырганын уксаңар, Аллахтан коргоо тилегиле»	

¹ Мааниси: «Аллахым, Сенин ысымың менен өлөмүн жана тирилемин!» Анткени, уйку кичинекей елим болуп саналат

² Мааниси: «Өлгөндөн соң кайра тирилткен Аллахка даңк!»

³ Мааниси: «Мен Анын ачуусунан, жазасынан, пенделеринин жамандыгынан, шайтандын азгыруусунан жана (ушунун бардыгы) менде болуусунан Аллахтын кемелдүү сөздөрү менен коргоо тилеймин!»

⁴ Мааниси: Эй, Аллахым! Мен жаңылуудан жана мени бирөө жаңылтуусунан, адашуудан жана мени бирөө адаштыруусунан, зулудан жана мага бирөө зулум кылуусунан, наадандыктан жана мага бирөө наадандык кылуусунан Сенден коргоо тилеймин!

⁵ Мааниси: «Аллахтын ысымы менен өзүмдү Аллахка тапшырдым. Бардык күч кудурет Аллахтын гана жардамы менен!»

⁶ Мааниси: «Аллахтын ысымы менен! Аллахтын элчисине салават-саламдар болсун! Аллахым, менин күнөөлөрүмдү кечир жана мага ырайымыңдын эшиктерин ач!»

⁷ Мааниси: «Аллахтын ысымы менен! Аллахтын элчисине салават-саламдар болсун! Аллахым, менин күнөөлөрүмдү кечир жана мага ырайымыңдын эшиктерин ач!»

⁸ Мааниси: «Аллах (сени ага, аны) сага берекеттүү кылсын! Экөөңдү жакшылык менен баш коштурсуң!»

Сага бирөө «сени Аллах үчүн сүйөм» десе	«Ахаббак аллазий ахбабтаний лах» деп жооп берет. ¹
Мусулман жана каапыр адам чүчкүрсө	«Эгер бирөөнөр чүчкүрүп «ал-хамду лиллах» (Аллахка шүгүр) десе, ага бурадары же шериги «ярхамук Аллах» десин. Эгер ага «ярхамук Аллах» десе, ага «яхдийкумуллаху ва юслих баалакум» (Аллах сени туура жолго багыттап, дилиңди тазартсын) деп жооп берсин» «Эгер бир каапыр чүчкүрүп «Аллахка шүгүр» десе, ага «яхдийкумуллах» дегин, «ярхамукаллах» дебегин»
Кайгыга батканда	((الَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْعَظِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ)) «Ла илаха иллаллохул Халиймул Азийму, ла илаха иллаллоху Роббул аршил азийми, ла илаха иллаллоху роббус самаавати ва роббул арди роббул аршил азийми!» ² «Йа Хаййун, йа Каййувмун! Би рохматика астагийс! “Эй, Тирүү, эй Түбөлүк туруучу! Ырайымдуулугуң урматы Сага гана жалынамын!»
Душманга жолукса	«اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِي السَّحَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ اهْزِمَهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ» «Аллохумма Мунзилал китааб ва Муэрияс сахааб, сарийгал хисааб, ахзимил ахзааб! Аллохумма ахзимхум ва залзилхум!» ³
Иш оор болсо	«اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا» «Аллохумма ла сахла илла ма жаалтаху сахлан. Ва Анта тажъалул ҳазана иза шиъта сахлан!» ⁴
Карыздан кутулганда	«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْبَغْلِ وَضَلَعِ الدِّينِ وَغِبَابَةِ الرِّجَالِ» «Аллохумма инний ауузу бика минал ҳамми вал ҳазани вал ажзи вал касали вал жубни вал бухли ва далаъуд дайни ва галабатир рижаали» ⁵
Ажатканада	Киргенде: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغَبَاتِ وَالْغَبَاتِ» «Аллохумма инний ауузу бика минал хубуси вал хабаиси» ⁶ Чыкканда: «غُفْرَانِكَ» «Гуфранак» «Кечир мени!» ⁷
Намазда шайтан азгырса	«ذَاكَ شَيْطَانٌ يَقُولُ لَكَ خَيْرًا فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فْتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْهُ، وَاتَّقِ عَلَى يَسَارِكَ ثَلَاثًا» «Аувзу биллахи минаш-шайтоонир-ражийм» деп, сол тарабына үч ирет түкүрөт

¹ Мааниси: “Эгер Аллах үчүн мени сүйгөн болсон, сени Аллах сүйсүн»

² Мааниси: Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана пейили Жумшак, Улуу Аллах гана бар! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана улуу Арштын Раббиси Аллах гана бар! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана улуу Арштын Раббиси, жердин Раббиси жана асмандардын Раббиси болгон Аллах гана бар!

³ Мааниси: «Аллахым! О, асмандан Китеп түшүргөн! О, булуттарды жүргүзгөн! О, тез эсептешүүчү! Душманды тыркырат! О, Аллахым! Аларды тыркырат жана жүрөгүнө коркунуч сал!»

⁴ Мааниси: «Аллахым! Өзүң жеңил кылган нерсе гана жеңил! Сен эгер кааласаң кайгыны жеңил кыласың!»

⁵ Мааниси: «Аллахым! Мени кайгы-кападан, алсыздык-жалкоолуктан, коркоктуктан, бакылдыктан, карыздын жүгүнөн жана адамдарга жеңилип калуудан сакта!»

⁶ «Аллахым! Мени эркек жана ургаачы жин-шайтандардан сакта!»

⁷ Мунун мааниси жөнүндө бизге замандаш бир алым: «Адампенде эгер ойлосо, ичиндеги акылеттерин чыгарып турганы дагы чоң нээмат. Башка нерселерди айтпай, эле койлоу, пенде ушул нээматтын акысын дагы ибадат менен кайтаруудабы?! «Мени кечир» дегендин мааниси ушул болсо ажеп эмес»

Саждала	((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي كُلَّهُ دَقَّةً وَجَلَّةً وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ وَأَوَّلَهُ وَأَخْرَهُ)) “Аллохуммагфир лий занбий куллаху, диққаху ва жилаху, аввлвху ва аахираху ва алаанийтаху ва сирраху!” ¹ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمَعْفَاتِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَبِكَ مِنْكَ لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ) “Аллохумма инний аузу би ризока мин сахатика, ва би муъфатика мин уқубатика, ва аузу бика минка, ла ухсий санаа, ан алайка. Анта камаа аснайта алаа нафсика!” ²
Тилават сажда-сы	«اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتَ وَلَكَ اسْلَمْتُ سَجِدْ وَجْهِي لِلذِّي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ» “Саждада ваажхий лиллазий халақаху ва саввараху ва шаққо самъаху ва басораху би ҳавлиҳи ва қувватиҳи! Табаарокаллоху аҳсанал холиқийн”
Намазга киришүү	«اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا تَقْنِي الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي بِالْمَاءِ وَالْتَلَجِ وَالْبَرْدِ» “Аллохумма, бааид байний ва байна хатаая камаа бааъадта байнал машириқи вал магриби! Аллохумма, наққиний мин хатаайоя камаа юнаққа ас савбул абяду минад данас! Аллохумма, агсилний мин хатаайоя бис салжи вал мааи вал барад!” ⁴
Намаздын акырында	(اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) “Аллохима инний золамту нафсий зулман касийрон! Ва ла яғфируз зунуувба илла Анта! Фағфир лий магфиротан мин индика варҳамний! Иннака Анта ал Ғофурур Рохийм!” ⁵
Жакшы-лык кылган адамга	«جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا؛ فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ» “Жазаакаллоху хойрон!” “Аллах сага жакшы сооптор жазсын!» деп көп ыраазычылык билдирет. Ал эми, наркы адам буга: “Ва ийяак!” «Сага дагы» деп жооп айтат.
Жамгыр жаганда	«مَطَرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ» “Мутирнаа би фадлиллаҳи ва роҳматихи” ⁶
Шамал соккондо	«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسَلَتْ بِهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسَلَتْ بِهِ» “Аллохумма, инний ас, алука хойраха ва хойра ма фийха ва хойра ма урсилат биҳи! Ва аузу бика мин шарриха ва шарри ма фийха ва шарри ма урсилат биҳи!” ⁷

¹ “Эй, Аллахым! Менин бардык күнөөлөрүмдү: чоң – кичинесин, жашыруун – ашкересин жана мурунку – кийинкилерин кечире көр!”

² Эй, Аллахым! Мен Сенин ачуундан ыраазычылыгың менен, азабыңдан тынчтыгың менен жана Сенден Өзүң менен коргоо тилеймин! Сен Өзүңө айткандай мактоолорду мен Сага санап бүтүрө албаймын!

³ Эй, Аллахым! Өзүңө сажда кылдым, ыйман келтирип жана моюн сундум! Менин жүзүм аны жараткан, сүрөт-шекил берген жана көз-кулагын ачкан Аллахка сажда кылды! Эң сонун жаратуучу Аллах Улуу!”

⁴ “Эй, Аллахым! Мен менен каталарымдын арасын чыгыш менен батыштай алыстат! Аллахым! Ап-апак чапан кирден таза болгондой, мени каталарымдан тазала! Аллахым! Мени суу менен, кар менен жана мөндүр менен жуу!”

⁵ Эй, Аллахым! Мен өзүмө көп зулум кылып алдым! күнөөлөрдү Өзүң гана кечиресиң! Мени Өз кечиримиң менен кечире көр жана мага ырайым кыл! Сен Кечирүүчү, Ырайымдуусуң!

⁶ «Аллахтын ырайым-пазилети менен жамгырга жеттик!» деп, көп дуба кылып, каалаган тилегин сурайт. Себеби, бул – дуба кабыл болуучу убакыт.

⁷ “Эй, Аллахым! Мен Сенден мунун жакшылыгын тилеймин! Анын ичиндегинин жакшылыгын жана Өзүң жиберген нерсенин жакшылыгын тилеймин! Андан, ичине каткан жамандыгынан жана Өзүң жибергендин жамандыгынан сатай көр!”

Жаңы айды көргөндө	« اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، هَلَالٌ خَيْرٌ وَرُشْدٌ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ » “ Аллоху акбар! Аллохумма, ахҳилху алайна бил амни вал иймаани вас алаамати вал ислами ват тавфийқи ли ма тухиббу ва тарзо, Роббуна ва Роббука Аллох! ” ¹
Сапарга узатууда	« أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ » “ Аставдиъуллоҳа дийнака ва амаанатика ва хавотийма амалика ” ² Анда сапарга кетип жаткан адам: « أَسْتَوْدِعُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيغُ وَدَانِعُهُ » “ Аставдиукумуллохуллазий ла тузийъу вадаъиуху ” ³
Сапар дубасы	« اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ * وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَىٰ، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَىٰ، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ » “ Аллоху акбар, Аллоху акбар, Аллоху акбар! Субҳаналлазий саххора лана ҳаза, ва ма кунна лаху муқринийн. Ва инна ила Роббина ла мунқолибуун. Аллохумма, инна нас, алука фи сафарина ҳаза ал бирро ват тақва, ва минал амали ма тарзо! Аллохумма ҳаввин алайна сафарона ҳазо ва атви анна буъдаху! Аллохумма Анта с Соҳибу фис сафари вал Халийфату фил аҳл. Аллохумма инний аузу бика мин ваъсаис сафари ва ка,аабатил манзари ва суу,ил мунқолаби фил маали вал аҳли! ” ⁴ Ал эми, сапардан кайтканда, жогорудагы дубага кошуп: « أَيُّبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ رَبِّنَا حَامِدُونَ » “ Аййбууна, тааибууна, аабидууна, ли Роббина ҳаамидууна! ” ⁵
Езине жаккан же жакпаган бир иш болсо	Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам бир жагымдуу иш болсо “ал хамду лиллахиллазий би неъматихи татиммус солиҳот” (Анын неъматин себептї жакшылыктар тїгел болгон Аллахка даўк!” деп, эгер жагымсыз иш болсо “ал хамду лиллаҳи ала кулли хал” (ар қандай абалда Аллахка мактоо болсун!) деп дуба кылчу эле.

¹ “О, Аллахым! Аны бизге ыймандын, тынчтыктын, исламдын айы кылып бер! Жакшылыктын, тууралыктын айы кылып бер! (Эй, жаңы ай!) Сенин Раббин дагы, менин Раббим дагы – Аллах!”

² “Дининди, аманатыңды жана ишиндин натыйжасын Аллахка аманат тапшырдым!”

³ “Мен дагы силерди аманаттарын бекем коргогон Аллахка тапшырдым!” деп жооп берет.

⁴ “Аллаху Акбар, Аллаху Акбар, Аллаху Акбар! Бизге ушул унааны моюн сундуруп берген Аллах Аруу-Таза! Биз бул жакындай алмак эмеспиз. Биз албетте Раббизге кайтып барабыз. Аллахым! Ушул сапарыбызда Сенден жакшылыкты, такыбалыкты, Өзүң ыразы боло турган иштерди сурайбыз! Аллахым! Бизге бул сапарыбызды жеңил кыл! Алысын жакын кыл! Аллахым, сапарда Шерик дагы Өзүңсүн, үй-бүлөдө (коргоочу болуп) калган да Өзүңсүн! Бизди сапар машакаттарынан, жаман көрүнүштөрдөн жана мал-мүлк менен үй-бүлөгө жаман кайтуудан сакта!”

⁵ “Тооба кылып, ибадат менен жана Раббизге мактоо айтып кайтып келдик” деген дубаны окуйт.

Жагаарда	<p>«اللَّهُمَّ أَسَلْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ وَرَغِبْتُ إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَلْجَأَ وَلَا مَلْجَأَ مِنْكَ 1) «<i>Аллохумма, асламту нафсий илайка, ва вадаъту амрий илайка ва алжа,ту захрий илайка роҳбатан ва рогбатан илайка, ла малжа,а ва ла манжаа минка илла илайка, ааманту би китаабик аллазий анзалта ва би набиййик аллазий арсалта!</i>»¹</p> <p>2) «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَأَوَانَا فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَيِّ 2) «<i>Алҳамду лиллаҳ аллазий атъамана ва сақона ва кафаана ва аваана! Фа кам мимман ла каафия лаху ва ла му,вия!</i>»²</p> <p>3) «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبِّي بِكَ وَضَعْتُ جَنِّي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي 3) «<i>Субҳаанак Аллохумма Роббий, бика вадаъту жанбий ва бика арфаъху! Ин амсакта нафсий, фағфир лаҳа! Ва ин арсалтаҳа фаҳфаз ҳа бима таҳфазу биҳи ибадакас солиҳийн!</i>»³</p> <p>4) Эки кул аузуну окуп, колуна дем салып, колу жеткен жерге чейин денесин сылап чыгат. 5) Ар түн сайын “Алиф-лам-мим (сажда)” менен “Табааракты” окумайынча жатпасын.</p>
Намазга чыкканда	<p>(اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمِنْ بَيْنِ يَدَيِ نُورًا، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، وَأَعْظَمْ لِي نُورًا يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ)</p> <p>«Аллохуммажъал фи қолбий нуурон, ва фи самбий нуурон, ва фи басорий нуурон ва мин байни ядаиа нуурон ва мин холфий нуурон ва ан ямийний нуурон ва ан шималий нуурон, ва мин фавқий нуурон ва мин таҳтий нуурон! Ва аъзим лий нуурон йа Роббал ааламийн!»⁴</p>
Истихаара дубасы	<p>Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: «Эгер силерден бирөөнөр бир ишке киришүүнү кааласа, парыздан башка эки ирекет намаз окусун жана мындай десин: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ هَذَا الْأَمْرَ (ثُمَّ تَسْمِيهِ بَعِينَهُ) خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَأَقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَأَصْرِفْهُ عَنِّي وَأَصْرِفْنِي عَنْهُ وَأَقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ»</p> <p>«Аллохумма инний астхийрука би илмика ва астақдирука би қудротика ва ас,алука мин фадлика, фа иннака тақдиру ва ла ақдиру ва таъламу ва ла аъламу ва анта аллаамул ғуйувб, Аллохумма фа ин кунта таъламу ҳазал амри хойран лий фий дийний ва маъаший ва аақибати амрий фақдурху лий ва яссирху лий сумма баарик лий фийҳи! Ва ин кунта таъламу анна ҳазал амру шаррун лий фий дийний ва маъаший ва аақибати амрий фасрифху анний ва асрифний анху вақдур лий ал хойра хайсу каана сумма раззийн биҳи!»⁶</p>

¹ “Эй, Аллахым! Өзүмдү Сага багынтыым, ишимди Сага тапшырдым, коркуу жана үмүт менен Сага жөлөндүм! Өзүндөн Сенин Өзүңө гана жалынабыз! (Азап менен) туткуучу да Өзүң, куткаруучу да Өзүң! Түшүргөн Китебиңе жана жиберген пайгамбарыңа ыйман келтирдим!”

² Мени жедирген, ичирген жана жетиштүү Жөлөк болгон Аллахка санаа-мактоолор! Нечендеген пенделер таянчы да жок, камкору да жок жүрүшөт!

³ Аллахым, мен Сени бирдык кемчилдиктүү сыпаттардан аруулаймын! Раббим менин! Сен деп жаттым, Сен турамын. Эгер (ушул уктаган бойдон) жанымды алчу болсоң, аны кечире көр! Эгер албасаң, аны салих пенделеринди сактагандай сактай көр!

⁴ “Эй, Аллахым! Менин жүрөгүмө, кулагыма, көзүмө нур бер! Менин алды тарабыман, арка тарабыман, оң жана сол тарабыман, үстү жана асты жагыман нур бер! Эй, ааламдардын Раббиси, менин нурумду көбөйт!

⁵ «Истихааранын мааниси «жакшысын тандоо» дегенди билдирет.

⁶ «Эй, Аллахым! Мен Сенин билдирүүң менен жакшысын тандаймын, Сенин кудуретинден күч талап кыламын, Сенин пазилетинди суранамын! Чынында, Сенин кудуретиң жетет, меники жетпейт, Сен билесиң, мен билбеймин жана Сен кайыптарды эң жакшы Билүүчүсүң! Аллахым! Эгер Сен ушул⁶ ... ишти менин диним, жашоом жана ишимдин натыйжасы үчүн жакшы деп билсең, аны мага тагдыр кыл, жеңил кыл жана берекелүү кыл!

Маркумдарга дуба кылганда	<p>Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам өлүктөр үчүн мындай дуба кылган:</p> <p>«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمِي، وَعَافِهِ وَأَعْفِ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَّوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَأَغْسِلْهُ بِالمَاءِ وَالتَّلْحِجِ وَالْبِرْدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ البُتُوبَ الأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دارًا خَيْرًا مِنْ دارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الجَنَّةَ، وَأَعِزَّهُ مِنَ عَذَابِ القَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ»</p> <p>«Эй, Аллахым! Ага ырайым кыл, аны кечир, ага бейпилдик бер! Барганда урматтуу кыл, кирээр ордун кенен кыл! Аны суу, кар жана мөндүр менен (жууган сыяктуу) жууп-тазала! Анын күнөөлөрүн ап-апак чапанды кирден тазарткан сыяктуу тазарт! Ага бүл дүйнөдөгүсүнөн жакшыраак үй, жакшыраак эл-бүлөө, жакшыраак жуп-түгөй насип кыл! Аны бейишиңе киргиз жана кабыр азабы менен тозок азабынан сакта!»</p>
Көрүстандын алдынан өткөндө	<p>السلام عليكم دار قوم مؤمنين - أو: أهل الديار من المؤمنين - وأنا إن شاء الله بكم لإلحاقون، يرحم الله المستقدمين منا والمستأخرين، نسأل الله لنا ولكم العافية، اللهم لا تجرمنا أجرهم، ولا تفتننا بعدهم، واغفر لنا ولهم.</p> <p>«Ассаламу алайкум дара кавмиин мууминийн! Ва инни ин ша Аллах бикум лахикуун! Ярхамуллах ал мустакдимийна мина вал муста,хирийн! Нас, алуллаха лана ва лакум ал аафиях! Аллахумма ла тухарримна ажрохум ва ла туфаттинна ба,дахум! Вагфир лана ва лахум!»¹</p>
Кайгы-капа маалында	<p>«اللهم انى عبدك وابن عبدك وابن امتك ناصيتى بيدك ماضٍ في حكمك عدلٌ في قضاؤك اسألك بكل اسم هو لك سميت به نفسك أو علمته أحدا من خلقك أو أنزلته في كتابك أو استأثرت به فى علم الغيب عندك أن تجعل القرآن ربيع قلبي ونور صدري وجلاء حزني وذهاب همي.»</p> <p>Аллохумма, инний абдука вабну абдика вабну аматик. Наасиятий би ядик, маазин фийя хукмук. Адлун фийя қадооук. Ас, алука би куллисин хува лак, саммайта биҳи нафсак ав анзалтаху фий китаабик, авис-таьсарта биҳи фи илмил гойби индак: ан тажъуу-Қуръаана рабиъа қалбий ва нувра содрий ва жалааъа хузуний ва захааба ҳаммий!»²</p>

Эгер Сен ушул ... ишти менин диним, жашоом жана ишимдин натыйжасы үчүн жаман деп билсең, аны менден, мени андан буруп жибер! Жана кайда болсо да мага жакшылыкты тагдыр кыл! Кийин мени ага ыраазы кыл!»

¹ Эй, ыймандуулардын мекени! Силерге Аллахтын саламы болсун! Мен дагы Аллах каалаганда артыңардан барамын. Аллах биздин арабыздан мурда жана кийин өлгөндөрдү Өз ырайымына алсын! Силерге да, бизге да бейпилдик берсин! Эй, Аллахым! Алардын сообунан бизди кур калтырба, алардан кийин биздин башыбызга оор сыноолорду салба! Алардын да, биздин да күнөөлөрүбүздү кечир!» деп дуба кылуусу – сүннөт.

² «О, Аллахым! Мен Сенин пендеү жана пендеү менен күйүүдүн баласымын. Менин маўдайым (тагдырым) Өз колууда. Өкүмү мага өткiчi. Мен женiндегi чечимiү адилет. Мен Сенин Өзiүдi-Өзiү атаган, китебиүде тiшiрген жана Өз алдыүдагы кайып илиминде сактаган бардык (улуу-керкем) ысымдарыүды ортого коюп суранам: Куранды жiрегiмдiн жазы, кекiрегiмдiн нуру жана бардык кайгы-капаларымды кетиричi кыла кер!»

Пайдалуу соода

Аллах Таала инсан затын ааламдагы бардык макулуктардан абзел кылып жаратты, сүйлөө нээматын берди. Сүйлөшүү нээматынын жалгыз куралы – тил¹. Пенде аны жакшылыкка да, жамандыкка да пайдалана алат. Жакшылыкка пайдаланганда тил өзүнүн ээсин эки дүйнөдө бакыт-таалайга, бийик даражаларга жеткирет. Ал эми ким жамандыкка пайдаланса аны эки дүйнөдө кайгылуу акыбеттерге кириптер кылат. Тил менен аткарыла турган жакшы амалдардын эң улугу Кураан окуу андан кийин **Аллахты зикир кылуу**. **Аллахты зикир кылуунун абзелдигин баяндаган** көп хадистер айтылган. Алардан бири мына бул: “Эй, уккула! Мен силерге эң жакшы амалдын кабарын билдирейинби? Ал амал Падышаңардын (Аллахтын) алдында силерге эң жакшы мүнөздөмө болуп берет, даражаңарды эң бийиктерге көтөрөт. Ал амал силер үчүн алтындарды жана (санаксыз) акчаларды садака кылгандан жакшыраак, душманыңарга жолугуп, (чер жазып) согушкандан жагымдуураак” (Сахаабалар:) “Ооба, айтыңыз” дегенде, (пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам:) “**Ал – Аллахты зикир кылуу**” – деди. (Термизий). Дагы мындай деген: “Раббисин зикир кылып эскерген пенде менен зикир кылбаган пенденин мисалы тирүү менен өлүк сыяктуу” (Бухарий, Муслим) Аллах Таала бир кудсин хадисте айткан: “Мен пендемдиндин ойундагыдаймын жана мени эстегенде ал менен биргемин. Эгер ал Мени өзүнчө эскерсе, Мен дагы аны Өзүмчө эскеремин. Эгер элдердин алдында эскерсе, Мен аны алардан улугураак элдердин (периштелердин) алдында эскеремин. Эгер ал мага бир карыш жакындаса, Мен ага бир чыканак жакындаймын...” (Бухарий) дагы пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам бир хадисинде зикир кылгандарды мындай сыпаттаган: “Өзгөчө адамдар (соопто) озуп кетишти!” (Сахаабалар) сурашты: “Ким алар, эй, Аллахтын элчиси?” Айтты: Аллахты көп зикир кылган эркектер менен аялдар!” (Муслим). Ал сахаабаларына осуят кылып дагы мындай деген: “тилиңер ар дайым Аллахтын зикири менен нымдашып турсун!” (Термизий) Зикирдин пазилети жөнүндө мындан башка да көп аят-хадистер айтылган.

Сооптордун көбөйтүп берилүүсү: Жакшы (салих) амалдардын сооптору Кураан окуунун сообу сыяктуу көбөйтүп берилет. Бул эки нерсеге жараша болот: 1) Жүрөктөгү ыйман, ыклас, Аллахты сүйүү жана буларга натыйжа болуп келген иштерге жараша. 2) Тил сүйлөп зикир кылганда жүрөктүн ага пикир кылуу менен жор болушуна жараша. Эгер ушул шарттар толук табылса, Аллах Таала зикир кылуучунун бардык күнөөлөрүн өчүрүп, соопторун дагы толук берет. Кемчилдиктүү зикр кылгандарга да ошого жараша азыраак берилет.

Зикирдин пайдасы жөнүндө Шейхул Ислам: «Эгер адамдын жүрөгүн балык деп эсептесек, зикир – бул суу. Суу болбосо балыктын абалы эмне болот?» деген.

¹ Бирок бул эки миздii курал

Төмөндө зикирдин кээ бир пайдаларынын тизмеси: * Аллахты сүйүүнү, Ага жакындыкты, Андан коркууну, Ага тооба кылууну, кайтууну жаратат. Анын ыраазы болушуна, дайым сага назар салып туруусуна себеп болот. Ага итаат-ибадатта болуп турууга жардамы тиет. * Жүрөктөн кам-кайгыны айдап, ордуна шаттык-кубанычты тартуулайт, жүрөктө тазалыкты күчкүбүт жана сергектикти жаратат. * Жүрөктө бир боштук бар, аны Аллахтын зикиринен башка эч нерсе толтура албайт. Бир катуулук бар, аны да Аллахтын зикиринен бөлөк эч нерсе жумшарталбайт. * Жүрөктүн шыпаасы, дарысы, ылаззаты – зикир! Бул ылаззатка тең келген ылаззат ааламда жок!¹ Кайдыгерлик – жүрөктүн илдетти. * Зикирди аз кылуу адамдын мунафык экенине далил. Ал эми көбү болсо ыймандын күчтүүлүгүн, Аллахка болгон сүйүүнүн чындыгын билдирет. Анткени, ар бир жүрөк сүйгөнүн көп эскерет. * Эгер пенде кененчилик, жеңилчилик убактысында зикири менен Аллах Тааланы тааныса, Аллах Таала аны башына оор иш түшкөндө тааныйт (жардам берет). Айрыкча, өлүм алдындагы өлүм далбасасы убактысында. Адамдын башына сөзсүз түшө турган машакаттардын бири – өлүм далбасасы². * Зикир Аллахтын азабынан кутулууга, асмандан тынчтык-бейпилдик түшүшүнө, Аллахтын ырайымы ороп алуусуна жана зикир кылуучуга периштелер истигфар³ айтуусуна себеп болот. * Зикир себептүү тил бейпайда сөздөрдөн, кыйбаттан, ушактан, жалгандан жана башка жаман, арам сөздөрдөн машгул болот. * Зикир эң жеңил ибадат болушуна карабастан, эң улук, эң абзел ибадаттардан. Ал – бейиштин көчөтү. * Зикир адамдын салабатуу, ырахаттуу, жаркын жүздүү болушуна себеп болот. Себеби ал – нур! Дүйнөдө да, мүрзөдө да, акыретте да жарыгы тиет. * Зикир өз ээсине Аллах Тааланын жана периштелеринин ырайымын алып келет. Аллах Таала Өзүн зикир кылган пендеси менен периштелерге сыймыктанат. * Жакшы амал кылгандардын арасындагы эң абзелдери дагы, орозо кармагандардын арасында эң абзелдери дагы зикир кылуучулар. * Зикир оорунду жеңил, кыйынчылыгында оңой кылат. Ырыскылуу болушуна жана денендин кубаттуу болушуна шарт түзөт. * Шайтанды айдайт, кордойт жана жер менен жексен кылат.

¹ Ошондуктан илгери бир закир (Аллахты кеп зикир кылган) адам: «эгер дүйнө падышалары биз таткан ылаззаттан кабар таап калса, сарай-тактыларын таштап, биздин аса-таягыбызды талашмак» деген экен.

² Сахих булактарда айтылышында денеден жанды сууруп алуу чиелешкен жинден чакыр тикенекти сууруп алуу сыяктуу оор иш экен. Ошол убакта ыйманы таза, Аллахты кеп зикир кылган адамдардын жанын периштелер камырдан кыл сууругандай жеуил чыгарып алышат. (Карауыз: “Назиат” сиресинин башталгыч аяттары)

³ Истигфар – Аллах Тааладан кечирим суроо. Периштелер Аллахка жалбарып, зикир кылуучунун кинелерин кечирешин сурашат.

Эртели-кеч окула турган күнүмдүк зикирлер

Күнүмдүк зикир-дубалар	Канча жана качан?	Таасири, пазилети
Аят ал Курсий ¹ :	Эрте менен жана кечинде. Жатаарда жана ар бир намаздан кийин	Шайтан жакындаша албайт, бейишке кирүүгө себеп болот
“Бакара” сүрөсүнүн акыркы эки аяты ² :	Кечинде жана жатаарда	ар кандай жамандыктан сактайт
“Ыклас” сүрөсү, “Фалак” сүрөсү, “Ан-Нас” сүрөсү	Эрте менен 3 ирет, кечинде 3 ирет	Ар бир жамандыктан сактайт
بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ “Бисмиллаҳиллазий ла ядурру маъа исмиҳи шай,ун фил арди ва ла фис самаа ва хува ас Самийбул Алийм!” ³	Эрте менен 3 ирет, кечинде 3 ирет	Кокустук-тан, зыяндан аман болот,
أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ “Ауuzu би калиматиллаҳит таамати мин шарри маа холақ!” ⁴	Кечинде үч ирет. Бир жерге конгон адам дагы окуйт	Адамдын турган жерин ар кандай жамандыктан сактайт

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ، مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾

Аяттын мааниси: «Аллахтан башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, Өзү гана бар. (Ал) – түбөлүк Туруу, (ар нерсени башкарып) Туруучу. Аны үргүлөө да, уйку да кармабайт. Асмандардагы жана жердегинин баары Аныкы! Анын алдында, Анын уруксаты болмоюн эч ким (эч кимге) шапаат-колдоочулук кыла албайт. Ал алардын (бардык макулдуктардын) келечегиндеги жана өтмүшүндөгү бардык нерселерди билет. Ал эми, алар (калк-калайыктар) болсо, Анын илиминен Ал Өзү каалагандан башка эч нерсени билишпейт. Анын Курсийси асмандар жа-на Жерден да кенен. Ал экөөнү (асмандар менен жерди) сактап туруу Аны такыр чарчат-пайт. Жана Ал – эң Жогорку жана эң Улук!»

﴿أَمَّا أَرْسُولُكُمْ فَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ، وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمِنٌ بِاللَّهِ وَمَلَكِيَّتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، لَا تَفْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ، وَقَالُوا سَوَعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ (80) لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ قَسِينَا أَوْ أَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ، عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ، وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفُرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ (81)

Мааниси: “Пайгамбар өзүнө Раббиси тарабынан түшүрүлгөн нерсеге ыйман келтирди жана момундар дагы (ыйман келтиришти). Бардыгы Аллахка, анын периштелерине, китептерине, пайгамбарларына ыйман келтирди (жана) "Биз Аллахтын пайгамбарларынын арасынан эч кимисин ажыратып (ишенбей) койбойбуз. Оо, биздин Рабби! Биз (Сенин окумуңду) уктук жана (аларга) моюн сундук! Бизди кечире көр! Жана сага гана кайтабыз" дешти. Аллах эч бир жанды кудурети жетпеген нерсеге буюрбайт (ар кимдин) пайдасы да өз иши(нен), зыяны да өз иши(нен) Оо, биздин Рабби! Эгер унутсак же ката кетирсек бизди жазалага?! Оо, Раббиз! Мойнубузга, бизден мурункуларга жүктөгөндөй оор ишти жүктөбө! Оо, Раббиз! Биздин иттибизге кудуретибиз жетпеген нерселерди жиктебе! Биздин күнөөлөрүбүздү өчүр жана кечир, бизге ырайым кыл! Өзүң биздин Кожоюну-бузсуң! Каапыр коомдорго каршы бизге жар-дам бер!”

³ Анын ысымы менен (баштаганда) не жердеги, не асмандагы нерселер зыян жеткире албай турган Аллахтын ысымы менен баштаймын! Ал – Угуучу, Билүүчү!

⁴ Мен Аллахтын кемчилдиксиз сөздөрү менен Өзү жараткан нерселердин жамандыгынан коргоо тилеймин!

<p>حسبي الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم <i>“Хасбияллоху ла илаҳа илла Хув, алайҳи таваккалту ва хува Роббул аришил азийм!”</i>¹</p>	<p>Эрте менен 7 ирет, кечинде 7 ирет</p>	<p>Эки дүйнөнүн зарыл иштеринде Аллах жетиштүү жардамчы болот</p>
<p>رضيت بالله رباً، وبالإسلام ديناً، وبمحمد ﷺ نبياً <i>“Розийту биллаҳи роббан ва бил ислами дийнан ва би Муҳаммадин саллаллоху алайҳи ва саллама набийян”</i>²</p>	<p>Эрте менен 3 ирет, кечинде 3 ирет</p>	<p>Бул адамды ыраазы кылыш Аллахка милдет болот.</p>
<p>Эрте менен: اللهم بك أصبحنا وبك نحييا وبك نموت وإليك النشور <i>“Аллохумма бика асбахна ва бика амсайна ва бика намууту ва илайкан нушуур!”</i>³ Кечинде: اللهم بك أمسينا وبك أصبحنا وبك نحييا وبك نموت وإليك المصير <i>“Аллохумма бика асбахна ва бика амсайна ва бика намууту ва илайкал масийр!”</i>⁴</p>	<p>Эрте менен жана кечинде</p>	<p>Муну окуп жүрүүгө пайгамбарыбыз (с.а.в.) кызыктырган</p>
<p>أصبحنا على فطرة الإسلام، وكلمة الإخلاص، ودين نبينا محمد ﷺ وملة أبينا إبراهيم ﷺ حنيفاً مسلماً وما كان من المشركين. <i>“Асбахна ала фитратил ислами, ва калиматил ихласи, ва дийни набийийина Муҳаммадин саллаллоху алайҳи ва саллама ва миллати абийна Иброҳийма ҳанийфан муслиман ва ма каана минал муширикийн!”</i>⁵</p>	<p>Эрте менен</p>	<p>Пайгамбарыбыздын дубаларынан бири</p>
<p>Эрте менен: اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمَنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ فَالْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ <i>«Аллохумма ма асбах бий мин неъматин ав би аҳадин мин холқика фа минка ваҳдака, ла шарийка лака, фа лакал ҳамду ва лакашиукру!»</i>⁶ Кечинде: اللَّهُمَّ مَا أَمْسَى بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمَنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ فَالْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ <i>«Аллохумма ма амсаа бий мин неъматин ав би аҳадин мин холқика фа минка ваҳдака, ла шарийка лака, фа лакал ҳамду ва лакашиукру!»</i>⁷</p>	<p>Эрте менен жана кечинде</p>	<p>Эрте менен жана кечиндеги шүгүр кылуу</p>
<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ. <i>“Аллохумма инний асбахту ашҳадука ва ашҳаду ҳамалати аришика ва малаикатика ва анбияка ва</i></p>	<p>Эрте менен 4 ирет, Кечинде 4</p>	<p>Ким ушул дубаны эрте менен 4 ирет, Кечинде 4</p>

¹ «Мага Аллах жетиштүү. Эч бир илах жок, Өзү бар. Өзүнө тобокел кылдым жана Ал Улуу Арштын Эси»

² Аллахты Раббим деп, исламды диним деп, Мухаммад (с.а.в.)ды пайгамбарым деп ыраазы болдум

³ «Аллахым! Сен(ин зикириң) менен таң аттырдык, Сен(ин зикириң) менен кечке кирдик. Сен(ин зикириң) менен жашайбыз, Сени эстеп өлөбүз жана Өзүңө чогулуп барабыз»

⁴ «Аллахым! Сен(ин зикириң) менен кечке кирдик. Сен(ин зикириң) менен таң аттырдык, Сен(ин зикириң) менен жашайбыз, Сени эстеп өлөбүз жана Өзүңө кайтып барабыз»

⁵ Ислам табияты, ыклас келмеси, пайгамбарыбыз Мухаммад (с.а.в.)дын дини жана Ибрахим алейхи саламдын миллаты боюнча, акыйкат үстүндө жана мусулман болгон абалда таң аттырдык. Муширикерден болбодук!

⁶ Аллахым! Менде жана пенделеринден биринде болгон эрте мененки нээмат жалгыз Сен себептүү! Сенин шеригиң жок! Сага моктоо жана шүгүр!

⁷ Аллахым! Менде жана пенделеринден биринде болгон кечки нээмат жалгыз Сен себептүү! Сенин шеригиң жок! Сага моктоо жана шүгүр!

<p><i>жамайъи холқика, би аннака Анта Аллоху ла илаха илла Анта ва анна Мухаммадан абдука ва росулука!</i>¹</p> <p>Кечинде: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْمِعُكَ أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَأَنْبِيَائَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ</p> <p><i>“Аллохумма инний амсайту ашхадука ва ашхаду хамалати аршика ва малааикатика ва анбияка ва жамайъи холқика, би аннака Анта Аллоху ла илаха илла Анта ва анна Мухаммадан абдука ва росулука!”</i>²</p>	ирет	ирет айтса Аллах аны тозоктон азат кылат.
<p>اللَّهُمَّ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَرَبِّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكِهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَ</p> <p><i>“Аллохумма Фаатирас самаавати вал арди, Аалимал гоъби ваш шахаада, Робба кулли шай,ин ва Малийкуху, ашхаду ан ла илаха илла Анта, аузуз бика мин шарри нафсий ва шарри ш шайтони ва ширкихи!”</i>³</p>	Эртели-кеч жана жатаарда	Шайтандын азгырыгынан сактайт
<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغَبْنِ وَالْغَبْنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ غَلِيَةِ الدِّينِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ</p> <p><i>“Аллохумма инний аузуз бика минал хамми вал хазани вал аежи вал касали ва аузуз бика минал бухли вал жубни ва аузуз бика мин золабатид дайни ва қохрир рижсаали”</i>⁴</p>	Эртели-кеч бирден	Кайгы-капасын кетирип, карызынан кутулууга пайдасы тиет
<p>اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتَ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.</p> <p><i>“Аллохумма Анта Роббий ла илаха илла Анта холақтаний ва ана абдука ва ана ала ахдика ва ваъдика мастатаъту. Аузуз бика мин шарри ма сонатту, абув,у лака би неъматика алаййа, ва абув,у лака би занбий. Фагфир лий фа иннаху ла ягфируз зунуба илла Анта!”</i>⁵</p>	Бул зикир “Сайидул истигфаар” деп аталат. Эртели кеч айтылат.	Ким ушуну чын жүрөктөн күндүзү же кечинде айтып өлсө бейиши болот.

¹ Аллахым! Мен Сени, Сенин Аршыңды көтөргөн периштелерди, алардан башка периштелерди, пайгамбарларыңды жана бардык калк-калайыгыңды күбө кылып: «Сен Өзүңдөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок болгон Аллахсың жана Мухаммад Сенин кулуң жана элчиңдир!» деген абалда таңга кирип келдим!

² Аллахым! Мен Сени, Сенин Аршыңды көтөргөн периштелерди, алардан башка периштелерди, пайгамбарларыңды жана бардык калк-калайыгыңды күбө кылып: «Сен Өзүңдөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок болгон Аллахсың жана Мухаммад Сенин кулуң жана элчиңдир!» деген абалда таңга кирип келдим!

³ Эй, Аллахым! Кайыпты жана ашкерени Билүүчү! Асмандарды жана жерди жаратуучу! Ар нерселердин Раббиси жана падышасы! Мен: “эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Өзүң гана барсың” деп күбөлүк беремин! Мен өз нафсимдин жамандыгынан жана Шайтан менен анын ширкинин жамандыгынан Сенин коргооңо калкаланамын!

⁴ Эй, Аллахым! Мен кайгы-капачылыктан, алсыздык жана ооруудан, бакылдык жана коркоктуктан, карызга жеңилип калуу жана адамдардын каарынан коргоо тилеп Өзүңө гана жалбарамын!

⁵ Эй, Аллахым! Сен менин Раббимсиң! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Өзүң гана барсың! Мени Сен жараткансың. Мен Сенин пенденмин. Мен колуман келишинче Сага берген убадамды аткарамын! Бардык Өзүң жараткан нерселердин жамандыгынан Өзүң сакта! Мага берген нээматтарыңды жана Сенин алдында күнөөкөрлүгүмдү мойнума аламын! Мени кечир! Күнөөлөрдү Сенден башка ким кечирмек эле!

<p>اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصِلْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ</p> <p><i>“Аллоҳумма роҳматака аржув фа ла такилни ила нафсий турфата айнин! Ва аслих лий шаъний куллаҳу! Ла илаҳа илла Анта!”</i>¹</p>	<p>Эрте менен жана кечинде.</p>	<p>Пайгамбарыбыз (с.а.в.) муну кызы Фатимага осуят кылган.</p>
<p>اللهم عافني في بدني، اللهم عافني في سمعي، اللهم عافني في بصري، اللهم إني أعوذ بك من الكفر والفقر، اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر لا إله إلا أنت.</p> <p><i>“Аллоҳумма аафиний фий баданий, аллоҳумма аафиний фи самъий, аллоҳумма аафиний фи басорий, аллоҳумма инний ауузу бика минал куфри вал фақри, аллоҳумма инний ауузу бика мин азабил қобри ла илаҳа илла Анта!”</i>²</p>	<p>Эрте менен жана кечинде.</p>	<p>Пайгамбарыбыз-дын дубала-рынан бири</p>
<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ، فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَأَمِنْ رَوْعَاتِي اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي</p> <p><i>“Аллоҳумма инний ас,алукал аафията фид дуня вал аахироти, аллоҳумма инний ас,алукал афва вал аафия фий дийний ва дуняий, ва аҳлий ва маалий, аллоҳуммастур авротий, ва аамин ровъотий, аллоҳуммаҳфизний мин байни ядайя ва минхолфий, ва ан ямийний ва ан шимаалий, ва мин фовқий. Ва ауузу би азоматика ан уғтаала мин таҳтий!”</i>³</p>	<p>Эрте менен жана кечинде</p>	<p>Расуллалах (САВ) бул дубаны ар дайым эрте менен жана кечинде окуп жүргөн</p>
<p>سبحان الله وبحمده عدد خلقه، ورضا نفسه، وزنة عرشه، ومداد كلماته</p> <p><i>“Субҳаналлоҳи ва би ҳамдиҳи адада холқиҳи ва ризоа нафсиҳи ва зината аришиҳи ва мидаада калимаатиҳи!”</i>⁴</p>	<p>Эрте менен 3 ирет</p>	<p>Эртеден кечке чейин зикир кылып отургандан да сообу чоңураак</p>

¹ Эй, менин Аллахым! Сенин ырайымыңды үмүт кыламын! Мени бир көз ирмемге болсо да өзүмө таштап койбо! Менин бардык абалымды оңдо! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана Өзүң барсың!

² Эй, менин Аллахым! Менин денемди, кулагымды, көзүмдү сак-саламат кыл! Эй, менин Аллахым! Мени каапырчылыктан, кембагалчылыктан сакта! Эй, менин Аллахым! Мени кабыр азабынан сакта! Өзүңдөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок!

³ “Эй, Аллахым! Мен Сенден дүйнө жана акыретте тынчтык-бейпилдик тилеймин! “Эй, Аллахым! Мен Сенден динимде жана дүйнөмдө, үй-бүлөмдө жана малымда тынчтык-бейпилдик тилеймин! “Эй, Аллахым! Менин абийиримди бекиткин, коркуумду бейпилдикке айланткын! “Эй, Аллахым! Мени алды жана арт жагымдан, оң жана сол тарабымдан, ошондой эле, үстүмдөн сактагын! Астымдан да жашыруун өлүмгө жолугуп калумудан Өзүң сактай көр!”

⁴ Аллахка жараткан нерселеринин санынча, Өзү ыраазы болгончо, Аршынын салмагынча жана Сөздөрүнү узундугунча мактоо жана тазалык!

Шариятта буюрулган 82 сооптуу сөздөр жана иштер, далилдери менен.

N	Сооптуу иштер жана сөздөр	Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам айткан:
1	«ла илааха иллаллаху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, ва хува алаа кули шайбин Кадийр»	«Кимде-ким бир күндө жүз тирет «ла илааха иллаллаху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду, ва хува алаа кули шайбин Кадийр» десе, он кул азат кылгандай болот, жүз сооп жазылып, жүз күнөөсү өчүрүлөт жана ошол айткан күнү кечке чейин шайтандан коргоо болот. (Кыяматка) эч ким мындан абзел амал алып келе албайт, аны ушундан (жүздөн) көп айткан адамдан башка»
2	«субханаллах, вал хамду лиллах ва ла илааха иллаллоху валлоху акбар»	«Исра түнүндө ¹ мен Ибрахим алейхи саламга жолукканда ал «эй, Мухаммад, менден үмөтүңө салам айт жана аларга мындай кабарды жеткир: «бейиш деген таза-пакиза, суусу таттуу, анда жашыл талаалар бар, эгиндери: «субханаллах, вал хамду лиллах ва ла илааха иллаллоху валлоху акбар» »
3	«субханаллах, ва би хамдих» «субханаллах, ва би хамдих, субханаллах ал-Азийм»	«Ким күнүнө жүз ирет «субханаллах, ва би хамдих» десе, деңиздин көбүгүнчө күнөөсү болсо да кечирилет. Кыяматта эч ким ушунча сооп менен келбейт, бир гана ошнчо же андан ашырып айткан адам гана көбүрөөк сооп менен келе алат». «Эки сөз бар, тилге жеңил бирок, (Кыяматтагы) таразада оор жана Рахманга сүйкүмдүү. Алар: «субханаллах, ва би хамдих, субханаллах ал-Азийм» »
4	«ал – ла хаула, ва ла кувваата илла биллах»	«Эй, уккула, мен силерди бейиш казналарынан бир казнага жолдойунбу?» «мен «ооба» дедим эле, расулуллах саллаллаху алайхи ва саллам «ал – ла хаула, ва ла кувваата илла биллах» келмеси» деди.
5	Бейишти тилеэ жана тозоктон куткарууну суроо	Ким (Аллахтан) бейишти тилесе бейиш «Эй, Аллахым! Аны бейишке киргиз» дейт, ал эми ким тозоктон куткарууну суураса, тозок «Эй, Аллахым! Аны тозоктон куткар!» дейт.
6	Мажилистин каффараты	«Ким бир мажилите отуруп, бейчеки сөздөрдү көп сүйлөсө, ошол ордуна турганга чейин «субханаллах, ва би хамдих, ашхаду алла илааха иллаа анта. Астагфирука ва атувбу илайк» десе айткан сөздөрүнүн күнөөсү кечирилет».
7	“Кахф” сиресинен аят жаттоо	«Ким «Кахф» сиресинин башынан он аят жаттаса, Дажжалдын азгырыгынан аман болот».
8	Пайгамбарыбызга салават айтуунун пазилети	«Ким мага бир ирет салават айтса ² , ага Аллах он ирет салават айтат жана анын он күнөөсүн өчүрүп, даражасын он эсеге өйдөлөтөт.»
9	Кураан окуунун пазилети	«Ким бир күн-түндө элүү аят Кураан окуса, «кайдыгерлерден эмес» деп жазылат. Ким жүз аят окуса, «моюн сунуучулардан» деп жазылат. Ким эки жүз аят окуса, кыяматта Кураан анын пайдасына сүйлөйт. Ал эми, беш жүз аят окуган адам кинтар-кинтар ³ соопко ээ болот» «Ким «кул хуваллоху ахадты» он ирет окуса, Аллах ага бейиштен бир үй куруп

¹ «Исра тини» - пайгамбарыбыз Мөдө Аллах Таала Маккадан Байтул-Макдиске (Иерусалимге) алып барып, андан асманга чыгарып, беш убак намазды парыз кылган тин.

² Салават айтуу – «саллаллоху алайхи ва саллам» же «ассолату вассаламу алайка я, расулуллох» деп пайгамбарыбызга Аллахтан ырайым тилесе.

³ Кинтар – ете кеп деген мааниде

	берет». «Кул хуваллоху ахад» Кураандын үчтөн бирине татыган сүрө»
10	Азан айтуунун сообу «Азан айтуучунун добушун уккан ар бир адам, жин же башка нерсенин баары кыяматта (анын пайдасына) күбөлүк берет» «Азан айтуучулар кыяматта эң мойну узун адамдардан ¹ болот»
11	Азандын артынан ээрчип азан келмелерин айтуунун жана азандан кийин дуба кылуунун пазилети «Ким азан добушун укканда <i>«Аллахумма, Рабба хазихид-давватит-тааммати, вас-солатил коимати, аати Мухаммадил васийлата вал фадийла. Вабьасху макооман махмууданиллазий ваьадтах²»</i> десе, кыяматта ага менин шапаатым насип болот»
12	Жакшынакай даарат алуунун пазилети «Ким даарат алганда жакшынакай (бардык эрежелерин ордуна коюп) кылса, денесинен күнөөлөрү чыгып кетет. Жадакалса, тырмагынын астындагылары да калбайт»
13	Даарат алгандан кийинки дубанын пазилети «Силерден киминер толук, жеткилең даарат алып, кийин: «ашхаду анла илааха иллаллаху ва анна Мухаммадан абдуллахи ва расулуху» десе, ага бейиштин сегиз дарбазасы ачылат жана каалаганынан кирет»
14	Даарат намазынын пазилети «Ким жакшынакай даарат алып, туруп эки ирекет (даарат) намазын дит менен окуса, ага бейиш(ке кирүү) важып болот»
15	Жаммат намазына баруунун сообу «Ким жаммат намазына катышканы барса, баргандан келгенге чейин бир кадам таштаса бир күнөөсү өчүрүлөт, экинчи кадамына бир сооп жазылат»
16	Жума күнүнө даярдануу жана эрте баруу «Ким Жума күнү жууса жана жуунса, кийин эрте убактысында жөнөсө, улоого минбесе, имамга жакын отурса жана бейчеки сүйлөбөй укса, анын ар бир кадамы үчүн бир жылдык (нафил) орозонун жана түнкү намаздардын сообу жазылат» «Бир адам Жума күнү жуунуп, колунан келгенче тазаланып, үйүндө болгон май жана атырлар менен сүртүнүп-себинип ³ чыкса жана (мечиттеги саптан) эки адамдын арасын ажыратпастан өзүнө жазылган намазды окуп, анан унчукпай отуруп имамды укса, анын эки Жума аралыгындагы күнөөлөрү кечирилет»
17	Биринчи такбирге жетип баруу «Ким кырк күн жамаат намазынын биринчи акбирине жетип окуган болсо, ага эки азаттык насип болот: биринчиси тозоктон, экинчиси мунафыктыктан»
18	Парыз намазды жамаат менен окуу «Жамаат менен окулган (парыз) намаз жеке оклгандан 27 даража жогору турат»
19	Куптан жана Багымдат намаздарын жамаат менен окуу «Ким Куптанды жамаат менен окуса, жарым түндө туруп намаз окуган сыяктуу, ал эми ким Багымдат намазын жамаат менен окуса, ал түнү менен намаз окуп чыккандай»
20	Биринчи сапта туруп намаз окуу. «Эгер адамдар азан менен биринчи саптын сообун билгенде, жаанын огу менен чүчүкулак кармашып (талашып) болсо да, жетип келишээр эле»
21	Сүннөт намазга «Ким бир күн-түн ичинде он эки ирекет (нафил-сүннөт) намаз

¹ Бул жерде мойну узундук бактылуулуктун белгиси

² Мааниси: «эй Аллахым! Ушул баралдуу чакыруунун жана убактысы келип калган намаздын Раббиси! Мухаммад Мөга ортомчулукту жана пазилетти бере кер! Аны Езйү убада кылган Улуу Орунга (шапаата кылуу ичин) жибер!»

³ Бул хадистин атырга тиешелісі эркектерге гана таандык. Ал эми, аялдардын Жума намазына баруусуна тыюу жок болгону менен, кечеге атыр себинип чыгуусу – кінес

	бекем болуу	окуса, ага бейиштен бир үй курулат: Бешимдин алдынан 4 ирекет, кийин 2 ирекет, Шамдан кийин 2 ирекет, Куптандан кийин 2 ирекет жана Багымдаттан мурун эки ирекет»
22	Нафил намазды көбөйтүү жана аны жашыруу окууга тырышуу	«Аллахка көп сажда кыл! Аллахка сажда кылган сайын Алсенин даражанды көтөрүп, каталарыңды өчүрө берет». «Пенденин жашыруун окуган бир ирекет нафил намазы, эл кезинче окуган жыйырма беш ирекет нафилге теу»
23	Багымдаттын сүннөтү менен парызы.	«Багымдаттын эки иреketи бүт дүйнөдөн жана анын байлыгынан жакшы» «Ким Багымдат намазын окуса, ал Аллахтын коргоосунда болот»
24	«Зуха» намазы.	«Силердин ар бир муунунар үчүн садака бар: ар бир тасбехиңер – садака, ар бир тахмидиңер – садака, ар бир тахлилиңер – садака, ар бир такбириңер – садака, ар бир жакшы (сооп) ишинер – садака, ар бир жамандыктан кайтаруунар – садака. Ушулардын бардыгынын сообу эки ирекет «Зуха» намазында»
25	Намазкана-сында Аллахты эскерген адам	«Силерден биринер намазканасында (намаз окуп бүткөндөн кийин) дааратын сактаган бойдон (зикир кылып) турса, периштелер ага салават айтып: «эй, Аллахым! Аны кечир, ага ырайым кыл!» деп дуба кылышат»
26	Жамаат менен Багымдат намазын окугандан кийин тээ күн чыкканга чейин зикир кылып отурса	«Ким Багымдат намазын жамаат менен окугандан кийин күн чыкканга чейин Аллахты зикир кылып отурса, кийин эки ирекет («Зуха» намазын) окуса, ага толук, толук, толук ажы кылган жана умра кылгандын сообу жазылат»
27	Түнкү намаз үчүн ойгонуп, аялын дагы ойготкон адам	«Ким түнкү намаз үчүн ойгонуп, аялын дагы ойготуп, экөө эки ирекеттен намаз окушса, Аллахты зикир кылуучулардын катарына жазылышат»
28	Түнкү намаз үчүн ойгонууга ниет кылып, бирок, уктап калса...	«Кайсы бир адам адаты боюнча түнкү намаз окуу үчүн ниет кылса бирок, уктап калса, Аллах Таала ага ошол намаздын сообун жазат жана уйкусу садака болот»
29	Базарга киргендеги дуба	«Ким базарга киргенде «Ла илаха иллаллаху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку, ва лахул хамду, юхийи ва юмийту, ва хаййун ла ямууту, би ядихил хайр, ва хува ала кули шайин Кадийр» десе, Аллах ага миў-миў сооп жазып, миў-миў кинесин ечирip, даражасын миў-миў эссе кетерет»
30	Парыз намаздын артынан 33 ирет «субханаллах, валхамду лиллах, валаху акбар» деп, акырында «ла илаха иллаллаху...» деген зикир менен бүтүрсө...	«Ким ар бир парыз намаздын артынан 33 ирет «субханаллах», 33 ирет «ал хамду лиллах» жана 33 ирет «Аллаху акбар» десе – мунун бардыгы 99 болот – анан акырында жүзүнчүсүнө «ла илаха иллаллаху вахдаху ла шарийка лаху, лахул мулку ва лахул хамду ва хува ала кули шайын Кадийр» десе, эгерде деңиздин көбүгүнчө күнөөсү болсо да кечирилет»
31	Ар бир парыз намаз артынан Аят ал курсийни окуу.	«Ким ар бир парыз намаз артынан Аят ал Курсий аятын окуса, өлгөндө албетте бейишке түшөт»
32	Оорулуу адамды көрүү	«Кайсы бир адам күндүзү мусулман бурадарын көргөнү барса, ага кечке чейин жетимиш миң периште салават айтат. Эгер кечинде көргөнү барса, тээ таң атканга чейин ага жетимиш миң периште салават айтат жана ага бейиште түшүмдөр(ү) жыйналат»
33	Балээге	«Ким балээ-кырсыкка жолуккан адамды көргөндө, «сага жеткен

	жолуккандарды керсе...	кырсыктан мени сактаган жана кеп макулуктарынан абзел кылган Аллахка мактоо болсун!» десе, Аллах аны ошол кырсыктан сактайт»
34	Мусыйбат жеткен адамга көңүл айтуу (аза билдирүү)	«Мусыйбат жеткен бурадарына аза билдирген адамды Аллах Таала мырзалык «кийими» менен жасантат»
35	Жаназа намазына катышып, анан сөөктү жерге бергенге чейин узатып баруу	«Ким жаназа намазына катышса, ага бир кыйрат сооп, ким жаназага катышып, аны көмгөнгө чейин узатса, эки кыйрат сооп болот» Сурашты: «эки «кыйрат» деген эмне?» Айтты: «эки чоң тоо сыяктуу»
36	Аллах үчүн мечит куруу	«Ким Аллах үчүн тоок кепедей болсо да бир мечит курса, Аллах ага бейиштен бир үй куруп берет»
37	Напака¹	«Ар бир таң аткан күндө эки периште түшүп, алардын бири «эй, Аллахым! Садака кылуучуга (байлыгын) дагы улантып бер» десе, экинчиси: «эй, Аллахым! Бакылга каатчылык келтир!» деп дуба кылышат»
38	Садака	«Садака кылуу менен мал азайбайт. Аллах кечирген адамдын азиздигин ашырат, кичи пейил адамдын даражасын көтөрөт» (Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам:) «дирхам жүз миңден нтүп кетти» дегенде, «кантип, эй, Аллахтын элчиси?» деп сурашты. Анда (пайгамбарыбыз (с.а.в.): «бир адамдын эки дирхамы бар эле, бир дархамын садака кылды. Дагы бир адамдын көп дүйнө-мүлкү бар эле, бир бөлүгүнөн ажыратып жүз миң (дирхам) садака кылды». «Кайсы мусулман бир кечет эксе же дан ендірсе, кийин андан адамдар, айбандар жана куштар жесе, ушул ал адам ічін саадака болот»
39	Пайдасын албай карыз берүү	«Кайсы бир мусулман башка мусулманга эки ирет (үстөксүз) карыз берсе, бир ирет садака бергендин сообуна ээ болот»
40	Карызын телесден кыйналган адамга меенет берүү	«Ким кыйналган адамга карыз берип, меенеті келгенге чейин кйтсе, ар бир кіні ічін бирден саадака жазылат. Ал эми меенеті келгенден кийин дагы меенет берсе бир кіні ічін экиден саадака жазылат»
41	Аллах жолунда орозо	«Ким Аллах жолунда бир күн орозо кармаса, Аллах Таала анын жүзүн тозоктон жетимиш жылдык жолго алыстатып койот»
42	Ар бир айдан үч күн, Арафа күнү жана Ашура күнү орозо кармоо	«Ким ар бир айдан үч күн орозо кармаса, өмүр бою кармагандай болот» ..Арафа күндүн орозосу жөнүндө суралганда «өткөн жана келерки жылдардын күнөөлөрүнөн каффарат болот» деди. Ашура күндүн орозосун сурашканда «өткөн жылдарга каффарат болот» деп жооп берди.
43	Шаввал айынан жети күн орозо кармоо	«Ким (Рамазандагы) орозону тутуп, анын артынан Шаввалдан дагы жети күн тутса, өмүр бою орозо туткандай болот»
44	Таравех намазын имам менен акырына чейин окуу	«Эгер бир адам имам менен ал кеткенге чейин намаз окуса, ага бир түнкү намаздын сообу жазылат»
45	Рамазандагы умра	«Рамазан айындагы умра ажылыкка барабар же мен менен бирге ажы кылганга барабар» «Ким Каабаны (жети ирет) тооп кылса жана эки ирекет намаз окуса, бир кул азат кылгандай сооп табат»
46	Кабыл болгон	«Ким ээн ооздук кылбай, сөгүнбөй хаж кылса, үйүнө энесинен

¹ Напака – Аллах жолунда акча-каражат жумшоо

	ажылык	жаңы төрөлгөндөй (күнөөсүз) абалда кайтат» ❀ «Кабыл болгон ажылык (хаж) үчүн бейиштен башка сыйлык жок»
47	Зул-Хижжа айынын абалкы он күнүндөгү сооп амал	«Аллах Таалага эң сүйкүмдүү болгон амал – ушул: акыркы он күндүктөгү амалдар» Сурашты: «эй, Аллахтын элчиси! Аллахтын жолундагы жихад дагы буга тең келбейби?!» (Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам) айтты: «Ооба, Аллах жолундагы жихадтан дагы. Бирок, эгер бир адам жанын, малын аябай (жихадка) чыккан болсо жана ушулардан айрылып калса (мунун сообуна жетпейт)»
48	Курмандык	Пайгамбарыбыздын сахаабалары сурашты: «эй, Аллахтын элчиси! Бул кандай курмандык?» «Атаңар Ибрахимден калган курмандык» - деди. «Мунун жүнү кандай болот?» дешкенде, «ар бир кылы үчүн сооп бар»-деди»
49	Аалымдын сообу жана пазилети	«Аалымдын ибадатчыдан абзелдиги силердин араңардагы эң төмөн дуружалуу адамдан менин абзелдигим сыяктуу» Кийин пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам мындай деди: «Албетте, Аллах, Анын периштелери, жер-асмандардын элдери, жадагалса, уясыдагы кумурска менен (суудагы) балыкка чейин, адамдарга илим үйрөткөн кишиге салават-салам айтышат»
50	Аллахтан шейиттикти тилөө	«Ким чын дилинен Аллахка жалбарып, шейиттикти тилесе, эгер төшөгүндө өлсө да Аллах аны шейиттердин даражаларына көтөрөт»
51	Аллахтан коркуп ыйлоо жана Аллах жолунда кароолдо туруу	«Эки көздү от кармабайт. Аллахтан коркуп ыйлаган көздү жана Аллахтын жолунда корукчулук менен таң аттырган көздү»
52	Аллахка тобокел кылып, от менен дарыланууну, өзүнө дем салдырууну жана ырым-жырымдырды таштоо	Пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын түшүндө ага көп элдер көргөзүлдү. Бир эл-үмөт арасынан жетимиш миң адамдын бейишке эсеп-китепсиз (сураксыз) жана азапка кабылбай кирип кеткенин көрдү. Алар от менен дарыланбагандар, өзүнө дем салдырбагандар, ырым-жырым кылбагандар жана Раббисине тобокел кылгандар эле
53	Кичинекей бөбөктөрүн колтырып өлгөн адамдын сообу	«Кайсы мусулман пенде эрезеге жетпеген үч перзентти калтырып өлүп кеткен болсо, Аллах аны ошол бөбөктөргө ырайым кылганы себептүү бейишке киргизет»
54	Көзүн жоготуп сабыр кылса...	«Аллах Таала айтты: «Эгер мен пендемдин эки сүйүктүүсүн – эки көзүн айтып жатат – алуу менен сынасам жана ал сабыр кылса, анын ордуна бейишти беремин»
55	Бир нерсени Аллахтан коркуп таштаса...	«Эгер сен бир нерсени Улуу Аллахтан коркуп таштасаң, Аллах сага андан жакшыраагын берет»
56	Тил менен чатты сактоо	«Ким мага эки ээги менен эки бутунун арасындагы нерсени сактаймын деп кепилдик берсе, мен анын бейишке түшүүсүнө кепилдик беремин»
57	Тамак жегенде жана үйгө киргенде Аллахты зикир кылуу	«Эгер силерден бириңер үйүнө кирсе, кирээрде жана тамактануунун алдынан «бисмилланы» айтса, шайтан (өзүнүн аскерлерине): «силерге бул үйдө жатканга да, тамактанганга да болбойт» дейт. Эгер кирээрде «бисмилланы» айтпаса, шайтан (өз коомуна): «силерге жатакана табылды» дейт. Эгер тамактанаарда «бисмилланы» айтпаса, «силерге жатакана дагы, тамак-аш дагы табылды» дейт»

58	Жеп-ичкендин артынан жана жаңы кийим кийгенде «ал-хамду лиллах» ты айтуу	«Ким тамак жегенден кийин «ал-хамду лиллахил-лазий атьаманий хаза ва разаканий мин гайри хавлин минний ва ла кувватин» десе, өткөн күнөөлөрү кечирилет» десе., «жана жаңы кийим кийген адам «ал-хамду лиллахил-лазий касаний хаза ва разаканий мин гайри хавлин минний ва ла кувватин» десе өткөн күнөөлөрү кечирилет»
59	Аллах ишин жеңилдетүүсүн каалаган адам...	Фатима пайгамбарыбыз (с.а.в.) дан өзүнө жана күйөөсү Алиге бир кызматчы берүүсүн өтүнгөндө мындай жооп берди: «экөөңө сураганыңардан жакшыраак нерсе үйрөтөйүнбү? Эгер жатаарда 33 ирет «Аллаху акбар», 33 ирет «субханаллах», 33 ирет «ал-хамду лиллах» десенер, бул силер үчүн кызматчыдан пайдалуураак»
60	Кошулуу алдынан окулчу дуба	«Эгер силерден бириңер аялына «келүүнү» кааласа: «бисмиллах, Аллахумма, жаннибнааш-шайтаана ва жаннибиш-шайтаана ма разактана» десин жана эгер Аллах ушул кошулуудан аларга перзент буюрган болсо, ага эч качан шайтан жолбойт ¹ »
61	Аял эрин ыраазы кылуусу	«Эгер бир аял бешу бак намазын окуп, айлык орозосун кармап, өзүн арамдан сактап, күйөөсүнө моюн сунуп жашаса, (кыяматта) ага «бейиштин каалаган эшигинен кир!» деп айтылат» «Кайсы бир аял эрин ыраазы кылган абалда өлсө бейишке түшөт»
62	Ата-энеге жакшылык жана тууган-чылык	«Аллахтын ыразычылыгы атанын ыразычылыгыңды». «Ким ырыскысы кенен, өмүрү узун болушун кааласа – тууганчылык алакаларын уласын»
63	Жетимди кепилдигине алуу	«Мен жана жетимди кепилдигине алган адам бейиште мындай жанаша болобуз» деп, көрсөткүч бармагын ортоңкусуна улады
64	Адептүүлүк	«Албетте момун адам адеп-ахлагы менен түнү намаз окуган жана күндүзү орозо туткан адамдын даражасына жетише алат»
65	Калк-калайкка ырайымдуулук	«Аллах ырайымдуу пенделерине ырайым кылат» «Силер жердегилерге ырайым кылгыла. Ошондо силерге асмандагы (Аллах) ырайым кылат»
66	Мусулмандарга жакшылык каалоо	«Силердин араңардан эч бир адам өзүнө жакшы көргөн нерсени мусулман бурадарына да жакшы көрмөйүнчө ыймандуу боло албайт»
67	Ыйба	«Ыйбалуулук жакшылыкты гана келтирет» «Ыйбалуулук – ыймандан» «Төрт нерсе пайгамбарлардын касиетинен: ыйбалуулук, атыр себинүү, мисвак колдонуу жана никелешүү»
68	Салам берүү	Бир адам келип «ассаламу алайкум» деп салам берди эле, пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам: «он сооп» деди. Анан дагы бир адам келип: «ассаламу алайкум ва рахматуллах!» дегенде «жыйырма сооп» деди. Кийин үчүнчү адам келип: «ассаламу алайкум ва рахматуллахи ва баракатуху!» деп салам айтты эле «отуз сооп» деди»
69	Кол берип учурашуу	«Эгер эки мусулман жолугуп кол берип саламдашса, ажырап (эки тарапка) кеткенге чейин күнөөлөрү кечирилет»
70	Мусулмандын абийирин коргоо	«Ким бир мусулмандын абийирин коргосо, Аллах анын жүзүн тозоктон коргойт»

¹ Мааниси: «эй, Аллахым! Бизден жана бизге ырыскы катары бере турган перзенттерибизден шайтанды алыстат!»

71	Салих адамдарды жана алар менен отурууну сүйүү	«Сен (кыяматта) сүйгөнүң менен биргесин» Анас айтты: «Сахабалар бул хадисти укканда сүйүнгөнчөлүк эч качан сүйүнүшкөн эмес»
72	Аллахтын улуулугу үчүн бири-бирин сүйгөндөр	«Аллах айтты: «бири-бирин менин улуулугум үчүн сүйгөндөргө (кыяматта) пайгамбарлар менен шейиттер арзуу кыла турган нурдан жасалган минбар болот»
73	Мусулман бурадарынын акысына дуба кылуу	«Ким алдында болбогон мусулман бурадарынын акысына дуба кылса, анын жанында жүрчү периште «амин! Сага да ушундай болсун!» деп турат»
74	Момун эркек-аялдарга истигфар¹ айтуу	«Ким ыймандуу эркектерге жана ыймандуу аялдарга истигфар айтса, Аллах алардын ар бирине бирден сооп жазат»
75	Зыяндан жолду тазалоо	«Мен бейиште бир адамдын бир дарак келекесінде чалкасынан жатканын кердим. Ал адам ошол даракты, адамдарга зыян бергени ичін кесип салган экен»
76	Жаңжалды жана жалганды таштоо	«Акылуу болуп туруп талашпаган адамга бейиштин четинен бир үй болушуна мен кепилмин. Дагы ким тамашалашып болсо да жалган сүйлөбөсө, ага бейиштин ортосунан бир үй болушуна кепилмин»
77	Ачууну жутуу	«Ким ачуусун чыгарууга мүмкүн болгон учурда аны жутуп жиберсе, кыяматта Аллах аны адамдардын алдына чакырып, каалаган үр-кызын тандап алууга мүмкүнчүлүк берет»
78	Жакшы же жаман деп тилге алуу	«Силер (эй, мусулман жамааты) кимди жакшы деп оозго алсаңар ага бейиш важып болот. Ал эми кимди жаман деп оозго алсаңар, ага тозок важып болот. Анткени, силер Аллахтын жердеги күбөлөрү болосүнар»
79	Мусулмандын кайгысын кетирүү, орун жеңил кылуу, айыбын жабуу	«Ким бул дүйнөдө мусулмандын бир кайгысын кетирсе, кыяматта Аллах анын кайгысын кетирет. Ким машакаттагы адамдын орун жеңил кылса, Аллах дүйнө-акыретте анын орун жеңил кылат. Ким бир мусулмандын айыбын бекитсе, Аллах дүйнө-акыретте анын айыбын бекитет. Пенде бурадарына жардам берген сайын Аллах ага жардам бере берет»
80	Акырет кайгысы	«Ким акырет кайгысын чексе, Аллах анын жүрөгүнө беймуктаждык салып, тегерегине адамдарды жыйнап берет. Анан дүйнө анын алдына мажбур түрдө келет»
81	Адилеттүү аким, жакшы жигит, мечитке байлануу жана Аллах жолунда сүйүү	«Жети тайпа адам бар, (кыяматта) эч кандай көлөкө жок болуп турганда аларды Аллах Өзүнүн көлөкөсүнө калкалайт. Алар: адилеттүү башчы, Раббисинин ибадаты менен чоңойгон жаш жигит, жүрөгү мечитке байланган адам, Аллах үчүн бири-бирин сүйгөн экөө. Алардын биригүүсү дагы ажырашуусу дагы ушул (Аллах) үчүн болсо. Дагы: сулуу жана мансаптуу аял «кел» дегенде, «Аллахтан коркомун» деген киши, оң колунун бергенин сол колу билбей кала турган даражада купуя садака кылган адам жана эч ким жок жерде Аллахты эскерип ыйлаган пенде»
82	Истигфар Аллахтан кечирим суроо	«Ким истигфарды бекем тутса, Аллах ар дайым анын жолун ачат, ар бир кайгыдан куткарат жана ойлобогон жагынан ырыскы жеткирет»

¹ Бирнин кинесин кечиришин тилеп аллахка жалбаруу

Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам тыноу салган иштер:

N	Кайтарылган иш	Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты:
1	Амалы менен адамдардын ыразылыгын кездес	Аллах тала айтты: «Мен шериктерге такыр муктаж болбогон Затмын. Ким езинин бир амалында Мага башканы шерик кылса, ал адамды ошол ширки менен (кароосуз) таштап койомун!»
2	Сырты жылтырак, ичи калтырак	«Мен силерге бир коомдун кабарын берейин. Алар кыяматта Ак Тухаама тоосунчалык сооп менен келишет. Бирок Аллах ал соопту чачылган тозон сыяктуу кылат». Савбан айтты: «Эй, Аллахтын элчиси! Аларды бизге ачык сыпаттап берсеуиз. Дагы билбестиктин айынан ошолордон болуп калбайлы». Айтты: «Алар силер менен бир улуттагы (жердеш) эле адамдар. Силер тинеген сыяктуу эле тинейт. Бирок, Аллах арам кылган нерселер менен ээн калса, арамга кол урушат».
3	Текеберлик	«Жүрөгүндө кыпын салмагындай текеберчилиги бар адам бейишке кирбейт»
4	Сйрелген багелек	«Ким менменсинип шымынын багелегин, кенегинин этегин жана селдесинин учун сйрелтп кийсе, кыяматта Аллах ага назарын салбайт!»
5	Кере албастык	«Кералбастыктан сактангыла! Анткени, жалын отунду (же кургак чептi) кандай жалмаса, Кералбастык дагы соопторду дал ошондой жеп койот!»
6	Стгкордук	«Расулуллах саллаллоху алайхи ва саллам сүткордукка жана анын пайдасын жеген адамга наалат айтты» ❀ «(Арам экенин) билип туруп жасалган сүткордуктан бир дирхам пайда жеп алуу отуз үч ирет зына кылгандан чоңураак күнөө!»
7	Араккордук	«Аракечтер, сыйкырга ишенгендер жана тууганчылыкты үзгөндөр бейишке кирбейт»
8	Жалган	«Адамдарды күлдүрүү үчүн жалган токуган адамга тозок болсун жана тозок болсун!»
9	Тыўчылык	«Ким адамдардын сөзүн, алардын жаман көргөнүнө карабай тыңшаса, кыяматта кулагына коргошум куюлат»
10	Срёт тартуу	«Кыяматта эң катуу азапка салынчу адамдар – сүрөт тарткандар» ❀ «Кайсы үйдө ит же сүрөт болсо – периште кирбейт»
11	Ушак	«Ушакчы ¹ бейишке кирбейт»
12	Кыйбат	«Кыйбат эмне, билесиңерби?» (Сахаабалар:) «Аллах жана пайгамбары жакшыраак билет» дешти. Анда (пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам) айтты: «бурадарыңды ал жаман көргөн сыпат менен эскерүүң» Сурашты: «эгер мен айткан сөздөр ал бурадарымда бар болсочу?» Айтты: «эгер сен айткан нерсе бурадарыңда бар болсо, аны кыйбат кылган болосуң, эгер жок болсо доомат кылган болосуң»
13	Наалат (каргыш)	«Биймандуу адамга наалат айтуу аны өлтүргөн менен барабар» ❀ «Шамалга наалат айтпагыла. Ага буюрулган. Ким бир нерсеге ылайык эмес наалат айтса, каргышы езине кайтат»

¹ Ушакчы – адамдардын арасын бузу ичин сез ташыган адам

14	Сыр жайылтуу	«Кыяматта, Аллахтын алдында адамдардын эң жаман даражада боло тургандарынан бири өзүнүн аялына жакындашып, аялы ага жакындашкандан кийин аялынын сырын (уяттуу белгилерин) жайган адам»
15	Оозу жана пейили бузуктук	«Кыяматта Аллахтын алдында адамдардын эң жаманы адамдар анын бузукулугунан коркуп катылбаган киши» «Адамдын эў кеп катасы тилинен»
16	Мусулманды каапыр деп доомат кылуу	«Кайсы бир адам (мусулман) бурадарын «эй, каапыр» десе, бул сөз экөөнөн бирине кайтат. Эгер ал айткандай болсо (ал каапыр) эгер андай болбосо, айткан адамдын өзүнө кайтат»
17	Өзүн башка атага таңуулоо	«Ким (андай эмес экенин билип туруп) өзүн атасынан башкага таңуулса ага бейиш арам болот» ❀ «Атаңардан баш тартпагыла. Ким атасынан баш тартса – бул каапырчылык!»
18	Мусулманды коркутуу	«Мусулман мусулманды коркутуусу адал эмес» ❀ «Ким мусулман бурадарына темир (курал) кезесе, качан анысын кайтарып алганга чейин ага периштелер наалат айтат»
19	Ислам елкесінде амандык берилген каапырды өлтүрүү	«Ким келишимдеги адамды акысыз өлтүрсө бейиштин жытын жыттабайт. Чынында, бейиштин жыты жүз жылдык жолдон жыттанат»
20	Аллахтын досторун душман тутуу	«Аллах Таала айтат: «Ким Менин досумду душман тутса, Мен ага каршы согуш жарыялаймын!»
21	Мунафыкты жана бузукуну «улуу-урматтуу» дебегиле	Мунафыкты жана бузукуну «улуу-урматтуу» дебегиле. Эгер ал улуу-урматуу болуп кетсе, Раббидерди ачууланткан болосуңар»
22	Элди алдоо	«Аллах бир адамды бир элге чабан (башчы) кылып койсо жана ал элди алдаган бойдон өлүп кетсе, Аллах ага бейишти арам кылат»
23	Илими жок адамдын фатваа берүүсү	«Кимге илимсиздик менен фатваа берилсе (жана ал ошону менен бир иш же ибадатты ката жасаса) анын күнөөсү фатваа берген адамга болот»
24	Жума жана Асыр намазын окубоо	«Ким жалкоолук менен ич Жума намазын окубай койсо, Аллах анын жүрөгүн мээрлеп койот». «Ким Асыр намазын окубаса, амалы кийип кетет»
25	Намазга кошкөүлдік	«Биз менен алардын (каапырлардын) арасындагы келишим – намаз ¹ . Ким аны окубаса каапыр болот» ❀ «Киши менен каапырчылык жана ширктин арасында намаз окубагандык гана бар»
26	Намаз окуучунун алдынан стїї	«Намаз окуучунун алдынан өткөн адам өзүнө кандай зыян болушун билсе, анын алдынан өткөндөн көрө ага кырк (күн же жыл) токтоп (күтүп) турганы жакшыраак болот»
27	Намаз окуучуларга зыян берїї	«Ким (бышырылбаган) пияз, сарымсак жана куррас ² жеген болсо, мечитибизге тап-такыр жолобосун! Анткени, адам баласы жийиркенген нерселерден периштелер дагы жийиркенет»
28	Жер басып алуу	«Ким зулумдук менен бир карыч жерди басып алса кыяматта Аллах мойнунун жети жеринен моюн турук салып койот»

¹ Каапырлар исламга кирип жатканда «эгер исламга кирсеуер сезсиз намаз окуйсууар» деп шарт кылынат

² Пияздын бир түрү. Пияз-порей

29	Аллахтын ачуусун келтирген сөз	«Пенде Аллахтын ачуусун келтирген сөздү сүйлөп, кенебей жүрө берсе, жетимиш жылдык алыстыктан тозокко ыргытылат»
30	Аллахты зикир кылбай көп сүйлөө	«Аллахтын зикири жок сөздү көбөйтпөгүлө. Аллахтын зикири болбогон көп сөз – бул ташбоордук»
31	Кеп сүйлөс	«Кыямат күндө мен эң жаман көргөн жана менин мажлисимден эң алыс адам силердин араңардагы келжиреп көп сүйлөгөн, маанисиз тантыраган адамдар»
32	Аллахтын зикиринен бейкапар калуу	«Кайсы коом өз мажлистеринде Аллахты зикир кылбай, пайгамбарга салават айтпай отурса, аларга (Аллах тарабынан) өч алуу болот. Бирок, Аллах кааласа кечирет, кааласа азаптайт.
33	Мусулманды ашкере сегіі	«Бурадарыңды ашкере сексеу, Аллах ага ырайым, сага сыноо жиберет». ❀ «Ким бурадарынын бир айыбын шылдыдаса, эзі ошол айыпты жасамайынча елбейт»
34	Эки мусулмандын арадашуусу	«Ыймандуу адам үч күндөн ашык бурадары менен (жүз көрүшкүс болуп) арадашуусу адал эмес» ❀ «Ким бурадары менен арадашып бир жыл көрүшпөй жүрсө анын канын төккөн менен барабар»
35	Кінесіні ашкере жасоо	«Бардык імметім кечирилет, бирок кінесіні ашкере кылгандар...»
36	Жаман мінез	«Балды уккус бузганы сыяктуу, жаман мінез амалды бізат»
37	Белегин кайтарып алган адам	«Белегин кайтарып алган адам кусундусун кайта жутка нитке окшойт» ❀ «Берген белегин же сыйлыгын кайтарып алуу адам үчүн адал эмес»
38	Кошунага зулум кылуу	«Он аял менен зынаа кылуунун кінесіні кошунаннын аялы менен зына кылуудан жеуилирээк. Он ійге уурулукка киріі, кошунанын ійіне уурулукка кирііден жеуилирээк»
39	Арамга назар салуу	«Адам баласына зынаадан тапкан тиешеси жазылат. (Анткени), эки кездін зынаасы – назар салуу, кулактын зынаасы – угуу, тилдин зынаасы – (уят сөз) сүйлөс, колдун зынаасы – кармоо, буттун зынаасы – баруу. Жірек деген (арамды) калайт, арзуу кылат. Ал эми жыныстык міче (ал арам каалоону) тастыктайт же жалганга чыгарат»
40	Намахрам аялды кармалоо	«Эркектер ічін намахрам аялды(н денесин) кармагандан башына темир ийне сайгылаганы жакшыраак». ❀ «Мен аялдар менен кол берип учурашпаймын»
41	«Шигар никеси»	«Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам шигардан кайтарган». Шигар – бул эки адам бири-биринин кызына үйлөнүп, кыздарга махыр берилбей калуусу ¹ .
42	Скүріп ыйлоо	«Кимге кошок айтылса, кыяматта ал себептіі азапка салынат» ❀ «Мірзедегі елік, ага скүріп ыйлаганы себептіі азапка салынат»
43	Аллахтан башканын атына ант ичүү	«Ким Аллахтан башкага ант ичсе каапыр болду же мушрик болду» ❀ «Ким ант ичсе Аллахка гана ичсин, болбосо унчукпасын»

¹ Бул эки адамдын бири-биринин кызына ійленісінен кайтаруу эмес, ошол алмашуу себептіі кыздарга махыр берилбей калуусунан кайтаруу. Эгер махыры берилсе мындай накеге тыюу жок

44	Жалгандан ант ичүү	«Ким ант ичип бир мусулмандын малын алган болсо жана ичкен анты жалган болсо, кыяматта Аллахка жолукканда ага каарын төгөт»
45	Соодада ант ичүү	Соодада көп ант иче бербегиле! Анкени ал сооданы өткөргөнү менен (берекени) өчүрөт» ❀ «Ант сооданы жүргүзгөнү менен берекени өчүрөт»
46	Каапырларга окшошуу	«Ким бир (каапыр) коомго окшосо – ошолордон» «Башкаларга өзүн окшоткондор бизден эмес»
47	Мүрзөнүн үстүнө үй куруу	«Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мүрзөнүн үстүнө жисс ¹ куюудан, отуруудан жана үй куруудан кайтарган эле» (сахаабалардын сөзүнөн)
48	Чыккынчылык, кыянат	«Аллах кыяматта абалкы-акыркылардын баарын чогултканда ар бир кыянатчынын үстүнө байрак көтөрүлүп, «бул паланча чыккынчы!» деп шерменде кылынат»
49	Мүрзөнүн үстүнө отуруу	«Силерден бириңер мүрзөнүн үстүнө отургандан көрө чоктун үстүнө отурганы жана ал анын кийимин күйдүрүп, этине жабышып калганы жакшы»
50	Элдерден сый талап кылуу	«Ким эзінин урматына элдердин ордуан туруусун жакшы керсе, эзине тозоктон жай даярдай берсин!»
51	Муктаж болбой туруп тилени	«Пенде эгер (муктаж болбогон) нерсеге суроо эшигин ачса, Аллах ага кедейликтин эшигин ачат»
52	Соодада бааны көтөрүү	«Жергиликтүү адам (алып-сатарлык кылып) чөлдүк адамга сатпасын! Бааны (жасалма түрдө) көтөрбөгүлө! Киши бурадарынын соодасынын үстүнө соода кылбасын!»
53	Мечиттен жок издөө	«Ким мечиттен жок издеген адамды укса, ага: «Аллах жоготконунду кайтарбасын!» десин. Анткени, мечиттер бул үчүн курулбаган»
54	Шайтанды сөгүү	«Шайтанды секпегіле, анын жамандыгынан коргоо тилегиле». «Сахабалардан бири айтты: «Мен пайгамбарга учкашып бара жатканда, анын улоосу мідіріліп кетти. Ошондо мен: «Шайтан елсін!» деп сөгіндім. Анда Аллахтын элчиси айтты: «Сен «шайтан елсін!» десең, ал менменсинип ійдей боло калат дагы, «менин кічім менен болуптур» дейт. Андан кере «Бисмиллах!» дегин. Эгер ошентсең шайтан кичирейип-кичирейип чымындай болуп калат».
55	Ысытманы сөгүү	«Ысытма чыкса секпегіле. Керік темирдин жытын кетиргени сыякты ал дагы адам баласынын кінеселерін кетирет»
56	Адашуучу лукка чакыруу	«Ким бир адашуучулукка чакырса (жана адамдар аны кабыл кылса) ага аны жасаган адамдардын күнөөсү дагы жүктөлөт. Муну менен алардын (ээрчигендердин) күнөөсү кемип калбайт»
57	Суусундукка байланыштуу күнөөлөр	«Аллахтын элчиси идиштин илебинен ичүүдөн кайтарган» ❀ «Пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам турган абалда ичүүгө тыюу салган» ❀ «...үйлөп ичүүдөн кайтарган»
58	Алтын же күмүш идиш менен ичүү	«Алтын-күмүш идиштерде ичпегиле, жибекти, барчакымкапты кийбегле! Алар бул дүйнөдө алар (каапырлар) үчүн, акыретте силер үчүн»

¹ гипс

59	Сол кол менен ичүү	«Эч кимиңер сол колу менен жебесин жана ичпесин! Анткени, шайтан сол колу менен жеп-ичет»
60	Тууганчылыкты үзүү	«Тууганчылыкты үзгөн бейишке кирбейт»
61	Пайгамбар саллалаху алайхи ва салламга салават айтпай коюу	«Алдында мен(ин ысымым) эскерилгенде мага салават айтпаган адам кор болсун!» ❀ «Бакыл – бул алдында мен эскерилгенде мага салават айтпаган адам»
62	Ит асыроо	«Ким уучу же корукчу иттен башкасын асырап, бакса ар күн сайын сообунан эки кыйрат ¹ азая берет»
63	Айбанды азаптоо	«Бир аял мышкыты камап, өлгөнчө азапка салганы үчүн тозокко түштү» «Жандуу нерсени метке (мээлеп ата турган нерсе) кылып албагыла»
64	Айбанга коңгуроо илүү	«Периштелер ит же коңгуроо болгон жолоочуларга шерик болбойт» ❀ «Коңгуроо шайтандын обону»
65	Нээмат берилген кїнеселїї	«Эгер сен Аллахтын, Єзіне кїнес кылган бир пендеге ал пенде сїйген нээматтарды берип жатканын керсеў, бул – «истидраж» ² деди дагы теменкї аятты окуду: فَكَلِمَاتٌ مَّا دُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرَجُوا بِمَآ أَوْتُوا أَخَذْتَهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ Анан, өздөрүнө эскертилген нерселерди (балээ-зыяндарды) унутуп (шайтанга жетеленип) калышканда, биз аларга бардык нерселердин эшигин ачык койдук. ³ Өздөрүнө берилген нерселер менен сүйүнүп турганда, капыстан, (күтпөгөн балээ менен) кармап койдук эле, дароо үмүтсүз абалда калышты.
66	Дүйнөнү акыреттен абзел көрүү	«Кимдин дүйнөдөн бөлөк кайгысы болбосо, Аллах кедейликти маңдайына алып келип койот, тегерегинен адамдарды таратат жана ал дүйнөдөн өзүнө тагдыр кылынгандан башкасына ээ боло албайт»

¹ Єлчөм бирдиги

² Истидраждын мааниси «билдирбей кїнес тепкичтеринен кетерїп, акырында азапка ылайык кылуу»

³ Алар байлыкта, илимде, жыргал жашоо себептеринде.., деги эле дүйнөдө жогорку жетишкендикке жетишти.

Түбөлүккө сапар

(Бул сенин бейишке же тозокко кеткен жолун)

Аллах Таала айтты: Эй, ыйман келтирген пенделер! Аллахтан корккула! (Ар бир) жан эртеңи үчүн эмне алып барышына карасын!»

Мүрзө: Акыреттин башталышы. Каапыр жана мунафык үчүн жалындуу чуңкур, ал эми ыймандуулар үчүн гүлбак. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам мүрзөдөгү азапка себеп боло турган күнөөнүн түрлөрү бар экенин белгилеген. **Алардан:** сийдиктен тазаланбай жүрүү, кыйбат, жалган, уктап намазды өткөрүп жиберүү, Кураанды окубай таштап коюу, зына, бачабаздык, сүткорлук, карызды кайтарбоо ж.б. **Ал эми, төмөнкү амалдар кабыр азабынан азат болууга себеп:** Аллах үчүн калыс амал, кабыр азабынан коргоо тилеп дуба кылуу, «Мүлк» (Табаарак) сүрөсүн окуу ж.б.у.с. Кээ бир адамдар кабыр азабына тап-такыр жолукпайт. Алар: шейит өлгөндөр, Ислам коргоочулары, Жума күнү өлгөн ада жана курсак ооруудан каза болгон адам ж.б.

Сур кернейин тартуу: Сур – бул Исафил периште демин жутуп, оозуна коюп, тартууга даяр турган чөң керней. Качан Аллахтан буйрук болор замат тартып жиберет. Сур тартуу эки ирет болот. Биринчиси, Аллах Таала айткандай өлтүрүүчү тартуу: «Сур (биринчи ирет) тартылганда асмандар жана жердеги бардык – Аллах каалагандардан башка – жандуулар өлөт». Анан аалам-дүйнө бузулат. Арадан кырк жыл өткөн соң экинчи сур тартылат. Бул кайра тирилтүү үчүн: «Кийин аны менен башкасы (экинчиси) тартылат дагы, алар туруп карап калышат»

«Баъс» (Кайра тирилүү): Андан кийин Аллах Таала (эркектин бел суусу сыяктанган) жамгыр жаадырат жана денелер (чычаң сөөктөн) өсүп чыгат¹. Мунусунда башкача жаратылышта, өлбөй турган болуп кайра жаратылат. Адамдар мүрзөлөрүнөн жылаңач жана сүннөт кылынбаган (бүтүн) бойдон турушат.

«Хашр» (Чогулуу): Аллах Таала бардык коркуудан мас-алас болуп калган калк-калайыкты эсеп-китеп үчүн чогултат. Ал күндүн өлчөмү 50 миң жылга барабар. Адамдар ал жерде дүйнө жашоосун бир саат эле жашагандай эскеришет. Күн бир милге² чейин жакындаштырылат. Адамдар амалдарына жараша (бирөө кызыл ашыгына чейин, бирөө тизесине чейин, дагы бирөөлөрү мойнуна чейин) өз денесинен акан терге батып, кыйын кезеңде эсеп башталышын күтүп турушат. Ал күндө алсыз каапырлар менен аларды ээрчиткен текебер каапырлар, бардык каапырлар менен аларды азгырган жин-шайтандар талашып-тартышып, бири-бирине наалат айтышып күнөөнү бири-бирине оодарышат. Аларга каршы мүчөлөрү күбөлүк берет. Анан жетимиш миң тизгиндүү тозокту, ар бир тизгинден жетимиш миң периште сүйрөгөн бойдон алып келинет. Аны көргөн каапырлар «ушул күндү көргөндөн көрө

¹ Пайгамбарыбыз № бир хадисинде «бардык дене чирийт, бир гана чычау сеек чирибейт, кыяматта адамдар ошондон өңп чыгат» деген

² Мил – узундук өлчөмү бир мил 2 км.ге жакын

топурак эле болуп калсам экен!» деп кайгырышат. Ал эми, мусулман бирок, күнөөлүүлөрдүн абалы: зекет бербеген адамдын байлыгы отко айланып өзүн күйдүрөт, текебер адамдар кумурскадай (кичине) болуп чогулушшат. Кыянатчылар, алдамчылар, бирөөнүн малын тартып алгандар шерменде кылынат. Уруга уурдаган нерсесин көтөртүп коюлат, сырлар ачылат. Ал эми, такыба адамдарга эч кандай коркунуч болбойт. Аларга бул жалпы коркунуч Бешим намазынын убактысы өткөндөй өтүп кетет.

Шапаат: Эки түр болот: 1) **Чоң шапаат.** Бул пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламга гана тиешелүү. Бул шапааты менен пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам Махшар (чогулуу) майданында эсеп күнүн күтүп азап чегип жаткан инсаниятка сурак башталышын Аллахтан сура палат жана уруксат берилет. 2) **Жалпы шапаат.** Бул пайгамбарыбыз менен бирге башка пайгамбарларга, олуяларга, ж. б. белгилүү адамдарга берилет. Бул шапааты менен пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам ыймандуу бирок, күнөөсү оор келгени себептүү тозокко буюрулган адамдарды тозоктон чыгуусуна себеп болот.

Эсеп: Адамдар сап-сапка тизилип Раббисине жолугушат. Аларга амалдары көргөзүлүп сурак башталат: өмүрдү, жаштыкты, мал-пулду эмнеге короткону, илимди эмнеге жумшаганы жөнүндө, убадалар, нээматтар жөнүндө., көз, кулак, жүрөк., буларды эмнеге иштетти, ушулар жөнүндө... Каапырлар менен мунафыктар адамдардын алдында суралышат: аларды шерменде кылуу үчүн, **күнөөлөрүн далил менен мойнуна коюу үчүн.** аларга каршы адамдар, жер, түн менен күн, байлыгы, периштелер жана өзүнүн дене мүчөлөрү күбөлүк беришет. Акыры өздөрү кайыл болуп мойнуна алышат. Ыймандууларды Аллах Таала башкалардан оолакта, жекеме-жеке сурайт, күнөөлөрүн бирин-бирин мойнуна койгондо пенде «ох, эми өлдүм!» деп кайгырып калган да Аллах Таала: **«Сенин күнөөлөрүңдү дүйнөдө жашыруун сактадым, эми бүгүн аларды кечиремин»** дейт. Ал күнү суракка эң биринчи Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламдын үммөтү келет. Амалдардын арасынан адегенде эле намаздан, ал эми өкүм маселесинде кандан суралат.

Амал баракча-ларынын учуп келиши: Андан кийин амал баракчалары китеп шекилинде учуп келет. Ал китеп, Курани Карим баяндагандай: **«чоң-кичине нерсенин бардыгын бирин калтырбай эсептеген».** Ыймандууларга китептери оң тарабынан, каапырлар менен мунафыктарга сол жана арка тарабынан берилет.

Мийзан (тараза): Андан кийин ылайык сыйлык же жазаларын алышы үчүн элдердин амалдары кадимкидей, бирок өтө назик, кылдат жана эки табактуу **тараза** менен тартылат. **Аллах үчүн калыс, шариятка ылайык жасалган иштер** анда оор келет. Эң таш баскан амалдар: **«ла илааха иллаллах» келмеси, жакшы кулк-мүнөз жана «алхамду лиллах», «субханаллахи ва би хамдих, субханаллахил Азийм» деген зикирлер.** Ал жерде адамдар жакшы-жаман амалдарын жөнүндө өкүм талашышат.

Хауз (булак): Кийин ыймандуулар Хаузга келишет. Ким андан ичсе экинчи чаңкабайт. Бардык пайгамбарга арналган хауздар болот. **Эң чоңу Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламдыкы.** Анын суусу сүтгөн ак, балдан ширин, мисктен жыттуу. Алтын-күмүш чөйчөктөр тегерегинде санаксыз жылдыздардай тизилген. Узундугу Иордан менен Адан мамлекетиндей. Анын суусу **Каусар дайрасынан** агып келет.

Ыйман-дуулардын сыналышы: Хашырдын акыркы күнү каапырлар өздөрү сыйынган жалган кудайларына ээрчип кетишет. Кудайлары аларды бада сыяктуу үйүр-үйүрү менен тозокко ээрчитип келет. Аларды жүзүн жерге ышкаган бойдон сүйрөп тозокко ташталат. Махшар майданында ыймандуулар менен мунафыктар гана калат. Анан Аллах Таала алардан «эмнени күтүп жатасыңар?» деп сураганда «Биз дагы Раббизди күтүүдөбүз» дешет. Кийин Аллах Таала окшошу жок, теңи жок Балтырын ачат. Бардыгы саждага жыгылышат. Мунафыктар дагы жыгылууга камданышыт, бирок... Ал күндү Аллах Таала Кураанда мындай сыпаттаган: **«Ал күндө Балтыр ачылат** (бардык ыймандуулар саждага жыгылышат. Мунафыктар дагы) **чакырылат бирок,** (омурткалары катып калгандан улам, саждадан) **алсыз калышат»** («Калем» сүрөсү. 42-аят) Кийин аллах Таала алардын бардыгын Сират көпүрөсүнө алып барат. Ыймандууларга нур берилет. Мунафыктар нурсуз калышат.

Сират көпүрөсү: Бул – тозоктун үстүнө тартылган узун көпүрө. Андан нуру барлар: ыймандуулар гана өтүшөт. Бирок, Аллах каалагандардан башкалары аябай кыйналышат. Себеби, Сират көпүрөсү «кылдан ичке, кылычтан кескир» (Муслим) **Ыймандуулардын нурлары** амалдарына жараша ар кандай: эң чоңу тоодой, эң азы бугунун баш бармагындай милтилдейт. Ошо нуруна жараша, амалына жараша өтүшөт: кээ бирлер көз нурундай, чагылгандай, шамалдай, учкан куштай, тулпардай..., кээ бирлери жөнөкөй улоодой өтүшөт. **Ал эми нуру жок мунафыктар** аркага кайтышат. Алар менен ыймандуулардын арасына тосмо-дубал урулат. Кийин алар дагы чамдап Сиратка бут коюшат жана тозокко кулап кетишет.

Тозок: Ага каапырлар, мунафыктар жана кээ бир күнөөлүү мусулмандар ташталат. **Инсанияттан ар миңинен тогуз жүз токсон тогузу тозокко түшөт.** Анын жети эшиги бар. Оту дүйнөдөгү оттон жетимиш эссе күчтүү. Азапты жакшыраак сезсин деп каапырлардын терилери күйгөн сайын башкасына алмаштырып турулат. Ичкендери ириң менен кайнак суу, жегендери Заккум тикенеге. **Эң жеңил азапка тартылган каапырдын эки таманына тозок чогунап коюлганда, ысыктын күчтүүлүгүнөн мээси кайнап чыгат!** Отундун ордуна каапырлар менен таштар жагылат. Тозок туш келген нерсени жалмап, кайнап, өкүрүп добуш чыгарып турат.

Кантара: «Ыймандуулар тозоктон азат болушуп, бейиш менен тозоктун ортосундагы **«Кантара»** деген жерге келишет. Ал жерде бири-бирине дүйнөдө

жасаган зулумдар үчүн өч-акысын алып берилет. Анан жүрөктөрүндө бири-бирине таарыныч калбагандан кийин **бейишке кирүүгө уруксат берилет.** Мухаммадтын жанынын Ээсине ант ичип айтамын, алардан (ар) бири бейиштеги жайын, кудум дүйнөдөгү үйүн таап баргандай адашпай таап барат!» (Бухарий)

Бейиш: Ыймандуулардын түбөлүк мекени. Сарайлары алтын-күмүш, шыбагы миск, шагылдары жакут, маржан, топурагы заапаран (крокус). Анын 8 эшиги бар. Бирөөсүнүн гана узундугу үч күндүк жол. Ошентсе да, тыгын, толуп турат. Жүз даражасы бар. Ар бир даражанын аралыгы жер менен асманча. Эң жогорку даражасы дайралары шаркырап турган «Фирдаус» бейиши. Анын шыбы Аллахтын Аршы. Дайралары бал, сүт, шарап жана суу. Чуңкур сай болбосо да ага берет. Ошондуктан ыймандуу адам каалаган дайрасын каалаган тарапка «жетелеп» кете берет. Багында ар дайым бышкан мөмөлөр ийилген. Бейиштин жаштыгы түбөлүк, кийимдери көөнөргүс. Анда заара, кала, какырык-түкүрүк деген болбойт. Бейишилердин колдонгону алтын тарак, денесинен тер ордуна миск (атыр) чыгат. Аялдары сулуу, бир курактагы кымча бел кыздар. Кызматчылары чачылган берметтердей жаш жигиттер. Бейишке эң биринчи пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам андан кийин пайгамбарлар андан кийин башка элдер кирет. Бейиштин эң улуу нээматы Аллах Тааланы көрүү, ыраазычылыгына тату жана түбөлүк калуу.

Дааратты кандай алуу керек?

Даарат алуу таза суу менен гана мүмкүн. Таза суу деп өзүнүн суулук табиятын толук сактап калган же болбосо түсү, жыты жана даамы таза нерсенин аралашуусу менен өзгөргөн сууга айтылат. Узак туруп калуу менен ушул үч касиети өзгөрсө да таза эсептелинет.

● Суу аз болсо нажас аралашуусу менен нажаска айланат. Ал эми, 210 литрден ашык сууга нажас аралашса, үч касиетинен бирин өзгөртсө гана нажас болот

Даарат «бисмиллахир Рахманир Рахийм» ды айтуу менен башталат. Ар бир дааратта алакаңды үстү менен жуу мустахаб. Бул уйкудан турган адам үчүн зарыл. ● Бардык мүчөлөрдү үчтөн ашык жуу макүрөө (суу ысырап болгону үчүн. бирок, зарылдык болсо макүрөө эмес)

Кийин бир ирет оозун чайкайт. Мында суну ооз ичинде айланту зарыл. үч ирет чайкоо мустахаб ● Ооз чайкоо эрежеси менен болгондо гана согтуу. ● Ооз чайкаган суну жутуп жиберсе зыяны жок. ● Ооз чайкоодо мисвак пайдалануу мустахаб

Андан кийин бир ирет мурун чайкалат. Мында сууну дем менен тээ каңылжарга жеткире тартылышы керек. Муну үч ирет кайталоо мустахаб ● Мурун чайкоо ушул тартип менен жасалганда гана туура болот ● Оң кол менен суу алып, сол кол менен чимкирүү мустахаб ● Орозо эмес адамга ооз-мурун чайкоону абдан кылуу мустахаб

Кийин жүздү жууйт. жүздүн майданы: узунунан, чач чыккан жерден ээктин астына чейин, туурасынан эки кулактын аралыгы ● Сакал суюк болсо тахлил кылуу (бармак менен аралата тароо) важып. Ал эми, коюу болсо мустахаб. ● Жүздү сүртүп коюу жууганга эсептелбейт. ● Ооз-мурун чайкоо жүздү жуудан мурун болушу мустахаб ● Көздүн ичин жууш макүрөө ● Ысырап кылбай көп жууш мустахаб

Кийин эки колду бармак учтарынан баштап тирсектен өткөрө жуулат ● Оң колду сол колдон мурун жуу жана сүртүү мустахаб ● Даараттын башында эки алакаңды үстү менен жуу мустахаб болсо, бул жерде важып. ● Бармактардын арасын тахлил кылуу мустахаб

Кийин башына маасы тартат. Маңдайдын үстүнөн баштап кечигеге чейин. Кийин эки колду кечигеден кайра алды тарапка кайтарат. Маасы тартканда баштын толо тазаланышына көңүл буруу зарыл. Кийин көрсөткүч бармагы менен кулак ичин, баш бармагы менен кулак сыртын сүртүп, тазалайт. ● Чачтын салбандаган бөлүгүнө маасы тартуу важып эмес ● Баштын чач чыкпаган жери (маңдай тарабы) жүздөн эсептелет. Ошентсе да, маасы тартканда кошо тартылат ● Чач менен кулак арасындагы жер (куллак үстү) калып калбашы керек. Ал жер баш эсептелет. ● Бирден көп маасы тартуу макүрөө ● Маасынын ордуна башты жуу макүрөө

Андан кийин эки бут кызыл ашыкты кошуп жуулат ● Оң буту биринчи, андан кийин сол буту жуу жана сүртүү мустахаб ● Бармак араларын тахлил кылуу дагы мустахаб

◆ Дааратты ушул айтылган тартип менен алуу анын шарттарынан.

◆ Даараттын дагы бир шарты мүчөлөрдү үзгүлтүксүз жуу. Башкача айтканда жуулган мүчө кургап калгыча кезектеги мүчөнү жууш керек.

◆ Даараттан кийин мүчөлөрдү аарчуу мубах. Бирок, аарчыбай кургаткан абзел

◆ Бардык мүчөлөрдү бирден (сууга шомкуп чыккан сыяктуу) жуу даарат болуп эсептелбейт, эгер сууга шомкуунун алдынан дааратка деп ниет кылса да.

◆ Даараттан кийин мына бул дубаны окуу сүннөт: “Ашхаду анла илааха иллаллаху вахдаху лаа шарийка лаху, ва ашхаду анна Мухаммадан абдуху ва расулух”

Намаз окуунун эрежеси:

Шарттуу белгилер: 1) **Кызыл тамга** = намаздын рукундөрү. Алардан бири орундалбаса намаз эсепке өтпөйт. 2) **Көк тамга**= намаздын важыптары. Алардан бирин атайлап таштаса, намаз бузулат. Ал эми, унутуп калтырса саждайи сахув менен түзөлөт. 3) **Жашыл тамга**=намаздын сүннөттөрү. Муну жасабаса дагы намазы намаз боло берет.

Намазга турган адам эки колун желкесинин тушуна көтөрүү барабарында кыбылага карап «Аллаху акбар» деп намазды баштайт. Муну жана башка бардык такбирлерди имам бийик добуш менен айтат, аркадагыларга эшиттирүү үчүн. Имамдан башкалар добуш чыгарбай айтат.

■ Мында турууга дарманы жетпегендерден башка бардыгы сүрөтө көргөзүлгөндөй тик-түз турат ■ Сутра коюу мустахаб. имамдын сутрасы аркадагылар үчүн дагы жетиштүү ■ Ниеттин орду – жүрөк. Аны тил менен айтуу зарыл эмес ■ Ары-бери алаңдоо, көздү өйдө көтөрүү, ачып-жума берүү, бир бутка оордугун салып туруу, эки буту жабыштырып туруу, ошондой эле өтө кенен алчайтып туруу макүрөө

Анан кол куушураат. Мында оң колу менен сол колун кармап, көкүрөктөн ылдыйраакка койот. Көздөрү сажда ордуна кадалган болууга тийиш. Кийин «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ» деп истифтах дубасын окуп, анан «ауузуну» кийин «бисмиллахты» добуш чыгарбай айтат дагы, андан кийин «Фатиха» сүрөсүн окуйт. Андай кийин билген сүрөлөрүнөн бирин зам сүрө кылат. Имам Багымдатт жана Шам менен Кутпандын абалкы эки ирекетинде бийик добуш менен окуйт.

■ Бир ирекетте “Фатиханы” кайра-кайра окуш жана абалкы эки ирекетте ага зам сүрө кошпой, өзү менен гана чектелүү макүрөө. ■ Имам добуш чыгарып окуганда ээрчиген (иктида кылган) адам унчукпай туруусу кажет. Имам токтогондо фатиханы окуу мустахаб ■ Зам сүрө үчүн бир ирекетте бир нече сүрө окуса да, бир узун сүрөнү эки ирекет үчүн бөлүп окуса да, бир ирекетке бир нече сүрөлөрдү окуса да боло берет. ■ Зам сүрөнү Курани Каримде келген тартибин сактап окуу мустахаб

Андан кийин «Аллаху акбар» деп такбир айтуу менен **рукуугө барат**. Рукуу – бул эки колу менен тизесин мыкчыган абалда, башы менен арка бели барабар болуп ийилип туруу. Тизени мыкчыганда бармактардын арасы ачык болууга тийиш. Ушул калыбынан жазбай үч ирет «субхаана Роббиял Азийм» дейт.

■ Жамаат намазында имам башын көтөргөнгө чейин рукуугө жетишкен адам ошол ирекетке жетишкен, ушунан кечиксе кечиккен болот. ■ Кечиккендер имамдын кийинки ирекетке туруусун күтпөй жеткен жерден ээрчип кетүүсү мустахаб. бирок, иамам салам бергенден кийин ал ирекетти өзү окуп алат. ■ Рукуу менен саждада Кураан окуу макүрөө. Бирок эгер аят дуба маанисинде болсо болот. Маселен: «Раббанаа аатина фид-дуния...» аяты сыяктуу

Кийин «самияллоху лиман хамидах» деп **башын көтөрөт**. жана «Роббана ва лакал хамду хамдан касийрон тоййибан, мубооракан фийх, мильас –самааваати ва мильал арди ва мильа маа шеьта мин шайьин баьду» деген зикирди айтат.

■ «Раббана...» дубасын туруп бүткөндө айтат. ■ Бул учурда эки колун кааласа эки тарапка таштайт, кааласа оң колу менен сол колун кармап, куушурап турат. ■ «Раббана...» дубасын төрт түрлүү айтыш мүмкүн: 1) Раббана лакал хамд 2) Раббана ва лакал хамду 3) Аллахумма, Раббана ва лакал хамд 4) Аллахумма, Раббана лакал хамд. Ар намазда ушуларды алмак-салмак айтуу мустахаб.

Кийин такбир айтып, **сажда кылат**. Мында колтук кененирээк ачылып, курсак эки сандан, эки сан балтырдан алысыраак абалда, эки кол желке тушунда, колдун дагы, буттун дагы бармактары кыбылага багытталган болушу кажет. Ушул абалдан жазбай «субхаана Роббиял аьлаа» деп үч ирет **икир айтылат**. Саждада каалаган дубасын окуп, бир нече мүнөт туруп калса да – ыктыяры.

- Саждада эки чыканакты жерге тийгизүү макурөө.
- Бирок, колтук ачылып, чыканакты көтөргөндө жанында намаз окуганга тоскоолдук болбогону мустахаб.
- Сажда жети мүчө менен болушу важдып. Алар: эки буттун бармактары, эки тизе, эки алакан жана жүз (маңдай, мурун) Булардын кээ бирин атайлап жерге тийгизбей (саждага катыштырбай) коюу менен намаз бузулат.

Кийин такбир айтуу менен **башын саждадан көтөрүп**, сол бутун «төшөк» кылып, үстүнө отурат. Оң буту сайылгандай абалда болот. Эки буттун тең бармактары кыбылага каратылат. Ушул абалда эки ирет «Робби игфир лий» дубасын окуйт. Кийин экинчи ирет **сажда кылып**, тапандарынын «көкүрөгүнө» таянып, такбир айтуу менен **башын көтөрөт жана кыямга туруп**, экинчи ирекетти баштайт. Экинчи ирекет дагы биринчисиндей аткарылат.

- Ушул айтылгандан башкача отуруу макурөө.
- «Фатиха» сүрөсүн толук кыямга тургандан кийин гана окуп баштайт. Себеби ал кыямда окулчу амал. Эгер кыямга жетпей баштап жиберсе, башынан башташ керек. Антпегенде намазы бузулуп калат.

Абалкы эки ирекет бүткөндө **биринчи ташаххуд үчүн отурулат**. Мында сол бутту «төшөк» кылып отуруп, сол кол сол сандын, оң кол оң сандын үстүнө коюлат. Оң колдун алаканы жумулуп, сөөмөй менен баш бармактын учу бири-бирине тийгизилет жана сөөмөй менен «Аллах бир» дегендей ишаарат жасоо менен бирге «Аттахиату» дубасын окуйт. Кийин **такбир айтып, кыямга туруп, үчүнчү жана төртүнчү ирекеттерди абалкы эккөөндөй окуйт** (бирок, кийинкилерде Фатиханын нзү окулат. Зам сүрө кошулбайт)

- Ташаххуд дубасын окуп жатканда назар ишаара кылган көрсөткүч бармакта болуусу мустахаб.
- Ишаара кылган көрсөткүч бир аз ийилген абалда болуусу дагы мустахаб.
- Бул отурууну кыска кылуу, б.а. аттахият дубасын окуп бүтөөрү туруп кетүү мустахаб

Кийин акыркы ташаххуд үчүн отурат. Бул отурушта сол бутту кайрып, оң буттун астына «төшөк» кылынат жана жерге көчүк менен отурулат. Оң бут абалкы отургандагы калыбында же тапандын сол капталы менен «жамбаштаган» абалда болот. Анан «аттахияту» менен «Аллохумма солли ала...», «Аллохумма, баарик алаа...» дубалары окулат. Булардан кийин пайгамбарыбыз окуган дубалардан каалаган дубасын окуса да болот. *min azabin nari, wa azabil kabri, wa fitnatil mahya wal mamati, wa fitnatil masihid dajjali* " .

Кийин оң жана сол тарабына «ассаламу алайкум ва рахматуллох» деп **салам берүү** менен намазды бүтүрөт.

Илимге амал кылуу

Амал кылынбаган илимди Аллах дагы, пайгамбары даг ыймандуулар дагы жаман көрөт. Аллах Таала айткан: *«эй, ыйман келтирген адамдар, эмнеге силер жасабаган нерсени сүйлөйсүңөр?! Жасабаган нерсеңерди сүйлөө Аллахтын алдында чоң күнөө!»* (61/2-3) Абу Хурайра разияллаху анху айткан: «амал кылынбаган илим Аллах жолунда каржыланбаган казна сыяктуу» Фузайл (Аллах андан ыразы болсун) мындай деген: «Аалым качан илимине амал кылмай сайын наадан бойдон кала берет». Малик ибн Динардын (Аллах андан ыразы болсун) бул маселеде айтканы: «адамга жолугасың, бир тамгада дагы ката кылбай сүйлөйт. А, бирок жасаган ишинин бардыгы ката!»

Мусулман бурадарлар, ага-инилер, эже-синдилер!

Сиз Аллахтын буйругу менен ушул пайдалуу китепти окуп чыктыңыз. Эми, окуганыңыздын мөмөлөрүн терүү гана калды. Ал – амал кылуу.

❖ Сиз бул китепте Кураан аяттарын, анын түшүндүрмөлөрүн окудуңуз. Эми аларга амал кылыңыз. Сахаабалар (Аллах алардан ыразы болсун) пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдан он аят сабак алышып, качан ушул он аятка амал кылууну толук өздөштүрмөйүнчө кийинки он аят сабакты алышпайт эле жана «биз илимди дагы, амалды дагы сабак алдык» дешчү эле. Себеби, шариятыбыз ушуга чакырат. Ибн Аббас (Аллах андан ыразы болсун) Аллах Тааланын **«Аны (Кураанды чындап окушат»** деген аятын «Анын маанилерине чындап амал кылышып, ээрчишет» деп түшүндүргөн. Фузайл (ага Аллах ырайым кылсын) мындай деген: **«негизинен Кураан амал кылуу үчүн түштү эле. Бирок, адамдар аны окуну гана амал кылып калышты»**

❖ Ошондой эле сиз – эй, урматтуу окучу – бул китептен улуу пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын хадистерин (сүннөттөрүн) окуп үйрөндүңүз. Эми аларга амал кылуунун кезеги келди. сүйүктүү пайгамбарыбыздын буругуна «ляпай» деп жооп берип, айткандарын аткарууга бел байлаңыз. Жакшы үмөт пайгамбарынын айтканын дароо аткарат жана башкаларды дагы ушуга даават кылат. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: «мен силерге бир нерсени буюрсам, колуңардан келишинче аткаргыла, бир нерседен кайтарсам андан кайткыла» (Бухарий, Муслим) деген жана Аллах тааланын мына бул аятын эскерткен: **«Анын (Пайгамбардын) буйругуна тетири иш жасагандар баштарына бир фитна-сыноо же азап келип калышынан абайлашсын!»** («Нур-63)

❖ Төмөндө пайгамбарыбыздын хадисине кандай амал кылуунун кээ бир үлгүлөрүн баяндайбыз:

- Момундардын энеси Умму Хабиба пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын **«Ким бир күн-түн ичинде он эки ирекет намаз¹ окуса, ага бейиштен бир үй курулат²»** деген хадисин риваят кылып, **«мен ушул хадисти уккандан баштап, ал он эки ирекетти эч калтырбай окуп жүрдүм»** деген.

- Ибн Умар (Аллах андан ыразы болсун) пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын **«Колунда осуят кылгыдай мурасы болгон адамдын осуятын жазбай эки түн уктаганга да акысы жок³»** деген хадисин риваят кылып,

¹ Булар пайгамбарыбыз окуган сүннэт намаздар

² Муслим

³ Муслим

мындай деген» «мен пайгамбарыбыздын (саллаллаху алайхи ва саллам) ушул хадисин уккандан бир түнгө да кечикпей осуятымды жазып, даярдап койдум»

- Имам Ахмад (Ага Аллах ырайымын төксүн) айткан экен: «мен кайсы хадисти жазган болсом ага амал кылдым. Жадакалса, бирде «пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам хижамга кылдырып Абу Таййибага бир динар берди» деген хадисти жазганымда, хижамачыны таап келип, хижамга кылдырып, акысын бергенмин»

- Имам Бухарий: «мен (пайгамбарыбыздын хадисинен) кыйбат арам экенин билгенден кийин бир дагы кыйбат кылбадым» деген.

- Ибнул Каййим Жавзийя пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламдын «ким ар бир намазынын артынан Аят ал Курсийни окуса, өлгөндөн кийин анын бейишке кирүүсүнө эч нерсе тоскоолдук кылбайт» деген хадисин эскерип, «угушумча, Шейхул Ислам (Ибн Таймийя) «мен аны (Аят ал Курсийни) эгер унуткан эле болбосом жана ушул сыяктуу нерсе болбосо, эч бир намаздан кийин окубай калбадым» деген экен»

❖ **Урматтуу окучу!** Илим жана амалды өздөштүргөндөн кийинки сиздин милдет Аллах сизге берген илим нээматына¹ адамдарды чакырышыңыз, даават кылышыңыз. Өзүңүздү илим үйрөтүү сообунан башканы илим үйрөнүү сообунан куржалак калышына себеп болбонуз. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам «ким бир жакшылыкка жолдосо, ага, аны жасагандардын сообундай сооп жазылат²» деген. Дагы мындай хадистерди айткан: «силердин араңардагы эң жакшыңар Кураанды үйрөнгөндөр жана үйрөткөндөр³», «менден бир аят болсо да, (башкларга) жеткиргиле⁴» Сиз канчалык көп даават кылып, канчалык көп илим таратсаңыз, сообуңуз ошончо көбөйөт жана эк идүйнөдө токтоосуз жазылып турат. Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айткан: «адам баласы өлгөндө амалдары токтойт. Бирок, үч нерсе токтобойт. Алар: садака жарыя⁵, аны менен пайдаланган илим жана аркасынан дуба кыла турган жакшы перзент» (Ахмад риваяты)

❖ **SOS⁶:** Биз – мусулмандар ар күн сайын «Фатиха» сүрөсүн он жети ирет кайталайбыз. Анда биз «гайрил магзуби алайхам» аятында Аллахка жалбарып бизди билген илимине амал кылбагандыгы себептүү жек көрүлгөн яхудийлерге окшотпостугун, «ва лаззоллийн» аятында билип туруп адашкан христиандарга окшоштурбасын суранабыз. Бирок, жашообузда дагы эле яхудийлерге окшоп билгенибизге амал кылбоону, көрүп-билип туруп адашуучулукка кетүүнү улантпай беребиз!

Аллах Таала бардыгыбызды пайдалуу илим жана салих амал менен ырыскылантырсын! Аллах Таала пайгамбарыбыз Мухаммадка, анын үй-бүлөсүнө жана сахаабаларына Өзүнүн салават-саламдарын жолдосун! Амин!

¹ Илим – бул ар бир пенденин Аллах Тааланы, Ал жиберген пайгамбарды жана Ал жиберген динди таанып-билүүсү

² Муслим

³ Бухарий

⁴ Бухарий, Муслим

⁵ Токтобой гурган жакшы иш. Маселен: мечит куруу, мектеп куруу, китеп бастыруу, жол оёдоо, суу чыгаруу сыяктуу

⁶ Ылм-алекетке, оор кырдаалга кабылганда берилчү сигнал

КЫРГЫЗЧА

ISBN : 978-9960-58-634-2

1015041-144001